

**ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
<<ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ>>**

Διπλωματική Εργασία

**ΘΕΜΑ: <<Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΣΤΕΡΕΑΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ
ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ>>**

**Τριαντάφυλλος Σταθουλόπουλος
Α.Μ. 210112**

ΜΕΛΗ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Επιβλέπουσα: Ρ. Μητούλα, Αν. Καθηγήτρια

**Μέλη: Ε. Θεοδοροπούλου, Αν. Καθηγήτρια
Γ. Μαλινδρέτος, Επικ. Καθηγητής**

ΑΘΗΝΑ, 2013

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η μελέτη έχει ως στόχο να ερευνήσει τη συμβολή του πανεπιστημίου στην οικονομική, πολιτισμική, κοινωνική και περιβαντολογική ανάπτυξη της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής, ώστε να βοηθήσει την πολιτεία στην ανάπτυξη του δικτύου των περιφερειακών πανεπιστημίων στη χώρα με σκοπό την αναβάθμιση του επιπέδου της κοινωνίας και τον περιορισμό των ανισοτήτων μεταξύ των πολιτών των διαφόρων περιφερειών.

Η εκπαίδευση αποτελεί βασικό στοιχείο για την οικονομική ανάπτυξη γιατί το ανθρώπινο δυναμικό ως βασικός συντελεστής παραγωγής συμβάλει στην αύξηση της παραγωγικότητας και στη διάχυση της νέας τεχνολογίας. Για τη σωστή λήψη και υλοποίηση αποφάσεων σχεδίων και προγραμμάτων απαιτείται εκπαιδευμένο και έμπειρο ανθρώπινο δυναμικό. Το πανεπιστήμιο προωθεί την παραγωγή και τη μετάδοση νέων επιστημονικών γνώσεων με παροχή στους φοιτητές δεξιοτήτων που συμβάλλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και στη διάχυση της νέας τεχνολογίας. Τα πανεπιστήμια επίσης ως κέντρα έρευνας συμβάλλουν στη δημιουργία νέων προϊόντων και μεθόδων παραγωγής.

Έχει επιβεβαιωθεί ότι το πανεπιστήμιο διαχέει στην ευρύτερη περιοχή γνώση και τεχνολογία. Εντοπίζονται τα προβλήματα που δημιουργούνται κατά την ίδρυση, τη λειτουργία και την ανάπτυξη του πανεπιστημίου και ερευνώνται οι υπάρχουσες υποδομές, η στελέχωση και οι δυνατότητες του πανεπιστημίου στην παροχή γνώσεως, έρευνας και νέας τεχνολογίας. Αναλύονται τα οικονομικά στοιχεία του τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης και η ενίσχυση της τοπικής αγοράς με την παρουσία του, την παρουσία των φοιτητών και του διδακτικού προσωπικού.

Η μεθοδολογία της έρευνας βασίζεται στην παραχώρηση συνεντεύξεων από τους καθηγητές του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και τους φορείς της πόλης καθώς και στην υποβολή ερωτηματολογίου στους φοιτητές και στους κατοίκους της Λιβαδειάς. Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου προκύπτει ότι έχει θετικές επιδράσεις το πανεπιστήμιο στην ανάπτυξη της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής. Ειδικότερα σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Λογιστικής Παλινδρόμησης διαπιστώνεται ότι η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς γιατί επηρεάζεται από τις ανεξάρτητες μεταβλητές «Ατομα

με μόνιμη κατοικία στη Λιβαδειά», «Άτομα με μόνιμη κατοικία στην Αθήνα», «Άτομα με μόνιμη κατοικία Αλλού», την «Ηλικία» και το «Εισόδημα» με συντελεστή προσδιορισμού (R^2 39,4%). Επιπλέον, Το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει τη τουριστική κίνηση και εξαρτάται από τις μεταβλητές «Εργαζόμενοι Δημοσίου τομέα», «Εργαζόμενοι Ιδιωτικού τομέα», «Αριθμός εργαζομένων Αλλού», από την «Ηλικία» και από το «Εισόδημα» με συντελεστή προσδιορισμού (R^2 41,7%). Τέλος οι παράμετροι που επηρεάζουν τη λογιστική παλινδρόμηση ότι υπάρχει συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών είναι οι μεταβλητές «Εργαζόμενοι Δημοσίου τομέα», «Εργαζόμενοι Ιδιωτικού τομέα», «Αριθμός εργαζομένων Αλλού», από την «Εκπαίδευση» και από την «Ηλικία» με συντελεστή προσδιορισμού (R^2 31,8%).

Το πανεπιστήμιο όχι μόνο συμβάλει στην αύξηση της ενεργούς ζήτησης, στην ανάδειξη της πολιτισμικής και τοπικής ταυτότητας, στην οικονομική αναβάθμιση της πόλης και της ευρύτερης περιοχής αυξάνοντας το ΑΕΠ, αλλά και βελτιώνει το πολιτικό, κοινωνικό και περιβαντολλογικό επίπεδο με την έρευνα, τις εκδηλώσεις, τα επιστημονικά συνέδρια, τις επιστημονικές ημερίδες και τις παρουσιάσεις που πραγματοποιεί σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς.

ABSTRACT

The study aims to investigate the contribution of the University to the economic, cultural, and social development of Environmental Livadia and the region as a whole, to assist the state in developing the network of regional universities in the country regarding the upgrade of the society levels and reduce inequalities between citizens of different regions.

Education is keystone to economic growth, because human capital as a key factor of production helped to increase productivity and diffusion of new technology. As for proper decision making and implementation of plans and programs required trained and experienced manpower. The university promotes the production and transmission of new scientific knowledge by providing students with skills which contribute to increase productivity and diffusion of innovative technology. Universities also as research towards developing new products and production methods.

It is well known that the university disseminates in the area of knowledge and technology. Identifying the problems created by the establishment, operation and development of the university and investigating existing infrastructure, staffing and capabilities of the university in with providing knowledge, research and new technology. Additionally analyzing the financial information section of Regional Economic Development and strengthening of the local market with its presence, the presence of students and faculty.

The research methodology was based on interviews of professors from the University of Central Greece and city agencies and in order to submit a questionnaire to students and residents of Livadia. Thus, from analyzing the results of the questionnaire revealed that the university has positive effects the university in the development of Livadia and the wider region. Specifically speaking, by estimating logistic regression founds that the existence of the University is well known to residents of Livadia why is influenced by the independent variables "Persons with permanent residence in Livadia", "Persons with permanent residence in Athens", "Persons with permanent residence", from the "Age" and "Income" with coefficient of determination (R^2 39,4%). Moreover, the natural environment of Livadia and whole region affects traffic and tourist dependent variables "Public Sector workers",

"Private Sector Employees", "Number of employees", from the "Age" and the "Income" with coefficient of determination (R^2 41,7%). Finally, the parameters affecting the logistic regression that there is cooperation between academia and industry units for awareness programs and utilization studies are the variables "Public Sector workers", "Private Sector Employees", "Number of employees", from the "Education" and the "Age" with coefficient of determination (R^2 31,8%).

The university is not only help to increase efficient demand, but also to the emergence of cultural and local identity in economic upgrading of the city and the region by increasing the GDP. Moreover, it improves the political, social and environmental level providing research, events, scientific conferences, scientific meetings and presentations always in collaboration with local agencies.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	9
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	11
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	13
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....23

1.1 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΟΠΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΙ Η ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΕΣ.....	23
1.1.1 Το Νεοκλασικό Υπόδειγμα Οικονομικής Ανάπτυξης.....	39
1.1.2 Έννοια, Περιεχόμενο και Στόχοι της Ανάπτυξης.....	43
1.1.3 Στάδια Ανάπτυξης και Περιφερειακή Πολιτική.....	44
1.2 ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΩΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	45
1.3 Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ.....	54
1.4 Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ Η ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ.....	63
1.5 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	75
1.6 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	78

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Η ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....87

2.1 Η ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	87
2.1.1 Τύποι Ιδρυμάτων στην Ανώτατη Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση.....	94
2.2 ΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	97

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....110

3.1 ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΓΕΝΙΚΑ).....	110
3.1.1 Η Διοικούσα Επιτροπή.....	112
3.1.2 Η Γραμματεία.....	113

3.2	ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΜΕ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΗ ΒΙΟΪΑΤΡΙΚΗ...	114
3.3	ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	117
3.3.1	Προσωρινή Γενική Συνέλευση του Τμήματος Π.Ο.Α.....	120

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: Η ΛΙΒΑΔΕΙΑ ΚΑΙ Η ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ.....122

4.1	ΓΕΩΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	122
4.1.1	Γεωφυσική Επισκόπηση.....	122
4.1.2	Ιστορική Επισκόπηση.....	125
4.2	ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ.....	129
4.3	ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ-ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ.....	130
4.4	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ.....	135
4.4.1	Περιβάλλον και Αξιοθέατα.....	135
4.4.2	Εκδηλώσεις.....	137
4.5	Ο ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ.....	138
4.6	Ο ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ.....	139
4.6.1	Η Οικονομία της Λιβαδειάς τον 19 ^ο και 20 ^ο Αιώνα.....	139
4.6.2	Η Οικονομία της Λιβαδειάς Σήμερα.....	141
4.7	ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ.....	143
4.7.1	Οικονομία του Νομού Βοιωτίας.....	148
4.7.1.1	Οικονομικοί Δείκτες.....	148
4.7.1.2	Κοινωνικοί Δείκτες.....	183
4.7.1.3	Συμπεράσματα Δεικτών.....	187
4.7.2	Γεωργία και Εξορύξεις.....	187
4.7.3	Κτηνοτροφία και Αλιεία.....	188
4.7.4	Μεταφορές.....	189
4.7.5	Βιομηχανικές Περιοχές.....	190
4.7.6	Αξιοθέατα-Τουρισμός.....	192
4.7.7	Εκδηλώσεις.....	194
4.7.8	Προτάσεις και Προοπτικές Οικονομικής Ανάπτυξης.....	194
4.8	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΥΛΩΝΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.....	196

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΟ ΤΜΗΜΑ Π.Ο.Α. ΣΤΗ ΛΙΒΑΔΕΙΑ.....199

5.1	Η ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗ ΛΙΒΑΔΕΙΑ.....	199
5.2	ΤΜΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	208
5.2.1	Τμήματα του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδος.....	208
5.2.2	Δομή του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδος.....	210
5.2.2.1	Δομή Απασχόλησης και Σταδιοδρομίας (ΔΑΣΤΑ).....	210
5.3	Η ΚΤΙΡΙΑΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΚΑΙ ΟΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ.....	216
5.4	ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ.....	224
5.4.1	Προϋπολογισμοί-Απολογισμοί του Πανεπιστημίου.....	225
5.4.2	Δαπάνες και Προμήθειες Τμήματος Π.Ο.Α.....	234
5.4.3	Στοιχεία Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ).....	235
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: Η ΕΡΕΥΝΑ.....	240
6.1	Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	240
6.1.1	Συμπεράσματα των Συνεντεύξεων.....	241
6.1.2	Οι Απαντήσεις των Ερωτημάτων.....	243
6.1.3	Έλεγχος Συσχετίσεων X^2	278
6.1.4	Η Λογιστική Παλινδρόμηση.....	308
6.1.5	Συμπεράσματα του Ερωτηματολογίου.....	322
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	325
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	333
	<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ.....</u>	<u>346</u>
	<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ.....</u>	<u>363</u>
	<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ: ΟΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΩΝ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ.....</u>	<u>370</u>
	<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV: ΤΟ «ΣΧΕΔΙΟ ΑΘΗΝΑ» ΠΕΡΙ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΣ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΑΕΙ ΚΑΙ ΤΕΙ ΚΑΙ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΧΑΡΤΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ.....</u>	<u>376</u>

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εργασία με τίτλο «Η Συμβολή του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας στη Βιώσιμη Ανάπτυξη της Λιβαδειάς και της Ευρύτερης Περιοχής» κατατίθεται ως διπλωματική στο πλαίσιο της φοίτησης μου στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Βιώσιμη Ανάπτυξη» του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου.

Η επεξεργασία του θέματος έχει ως κίνητρο πρωτίστως το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Βιώσιμη Ανάπτυξη» και δευτερευόντως την αποφοίτηση μου από το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας, τμήμα Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης.

Το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας ανήκει στον Πανεπιστημιακό τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης και ιδρύθηκε το 2003 βάσει του Π.Δ. 92 (Φ.Ε.Κ. 83τΑ' / 11.4.2003) με έδρα τη Λαμία.

Δέκα χρόνια μετά την ίδρυση του, το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας περιλαμβάνει δύο τμήματα ένα στη Λαμία και ένα στην Λιβαδειά, έχει 799 προπτυχιακούς φοιτητές και 58 διδάσκοντες (από τους οποίους 13 είναι μέλη Δ.Ε.Π. και οι υπόλοιποι 45 διδάσκοντες που είναι με το Π.Δ. 407/80) καθώς και 10 μέλη διοικητικού και βοηθητικού προσωπικού που υποστηρίζουν και πλαισιώνουν την λειτουργία του.

Η παρουσία του αποτελεί αναμφίβολα θετικό παράγοντα ζωής για τη Στερεά Ελλάδα (η οποία διαθέτει ανεπτυγμένη γεωργία, κτηνοτροφία, βιομηχανία και τουρισμό) και συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

Στόχος της εργασίας αυτής είναι να διερευνηθεί κατά πόσο το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας συμβάλλει στη Βιώσιμη ανάπτυξη της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής.

Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι μια έννοια ταυτόσημη με την «αειφόρο ανάπτυξη», που χαρακτηριστικό της είναι η αέναη ζωή και προτεραιότητα της η εξασφάλιση ποιότητας διαβίωσης σε όλους τους τομείς για όλους και για πάντα. Ο όρος «βιώσιμη ανάπτυξη» έχει υπερβεί το αυστηρά περιβαλλοντικό πλαίσιο και αναφέρεται σε στοιχεία και παράγοντες οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτισμικούς, κλπ. Στο πλαίσιο της δεν εντάσσεται μόνο η ανεξάρτητη ύπαρξη και ενδυνάμωση των παραπάνω παραγόντων και των αντιστοίχων τους, αλλά συμπεριλαμβάνεται και ο απαιτούμενος συνδυασμός όλων αυτών, ώστε να συνυπάρξουν με αρμονία μεταξύ τους τόσο στο

παρόν, όσο και στο μέλλον, σε μια αέναη και βιώσιμη μορφή. Η τοπική ανάπτυξη είναι η διαδικασία με την οποία προωθούμε όλες τις δραστηριότητες και τα πλεονεκτήματα μιας περιοχής, αξιοποιώντας τις πλουτοπαραγωγικές πηγές της (Μητούλα Ρ., 2007).

Η ολοκληρωμένη βιώσιμη ανάπτυξη είναι μια προχωρημένη έννοια του παλιού όρου «βιώσιμη ανάπτυξη» γιατί προωθεί διαδικασίες ανάπτυξης σε τομείς και κλάδους που αλληλοϋποστηρίζονται με αποτέλεσμα η συνέργεια να αποφέρει μεγαλύτερο οικονομικό αποτέλεσμα. Η βιώσιμη ανάπτυξη μιας περιοχής (τοπική-περιφερειακή) για να αξιολογηθεί απαιτεί εξειδικευμένες γνώσεις πολλών θεμάτων και η διαδικασία είναι αρκετά δύσκολη. Η σύνδεση της βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης με την έννοια της ολοκληρωμένης περιφερειακής ανάπτυξης αποτελεί σημαντικό και σοβαρό ζήτημα για τη βιωσιμότητα μιας περιφέρειας. Η περιφερειακή ανάπτυξη εξαλείφει τις διαφορές οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές και πολιτισμικές που χωρίζουν το κέντρο από την περιφέρεια (Ρόκος Δ., 2003). Χρειάζεται επίσης μεγάλο χρόνο για έρευνα και μελέτη και πολύ καλή πληροφόρηση. Η αξιολόγηση των ανωτέρω παρουσιάζει δυσκολίες για τη βιωσιμότητα μιας περιοχής διότι η έννοια αυτή δεν είναι άμεσα μετρήσιμη και επίσης ούτε η παρούσα κατάσταση μπορεί άμεσα να μετρηθεί.

Η προσπάθεια ανάδειξης της ευρύτερης περιοχής εξαρτάται και από τους φυσικούς πόρους αλλά και τους ανθρώπινους που χρειάζονται εξειδικευμένη τεχνολογία και νέες προοπτικές. Η συμβολή του πανεπιστημίου στην αξιοποίηση των πόρων μιας περιοχής παίζει καθοριστικό ρόλο για την ανάπτυξη της.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όσους συμπαραστάθηκαν και βοήθησαν για την εκπόνηση της εργασίας μου. Πρωτίστως την Καθηγήτρια του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου κα. Ρόϊδω Μητούλα όχι μόνο για την ενθάρρυνση που μου προσέφερε αλλά και για τις επισημάνσεις της βοηθώντας ουσιαστικά στην ολοκλήρωση της εργασίας.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες απευθύνω και στην Πρόεδρο του Μεταπτυχιακού του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου «Βιώσιμη Ανάπτυξη» Καθηγήτρια κα. Ελένη Θεοδωροπούλου και τον Επικ. Καθηγητή κ. Γεώργιο Μαλινδρέτο που ως μέλη της τριμελούς επιτροπής βοήθησαν καταλυτικά με τις ουσιαστικές τους παρατηρήσεις.

Σημαντική ήταν η βοήθεια των προσωπικοτήτων που μου παραχώρησαν συνεντεύξεις και βοήθησαν στην εξαγωγή συμπερασμάτων, του Προέδρου του Τμήματος Περιφερειακής και Οικονομικής Ανάπτυξης Καθηγητού κ. Χαράλαμπου Μπότσαρη, του κ. Γεώργιου Μουλκιώτη Αντιπεριφερειάρχη Στερεάς Ελλάδος, του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Θηβών και Λιβαδέων κ. Γεώργιου Μαντζουράνη, του κ. Κωνσταντίνου Μπακομήτρου Θεματικού Αντιπεριφερειάρχη Στερεάς Ελλάδας, του κ. Ιωάννη Σταθά, Βουλευτή Νομού Βοιωτίας και Πρόεδρου του Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου Λιβαδειάς, του κ. Νικολάου Παπαγγελή Δημάρχου Λιβαδέων, του καθηγητή του ΕΚΠΑ κ. Δημητρίου Παναγιωτόπουλου Αντιπροέδρου της Διοικούσας Επιτροπής του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και Αντιπροέδρου του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης της Λιβαδειάς, του κ. Στεφάνου Καραγιάννη, Αναπληρωτή Καθηγητή του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης της Λιβαδειάς, του κ. Νικολάου Κουδούνη, Προέδρου του Συνδέσμου Βιομηχάνων Στερεάς Ελλάδας, του κ. Παναγιώτη Αγνιάδη, Προέδρου του Επιμελητηρίου Βοιωτίας και Προέδρου του Κέντρου Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης της Στερεάς Ελλάδας, του κ. Κώστα Παπασπύρου, Προέδρου του Εμπορικού Συλλόγου Λιβαδειάς, του κ. Δημήτρη Δαπόντα, Διδάσκοντα του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης της Λιβαδειάς με το Π.Δ. 407/80, του κ. Λάμπρου Σκάρλα, Διδάσκοντα του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης της Λιβαδειάς με το Π.Δ. 407/80.

Θερμές ευχαριστίες στο Λέκτορα του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας κ. Χρίστο Λαδιά, που με τις γνώσεις του και την εμπειρία του βοήθησε στην υλοποίηση της μελέτης.

Τις ευχαριστίες μου στον υποψήφιο διδάκτορα του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου κ. Σπυρίδωνα Καρύτσα για την ουσιώδη συνεισφορά του στη στατιστική επεξεργασία των δεδομένων και την ανάλυση των στατιστικών στοιχείων.

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το πρώτο Πανεπιστήμιο που ιδρύθηκε στον Ελλαδικό χώρο είναι το Πανεπιστήμιο Αθηνών το 1837. Έναν αιώνα, περίπου αργότερα το 1925 ιδρύθηκε το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης που είναι το πρώτο Πανεπιστήμιο που ιδρύθηκε εκτός πρωτεύουσας, και θεωρείται το μεγαλύτερο σε αριθμό φοιτητών σε ολόκληρη τη χώρα. Ακολούθησαν το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και το Πανεπιστήμιο της Πάτρας το 1964 έπειτα το Πανεπιστήμιο της Κρήτης και της Θράκης το 1973. Το 1983 ιδρύθηκαν τρία Πανεπιστήμια το Ιόνιο, το Θεσσαλίας και του Αιγαίου. Το 1998 ιδρύθηκε το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο με έδρα την Πάτρα και το 2001 το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου με έδρα την Τρίπολη. Το 2003 ιδρύθηκαν το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας με έδρα την Κοζάνη και το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας με έδρα τη Λαμία. Τέλος το 2009 ιδρύθηκε το Πανεπιστήμιο Δυτικής Ελλάδος με έδρα το Αγρίνιο. Σημαντικός αριθμός αυτών των Πανεπιστημίων ανήκει στην κατηγορία των λεγόμενων “περιφερειακών”. Με τον όρο «Περιφερικό Πανεπιστήμιο» εννοούμε το Πανεπιστήμιο που βρίσκεται εκτός των περιφερειών Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Οι δυο τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα και η πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα χαρακτηρίζονται όχι μόνο από την αύξηση του αριθμού των πανεπιστημίων αλλά και από τη διόγκωση των υφισταμένων με αύξηση του αριθμού των τμημάτων τους. Αυτό προέκυψε είτε από την ίδρυση ανεξάρτητων τμημάτων είτε από τη διάσπαση των ήδη υπαρχόντων. Οι λόγοι για τους οποίους τα πανεπιστημιακά ιδρύματα πολλαπλασιάστηκαν και διογκώθηκαν σε διάστημα μιας τριακονταετίας είναι πολλοί όπως εθνικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί, πολιτικοί και πολιτισμικοί. Το οξύμωρο είναι ότι η ίδρυση των νέων Πανεπιστημίων μέχρι το 2001 δεν εμπεριείχε εισηγητικές εκθέσεις στη διαδικασία ίδρυσης τους που έγινε με Προεδρικά Διατάγματα (Λαμπριανίδης Λ., 1993).

Το Σεπτέμβριο του 2001 διαμορφώθηκε η εισηγητική έκθεση της ομάδας εργασίας για το χωροταξικό και στρατηγικό σχεδιασμό της Ανωτάτης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα (Ο.Σ.Χ.Σ.) προς το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για την αναγκαιότητα ολοκλήρωσης της ανάπτυξης του συστήματος Ανωτάτης Εκπαίδευσης στη χώρα μας με τη δημιουργία νέων Ιδρυμάτων. Για την ίδρυση νέων πνευματικών Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης στην περιφέρεια η ομάδα εργασίας στο πλαίσιο αρχών και προϋποθέσεων ανέφερε:

«10. Η χωρική μονάδα της Περιφέρειας αποκτά συνεχώς μεγαλύτερη σημασία στην οργάνωση της σύγχρονης δομής των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων σε παγκόσμιο επίπεδο. Η αποτελεσματική λειτουργία των μηχανισμών ανάπτυξης της δομής αυτής προϋποθέτει τη συνεχή ενσωμάτωση νέων γνώσεων και την εξασφάλιση εξειδικευμένου στελεχιακού δυναμικού. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται με τη δημιουργία ενός συστήματος ανώτατης εκπαίδευσης που θα ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές ανάγκες του πληθυσμού της Περιφέρειας.

11. Το σύστημα αυτό κινητοποιεί τις τοπικές δημιουργικές δυνάμεις σε όλους τους τομείς και συμβάλλει στην ισόρροπη ανάπτυξη, στην αναβάθμιση της περιφερειακής διοίκησης, στη βελτίωση της τοπικής παραγωγής, στην ενίσχυση των καινοτομικών δραστηριοτήτων και γενικά στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου του τοπικού πληθυσμού, στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και στην άνοδο του πολιτισμικού και μορφωτικού επιπέδου της περιοχής. Επομένως, τα Ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης, τα οποία συγκροτούν το περιφερειακό αυτό σύστημα, είναι απαραίτητο να κατανέμονται με βάση ορισμένες αρχές οι οποίες θα μεγιστοποιούν την απόδοσή του.

12. Στη διαδικασία αυτή, απαραίτητη συνιστώσα είναι η δημιουργία Δικτύου των Ιδρυμάτων αυτών καθώς και Συντονιστικού-Γνωμοδοτικού Περιφερειακού Οργάνου, στο πλαίσιο της εφαρμογής της στρατηγικής αποκέντρωσης της ανώτατης εκπαίδευσης. Κύρια αποστολή του Οργάνου αυτού θα είναι να ενημερώνεται για το έργο των Ιδρυμάτων.

17. Στο πλαίσιο αυτό, σε κάθε Περιφέρεια θα πρέπει να λειτουργεί ένα πολυθεματικό (multidisciplinary/multifield) Πανεπιστημιακό Ίδρυμα και ένα ανάλογων χαρακτηριστικών Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (ΤΕΙ).

19. Η παραπάνω αρχή της διπολικής περιφερειακής οργάνωσης είναι απαραίτητο να ισχύσει ως κριτήριο για την ίδρυση νέων Ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα, η δε συνάφεια κάθε νέας πρότασης με το διπολικό μοντέλο θα πρέπει να τεκμηριώνεται στην αντίστοιχη μελέτη. Παράλληλα όμως, είναι σκόπιμο να επανεξεταστεί και η υπάρχουσα σήμερα κατάσταση στο πνεύμα της ίδιας αρχής. Βεβαίως, δεν είναι δυνατό να οδηγηθούμε σε εξαναγκαστικές προσαρμογές και

εναρμονίσεις, μπορεί όμως να μελετηθεί σε νέες βάσεις, και από κοινού με τα ίδια τα Ιδρύματα, η αποτελεσματικότητα, η βιωσιμότητα και η προοπτική των υφιστάμενων σήμερα σχημάτων.

51. Στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας επίσης δεν υπάρχει Πανεπιστήμιο. Λειτουργούν δύο ΤΕΙ. Το ΤΕΙ Λαμίας έχει Τμήματα στη Λαμία, στην Άμφισσα και στο Καρπενήσι, ενώ το ΤΕΙ Χαλκίδας εδρεύει στη Χαλκίδα.

52. Και στην περίπτωση αυτή, η πρόταση που έχει υποβληθεί για ίδρυση πολυθεματικού Πανεπιστημίου (Ανατολικής) Στερεάς Ελλάδας εναρμονίζεται προφανώς με την αρχή του διπολικού περιφερειακού συστήματος. Βεβαίως, η ύπαρξη δύο ΤΕΙ στην ίδια Περιφέρεια και σε σχετικά μικρή απόσταση μεταξύ τους μπορεί να λειτουργήσει στρεβλωτικά στη λογική του διπόλου. Αυτή όμως είναι μία χαρακτηριστική περίπτωση στρατηγικών επιλογών για την Περιφέρεια που θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο μελέτης και ανάλυσης από το προταθέν ήδη Συντονιστικό-Γνωμοδοτικό Περιφερειακό Όργανο.

53. Ενώ όμως η σκοπιμότητα ίδρυσης Πανεπιστημίου στη Στερεά Ελλάδα απορρέει από τις αρχές του διπολικού μοντέλου, είναι εντούτοις αναγκαίο να υπάρξει σήμερα μία εξ αρχής μελέτη για το σχεδιασμό και για τις προοπτικές ανάπτυξης, όχι μόνο του Πανεπιστημίου (Ανατολικής) Στερεάς Ελλάδας, αλλά και συνολικά του διπολικού συστήματος της Περιφέρειας, η οποία επίσης θα λαμβάνει υπ' όψη όλα τα νέα δεδομένα (τη νέα διαρθρωτική φιλοσοφία της ανώτατης εκπαίδευσης, τις επικείμενες καινοτομίες της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης, αλλά και συνολικά το πλαίσιο αρχών και προϋποθέσεων που περιγράφεται στην εισήγηση αυτή)» (Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, 2001).

Τον Ιούνιο 2002 Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων εξέδωσε απόφαση για το Εθνικό χωροταξικό και σχέδιο ανάπτυξης της Ελληνικής Ανώτατης Εκπαίδευσης υιοθετώντας και εγκρίνοντας τις προτάσεις της εισηγητικής ομάδας εργασίας ανέφερε:

«Στη βάση αυτή, το ΥΠΕΠΘ υιοθετεί σε γενικές γραμμές το προτεινόμενο στο πρώτο πόρισμα της Ο.Σ.Χ.Σ. (15-19) μοντέλο του διπολικού περιφερειακού συστήματος οργάνωσης της ανώτατης εκπαίδευσης σε κάθε Περιφέρεια, του οποίου

οι δύο πόλοι συγκροτούνται από ένα πολυθεματικό (multidisciplinary) Πανεπιστήμιο και ένα πολυθεματικό ΤΕΙ, με ρόλους διακριτούς και συμπληρωματικούς, σύμφωνα άλλωστε και με τη νέα δομή της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης. Βεβαίως, το ΥΠΕΠΘ συμμερίζεται και τους προβληματισμούς της Ο.Σ.Χ.Σ. ως προς το κατά πόσο είναι πάντοτε εφικτή η πλήρης υλοποίηση του εν λόγω μοντέλου, εν όψει και των ιδιαιτεροτήτων των διαφόρων Περιφερειών.

Παράλληλα, το ΥΠΕΠΘ υιοθετεί και το πλαίσιο των αρχών και προϋποθέσεων για τη δημιουργία νέων Σχολών και Τμημάτων, όπως αποτυπώνεται αυτό στο δεύτερο πόρισμα της Ο.Σ.Χ.Σ. (18-31). Υπενθυμίζεται ότι το πλαίσιο αυτό έχει δύο συνιστώσες, η πρώτη από τις οποίες αφορά τη διασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας, της ορθολογικής ανάπτυξης και της βιωσιμότητας κάθε νέου Τμήματος, ενώ η δεύτερη αφορά τη διασφάλιση της ποιότητας κάθε νέας ακαδημαϊκής μονάδας. Το ΥΠΕΠΘ επισημαίνει ιδιαίτερα τη θέση της Ο.Σ.Χ.Σ., σύμφωνα με την οποία κάθε πρόταση δημιουργίας νέου Τμήματος θα πρέπει να συνοδεύεται όχι μόνο από μελέτες σκοπιμότητας και εφαρμογής, αλλά και από προγραμματικό συμβόλαιο με ορίζοντα τουλάχιστον μίας δεκαετίας, το οποίο θα αποδέχονται και θα προσυπογράφουν όλοι οι εμπλεκόμενοι παράγοντες (δηλαδή Υπουργείο Παιδείας, οικείο Ίδρυμα Ανώτατης Εκπαίδευσης και αντίστοιχοι περιφερειακοί και τοπικοί φορείς). Κατά το ΥΠΕΠΘ, η ανάπτυξη της ανώτατης εκπαίδευσης είναι συνυφασμένη με την ουσιαστική αλληλεπίδραση Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης και τοπικών κοινωνιών ή τοπικών οικονομιών.

Ο συνδυασμός των αρχών της αποκέντρωσης και της περιφερειακής ανάπτυξης αποτελεί τη βασική πολιτική επιλογή που καθορίζει τα χαρακτηριστικά του εθνικού χωροταξικού σχεδίου ανάπτυξης της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης. Η Κυβέρνηση προσδιορίζει την Περιφέρεια ως τη γεωγραφική, κοινωνική, οικονομική, αλλά και διοικητική αναφορά για την ανάπτυξη του ελληνικού συστήματος ανώτατης εκπαίδευσης, τονίζοντας παράλληλα, τόσο την πολλαπλή σημασία που έχει για την Περιφέρεια η λειτουργία Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης, όσο και τις ευθύνες της Περιφέρειας αλλά και των τοπικών κοινωνιών έναντι των Ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης της περιοχής τους. Η σχέση Ιδρύματος Ανώτατης Εκπαίδευσης και Περιφέρειας ή τοπικής κοινωνίας είναι μία σχέση αμφίδρομη που στοχεύει στην ενίσχυση της δυναμικής και των δύο πλευρών.

Η παραπάνω επιλογή, σε συνδυασμό με την υιοθέτηση του προτεινόμενου από την Ο.Σ.Χ.Σ. μοντέλου του διπολικού περιφερειακού συστήματος οργάνωσης της

ανώτατης εκπαίδευσης σε κάθε Περιφέρεια, οδηγεί την Κυβέρνηση στην απόφαση **ίδρυσης τριών νέων Ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης**, του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, με έδρα την Κοζάνη, **του Πανεπιστημίου Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας, με έδρα τη Λαμία**, και του ΤΕΙ Ιονίων Νήσων, με έδρα την Κεφαλονιά.

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας έχει πολλά κοινά στοιχεία με την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας. Κατά συνέπεια, οι προτάσεις της Ο.Σ.Χ.Σ. και του ΥΠΕΠΘ κινούνται στο ίδιο μήκος κύματος. Δύο είναι οι ουσιαστικές διαφορές μεταξύ των δύο Περιφερειών. Η πρώτη συνίσταται στο γεγονός ότι στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας δεν λειτουργούν πανεπιστημιακά Τμήματα, όπως συμβαίνει στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, ενώ η δεύτερη συνίσταται στο γεγονός ότι στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας λειτουργούν δύο ΤΕΙ (Λαμίας και Χαλκίδας), ενώ στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας λειτουργεί μόνο ένα ΤΕΙ (Δυτικής Μακεδονίας). Η εφαρμογή συνεπώς του μοντέλου του διπολικού περιφερειακού συστήματος ανώτατης εκπαίδευσης στην Περιφέρεια οδηγεί στην απόφαση δημιουργίας Πανεπιστημίου Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας με έδρα τη Λαμία.

Στην περίπτωση της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας υπήρχαν παλιότερες μελέτες σκοπιμότητας και εφαρμογής για δημιουργία Πανεπιστημίου. Εν τούτοις, το ΥΠΕΠΘ θεωρεί ότι και εδώ υπάρχουν μία σειρά από ζητήματα που απαιτούν κινήσεις προσεκτικές και συστηματικές. Το κυριότερο ζήτημα είναι αυτό που επισημαίνει και η Ο.Σ.Χ.Σ. στην ανάλυσή της: Η νέα δομή της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα επιβάλλει μία εξ αρχής μελέτη συνολικά του διπολικού συστήματος της Περιφέρειας, μέσα από την οποία θα προσεγγίζονται οι διακριτοί και συμπληρωματικοί ρόλοι του νέου Πανεπιστημίου και των ήδη υπάρχοντων δύο ΤΕΙ Λαμίας και Χαλκίδας. Παράλληλα όμως, και το πλαίσιο αρχών και προϋποθέσεων που αποτυπώνεται στα δύο πορίσματα της Ο.Σ.Χ.Σ. για τη δημιουργία νέων Ιδρυμάτων ή Σχολών ή Τμημάτων επιβάλλει μία νέα προσέγγιση στη μελέτη για τη δημιουργία του νέου Πανεπιστημίου.

Στη βάση αυτή, το ΥΠΕΠΘ θα προχωρήσει άμεσα στην έκδοση του ιδρυτικού Προεδρικού Διατάγματος και στη συγκρότηση Διοικούσας Επιτροπής που θα αναλάβει την ειδικότερη μελέτη σκοπιμότητας και εφαρμογής για το Πανεπιστήμιο Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας, μέσα από την οποία θα προκύψει μεταξύ άλλων και η ακαδημαϊκή του διάρθρωση σε Σχολές και Τμήματα, συμπεριλαμβανομένης και της χωροταξικής τους διάταξης, αλλά και του συνακόλουθου χρονοδιαγράμματος

ανάπτυξής τους. Παράλληλα όμως, η Διοικούσα Επιτροπή του Πανεπιστημίου και οι Διοικήσεις των δύο ΤΕΙ της Περιφέρειας (Λαμίας και Χαλκίδας) θα κληθούν να μελετήσουν συνολικά το σύστημα ανώτατης εκπαίδευσης της Περιφέρειας και ειδικότερα τη σχέση μεταξύ του νέου Πανεπιστημίου και των ήδη υπαρχόντων ΤΕΙ. Οι σχετικές μελέτες θα υποβληθούν στο ΥΠΕΠΘ το αργότερο μέχρι τον Μάιο 2003. Στο πλαίσιο αυτό, το ΥΠΕΠΘ ανακοινώνει την απόφασή του για δημιουργία τριών Τμημάτων στην Λαμία, τα οποία θα αρχίσουν να λειτουργούν σταδιακά, με το πρώτο Τμήμα να αρχίσει να λειτουργεί μέσα στη διετία (2003-2004/2004-2005).

Σε ότι αφορά ειδικότερα τον Νομό Βοιωτίας, και λαμβανομένων υπ' όψη των σχετικά μικρών οδικών αποστάσεων, το ΥΠΕΠΘ ανακοινώνει την απόφασή του για δημιουργία και έναρξη λειτουργίας μέσα στη διετία (2003-2004/2004-2005) ενός Τμήματος στον Νομό Βοιωτίας, με τη μορφή μίας δορυφορικής μονάδας που μπορεί να αναπτυχθεί σε στενή οργανική σύνδεση με συγγενείς μονάδες που λειτουργούν στην έδρα του Ιδρύματος και να έχει, λόγω μικρής απόστασης, πλήρη υποστήριξη από τον κεντρικό διοικητικό μηχανισμό του Ιδρύματος. Στις περιπτώσεις αυτές δηλαδή δεν είναι απαραίτητη η ανάπτυξη του μοντέλου της Σχολής που θα εξασφαλίζει σε τοπικό επίπεδο τη γνωστική αλληλεπίδραση μεταξύ των νέων Τμημάτων» (Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, 2002).

Η πορεία υλοποίησης του Εθνικού χωροταξικού και σχεδίου ανάπτυξης άρχισε τον Αύγουστο του 2003. Στην πορεία υλοποίησης του προγράμματος το Υπουργείο ανέφερε για την λειτουργία του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας ότι:

«3. Όπως τονίζεται και στο Εθνικό Χωροταξικό Σχέδιο, η περίπτωση του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας είναι διαφορετική από τις περιπτώσεις των δύο άλλων νέων Ιδρυμάτων, αφού εκεί δεν υπάρχουν Τμήματα που να λειτουργούν ήδη ως Παραρτήματα άλλων Ιδρυμάτων. Η Διοικούσα Επιτροπή του Ιδρύματος αναμένεται και αυτή να υποβάλει μέσα στο ακαδημαϊκό έτος 2003-04 στο ΥΠΕΠΘ την ολοκληρωμένη πρότασή της για τον αναπτυξιακό σχεδιασμό του Ιδρύματος. Σημειώνεται ότι στην περίπτωση του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας, το Εθνικό Χωροταξικό Σχέδιο προβλέπει τη λειτουργία ενός Τμήματος στη Λαμία και ενός στο Νομό Βοιωτίας κατά το ακαδημαϊκό έτος 2004-2005. Εντούτοις, το ΥΠΕΠΘ θεωρεί ότι μόνο η λειτουργία ενός Τμήματος στη Λαμία είναι εφικτή, και τούτο με την προϋπόθεση ότι θα υποβάλει εγκαίρως η Διοικούσα Επιτροπή την πρότασή της και

ότι θα εξασφαλιστούν εγκαίρως οι αναγκαίες υποδομές. Σε ότι αφορά τη λειτουργία Τμήματος στο Νομό Βοιωτίας, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Εθνικό Χωροταξικό Σχέδιο, η δημιουργία του θα έχει τη μορφή μίας δορυφορικής μονάδας που θα αναπτυχθεί σε στενή οργανική σύνδεση με συγγενείς μονάδες που θα λειτουργούν ήδη στην έδρα του Ιδρύματος και θα έχει, λόγω μικρής απόστασης, πλήρη υποστήριξη από τον κεντρικό διοικητικό μηχανισμό του Ιδρύματος. Τούτο σημαίνει δηλαδή ότι η λειτουργία Τμήματος στο Νομό Βοιωτίας συναρτάται με τη συνολική ανάπτυξη του Πανεπιστημίου, ενώ παράλληλα πρέπει και να μπορεί να στηριχτεί από τον κεντρικό διοικητικό μηχανισμό του Ιδρύματος» (Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, 2003).

Σύμφωνα λοιπόν με το Υπουργείο Παιδείας η αύξηση του αριθμού των Πανεπιστημίων συμβάλλει στην ισόρροπη και ορθολογική ανάπτυξη της Ανωτάτης Εκπαίδευσης σε όλες τις περιοχές της χώρας μας και στην πρόοδο του λαού. Αυτό οδηγεί στην υλοποίηση της πολιτικής της Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Τα οφέλη από την Ίδρυση Περιφερειακών Πανεπιστημίων είναι πολλά και σημαντικός ο ρόλος τους στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Η ίδρυση ενός Περιφερειακού Πανεπιστημίου έχει άμεσο αποτέλεσμα στην περιοχή λόγω της αυξήσεως των οικονομικών εισροών κεφαλαίων, τεχνογνωσίας, έρευνας κ.α. Αλλά υπάρχουν και έμμεσα αποτελέσματα όπως οι θετικές αλλαγές στην νοοτροπία και στην συμπεριφορά των ανθρώπων της Περιφέρειας. Δημιουργείται λοιπόν ένα πνευματικό κέντρο ανάπτυξης πνευματικών και πολιτισμικών δραστηριοτήτων. Η ανάπτυξη μιας περιοχής εξαρτάται από την ανάπτυξη της χώρας σε οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό και πολιτισμικό τομέα και σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά της περιοχής.

Τα αποτελέσματα της παρουσίας ενός Πανεπιστημίου σε μια περιοχή θα πρέπει να εξετάζονται μακροπρόθεσμα σε βάθος χρόνου και να μην σταθούν απλά στην οικονομική ενίσχυση της περιοχής μέσω του Πανεπιστημίου. Επίσης η Ίδρυση ενός πανεπιστημίου δεν σημαίνει νομοτελειακά ότι θα είναι ο κύριος και βασικός μοχλός ανάπτυξης όπως και μια βιομηχανία όσο και προηγμένης τεχνολογίας να είναι δεν μπορεί από μόνη της να φέρει την ανάπτυξη μιας περιοχής.

Η ανάπτυξη της περιοχής θα πραγματοποιηθεί με οικονομικές και κοινωνικές διασυνδέσεις της οικονομικής μονάδος ή του πανεπιστημίου με τις τοπικές οικονομικές μονάδες και τα αποτελέσματα θα πρέπει να εξετάζονται μακροπρόθεσμα και να υπερβαίνουν τα όρια της οικονομικής ενίσχυσης και να επιδιώκουν την

ανάπτυξη του πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα της περιοχής μέσω συνέργειας.

Η παρούσα εργασία θα απαντήσει στο ερώτημα κατά πόσο η ανάπτυξη του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδος συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη της Λιβαδειάς και όχι μόνο κατά άμεσο τρόπο, δηλαδή δαπάνες και προμήθειες που ενεργούνται για λογαριασμό του πανεπιστημίου ενισχύοντας οικονομικά την τοπική κοινωνία, αλλά και μακροπρόθεσμα συμβάλλοντας στην πνευματική και τεχνολογική ανάπτυξη της κοινωνίας της ευρύτερης περιοχής.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Για την εκπόνηση της εργασίας πραγματοποιείται συστηματική προσέγγιση της βιβλιογραφίας καθώς και σύγκριση θεωριών τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης.

Στην συνέχεια εξετάζεται αν επιβεβαιώνεται η όχι η υπόθεση ότι ένα περιφερειακό πανεπιστήμιο και ειδικότερα το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας που εξετάζουμε στην πόλη της Λιβαδειάς, συμβάλει στη τόνωση της τοπικής οικονομίας και της κοινωνίας γενικότερα. Με ποιο τρόπο πραγματοποιείται αυτή η συμβολή και πόσο κοστίζει το όλο εγχείρημα. Ποιος ο ρόλος της κεντρικής εξουσίας στην ανάπτυξη της εκπαίδευσης και κυρίως στην περιφέρεια και η συμβολή της ευρωπαϊκής ένωσης στην εκπαίδευση και στα περιφερειακά πανεπιστήμια. Γίνεται ανάλυση της οικονομικής ανάπτυξης στην ευρύτερη περιοχή της Λιβαδειάς, ανάλυση στον τρόπο διοίκησης και λειτουργίας του πανεπιστημίου, τα οικονομικά του στοιχεία, τα οικονομικά του αποτελέσματα, ο προϋπολογισμός του, η επιτροπή ερευνών του πανεπιστημίου και τέλος τα διάφορα λειτουργικά του έξοδα.

Η προσέγγιση αυτή επιχειρείται με την εξέταση των εξής στοιχείων:

- Τα δαπανούμενα κονδύλια για τη λειτουργία του Πανεπιστημίου καταλήγουν σε επιχειρήσεις που εδρεύουν εντός ή εκτός της πόλεως της Λιβαδειάς;
- Για ποια είδη διοχετεύεται το μεγαλύτερο μέρος των χρημάτων στην ευρύτερη περιοχή και σε τι είδους επιχειρήσεις;

Η εξέταση των στοιχείων συμπληρώνεται με την χρήση ερωτηματολογίου και συνεντεύξεων στις οποίες κατατίθενται προσωπικές απόψεις των ερωτώμενων για το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας και περιγράφεται η αντικειμενική πραγματικότητα από την οπτική γωνία του καθενός. Γίνεται ανάλυση των απαντήσεων για το πόσο αυτές ανταποκρίνονται στις στατιστικές επιστημονικές θεωρίες.

Λαμβάνονται συνεντεύξεις από τους κ.κ.:

- Γεώργιο Μουλκιώτη, Αντιπεριφερειάρχη Βοιωτίας.
- Κωνσταντίνο Μπακομήτρο, Θεματικό Αντιπεριφερειάρχη Στερεάς Ελλάδας
- Γεώργιο Μαντζουράνη, Μητροπολίτη Θηβών και Λεβαδέων.
- Ιωάννη Σταθά, Βουλευτή Νομού Βοιωτίας και Πρόεδρο Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου Λιβαδειάς.
- Νίκο Παπαγγελή, Δήμαρχο Λιβαδειάς.

- Δημήτριο Παναγιωτόπουλο, Αντιπρόεδρο της Διοικούσας Επιτροπής του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και Αντιπρόεδρο του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης της Λιβαδειάς.
- Χαράλαμπο Μπότσαρη, Πρόεδρο και Καθηγητή του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης της Λιβαδειάς.
- Στέφανο Καραγιάννη, Αναπληρωτή Καθηγητή του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης της Λιβαδειάς.
- Χρίστο Λαδιά, Λέκτορα του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης της Λιβαδειάς.
- Νίκο Κουδούνη, Πρόεδρο Συνδέσμου Βιομηχάνων Στερεάς Ελλάδας.
- Παναγιώτη Αγκινιάδη, Πρόεδρο του Επιμελητηρίου Βοιωτίας και Πρόεδρο του Κέντρου Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης της Στερεάς Ελλάδας.
- Κώστα Παπασπύρου, Πρόεδρο του Εμπορικού Συλλόγου Λιβαδειάς.
- Δημήτρη Δαπόντα, Διδάσκοντα του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης της Λιβαδειάς με το Π.Δ. 407/80.
- Λάμπρο Σκάρλα, Διδάσκοντα του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης της Λιβαδειάς με το Π.Δ. 407/80.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ-ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

1.1 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΟΠΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΙ Η ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΕΣ

Ανάπτυξη, μπορούμε να πούμε, ότι είναι μια διαδικασία στην οποία ένας όλο και μεγαλύτερος αριθμός ατόμων μιας δεδομένης περιοχής ή ενός δεδομένου περιβάλλοντος λαμβάνει και υλοποιεί κοινωνικά υπεύθυνες αποφάσεις η συνέπεια των οποίων είναι η καλύτερευση των συνθηκών διαβίωσης μερικών ατόμων χωρίς να χειροτερεύσουν οι συνθήκες της ζωής των άλλων ατόμων μιας κοινωνίας (Γ. Βασιλόπουλος Γ., Μπιλά Α., 1995).

Οι όροι οικονομική μεγέθυνση και οικονομική ανάπτυξη χρησιμοποιούνται, μερικές φορές, εναλλακτικά, ωστόσο υπάρχει μια θεμελιώδης διάκριση μεταξύ τους. Η «**οικονομική μεγέθυνση**» αναφέρεται στην άνοδο του εθνικού ή του κατά κεφαλήν εισοδήματος και προϊόντος. Το κατά κεφαλήν εισόδημα μετριέται ως ακαθάριστο εθνικό προϊόν, δηλαδή η αξία όλων των αγαθών και υπηρεσιών που παράγεται από την οικονομία μιας χώρας σε ένα έτος δια του πληθυσμού. Αν η παραγωγή των αγαθών και υπηρεσιών σε μια χώρα αυξηθεί, τότε μπορεί κανείς να μιλά για «οικονομική μεγέθυνση».

Όμως η «**οικονομική ανάπτυξη**» σημαίνει περισσότερα. Σήμερα ο όρος ανάπτυξη χρησιμοποιείται με ακόμα ευρύτερο εννοιολογικό περιεχόμενο από εκείνο της οικονομικής ανάπτυξης συμπεριλαμβάνοντας μεταβολές που αφορούν το οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό, πολιτιστικό και οικολογικό περιβάλλον. Η οικονομική ανάπτυξη περιλαμβάνει την ανάπτυξη με ανθρώπινο πρόσωπο, την ανάπτυξη με ισότητα, την περιφερειακή ανάπτυξη, την οικοανάπτυξη, την βιώσιμη ανάπτυξη, την ολοκληρωμένη ανάπτυξη κ.α. Η οικονομική ανάπτυξη δηλαδή σημαίνει όχι μόνον αύξηση του προϊόντος, αλλά και μεταβολές στη διάρθρωση του, στην τεχνολογία, καθώς και άλλες θεσμικές αλλαγές του πλαισίου που προσδιορίζει τον τρόπο παραγωγής και διανομής του προϊόντος (Ρέππας Π., 1991).

Η οικονομική ανάπτυξη δεν είναι μια έννοια μονοσήμαντη και υποδηλώνει μια παρούσα κατάσταση και μια επιδιωκόμενη μέλλουσα με ορθολογική διαδικασία

προσδιορισμένης πορείας, των οποίων τα συστατικά στοιχεία δεν υπόκεινται όλα σε μέτρηση (Δεληθέου Β., 2007).

Όπως βλέπουμε ο όρος οικονομική ανάπτυξη είναι ευρύτερος του όρου οικονομική μεγέθυνση. Δεν μπορούμε να έχουμε συνήθως οικονομική ανάπτυξη χωρίς ταυτόχρονη αύξηση του προϊόντος. Αντίθετα, μεγέθυνση δεν σημαίνει ταυτόχρονα και ανάπτυξη (Κολλίντζας Τ., 2003).

Η **Βιώσιμη ανάπτυξη** (Sustainable Development) αναφέρεται στην ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να υποθηκεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες. Είναι δηλαδή έννοια ταυτόσημη με την **αειφόρο ανάπτυξη**, που κύριο χαρακτηριστικό έχει την αέναη ζωή και η προτεραιότητά της είναι η εξασφάλιση ποιότητας διαβίωσης σε όλους τους τομείς για όλους και για πάντα. Το επίπεδο της αειφορίας επηρεάζεται από τη διαχείριση για βιώσιμη αλλαγή. Η παροχή γεωργικών προϊόντων, ο τουρισμός, αλλά και η εξαγωγή ορυκτών προϊόντων πρέπει να οδηγούνται από την αειφόρο ανάπτυξη. Άλλα αγαθά και υπηρεσίες είναι οι παροχές ενέργειας ή η παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης, η υγεία, και η περίθαλψη. Το πανεπιστήμιο συμβάλλει στην βελτίωση του μάρκετινγκ και της επικοινωνίας για την επίτευξη βιώσιμης αλλαγής (Isaksson R., 2011).

Η «Βιώσιμη ή αειφόρος ανάπτυξη» και η λεγομένη πράσινη τεχνολογία κατακτούν όλο και μεγαλύτερο έδαφος στη σύγχρονη οικονομική σκέψη μέχρι σημείου να θεωρούνται από πολλούς ως η πανάκεια επίλυσης κάθε οικονομικού και κοινωνικού προβλήματος. Για να πραγματοποιηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη πρέπει να υπάρχει αρμονικός και επιτυχής συνδυασμός της κοινωνικής προόδου, της αποτελεσματικής περιβαλλοντικής διαχείρισης υψηλών ρυθμών οικονομικής μεγέθυνσης και απασχόλησης (Εξαρχος Γ., Νοτόπουλος Π., 2010).

Τα αποτελέσματα της δεύτερης εικοσαετίας που συνεχίστηκαν και το χρονικό διάστημα από το 1994 έως το 2008 δημιούργησαν πρόβλημα ανταγωνιστικότητας στην οικονομία και μεγάλο δημόσιο χρέος. Η γραμματεία των Ηνωμένων Εθνών έχει δημοσιεύσει δείκτες για την αειφόρο ανάπτυξη. Άφθονοι οργανισμοί ενθαρρύνονται να εργάζονται για την προστασία του περιβάλλοντος και ενισχύουν τις ανησυχίες του κοινού για τη μελλοντική ανάπτυξη. Το Πανεπιστήμιο είναι ένα από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα που εμπλέκονται και συμβάλλουν στην αειφόρο ανάπτυξη και την αύξηση της ευαισθητοποίησης των ενδιαφερόμενων κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών θεμάτων. Η εκπαίδευση στις μέρες μας, η θετική στάση και η

αποφασιστικότητα για τη βιωσιμότητα μέσω σχεδιασμών, πολιτικών, στόχων και άλλων προσεγγίσεων, παίζει σημαντικό ρόλο στην προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης στο Πανεπιστήμιο. Για παράδειγμα, ενισχύει την ενσωμάτωση της αειφόρου ανάπτυξης σε κάθε θέμα, όπως διεπιστημονικές σπουδές και προγράμματα σπουδών. Το Πανεπιστήμιο προάγει την αειφόρο ανάπτυξη σε φοιτητές, ενισχύει τη ευαισθητοποίηση και παρέχει γνώσεις σχετικά με την αειφόρο ανάπτυξη μέσω της εκπαίδευσης των μαθητών. Έτσι, ως ένας από τους παράγοντες του Πανεπιστημίου, οι φοιτητές θα έχουν αρμοδιότητα δράσης σχετικά με το πώς θα προάγουν τη βιωσιμότητα του Πανεπιστημίου. Όταν οι φοιτητές κατανοούν τη βιώσιμη ανάπτυξη και έχουν γνώσεις στον τομέα αυτό, θα γνωρίζουν το λόγο για τη καθιέρωση της αειφορίας ως τρόπος ζωής. Θα έχουν επίσης κάποιες πρακτικές λύσεις που θα εφαρμόσουν για την καθιέρωσή της. Οι φοιτητές θα πρέπει αποκτήσουν γνώσεις για δημιουργία αξιών μέσω της εκπαίδευσης (Yao Z., He Y., 2010).

Η **Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη** (Intergrative Development) αναφέρεται στην ανάπτυξη που καλύπτει όλους τους τομείς της οικονομίας και έχει κοινωνικό, πολιτικό, πολιτισμικό, οικονομικό και περιβαλλοντολογικό περιεχόμενο. Αντιδιαστέλλεται με την έννοια της **κλαδικής Ανάπτυξης** (Sectorial Development) η οποία αφορά συγκεκριμένους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας.

Η **ενδογενής ανάπτυξη** είναι η αναπτυξιακή διαδικασία που συνδυάζει τους διαθέσιμους πόρους μιας τοπικής κοινωνίας (υλικούς και ανθρώπινους) και την ενδογενή δραστηριότητά της. Είναι η ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών με την εκμετάλλευση των διαθέσιμων ανθρώπινων και υλικών πόρων. Με αυτή την προσπάθεια επιδιώκεται η ενεργοποίηση των ανθρώπινων πόρων, η αξιοποίηση των φυσικών πόρων, η τόνωση της απασχόλησης, η αυτόνομη ανάπτυξη των περιφερειών, η δημιουργία νέων κλάδων δραστηριοποίησης και νέων μονάδων παραγωγής, και η εφαρμογή νέας τεχνολογίας. Στόχος είναι η ανάπτυξη και των τριών κλάδων της οικονομίας δηλαδή της αγροτικής, της βιομηχανικής και του τομέα των υπηρεσιών.

Η **Τοπική Ανάπτυξη** είναι η διαδικασία διαθρωτικής αλλαγής που αποβλέπει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου μιας περιοχής. Δεν αφορά μόνο την οικονομική μεγέθυνση, αλλά και άλλες παραμέτρους, όπως την κοινωνική, την πολιτισμική και την περιβαλλοντολογική ανάπτυξη. Οι πολιτικές που αναπτύσσονται από τους τοπικούς άρχοντες επηρεάζουν τους στόχους που τίθενται στην κοινωνία. Αλλά οι διαδικασίες διαρθρωτικών αλλαγών αφορούν τις επιχειρηματικές μονάδες που πρέπει

να τις υλοποιήσουν. Γι' αυτό η λήψη των αποφάσεων και η υλοποίηση των στρατηγικών και πολιτικών θα πρέπει να στηρίζεται στις τοπικές αρχές και στους τοπικούς επιχειρηματίες με τη συναίνεση της τοπικής κοινωνίας.

Για το σχεδιασμό λοιπόν των στρατηγικών και των πολιτικών που θα ακολουθήσουν απαιτείται η συνδρομή από το σχεδιασμό ακόμη των προγραμμάτων των αρμοδίων αρχών, αλλά και του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής. Η οργάνωση της τοπικής αγοράς, η ανάπτυξη των δικτύων διακίνησης των προϊόντων και η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και της τεχνολογίας που δίνουν τη δυνατότητα ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας αφορά όλο τον τοπικό πληθυσμό. Οι τοπικοί παράγοντες (οργανισμοί, φορείς, επιμελητήρια, τοπικές επιχειρήσεις, τοπική πρωτοβουλία και επιχειρηματικότητα) συνιστούν τους βασικούς μοχλούς της αναπτυξιακής διαδικασίας. Σε τοπικό επίπεδο αξιοποιούνται η παραγωγική δομή, η αγορά εργασίας, η επιχειρηματικότητα, οι φυσικοί πόροι, η κοινωνική και πολιτική δομή, οι παραδόσεις και η πολιτιστική κληρονομιά και δραστηριότητα πάνω στις οποίες μπορεί να αρθρωθεί η οικονομική μεγέθυνση και η βελτίωση του επιπέδου ζωής (Coffey W., Polese M., 1985). Η συμμετοχή στη χάραξη της αναπτυξιακής προσπάθειας απαιτεί την ενεργοποίηση του πληθυσμού και την τόνωση της τοπικής επιχειρηματικότητας, που είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για την αυτοδύναμη ανάπτυξη (Barquero V.A., 1991).

Η περιφερειακή ανάπτυξη είναι η επίδιωξη της επίτευξης μιας ή περισσότερων θετικών μεταβολών στα ουσιαστικά στοιχεία της οικονομικοκοινωνικής δραστηριότητας των ανθρώπων που ζουν και εργάζονται μέσα στην περιφέρεια (Μητούλα Ρ., 2007).

Η σχέση μεταξύ της βιώσιμης ανάπτυξης και της επιχειρηματικότητας αποτελεί στοιχείο για έρευνα στη σύγχρονη εποχή. Η εφαρμογή της βιώσιμης ανάπτυξης στις επιχειρήσεις είναι επιτακτική για την επιβίωση της σε μια άκρως ανταγωνιστική και παγκοσμιοποιημένη αγορά. Αυτό σημαίνει σεβασμός στον εργαζόμενο, στο περιβάλλον, στους καταναλωτές και στις πόλεις όπου αυτές δραστηριοποιούνται και στην καταπολέμηση της διαφθοράς γιατί προσβάλλει το υγιή ανταγωνισμό. Η σημασία του ανθρώπινου παράγοντα στην ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη-μεγέθυνση των επιχειρηματικών μονάδων είναι σημαντική. Οι εργαζόμενοι αποτελούν τον παράγοντα της συνεχούς και αναγκαίας διαφοροποίησης. Η διαρκείας κατάρτιση και ο εμπλουτισμός των ικανοτήτων τους προσφέρει ουσιαστικό και κρίσιμο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για κάθε επιχείρηση. Η αξιοποίηση των νέων

τεχνολογιών, με εξοικονόμηση πόρων φιλικών προς το περιβάλλον, πιο οικονομικών και πιο παραγωγικών, αποτελεί τη σύγχρονη αναγκαιότητα και προάγει τη μακροχρόνια βιωσιμότητα της επιχειρηματικής μονάδας. Βασικός λοιπόν παράγοντας της οικονομικής ανάπτυξης και της κοινωνικής ευημερίας είναι η επιχειρηματικότητα.

Η Οικονομική Μεγέθυνση (growth) μιας τοπικής αγοράς είναι η διαδικασία της κατά κεφαλήν αύξησης της παραγωγής. Η θεωρία αυτή αναπτύχθηκε κυρίως τις δεκαετίες του 1950 και 1960. Διαφέρει όμως σημαντικά όπως αναφέρθηκε πιο πάνω από την έννοια της Οικονομικής Ανάπτυξης (development). Η μεγέθυνση αφορά την αύξηση της παραγωγής και της διάθεσης αγαθών (growth), μέσω της αυξήσεως των διαθεσίμων πόρων (υλικών και ανθρωπίνων), της προσφοράς και εφαρμογής νέας τεχνολογίας, της μεταβολής του θεσμικού πλαισίου μιας οικονομίας και της οργάνωσης της παραγωγής και της παραγωγικότητας.

Αντίθετα η Οικονομική Ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας είναι ευρύτερη έννοια και αφορά την αύξηση της τοπικής αγοράς, την ανάπτυξη όλων της συγγενών παραγωγικών μορφών, τη δημιουργία νέων τεχνολογιών και νέων προϊόντων και γενικά τη βελτίωση του επιπέδου ζωής της τοπικής κοινωνίας. Επίσης είναι γεγονός ότι μια αύξηση στο κατά κεφαλή επίπεδο παραγωγής μιας τοπικής κοινωνίας εξηγείται μόνο μερικώς από αυξήσεις στις ποσότητες των παραγωγικών συντελεστών ενώ υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που συντελούν στην οικονομική μεγέθυνση.

Επίσης πολλοί συγγραφείς κάνουν διάκριση μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και της ολοκληρωμένης ανάπτυξης (Κολλίντζας Τ., 2003). Η οικονομική ανάπτυξη ορίζεται ως η διαδικασία μεταβολής της τεχνολογικής δομής και του θεσμικού πλαισίου της οικονομίας που οδηγεί σε οικονομική μεγέθυνση, ενώ η ολοκληρωμένη ανάπτυξη είναι η διαδικασία μεταβολής της τεχνολογικής δομής και του θεσμικού, κοινωνικού, πολιτικού, οικολογικού πλαισίου της οικονομίας που οδηγεί σε οικονομική μεγέθυνση και αντίστροφα. Οι βασικές προσεγγίσεις της ανταγωνιστικής συμπεριφοράς και δυναμικής ισορροπίας στο ρόλο των φθινουσών αποδόσεων στην αλληλεπίδραση ανάμεσα στο κατά κεφαλήν εισόδημα και στο ρυθμό μεγέθυνσης του πληθυσμού, στις επιδράσεις της τεχνολογικής προόδου για το σχηματισμό αυξανόμενης εξειδίκευσης της εργασίας, στη δημιουργία νέων προϊόντων και τρόπων παραγωγής και στο ρόλο της μονοπωλιακής δύναμης ως κίνητρο για τεχνολογική πρόοδο.

Το πλέον συνηθισμένο μέτρο της οικονομικής ανάπτυξης μιας οικονομίας είναι ο ρυθμός μεταβολής του κατά κεφαλή ακαθαρίστου εθνικού ή εγχώριου προϊόντος.

Το μέτρο αυτό μας επιτρέπει να συγκρίνουμε την ταχύτητα (ρυθμό) ανάπτυξης μιας χώρας σε διαφορετικές χρονικές περιόδους, ή τον ρυθμό ανάπτυξη μιας χώρας σε σχέση με άλλες χώρες την δεδομένη χρονική περίοδο και τέλος να διαπιστώσουμε κατά πόσο οι οικονομίες των διαφόρων χωρών συγκλίνουν ή αποκλίνουν μεταξύ τους. Οι ρυθμοί ανάπτυξης βασίζονται στην τεχνολογία και τις προτιμήσεις. Η τεχνολογία και οι προτιμήσεις διαφέρουν από χώρα σε χώρα, γι' αυτό υπάρχει διαφορά στους ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης των διαφόρων χωρών λόγω της διαφοράς στην τεχνολογία και τις προτιμήσεις.

Σύμφωνα με τον Nijkamp (1994), σε αντίθεση με το παρελθόν, όπου πολλές συνοριακές και περιμετρικές περιοχές ήταν «νεκρά άκρα» μιας χώρας, σήμερα αναγνωρίζεται η σημαντική στρατηγική τους θέση ως πόλων επικοινωνιών και συναλλαγών σε μια διεθνοποιημένη οικονομία. Στο πλαίσιο αυτό προχωρεί αργά αλλά σταθερά η ιδέα της «Ευρώπης των Περιφερειών» και η οργάνωση των διασυνοριακών σχέσεων, που βελτιώνουν την περιφερειακή ανταγωνιστικότητα. Ήδη άρχισε να προβάλλεται η ανάγκη καθιέρωσης «περιφερειακής διπλωματίας» και «περιφερειακών συμμαχιών», υπερβαίνοντας στην πράξη τα αναγνωρισμένα εθνικά σύνορα. Ο διαχωρισμός του γεωγραφικού και του οικονομικού χώρου δεν μπορεί να γίνει με ευχέρεια. Σημασία, όμως, έχει το γεγονός ότι ενώ ο γεωγραφικός χώρος μπορεί να ερευνηθεί με ακρίβεια και πληρότητα, ύστερα από την οριοθέτηση του, ο οικονομικός χώρος αποτελεί το μέγεθος αναφοράς για την έρευνα των σχέσεων του με άλλες μονάδες του χώρου (Κόνσολας Ν., 1997).

Δεν έχει δοθεί μια ικανοποιητική απάντηση στην έννοια της περιφέρειας και πώς να γίνει η διαίρεση της εθνικής οικονομίας σε περιφέρειες. Οι βασικοί λόγοι για αυτό είναι ότι, το μέγεθος της περιφέρειας δεν είναι καθορισμένο αλλά **δυναμικό** και πρέπει οι καθορισμένες με ένα τρόπο περιφέρειες να καλύπτουν ολόκληρη την έκταση της εθνικής οικονομίας.

Τα κριτήρια διαχωρισμού της εθνικής οικονομίας σε περιφέρειες ομαδοποιήθηκαν σε τρεις κατηγορίες:

1. Τις **Ομοιογενείς Περιφέρειες** με χαρακτηριστικά την οικονομική ομοιογένεια, το κοινωνικό ή πολιτικό με ομοιογένεια στα ήθη, έθιμα και παραδόσεις και στο γεωγραφικό με ομοιότητα στα γεωγραφικά στοιχεία.

2. Στις **Πολικές Περιφέρειες** με ομαδοποίηση των περιοχών που ευρίσκονται σε αλληλεξάρτηση μεταξύ τους.
3. Τις **Προγραμματικές Περιφέρειες** με κριτήρια τον προσδιορισμό των ορίων διοικητικής και πολιτικής διαδικασίας.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επιλεγεί να διαχωρίζονται οι περιφέρειες σε ομοιογενείς ή σε διοικητικές. Ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι περιφέρειες της κοινότητας κατατάσσονται ανάλογα με την ομοιομορφία τους στους παρακάτω 6 τύπους:

1. Λιγότερο Ανεπτυγμένες
2. Βιομηχανικές περιοχές που φθίνουν
3. Γεωργικές περιφέρειες
4. Αστικές προβληματικές περιφέρειες
5. Περιφερειακές περιοχές
6. Παραμεθόριες περιοχές

Οι διοικητικές περιφέρειες καθορίζονται ανάλογα με τα εθνικά και περιφερειακά όργανα δηλαδή τις διοικητικές αρχές των κρατών μελών της Ένωσης (Σκούτζος Θ., 2005).

Υπάρχουν δύο πολιτικές περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης. Τα δύο αυτά βασικά μοντέλα είναι:

- α) η συγκεντρωτική περιφερειακή πολιτική ή ως αναφέρεται ότι ενεργοποιείται «εκ των άνω» και
- β) η αποκεντρωμένη τοπική πολιτική που αναφέρεται ότι ενεργοποιείται «από κάτω».

Το πρώτο μοντέλο δηλαδή της «εκ των άνω» ανάπτυξης δημιουργήθηκε με σκοπό την ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη και την αντιμετώπιση των οικονομικών προβλημάτων των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών για την ισόρροπη ανάπτυξη των περιφερειών. Βασικό πλεονέκτημα αυτού του μοντέλου είναι ότι μπορεί να διαχειριστεί κεντρικά και άμεσα το πρόβλημα και να στρέψει τις ενέργειες στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες. Αγνόησε όμως ότι οι διάφορες περιφέρειες έχουν ουσιαστικές διαφορές και ανισότητες μεταξύ των (Κόνσολας Ν., 1997). Η προσέγγιση αυτή που την ονομάζουμε και **οικονομική της συσσώρευσης** υποστήριξε ότι οι δυνάμεις της αγοράς δημιουργούν εσωτερικές και εξωτερικές οικονομίες κλίμακας και ενισχύουν τις τάσεις συγκέντρωσης στο χώρο. Θεωρεί ότι

είναι απαραίτητο οι πολιτικές να ακολουθούν ένα συνολικό σχεδιασμό, ώστε να αντισταθμίζουν τις δυνάμεις της αγοράς και να δώσουν την αναγκαία ώθηση στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες της χώρας. Αυτές έχουν διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης και ευημερίας, διαφορετικές δυνατότητες, και διαφορές στους διαθέσιμους υλικούς και ανθρώπινους πόρους. Αντίθετα η «από κάτω» ενεργοποίηση της ανάπτυξης κινητοποιεί ολόκληρο το δυναμικό της τοπικής κοινωνίας και γνωστοποιεί τα προβλήματα της περιφέρειας στην κεντρική διοίκηση. Οι τοπικοί φορείς γνωρίζουν πολύ καλά τα τοπικά προβλήματα, τις τοπικές ανάγκες, τις ιδιαιτερότητες και τις δυνατότητες της περιοχής τους. Επίσης δεν είναι δυνατόν η άμεση σύγκλιση των ρυθμών ανάπτυξης όλων των περιφερειών ταυτόχρονα γιατί θα χρειαστεί μεγάλη προσπάθεια και πολύ γρήγορους ρυθμούς από τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές. Οι τοπικές αρχές θα πρέπει να είναι υπεύθυνες κατά τη διαδικασία λήψεων αποφάσεων ή κατάρτιση στρατηγικών και πολιτικών, συνεργαζόμενες απόλυτα με τις κεντρικές διοικητικές αρχές.

Από την άλλη πλευρά υπάρχει και η νεοκλασική προσέγγιση που δεν ασχολήθηκε με αίτια των διαφορών στα επίπεδα ανάπτυξης, αλλά με τους μηχανισμούς ισορροπίας προβλέποντας πως υπάρχουν τρεις τουλάχιστον μηχανισμοί ισορροπίας, που μπορούν να εξαλείψουν τις περιφερειακές ανισότητες και να οδηγήσουν στην ισόρροπη ανάπτυξη. Ο πρώτος μηχανισμός είναι η τεχνολογία της παραγωγής, η οποία σε πλήρως ανταγωνιστικές αγορές χαρακτηρίζεται από σταθερές αποδόσεις κλίμακος. Η φθίνουσα παραγωγικότητα του κεφαλαίου οδηγεί τις οικονομίες σε σύγκλιση γιατί η παραγωγικότητα του κεφαλαίου είναι μεγαλύτερη στις λιγότερο ανεπτυγμένες οικονομίες. Ο δεύτερος μηχανισμός σύγκλισης στηρίζεται στο διαπεριφερειακό εμπόριο. Δύο περιφέρειες που συνάπτουν εμπορικές σχέσεις θα εξειδικευτούν σε προϊόντα με την εντατική χρήση του συντελεστή παραγωγής που διαθέτουν σε αφθονία επιτυγχάνοντας να συμπίεσουν το κόστος παραγωγής των προϊόντων για ανταγωνιστικές τιμές διάθεσης. Συνεπώς η εξειδίκευση σε προϊόντα που χρησιμοποιούν το συγκεκριμένο σε αφθονία συντελεστή εξασφαλίζει ανταγωνιστικές τιμές έναντι της άλλης περιφέρειας. Μακροπρόθεσμα όμως το διαπεριφερειακό εμπόριο οδηγεί σε εξίσωση των αμοιβών εργασίας και κεφαλαίου μέσω της εξειδίκευσης και της ανταλλαγής και σταδιακά θα επέλθει ισορροπία μεταξύ των περιφερειών. Η ισορροπία αυτή επιτυγχάνεται από τη λειτουργία των μηχανισμών της αγοράς χωρίς παρεμβατική πολιτική. Ο τρίτος μηχανισμός αναφέρεται στην κινητικότητα της εργασίας δηλαδή στη μετανάστευση.

Το εργατικό δυναμικό, αν δεν υπάρχουν διοικητικά εμπόδια για μετακινήσεις του εργατικού δυναμικού, μετακινείται σε περιοχές ζήτησης εργασίας με υψηλές εργατικές αμοιβές. Η αύξηση όμως της προσφοράς εργασίας οδηγεί τις τιμές προς τα κάτω και αντίθετα στις άλλες περιοχές που το εργατικό τους δυναμικό συνεχώς μειώνεται, οι τιμές αυξάνουν. Αποτέλεσμα να έχουμε την ισορροπία στις αμοιβές χωρίς κρατικές παρεμβάσεις (Πετράκος Γ., Ψυχάρης Γ., 2004).

Στόχος της τοπικής ανάπτυξης είναι η ενίσχυση της απασχόλησης, η συγκράτηση του πληθυσμού στην περιφέρεια ο μετασχηματισμός της κοινωνίας με τη βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης και η αξιοποίηση των τοπικών υλικών και ανθρώπινων πόρων.

Οι προϋποθέσεις για τοπική ανάπτυξη σύμφωνα με την Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Περιφερειακή Πολιτική (Inforegion 2000) αποτελούν κατευθύνσεις της πολιτικής συνοχής και αφορούν τους τομείς:

- Την ανάπτυξη των μεταφορών
- Την ανάπτυξη της τοπικής επιχειρηματικότητας
- Την προστασία του περιβάλλοντος
- Την ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού πολιτισμού
- Την επίτευξη των στόχων μέσω εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Η τοπική ανάπτυξη είναι η διαδικασία με την οποία επιδιώκεται η προώθηση όλων των οικονομικών δραστηριοτήτων στις οποίες ένας τόπος παρουσιάζει πλεονεκτήματα, όπως η εκμετάλλευση και αξιοποίηση όλων των πλουτοπαραγωγικών πηγών του. Έτσι επιδιώκεται η ισόρροπη ανάπτυξη όλων των χωρικών μονάδων της ευρύτερης περιφέρειας με τη διατήρηση του υπάρχοντος οικιστικού δικτύου χωρίς τη συγκέντρωση του πληθυσμού και των δραστηριοτήτων σε ένα ορισμένο αστικό κέντρο. Σκοποί της ανάπτυξης είναι:

- ✓ Η προώθηση των στόχων της περιφερειακής πολιτικής που δεν προωθούνται επαρκώς από τον κεντρικό προγραμματισμό.
- ✓ Η εξάλειψη των δυαδικών δεδομένων και των επιπτώσεων σε περιόδους κρίσης.
- ✓ Η ενεργοποίηση του πληθυσμού στην αναπτυξιακή προσπάθεια και
- ✓ Η ενδογενής ανάπτυξη (Σκούτζος Θ., 2005).

Είναι ανάγκη να ξεκαθαρίσουμε ορισμένους όρους που χρησιμοποιούνται συνήθως για την περιγραφή των αναπτυγμένων και λιγότερο αναπτυγμένων χωρών.

Η πιο απόλυτη διάκριση είναι αυτή μεταξύ καθυστερημένων και αναπτυγμένων οικονομιών ή μεταξύ παραδοσιακών και σύγχρονων. Οι πιο δημοφιλείς ταξινομήσεις τοποθετούν όλες τις χώρες σε ένα φάσμα σύμφωνα με το βαθμό ανάπτυξης τους. Έτσι, μιλάμε για αναπτυγμένες και υπανάπτυκτες χώρες, περισσότερο ή λιγότερο αναπτυγμένες ή, για να αναγνωρίζουμε τη συνεχή μεταβολή, για αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες. Οι αναπτυσσόμενες χώρες διακρίνονται με κριτήριο το εισόδημα τους σε οικονομίες χαμηλού εισοδήματος, σε οικονομίες κατώτερου μεσαίου εισοδήματος, σε οικονομίες μεσαίου εισοδήματος, σε οικονομίες ανώτερου μεσαίου εισοδήματος, σε νέο-εκβιομηχανιζόμενες χώρες και σε οικονομίες υψηλού εισοδήματος (που ονομάζονται βιομηχανικές χώρες).

Η οικονομική ανάπτυξη, εκτός από την αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος, προϋποθέτει θεμελιώδεις μεταβολές στη δομή της οικονομίας. Οι δύο πιο σημαντικές από τις διαθρωτικές αυτές μεταβολές είναι η αύξηση του μεριδίου της βιομηχανίας, με την παράλληλη μείωση του πληθυσμού που ζει στις πόλεις. Επιπλέον, οι χώρες που εισέρχονται στην οικονομική ανάπτυξη περνούν συνήθως από περιόδους επιταχυνόμενης και μετά επιβραδυνόμενης αύξησης του πληθυσμού, στη διάρκεια των οποίων η πληθυσμιακή διάρθρωση της χώρας μεταβάλλεται ριζικά. Βασικό στοιχείο της οικονομικής ανάπτυξης είναι ότι ο λαός της χώρας πρέπει να έχει σημαντικό ρόλο στη διαδικασία που προκαλεί τις δομικές αυτές μεταβολές. Συμμετοχή στη διαδικασία της ανάπτυξης σημαίνει συμμετοχή όλων στην απόλαυση των ωφελειών της ανάπτυξης. Αν η οικονομική μεγέθυνση ωφελεί μια μικρή μόνο, πλούσια μειοψηφία, ντόπια ή ξένη, δεν έχουμε ανάπτυξη.

Στη σύγχρονη οικονομική μεγέθυνση το βασικό στοιχείο της είναι η εφαρμογή της επιστήμης στα προβλήματα της οικονομικής παραγωγής, που με τη σειρά της έχει οδηγήσει στην εκβιομηχάνιση, στην αστικοποίηση και ακόμη σε εκρηκτική αύξηση του πληθυσμού. Ο όρος εκσυγχρονισμός, χρησιμοποιείται ευρέως όταν αναφέρεται σε «εκσυγχρονισμό» της κοινωνίας ή του πολιτικού συστήματος. Το ακαθάριστο εθνικό προϊόν (GNP) είναι το άθροισμα της αξίας των τελικών προϊόντων και των υπηρεσιών που παράγονται από την κοινωνία στη διάρκεια ενός δεδομένου χρόνου. Η έκφραση αυτή μπορεί να ερμηνευτεί ως η συνολική προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών τα οποία παράγονται σε μια οικονομία και γίνονται αντικείμενο συναλλαγής στην αγορά μεταξύ αγοραστών και πωλητών (Πουρναράκης Ε., Χατζηκωνσταντίνου Γ., 2004). Από το μέτρο αυτό αποκλείονται τα ενδιάμεσα αγαθά. Το GNP μετρά μόνο το εισόδημα που κερδίζουν πολίτες της χώρας,

συμπεριλαμβανομένων των μισθών και των κερδών που κερδίζουν οι ίδιοι αυτοί πολίτες από δραστηριότητες στο εξωτερικό. Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (GDP) είναι παρόμοιο με το GNP, από το οποίο διαφέρει μόνο σε δύο σημεία: περιλαμβάνει όλα τα εισοδήματα που παράγονται στη χώρα, ακόμα και εκείνα που κερδίζουν αλλοδαποί κάτοικοι της χώρας, αλλά αποκλείει τους μισθούς και τα κέρδη που κερδίζουν πολίτες της χώρας από πηγές του εξωτερικού.

Το μερίδιο ενός τομέα ή ενός συστατικού του GNP, όπως η μεταποίηση ή η γεωργία, μετριέται από την προστιθέμενη αξία αυτού του τομέα. Η προστιθέμενη αξία αναφέρεται στην προσαύξηση της αξίας του προϊόντος σε ένα συγκεκριμένο στάδιο παραγωγής. Η προστιθέμενη αξία, με τη σειρά της, είναι ίση με τις πληρωμές στους συντελεστές της παραγωγής. Αυτοί είναι μισθοί που καταβάλλονται για την εργασία συν κέρδη, τόκοι, απόσβεση κεφαλαίου και ενοίκια για κτίρια και οικόπεδα. Έτσι όμως πολλές πολύτιμες συνεισφορές στην κοινωνία αποκλείονται από το ακαθάριστο εθνικό προϊόν. Όταν π.χ. οι δουλειές του νοικοκυριού και η φροντίδα των παιδιών γίνονται από αμειβόμενους υπηρέτες, περιλαμβάνονται στο GNP, ενώ όταν γίνονται από μη αμειβόμενα μέλη της οικογένειας δεν υπολογίζονται στο GNP.

Στις αναπτυσσόμενες χώρες, ένας μεγάλος αριθμός δραστηριοτήτων δεν εισέρχονται στην αγορά. Μεγάλο μέρος του προϊόντος που παράγεται στον αγροτικό τομέα, καταναλώνεται από τα αγροτικά νοικοκυριά και δεν φτάνει ποτέ στην αγορά. Οι σχέσεις αυτές ολόκληρης της οικονομίας ονομάζονται συναρτήσεις συνολικής παραγωγής, και μετρούν τις αυξήσεις στην αξία της παραγωγής ή του εθνικού προϊόντος, δεδομένης της αξίας των αυξήσεων σε εισροές όπως το πάγιο κεφάλαιο και το εργατικό δυναμικό.

$$Y=K/k$$

Όπου Y ονομάζουμε την παραγωγή ενώ το K το πάγιο κεφάλαιο και k είναι μια σταθερά που ονομάζεται λόγος κεφαλαίου-παραγωγής. Για να παρουσιάσουμε τις αυξήσεις στην παραγωγή και το κεφάλαιο χρησιμοποιούμε το σύμβολο Δ.

$$\Delta Y=\Delta K/k$$

$$g=\Delta Y/Y= (\Delta K/Y)*1/k$$

Το ποσοστό αύξησης της παραγωγής g είναι απλώς η αύξηση στην παραγωγή διαιρεμένη διά της συνολικής ποσότητας της παραγωγής, $\Delta Y/Y$. Διαιρούμε και τις δύο πλευρές με το Y.

$$g=s/k$$

Για ολόκληρη την οικονομία, το ΔK είναι το ίδιο με την επένδυση I , που πρέπει να είναι ίση με την αποταμίευση S . Επομένως, το $\Delta K/Y$ γίνεται I/Y , και ισούται με το S/Y , που μπορεί να οριστεί από το ποσοστό αποταμίευσης s , που είναι ένα ποσοστό επί τοις εκατό του εθνικού προϊόντος. Αυτή είναι η βασική σχέση Harrod (1939) και Domar (1946) για μια οικονομία. Ο λόγος κεφαλαίου-παραγωγής είναι απλώς ένα μέτρο της παραγωγικότητας του κεφαλαίου ή της επένδυσης. Οι οικονομολόγοι συχνά χρησιμοποιούν τον όρο αυξητικός λόγος κεφαλαίου-παραγωγής (ICOR, από τα αρχικά: incremental capital-output ration), διότι μελετώντας κανείς την οικονομική μεγέθυνση, ενδιαφέρεται κυρίως για την επίδραση στην παραγωγή του πρόσθετου ή αυξητικού κεφαλαίου. Ο αυξητικός λόγος κεφαλαίου-παραγωγής μετρά την παραγωγικότητα του πρόσθετου κεφαλαίου ενώ ο (μέσος) λόγος κεφαλαίου-παραγωγής αναφέρεται στη σχέση μεταξύ του συνολικού αποθέματος κεφαλαίου μιας χώρας και του συνολικού εθνικού προϊόντος της (Gillis M., Perkins D., Roemer M., Snodgrass D., 2000).

Υπάρχουν οικονομίες κλίμακας στην παραγωγή πολλών βιομηχανικών προϊόντων. Η ύπαρξη των οικονομιών κλίμακας συνεπάγεται ότι το προϊόν ανά μονάδα εισροής αυξάνεται όταν μεγαλώνει το μέγεθος της επιχείρησης. Αυτό σημαίνει ότι μια μεγάλη βιομηχανική επιχείρηση, σε μια βιομηχανία όπως εκείνη του χάλυβα, θα παράγει περισσότερο χάλυβα ανά χρηματική μονάδα κόστους (που απαρτίζεται από το κόστος του άνθρακα, του σιδηρομεταλλεύματος, του ασβεστόλιθου, της εργασίας, των μηχανημάτων του εργοστασίου και του ηλεκτρισμού) από ότι μια μικρότερη επιχείρηση. Περαιτέρω είναι λογικό, για πολλά διαφορετικά είδη βιομηχανικών επιχειρήσεων, να εγκαθίστανται στο ίδιο μέρος, ώστε οι κοινές ευκολίες υποστήριξης, όπως οι σταθμοί ηλεκτρικής, ενέργειας, οι μεταφορές και οι χονδρέμποροι να μπορούν επίσης να λειτουργούν σε αποτελεσματικό επίπεδο. Το αποτέλεσμα είναι ότι η βιομηχανία οδηγεί στην ανάπτυξη των πόλεων, και η ανάπτυξη των πόλεων από μόνη της τείνει να αυξάνει το μερίδιο της μεταποίησης και κάποιων υπηρεσιών στο ακαθάριστο εθνικό προϊόν.

Στις αγροτικές οικονομίες των περισσότερων φτωχών χωρών, παραδείγματος χάρη, η επεξεργασία της τροφής γίνεται στο σπίτι και δεν συμπεριλαμβάνεται συνήθως καθόλου στους λογαριασμούς του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος. Η φροντίδα του σπιτιού και των παιδιών που πραγματοποιούνται στα πλαίσια της οικογένειας γίνονται χωρίς πληρωμή και δεν συμπεριλαμβάνονται στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.) παρότι όταν οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται από άλλους

γίνονται με πληρωμή (οικιακοί βοηθοί, ιδιωτικοί παιδικοί σταθμοί). Στις αστικοποιημένες χώρες, αντίθετα, η επεξεργασία της τροφής γίνεται συχνά σε μεγάλα εργοστάσια, και η προστιθέμενη αξία που παράγεται από τα εργοστάσια αυτά συμπεριλαμβάνεται στο μερίδιο του τομέα της μεταποίησης (Abel A., Bernanke B., 2002).

Ο Ricardo ανέφερε κατ' αρχήν ότι ο γεωργικός τομέας είχε φθίνουσες αποδόσεις. Οι αυξήσεις στις εισροές οδηγούν σε ολοένα και μικρότερες αυξήσεις στην παραγωγή γιατί οι σοδειές απαιτούν εδάφη, και τα εδάφη είναι περιορισμένα. Για να αυξήσουν οι αγρότες την παραγωγή τους, θα έπρεπε να μετακινηθούν σε φτωχότερα εδάφη, με αποτέλεσμα να κοστίζει όλο και περισσότερο η παραγωγή ενός τόνου σιτηρών. Στην συνέχεια, ανέπτυξε την έννοια που σήμερα ονομάζουμε πλεονάζουσα εργασία. Η Βρετανία στις αρχές του 19^{ου} αιώνα εξακολουθούσε να έχει μεγάλο αγροτικό εργατικό δυναμικό και ο Ricardo πίστευε ότι ο βιομηχανικός τομέας θα μπορούσε να απορροφήσει την πλεονάζουσα εργασία του αγροτικού τομέα χωρίς να προκληθεί αύξηση στους μισθούς είτε στις αστικές είτε στις αγροτικές περιοχές. Οι συζητήσεις των οικονομολόγων για την ισόρροπη και ανισόρροπη ανάπτυξη προηγήθηκαν χρονικά της ποσοτικής εργασίας για τα πρότυπα της ανάπτυξης. Οι υπέρμαχοι της ισόρροπης ανάπτυξης, όπως ο Ragnar Nurke (1953) και ο Paul Rosenstein-Rodan (1943), ισχυρίζονται ότι οι χώρες πρέπει να αναπτύξουν ταυτόχρονα ένα μεγάλο φάσμα βιομηχανιών αν θέλουν να επιτύχουν κάποτε διατηρήσιμη οικονομική μεγέθυνση (Gillis M., Perkins D., Roemer M., Snodgrass D., 2000).

Η προτεινόμενη λύση σε αυτό το πρόβλημα είναι να κτιστεί ένας αριθμός εργοστασίων ταυτόχρονα. Δηλαδή να ξεκινήσουν την ίδια στιγμή ένα κλωστοϋφαντουργείο, ένας αλευρόμυλος και ένα εργοστάσιο κατασκευής ποδηλάτων και ένα εργοστάσιο παραγωγής υποδημάτων. Αυτό θα μπορούσε να πουλήσει τα παπούτσια του στους εργάτες αυτών των εργοστασίων. Διαδοχικά, οι εργάτες του εργοστασίου υποδημάτων θα χρησιμοποιούσαν το νέο τους εισόδημα για να αγοράσουν ποδήλατα, ρούχα και αλεύρι με αποτέλεσμα την αύξηση της ζήτησης στην περιοχή και την απορρόφηση των παραγομένων προϊόντων. Το είδος αυτό της ανάπτυξης αναφέρεται μερικές φορές ως **ισόρροπη ανάπτυξη από την πλευρά της ζήτησης**, επειδή οι βιομηχανίες που αναπτύσσονται καθορίζονται από τα πρότυπα δαπανών ή ζήτησης των καταναλωτών και επενδυτών. Η ισόρροπη ανάπτυξη από την πλευρά της ζήτησης αναφέρεται στην ανάγκη να ανεγερθεί ένας αριθμός

βιομηχανιών ταυτόχρονα, για να εμποδιστούν τα αδιέξοδα προσφοράς. Έτσι κτίζοντας ένα χαλυβουργείο, οι σχεδιαστές πρέπει να σιγουρευτούν ότι αναπτύσσονται επίσης και οι μονάδες παραγωγής σιδήρου και άνθρακα, εκτός και αν είναι εύκολα διαθέσιμες οι εισαγωγές αυτών των εισροών.

Μια φτωχή χώρα με μικρή ή ανύπαρκτη βιομηχανία λέγεται ότι πρέπει είτε να ξεκινήσει με ένα μεγάλο φάσμα βιομηχανιών ταυτόχρονα είτε να εγκαταλείψει τον εαυτό της σε μια συνεχιζόμενη αδράνεια. Αυτό το γενικό πρόγραμμα αναφέρεται μερικές φορές ως η **μεγάλη ώθηση**. Οι υπεύθυνοι της οικονομικής πολιτικής προσπαθούν να δώσουν ώθηση στην οικονομική μεγέθυνση, πρέπει γνωρίζουν τι είδη κεφαλαίου χρειάζεται η οικονομία, πιο είδος αποδίδει μεγαλύτερο οριακό προϊόν. Οι οικονομολόγοι θα στηρίξουν την αγορά με τη διοχέτευση αποταμιεύσεων σε εναλλακτικούς τύπους επενδύσεων. Οι βιομηχανίες που έχουν τα υψηλότερα οριακά προϊόντα κεφαλαίου θα είναι οι πρόθυμες να δανειστούν για να χρηματοδοτήσουν τις νέες επενδύσεις (Mankiw N., 2002). Για τη μεγάλη ώθηση απαιτούνται και επενδύσεις από Δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς. Για την προσέλκυση επενδύσεων θα πρέπει να υπάρχει το κατάλληλο οικονομικό πλαίσιο από την πολιτεία και συγκεκριμένα ευνοϊκά φορολογικά μέτρα, εγγυήσεις προς τους επενδυτές, επιδοτήσεις-επιχορηγήσεις, επενδυτική νομοθεσία και χρηματοδοτικές διευκολύνσεις (Σκούντζος Θ., 1990).

Ο Albert Hirschman (1958) θα μπορούσε να εστιάσει, τις δραστηριότητες σε μερικούς τομείς κατά τη διάρκεια των πρώτων σταδίων της ανάπτυξης. Έτσι αντικατέστησαν τις εισαγωγές με την εγχώρια παραγωγή. Η υποκατάσταση των εισαγωγών, όπως ονομάζεται αυτή η διαδικασία είναι ένας τρόπος να βρει μια χώρα αγορά για τα προϊόντα μιας από τις βιομηχανίες της. Εδώ το βασικό ζήτημα είναι ότι η υποκατάσταση των εισαγωγών είναι ένας τρόπος για να ξεκινήσει η εκβιομηχάνιση σε μια περιορισμένη και επιλεκτική βάση, αντί μιας ισόρροπης μεγάλης ώθησης. Ένας άλλος τρόπος είναι να βασιστεί μια χώρα στις εξαγωγές, όπως έκανε η Αγγλία κατά τη διάρκεια της Βιομηχανικής Επανάστασης (Hirschman A., 1958).

Η οικονομική μεγέθυνση ωστόσο, δεν αποτελεί ικανή συνθήκη για τη βελτίωση του επιπέδου ζωής των μαζών, διότι είναι εξίσου σημαντική και η αναδιανομή του εισοδήματος που δημιουργείται. Ένα υψηλότερο κατά κεφαλήν ακαθάριστο εθνικό προϊόν δεν σημαίνει αναγκαστικά και υψηλότερα εισοδήματα για όλες ή έστω για τις περισσότερες οικογένειες. Πρώτον, οι κυβερνήσεις προάγουν την οικονομική μεγέθυνση όχι μόνο για να βελτιώσουν την ευημερία των πολιτών τους, αλλά επίσης

και μάλιστα πρωτίστως για να αυξήσουν τη δύναμη τη δόξα του κράτους και των κυβερνώντων, όπως επί παραδείγματι, ένα μεγάλο μέρος του πλούτου της αρχαίας Αιγύπτου επενδύθηκε στις πυραμίδες. Οι σύγχρονες αναπτυσσόμενες χώρες μπορούν να κατασκευάσουν περίπλοκα πολεοδομικά συγκροτήματα σε ερήμους και ζούγκλες. Όταν τα οφέλη από την οικονομική μεγέθυνση διοχετεύονται σε τέτοια δαπανηρά σχέδια, τότε και το άμεσο όφελος των πολιτών της χώρας είναι μικρό. Δεύτερο, οι παραγωγικοί πόροι ίσως να επενδύονται στην περαιτέρω οικονομική μεγέθυνση και να αναβάλλονται για μια μεταγενέστερη ημερομηνία τα σημαντικά καταναλωτικά οφέλη. Η δύναμη περιορισμού της κατανάλωσης σε αυτή την έκταση, στο όνομα της οικονομική μεγέθυνσης υπάρχει μόνο σε ολοκληρωτικά καθεστάτα. Τρίτον, μπορεί να έχουμε αύξηση του εισοδήματος και της κατανάλωσης, αλλά αυτοί που θα καρπωθούν όλα ή τα περισσότερα οφέλη είναι εκείνοι που βρίσκονται ήδη σε σχετικά καλή οικονομική κατάσταση. Ο πλούσιος γίνεται πλουσιότερος, λέει ένα παλιό γνωμικό και ο φτωχός φτωχότερος (Gillis M., Perkins D., Roemer M., Snodgrass D., 2000).

Οι οικονομίες κλίμακας (πτώση του κόστους ανά μονάδα, καθώς αυξάνεται η παραγωγή) μπορεί να είναι τόσο μεγάλες σε σχέση με το μέγεθος της αγοράς που το ολιγοπώλιο αποτελεί τον κανόνα. Οι επιχειρήσεις επιδιώκουν την μεγιστοποίηση του κέρδους με αξιοποίηση των υποαπασχολούμενων παραγωγικών συντελεστών επιδιώκοντας μείωση του κόστους παραγωγής για ανταγωνιστικές με τιμές πώλησης. Οι εξωτερικές οικονομίες είναι τα οφέλη ενός έργου. Ένα υδροηλεκτρικό φράγμα το απολαμβάνουν και άνθρωποι οι οποίοι δεν έχουν σχέση με το έργο, όπως οι γεωργοί των οποίων η παραγωγή αυξάνει γιατί το φράγμα εμποδίζει τις πλημμύρες και αυξάνει την παραγωγή τους. Οι εξωτερικές οικονομίες είναι τα σημαντικά οφέλη σε πολλές επενδύσεις υποδομής, όπως φράγματα, οδικά δίκτυα, σιδηρόδρομοι και αρδευτικά συστήματα (Mankiw N., 2002).

Οι εξωτερικές επιβαρύνσεις είναι κόστος που δεν βαρύνει άμεσα την επιχείρηση. Η ρύπανση της ατμόσφαιρας και του περιβάλλοντος αναγνωρίζεται ευρέως ως ένα πρόβλημα του βιομηχανικού κόσμου, το οποίο όμως, γίνεται πρόβλημα και του αναπτυσσόμενου κόσμου. Εκείνοι που ρυπαίνουν φέρουν όλο το κόστος για τη μείωση της εκπομπής ρύπων και της απόρριψης αποβλήτων και ωφελούνται όπως όλοι οι κάτοικοι της περιοχής γι' αυτό δεν έχουν παρά ελάχιστα κίνητρα για να ελέγξουν από μόνοι τους τη ρύπανση. Η ίδια κατάσταση προκύπτει με τους κοινόκτητους πόρους, όπως είναι τα δάση, οι περιοχές αλιείας ή οι ανοιχτές

εκτάσεις βοσκής, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από πολλούς ανθρώπους χωρίς να τους ανήκουν. Παραδείγματος χάρη, το πρώτο κοπάδι που βόσκει σε ανοιχτή γη βρίσκει άφθονο γρασίδι, συνεπώς το κόστος για τους βοσκούς είναι χαμηλό. Αλλά όσο περισσότερα κοπάδια αρχίζουν να βόσκουν, τόσο λιγότερο είναι το γρασίδι για το καθένα και οι βοσκοί πρέπει να απομακρυνθούν περισσότερο για να βρουν χορτάρι για τα κοπάδια τους με μεγαλύτερο κόστος. Η τραγωδία των κοινόκτητων πόρων (The Tragedy of the commons) έγκειται στο ότι αν και η υπερβολική βοσκή υποβαθμίζει τη γη σε πολύ μεγάλο βαθμό, εν τούτοις κάθε ιδιώτης βοσκός εξακολουθεί να έχει κίνητρο για να βόσκει τα κοπάδια σε ελεύθερα λιβάδια. Γι' αυτό οι κοινόκτητοι πόροι απαιτούν κάποιο είδος κρατικής προστασίας (Gillis M., Perkins D., Roemer M., Snodgrass D., 2000).

Η γεωργία διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη, αφού οι περισσότεροι άνθρωποι στις φτωχές χώρες ζουν από τη γη. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχει στήριξη των αγροτών με άμεσες οικονομικές ενισχύσεις όπως και στη σωστή κατανομή των παραγωγικών πόρων. Αν οι ηγέτες ενδιαφέρονται σοβαρά για την ευημερία των πολιτών τους, ο μόνος τρόπος με τον οποίο μπορούν αμέσως να βελτιώσουν την ευημερία της πλειονότητας είναι, πρώτον, να αυξήσουν την παραγωγικότητα των αγροτών στην παραγωγή των αγροτικών προϊόντων και, δεύτερον, να αυξήσουν τις τιμές για τα προϊόντα αυτά. Φυσικά, δεν ωφελούν όλες οι αυξήσεις της αγροτικής παραγωγής την πλειονότητα των αγροτών. Η αύξηση της γεωργικής παραγωγής, δεν αρκεί από μόνη της, για να επιτευχθεί η άνοδος της ευημερίας των αγροτών. Οι αγρότες στις αναπτυσσόμενες χώρες πρέπει να παράγουν αρκετά για να συντηρούν τον εαυτό τους, αλλά και να προσφέρουν επαρκή ποσότητα τροφίμων στον αστικό πληθυσμό. Καθώς το ποσοστό του αστικού πληθυσμού αυξάνεται, είναι φανερό ότι πρέπει να αυξηθεί και η παραγωγικότητα των αγροτών. Αν η παραγωγικότητα δεν αυξάνεται, θα μειωθούν τα κέρδη και τελικά θα σταματήσει η οικονομική ανάπτυξη (Faucheyx S., Noël J., 2007).

Η αρχή της δεκαετίας του 70' χαρακτηρίζεται από την πιο σημαντική οικονομική μεταβολή της μεταπολεμικής περιόδου. Η μεταβολή αυτή επικράτησε να λέγεται μονολεκτικά «παγκοσμιοποίηση» (globalization). Οι πιο κρίσιμες από τις μεταβολές αυτές έχουν χωροταξική διάσταση. Η παραγωγή των πρώτων υλών παίζει μικρότερο ρόλο στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα, με άμεσες συνέπειες στις χώρες παραγωγής αγροτικών προϊόντων και ορισμένων ορυκτών. Η απασχόληση στη μεταποίηση μειώνεται, ενώ η βιομηχανική παραγωγή αυξάνεται, με αποτέλεσμα να

δημιουργείται μια νέα διεθνής κατανομή της εργασίας. Κυρίαρχη δύναμη στην προώθηση της αναπτυξιακής διαδικασίας αναδεικνύεται η εισροή κεφαλαίων, με αντίστοιχη μείωση της σημασίας του διεθνούς εμπορίου. Παρά το γεγονός ότι η τεχνολογική πρόοδος έχει αναγνωρισθεί ως καθοριστικής σημασίας για την περιφερειακή σύγκλιση οι σχετικές μελέτες έχουν υπερτονίσει τη συσσώρευση κεφαλαίου ενώ λιγότερη έμφαση δίνεται στην τεχνολογική διάσταση. Τα οικονομετρικά αποτελέσματα φανερώνουν ότι η περιφερειακή σύγκλιση συντελείται με αργούς ρυθμούς. Η αυξητική τάση του ρυθμού σύγκλισης είναι εμφανής όταν η τεχνολογία εισέρχεται στην παραγωγική διαδικασία (Αλεξιάδης Σ., 2010).

Στις μεταβολές αυτές μπορούν να προστεθούν η ανάπτυξη της υψηλής τεχνολογίας, η εμφάνιση των φαινομένων διαρθρωτικής οπισθοδρόμησης και επαναβιομηχάνισης, η στροφή στην ευέλικτη παραγωγή, η προσαρμογή των πολυεθνικών επιχειρήσεων στο νέο περιβάλλον και η άνθηση της «άτυπης» οικονομίας (Gillis M., Perkins D., Roemer M., Snodgrass D., 2000).

1.1.1 Το Νεοκλασικό Υπόδειγμα Οικονομικής Ανάπτυξης

Το παράδειγμα που κυριαρχούσε στη θεωρία της οικονομικής ανάπτυξης από τα μέσα της δεκαετίας του πενήντα μέχρι πρόσφατα βασίζεται στο «Νεοκλασικό Υπόδειγμα Οικονομικής Μεγέθυνσης». Ο εμπνευστής Robert Solow (1959) ανταμείφθηκε με το βραβείο Νόμπελ. Σύμφωνα με το υπόδειγμα αυτό η ανάπτυξη μίας οικονομίας της ελεύθερης αγοράς, ανεξάρτητα από τις βραχυχρόνιες διακυμάνσεις της, τείνει μονοτονικά σε μία κατάσταση όπου η κατά κεφαλή κατανάλωση αυξάνεται κατά σταθερό ρυθμό. Ο ρυθμός αυτός είναι συνάρτηση αποκλειστικά και μόνο εξωγενών τεχνολογικών παραγόντων, όπως ο ρυθμός απόκτησης καινούργιας γνώσης.

Τα περισσότερα από τα βασικά χαρακτηριστικά της οικονομικής ανάπτυξης των οικονομιών της ελεύθερης αγοράς είναι:

1. Το κατά κεφαλή προϊόν (δηλαδή, η παραγωγικότητα) αυξάνει διαρκώς.
2. Το κατά κεφαλή φυσικό κεφάλαιο αυξάνει διαρκώς.
3. Ο λόγος φυσικού κεφαλαίου-προϊόντος παραμένει σταθερός.
4. Το ποσοστό απόδοσης του φυσικού κεφαλαίου παραμένει σταθερό.
5. Τα μερίδια του συνολικού εισοδήματος που αντιστοιχούν στο φυσικό κεφάλαιο και την εργασία παραμένουν σταθερά (Κολλίντζας Τ., Φουλίδης Κ., Αλογοσκούφης Γ., Δημέλη Σ., Χριστοδουλάκης Ν., Βασιλάτος Β., 1996).

Θα μπορούσε να διατυπωθεί η άποψη ότι με τους κοινωνικούς δείκτες καταβάλλεται προσπάθεια εστίασης της προσοχής των μελετητών σε εκείνες τις πλευρές της ανάπτυξης, οι οποίες δεν δύναται να «μετρηθούν» με οικονομικούς δείκτες.

Πιο συγκεκριμένα, με τους κοινωνικούς δείκτες:

- Εκφράζεται πληρέστερα η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων μιας χώρας, που είναι και ο απώτερος στόχος της οικονομικής ανάπτυξης.
- Γίνεται μία πρώτη προσέγγιση των προβλημάτων διανομής εισοδήματος υγείας, εκπαίδευσης, καθώς και των περιβαλλοντικών επιβαρύνσεων που προκύπτουν από την ακολουθούμενη διαδικασία αύξησης της οικονομικής ευμάρειας.

Έτσι λοιπόν οι κοινωνικοί δείκτες δύναται να διακριθούν σε δείκτες οικονομικών ανισοτήτων, δυνατοτήτων στο χώρο της υγείας, εκπαιδευτικών δυνατοτήτων και σε δείκτες περιβαλλοντικών επιβαρύνσεων. Στα πλαίσια των δεικτών οικονομικών και εκπαιδευτικών ανισοτήτων εξετάζουμε:

- το δείκτη ανισοκατανομής εισοδήματος,
- το ποσοστό πληθυσμού κάτω από το όριο της φτώχειας,
- το συνολικό πληθυσμό με λυκειακή εκπαίδευση.

Στα πλαίσια των δεικτών που εκφράζουν δυνατότητες στο χώρο της υγείας εξετάζουμε:

- τον αριθμό ιατρών (ανά κατοίκους),
- τον αριθμό νοσοκομειακών κλινών (ανά κατοίκους),
- την κατά κεφαλή δαπάνη υγείας,
- τη συνολική δαπάνη υγείας (ως ποσοστό του ΑΕΠ).

Στα πλαίσια των δεικτών εκπαιδευτικών δυνατοτήτων εξετάζουμε:

- την αναλογία μαθητών ανά δάσκαλο στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση,
- το μέσο αριθμό ξένων γλωσσών διδασκόμενων ανά μαθητή στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια γενική εκπαίδευση,
- τη δαπάνη εκπαίδευσης ανά μαθητή/φοιτητή δημοσίων ιδρυμάτων (όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης),
- τη δημόσια δαπάνη εκπαίδευσης (ως ποσοστό Α.Ε.Π).

Τέλος, στα πλαίσια των δεικτών περιβαλλοντικών επιβαρύνσεων εξετάζουμε:

- τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (τόνοι ανά κάτοικο),
- τις εκπομπές διοξειδίου του αζώτου (kg ανά κάτοικο),
- τα αστικά απορρίμματα (kg ανά κάτοικο),
- το βαθμό ανακύκλωσης (σε ποσοστά).

Για να υπάρξει επομένως οικονομική ανάπτυξη (με την έννοια της αύξησης των παραγωγικών δυνατοτήτων) θα πρέπει να έχουμε αύξηση της ποσότητας των συντελεστών παραγωγής ή μεταβολή των συνδυασμών με τους οποίους αυτοί χρησιμοποιούνται. Οι φορείς της επιχείρησης αποφασίζουν την αναλογία των συντελεστών της παραγωγής σε συνάρτηση με την υπάρχουσα τεχνολογία και την επιχειρηματικότητα και η συνάρτηση παραγωγής δύναται τελικά να λάβει τη μορφή:

$$P=f(N, L, K, E, T)$$

όπου:

P: Την Παραγωγή

N: Το Έδαφος (και τους λοιπούς φυσικούς πόρους)

L: Την Εργασία

K: Το Κεφάλαιο

E: Επιχειρηματικότητα

T: Τεχνολογική Πρόοδος

Στο σημείο αυτό αξίζει να επισημανθεί ότι, οι τεχνικές καινοτομίες στην παραγωγή δύναται να αφορούν:

- τη δημιουργία νέων προϊόντων,
- την ποιοτική βελτίωση ήδη υπαρχόντων,
- τη δημιουργία νέων τρόπων και μεθόδων παραγωγής των εν λόγω προϊόντων.

Κατά τον Rostow (1971), ο προσδιορισμός των σταδίων οικονομικής ανάπτυξης και η ταξινόμηση των διαφόρων χωρών (με βάση τα ανωτέρω στάδια) δύναται να γίνει με τρόπο απλό και κατανοητό. Σύμφωνα λοιπόν με τον Rostow, έχουμε τα παρακάτω στάδια οικονομικής ανάπτυξης:

- Το παραδοσιακό στάδιο (traditional stage)
- Το μεταβατικό στάδιο (transitional stage)
- Το στάδιο απογείωσης (take-off stage)
- Το στάδιο ωριμότητας (maturity stage)

- Το στάδιο υψηλής μαζικής κατανάλωσης (high mass consumption stage) (Αλεξανδρίδης Μ., 2007).

Τα χαρακτηριστικά της Βιώσιμης Ανάπτυξης θα μπορούσαν να αποδοθούν ως προς το:

- ◆ Χώρο:
  - ✓ Κάθετη θεώρηση του χώρου τοπικό περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο ανάπτυξης (think globally act locally),
  - ✓ Οριζόντια θεώρηση του χώρου ισόρροπη ανάπτυξη των υπό ανάπτυξη χωρών- τρίτες χώρες (intra-generational equity)
- ◆ Χρόνο (μακροπρόθεσμοι στόχοι/διάρκεια και βραχυπρόθεσμη δράση, ισότητα ευκαιριών για ανάπτυξη ανάμεσα στις τωρινές γενιές και τις μελλοντικές (inter-generational equity).
- ◆ Θεματολογία: Τρεις θεματικές ενότητες οι οποίες εξετάζονται ως προς το αντικείμενο κάθε φορά καθώς και τις μεταξύ τους αλληλεπιδράσεις. Οικονομία (Οικονομική Ανάπτυξη), Κοινωνία (Κοινωνική δικαιοσύνη) και Περιβάλλον.
- ◆ Ολοκλήρωση (αξίζει να σημειωθεί ότι η έννοια της ολοκλήρωσης αποτελεί από μόνη της μια θεμελιώδη έννοια όμοια της Βιώσιμης Ανάπτυξης αφού προϋποθέτει την ταυτόχρονη ενσωμάτωση των 3 παραπάνω παραγόντων στην διαδικασία λήψης αποφάσεων. Θεωρείται όμως πως διαδικαστικά βρίσκεται ένα στάδιο πριν από τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, είναι δηλαδή μια έννοια που ενσωματώνεται στη Βιώσιμη Ανάπτυξη). Με τον όρο «Integration» νοείται η όσο το δυνατόν πλήρης ενσωμάτωση του περιβάλλοντος στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και η εξέταση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των κοινωνικοοικονομικών και περιβαλλοντικών παραγόντων που υπεισέρχονται σε αυτήν η έννοια η οποία έχει υιοθετηθεί στο 5^ο και 6^ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον και τη Βιώσιμη Ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Μητούλα Ρ., Αστάρια Ο., Καλδής Π., 2008).

1.1.2 Έννοια, Περιεχόμενο και Στόχοι της Ανάπτυξης

Έτσι, πρώτο μέλημα είναι η αύξηση του Α.Ε.Π., η λεγόμενη μεγέθυνση της οικονομίας ανεξάρτητα αν στην αρχή η μεγέθυνση ωφελεί μόνο ένα μικρό αριθμό ατόμων ή κοινωνικών ομάδων. Με την πάροδο του χρόνου πιστεύεται ότι τα οφέλη από την αύξηση του παραγόμενου προϊόντος, θα διαχυθούν και στα κατώτερα στρώματα, εξασφαλίζοντας έτσι απασχόληση και αύξηση του εισοδήματος και στους πιο φτωχούς.

Με βάση αυτήν τη γενική θεώρηση για τη φύση και τις διαδικασίες της ανάπτυξης, η ερμηνεία του φαινομένου της υπανάπτυξης των φτωχών χωρών αποδίδεται στο χαμηλό επίπεδο εκβιομηχάνισης ή στο χαμηλό ρυθμό αύξηση των επενδύσεων. Ένας από τους λόγους αυτής της ανεπάρκειας είναι η μικρή ικανότητα αποταμίευσης που έχουν οι φτωχές οικονομικά τάξεις των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών. Ένας άλλος λόγος είναι ότι το κίνητρο για επενδύσεις είναι μικρό, λόγω του χαμηλού κέρδους, δεδομένου ότι οι αγορές των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών είναι περιορισμένου μεγέθους και η εκβιομηχάνιση στα πρότυπα των αναπτυγμένων χωρών απαιτεί τεχνολογία έντασης κεφαλαίου και μεγάλες μονάδες βιομηχανικής παραγωγής (Ρέππας Π., 1991).

Τις τελευταίες δεκαετίες ο όρος ανάπτυξης έχει υποστεί αρκετά σημαντικές μεταβολές του εννοιολογικού του περιεχομένου. Για μια μεγάλη χρονική περίοδο, ιδιαίτερα μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, ο όρος ανάπτυξη χρησιμοποιήθηκε ως συνώνυμος του όρου μεγέθυνση. Ένας από τους βασικούς λόγους για την ταύτιση αυτή ήταν η αντίληψη που επικρατούσε την εποχή αυτή για τους στόχους και το περιεχόμενο της ανάπτυξης. Στόχος της αναπτυξιακής προσπάθειας για την εποχή εκείνη ήταν η αύξηση του Α.Ε.Π., δηλαδή η επίτευξη υψηλών ρυθμών μεγέθυνσης του παραγόμενου προϊόντος κατά έτος. Για αντίστοιχους λόγους εξ' άλλου υπήρχε ταύτιση και με τους όρους μεγέθυνση και εκβιομηχάνιση, αφού το πιο πρόσφορο μέσο για γρήγορη αύξηση του Α.Ε.Π. ήταν η άμεση εκβιομηχάνιση της οικονομίας (Πετράκος Γ., Ψυχάρης Γ., 2004).

Στα πρώτα υποδείγματα ενδογενούς μεγέθυνσης που παρουσίασε ο Romer (1983), η μακροπρόθεσμη μεγέθυνση έχει ως βασική κινητήρια δύναμη τη συσσώρευση γνώσης. Θεωρείται δεδομένο ότι η δημιουργία νέας γνώσης από μία εταιρία έχει θετικές εξωτερικές επιπτώσεις στην τεχνολογία παραγωγής άλλων εταιριών. Επιπλέον, η παραγωγή καταναλωτικών αγαθών, η οποία είναι συνάρτηση

τόσο του αποθέματος γνώσης, όσο και άλλων εισροών, εμφανίζει αυξανόμενες αποδόσεις. Τα τρία στοιχεία, δηλαδή οι φθίνουσες αποδόσεις στην παραγωγή νέας γνώσης, οι εξωτερικές οικονομίες κλίμακας που συνδέονται με τη νέα γνώση και οι αυξανόμενες αποδόσεις στην παραγωγή του προϊόντος, εγγυώνται την ύπαρξη ανταγωνιστικής ισορροπίας με εξωτερικές οικονομίες κλίμακας. Το αρχικό υπόδειγμα Romer, καθώς και άλλα συναφή υποδείγματα, μνημονεύονται συχνά σαν υποδείγματα κλειστής οικονομίας όπου AK με βάση την παραδεκτή συνάρτηση παραγωγής ($AK=Y$). Σε διευρυμένες εκδοχές του υποδείγματος το K μπορεί να θεωρηθεί ότι αντιπροσωπεύει ένα σύνολο από κεφαλαιουχικά αγαθά το οποίο περιλαμβάνει υλικά και ανθρώπινα στοιχεία. Αν η ελαστικότητα των συντελεστών παραγωγής των συσσωρευμένων παραγωγικών συντελεστών υπερβαίνει τη μονάδα, τότε η μεγέθυνση είναι εκρηκτική (Βαΐτσος Κ., Μπαρτζώκας Α., 2004).

1.1.3 Στάδια Ανάπτυξης και Περιφερειακή Πολιτική

Η περιφέρεια παρουσιάζει πέντε στάδια στην πορεία προς την ανάπτυξη σε συνδυασμό με την εφαρμοζόμενη περιφερειακή πολιτική και συγκεκριμένα:

- ◆ Πρώτο στάδιο: Αρχικά μια οικονομία είναι βασικά αγροτική και η παραγωγικότητα της πολύ χαμηλή. Ποσοστό πάνω από 70% του πληθυσμού ασχολείται με τη γεωργική παραγωγή, οι τεχνολογικές μεταβολές είναι βραδύτατες και οι αξίες της κοινωνίας σχεδόν μοιρολατρικές. Η χώρα δηλαδή είναι υπανάπτυκτη και βρίσκεται σε στατική ισορροπία.
- ◆ Δεύτερο στάδιο: Αρχίζει η συνειδητοποίηση της ιδέας ότι η οικονομική πρόοδος είναι δυνατή και μπορεί να πραγματοποιηθεί με ορισμένες θεμελιακές μεταβολές, όπως είναι η συσσώρευση του κεφαλαίου με ρυθμό υψηλότερο από εκείνο της αύξησης του πληθυσμού, και η βελτίωση των συνθηκών υγείας.
- ◆ Τρίτο στάδιο: Το στάδιο αυτό διαρκεί 20-30 χρόνια και είναι το πιο σημαντικό στη διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης. Επιτυγχάνεται η παράκαμψη σημαντικών εμποδίων και σταθεροποιούνται οι ανοδικοί ρυθμοί ανάπτυξης
- ◆ Τέταρτο στάδιο: Εφαρμόζεται η σύγχρονη τεχνολογία σε όλες τις κατηγορίες οικονομικών δραστηριοτήτων. Στο στάδιο αυτό μειώνεται ο αγροτικός πληθυσμός και αυξάνεται ο αστικός.

- ◆ Πέμπτο στάδιο: Μαζικοποιείται η κατανάλωση διαρκών καταναλωτικών αγαθών, επεκτείνεται η χρήση του αυτοκινήτου, ο αστικός πληθυσμός μετακινείται προς τα προάστια και επεκτείνεται η κοινωνική ευημερία (Κόνσολας Ν., 1997).

Το υπόδειγμα του Romer είναι το πρώτο υπόδειγμα γενικής ισορροπίας που συνδυάζει εσωτερικές και εξωτερικές οικονομίες κλίμακας για να υποδείξει ότι η ανάπτυξη είναι μια συσσωρευτική διαδικασία. Η συνδυασμένη επίδραση των παραπάνω σχέσεων οδηγεί σε επενδύσεις με αύξουσες αποδόσεις κλίμακας (και όχι φθίνουσες, όπως στο νεοκλασικό υπόδειγμα). Αυτό σημαίνει ότι οι μεγάλες επενδύσεις αυξάνουν αναλογικά περισσότερο το προϊόν και το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.) από ότι οι μικρές. Κατά αναλογία, οι ρυθμοί ανάπτυξης των ανεπτυγμένων χωρών μπορεί κάλλιστα να είναι υψηλότεροι από αυτούς των αναπτυσσόμενων χωρών, και συνεπώς τα επίπεδα ανάπτυξης να αποκλίνουν αντί να συγκλίνουν (Πετράκος Γ., Ψυχάρης Γ., 2004).

1.2 ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΩΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Το ανθρώπινο κεφάλαιο είναι το αποτέλεσμα των ικανοτήτων και των γνώσεων των ανθρώπων. Μετράται με την ποιότητα της προσφοράς εργασίας που συνεχώς βελτιώνεται μέσω της υποχρεωτικής και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και μέσω της επαγγελματικής εμπειρίας. Η εκπαίδευση είναι μια επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο ενώ η εκμάθηση είναι η διαδικασία της ανθρώπινης γνώσης μέσω της μελέτης, εμπειρίας και διδασκαλίας. Η γνώση θεωρείται η αντίληψη αλληλένδετων γεγονότων, αληθειών ή πληροφοριών που αποκτώνται με τη μορφή εμπειρίας και εκμάθησης. Η σχέση του ανθρώπινου κεφαλαίου, δηλαδή της εκπαίδευσης με τη μεγέθυνση-ανάπτυξη της οικονομίας είχε υποστηριχθεί αρχικά από τους κλασσικούς, αργότερα συστηματικά από τους νεοκλασικούς κυρίως του ρεύματος της θεωρίας του ανθρώπινου κεφαλαίου και πιο πρόσφατα από τους οικονομολόγους των νέων θεωριών της ενδογενούς ανάπτυξης. Επιπροσθέτως, υποστηρίζεται ότι η εκπαίδευση παρέχει αγοραία και μη αγοραία οφέλη, εξωτερικότητες και διαχυτικά αποτελέσματα και προωθεί την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή (Τσαμαδιάς Κ., Σταϊκούρας Χ., Πέγκας Π., 2010).

Το 1963 ο Schultz ανέλυσε την οικονομική αξία της εκπαίδευσης η οποία συνδέεται άμεσα με την έρευνα και την με την ανάπτυξη σε νέες τεχνολογίες (Schultz T., 1963). Η ραγδαία διαρθρωτική αλλαγή, αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης και της τεχνολογικής αλλαγής, έχει αυξήσει τη σημασία του ανθρώπινου κεφαλαίου τα τελευταία χρόνια. Στις προηγμένες οικονομίες, αυτή η διαρθρωτική αλλαγή άσκησε πίεση στην μη εξειδικευμένη εργασία. Η φυσική εργασία αντικαθίσταται από μηχανές και φθηνότερα εργατικά χέρια. Ως αντίδραση, οι πλούσιες (ανεπτυγμένες) χώρες για να προστατευτούν από την παγκοσμιοποίηση, μειώνουν τους μισθούς των μη εξειδικευμένων εργατών ή αυξάνουν το επίπεδο ικανοτήτων των εργαζομένων. Ορισμένες ανεπτυγμένες χώρες έχουν ήδη συνειδητοποιήσει τη σημασία του ανθρώπινου κεφαλαίου και διαθέτουν αρκετά κεφάλαια στην επένδυση αυτή, όπως στην εκπαίδευση και την υγεία. Το ανθρώπινο κεφάλαιο δίνει μεγαλύτερη ελευθερία και δυνατότητες παραγωγικότερης παρέμβασης, βελτιώνοντας την οικονομική κατάσταση κάθε χώρας. Επίσης, στο μέγεθος ή στο βαθμό, όπου τα αυξημένα εισοδήματα θα αυξήσουν το εύρος των επιλογών και δυνατοτήτων που απολαμβάνουν τα νοικοκυριά και ο δημόσιος τομέας, η οικονομική ανάπτυξη θα εμπλουτίζει με την σειρά της, το ανθρώπινο κεφάλαιο.

Το ανθρώπινο κεφάλαιο θεωρείται ως ο εμπλουτισμός στην απορρόφηση και την καινοτομία νέων τεχνολογιών. Στις νέες θεωρίες ανάπτυξης που βασίζονται στην τεχνολογική πρόοδο, η καινοτομία νέων τεχνολογιών είναι ο μοναδικός παράγον της μακροχρόνιας οικονομικής ανάπτυξης. Επομένως, το ανθρώπινο κεφάλαιο καθορίζει ένα μεγάλο μέρος της μακροχρόνιας πορείας μιας οικονομίας. Ωστόσο, σε αυτές τις θεωρίες, το ανθρώπινο κεφάλαιο σπάνια εισέρχεται σε μια συνάρτηση παραγωγής, διότι θεωρείται κυρίως ως μια διευκόλυνση της τεχνολογικής ανάπτυξης. Από την άλλη πλευρά, άλλες θεωρίες τονίζουν ότι οι αποδόσεις του ανθρώπινου και φυσικού κεφαλαίου μαζί παρουσιάζουν αυξημένες αποδόσεις, δημιουργώντας έναν παράγοντα που προκαλεί **ενδογενή ανάπτυξη**. Σύμφωνα με αυτήν την προσέγγιση, η ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου πρέπει να επηρεάσει την ανάπτυξη του εθνικού εισοδήματος. Ο λόγος που το ανθρώπινο κεφάλαιο προκαλεί αυξημένες αποδόσεις είναι η τεχνολογική ανάπτυξη. Οι διαφορές στο επίπεδο εκπαίδευσης και την ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού εξηγούν τις διαφορές που παρατηρούνται στους ρυθμούς αύξησης της παραγωγικότητας ανάμεσα σε διάφορες χώρες. Οι διαφορές στο επίπεδο του διαθέσιμου ανθρώπινου κεφαλαίου εξηγεί και τις διαφορές που

υπάρχουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και επιπρόσθετα στον ρυθμό τοπικής και περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης (Huffman W.E., 1981).

Η επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο, όπως και η επένδυση στο φυσικό κεφάλαιο, έχει ένα κόστος ευκαιρίας όταν οι μαθητές βρίσκονται στο σχολείο, χάνουν τους μισθούς που θα μπορούσαν να είχαν αν εργάζονταν. Στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, τα παιδιά σταματούν το σχολείο σε μικρή ηλικία, παρόλο που το όφελος από την παρά πάνω μόρφωση είναι πολύ υψηλό, επειδή η εργασία τους είναι απαραίτητη για την οικονομική στήριξη της οικογένειάς τους (Mankiw N., 2002).

Είναι αποδεκτό από όλους τους ερευνητές ότι ο κύριος θεσμικός μηχανισμός για τις ανθρώπινες δεξιότητες και τη γνώση γίνεται από το επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα. Οι περισσότερες αναπτυσσόμενες χώρες έχουν πειστεί ότι η γρήγορη επέκταση των εκπαιδευτικών ευκαιριών είναι το κλειδί για την οικονομική τους ανάπτυξη. Υπάρχουν όμως ορισμένες χώρες για τις οποίες οι επιδράσεις της εκπαίδευσης στην ανάπτυξη παραμένουν αμφίβολες. Οι επιστήμονες ερευνώντας στις χώρες της Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής κατέληξαν στο συμπέρασμα, ότι ο συντελεστής του ανθρώπινου κεφαλαίου είναι αρνητικός και μη στατιστικά σημαντικός. Αυτό σημαίνει ότι το ανθρώπινο κεφάλαιο δεν συντελεί στην οικονομική ανάπτυξη. Οι παράγοντες που εξηγούν το φαινόμενο αυτό είναι η εισοδηματική ανισότητα που υπάρχει στις χώρες αυτές, καθώς και η πολιτική αστάθεια. Η Jenkins (1995) χρησιμοποιώντας στοιχεία από την περίοδο 1971-1992 για το Ηνωμένο Βασίλειο και συγκεκριμένα για τη συνολική παραγωγή μαζί με το φυσικό κεφάλαιο, για το εργατικό δυναμικό και για τον βαθμό αξιοποίησης παραγωγικής δυναμικότητας, επιβεβαίωσε ότι η επένδυση στο **ανθρώπινο κεφάλαιο αυξάνει την παραγωγικότητα** (Jenkins H., 1995).

Το φυσικό κεφάλαιο αποτυγχάνει να κατευθυνθεί στις φτωχές χώρες και περιοχές εξαιτίας του χαμηλού συγκριτικού πλεονεκτήματος τους σε ανθρώπινο κεφάλαιο (Lucas R., 1990). Αυτό επιβεβαιώθηκε έπειτα και από την εμπειρική ανάλυση των Benhabib και Spiegel (1994) όπου ένα μορφωμένο ανθρώπινο δυναμικό, σε σχέση με ένα αμόρφωτο, έχει συγκριτικό πλεονέκτημα όσο αναφορά την εκμάθηση και την δημιουργικότητα στην υιοθέτηση και εφαρμογή νέων τεχνολογιών έτσι ώστε να προαχθεί η ανάπτυξη. Η επένδυση στην εκπαίδευση είναι ικανοποιητική και τείνουν να αυξηθούν όταν η τεχνολογία αλλάζει με γοργούς

ρυθμούς με την προϋπόθεση ότι τα εκπαιδευόμενα άτομα εργάζονται σε κατάλληλες θέσεις (Benhabib J., Spiegel M., 1994).

Ο Azariadis και Drazen (1990) υποστηρίζουν ότι που θα πρέπει μια χώρα ή μια περιφέρεια να περάσει το κατώφλι της ανάπτυξης του εκπαιδευτικού συστήματος, προτού αρχίσει να αναπτύσσεται με γρήγορους ρυθμούς (Azariadis C., Drazen A., 1990). Η εκπαίδευση είναι η κινητήρια δύναμη της οικονομικής ανάπτυξης αφού επηρεάζει την οικονομία πολλαπλά αυξάνοντας τα προσόντα και τις ικανότητες των ανθρώπων και βοηθάει στην υιοθέτηση νέων μεθόδων παραγωγής των τεχνολογικών μέσων καθώς και στην προσαρμογή τους στα νέα δεδομένα (Garlino A.G., 1995). Η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας αυξάνει την απόδοση του φυσικού κεφαλαίου (McMahon W., 1999).

Ο Cheng-Da Hsu (1997) χρησιμοποιώντας ελέγχους συνολοκλήρωσης και στασιμότητας με ετήσια στοιχεία της Ιαπωνίας βρήκαν αμφίδρομη αιτιακή σχέση κατά Granger ανάμεσα στο ανθρώπινο κεφάλαιο και την οικονομική ανάπτυξη, επιβεβαιώνοντας την υπόθεση ότι μια αύξηση σε απόθεμα του ανθρωπίνου κεφαλαίου ασκεί θετικές επιδράσεις στην ανάπτυξη και το αντίθετο. Παρόμοια, ο Podrecca E. (2002) και ο Carmeci G. (2002) εξέτασαν τους δεσμούς αιτιότητας κατά Granger ανάμεσα στην εκπαίδευση και στην οικονομική ανάπτυξη χρησιμοποιώντας στοιχεία για 86 χώρες για την περίοδο 1960-1990. Τα αποτελέσματα τους έδειξαν ότι **η επένδυση στην εκπαίδευση και το εκπαιδευτικό απόθεμα είναι οι αιτίες της οικονομικής ανάπτυξης**. Επίσης, βρήκαν ότι υπάρχει μονόδρομη σχέση αιτιότητας με κατεύθυνση από την ανάπτυξη προς την επένδυση για την εκπαίδευση. Τα παραπάνω συμφωνούν με τις προβλέψεις διαφορετικών θεωριών πάνω στην επίδραση του ανθρωπίνου κεφαλαίου και τη ανάπτυξη. Υπάρχουν θεωρίες που θεωρούν το ανθρώπινο κεφάλαιο ως μια εισροή στη συνάρτηση παραγωγής, καθώς και με άλλες που δίνουν έμφαση στο ρόλο του ανθρωπίνου κεφαλαίου ως ένα φορέα τεχνολογικής προόδου (Gillis M., Perkins D., Roemer M., Snodgrass D., 2000).

Ο Romer (1990) αναπτύσσει ένα υπόδειγμα ανάπτυξης υποθέτοντας ότι η δημιουργία των νέων ιδεών είναι μια άμεση λειτουργία του ανθρωπίνου δυναμικού που έχει τη μορφή της επιστημονικής γνώσης. Επομένως, η επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό με τη βελτίωση της έρευνας και της ανάπτυξης συνεπάγεται μια αύξηση της φυσικής κύριας επένδυσης η οποία οδηγεί στη συνέχεια σε υψηλότερα πραγματικά ποσοστά ανάπτυξης. Το ανθρώπινο κεφάλαιο αποτελεί στρατηγικό στόχο για τη συνολική ανάπτυξη στην Ευρώπη και οι πολιτικές των κρατών για την

εκπαίδευση και την κατάρτιση πρέπει να προσανατολίζονται στην αξιοποίηση της προσωπικότητας κάθε ατόμου για όλη τη διάρκεια του βίου του και προς μια μεγαλύτερη συμμετοχή των πολιτών στην κοινωνική συνοχή και στην οικονομική ανάπτυξη (Κολλίντζας Τ., 2003).

Η επένδυση στην εκπαίδευση και στην κατάρτιση συμβάλλει στη διαμόρφωση του ανθρώπινου κεφαλαίου, δημιουργώντας προσόντα και ικανότητες, που είναι ζωτικής σημασίας στοιχείο για την εξασφάλιση της οικονομικής ανάπτυξης και της ατομικής αναβάθμισης, καθώς και στη μείωση της ανισότητας. Επίσης η εκπαίδευση είναι σημαντικό στοιχείο για την καταπολέμηση της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Η ανακατανομή εργασίας με την συρρίκνωση του πρωτογενούς τομέα στις αναπτυγμένες χώρες με χαμηλό κόστος εργασίας και ενέργειας και άφθονες πρώτες ύλες σε συνδυασμό με την επίδραση των τεχνολογικών καινοτομιών οδήγησε σε δραματική μείωση της απασχόλησης στους δύο πρώτους τομείς της οικονομίας.

Στις πιο ανεπτυγμένες χώρες το κενό καλύφθηκε από την ανάπτυξη του τομέα των υπηρεσιών, της επένδυσης στην έρευνα και στις επιχειρήσεις έντασης κεφαλαίου. Βασική προϋπόθεση και στους τρεις πιο πάνω τομείς είναι το ανθρώπινο κεφάλαιο, δηλαδή η επένδυση στην εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού. Η θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου δίνει έμφαση στην επιλογή με βάση το βαθμό εκπαίδευσης του ατόμου σαν το κυριότερο στοιχείο που προσδιορίζει τις αμοιβές. Το άτομο μπορεί να αποφασίσει να αποκτήσει περισσότερη εκπαίδευση και να υποβληθεί έτσι στην αντίστοιχη δαπάνη και στην απώλεια εισοδήματος για τα χρόνια που συνεχίζει την εκπαίδευση, με αντάλλαγμα ψηλότερα εισοδήματα και ανάλογη καριέρα. Μπορεί όμως να περιορίσει την εκπαίδευση και τις δαπάνες και τον κόπο που συνεπάγονται, εντασσόμενο γρηγορότερα στο εργατικό δυναμικό και αρχίζοντας να αποκτά εισόδημα νωρίτερα, με προοπτική όμως για μισθολογική εξέλιξη συγκριτικά περιορισμένη. Έτσι το εισόδημα του ατόμου είναι βασικά αποτέλεσμα της δικής του επιλογής, σε μια προσπάθεια να μεγιστοποιήσει το επίπεδο ευημερίας του, και οι διαφορές που παρατηρούνται στο εισόδημα οφείλονται βασικά στην απόδοση του μεγαλύτερου ή μικρότερου εκπαιδευτικού κεφαλαίου το οποίο είναι επενδυμένο στα διάφορα άτομα.

Μερικοί οικονομολόγοι έχουν υποστηρίξει ότι το ανθρώπινο κεφάλαιο είναι ιδιαίτερα σημαντικό στην οικονομική μεγέθυνση, γιατί μεταφέρει θετικές εξωτερικότητες. Η εξωτερικότητα (externality) είναι η επίδραση από τις δραστηριότητες ενός ανθρώπου επάνω στην ευημερία κάποιου άλλου. Εάν αυτές οι

ιδέες εισαχθούν στο χώρο της γνώσης μιας κοινωνίας, έτσι ώστε να μπορούν να τις χρησιμοποιήσουν όλοι, τότε οι ιδέες αυτές αποτελούν μια εξωτερική ευεργετική επίδραση της μόρφωσης. Ένα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν κάποιες από τις φτωχές χώρες είναι η φυγή εγκεφάλων (brain drain) η μετανάστευση πολλών από τους πιο μορφωμένους εργαζομένους σε πλούσιες χώρες, όπου μπορούν να απολαύσουν ένα υψηλότερο βιοτικό επίπεδο. Εάν το ανθρώπινο κεφάλαιο έχει πράγματι θετικές εξωτερικές επιδράσεις, τότε αυτή η διαρροή εγκεφάλων στο εξωτερικό κάνει του συμπατριώτες τους που έχουν μείνει πίσω φτωχότερους απ' ότι θα ήταν διαφορετικά (Mankiw N., 2002).

Σύμφωνα με πρόσφατες στατιστικές μελέτες στις ΗΠΑ μόνο το 1% του ενεργού πληθυσμού απασχολείται στον πρωτογενή και το 15% στο δευτερογενή τομέα. Η ανεργία είναι μόλις 4%. Οι τομείς των υπηρεσιών της έρευνας και της ανάπτυξης της νέας τεχνολογίας απορροφούν το μέγιστο μέρος των εργαζομένων. Οι εταιρείες πληροφορικής, η ανάπτυξη της έρευνας στη φαρμακοβιομηχανία και στη βιοτεχνολογία είναι ελάχιστα παραδείγματα, χαρακτηριστικά όμως της ανάπτυξης μιας νέας οικονομίας που στηρίζεται σε ένα καλά εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό. Οι τομείς παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών και υπηρεσιών υγείας της Αγγλίας είναι ένα ακόμα παράδειγμα των δυνατοτήτων του τομέα των υπηρεσιών.

Αν και δεν μπορούν όλα τα οφέλη της επένδυσης στο ανθρώπινο κεφάλαιο να αναγνωρισθούν ως πρόσθετα κέρδη από τα άτομα, ένας αριθμός μελετών αποκάλυψε μια άμεση σχέση μεταξύ της αναλογίας του πληθυσμού με ένα δεδομένο βαθμό εκπαίδευσης και της μακροπρόθεσμης οικονομικής ανάπτυξης (με την επίδραση και του φυσικού κεφαλαίου). Μία ανάλυση του Ο.Ο.Σ.Α. εκτίμησε ότι η δευτεροβάθμια εκπαίδευση συνέβαλε ετησίως κατά 0,6% στην ανάπτυξη της παραγωγικότητας στις χώρες του Ο.Ο.Σ.Α., μεταξύ 1960 και 1985. Η απόδειξη της πρόσθετης οικονομικής ωφέλειας, λόγω της εκπαίδευσης, πρέπει να αντιπαρατεθεί με το κόστος της επένδυσης. Η Παγκόσμια Τράπεζα χρησιμοποίησε την ανάλυση κόστους-οφέλους για να υπολογίσει ένα κοινωνικό ποσοστό απόδοσης της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης της τάξης άνω του 10% ετησίως μεταξύ 1960 και 1995, στις χώρες του Ο.Ο.Σ.Α. Υπάρχουν σημαντικά κοινωνικά οφέλη, τα οποία σχετίζονται με την ανώτατη εκπαίδευση, αναφορικά με την καλύτερη δημόσια υγεία, τη χαμηλότερη εγκληματικότητα, το περιβάλλον, την πολιτική και κοινωνική συνοχή. Σύμφωνα με μελέτη του ΟΟΣΑ, ο ρόλος και η συμβολή των ΑΕΙ ενισχύεται στο σύγχρονο κόσμο και συνίσταται στην οικονομική, περιφερειακή και πολιτισμική ανάπτυξη βασισμένη

στη γνώση στην έρευνα και στην ανάπτυξη. Στο πλαίσιο αυτών των στόχων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει τον εκσυγχρονισμό των πανεπιστημίων ως προϋπόθεση για τη μετάβαση σε μια κοινωνία και οικονομία βασισμένη στη γνώση (OECD., 2004).

Η αποκαλούμενη «Νέα Θεωρία της Ανάπτυξης» (New Growth Theory) προτείνει το μετασχηματισμό από την οικονομία τη βασισμένη σε πιθανά εξαντλήσιμους φυσικούς πόρους σε μία οικονομία πιο κοντά στη γνώση, πιο κοντά στον καταναλωτή, αποσυνδεδεμένη από τη χρήση περισσότερων υλών και ενεργείας. που μετατρέπει σ' ευκαιρία την πρόκληση της βιώσιμης ανάπτυξης. Η γνώση όμως δε μετακινείται χωρίς τριβές μεταξύ των οικονομικών παραγόντων. Σημαντικά μέρη της γνώσης είναι άρρητα και ενσωματωμένα στην καθημερινότητα ατόμων και οργανισμών κατά τόπους και γι' αυτό ο τόπος έχει σημασία. Κάθε δε τόπος, κάθε κοινότητα, έχει ιδιαιτέρες, μοναδικές ιδιότητες και ευκαιρίες για ανάπτυξη (Πυργιώτης Λ., 2010).

Σε ανώτερα επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα εξακολουθεί να μειώνεται. Αλλά και στο δευτερογενή τομέα ο ρυθμός αύξησης της απασχόλησης αρχίζει να επιβραδύνεται για να εξελιχθεί, στη συνέχεια, σε μηδενικό και αρνητικό στις πιο αναπτυγμένες βιομηχανικές χώρες, στις οποίες όμως ο τομέας αυτός έφθασε να απασχολεί μέχρι και το 40% του εργατικού δυναμικού. Συνεχί, λοιπόν, αύξηση της απασχόλησης παρουσιάζει μόνο ο τομέας των υπηρεσιών και ανάλογη είναι η αύξηση της συμμετοχής του τομέα των υπηρεσιών στο Εθνικό Εισόδημα. Τα ποσοστά της απόδοσης της επένδυσης στο ανθρώπινο κεφάλαιο υπολογίζονται με σύγκριση τα πρόσθετα κέρδη από την απασχόληση των καλύτερα μορφωμένων ατόμων, με το πρόσθετο κοινωνικό κόστος της επένδυσης σε περισσότερη εκπαίδευση. Βάσει δεδομένων από έρευνες σχετικά με τα οικιακά εισοδήματα σε 18 χώρες, προκύπτει, τυπικά, ότι για κάθε επιπλέον δολάριο που δαπανάται για την πανεπιστημιακή εκπαίδευση, σε σχέση με τη δαπάνη για δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η πρόσθετη ροή κερδών στη διάρκεια της ζωής αντιπροσωπεύει το ισόποσο ενός ετήσιου ποσοστού απόδοσης μεταξύ 10 και 15%.

Οι βασικοί στόχοι της Παιδείας είναι δύο:

- ❖ Η διαμόρφωση ελεύθερων και δημοκρατικών πολιτών, που αντιλαμβάνονται ότι η ελευθερία του ενός σταματά εκεί που αρχίζει η ελευθερία του άλλου, καθώς και τη χρυσή τομή μεταξύ ατομικού και συλλογικού συμφέροντος.

- ❖ Ο εφοδιασμός όλων ανεξαιρέτως των νέων με τις απαραίτητες δεξιότητες που θα τους βοηθήσουν να κινηθούν αποτελεσματικά στην αγορά εργασίας και στο στίβο της ζωής. Ο στόχος αυτός είναι αυτονόητος, αλλά θέτει και το θέμα των δικαιωμάτων της ίσης πρόσβασης όλων των παιδιών στα αγαθά της Παιδείας.

Ένας τρίτος παρεμπίπτων στόχος είναι η βελτίωση των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας και η προσαρμογή της στις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης.

Σε προσωπικό επίπεδο ή σε μικροοικονομικούς όρους η Παιδεία και η εκπαίδευση, από ένα σημείο και μετά, είναι απόφαση επένδυσης σε ανθρώπινο κεφάλαιο, η οποία οδηγεί σε καλύτερες θέσεις εργασίας και άρα σε μεγαλύτερες αμοιβές για το υπόλοιπο του εργασιακού βίου. Η διεθνής εμπειρία διδάσκει ότι μία παραπάνω χρονιά εκπαίδευσης για τον καθένα ισοδυναμεί με μέση αύξηση του μόνιμου εισοδήματός του κατά 10%. Επιπλέον αναβαθμίζει το επίπεδο αξιών του καθενός και επομένως την ποιότητα της ζωής του (Mankiw N., 2002).

Η Παιδεία και η γνώση είναι δημόσια αγαθά. Συμβάλλουν στη δημιουργία κοινωνικών αξιών και σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών διότι η έρευνα και η τεχνολογία οδηγούν σε καινοτομίες και ανακαλύψεις, που με τη σειρά τους, οδηγούν σε νέες καινοτομίες και νέες ανακαλύψεις προς όφελος είτε του τελικού καταναλωτή, είτε του παραγωγού, αλλά συχνά προς όφελος και των δύο. Δηλαδή, μεγάλο μέρος της γνώσης δημιουργεί θετικές συνεργίες που οδηγούν σε σωρευτική βελτίωση της παραγωγικότητας και επομένως σε υψηλότερη οικονομική ανάπτυξη. Η Παιδεία υπό την ευρύτερη έννοια, οι ανθρωπιστικές σπουδές, οδηγούν σε αναβάθμιση το σύστημα των αξιών μιας κοινωνίας, βοηθούν τους πολίτες να αντιλαμβάνονται καλύτερα τα όρια μεταξύ ατομικού οφέλους και κοινού συμφέροντος και ενισχύουν το αίσθημα της κοινωνικής ευθύνης και της αλληλεξάρτησης (Στουρνάρας Γ., 2006).

Η εκπαίδευση συνδέεται άμεσα με την έρευνα και την ανάπτυξη και συνεπώς με την ανάπτυξη της τεχνολογίας. Η συμβολή των ανθρώπινων ικανοτήτων στη διαδικασία οικονομικής μεγέθυνσης είναι ιδιαίτερα σημαντική. Τα χαρακτηριστικά του διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού προσδιορίζουν την ποιότητα του παραγωγικού συντελεστή εργασίας, ο οποίος δεν είναι ένα ομοιογενές σύνολο παραγωγικής δύναμης αλλά περιλαμβάνει διαφορετικά επίπεδα γνώσεων, δεξιοτήτων και ειδικεύσεων. Η τεχνολογική πρόοδος προκύπτει πλέον ως αποτέλεσμα της συσσωρευμένης εμπειρίας από τη συμμετοχή στην παραγωγική διαδικασία, την επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο και τη συμμετοχή σε ερευνητικές δραστηριότητες.

Με βάση αυτές τις παραδοχές, το οριακό προϊόν της εργασίας αυξάνει όταν βελτιώνονται οι ικανότητες και η αποτελεσματικότητα του εργατικού δυναμικού. Μέχρις εδώ με αναδιατυπώσεις βρισκόμαστε στον αστερισμό της νεοκλασικής θεωρίας της μεγέθυνσης. Τα νεοκλασικά οικονομικά έχουν ως βάση το νόμο των «φθινουσών αποδόσεων». Δεν εμπεριέχουν ούτε τη διάσταση του χώρου ούτε τη διάσταση του χρόνου. Δεν δίνουν την απαραίτητη προσοχή στην τεχνολογία και τα αίτια της τεχνολογικής αλλαγής. Αγνοούν τη σπουδαιότητα των κοινωνικό-πολιτικών θεσμών και δεν συμβάλλουν σημαντικά στην κατανόηση του γεωγραφικού καταμερισμού των οικονομικών δραστηριοτήτων.

Η τεχνολογική πρόοδος εξαρτάται από το επίπεδο έρευνας και ανάπτυξης στην οικονομία. Επενδύοντας τους συντελεστές παραγωγής εργασία και κεφάλαιο σε έρευνα και ανάπτυξη μία επιχείρηση είναι ικανή να βελτιώσει όχι μόνο την δική της κερδοφορία αλλά επίσης και την παραγωγικότητα εκείνων των μονάδων που καταναλώνουν τα προϊόντα της. Η εκπαίδευση διαδραματίζει και σε αυτή την περίπτωση ένα σημαντικό ρόλο, συνεισφέροντας στην ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας.

Το ανθρώπινο κεφάλαιο και οι δεξιότητες που είναι συσσωρευμένες σε ένα κράτος καθορίζουν τον μακροπρόθεσμο ρυθμό μεγέθυνσης-ανάπτυξης. Υπό ορισμένες προϋποθέσεις ένα αρχικό πλεονέκτημα μίας χώρας σε σχέση με μια άλλη όσον αφορά το ανθρώπινο κεφάλαιο θα έχει ως αποτέλεσμα μια μόνιμη διαφορά στο επίπεδο του εισοδήματος. Το υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης, εκτός από το προσωπικό όφελος που προσπορίζει στους κατέχοντες, επιδρά και στην οικονομία μέσω της ενίσχυσης των ανθρωπίνων ικανοτήτων και συνεπώς της δημιουργικότητας των μελών της και της παραγωγικότητας. Ειδικότερα, η πρωτοβάθμια και η δευτεροβάθμια εκπαίδευση (καθώς και η υγεία και η διατροφή) ενισχύουν την παραγωγικότητα των εργαζομένων στις αστικές και τις αγροτικές περιοχές. Έχει υποστηριχθεί ότι ακόμη και οι χωρίς ειδικές δεξιότητες εργαζόμενοι σε ένα σύγχρονο εργοστάσιο χρειάζονται την ικανότητα ανάγνωσης και γραφής, ένα επίπεδο μαθηματικών γνώσεων και την πειθαρχία, στοιχεία τα οποία καλλιεργούνται και αποκτώνται στην πρωτοβάθμια και την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Επίσης, η δευτεροβάθμια εκπαίδευση (γενική και τεχνολογική), διευκολύνει την ανάπτυξη των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων της διοικητικής ομάδας της επιχείρησης. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση υποστηρίζει την ανάπτυξη της βασικής επιστήμης, την κατάλληλη επιλογή εισαγόμενης τεχνολογίας και την εγχώρια

ανάπτυξη και αποδοχή νέων τεχνολογιών. Τέλος, η δευτεροβάθμια και η τριτοβάθμια εκπαίδευση αποτελούν βασικά στοιχεία στη δημιουργία κρίσιμων θεσμών και νόμων, μεταξύ άλλων και στη δομή του χρηματοοικονομικού συστήματος, όλων ουσιωδών για την οικονομική μεγέθυνση (Τσαμαδιάς Κ., Σταϊκούρας Χ., 2004).

Είναι ξεκάθαρο πάντως ότι η εκπαίδευση είναι η μεταβλητή με ισχυρότατη επίδραση στην ισότητα των εισοδημάτων, ενώ διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του ύψους των αποταμιεύσεων και των επενδύσεων. Οι θεσμοί (πολιτικοί, εκπαιδευτικοί κ.α.), οι δομές και οι δημόσιες πολιτικές μπορούν είτε να παρεμποδίσουν, είτε να διευκολύνουν τη μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη. Η νέα θεωρία της ανάπτυξης επιτρέπει ή ακόμη και ενθαρρύνει τη χρήση δημόσιων πολιτικών για να αυξηθεί ο μακροπρόθεσμος ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης. Οι δημόσιες πολιτικές, προωθώντας ένα αυξημένο δείκτη αποταμιεύσεων και επενδύσεων και προσφέροντας μεγάλη υποστήριξη στην έρευνα, μπορούν να οδηγήσουν σε ένα υψηλότερο ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης ενώ η νεοκλασική θεωρία θεωρεί ότι ο δείκτης αποταμιεύσεων, ως εξωγενής παράγοντας, ασκεί μόνο μικρή επίδραση στο μακροπρόθεσμο ρυθμό ανάπτυξης και την τεχνολογία.

Οι διεθνείς οργανισμοί (ΟΟΣΑ και Ε.Ε.) περιγράφουν τον πρωτεύοντα ρόλο της γνώσης στο νέο παραγωγικό υπόδειγμα με τον εξής τρόπο: «η ανταγωνιστικότητα βασίζεται στη γνώση και κινητήρια δύναμη της είναι η καινοτομία. Οι ευέλικτες επιχειρήσεις είναι οργανώσεις εκμάθησης και ρόλος αυτών που διευθύνουν είναι η δημιουργία και η στήριξη των ομάδων εργασίας των οποίων οι γνώσεις και η δημιουργικότητα θα παράγουν σημαντικά πλεονεκτήματα σε σχέση με τον ανταγωνισμό». Το ανθρώπινο κεφάλαιο αποτελεί στρατηγικό πόρο για τη συνολική ανάπτυξη στην Ευρώπη και οι πολιτικές των κρατών για την εκπαίδευση και την κατάρτιση πρέπει να προσανατολίζονται προς την αξιοποίηση της προσωπικότητας κάθε ατόμου καθ' όλη τη διάρκεια του βίου του και προς μια μεγαλύτερη συμμετοχή των πολιτών στην κοινωνική συνοχή και στην οικονομική ανάπτυξη (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2003).

1.3 Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Η διαθέσιμη εμπειρική έρευνα έδειξε ότι η συμβολή των πανεπιστημίων στην έρευνα και την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα είναι σε μεγάλο βαθμό γύρω από το

Πανεπιστήμιο που δείχνει τη μεγάλη σημασία του χώρου και της γεωγραφικής απόστασης (Hippel E., 1994). Ως εκ τούτου, η χωρική εγγύτητα ευνοεί την επικοινωνία των ακαδημαϊκών γνώσεων. Όσον αφορά το χωροταξικό πεδίο εφαρμογής των γνώσεων που διαχέονται στην περιφέρεια από ακαδημαϊκά ιδρύματα ο Anselin L. (1997, 2000) και ο Aes Z. (2002) διαπίστωσαν στις ΗΠΑ τις σημαντικές επιπτώσεις του Πανεπιστημίου στην έρευνα και ανάπτυξη για τη διασπορά της καινοτομίας στις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα που περιορίζεται σε απόσταση περίπου 75 μιλίων.

Με κέντρο το Πανεπιστήμιο στη διαχείριση της γνώσης και της ανάπτυξης οι περιοχές που αποτελούν το «πρώτο δακτύλιο» απέχουν συνήθως 50 χιλιόμετρα από το κέντρο. Για να υπάρχει θετική επίδραση στην καινοτομία μιας περιοχής πρέπει να υπάρχει ικανή ποσότητα οικονομικών πόρων που να προσελκύει τα ακαδημαϊκά ιδρύματα για έρευνα. Περισσότερο από το ήμισυ των επιχειρήσεων που εφάρμοσαν καινοτομίες βρίσκονταν σε απόσταση έως 100 χιλιομέτρων από το πανεπιστήμιο. Σύμφωνα με μια έρευνα για την καινοτομία σε επιλεγμένες ευρωπαϊκές περιφέρειες, περισσότεροι από τους εταίρους συνεργασίας πανεπιστημίου και ιδιωτικού τομέα βρίσκονται σε σχετικά στενή απόσταση. Ο αριθμός των ανθρώπινων πόρων, όπως ο αριθμός του επιστημονικού και του διδακτικού προσωπικού των πανεπιστημίων είναι υψηλός σε περιοχές με μεγάλο πληθυσμό. Το μέγεθος των πανεπιστημίων, η μεγάλη ποσότητα και η καλή ποιότητα της έρευνας, διεξάγεται εκεί που προσελκύονται μεγάλες οικονομικές χορηγίες και οικονομικοί πόροι (Fritsch M., Slavtchev V., 2007).

Οι θεωρίες πρέπει να προσαρμοστούν σε ένα επιτυχημένο μοντέλο για να υπάρξουν θετικά αποτελέσματα στην τοπική οικονομική ανάπτυξη. Αν και διαφορετικές χώρες και περιοχές παρέχουν διαφορετικούς μηχανισμούς στήριξης υπέρ της επιχειρηματικότητας και μεταφοράς τεχνολογίας, υπάρχουν επιτυχημένες περιπτώσεις της εμπορευματοποίησης της Πανεπιστημιακής έρευνας. Επομένως, υπάρχουν πολιτικές ή παράγοντες που προωθούν την επιτυχή τεχνολογία μεταφοράς και εμπορευματοποίησή της έρευνας.

Για παράδειγμα, στην Καλιφόρνια, στη Μασαχουσέτη και στη Βόρεια Καρολίνα υπάρχουν ειδικά φορολογικά κίνητρα για τη βιομηχανία υψηλής τεχνολογίας. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, μια ομάδα μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων μπορεί να διεκδικήσει επιχειρησιακές φορολογικές ελαφρύνσεις έως 150%, ενώ οι μεγάλες εταιρείες μπορούν να ζητήσουν έως 125% φορολογικές ελαφρύνσεις για την

έρευνα και την ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ των επιχειρήσεων και των ιδρυμάτων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Έχει μεγάλη σημασία το κοινωνικό και νομικό περιβάλλον εντός του οποίου λειτουργεί το Πανεπιστήμιο και επηρεάζει την ικανότητά του για εμπορευματοποίηση της τεχνολογίας του. Αρκετές μελέτες προβάλλουν τον Πανεπιστημιακό πολιτισμό ως ένα σημαντικό παράγοντα στην εμπορευματοποίηση της τεχνολογίας και τονίζουν το πολιτιστικό κλίμα σε ολόκληρο το Πανεπιστήμιο για όλα τα τμήματα και τα ερευνητικά κέντρα, όχι μόνο την ηγεσία ως κλειδί για την επιχειρηματική δραστηριότητα.

Οι ενδο-Πανεπιστημιακοί παράγοντες που επηρεάζουν την μεταφορά τεχνολογίας ενός Πανεπιστημίου είναι η φυσική οργάνωση και η διαχείριση, όπως για παράδειγμα στο Πανεπιστήμιο Κέμπριτζ. Πολυάριθμες μελέτες έδειξαν ότι τα χαρακτηριστικά του Πανεπιστημίου Κέμπριτζ επηρεάζονται από το ύψος της διασποράς δραστηριότητας της έρευνας. Δεδομένου ότι τα Πανεπιστήμια και οι βιομηχανίες έχουν διαφορετικές επιχειρηματικές προοπτικές, η διαθεσιμότητα εργαζομένων στο πανεπιστήμιο του Κέμπριτζ, με εξαιρετική μόρφωση, με επαγγελματική εμπειρία και γνώση, δημιουργεί τη βεβαιότητα για την καλύτερη αξιοποίηση των καινοτομιών.

Η βιομηχανία της βιοτεχνολογίας, σαν παράδειγμα στηρίζεται στη βασική έρευνα που γίνεται στα εργαστήρια των Πανεπιστημίων. Θα πρέπει να υπάρχει μια σαφής και άμεση σύνδεση μεταξύ των πανεπιστημίων και της τοπικής βιομηχανίας και βιοτεχνολογίας. Μέσω της βασικής έρευνας που διεξάγονται σε πανεπιστήμια έχουν βρεθεί πολλά, νέα αντισώματα, πρωτεΐνες και πιθανά φάρμακα. Έτσι με πολλούς τρόπους η βιομηχανία μέσω της βιοτεχνολογίας παράγει νέα προϊόντα και λύσεις που λαμβάνει από ερευνητικά ινστιτούτα. Σε αυτά τα ερευνητικά εργαστήρια μπορεί να κάνει κανείς νέες ανακαλύψεις. Σε πολλές όμως άλλες περιπτώσεις τους λείπει η χρηματοδότηση και ο εξοπλισμός που είναι απαραίτητος προκειμένου να καταστήσουν εμπορεύσιμη την ανακάλυψη. Οι εταιρείες αυτές παραμένουν σε συνεχή επαφή με κορυφαίους ερευνητές στα πανεπιστήμια, προκειμένου να βοηθήσουν στην ανάπτυξη των προϊόντων της εταιρείας. Με 109 εταιρείες, η περιοχή του Κέμπριτζ έχει το μεγαλύτερο σύμπλεγμα βιοτεχνολογίας στο Ηνωμένο Βασίλειο. Μετά τη Γερμανία, έχει το μεγαλύτερο αριθμό εταιρειών βιοτεχνολογίας στην Ευρώπη. Το πανεπιστημιακό κολέγιο του Λονδίνου και το Αυτοκρατορικό κολέγιο βρίσκονται κοντά σε αστικά και βιομηχανικά κέντρα. Αντίθετα το Πανεπιστήμιο του

Κέμπριτζ βρίσκεται στην περιφέρεια και, ως εκ τούτου αποτελεί την κύρια πηγή της τεχνολογίας για την ανάπτυξη της τοπικής βιομηχανίας.

Ο τοπικός πληθυσμός όμως δεν ήθελε περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη, πιστεύοντας ότι θα έθετε σε κίνδυνο την ιστορική αξία της πόλης. Στην πραγματικότητα, η έκθεση αγνόησε παντελώς οποιαδήποτε οφέλη που θα προέκυπταν ενδεχομένως από την ανάπτυξη των επιχειρήσεων στην περιοχή. Ωστόσο, η έκθεση Χάλφορντ επέτρεψε τη διεύρυνση των ερευνητικών δραστηριοτήτων, ειδικά εκείνων με συνδέσεις με το Πανεπιστήμιο. Επιπλέον η Επιτροπή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης το 1967 αναγνώρισε ότι η έκθεση Χάλφορντ δημιούργησε δυσκολίες για προσλήψεις στο Πανεπιστήμιο, περιορίζοντας την ανάπτυξη της βιομηχανίας της περιοχής. Παρόλο που η έκθεση συνιστά τη χορήγηση μικρής κλίμακας εμπορικής ερευνητικής δραστηριότητας και τη δημιουργία ενός πανεπιστημίου ως επιστημονικό πάρκο, την ίδια στιγμή διατίθενται περιορισμοί στις εγκαταστάσεις μεγάλης κλίμακας παραγωγής. Έτσι, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και ερευνητικές εγκαταστάσεις ήταν μεταξύ των εμπορικών οντοτήτων που επιτρεπόντουσαν στην περιοχή στις αρχές της δεκαετίας του 1970.

Εκτός από το Πανεπιστήμιο του Κέμπριτζ, η Αγγλία έχει πολλά ερευνητικά ινστιτούτα που επικεντρώνονται κυρίως στην βιοϊατρική, και παρέχουν καινοτομίες για τη βιομηχανία της βιοτεχνολογίας. Το Ινστιτούτο Μπέρμπιχαμ, το Ινστιτούτο Σάνγκερ και το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Βιοπληροφορικής (E.I.B.), το εργαστήριο της μοριακής βιολογίας, όλα αυτά τα θεσμικά όργανα έχουν συμβάλει με την πλούσια ερευνητική βάση στον τομέα της βιοτεχνολογίας, στο σχηματισμό των εταιρειών διάχυσης γνώσης, έχοντας ισχυρή συνέργεια μεταξύ τους. Επίσης, υπάρχουν εταιρείες που υποστηρίζουν και συνδυάζουν την έρευνα και την ανάπτυξη. Συνδυάζουν δηλαδή ευρεσιτεχνίες και επιχειρηματικά κεφάλαια. Σε αντίθεση με την παρακμή στη βιοτεχνολογία στο Πανεπιστήμιο του Κέμπριτζ, σε εθνικό επίπεδο στην Βρετανική βιομηχανία έχουν αυξηθεί οι εταιρείες βιοτεχνολογίας από 94 σε 125 σε μια επταετία (1997-2003). Επιπλέον, ο παγκόσμιος βιοτεχνολογικός κλάδος αυξήθηκε από 4284 εταιρείες το 2001 σε 4471 εταιρείες το 2003. Πολλοί ερευνητές λένε ότι «έκανα μια εφεύρεση και θέλω να ξεκινήσω μια εταιρεία». Πρέπει όμως να υπολογίσουν κατά πόσο η τεχνολογία συμβαδίζει με την πραγματικότητα.

Υπάρχουν τρεις επιπλέον παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όταν γίνονται αλλαγές πολιτικής και οργάνωσης μεταφοράς τεχνολογίας από το Πανεπιστήμιο. Το πρώτο είναι η ένταση της αλλαγής και το δεύτερο η ταχύτητα των

αλλαγών στο Κέμπριτζ. Οι αλλαγές άρχισαν το 1998 και συνεχίζονται αλλάζοντας τη δομή της οργάνωσης, όπως αλλαγές των διευθυντών εργαστηρίων τα τελευταία χρόνια. Παρομοίως, υπήρχαν αλλαγές στην πολιτική που ολοκληρώθηκαν το 2005, μετακινώντας όλα τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας για το Πανεπιστήμιο. Αυτές οι συνεχείς αλλαγές συνέβαλαν στη σύγχυση όσον αφορά την μεταφορά τεχνολογίας στο Κέμπριτζ. Ο τρίτος παράγοντας είναι το επίπεδο ενσωμάτωσης στο περιφερειακό σύστημα καινοτομίας. Περιφερειακές μελέτες προσδιορίζουν τις σχέσεις μεταξύ των φορέων της περιοχής, με κοινή χρήση πληροφοριών, ροή γνώσης, κοινωνικό κεφάλαιο και κοινωνικά δίκτυα που συνολικά είναι ζωτικής σημασίας για την περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη. Ως αποτέλεσμα αυτού, δημιουργήθηκε μια αντιπαλότητα μεταξύ Πανεπιστημίου και του τοπικού βιοτεχνολογικού κλάδου και των επιχειρηματιών. Οι αλλαγές στο Κέμπριτζ δεν δόθηκαν με τρόπο σαφή, γρήγορο και εύχρηστο για τη Σχολή και τη βιομηχανία. Κάθε Πανεπιστήμιο είναι μοναδικό και απαιτεί ειδικές συνθήκες για τη μεταφορά τεχνολογίας (Breznits S.M., 2011).

Οι γνώσεις σύγχρονων ερευνητικών πανεπιστημίων οδηγούν στην οικονομική ανάπτυξη με αποτέλεσμα: (α) δημιουργία γνώσεων, (β) δημιουργία ανθρώπινου κεφαλαίου, (γ) μεταφορά υπάρχουσας τεχνογνωσίας, (δ) τεχνολογικής καινοτομίας των επενδύσεων (ε) κεφαλαίου, (ζ) περιφερειακής ηγεσίας, (η) επίδρασης στο περιφερειακό περιβάλλον και στην παραγωγική υποδομή και (θ) γνώσης.

Τα πανεπιστήμια παράγουν έρευνα και επηρεάζουν τις τοπικές βιομηχανίες στη Μασαχουσέτη. Σύμφωνα με τις έρευνες των εργαστηρίων έρευνας και ανάπτυξης στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι διαχύσεις γνώσεων που προέρχονται από τοπικά πανεπιστήμια σε σχέση με εκείνα που προέρχονται από βιομηχανικές ερευνητικές προσπάθειες είναι διαφορετικές λόγω του κόστους (μισθοί, δωρεές, χρηματοδότηση) και οι έρευνες τείνουν να εστιάζονται σε ένα ενιαίο χώρο της δραστηριότητας του Πανεπιστημίου. Οι μεγαλύτερες επιπτώσεις από τη δαπάνη γνώσης βοηθούν περισσότερο τις μικρές επιχειρήσεις από ότι τις μεγάλες επιχειρήσεις και ότι αυτές οι επιδράσεις διαφέρουν για κάθε βιομηχανικό κλάδο. Οι περιφερειακές οικονομίες πρέπει να ενεργοποιήσουν τον ιδιωτικό τομέα και κυρίως τις βιομηχανίες για να απορροφήσουν και να επωφεληθούν από την πανεπιστημιακή έρευνα.

Εξετάζοντας 25 μητροπολιτικές περιοχές στις Ηνωμένες Πολιτείες, βρίσκουμε σημαντικές επιπτώσεις από την πανεπιστημιακή έρευνα στις ιδρύσεις νέων επιχειρήσεων για το ηλεκτρικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό. Αποδεικνύεται ότι η

πανεπιστημιακή έρευνα παρακινεί τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων. Ανάλογα με την δραστηριότητα της βιομηχανίας και τον τομέα παραγωγής διαφέρει ο ρυθμός ιδρύσεων νέων επιχειρήσεων. Η αλληλεπίδραση μεταξύ του μεγέθους της απασχόλησης και της πανεπιστημιακής έρευνας δεν είναι σημαντική σε κάθε περίπτωση. Στο περιφερειακό όμως μέγεθος οι οικονομίες κλίμακας από τα πανεπιστήμια είναι σημαντικές για την τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης.

Αρχικά η διδασκαλία και η βασική έρευνα παραμένουν δεσπόζουσες κινητήριες δυνάμεις με τις οποίες τα πανεπιστήμια επηρεάζουν την περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη. Δεύτερον, οι διαχύσεις νέων καινοτομιών από πανεπιστήμια και από άλλες περιφερειακές οικονομικές δραστηριότητες είναι σημαντικές στον επηρεασμό της οικονομικής ανάπτυξης των περιοχών. Τέλος, τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων του Πανεπιστημίου διαχέονται σε οργανισμούς περιφερειακών οικονομιών, σε βιομηχανικές και επιχειρηματικές ζώνες οικονομικών δραστηριοτήτων. Οι μέσες αποδοχές ανά εργαζόμενο, επηρεάζονται από την ποιότητα των θέσεων εργασίας ώστε να επιτευχθεί η περιφερειακή οικονομική ευημερία. Οι μέσες αποδοχές ανά εργαζόμενο στο Ρότσεστερ της (Νέας Υόρκης) το 1986 ήταν 21.543\$. Το αντίστοιχο ποσό για τις Ηνωμένες Πολιτείες ήταν 19.630\$. Οι μέσες αποδοχές ανά εργαζόμενο στην Ν.Υ. ήταν 8,3% υψηλότερες σε σχέση με τον μέσο όρο αμοιβών ανά εργαζόμενο στο σύνολο των ΗΠΑ. Το έτος 2001 όμως οι μεσαίες αποδοχές στο Ροτσέστερ ανήλθαν μόνο στο 91.7% του μέσου όρου των εργαζομένων στις ΗΠΑ. Έτσι, η εξαρτημένη μεταβλητή για Ρότσεστερ μειώθηκε σε 16.6% μέσα σε 15 χρόνια.

Το ανθρώπινο κεφάλαιο μετριέται με δύο διαφορετικές μεταβλητές. Η πρώτη μεταβλητή είναι ο συνολικός αριθμός των πόρων που χορηγούνται εντός της περιοχής στο πανεπιστήμιο στους τομείς της επιστήμης και της τεχνολογίας. Η δεύτερη μεταβλητή είναι το επίπεδο των αποφοίτων στους τομείς της επιστήμης και της τεχνολογίας ως προς τον συνολικό αριθμό των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών. Αυτά τα δύο μέτρα δείχνουν τόσο το σχετικό ποσό της ανθρώπινης δημιουργίας κεφαλαίου όσο και το βαθμό που το περιφερειακό Πανεπιστήμιο επικεντρώνεται στις μεταπτυχιακές σπουδές, σε επιστημονικά και τεχνολογικά πεδία, και κατά πόσο το επίπεδο της διδασκαλίας είναι άμεσα εφαρμόσιμο στην απασχόληση και στην βιομηχανία. Παλαιότερη έρευνα έδειξε ότι διπλώματα ευρεσιτεχνίας συνδέονται με την αγοραία αξία της γνώσης και τη διάχυσή της από τα πανεπιστήμια.

Οι επιπτώσεις των ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, διαχωρίζονται σε πρωτογενείς εκροές: α) διδασκαλία, β) βασική έρευνα και γ) τεχνολογική ανάπτυξη. Οι περιοχές με ταχέως αναπτυσσόμενα πανεπιστήμια είναι αυτές με σημαντικά έσοδα λόγω της αύξησης της απασχόλησης και της μισθοδοσίας (άμεσες επιδράσεις) καθώς και από την αύξηση της ερευνητικής δραστηριότητας και της ανθρώπινης δημιουργίας κεφαλαίου (έμμεσες επιδράσεις).

Αρκετοί πτυχιούχοι παραμένουν εντός 45 μιλίων από την περιοχή αναφοράς των Πανεπιστημίων βοηθώντας ουσιαστικά στην οικονομική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής. Οι οικονομίες κλίμακας μπορεί να βοηθήσουν τις επιχειρήσεις και τις βιομηχανίες να αξιοποιήσουν αποδοτικά προϊόντα γνώσης του Πανεπιστημίου. Ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού της περιοχής είναι μέτρο του περιφερειακού δυναμισμού, επειδή οι περιοχές που αντιμετωπίζουν ταχύτερες αλλαγές έχουν μεγαλύτερες ευκαιρίες για την οικονομική ανάπτυξη. Η δομή της βιομηχανίας, το ποσοστό της περιφερειακής διάχυσης τεχνολογίας και το ποσοστό των κερδών των επιχειρηματικών υπηρεσιών οι οποίες προσφέρουν γνώσεις και τεχνολογική τεχνογνωσία, βραχυπρόθεσμα δημιουργούν οικονομικά κέρδη στον οικονομικό τομέα. Το βασικό εκπαιδευτικό επίπεδο του πληθυσμού μπορεί να είναι επίσης σημαντικός παράγοντας για την περιφερειακή ανάπτυξη. Η προσβασιμότητα σε προμηθευτές, αγορές και πηγές πληροφόρησης αποτελούν βασικούς παράγοντες για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής (Goldstein H., Drucker J., 2006).

Σύμφωνα με τον Feldman (1994), «διευκολύνεται η διασπορά γνώσης και οριοθετείται γεωγραφικά εντός περιορισμένου χώρου με αλληλεπίδραση και επικοινωνία. Η ένταση αυξάνεται όσο ενισχύεται ο συντονισμός εργασιών». Η ποιότητα ζωής συχνά συζητείται ως ένα χαρακτηριστικό που βοηθάει στην οικονομική επιτυχία από την προσέλκυση επιχειρηματιών και εργαζομένων υψηλής ποιότητας και εμπειρίας στην περιοχή. Η καλή ποιότητα ζωής της περιοχής είναι βασικό στοιχείο για προσέλκυση επιχειρήσεων και εργαζομένων με εμπειρία και γνώση υψηλού επιπέδου. Η διάθεση πόρων εκπαιδευτικού περιεχομένου στους τομείς της επιστήμης και της τεχνολογίας σε μεταπτυχιακό επίπεδο είναι επωφελής για την περιφερειακή ανάπτυξη. Οι παραδοσιακές εκροές των γνώσεων και του ανθρώπινου κεφαλαίου είναι το κύριο μέσο με το οποίο τα ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης βοηθούν ώστε να έλθουν θετικά αποτελέσματα στην οικονομική ανάπτυξη (Feldman M.P., 1994).

Μεγάλη είναι η σημασία της διαπεριφερειακής διάχυσης στην περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη. Η επιστήμη η τεχνολογία και η εκπαίδευση συμβάλλουν στην ενίσχυση της ανάπτυξης στις γειτονικές περιφέρειες. Κάθε μια περιοχή μεσαίου μεγέθους που διαθέτει ένα μεγάλο ερευνητικό Πανεπιστήμιο, απολαμβάνει κέρδη άνω του μέσου όρου. Τα εμπειρικά αποτελέσματα δείχνουν ότι τα Πανεπιστήμια δραστηριοποιούνται σε έρευνες, διδασκαλίες και σε τεχνολογία ανάπτυξης που συμβάλλουν σε αυξημένες αποδοχές. Αυτό χρησιμεύει ως μια μερική επικύρωση του οικονομικού κράτους και των τοπικών πολιτικών, που αποσκοπούν στη βελτίωση των οικονομικών συνθηκών δημιουργώντας ή και ενισχύοντας τη συνάρτηση τοπικής οικονομικής ανάπτυξης, καθώς και τις πιο παραδοσιακές δραστηριότητες έρευνας και δημιουργίας ανθρώπινου κεφαλαίου των περιφερειακών πανεπιστημίων. Το αποτέλεσμα των πανεπιστημίων εντός της περιφέρειας διαπιστώνεται ότι είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

Οι διδασκαλικές λειτουργίες θα πρέπει να προσαρμοστούν για να ταιριάζουν με τις απαιτήσεις για ικανότητες της τοπικής αγοράς. Παρά τη σημασία του Πανεπιστημίου οι επιρροές, οι εξωτερικοί παράγοντες στα πανεπιστήμια, καθώς και τα αποθέματα των επιχειρηματικών υπηρεσιών και το μορφωτικό επίπεδο, παραμένουν οι πλέον σημαντικοί και καθοριστικοί παράγοντες της περιφερειακής οικονομικής προόδου. Οι οικονομίες κλίμακας, είναι σημαντικοί παράγοντες, καθώς υπάρχουν ενδείξεις ότι οι δραστηριότητες που βασίζονται στη γνώση των πανεπιστημίων μπορεί να λειτουργήσουν ως υποκατάστατο για οικιστική ανάπτυξη στις περιφερειακές οικονομίες μικρού και μεσαίου μεγέθους περιοχών (Goldstein H., Drucker J., 2006).

Οι κυριότερες θετικές συνέπειες του τμήματος της έρευνας του Πανεπιστημίου είναι ότι βελτιώνουν το ανθρώπινο κεφαλαίο και τη μεταφορά της τεχνολογίας και της γνώσης. Αυτό οδηγεί σε αύξηση της παραγωγικότητας και επομένως, στην αύξηση του ΑΕΠ. Το φαινόμενο αυτό καλείται **δυναμική επίδραση**. Τα πανεπιστήμια έχουν ένα σταθερό οικονομικό αντίκτυπο στην ευρύτερη περιοχή. Οι πτυχιούχοι μέσω της έρευνας των καθηγητών ενισχύουν τους οικονομικούς παράγοντες και έχουν μια δυναμική επίδραση επί του μεγέθους του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος μιας χώρας και των πηγών του.

Το όφελος για την κοινωνία των πολιτών έχει ιστορικά και εμπειρικά αναγνωριστεί ιστορικά, κυρίως στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ένας μεγάλος αριθμός κρατικών πανεπιστημίων δημιουργήθηκε για καθαρά χρηστικούς σκοπούς (έρευνας

και δημιουργίας εφαρμογών). Αργότερα ορισμένα δημόσια και ιδιωτικά πανεπιστήμια δημιούργησαν σοβαρή επιστημονική γνώση η οποία ενίσχυσε το σύμπλεγμα μεταξύ πανεπιστημίου και βιομηχανίας. Λόγω των αναγνωρισμένων ρόλων που έπαιξαν στην οριστική επιτυχία της φυσικής και των φυσικών επιστημών π.χ. της βιοτεχνολογίας και της υπολογιστικής, τα πανεπιστήμια αυτά μπορεί να είναι τόσο υψηλής ζήτησης που θα έχουν δυσκολίες στο να διατηρήσουν την παραδοσιακή φιλελεύθερη εκπαίδευση.

Οι μελέτες δείχνουν ότι: 1) η πανεπιστημιακή έρευνα διαθέτει σημαντική διασπορά γνώσης από άποψη καινοτομίας. 2) τονώνεται η βιομηχανική έρευνα και 3) οι επιδράσεις αυτές είναι σε περιοχές κοντά στα πανεπιστήμια. Μια πρόσφατη Αμερικανική άποψη, δείχνει ότι το 53% των επιστημονικών εγγράφων που αναφέρθηκαν στα βιομηχανικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας έχουν ως πηγή ένα πανεπιστήμιο. Η έρευνα και η ανάπτυξη είναι ένας γενικός όρος που συμβάλλει και καλύπτει όλη την αλυσίδα των δραστηριοτήτων. Οδηγεί σε νέα προϊόντα ή διαδικασίες, και ακολουθείται από την εφαρμοσμένη έρευνα. Η διασπορά τεχνογνωσίας από την μία επιχείρηση στην άλλη ή από ένα βιομηχανικό τομέα σε άλλο ενσωματώνεται αυτόματα με όλες τις δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης.

Η αύξηση του καναδικού ΑΕΠ μεταξύ 1971 και του 1993 που οφείλεται σε έρευνα και ανάπτυξη ήταν 50 δισεκατομμύρια δολάρια. Τα 50 δισεκατομμύρια δολάρια από τα συνολικά 712,9 δισεκατομμύρια δολάρια, προέρχεται από γνώσεις και εφαρμογές που παράγονται στον Καναδά. Η ποσοτικοποίηση συνδέει το Πανεπιστήμιο με την έρευνα και ανάπτυξη και το ΑΕΠ. Η αύξηση της παραγωγικότητας του ανθρώπινου κεφαλαίου από τους αποφοίτους του Πανεπιστημίου διαφοροποιεί το εισόδημα της χώρας. Τα 50 δισεκατομμύρια δολαρίων του καναδικού ΑΕΠ οφείλονται στις γνώσεις. Η αύξηση της παραγωγικότητας στην οικονομία οφείλεται στην πολιτεία που χρηματοδοτεί μεγάλο μέρος της έρευνας του Πανεπιστημίου και στις επιχειρήσεις που εφαρμόζουν και διαχέουν τη νέα τεχνολογία. Με τη στάθμιση των δαπανών το μερίδιο των πανεπιστημίων ανέρχεται σε 35%. Αυτό σημαίνει ότι η συμβολή του Πανεπιστημίου στην έρευνα και ανάπτυξη μέσω αύξησης της παραγωγικότητας των αποφοίτων τους μεταφράζεται σε καναδικό ΑΕΠ και είναι ίσον με 2,7 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως. Η ροή σε νέες ιδέες και τεχνολογίες απορρέουν από πανεπιστήμια και δημιουργούν μια αισθητή αύξηση στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν και την απασχόληση. Δεδομένου ότι η πανεπιστημιακή έρευνα τουλάχιστον επιταχύνει την

ανάπτυξη νέων προϊόντων, χώρες που την υποστηρίζουν έχουν ασφαλώς ευνοϊκή θέση σε μια αγορά έντασης της γνώσης και ανταγωνιστικότητας σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η παραγωγικότητα των πτυχιούχων καταγράφεται στην αύξηση του εισοδήματός τους. Στον Καναδά οι στατιστικές αναφέρουν, το μέσο εισόδημα ενός ατόμου με ένα πτυχίο είναι 58.691\$ το έτος για τους άνδρες, και 41.730\$ το έτος για τις γυναίκες, κατά τον μέσο όρο υπολογίζεται σε 51.787\$ το έτος. Από την άλλη πλευρά, το μέσο εισόδημα των ανθρώπων χωρίς ένα πτυχίο είναι 36.711\$ το έτος. Η αύξηση λοιπόν του εισοδήματος λόγω πτυχίου είναι 15.076\$ το έτος. Η διαφορά του εισοδήματος των διδακτορικών και επαγγελματικής εξειδίκευσης είναι \$4.924. Έτσι, το μέσο εισόδημα για τα διδακτορικά και τα εξειδικευμένα πτυχία είναι $36.771\$ + 15.076\$ + 4.924\$ = 56.711\$$. Η συμβολή των δραστηριοτήτων έρευνας και ανάπτυξης στη Βόρεια Αμερική ανέρχεται στο 25% της αύξησης της παραγωγικότητας του εισοδήματος που είναι 12.500\$ δηλαδή λόγω έρευνας και ανάπτυξης υπάρχει αύξηση του εισοδήματος 3.125\$ για κάθε άτομο της χώρας. Για τον Καναδά, συνολικά, η ετήσια αύξηση της παραγωγικότητας λόγω των πτυχιούχων Πανεπιστημίου είναι: $11.210.359.375\$$. Αλλά το 69% περίπου του ποσού αυτού μπορεί να καταλογισθεί στην τοπική έρευνα και ανάπτυξη ενώ το υπόλοιπο ποσοστό δηλαδή το 31% σε άλλες πηγές. Άρα η μεταβολή του ΑΕΠ που προέκυψε από την παροχή των γνώσεων στους μεταπτυχιακούς φοιτητές στα πανεπιστήμια είναι: $11.210.359.375\$ * 0.69 = 7.735.147.968,75$ δις \$ (Martin F., 1998).

1.4 Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ Η ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Η παγκοσμιοποίηση θα πρέπει να νοείται ως μια δύναμη μέσω της οποίας μπορούμε να προωθήσουμε περαιτέρω την πρόοδο της ανθρωπότητας. Πρώτη ευθύνη των εκπαιδευτικών είναι η ανάπτυξη, ο σχηματισμός νέων ανθρώπων, και η καλλιέργεια της διανοήσής τους, καθώς και η σφυρηλάτηση των χαρακτήρων τους. Το ήθος του Πανεπιστημίου περιλαμβάνει, και αναγνωρίζει «την επικράτηση της αλήθειας» και της αξιοπρέπειας ως μέσο της αναζήτησης πληροφοριών. Προσπαθούμε να διασφαλίσουμε ότι οι φοιτητές θα είναι έτοιμοι για ένα μεταβαλλόμενο παγκόσμιο πλαίσιο. Θα πρέπει να υιοθετήσουν νέες τεχνολογίες οι οποίες αλλάζουν τον κόσμο μας και μας δίνουν την δυνατότητα πλέον να συνδεθούμε

και να επικοινωνούμε με διαφόρους ανθρώπους ανά τον κόσμο και να ανταλλάσουμε απόψεις. Γι' αυτό τα τελευταία τριάντα χρόνια ένας μεγάλος αριθμός οικονομολόγων και πολιτικών-κοινωνικών επιστημόνων υποστηρίζουν ότι σημαντικός κρίκος στη διαδικασία της ανάπτυξης εκτός από το κεφάλαιο είναι και το κοινωνικό κεφάλαιο (Καραμέτου Π., Αποστολόπουλος Κ., 2010).

Το 1990, τα Ηνωμένα Έθνη συνέταξαν μια ετήσια έκθεση ανθρώπινης ανάπτυξης. Ο πνευματικός πατέρας αυτής της πρωτοβουλίας είναι ο Amartya Sen ο οποίος τιμήθηκε με νόμπελ κατά τη διάρκεια της καριέρας του αφού ανέπτυξε ένα σύνολο ιδεών για την ανθρώπινη ανάπτυξη και την ικανότητα προσέγγισης. Η προσέγγιση αυτή επιδιώκει να αντιμετωπίσει την υποκείμενη οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική ανάπτυξη, που επιτρέπουν σε καθένα από εμάς να εκπληρώσει τα οράματά του. Σκοπός της ανάπτυξης είναι να ενισχύσει τις δυνατότητες των ανθρώπων. Δεχόμαστε τις ευθύνες μας για ένα κόσμο ανεξάρτητα από το τόπο γέννησης των ανθρώπων, την ιθαγένεια, την εθνικότητα, το χρώμα, ή το φύλο. Όμως εμείς πρέπει να αναγνωρίσουμε την επείγουσα ανάγκη να βελτιώσουμε τις επικοινωνίες μας μέσω των νέων τεχνολογιών και να επωφεληθούμε από την ανάπτυξή τους (Degioia J.J., 2011).

Η πρώτη ακαδημαϊκή Επανάσταση ξέσπασε όταν, κατά το πρώτο τρίμηνο του 19ου αιώνα, η γενιά των νέων γνώσεων μέσω της έρευνας είχε ενσωματωθεί στον ακαδημαϊκό χώρο, επικεντρωμένη μέχρι σήμερα στη διάδοση των υφισταμένων γνώσεων μέσω της διδασκαλίας. Το νέο κοινωνικό συμβόλαιο που προέκυψε από αυτή την επαναστατική κίνηση άνοιξε το δρόμο σε μια αυξανόμενη σύνδεση μεταξύ επιστήμης και τεχνολογίας και, σε συσχέτισμό με την καλλιέργεια και τις προοπτικές, σχετικά με το ρόλο των πανεπιστημίων στον πλούτο και την ευημερία των κοινωνιών.

Η κοινωνία της γνώσης, ή η βασισμένη στη γνώση οικονομία ή η οικονομία της εκμάθησης, είναι μια νέα ιδέα της κοινωνίας. Η αντίστοιχη ιδέα του Πανεπιστημίου ήρθε μέσα από μια δεύτερη ακαδημαϊκή επανάσταση, που προκύπτει από την ένταξη της οικονομικής ανάπτυξης στη σφαίρα αποστολής του ακαδημαϊκού χώρου, μαζί με τη διδασκαλία και την έρευνα. Η αλλαγή έχει ρυθμιστεί από την ενσωμάτωση της οικονομικής ανάπτυξης στη σφαίρα αποστολής των πανεπιστημίων, μαζί με τη διδασκαλία και την έρευνα, οι οποίες θα ξεκινήσουν τη νέα ακαδημαϊκή επανάσταση. Αυτή η επαναστατική κίνηση εντός πανεπιστημίων γίνεται από πανεπιστημιακούς

που βοηθούν στη μεταφορά τεχνολογίας και στην ανάπτυξη των τοπικών επιχειρήσεων.

Η επανάσταση έδωσε έμφαση στη μεταφορά τεχνολογίας μεταξύ ακαδημαϊκής έρευνας και υφιστάμενων επιχειρήσεων και στη δημιουργία νέων επιχειρηματικών ενώσεων επιχειρήσεων με βάση τις ακαδημαϊκές γνώσεις, καθώς και σε οργανωτικές ρυθμίσεις που υποστηρίζουν τις δραστηριότητες αυτές. Η έμπνευση ήρθε από μέρη, όπως η κοιλάδα του πυριτίου, στις ΗΠΑ και το Κέμπριτζ στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου η αλληλεπίδραση μεταξύ της βιομηχανίας και της ακαδημαϊκής έρευνας προλείανε το έδαφος για τη δημιουργία πορείας προς την ανάπτυξη (με βάση την τεχνολογία).

Οι συγγραφείς ισχυρίζονται ότι οι προσεγγίσεις που βασίζονται στη μεταφορά τεχνολογίας και στην προώθηση επιχειρήσεων, αν και σημαντικές, δεν αρκούν για να καταγράψουν πλήρως το ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν τα πανεπιστήμια σε διεργασίες εδαφικής ανάπτυξης. Η ιδέα του Πανεπιστημίου είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ιδέα της κοινωνίας. Αυτή η αποστολή καθιστά το Πανεπιστήμιο, ένα αποτελεσματικό όργανο παραγωγής και αναπαραγωγής της γνώσης, και συνεπώς φορέα μιας κοινωνίας βασισμένης στη γνώση. Ως εκ τούτου, η θεσμική αδράνεια είναι το μεγάλο πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπίσουν στην προσπάθεια να δημιουργήσουν τις συνθήκες που θα επιτρέπουν στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες να αναπτυχθούν.

Με άλλα λόγια, η δεύτερη ακαδημαϊκή επανάσταση, απαιτεί περισσότερα από μια άμεση αποδοχή μιας σύνδεσης μεταξύ απαίτησης για γνώση, με δεδομένη την προνομιακή θέση του Πανεπιστημίου ως προμηθευτή γνώσης. Τα Πανεπιστήμια ως συστατικά των περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας, φαίνεται να είναι καλά τοποθετημένα ώστε να αρθρώσουν νόημα, σε παγκόσμιο και τοπικό επίπεδο ώστε να είναι ενεργά στην οικοδόμηση της κοινωνικής αρχιτεκτονικής που υποστηρίζει την καινοτομία. Οι διαδικασίες των θεσμικών αυτών αλλαγών διαμορφώνουν τα προτερήματα των περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας. Υπό την έννοια αυτή, το θέμα είναι να εξετάσουμε τα πανεπιστήμια ως οικοδόμους δημιουργίας θεσμών, που βοηθούν τις περιοχές να συγκεντρώνουν και να συνδυάζουν τις γνώσεις και τους σχετικούς πόρους που τροφοδοτούν τις περιφέρειες συνολικά. Τα πανεπιστήμια, λαμβάνονται ως οικοδόμοι θεσμικής ικανότητας και αναγκαστικά είναι πράκτορες της αλλαγής.

Στην Κεντρική Μακεδονία, για παράδειγμα, η μαεστρία και η επιμονή της επιστημονικής ομάδας του ΑΠΘ για την ανάπτυξη της περιοχής, «η URENIO», κατευθύνθηκε στην κινητοποίηση για την προώθηση της καινοτομίας σε ένα εδαφικό πλαίσιο που, όπως η καθηγήτρια Λένα Τσιπούρη (2008) δήλωσε, μέχρι σήμερα ήταν σχεδόν παρθένο. Ο σχεδιασμός είναι θεμέλιο στη διαδικασία για αλλαγή και έγινε μετά από πολλές συζητήσεις με όλους τους παράγοντες που υποστήριζαν τη θέσπιση στρατηγικών συμμαχιών δεσμευτικών για όλους. Στην περίπτωση της Κεντρικής Μακεδονίας, η παρουσία μιας υλικής υποδομής, που απευθύνεται σε τεχνολογία ανάπτυξης και μεταφοράς της, δεν αρκεί για να εξασφαλίσει κεφάλαιο μεταξύ πανεπιστημίων και βιομηχανίας. Όπως προτείνεται, από τα αποδεικτικά στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στην ελληνική περιφέρεια, οι υποδομές αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για παράκαμψη περιοριστικών κανόνων και νόμων, όπως η περίπτωση της χημικής διαδικασίας στο Ερευνητικό ίδρυμα εφαρμοσμένης μηχανικής. Η προθυμία της ομάδας να συνεργαστεί με τη βιομηχανία σύμφωνα με το πλαίσιο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, είχε ως συνέπεια να εγκαταλείψει το ΑΠΘ και να μεταφέρει τις εγκαταστάσεις έρευνας στο τοπικό πάρκο επιστήμης και τεχνολογίας. Η υπόθεση αυτή προτείνει ότι όταν υπάρχουν περιορισμοί νομικού πλαισίου στην τριτοβάθμια εκπαίδευση υπάρχει κίνδυνος οι διαφορές που υπάρχουν σε αυτό, να εξασθενήσουν τα πανεπιστήμια ιδιαίτερα σε επιστημονικούς κλάδους που θα κληθούν να εκπληρώσουν ειδικές ανάγκες σε συγκεκριμένους βιομηχανικούς τομείς (όχι απαραίτητα περιφερειακά). Η ανάλυση και η διατήρηση του τμήματος παρείχε στο ΑΠΘ αποδεικτικά στοιχεία καταδεικνύοντας το μοναδικό ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν τα πανεπιστήμια στις τοπικές κοινωνίες. Μοναδικότητα που σχετίζεται με τις εργασίες των πανεπιστημίων ως κατασκευαστές θεσμικών κανόνων. Στην πραγματικότητα, η ακαδημαϊκή κοινότητα μπορεί και πρέπει να έχει όραμα, ιδέες και εξουσία για να εισάγει και να κατευθύνει θετικές αλλαγές στις περιοχές. Οι άνθρωποι στην έρευνα του ΑΠΘ (ομάδα URENIO) αναγνώρισαν τη σημασία του μετασχηματισμού με σύμμαχο τις δημόσιες αρχές. Για να αυξηθούν οι πιθανότητες να επιτύχει η δυναμική της μεταβολής απαιτείται επιμονή και σίγουρα επίπονη προσπάθεια (Rodrigues C., 2011).

Οι κυβερνήσεις σε όλες τις βιομηχανικές χώρες έχουν ξεκινήσει πολυάριθμες πρωτοβουλίες προκειμένου να συνδέσουν στενότερα την πανεπιστημιακή έρευνα με τη βιομηχανική καινοτομία. Οι περιφερειακές και οι εθνικές πολιτικές αναζητούν μορφές συνεργασίας που επικεντρώνονται στην ανάπτυξη υποδομών, στην

εκπαίδευση, στις συνεργασίες και στην αποτελεσματική συνεργασία και επικοινωνία Βιομηχανίας-Πανεπιστημίου (Kitagawa F., 2008).

Ένα τέτοιο παράδειγμα υπάρχει στη Σουηδία όπου η πρόσθετη απαίτηση για κοινωνική συνεργασία τόσο στην εκπαίδευση όσο και στην έρευνα που υλοποιείται στη νήσο Gotland την μικρότερη περιφέρεια στη Σουηδία με το μικρότερο Πανεπιστήμιο και δείχνει, πώς ένα πανεπιστήμιο θα μπορούσε να συμβάλει στην περιφερειακή ανάπτυξη. Η χρήση της έννοιας του αποδέκτη γνώσης αφορά όλα τα κύρια ενδιαφερόμενα μέρη σε μια περιοχή.

Πόροι για την ανάπτυξη μιας περιοχής είναι η γλώσσα, ο πολιτισμός, ο εξοπλισμός και το προσωπικό. Οι στόχοι περιγράφονται στα σχέδια για το όραμα του 2025 ενώ οι καθοριστικοί παράγοντες επιτυχίας περιγράφονται στο σχέδιο δράσεων. Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα διάφορα προγράμματα σπουδών για την περιφερειακή ανάπτυξη ιδιαίτερα στα θέματα της διοίκησης επιχειρήσεων, διαχείρισης ποιότητας, ενεργειακής τεχνολογίας, εθνικής οικονομίας και βιολογίας. Οργανισμοί, φοιτητές και Πανεπιστήμιο είναι στο επίκεντρο των σπουδών και συνδυάζουν τη μάθηση με την έρευνα προγραμμάτων δράσης, ως τμήμα της περιφερειακής ανάπτυξης. Γενικά εκτιμάται ότι το τμήμα του πανεπιστημίου Gotland αναγνωρίζει τις ανάγκες των ενδιαφερόμενων φορέων της περιοχής του και προσπαθεί να δώσει τις πρέπουσες λύσεις. Οι οργανώσεις της περιοχής, τόσο οι ιδιωτικές όσο και οι δημόσιες αναγνωρίζουν τις απαιτήσεις με έρευνες και συνεντεύξεις.

Ορίζεται η ανάλυση και διαχείριση γνώσης ως μια διαδικασία έξι σταδίων:

- 1) Προσδιορίζει τις γνώσεις που πρέπει να επεξεργάζονται.
- 2) Αποκτά τις γνώσεις.
- 3) Επεξεργάζεται τις κερτημένες γνώσεις
- 4) Αποθηκεύει τα επεξεργασμένα
- 5) Επιμερίζει τις γνώσεις
- 6) Εφαρμόζει τις γνώσεις στις διαδικασίες και στα προϊόντα (Isaksson R., 2011).

Στην Ιαπωνία, και στις χώρες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), οι φορείς χάραξης πολιτικής του Πανεπιστημίου και οι πολιτικοί έχουν αρχίσει να συμμερίζονται την «επιχειρηματικότητα των πανεπιστημίων». Επιδιώκουν πλέον να προωθείται η συνεργασία πανεπιστημίων-βιομηχανίας ως μέσο για την τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης. (OECD., 2002)

Από τη μία πλευρά ο αυξημένος ανταγωνισμός μεταξύ των πανεπιστημίων, αναμφισβήτητα θα οδηγήσει σε περισσότερη εξειδίκευση των δραστηριοτήτων του Πανεπιστημίου και σε συγκέντρωση των περιορισμένων πόρων σε ειδικά ιδρύματα. Από την άλλη πλευρά, φαίνεται να υπάρχει μια υπερβολική συγκέντρωση πόρων στις μητροπολιτικές περιοχές. Αυτή η τοποθέτηση για τα ζητήματα της τρέχουσας πολιτικής και θεσμικής νοοτροπίας στην Ιαπωνία, γίνονται λόγω των πρόσφατων μεταρρυθμίσεων των Πανεπιστημίων, και της διασύνδεσης των πανεπιστημίων με τις βιομηχανίες καθώς και με την περιφερειοποίηση των πολιτικών επιστημών και της καινοτομίας (Kitagawa F., Woolgar L., 2008). Μεγάλο μέρος της βιβλιογραφίας σχετικά με την καινοτομία και την τεχνολογική αλλαγή υποθέτει ότι τα πανεπιστήμια αποτελούν μέρος των συστημάτων εθνικής και περιφερειακής καινοτομίας (Kitagawa F., 2005).

Οι ερευνητικές συμβάσεις χρηματοδοτούνται από τη βιομηχανία, όπως οι μακροπρόθεσμες συμφωνίες έρευνας μεταξύ των πανεπιστημίων και των βιομηχανιών. Τα πανεπιστημιακά ερευνητικά κέντρα αποτελούν δίαυλο γνώσεως στις απομακρυσμένες κοινωνίες. Οι ακαδημαϊκές εφημερίδες με δημοσιεύσεις μπορεί να μεταδώσουν γνώση από ακαδημαϊκά ιδρύματα σε βιομηχανικές επιχειρήσεις σε πολύ μεγάλες αποστάσεις. Το σύστημα της αλληλεπίδρασης μεταξύ πανεπιστημίων και βιομηχανίας θα πρέπει να συζητηθεί από την άποψη τόσο του Πανεπιστημίου ως εσωτερικό ζήτημα, αλλά και ως αναπτυξιακό για τον εξωτερικό ρόλο των πανεπιστημίων στην κοινωνία. Για παράδειγμα, κίνητρα και μέτρα απαιτούνται για να ενισχυθούν οι δεσμοί μεταξύ της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της τοπικής αγοράς εργασίας, για τη συμπλήρωση ελλείψεων δεξιοτήτων και ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου της περιοχής.

Μία από τις βασικές μεταρρυθμίσεις για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός έχει να κάνει με το καθεστώς των εθνικών πανεπιστημίων σε «εταιρικές» οντότητες. Πρέπει δηλαδή να παρέχουν μεγαλύτερη αυτονομία και ανεξαρτησία στα Πανεπιστήμια, προκειμένου να αναλάβουν περισσότερες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες και να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στις ανάγκες της κοινωνίας. Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός με πανεπιστήμια άλλων ασιατικών κρατών, επέβαλε στη ιαπωνική κυβέρνηση να τοποθετήσει τριτοβάθμια εκπαίδευση υψηλού επιπέδου στην εθνική εκπαιδευτική πολιτική, προκειμένου να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Η διασύνδεση πανεπιστημίων-βιομηχανίας στην Ιαπωνία αντανάκλα στην ευρύτερη βιομηχανική μεταλλαγή του έθνους. Πρόσφατη είναι η αυξανόμενη

σημασία της «επιστήμης βιομηχανιών» όπως οι βιοεπιστήμες, και επιστήμη της ναυτεχνολογίας με ισχυρές διασυνδέσεις σε επιστημονικές ερευνητικές δραστηριότητες. Κύριο χαρακτηριστικό είναι η αυξημένη συνεισφορά της ακαδημαϊκής έρευνας σε βιομηχανική καινοτομία. (Goto A., Odagiri H., 1997)

Η Ιαπωνία μπορεί να υπερηφανεύεται για ένα ισχυρό μεταποιητικό τομέα, που υποστηρίζεται από ένα πολύ σθεναρό εθνικό σύστημα καινοτομίας. Έχει ένα μικρό αριθμό «παγκόσμιου κύρους πανεπιστημίων» και λίγους σχετικά νομπελίστες σε σύγκριση με άλλες χώρες. Η Ιαπωνική συμμετοχή σε διεθνείς ερευνητικές συνεργασίες είναι περιορισμένη. Η επικρατούσα καθολική αντίληψη κράτησε τα Ιαπωνικά πανεπιστήμια ώστε να είναι κατώτερα από τους δυτικούς εταίρους τους στον τομέα της έρευνας. Πιο προηγμένη έρευνα στην Ιαπωνία πιστεύεται ευρέως ότι προκύπτει όχι στα πανεπιστήμια, αλλά στα ερευνητικά εργαστήρια και στις ιδιωτικές επιχειρήσεις. Συνεπώς, υπάρχει νέα προσδοκία για την πανεπιστημιακή έρευνα ως οδηγό καινοτομίας και οικονομικής ανάπτυξης. Πρόσφατες μεταρρυθμίσεις των Πανεπιστημίων έχουν αλλάξει το τοπίο της ιαπωνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η Ιαπωνική πανεπιστημιακή μεταρρύθμιση από την αρχή της δεκαετίας του 1990 έχει ενισχύσει τη διαφοροποίηση μεταξύ των θεσμικών οργάνων. Ο Χικς (1993) ισχυρίζεται ότι το σύστημα εξελίσσεται σε κατευθύνσεις σαφώς πιο ευνοϊκές για την ερευνητική προσπάθεια του Πανεπιστημίου. Το 2004 εισήχθη μια «ριζοσπαστική» αλλαγή στα Ιαπωνικά εθνικά πανεπιστήμια μέσω του Εθνικού Πανεπιστημίου, που παρέχει μεγαλύτερη αυτονομία από την κυβέρνηση.

Το δίκαιο των ειδικών μέτρων για την βιομηχανική αναζωογόνηση, τέθηκε σε ισχύ το έτος 1999 και είναι μια ιαπωνική έκδοση του νόμου των ΗΠΑ Bayh-Dole, καθιστώντας ευκολότερο το εμπόριο δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που προέρχεται από τη δημόσια χρηματοδοτούμενη έρευνα. Η ενσωμάτωση των εθνικών πανεπιστημίων το 2004 είχε ως αποτέλεσμα πολλά πανεπιστήμια να προσπαθήσουν να αναπτύξουν ισχυρότερους δεσμούς με τοπικούς παράγοντες.

Ορισμένες από τις ιδρυθείσες επιχειρήσεις εργάζονται για τη σχεδίαση ερευνών στα εργαστήρια μεγάλων πανεπιστημίων και σε δίκτυα ερευνητών που εκτείνονται σε διάφορα πανεπιστήμια. Μερικές από τις πιο επιτυχημένες ιδρύσεις επιχειρήσεων, χρωστούν την επιτυχία τους σε μεγάλο βαθμό στα εργαστήρια και όπου τελέστηκαν οι έρευνες, δηλαδή στα εργαστήρια του Πανεπιστημίου. Η ανάπτυξη των εταιρειών από αυτές μπορεί να έχουν χωρικές επιπτώσεις στις διασυνδέσεις πανεπιστημίων-βιομηχανίας. Πρόσφατη μελέτη Nakayamma (2005) επισημαίνει ότι πολλές από τις

επιχειρήσεις διασποράς τεχνολογίας του Πανεπιστημίου έχουν στενή σχέση με την τοπική βιομηχανία. Οι πολιτικές που παροτρύνουν τη περιφερειακή βιομηχανική ανάπτυξη διασποράς τεχνολογίας αντλούν βιομηχανική ανταγωνιστικότητα από την παρούσα πολιτική οικονομία (Kitagawa F., 2008).

Υπάρχουν δυο αρχέτυπα επιχειρήσεων, το προσαρμοστικό και το δημιουργικό, που είναι καθοριστικά για τη φύση, το ρόλο και ειδικότερα την επιβίωση της επιχείρησης. Να σημειωθεί ότι η επιβίωση και η απόδοση της επιχείρησης δεν εξαρτάται στη μακροχρόνια περίοδο από την ικανότητα της να προσαρμόζεται στις εξωτερικές συνθήκες, π.χ. αλλαγές στις συνθήκες της ζήτησης, της τεχνολογίας, του ανταγωνισμού κ.α. αλλά από την ικανότητα της να δημιουργεί τις προϋποθέσεις επιβίωσης και απόδοσης μέσω καινοτόμου δράσης και συμπεριφοράς (Schumpeter A.J., 1947). Οι επιχειρήσεις που είναι δημιουργικές και καινοτόμες, αποκτούν απόλυτο πλεονέκτημα, το οποίο μπορούν όχι μόνο να το διατηρούν αλλά και να το διευρύνουν. Το θεωρητικό αυτό πόρισμα επιβεβαιώνεται πλήρως από το δυναμισμό που χαρακτηρίζει τόσο τις καινοτόμες επιχειρήσεις, όσο και τα καινοτόμα συστήματα τις καινοτόμες χώρες και τις καινοτόμες περιοχές. Η πρωτοπορία φέρνει νέα πρωτοπορία (Romer M.P., 1986).

Η νέα περιφερειακή πολιτική είναι η δημιουργία διασυνδέσεων μεταξύ διαφορετικών ομάδων και φορέων, συμπεριλαμβανομένων, των ΜΜΕ, μεγάλων επιχειρήσεων, πανεπιστημίων και άλλων ερευνητικών ιδρυμάτων, για την προώθηση καινοτόμων ικανοτήτων της τοπικής παραγωγής. Πρόσφατη μελέτη δείχνει ότι οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των πανεπιστημίων και των ΜΜΕ έχουν αυξηθεί την τελευταία δεκαετία. Συγγραφείς τονίζουν ότι ενώ υπάρχουν νόμοι στην Ιαπωνία με πολιτικές στήριξης της καινοτομίας, αυτά τα ερευνητικά πανεπιστήμια εξακολουθούν να χρηματοδοτούνται ουσιαστικά από επιχορηγήσεις της κεντρικής κυβέρνησης. Οι πολιτικές στην Ιαπωνία περιλαμβάνουν 17 βιομηχανικές περιοχές. Για παράδειγμα, η βιομηχανική περιοχή του Κάντο, έχει παρατηρηθεί ως μια επιτυχημένη περίπτωση ανάπτυξης και ενθάρρυνσης των συνεργασιών για την παραγωγή πρωτοποριακών προϊόντων, την ανάπτυξη των ΜΜΕ και την προώθηση της ακαδημαϊκής-βιομηχανίας, μέσω της υποστήριξης μιας αποτελεσματικής οργάνωσης. Σε πολλά από αυτά τα ερευνητικά πανεπιστήμια γίνονται συνολικές συμφωνίες με επιχειρήσεις που αναπτύσσουν διεπιστημονικά ερευνητικά προγράμματα με επιχειρήσεις. Όσον αφορά το Πανεπιστήμιο του Τόκιο, είχε προϋπολογισμό λειτουργίας έρευνας 188 δισεκατομμύρια γιεν το 2005. Το Πανεπιστήμιο του Κιότο, που είναι το δεύτερο σε

έρευνα εθνικό πανεπιστήμιο στην Ιαπωνία, αναδιοργάνωσε και ενίσχυσε τις λειτουργίες πανεπιστημίου-βιομηχανίας το 2007. Το Πανεπιστήμιο της Οσάκα, είναι ένα τοπικό δημόσιο πανεπιστήμιο που ιδρύθηκε το 2005 από τη συγχώνευση τριών δημόσιων πανεπιστημίων. Το Πανεπιστήμιο έχει μια εκτεταμένη διασύνδεση πανεπιστημίου-βιομηχανίας και μια σταθερή αύξηση σε εξωτερικές χρηματοδοτήσεις, βασιζόμενο στους θεσμικούς μηχανισμούς δικαιωμάτων πνευματικής Ιδιοκτησίας.

Η έγκριση ενός νομικού πλαισίου, στυλ ΗΠΑ, για μεταφορά τεχνολογίας πανεπιστημίου-βιομηχανίας φαίνεται να προωθείται μέσα στα Ιαπωνικά πανεπιστήμια. Τα νεοσύστατα Πανεπιστήμια, οι αιτήσεις για άδειες ευρεσιτεχνίας και δικαιωμάτων συνεχώς αυξάνονται. Ωστόσο, τα αποδεικτικά στοιχεία δείχνουν ότι η διαδικασία της μεταφοράς γνώσης της κινητικότητα του προσωπικού, μεταξύ πανεπιστημίων και βιομηχανίας προκύπτει μέσα από πολλαπλά κανάλια των άτυπων επαφών της ζήτησης για σχέσεις και κοινά ερευνητικά έργα. Η κατοχύρωση με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και η μεταφορά τεχνογνωσίας παίζουν ένα σημαντικό μέρος σε αυτή τη διαδικασία. Τα Spin-offs είναι ένας τρόπος μεταφοράς τεχνολογίας από το Πανεπιστήμιο στη βιομηχανία, αλλά αυτός ο μηχανισμός μεταφοράς είναι κάθε άλλο παρά επιτυχής παγκοσμίως. Η συνεργασία πρέπει να είναι δεσμευτική, σχετικά με το κατά πόσον οι δραστηριότητες αυτές θα υποστηριχτούν μακροπρόθεσμα. Τοπικά θεσμικά πλαίσια και ιδιαιτερότητες του τομέα πρέπει να εξεταστούν προσεκτικά όπου χρειάζεται κατάλληλη στήριξη μηχανισμών (Kitagawa F., 2008).

Αρχικά τα βασισμένα στην πανεπιστημιακή γνώση διπλώματα ευρεσιτεχνίας αντικατοπτρίζουν μια εφεύρεση που δεν είναι απαραίτητο να μετατραπεί σε μια καινοτομία (νέο προϊόν ή νέα τεχνολογία παραγωγής) που θα εισέλθει στην αγορά. Δεύτερον, δεδομένου ότι μπορεί να υπάρχουν και άλλες δυνατότητες για οφέλη από την εφεύρεση, ο αριθμός των πατεντών ενδεχομένως αρχικά να υποεκτιμηθεί. Τρίτον, είναι δεδομένο ότι τα πανεπιστήμια είναι εστιασμένα στην βασική έρευνα και στην εφαρμογή καινοτομίας. Οι Zoz (1998) και Becker (2003) επιβεβαίωσαν τη σημασία των ακαδημαϊκών γνώσεων για καινοτόμες δραστηριότητες του ιδιωτικού τομέα στη Γερμανία. Ο ετήσιος αριθμός των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ποικίλλει μεταξύ δύο αγροτικών περιφερειών που βρίσκονται νοτιοανατολικά του Αμβούργου και 1.470 χιλιόμετρα απο την πόλη του Μονάχου. Δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι ο αριθμός των πατεντών τείνει να είναι υψηλός σε μεγάλους οικιστικούς τομείς όπως στη Κολωνία, Φρανκφούρτη, Αμβούργο, Μόναχο και Στουτγάρδη, ενώ στις

αγροτικές περιοχές είναι ελάχιστος. Οι περιφέρειες με υψηλό αριθμό εργαζομένων έρευνας και ανάπτυξης τείνουν επίσης να έχουν ένα σχετικά μεγάλο αριθμό διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

Η καμπύλη Lorenz για διάφορα μέτρα καινοτομίας δραστηριότητας και ο αντίστοιχος βαθμός συντελεστών δείχνουν ένα σχετικά υψηλό βαθμό συγκέντρωσης για τις μεταβλητές που σχετίζονται με τα πανεπιστήμια. Προφανώς, περιφέρειες με υψηλό αριθμό διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας (π.χ. δύο ακραίες περιπτώσεις του Μονάχου και της Στουτγάρδης) χαρακτηρίζονται από υψηλής ποιότητας πανεπιστήμια τα οποία προσελκύουν μεγάλο όγκο οικονομικών πόρων για την έρευνα. Αποτελούν εξαίρεση οι περιοχές που επιτυγχάνουν σχετικά υψηλό αριθμό διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, χωρίς ένα πανεπιστήμιο. Μια χρονική περίοδος 3 ετών είναι ο χρόνος που χρειάζεται για να εξακριβωθεί αν η αίτηση πληρεί τις βασικές προϋποθέσεις για τη χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας (Fritsch M., Slavtchev V, 2007).

Τα πανεπιστήμια είναι τα μεγαλύτερα ιδρύματα γνώσης στις περιφέρειες και έχουν στόχο να βοηθούν την οικονομική αναγέννηση, τη διάδοση των γνώσεων και τις δεξιότητες μέσω εταιρικής σχέσης με τη βιομηχανία. Ο συνεταιρισμός πανεπιστημίων-βιομηχανίας είναι μια τυπική σχέση και έχει μια προσδιορισμένη με ακρίβεια διαδικασία ανάλυσης. Ο απόφοιτος γίνεται ο πυρήνας σύνδεσης στις τριμερείς σχέσεις μεταξύ κυβέρνησης, πανεπιστημίου και βιομηχανίας. Το πτυχίο του πανεπιστημίου χρησιμοποιήθηκε για αυτήν την εταιρική σχέση ως ένα ανθρώπινο όχημα μεταξύ του Πανεπιστημίου και της εταιρείας (Hagen R., 2002).

Η πολιτική συχνά έχει υιοθετήσει την άποψη αυτή και έχει θεσπίσει τα ακαδημαϊκά ιδρύματα να είναι μέσο για την προώθηση των περιφερειακών διαδικασιών για καινοτομία και τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης. Ωστόσο, λόγω του γενικού χαρακτήρα αυτής της γνώσης όπως και ο προσανατολισμός σε μη κερδοσκοπικά πανεπιστήμια, δεν επιτρέπεται να έχει ακόμη και εμπορεύσιμα άμεσα αποτελέσματα από την έρευνα και την ανάπτυξη. Η επίδραση της οικονομικής ανάπτυξης είναι πιο έμμεση ως διάυλος διδασκαλίας και εκπαίδευσης των φοιτητών (Fritsch M., Slavtchev V, 2007).

Για τη σωστή ανάπτυξη του προγράμματος έρευνας και διάχυσης της ανάπτυξης απαιτούνται ενδο-πανεπιστημιακοί και πολιτισμικοί παράγοντες, που αφορούν την καινοτομία και την εμπορευματοποίηση. Στο κάθε Πανεπιστήμιο και στο εσωτερικό των υπηρεσιών του, απαιτείται σχετικά με τα δικαιώματα της

πνευματικής ιδιοκτησίας, διαίρεση των πνευματικών δικαιωμάτων και συμμετοχή μετοχικού κεφαλαίου. Η οργάνωση της μεταφοράς τεχνολογίας μέσα στο Πανεπιστήμιο αφορά την ποιότητα και την ποσότητα του προσωπικού, την επιχειρηματική εμπειρία που απαιτείται, καθώς και το γραφείο για την εμπορευματοποίηση της τεχνολογίας.

Οι εξωτερικό-πανεπιστημιακοί παράγοντες που επηρεάζουν την ικανότητα ενός πανεπιστημίου να μεταφέρει την τεχνολογία στη βιομηχανία, είναι η νομοθεσία, αλλά και οι σχέσεις μεταξύ των μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων και οργανισμών. Η νομοθετική και οικονομική κάλυψη τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο κάνουν την εμπορευματοποίηση της έρευνας σημαντικό εξωτερικό παράγοντα που επηρεάζει την επιτυχία ενός πανεπιστημίου.

Οι γρήγορες τεχνολογικές αλλαγές της ζήτησης της οικονομίας αλληλοϋποστηρίζουν ενέργειες για κοινή χρήση και μάθηση της καινοτομίας. Η εξέταση των υφιστάμενων συστημάτων αποδεικνύει ότι πολλές από τις συνεργασίες είναι δομημένες σε εθνικό επίπεδο και απαιτούν γεωγραφική εγγύτητα και μια κοινή γλώσσα για την επίτευξη των στόχων αυτών. Έτσι, οι εθνικοί πόροι των μεμονωμένων φορέων με γεωγραφική εγγύτητα παρέχουν έδαφος που προωθεί την καινοτομία. Ως εκ τούτου, τα πανεπιστήμια επηρεάζονται από το περιβάλλον και τις εθνικές προοπτικές του ρόλου τους. Απαιτείται προσπάθεια για να προωθείται η εμπορευματοποίηση της βασικής έρευνας.

Παρομοίως, μπορεί να βρεθεί ένας δεύτερος παράγοντας η ενδο-Πανεπιστημιακή πολιτική. Οι σπουδές στο Πανεπιστήμιο βελτιώνουν την τεχνολογία, εξετάζουν τη σημασία της ακαδημαϊκής πολιτικής και επηρεάζουν τις σχέσεις μεταξύ πανεπιστημίων και επιχειρήσεων. Ειδικότερα, για τη μεταφορά τεχνολογίας πρέπει να περιλαμβάνεται η ρύθμιση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγκεκριμένα η κατοχύρωση των διπλώματων ευρεσιτεχνίας.

Τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και οι επιπτώσεις μεταφοράς τεχνολογίας από το Πανεπιστήμιο και η εμπορευματοποίησή της σε συνάρτηση με την οικονομική ανάπτυξη είναι θέματα που πρέπει η πολιτεία να θεσμοθετήσει οριστικά. Αυτό αναφέρεται στα πνευματικά δικαιώματα δηλαδή στις επιστημονικές δημοσιεύσεις, στα περιοδικά, στα βιβλία και στα διπλώματα ευρεσιτεχνίας που κατατίθενται από το Πανεπιστήμιο για μια εφεύρεση ως αποτέλεσμα έρευνας του Πανεπιστημίου. Οι καθηγητές ισχυρίζονται ότι θα αυξηθούν οι πολιτικές που θα

ενθαρρύνουν την έρευνα και θα προστατεύουν τους ειδικευόμενους με πανεπιστημιακά διπλώματα ευρεσιτεχνίας και άδειες.

Σε μια εφεύρεση που απορρέει από ένα πανεπιστήμιο, ο εφευρέτης θα πρέπει να επιλέξει την εμπορευματοποίηση της εφεύρεσής του. Στην περίπτωση αυτή το πανεπιστήμιο, που φέρει την οικονομική επιβάρυνση, ιδρύει εταιρεία τεχνολογίας η οποία θα στηρίζεται στην εφεύρεση του. Η επίδραση των καινοτομιών του πανεπιστημίου φαίνεται και από το αποτέλεσμα της νέας τεχνολογίας που εφαρμόζει η βιομηχανία με την οποία συνεργάζεται. Μετά τις τεράστιες αλλαγές στον τρόπο μεταφοράς της τεχνολογίας και της οργάνωσης προβάλλεται θετικά η σημασία του Πανεπιστημίου στην ανάπτυξη της βιοτεχνολογίας. Με την υπάρχουσα νομοθεσία χορηγούνται στα πανεπιστήμια δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας με την κατοχύρωση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας για τις εφευρέσεις (Breznits S.M., 2011).

Βασικά στοιχεία του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας είναι ο αναπτυξιακός ρόλος, ο περιφερειακός οικισμός, η ομαδοποίηση της βιομηχανίας. Η συνεργασία Πανεπιστημίου-Βιομηχανίας για την ανάπτυξη της έρευνας και την προώθηση της νέας τεχνολογίας στην περιοχή στηρίζεται στους πιο κάτω άξονες:

- Στην κεφαλαιοποίηση της γνώσης με προγράμματα επενδύσεων κεφαλαίου, που έχουν στόχο τη συγκέντρωση επιχειρήσεων κοντά στο πανεπιστήμιο.
- Στη διδασκαλία και στην έρευνα.
- Στην περιφερειακή έμφαση με εισαγωγή μεταπτυχιακών φοιτητών.
- Στα εκπαιδευτικά προγράμματα που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των περιφερειακών ικανοτήτων.
- Στη συνεργασία πανεπιστημίου/βιομηχανίας για την κεφαλαιοποίηση της γνώσης και των ερευνητικών προσπαθειών (Gunasekara C., 2006).

Πρέπει όμως η πολιτική να γνωρίζει ότι:

Η διεθνοποίηση των αγορών, οι μεγάλες κοινωνικό-οικονομικές αναταράξεις της παγκοσμιοποίησης, οι αργές διαδικασίες αναδιάρθρωσης και εισαγωγής νέων τεχνολογιών σε συνδυασμό με βασικές ελλείψεις υποδομών οι οποίες δεν έχουν αντιμετωπισθεί επαρκώς σε αναπτυσσόμενες περιοχές, κάνουν συχνά ορατούς τους κινδύνους αποδυνάμωσης της οικονομίας και του κοινωνικού ιστού (Θεοδωροπούλου E., 2010).

Οι εν λόγω θεωρίες, έδειξαν με σαφή και ξεκάθαρο τρόπο ότι η συλλογική δημόσια παρέμβαση (εθνική αλλά και διεθνή) αποτελεί προϋπόθεση προκειμένου να

αμβλυνθούν οι αρνητικές επιπτώσεις της άρρυθμης λειτουργίας των αγορών και να δημιουργηθούν προϋποθέσεις ανάπτυξης, με αποδεκτή την εθνική, τη χωρική και τη διαστρωματική κατανομή (Rosenstein-Rodan, P., 1943).

1.5 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η εκπαίδευση, η έρευνα και η τεχνολογία συντελούν στην τεχνολογική αναδιοργάνωση της διαδικασίας της εργασίας, στην αύξηση της παραγωγικότητας και του ποσοστού της σχετικής υπεραξίας και έτσι δρουν εξισορροπητικά στην πτωτική τάση του ποσοστού κέρδους των καπιταλιστικών επιχειρήσεων, διότι αυξάνουν την οργανική σύνθεση του κεφαλαίου.

Στο σημείο αυτό επισημαίνεται μια ουσιαστική εννοιολογική διάκριση μεταξύ παιδείας και εκπαίδευσης. Η παιδεία συμπεριλαμβάνει τόσο την αγωγή που διαμορφώνει τον πνευματικό κόσμο όσο και τις συγκεκριμένες εκπαιδευτικές μεθόδους μετάδοσης γνώσης που βοηθούν το άτομο να κατανοεί το περιβάλλον για να είναι φορέας ποικίλων γνώσεων, να λειτουργεί συγκροτημένα και ορθολογιστικά και να συναλλάσσεται αποτελεσματικά με τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας. Το πρώτο σκέλος της παιδείας σχετίζεται όχι μόνο με τις μεθόδους και τις τεχνικές προσεγγίσεις αλλά επιπλέον και με την ηθική αγωγή και την πολιτισμική καλλιέργεια. Η παιδεία που παρέχεται στους πολίτες μέσω των πρωτοβάθμιων, δευτεροβάθμιων και τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών συστημάτων φυσιολογικά συναρτάται με τον εθνικό συλλογικό τρόπο ζωής, την ιστορία του κάθε λαού, τις ιστορικές του μνήμες, τις παραδόσεις του και τις μεταφυσικές του κατασκευές.

Ο ρόλος του κράτους είναι κυρίαρχος γιατί παρεμβαίνει στην οργάνωση και λειτουργία όλου του εκπαιδευτικού συστήματος. Το εκπαιδευτικό σύστημα ως θεσμός ελέγχεται από το πολιτικό σύστημα. Το εκπαιδευτικό σύστημα λοιπόν λειτουργεί με τη βούληση του κράτους (Ανδρέου Α., Παπακωνσταντίνου Γ., 1994). Μέσα από τον υπερσυγκεντρωτικό χαρακτήρα του ελληνικού μοντέλου οργάνωσης και διοίκησης της πολιτείας, τις εποπτικές αρμοδιότητες στην παιδεία πάντοτε τις ασκούσε το Υπουργείο Παιδείας, προωθούσε πολιτικές και συμπεριφορές αποτέλεσμα πολιτικών επιλογών. Το καθαρά κομματικό κράτος διαμόρφωνε στρατηγικές και πολιτικές για την πορεία του εκπαιδευτικού συστήματος καθορίζοντας τις βασικές αρχές και προϋποθέσεις παροχής εκπαιδευτικών

υπηρεσιών καθώς και μηχανισμούς αξιολόγησης της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών υπηρεσιών (Μουζέλης Ν., 1978).

Οι δημόσιες δαπάνες είναι βασικό μέσο άσκησης πολιτικής του κράτους. Οι δημόσιες δαπάνες, όπως οι δαπάνες για την παιδεία, συγκαταλέγονται στα βασικά μέσα πολιτικής που διαθέτει το κράτος για την επίτευξη των στόχων και σκοπών του. Το κράτος δαπανά για έρευνα, τεχνολογία, παιδεία, μεταφορές, τηλεπικοινωνίες και συντελεί στην αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας μειώνοντας το κόστος της εργατικής δύναμης.

Οι δαπάνες για την εκπαίδευση και την ειδίκευση αποτελούν παραγωγική επένδυση. Η εκπαίδευση και η ειδίκευση αυξάνουν την παραγωγικότητα, κάτω από ορισμένες συνθήκες και προϋποθέσεις. Η παραγωγή εξαρτάται ολόενα και περισσότερο από την επιστήμη και την τεχνολογία και η εργασία γίνεται περισσότερο εξειδικευμένη, διευρύνεται δηλαδή ο τεχνικός καταμερισμός της. Η συσσώρευση κεφαλαίου και η επιστημονικοτεχνική επανάσταση απαιτούν ολόενα και μεγαλύτερο αριθμό ειδικευμένου εργατικού δυναμικού και απαιτούν επίσης όλο και περισσότερα έργα υποδομής (Καράγιωργας Δ., 1979).

Όλοι αποδέχονται ότι είναι γενική η παραδοχή της αμφίδρομης σχέσης μεταξύ **εκπαίδευσης και ανάπτυξης**. Η κρατική περιφερειακή πολιτική ασκείται άμεσα μέσω αναπτυξιακών νόμων, δημοσίων επενδύσεων, ειδικών προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης και έμμεσα μέσω της συνεχούς παρέμβασης του κράτους σε όλες τις πλευρές της καθημερινής ζωής στις ελληνικές περιφέρειες. Οι δύο αυτές πολιτικές μαζί συνεισφέρουν στην αναπαραγωγή και τον εκσυγχρονισμό (Μαλούτας Θ., Οικονόμου Δ., 1988).

Η οικονομική ανάπτυξη, όμως στην Ελλάδα, ήταν άναρχη και απρογραμματίστη και στηρίχτηκε και ενισχύθηκε από την άναρχη χρηματοδότηση. Η απουσία ολοκληρωμένων αναπτυξιακών πρωτοβουλιών και η αδιαφορία του τραπεζικού συστήματος απέκλειαν την ενεργοποίηση της αναπτυξιακής διαδικασίας. Οι ελληνικές κυβερνήσεις πρέπει να διαχειριστούν με κατάλληλο τρόπο την εκδήλωση αντίρροπων πιέσεων τόσο υπέρ των αλλαγών, όσο και εναντίον αυτών και να διαπραγματευτούν αποτελεσματικά με τα ισχυρά συντεχνιακά συμφέροντα. Ταυτόχρονα, πρέπει να ανακτήσουν την εμπιστοσύνη των πολιτών στην ικανότητα τους να προωθήσουν μεταρρυθμίσεις. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ευρωβαρομέτρου για το 2005, οι Έλληνες πολίτες σε ποσοστό 46%, έναντι 19% των πολιτών στην

Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν εμπιστεύονται τις εθνικές αρχές για μεταρρυθμίσεις στην ανώτατη εκπαίδευση (Featherstone K., 2005).

Η εκπαίδευση έχει διπλό ρόλο, από την μια την παροχή των αναγκαίων γνώσεων στον εκπαιδευόμενο για την άσκηση με επιτυχία του μελλοντικού του κοινωνικού ρόλου και από την άλλη τη διάδοση και την επιβολή της κυρίαρχης ιδεολογίας (Μηλιός Γ., 1993).

Η παγκοσμιοποίηση δεν οδηγεί στην αποδυνάμωση του κράτους, απλά το κράτος χάνει το ρόλο που κατείχε στο παρελθόν και αποκτάει έναν καινούργιο. Σε αυτόν τον καινούριο ρόλο λοιπόν συνεχίζει να έχει υπό την ευθύνη του το εκπαιδευτικό σύστημα και να διατηρεί τον ιδεολογικό έλεγχο, ενώ παράλληλα δίνει μία ανεξαρτησία στις σχολικές μονάδες, οι οποίες μάλιστα μπορεί να βρίσκονται και σε ανταγωνισμό μεταξύ τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να ενισχύει την εκπαίδευση των ατόμων με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν στο διεθνή ανταγωνισμό. Η παγκοσμιοποίηση όχι μόνο δεν αποδυναμώνει το κράτος, αλλά μάλιστα το θεωρεί και απαραίτητο (Μπουζάκης Σ., 2005).

Η εκπαίδευση μπορεί να προσεγγιστεί ως μηχανισμός του κράτους που αντανakλά και ενσωματώνει ένα περίπλοκο και πολλές φορές αντιφατικό σύνολο κοινωνικοοικονομικών και ιδεολογικών ρόλων της κρατικής παρέμβασης. Η κρατική παρέμβαση εκδηλώνεται και στον τρόπο με τον οποίο υιοθετούνται και εφαρμόζονται οι διάφορες εκπαιδευτικές αλλαγές και στον πολιτικό προσανατολισμό των παιδαγωγικών ερευνητικών προγραμμάτων που το κράτος χρηματοδοτεί. Αναμφίβολα, η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στο σύνολό της έχει αποτελέσει κεντρικό ζήτημα της πολιτικής εξουσίας που επεμβαίνει στον εκπαιδευτικό μηχανισμό με τη γενικότερη τάση που επικρατεί στον οικονομικό τομέα, δηλαδή, «να κοινωνικοποιεί το κόστος αλλά να ιδιωτικοποιεί το κέρδος» (Apple W.M., 1982).

Το πανεπιστήμιο προωθεί την παραγωγή και μετάδοση νέων επιστημονικών γνώσεων, την αναπαραγωγή της κυρίαρχης ιδεολογίας μέσω της παροχής γενικής και ειδικής παιδείας, την απονομή στους αποφοίτους του των τυπικών εργασιακών δικαιωμάτων, τη συγκρότηση κοινωνικών συμμαχιών, τη συμβολή στην αύξηση της παραγωγικότητας. Η ανάπτυξη και η διάδοση γνώσης, η εξάλειψη των αποκλεισμών και η ανταγωνιστικότητα είναι διαστάσεις πολιτικών περιεχομένων της Ευρώπης του 2020 και συσχετίζονται μεταξύ τους. Η γνώση οδηγεί στην είσοδο της αγοράς εργασίας και οδηγεί σε μια πιο ανταγωνιστική οικονομία (Λαδιάς Χ., Χασάνας Ν.,

Παπαδοπούλου Ε., 2010). Η νέα γνώση στη σύγχρονη κοινωνία διαμορφώνει νέους κανόνες για την πανεπιστημιακή κοινότητα. Άμεση είναι η σύνδεση της επιστήμης, της γνώσης, με την παραγωγική διαδικασία και η επέκταση της ατομικής ιδιοκτησίας στο χώρο της γνώσης. Το πανεπιστήμιο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διάχυση της γνώσης αλλά και του πολιτισμού στην κοινωνία. Το ελληνικό κράτος λοιπόν επιβάλλεται να ακολουθήσει σύγχρονες μορφές διοίκησης και παρέμβασης και με τη βοήθεια της ευρωπαϊκής κοινωνίας και πολιτικής να εκσυγχρονίσει το εκπαιδευτικό σύστημα.

1.6 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η εκπαίδευση αποτελεί το σημαντικότερο διαμορφωτικό παράγοντα κοινωνικής οικονομικής και πολιτικής κατάστασης. Η ένωση της Ελλάδας με την Ε.Ε. είχε πολλαπλές επιπτώσεις οικονομικές, πολιτικές, τεχνολογικές. Παραμένει όμως στη χώρα μας ο υψηλός βαθμός περιφερειακών ανισοτήτων. Η Ελλάδα αντιμετωπίζει διαρθρωτικά προβλήματα που παρουσιάζονται στην οικονομία της χώρας μας. Το επίπεδο ανάπτυξης κατά περιοχές είναι ανισομερές. Στη χώρα μας εντοπίζονται ορισμένες από τις πλέον υποβαθμισμένες περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σωστή παιδεία στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επιτυγχάνεται με προσεγγίσεις που σέβονται την κοινωνική και πολιτισμική διαφορετικότητα των δεκάδων σήμερα κρατών-μελών, ενώ ταυτόχρονα εξυπηρετούν το γεγονός της οικονομικής ολοκλήρωσης και της ελεύθερης κυκλοφορίας προσώπων, κεφαλαίου, αγαθών και υπηρεσιών. Η κοινωνική και πολιτισμική ανομοιομορφία απαιτεί όπως οι εναρμονίσεις και οι κοινές πολιτικές γίνονται σταδιακά και με τρόπο που είναι συμβατός με τη διαφορετικότητα των μελών. Η ολοκλήρωση δεν προηγείται αλλά έπεται των κοινωνιών. Κατοπτρίζει την κοινωνική ανομοιογένεια και συνοψίζει τη συλλογική βούληση των πολλών κυρίαρχων κοινωνιών. «Το τελικό αποτέλεσμα μιας διαδικασίας ολοκλήρωσης είναι μια νέα πολιτική κοινότητα η οποία τίθεται υπεράνω των προϋπαρχόντων πολιτικών κοινοτήτων» (Haas Ε., 1958). Υπό αυτό το πρίσμα, οι πολιτικές της παιδείας στο ευρωπαϊκό επίπεδο είναι συναρτημένες με τις ποικίλες βαθμίδες ολοκλήρωσης. Για αυτό, οι πολιτικές της ΕΕ, της εκπαίδευσης συμπεριλαμβανομένης, είναι προσαρμοσμένες στα πραγματικά δεδομένα της ολοκλήρωσης που χαρακτηρίζονται από το γεγονός της υπερεθνικής συνεργασίας στους υλικοτεχνικούς τομείς.

Τα κονδύλια για ανάπτυξη της εκπαίδευσης όπως και στην έρευνα στη χώρα μας είναι από τα χαμηλότερα ανάμεσα στα κράτη του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.). Στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ποσοστό 1,8% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (Α.Ε.Π.) διατίθεται για την έρευνα, στις Ηνωμένες Πολιτείες το 2,8%, στην Ιαπωνία το 2,9%, ενώ στην Ελλάδα μόνο το 0,21% (Ευρωπαϊκή Ένωση., 1993).

Ο ρόλος των πανεπιστημίων μας στην οικονομία είναι ζωτικής σημασίας. Είναι ισχυρός μοχλός της καινοτομίας και της αλλαγής στον τομέα της επιστήμης και της τεχνολογίας, στις τέχνες, στις ανθρωπιστικές επιστήμες, στο σχεδιασμό και σε άλλες παραγωγικές λειτουργίες. Επίσης, είναι το φυτώριο για νέες βιομηχανίες, νέα προϊόντα και υπηρεσίες οι οποίες βρίσκονται στο κέντρο των επιχειρηματικών και βιομηχανικών στόχων της οικονομίας της γνώσης.

Κατά τα τελευταία είκοσι χρόνια υπήρξε επίσης μια σταθερή κίνηση της περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής μακριά από μια συγκέντρωση στην κινητή βιομηχανία προς μια νέα έμφαση στη γνώση που βασίζεται στην ενδογενή ανάπτυξη. Μία σημαντική μέθοδος για την ανάπτυξη της γνώσης είναι η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, όπως και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι πρόθυμοι να ενθαρρύνουν τις περιφερειακές συνεργασίες που περιλαμβάνουν στοιχεία στα προγράμματά τους για τη μεταφορά τεχνολογίας σε βιομηχανίες, σε νέες τεχνολογικές επιχειρήσεις, καθώς και τεχνικές συμβουλές για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), είτε για την καινοτομία είτε για τη βιωσιμότητα (Charles D., 2003).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ακολουθήσει μια σειρά από βασικές προτεραιότητες, που έχουν επικεντρωθεί στην περιφερειακή ανανέωση μηχανισμών όπως το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης. Αυτές οι προτεραιότητες έχουν επικεντρωθεί στη βελτίωση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας, στην προώθηση της περιφερειακής οικονομικής, στην επίτευξη της κοινωνικής συνοχής και στην αστική και αγροτική ανάπτυξη.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Χαλκιδική ενέκρινε κείμενο που υπεγράφη στη Ρώμη τον Οκτώβριο του 2004 που περιλάμβανε στόχους όπως την προαγωγή της ειρήνης, του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της Δημοκρατίας, του Κράτους Δικαίου, της ισότητας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη ρητή διαβεβαίωση ότι η ένωση εργάζεται για τη βιώσιμη, ισόρροπη ανάπτυξη (Δεληθέου Β., 2007).

Συγγραφείς στα εθνικά συστήματα καινοτομίας υποστήριξαν ότι τα συστήματα καινοτομίας θα μπορούσαν να αναλυθούν σε διάφορα επίπεδα: υπερεθνικό, εθνικό, κλαδικό, τεχνολογικό, τοπικό και περιφερειακό. Ο Hassink εξετάζοντας τις τάσεις για καινοτομίες στη Γερμανία σημείωσε ότι οι υποδομές περιλαμβάνουν: τα επιχειρηματικά κεφάλαια, τις υποστηρικτικές υπηρεσίες, τις μεταφορές, τις τηλεπικοινωνίες, και ένα εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό που υποστηρίζει τις ανάγκες ιδιαίτερα αυτές που είναι βασισμένες στη γνώση (Hassink R., 2002). Η βασική λειτουργία περιφερειακής πολιτικής είναι η ανάπτυξη πολιτικών και στρατηγικών που στηρίζει την ανάπτυξη, τον προσδιορισμό και την αντιμετώπιση των ελλείψεων σε υποδομές με την υποστήριξη της καινοτομίας.

Τα πανεπιστήμια έχουν από καιρό αναγνωριστεί ως προμηθευτές της βασικής επιστημονικής γνώσης για τη βιομηχανική καινοτομία μέσω της ερευνάς τους και των συναφών δραστηριοτήτων, όπως της βιομηχανικής και γεωργικής στον τομέα της μεταποίησης. Τα τελευταία χρόνια, λόγω της μείωσης της χρηματοδότησης από την κυβέρνηση καθώς και λόγω της εισαγωγής νέων ανταγωνιστικών προγραμμάτων που συνδέονται μεταξύ τους επικρατεί η άποψη ότι τα πανεπιστήμια θα πρέπει πλέον να παίρνουν το μεγαλύτερο μερίδιο των επιχορηγήσεων από τη βιομηχανία. Τα πανεπιστήμια συμβάλλουν έμμεσα στην κοινωνική και πολιτιστική βάση μιας αποτελεσματικής δημοκρατικής διακυβέρνησης (Gunasekara C., 2006).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει σαν κύριο σκοπό της να αντιμετωπίσει τους δυο κολοσσούς, των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και της Ιαπωνίας. Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την ένταξη της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (Ο.Ν.Ε.) βοήθησε με χρηματοδοτήσεις όπως με τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα (Μ.Ο.Π.), και τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης (Κ.Π.Σ.) 1, 2, και 3. Οι πόροι του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (Γ' Κ.Π.Σ.) αποτελούν σε κοινοτικό και εθνικό-κρατικό επίπεδο συγκέντρωση της υπεραξίας των εργαζομένων και μετατροπή της σε ανθρώπινο κεφάλαιο ικανό για την προώθηση αναδιαρθρώσεων, ώστε η Ελλάδα να επιτύχει κοινωνική και οικονομική σύγκλιση με τις χώρες της Ε.Ε.

Το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (Γ' Κ.Π.Σ. 2000-2006), επιχείρησε να επιτύχει τους εξής στόχους:

- Ⓜ Την ταχύτερη ολοκλήρωση των υποδομών
- Ⓜ Την αύξηση της κεφαλαιοποίησης της Ελληνικής οικονομίας
- Ⓜ Τη βελτίωση των υποδομών

Παρά την πρόοδο που έγινε παραμένουν σε σχετικά χαμηλό επίπεδο η ποιότητα της εκπαίδευσης και της επιμόρφωσης καθώς και η σύνδεση της με την κοινωνία της γνώσης και τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας. Το γεγονός αυτό επιδρά αρνητικά στην ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής οικονομίας. Για να αντιμετωπισθούν τα κρίσιμα προβλήματα πρέπει να γίνουν:

- Ⓜ Προσαρμογές στα μέσα παραγωγής με ανάλογη εκπαίδευση στην πληροφορική.
- Ⓜ Προσαρμογές στη διάρθρωση της οικονομίας και ευελιξία κατάρτισης σε νέες επαγγελματικές ειδικότητες.
- Ⓜ Προσαρμογές στις νέες εργασιακές σχέσεις. Ο περιορισμός της ανεργίας με εκπαίδευση μέρους ανέργων σε ειδικά προγράμματα για προσφορά εργασίας σε κλάδους που υπάρχει ζήτηση για εξειδικευμένο προσωπικό.

Αποφασίστηκε η ενίσχυση της εκπαίδευσης και καθορίστηκε το σχετικό πλαίσιο οικονομικής ενίσχυσης (<http://www.hellaskps.gr>). Προς το σκοπό αυτό, το σύνολο των στόχων ανάπτυξης της εκπαίδευσης στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθορίστηκε από το Άρθρο 165 (πρώην άρθρο 149 της ΣΕΚ) που αναφέρει ότι:

Η Ένωση συμβάλλει στην ανάπτυξη παιδείας υψηλού επιπέδου, ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών υποστηρίζοντας και συμπληρώνοντας τη δράση τους, σεβόμενη ταυτόχρονα πλήρως την αρμοδιότητα των κρατών μελών για το περιεχόμενο της διδασκαλίας και την οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς και την πολιτιστική και γλωσσική τους πολυμορφία.

Η δράση της Ένωσης έχει ως στόχο:

- ✓ να αναπτύσσει την ευρωπαϊκή διάσταση της παιδείας, μέσω ιδίως της εκμάθησης και της διάδοσης των γλωσσών των κρατών μελών,
- ✓ να ευνοεί την κινητικότητα φοιτητών και εκπαιδευτικών, μεταξύ άλλων και μέσω της ακαδημαϊκής αναγνώρισης διπλωμάτων και περιόδων σπουδών,
- ✓ να προωθεί τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων,
- ✓ να αναπτύσσει την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών για τα κοινά προβλήματα των εκπαιδευτικών συστημάτων των κρατών μελών,
- ✓ να ευνοεί την ανάπτυξη των ανταλλαγών νέων, καθώς και των οργανωτών κοινωνικομορφωτικών δραστηριοτήτων, και να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των νέων στο δημοκρατικό βίο της Ευρώπης (άρθρο III-282 Συντάγματος),
- ✓ να ενθαρρύνει την ανάπτυξη της εκπαίδευσης εξ αποστάσεως.

Επίσης το Άρθρο 166 (πρώην άρθρο 150 της ΣΕΚ) αναφέρει ότι:

- να διευκολύνει την προσαρμογή στις μεταλλαγές της βιομηχανίας, ιδίως μέσω της επαγγελματικής εκπαίδευσης και του επαγγελματικού προσανατολισμού,
- να βελτιώνει την αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και τη συνεχή κατάρτιση, για να διευκολύνεται η επαγγελματική ένταξη και επανένταξη στην αγορά της εργασίας,
- να διευκολύνει την πρόσβαση στην επαγγελματική εκπαίδευση και την ενίσχυση της κινητικότητας των εκπαιδευτών και των εκπαιδευομένων και ιδίως των νέων,
- να τονώνει τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων στον τομέα της κατάρτισης,
- να αναπτύσσει την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών για τα κοινά προβλήματα των συστημάτων κατάρτισης των κρατών μελών.

Η Ένωση και τα κράτη μέλη ευνοούν τη συνεργασία με τις τρίτες χώρες και τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς σε θέματα επαγγελματικής εκπαίδευσης. Στη βάση αυτής της συνεργασίας στο πεδίο της παιδείας υπάρχει η συλλογή και διάδοση πληροφοριών πάνω στα προγράμματα και τα σχέδια των διάφορων οργανισμών ανώτερης εκπαίδευσης στα κράτη μέλη. Ένα δίκτυο πληροφοριών για την εκπαίδευση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, υπό το όνομα EURYDICE, είναι στη διάθεση αυτών που έχουν διάφορες αρμοδιότητες στο πεδίο της εκπαίδευσης, όπως είναι τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, οι εθνικές αρχές και οι υπεύθυνοι για την ανώτερη εκπαίδευση στα κράτη μέλη (Ψήφισμα και συμπεράσματα του Συμβουλίου). Το δίκτυο EURYDICE είναι το κύριο μέσο παροχής πληροφοριών για τις δομές, τα συστήματα και τις εξελίξεις στο πεδίο της εκπαίδευσης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο

Ένα όργανο της ευρωπαϊκής πολιτικής επαγγελματικής κατάρτισης είναι το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (CEDEFOP) με έδρα τη Θεσσαλονίκη (Κανονισμός 337/75). Αυτό το κέντρο άρχισε τη λειτουργία του το 1995 με ένα πρόγραμμα εργασίας που διαρθρώνεται γύρω από δύο άξονες προτεραιότητας: τα τυπικά προσόντα και τη λειτουργία των συστημάτων επαγγελματικής κατάρτισης (Μούση Ν., 2006).

Μεταξύ των ευρωπαϊκών δραστηριοτήτων στο πεδίο της εκπαίδευσης πρέπει να υπολογιστεί η σύμβαση για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου της Φλωρεντίας (Σύμβαση) που ειδικεύεται σε θέματα έρευνας με τμήματα: ιστορία και πολιτισμός, οικονομικές επιστήμες. Το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα

Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (EIEE), το οποίο είναι εγκαταστημένο στο Τορίνο, συμβάλλει στη βελτίωση της «ανάπτυξης του ανθρώπινου κεφαλαίου», που ορίζεται ως εργασία που συμβάλλει στη δια βίου ανάπτυξη των δεξιοτήτων και ικανοτήτων μέσω βελτίωσης των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναφέρει ότι η συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης αποτελεί προϋπόθεση για τη δημιουργία μιας ανταγωνιστικής οικονομίας βασισμένης στη γνώση. Η συνεχής κοινωνική-δημογραφική και οικονομική εξέλιξη στην Ευρώπη, ιδίως εν όψει της διεύρυνσης, απαιτεί εκ νέου προσανατολισμό των καθορισμένων στρατηγικών, προκειμένου να ενισχυθεί η επιδίωξη των κοινών στόχων, διασφαλίζοντας την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα των επενδύσεων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Το Μάρτιο του 2003, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, τονίστηκε η σημασία των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο ως προϋπόθεση για την προώθηση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας, για την επίτευξη υψηλών ποσοστών οικονομικής μεγέθυνσης και απασχόλησης και για τη μετάβαση σε μια οικονομία βασισμένη στη γνώση. Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, τον Οκτώβριο του 2003, επιβεβαιώθηκε ότι η επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο, ιδίως με την αύξηση της χρηματοδότησης στον τομέα της παιδείας και με καλύτερο συνδυασμό με τις εργατικές και κοινωνικές πολιτικές που είναι ζωτικής σημασίας για την ευρωπαϊκή της μεγέθυνση.

Υπογραμμίστηκε ότι:

Είναι καθήκον της Κοινότητας να συμβάλλει στην ανάπτυξη της ποιοτικής εκπαίδευσης και να εφαρμόζει πολιτική για την επαγγελματική κατάρτιση με πλήρη σεβασμό των ευθυνών των κρατών μελών, καθώς και να συνεργάζεται με τα κράτη μέλη με στόχο την οικοδόμηση μιας ανταγωνιστικής οικονομίας βασιζόμενης στη γνώση.

Οι στόχοι που τίθενται για τις πολιτικές εκπαίδευσης και κατάρτισης, ενώ αποσκοπούν κυρίως στην αρμονική ανάπτυξη των νέων ώστε να καταστούν ανεξάρτητοι, υπεύθυνοι και καλλιεργημένοι πολίτες, πρέπει να συμπληρώνουν συνεχώς περισσότερο τους στόχους των πολιτικών που αφορούν την οικονομία και την εργασία με στόχο τη σύζευξη κοινωνικής συνοχής και ανταγωνιστικότητας (European Commission., 2013).

Η Διακήρυξη της Σορβόνης, το Μάιο του 1998, αφού μελέτησε τις προδιαγραφές για την καλύτερη σύνδεση των συστημάτων της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης με τις απαιτήσεις της αγοράς έβγαλε ορισμένα συμπεράσματα. Η

καπιταλιστική κερδοφορία, γίνεται κριτήριο και μέτρο της λειτουργίας και της δομής του πανεπιστημίου, του περιεχομένου σπουδών και έρευνας, των διδακτικών και ερευνητικών μεθόδων, της αποτελεσματικότητάς του, των σχέσεων που αναπτύσσονται στο εσωτερικό του, αλλά και των σχέσεών του με την κοινωνία. Αρχίζει πλέον να γεννιέται το Επιχειρηματικό Πανεπιστήμιο και αποκτά ιδεολογικό και καθολικό περιεχόμενο. Ταυτόχρονα, δυναμώνει η αμφισβήτηση των εργασιακών προοπτικών και δικαιωμάτων των αποφοίτων.

Η Διακήρυξη της Μπολόνια (Ιούνιος 1999) προτείνει τα πρώτα συνολικά μέτρα, σε αυτή την κατεύθυνση για την Ανώτατη Εκπαίδευση, δύο κύκλων σπουδών, σύστημα συγκρισιμότητας των πτυχίων με θέσπιση συστήματος πιστωτικών μονάδων και θέσπιση συστημάτων αξιολόγησης και Δια Βίου Μάθησης. Ένα από τα ζητήματα που προκάλεσαν πολλές συζητήσεις στην Μπολόνια ήταν η δεσμευτικότητα του κειμένου διακήρυξης και κυρίως ο χρόνος υλοποίησης των στόχων. Πολλές χώρες, όπως και η Ελλάδα, υποστήριζαν την χαλαρή δεσμευτικότητα η οποία τελικά έγινε αποδεκτή.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας (Μάρτιος 2000), θέτει ως κύριο στόχο της Ε.Ε. ως το 2010, για την επίτευξη της ανταγωνιστικότητας έναντι των άλλων κέντρων, (ΗΠΑ, Ιαπωνία) την επεξεργασία κοινών ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών πολιτικών με επιδίωξη το μετασχηματισμό των εκπαιδευτικών συστημάτων, ώστε να αποτελέσουν τη βάση της νέας οικονομίας έχοντας ως πυλώνες την απασχολησιμότητα, την επιχειρηματικότητα και την προσαρμοστικότητα του ανθρώπινου δυναμικού.

Οι Διακηρύξεις των επόμενων Συνόδων των Υπουργών Παιδείας της ΕΕ, **στην Πράγα (2001), το Βερολίνο (2003) και το Μπέργκεν (2005)**, συστηματοποιούν, διορθώνουν, ολοκληρώνουν και εξασφαλίζουν την κοινή προώθηση των προδιαγραφών του ενιαίου εκπαιδευτικού πλαισίου για τα Πανεπιστήμια.

Οι αλλαγές στη δομή της Ανώτατης Εκπαίδευσης έχουν κεντρικές ιδέες την ευελιξία και την προσαρμοστικότητα. Σε αυτή την κατεύθυνση κινούνται οι κύκλοι σπουδών, τα Ινστιτούτα Δια Βίου Εκπαίδευσης, η φοίτηση για ένα τουλάχιστον εξάμηνο στο εξωτερικό ή σε μια επιχείρηση, όπως προτείνει τελευταία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών της στρατηγικής της Λισσαβόνας. Αυτές οι αλλαγές αποτελούν τον πυρήνα της προσέγγισης του μοντέλου της “ευελιασφάλειας” (**flexicurity**), που πολυσυζητιέται στις τελευταίες Ευρωπαϊκές Συνόδους. Στην αγορά εργασίας «Ευελιξία» (**flexibility**) δηλαδή ελευθερία

απολύσεων αλλά και διαχείρισης του χρόνου και των σχέσεων εργασίας με βάση τις επιχειρηματικές προτεραιότητες και «ασφάλεια» (security) των εργαζομένων, ως προς την εξασφάλιση της δυνατότητάς τους, μέσω προγραμμάτων κατάρτισης, να «παραμένουν» στην αγορά εργασίας (Κλάδης Δ., 2000).

Τον Μάρτιο του 2000 στη Λισαβόνα οι ηγέτες των 15 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισαν να προωθήσουν ένα φιλόδοξο σχέδιο για την Ευρώπη με υψηλούς στόχους στο οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό επίπεδο. Το κρίσιμο διακύβευμα που κλήθηκε να απαντήσει η Στρατηγική της Λισαβόνας το 2000 αφορά στην ενίσχυση της οικονομικής αποδοτικότητας, στη σταθεροποίηση της αποτελεσματικής διακυβέρνησης και τη βελτίωση του κοινωνικού προτύπου της Ευρώπης. Παράλληλα, στο πλαίσιο των κοινοτικών πολιτικών για την οικονομία, την εργασία και την κοινωνία απέκτησαν ιδιαίτερη σημασία και βαρύτητα οι πολιτικές για το ανθρώπινο δυναμικό στο πλαίσιο της σύγχρονης θεώρησης για το ανθρώπινο κεφάλαιο και το ρόλο της εκπαίδευσης στη διαδικασία της μετάβασης προς την οικονομία και την κοινωνία της γνώσης. (Σκούντζος Θ., 2006)

Το νέο Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποστηρίζει ευκαιρίες μάθησης. Οι υποτροφίες και οι επιχορηγήσεις θα χορηγούνται σε προγράμματα και δραστηριότητες που ενισχύουν την ανταλλαγή, προωθούν την διμερή και πολυμερή συνεργασία σε όλη την Ευρώπη.

Το πρόγραμμα βασίζεται σε τέσσερις αρχές ή υπο-προγράμματα:

- ✓ Το πρόγραμμα Comenius
- ✓ Το πρόγραμμα Erasmus
- ✓ Το πρόγραμμα Leonardo da Vinci
- ✓ Το πρόγραμμα Grundtvig

Παρά τα επιτεύγματα της οικονομικής ολοκλήρωσης πέντε δεκαετιών **η προσαρμογή των κοινωνικών συντελεστών των κρατών-μελών σε έναν δημόσιο ευρωπαϊκό χώρο με τρόπο που θα διασφαλίζει τα δημοκρατικά δικαιώματα και την κοινωνική αλληλεγγύη σε πανευρωπαϊκό επίπεδο είναι ακόμη σε νηπιακή ηλικία.** Ασφαλώς αυτό συντελείται σταδιακά. Πλην όμως, όπως πολλοί αναλυτές όλων των παραδοχών σημειώνουν, την ολοένα μεγαλύτερη συνειδητοποίηση του δημοκρατικού ελλείμματος (European Commission., 2013)

Συναφώς, θα τονίζαμε ξανά πως αν και η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση είναι μια ιδιαίτερη (sui generis) διακρατική εμπειρία που συνεχώς εμπλουτίζει και ανανεώνει

τα κανονιστικά εποικοδομήματα, η εθνική-κρατική διαφοροποίηση στα θεμέλια του συστήματος, την καθιστά ευπαθή στις δομικές αλλαγές του διεθνούς συστήματος και στις εσωτερικές ανακατανομές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Η ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΑ **ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

2.1 Η ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Με ψήφισμα του Βουλευτικού Σώματος που προέκυψε από τη Β' Εθνοσυνέλευση του Άστρους την 11 Ιουλίου 1824, ορίστηκε πενταμελής επιτροπή υπό τον Άνθιμο Γαζή η οποία διατύπωσε πρόταση για οργάνωση πανεπιστημιακής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Η πρόταση αυτή προέβλεπε «εν τουλάχιστον πανεπιστήμιον εμπεριλαμβάνον τους τέσσαρας κλάδους της επιστημονικής παιδείας, ήγουν θεολογίας, φιλοσοφίας, νομικής και ιατρικής» αλλά οι συντάκτες του σχεδίου δε θεωρούσαν τότε πρόσφορες τις συνθήκες για ίδρυση πανεπιστημίου (Δημαράς Α., 1998). Το 1824 ιδρύοταν από τον Guilford η Ιόνιος Ακαδημία με τις ίδιες ακριβώς σχολές, στην Κέρκυρα. Το πρώτο πανεπιστήμιο στα όρια του ελεύθερου ελληνικού κράτους ιδρύεται με το Διάταγμα της 14^{ης} Απριλίου 1837.

Μετά την ίδρυση του πρώτου ελληνικού Πανεπιστημίου και την ίδρυση κατά την διάρκεια του 20^{ου} αιώνα και των άλλων Πανεπιστημίων η λειτουργία των ορίστηκε από το θεμελιώδη νόμο της Ελληνικής Πολιτείας στο Σύνταγμα του 1975 στο άρθρο 16 με τις ακολουθούμενες αναθεωρήσεις.

Συγκεκριμένα το άρθρο 16 του Συντάγματος της Ελλάδας αναφέρει:

1. Η τέχνη και η επιστήμη, η έρευνα και η διδασκαλία είναι ελεύθερες. Η ανάπτυξη και η προαγωγή τους αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Η ακαδημαϊκή ελευθερία και η ελευθερία της διδασκαλίας δεν απαλλάσσουν από το καθήκον της υπακοής στο Σύνταγμα.

2. Η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους και έχει σκοπό την ηθική, πνευματική επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλασή τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες.

4. Όλοι οι Έλληνες έχουν δικαίωμα δωρεάν παιδείας, σε όλες τις βαθμίδες της, στα κρατικά **εκπαιδευτήρια**. Το Κράτος ενισχύει τους σπουδαστές που διακρίνονται, καθώς και αυτούς που έχουν ανάγκη από βοήθεια ή ειδική προστασία, ανάλογα με τις ικανότητες τους.

5. Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση. Τα ιδρύματα αυτά τελούν υπό την εποπτεία του Κράτους, έχουν δικαίωμα να ενισχύονται οικονομικά από αυτό και λειτουργούν σύμφωνα με τους νόμους που αφορούν τους οργανισμούς τους. Συγχώνευση ή κατάτμηση ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων μπορεί να γίνει, όπως ο νόμος ορίζει. Ειδικός νόμος ορίζει όσα αφορούν τους φοιτητικούς συλλόγους και τη συμμετοχή των σπουδαστών σε αυτούς.

6. Οι καθηγητές των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων είναι δημόσιοι λειτουργοί. Το υπόλοιπο διδακτικό προσωπικό τους επιτελεί επίσης δημόσιο λειτούργημα, με τις προϋποθέσεις που ο νόμος ορίζει. Τα σχετικά με την κατάσταση όλων αυτών των προσώπων καθορίζονται από τους οργανισμούς των οικείων ιδρυμάτων. Οι καθηγητές των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων δεν μπορούν να απολυθούν προτού λήξει σύμφωνα με το νόμο ο χρόνος υπηρεσίας τους παρά μόνο με τις ουσιαστικές προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 88 παράγραφος 4 και ύστερα από απόφαση συμβουλίου που αποτελείται κατά πλειοψηφία από ανώτατους δικαστικούς λειτουργούς, όπως ο νόμος ορίζει. Ο νόμος ορίζει το όριο της ηλικίας των καθηγητών των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, ότι οι καθηγητές, που υπηρετούν, αποχωρούν αυτοδικαίως μόλις λήξει το ακαδημαϊκό έτος μέσα στο οποίο συμπληρώνουν το εξηκοστό έτος της ηλικίας τους.

7. Νόμος ορίζει τις προϋποθέσεις και τους όρους χορήγησης άδειας για την ίδρυση και λειτουργία εκπαιδευτηρίων που δεν ανήκουν στο Κράτος, τα σχετικά με την εποπτεία που ασκείται πάνω σε αυτά, καθώς και την υπηρεσιακή κατάσταση του διδακτικού προσωπικού τους. «Η σύσταση ανώτατων σχολών από ιδιώτες απαγορεύεται» (<http://www.et.gr>).

* Το Σύνταγμα ψηφίστηκε από την Ε΄ Αναθεωρητική Βουλή των Ελλήνων και τέθηκε σε ισχύ στις 11.6.1975. Μεταφέρθηκε στη δημοτική γλώσσα με το Β΄ ψήφισμα της 6^{ης} Μαρτίου 1986 της ΣΤ΄ Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων και αναθεωρήθηκε με το ψήφισμα της 6^{ης} Απριλίου 2001 της Ζ΄ Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων.

Επίσης στον Νόμο-Πλαίσιο για τα ΑΕΙ (4009/2011, Αρ. Φύλλου 195) όπως ισχύει σήμερα αναφέρονται:

Άρθρο 1: Διάρθρωση της Ανώτατης Εκπαίδευσης Νομική μορφή των Α.Ε.Ι.

1. Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται από τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι). Τα Α.Ε.Ι. είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου πλήρως αυτοδιοικούμενα. Η εποπτεία του κράτους ασκείται από τον Υπουργό Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 16 του Συντάγματος και τον παρόντα νόμο.
2. Η ανώτατη εκπαίδευση αποτελείται από δύο παράλληλους τομείς:
  - α) τον πανεπιστημιακό τομέα, που περιλαμβάνει τα Πανεπιστήμια, τα Πολυτεχνεία και την Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών, τα οποία στο εξής αναφέρονται ως «Πανεπιστήμιο» και
  - β) τον τεχνολογικό τομέα, που περιλαμβάνει τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Τ.Ε.Ι) και την Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Α.Σ.Π.Α.Ι.Τ.Ε), τα οποία στο εξής αναφέρονται ως «Τ.Ε.Ι»

Άρθρο 2: Ορισμοί

- α) «Φοιτητές»: οι φοιτητές των Πανεπιστημίων και των Τ.Ε.Ι. Προπτυχιακοί φοιτητές είναι οι φοιτητές που παρακολουθούν των πρώτο κύκλο σπουδών, μεταπτυχιακοί φοιτητές εκείνοι που παρακολουθούν το δεύτερο κύκλο σπουδών και υποψήφιοι διδάκτορες εκείνοι που παρακολουθούν τον τρίτο κύκλο σπουδών.

Άρθρο 3: Ακαδημαϊκή ελευθερία

1. Στα Α.Ε.Ι. κατοχυρώνεται η ακαδημαϊκή ελευθερία στην έρευνα και τη διδασκαλία, καθώς και η ελεύθερη έκφραση και διακίνηση των ιδεών.

Άρθρο 4: Αποστολή Α.Ε.Ι.

1. Τα Α.Ε.Ι. έχουν ως αποστολή:

- α) να παράγουν και να μεταδίδουν τη γνώση με την έρευνα και τη διδασκαλία, να προετοιμάζουν τους φοιτητές για την εφαρμογή της στο επαγγελματικό πεδίο και να καλλιεργούν τις τέχνες και τον πολιτισμό,
  - β) να προσφέρουν ανώτατη εκπαίδευση και να συμβάλουν στη δια βίου μάθηση με σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας, περιλαμβανομένης και της διδασκαλίας από απόσταση, με βάση την επιστημονική και τεχνολογική έρευνα στο ανώτερο επίπεδο ποιότητας κατά τα διεθνώς αναγνωρισμένα κριτήρια,
  - γ) να αναπτύσσουν την κριτική ικανότητα και τις δεξιότητες των φοιτητών, να μεριμνούν για την επαγγελματική ένταξη των αποφοίτων και να διαμορφώνουν τις απαραίτητες συνθήκες για την ανάδειξη νέων ερευνητών,
  - δ) να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και των επαγγελματικών πεδίων, καθώς και στις αναπτυξιακές ανάγκες της χώρας, και να προωθούν τη διάχυση της γνώσης, την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας και την καινοτομία, με προσήλωση στις αρχές της επιστημονικής δεοντολογίας, της βιώσιμης ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής,
  - ε) να προωθούν τη συνεργασία με άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα και ερευνητικούς φορείς στην ημεδαπή και την αλλοδαπή, την αποτελεσματική κινητικότητα του εκπαιδευτικού προσωπικού, των φοιτητών και των αποφοίτων τους, συμβάλλοντας στην οικοδόμηση του Ευρωπαϊκού Χώρου της Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας και
  - στ) να συμβάλουν στη διαμόρφωση υπεύθυνων πολιτών, ικανών να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις όλων των πεδίων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων με επιστημονική, επαγγελματική και πολιτιστική επάρκεια και υπευθυνότητα και με σεβασμό στις αξίες της δικαιοσύνης, της ελευθερίας, της δημοκρατίας και της κοινωνικής αλληλεγγύης.
2. Στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής αποστολής των ιδρυμάτων σε κάθε τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης:
- α) Τα Πανεπιστήμια δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην υψηλή και ολοκληρωμένη εκπαίδευση, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της επιστήμης, της τεχνολογίας και των τεχνών, καθώς και της διεθνούς επιστημονικής πρακτικής σε συνδυασμό με τα αντίστοιχα επαγγελματικά πεδία.

Άρθρο 5: Οργανισμός

2. Με τον Οργανισμό καθορίζονται τα θέματα της οργανωτικής δομής και λειτουργίας κάθε ιδρύματος.

Άρθρο 8: Όργανα του ιδρύματος

1. Τα όργανα του ιδρύματος είναι:
  - α) το Συμβούλιο,
  - β) ο Πρύτανης και
  - γ) η Σύγκλητος.

Άρθρο 9: Όργανα της σχολής

1. Όργανα της σχολής είναι:
  - α) ο Κοσμήτορας,
  - β) η Κοσμητεία και
  - γ) η Γενική Συνέλευση.

Άρθρο 10: Όργανα του τμήματος

1. Όργανα του τμήματος είναι:
  - α) ο Διευθυντής και
  - β) η Συνέλευση.

Άρθρο 70: Πιστοποίηση της ποιότητας

1. Η Αρχή πιστοποίησης της ποιότητας συγκροτεί επιτροπή πιστοποίησης για την αξιολόγηση ενός προγράμματος σπουδών ή του εσωτερικού συστήματος διασφάλισης της ποιότητας ενός ιδρύματος.
2. Η επιτροπή πιστοποίησης αποτελείται από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες που προέρχονται από το Μητρώο Ανεξάρτητων Εμπειρογνώμωνων, το οποίο έχει καταρτιστεί σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 8 του ν.3374/2005. Το μητρώο τηρείται και ενημερώνεται από την Αρχή, η οποία για το σκοπό αυτόν λαμβάνει υπόψη εισηγήσεις των Α.Ε.Ι. και άλλων σχετικών με το αντικείμενο της Αρχής φορέων. Η διαδικασία τήρησης και

ανανέωσης του μητρώου καθορίζεται με απόφαση της Αρχής, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Στο μητρώο υποχρεωτικά περιλαμβάνονται και Έλληνες ή αλλοδαποί αναγνωρισμένου κύρους εμπειρογνώμονες ή ειδικοί που διδάσκουν σε ομοταγή Α.Ε.Ι. της αλλοδαπής ή ερευνητές σε αντίστοιχα ανώτατα εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα της αλλοδαπής, κατά προτίμηση με πείρα σε θέματα αξιολόγησης ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης. Μέλη του Συμβουλίου της Αρχής, καθώς επίσης και το ειδικό επιστημονικό προσωπικό που απασχολείται σε αυτή με οποιαδήποτε σχέση, δεν μπορούν να περιλαμβάνονται στο μητρώο. Στην περίπτωση πιστοποίησης της ποιότητας προγράμματος σπουδών που οδηγεί στην άσκηση νομοθετικώς ρυθμιζόμενων επαγγελμάτων σύμφωνα με την περίπτωση α΄ της παρ. του άρθρου 3 του π. δ. 38/2010 (Α΄ 78), ένα μέλος της επιτροπής πιστοποίησης προέρχεται υποχρεωτικά από την αντίστοιχη επαγγελματική ένωση ή επιμελητήριο το οποίο και ορίζει το μέλος αυτό.

3. Η επιτροπή πιστοποίησης αξιολογεί την ποιότητα του προγράμματος σπουδών ή του εσωτερικού συστήματος διασφάλισης της ποιότητας του ιδρύματος, με βάση τα προκαθορισμένα κριτήρια, μελετά το υλικό και τα στοιχεία που θέτει υπόψη της η Αρχή και επισκέπτεται, όταν απαιτείται, την αντίστοιχη μονάδα ή ίδρυμα. Η ίδια επιτροπή πιστοποίησης μπορεί: α) να αξιολογεί περισσότερα από ένα προγράμματα σπουδών, ιδίως αν η ολοκλήρωση του ενός είναι προϋπόθεση για την εισαγωγή στο άλλο και β) να αξιολογεί συναφή προγράμματα σπουδών ή τα εσωτερικά συστήματα διασφάλισης της ποιότητας διαφορετικών ιδρυμάτων.
4. Η επιτροπή πιστοποίησης συντάσσει έκθεση πιστοποίησης, η οποία υποβάλλεται στο Συμβούλιο της Αρχής, προκειμένου να εκδοθεί και να δημοσιοποιηθεί η απόφαση πιστοποίησης σύμφωνα με το επόμενο άρθρο.
5. Στα μέλη των επιτροπών πιστοποίησης καταβάλλεται ημερήσια αμοιβή για το έργο τους, για το ύψος της οποίας δεν εφαρμόζονται οι περιορισμοί του άρθρου 17 του ν. 3205/2003, όπως εκάστοτε ισχύει. Οι δαπάνες μετακίνησης και διαμονής των μελών αυτών για την εκτέλεση των καθηκόντων τους καλύπτονται από την Αρχή. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζεται η ημερήσια αμοιβή των μελών των επιτροπών πιστοποίησης, το ποσό των δαπανών μετακίνησης και

διανυκτέρευσης, η διαδικασία κάλυψης τους, τα αναγκαία δικαιολογητικά και κάθε σχετικό θέμα (<http://www.et.gr>).

Εκτός των πιο πάνω ρυθμίσεων η Ανώτατη Εκπαίδευση θεσμοθετήθηκε:

Με το Νόμο-Πλαίσιο 1268/1982 για τον εκσυγχρονισμό της λειτουργίας της Ανώτατης Εκπαίδευσης, πραγματοποιήθηκε μία μεγάλης κλίμακας μεταρρύθμιση στα Πανεπιστήμια, η οποία τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε στη συνέχεια με μία σειρά σημαντικών νόμων, όπως ο ν. 1404/1983, με τον οποίο ιδρύθηκαν τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Τ.Ε.Ι.), και ο ν. 2083/1992, που συμπεριλάμβανε και την τυπική πλέον οργάνωση των Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων.

Από το 2001, η Ανώτατη Εκπαίδευση στην Ελλάδα αποτελείται από τον Πανεπιστημιακό και τον Τεχνολογικό Τομέα, οι οποίοι διέπονται ως προς την οργάνωση και τη λειτουργία τους, από τις ίδιες συνταγματικές διατάξεις. Σε αυτό το πλαίσιο, υπό τον όρο «Πανεπιστήμιο» νοείται στο εξής κάθε ίδρυμα του Πανεπιστημιακού Τομέα της Ανώτατης Εκπαίδευσης, δηλαδή Πανεπιστήμιο, Πολυτεχνείο και Σχολή Καλών Τεχνών.

Τέλος, με τον νέο Νόμο-Πλαίσιο 3549/2007 μεταρρυθμίστηκε και εκσυγχρονίστηκε η δομή και το πλαίσιο της λειτουργίας των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, ενισχύοντας την αυτονομία και την οικονομική αυτοτέλεια των ιδρυμάτων και την συνολικότερη διαφάνεια της λειτουργίας τους. Με στόχο αφενός το «άνοιγμα» της πρόσβασης και αφετέρου την κάλυψη της αυξανόμενης ζήτησης σε ειδικότητες οι οποίες να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες απαιτήσεις της κοινωνίας και της οικονομίας, η Ανώτατη Εκπαίδευση διευρύνεται με τη δημιουργία νέων ιδρυμάτων ή τμημάτων και την αύξηση των εισερχόμενων φοιτητών, βάση συγκεκριμένου εθνικού χωροταξικού σχεδιασμού. Η διεύρυνση αυτή χρηματοδοτήθηκε και από το Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης. Με νόμο του 1992 ιδρύθηκε το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ), το οποίο αποτελεί αυτοτελές και πλήρως αυτοδιοικούμενο Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα και έχει ως αποστολή την εξ αποστάσεως προπτυχιακή και μεταπτυχιακή εκπαίδευση και επιμόρφωση. Ο νόμος που ρυθμίζει τη λειτουργία του ΕΑΠ είναι ο Ν. 2552/1997.

Το Διεθνές πανεπιστήμιο της Ελλάδος (ΔΙ.ΠΑ.Ε.), με έδρα τη Θεσσαλονίκη, αποτελεί αυτοτελές και πλήρως αυτοδιοικούμενο ανώτατο εκπαιδευτικό Ίδρυμα και με διακριτική ονομασία (International Hellenic University). Το ΔΙ.ΠΑ.Ε. είναι

Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, το οποίο τελεί υπό την εποπτεία του Κράτους. Έχει ως αποστολή να παρέχει ανώτατη εκπαίδευση κυρίως σε αλλοδαπούς που ενδιαφέρονται να σπουδάσουν στην Ελλάδα. Για την επίτευξη της αποστολής του οργανώνει και πραγματοποιεί Προγράμματα Σπουδών σε Προπτυχιακό και σε Μεταπτυχιακό επίπεδο, με παρακολούθηση και με δυνατότητα εξ' αποστάσεως εκπαίδευση.

Τέλος, με νόμο του 2003 ορίστηκε ότι τα Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Σ.Ε.Ι.) του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας (Υ.Π.Ε.Θ.Α.) παρέχουν εκπαίδευση ισότιμη με αυτή των Πανεπιστημίων. Τα ΑΣΕΙ διέπονται αποκλειστικά από τον εν λόγω νόμο και τις κανονιστικές πράξεις που εκδίδονται βάσει αυτού.

Άλλες διατάξεις

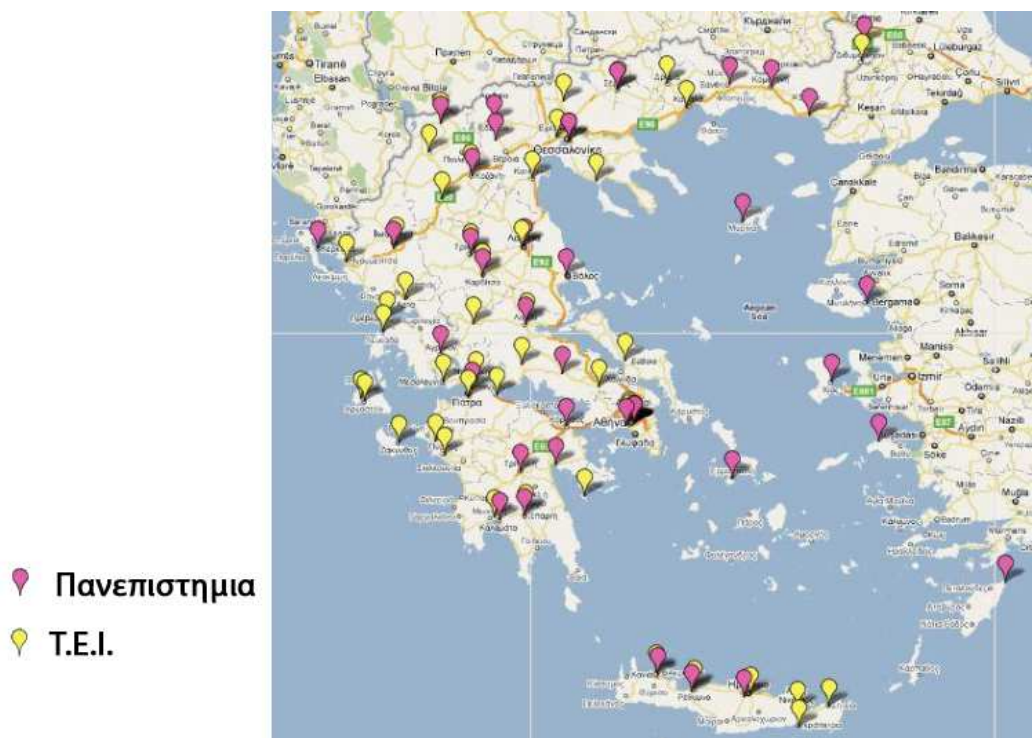
N. 3191/2003: Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (Ε.Σ.Σ.Ε.Ε.Κ.Α.)

N. 2083/1992: Εκσυγχρονισμός της Ανώτατης Εκπαίδευσης

N. 3374/2005: Διασφάλισης ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, Σύστημα μεταφοράς και Συσσώρευσης Πιστωτικών Μονάδων, Συμπλήρωμα Διπλώματος (Eurydice, 2009).

2.1.1 Τύποι Ιδρυμάτων στην Ανώτατη Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση

Τα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα (Πανεπιστήμια, Πολυτεχνεία, Σχολή Καλών Τεχνών) είναι είκοσι τέσσερα (24), συμπεριλαμβανομένου του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου και του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος (ΔΙ.ΠΑ.Ε.). Το νεότερο Πανεπιστημιακό Ίδρυμα που λειτουργεί στην Ελλάδα είναι το Πανεπιστήμιο της Δυτικής Ελλάδας με έδρα την πόλη του Αγρινίου (N.3794/2009).

Εικ.1: Χωροθέτηση Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης-έτος 2010.

Η Ανώτατη Εκπαίδευση είναι δημόσια και παρέχεται αποκλειστικά από πανεπιστημιακά ιδρύματα που αποτελούν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΙΔΔ), με πλήρη αυτοδιοίκηση και ακαδημαϊκή ελευθερία, τα οποία τελούν υπό την εποπτεία του κράτους και χρηματοδοτούνται από αυτό. Η κρατική εποπτεία ασκείται από τον Υπουργό Παιδείας Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων

Ειδικότερα, η εσωτερική διάρθρωση, η οργάνωση και η λειτουργία των διοικητικών, οικονομικών και τεχνικών υπηρεσιών των Πανεπιστημίων, ο καθορισμός της γενικής εκπαιδευτικής και ερευνητικής πολιτικής του Τμήματος, όπως και ο προγραμματισμός, οι διαδικασίες και οι προϋποθέσεις τοποθέτησης του προσωπικού σε αντίστοιχες θέσεις, η κατανομή των πιστώσεων κ.α. καθορίζονται από τις σχετικές διατάξεις και τον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας κάθε Πανεπιστημίου σχετικά με την ακαδημαϊκή δομή των Πανεπιστημίων, τη διοίκηση και τη διαχείριση τους (Eurydice, 2009).

Η οικοδόμηση ενός ευρωπαϊκού χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης και οι ανάγκες για στρατηγική ανάπτυξη και οικονομική ανταποδοτικότητα των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΑΕΙ) της Ευρώπης, προϋποθέτουν την ύπαρξη διαδικασιών και συστημάτων διασφάλισης και πιστοποίησης της ποιότητας τους σε ευρωπαϊκό τουλάχιστον επίπεδο.

Από την τελευταία δεκαετία του 20^{ου} αιώνα, μετά τις επιταγές ανάλογων διακηρύξεων των Ευρωπαϊών ηγετών (Μπολόνια 1999, Πράγα 2001, Βερολίνο 2003), γίνεται πλέον συστηματική προσπάθεια από τις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης να υιοθετήσουν συστηματικές διαδικασίες αξιολόγησης της ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Κρίσιμη περίοδο αποτέλεσε η διετία 2003-2005, κατά τη διάρκεια της οποίας εκλήθησαν όλες οι χώρες-κράτη μέλη να θεσμοθετήσουν τα εθνικά τους συστήματα διασφάλισης της ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης (Κλάδης Δ., 2000).

Η Ελλάδα είναι μία από τις χώρες της Ε.Ε. που δεν έχουν ακόμη προχωρήσει ουσιαστικά προς αυτή την κατεύθυνση. Η οικοδόμηση ενός ευρωπαϊκού χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης και οι ανάγκες για στρατηγική ανάπτυξη και οικονομική ανταποδοτικότητα των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΑΕΙ) της Ευρώπης, προϋποθέτουν την ύπαρξη διαδικασιών και συστημάτων διασφάλισης και πιστοποίησης της ποιότητας τους σε ευρωπαϊκό, τουλάχιστον επίπεδο. Για τους λόγους αυτούς, η συζήτηση για την προώθηση της ευρωπαϊκής συνεργασίας για τη διασφάλιση της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση καταλαμβάνει πρωταρχική θέση στην ατζέντα των πολιτικών και ιδρυματικών διαβουλεύσεων στην Ευρώπη.

Η ποιότητα της Εκπαίδευσης αποτελεί έναν από τους κρίσιμότερους παράγοντες αυτού του ανταγωνισμού. Η οικοδόμηση ενός ευρωπαϊκού χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης και οι ανάγκες για στρατηγική ανάπτυξη και οικονομική ανταποδοτικότητα των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΑΕΙ) της Ευρώπης, προϋποθέτουν την ύπαρξη διαδικασιών και συστημάτων διασφάλισης και πιστοποίησης της ποιότητας τους σε ευρωπαϊκό, τουλάχιστον επίπεδο. Για τους λόγους αυτούς, η συζήτηση για την προώθηση της ευρωπαϊκής συνεργασίας για τη διασφάλιση της ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση καταλαμβάνει πρωταρχική θέση στην Ανώτατη Εκπαίδευση, καταλαμβάνει πρωταρχική θέση στην ατζέντα των πολιτικών και ιδρυματικών διαβουλεύσεων στην Ευρώπη.

Η ποιότητα στην Ανώτατη Εκπαίδευση είναι μια σύνθετη έννοια, με επάλληλες ερμηνείες, η οποία χρειάζεται αποσαφήνιση και προσεγγίζεται με ποικίλους τρόπους, όπως: διοίκηση ποιότητας (quality management), διασφάλιση ποιότητας (quality assessment), εκτίμηση ποιότητας (quality audit), πιστοποίηση ποιότητας (accreditation).

Η ποιότητα στην Ανώτατη Εκπαίδευση χαρακτηρίζεται από:

- ❖ Τα ιδιαίτερα ανταγωνιστικά χαρακτηριστικά που αποκτούν οι απόφοιτοι των ΑΕΙ, ώστε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της αγοράς.
- ❖ Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αποκτούν οι απόφοιτοι ΑΕΙ, ώστε να μπορούν να είναι προσαρμοστικοί και ευέλικτοι και να μετασχηματίζουν τη γνώση τους.
- ❖ Ο βαθμός τελειότητας της γνώσης που προσφέρεται από το εκπαιδευτικό ίδρυμα.
- ❖ Η αυστηρή και συστηματική τήρηση των προδιαγραφών στην παραγωγή της γνώσης.
- ❖ Η οικονομική ανταποδοτικότητα των δραστηριοτήτων των ΑΕΙ (Α.Δ.Ι.Π., 2011).

2.2 ΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το περιφερειακό πανεπιστήμιο προσφέρει πολλά σε μια τοπική κοινωνία (αύξηση ενεργού ζήτησης, συγκράτηση πληθυσμού, αύξηση του κοινωνικού γοήτρου κλπ). Οι τοπικές κοινωνίες που το συνειδητοποιούν αυτό, κινητοποιούνται για τη διεκδίκηση του και συχνά το επιτυγχάνουν.

Στην Ελλάδα, η ίδρυση περιφερειακών πανεπιστημίων, ξεκίνησε στη δεκαετία του 1960 (Πατρών και Ιωαννίνων). Τη δεκαετία του 70', η ίδρυση περιφερειακών πανεπιστημίων παίρνει σημαντικές διαστάσεις. Τα πανεπιστήμια ονομάζονται με το όνομα της περιφέρειας (Θράκης 1973, Κρήτης 1973, Αιγαίου 1983, Ιονίου 1983, Θεσσαλίας 1983, Πελοποννήσου και Στερεάς Ελλάδας 2003).

Το περιφερειακό πανεπιστήμιο μπορεί να συντελέσει στην ανάπτυξη της περιοχής μέσα από άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις. Τα Πανεπιστημιακά ιδρύματα συμβάλλουν στη δημιουργία Πανεπιστημιακών Σχολών και στην προώθηση της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης. Αυτές οι θετικές επιπτώσεις συχνά συνοδεύονται από ένα υψηλό κόστος για το ελληνικό Πανεπιστήμιο και την κοινωνία, με την έννοια ότι τα περιφερειακά πανεπιστήμια συχνά αναγκάζονται να λειτουργούν υπό δύσκολες συνθήκες, υπονομεύοντας τη θεμελιώδη αποστολή τους (εκπαιδευτική αλλά πρωτίστως ερευνητική). Η τοπική κοινωνία ωφελείται από την παρουσία ενός περιφερειακού Πανεπιστημίου, αλλά τα οφέλη αυτά συνεπάγονται συχνά ένα υψηλό

κόστος για το ελληνικό Πανεπιστήμιο. Ο Δρεττάκης Μ. (2002) εξέφρασε τους προβληματισμούς της πανεπιστημιακής κοινότητας για τη διάσπαση του πανεπιστημίου σε μικρά περιφερειακά κέντρα χωρίς τις κατάλληλες υποδοχές για ανάπτυξη και διάχυση της γνώσης και της τεχνολογίας (Δρεττάκης Μ., 2002)

Η Εκπαίδευση θεωρείται όλο και περισσότερο η κινητήρια δύναμη στην καινοτομία και στην τεχνολογική αλλαγή, με ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που τελικά καταλήγει στην ανάπτυξη. Έχει παρατηρηθεί ότι το 50% της αύξησης της παραγωγής στα μεταπολεμικά χρόνια σχετίζεται με την ποιότητα και την ποσότητα των επενδύσεων, τις ανθρώπινες ικανότητες και το ανθρώπινο δυναμικό. Όπως υποστηρίζεται «...η γνώση είναι πιο στρατηγικός πόρος και πιο σημαντικός στη διαδικασία της μάθησης». Οι επιστημονικές καινοτομίες θεωρούνται ένα θεμελιώδες συστατικό μιας πιο ανταγωνιστικής, δημιουργικής και βιώσιμης κοινωνίας. Έτσι, στις ανεπτυγμένες χώρες, τα πανεπιστήμια θεωρούνται όλο και περισσότερο βασικοί παράγοντες μετασχηματισμού για τη μετάβαση από μια βιομηχανική και αγροτική σε μια οικονομία έντασης της γνώσης για την οικονομική ανάπτυξη με σεβασμό στην κοινωνία και το περιβάλλον.

Στην πραγματικότητα, όμως βελτιώνουν το πολιτιστικό, οικονομικό, και κοινωνικό επίπεδο μιας περιοχής και δημιουργούν πολλές θετικές επιπτώσεις σε περιοχές, που τις καθιστούν πιο ελκυστικές για άτομα με υψηλή ειδίκευση. Η έλξη αυτών των ανθρώπων σε αυτές τις περιοχές έχει πολλές επιπτώσεις και εύλογα γίνεται ένας σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει άλλους να εντοπίσουν αυτές τις περιοχές και έτσι να γίνουν «κέντρο εγκεφάλων». Τις κάνουν πιο ελκυστικές για επενδύσεις σε γενικές γραμμές, ακόμη και για πολυεθνικές επιχειρήσεις δραστηριοτήτων έρευνας και ανάπτυξης, δεδομένου ότι θα έχουν την ευκαιρία να επωφεληθούν από ροές γνώσης. Υπάρχουν ισχυρές αποδείξεις ότι η εταιρεία επωφελείται από τη συνεργασία με ένα πανεπιστήμιο και διευκολύνεται από τη φυσική εγγύτητα.

Η ιδέα των πανεπιστημίων είναι σημαντική στο μετασχηματισμό περιφερειακής ανάπτυξης και έχει καταστεί ένα «δεδομένο». Οι δημόσιοι φορείς χάραξης πολιτικής σε αρκετές χώρες, προσπαθούν να οικοδομήσουν πάνω στις τοπικές ακαδημαϊκές ικανότητες, τις περιφερειακές πολιτικές τους. Τα πανεπιστήμια συμβάλλουν στην ομαλή λειτουργία μιας ελεύθερης κοινωνίας και ενισχύουν τους θεσμούς της φιλελεύθερης οικονομίας με τη θέσπιση ισχυρών κινήτρων για παραγωγικές δράσεις. Τα περιφερειακά πανεπιστήμια καθιερώθηκαν ως μια πολιτική για την τοπική

ανάπτυξη με εκτίμηση των άμεσων οικονομικών επιπτώσεων που προσκομίζουν (Labrianidis L., 1995).

Σε πολλές χώρες, ενισχύθηκε η σύνδεση μεταξύ του Πανεπιστημίου, του κράτους και της οικονομίας μετά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο. Μια μετατόπιση στο ρόλο του Πανεπιστημίου έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, με τη γενική πορεία των κοινωνιών προς μια «οικονομία της γνώσης». Μέχρι τη δεκαετία του 1970, αμφισβητήθηκε σοβαρά η ικανότητα της επιστήμης να προσελκύσει κοινωνικά και οικονομικά οφέλη. Ήταν τότε που τα πράγματα άρχισαν να αλλάζουν. Οι άνθρωποι άρχισαν να αναζητούν τρόπους που άμεσα θα αποκόμιζαν πλεονεκτήματα από την επιστήμη για να λυθούν προβλήματα. Από τη δεκαετία του 1980 και μετά, είχε δοθεί έμφαση στην επιστήμη ως στρατηγική ευκαιρία. Στην οικονομία της γνώσης, η καινοτομία καθίσταται η κινητήρια δύναμη, ενώ το Πανεπιστήμιο αναμένεται να διαδραματίσει ένα διαφορετικό ρόλο, δίνοντας προτεραιότητα για στην ανακάλυψη των οικονομιών και τον ανταγωνισμό με την παραγωγή γνώσης.

Τα Πανεπιστήμια μπορεί να συμβάλουν στην ανάπτυξη της κάθε περιοχής μόνο μέσω της συνολικής πνευματικής και επιστημονικής ανάπτυξης της χώρας. Από την άποψη αυτή, η οποία αναγνωρίζει ότι το Πανεπιστήμιο θα μπορούσε να διαδραματίσει ένα τόσο σημαντικό ρόλο, θα πρέπει να γίνουν συζητήσεις σχετικά με τη δημιουργία των πανεπιστημίων αποκλειστικά ως εργαλεία για την περιφερειακή ανάπτυξη. Το Πανεπιστήμιο έχει μια πολύ ευρύτερη συμβολή στην τοπική ανάπτυξη: είναι ένας εργοδότης αλλά και αγοραστής των προϊόντων και των υπηρεσιών που παράγονται από τις τοπικές επιχειρήσεις, ενώ ταυτόχρονα ελκύει τους σπουδαστές που ξοδεύουν χρήματα στην τοπική οικονομία.

Ως εκ τούτου, η γεωγραφική αποκέντρωση των πανεπιστημίων, υποστηρίζεται από επιχειρήματα που σχετίζονται τόσο από την ισότητα (δηλαδή τοπικά ισόρροπη κατανομή της ευημερίας και των ευκαιριών) όσο και από την αποδοτικότητα (αυξημένη προσφορά εξειδικευμένης εργασίας). Το Πανεπιστήμιο πρέπει να αντιμετωπίζεται ως καταλύτης για την ανάπτυξη της χώρας στο σύνολό της.

Κατά τον εικοστό πρώτο αιώνα, ήταν μεγάλη η συμβολή των Πανεπιστημίων με τα ερευνητικά τους εργαστήρια στην τοπική ανάπτυξη. Η βελτιστοποίηση του τρόπου που τα τοπικά θεσμικά δίκτυα θα μπορούν να αξιοποιήσουν αποδοτικότερα τα πανεπιστήμια, προκειμένου να προωθηθεί ένα περιβάλλον που θα ευνοεί τη

μάθηση, την ανάπτυξη δεξιοτήτων και τη δημιουργία των πόρων που είναι απολύτως αναγκαία για την ανταγωνιστικότητα και την κοινωνική συνοχή.

Άλλοι υποστηρίζουν ότι υπάρχουν περιοχές που προσφέρουν ένα καινοτόμο περιβάλλον, που ευνοεί τις βιομηχανίες υψηλής τεχνολογίας μιλάει για «παγκόσμιες πόλεις» και για «δημιουργικές πόλεις». Πράγματι, σε πολλές χώρες, η δημιουργία ενός περιφερειακού Πανεπιστημίου αποτελούσε βασικό στοιχείο των πολιτικών με στόχο την ανάπτυξη τοπικών παραγόντων της περιοχής. Φυσικά, όλα τα πανεπιστήμια δεν παρεμβαίνουν στον ίδιο βαθμό στην ανάπτυξη της περιοχής στην οποία βρίσκονται. Μερικοί τύποι πανεπιστημίου συμμετέχουν πιο ενεργά από άλλα. Επιπλέον, σε όλες τις περιφέρειες τα δομημένα δίκτυα για τη μεταφορά γνώσεων μεταξύ των διαφόρων φορέων ποικίλλουν. Οι διαφορές αυτές αποδίδονται ως επί το πλείστον στις διαφορές μεταξύ των εθνικών πολιτικών, την περιφερειακή ταυτότητα, τα κοινωνικό-οικονομικά χαρακτηριστικά κάθε περιοχής, τον αριθμό και το μέγεθος των πανεπιστημίων και σε διαφορετικούς κοινωνικούς-οικονομικούς σχηματισμούς.

Συχνά τα πανεπιστήμια που έχουν προσανατολιστεί κυρίως στην έρευνα αποτελούν μία από τις βασικές προϋποθέσεις για την επίτευξη της τοπικής ανάπτυξης και, πράγματι, υπάρχουν πολλά παραδείγματα που ενισχύουν την άποψη αυτή (π.χ. το τρίγωνο της έρευνας στη Βόρεια Καρολίνα). Υπάρχουν επίσης παραδείγματα όπου η τοπική οικονομία δεν έχει καταφέρει να επωφεληθεί από την εγγύτητά του, κάτι που αποδεικνύει ακριβώς πόσο περίπλοκη είναι η όλη διαδικασία.

Το ΑΕΠ ανά κάτοικο της Ελλάδας ήταν σχετικά υψηλό μιας και ανήκει στις ανεπτυγμένες χώρες αν και με την οικονομική ύφεση των τελευταίων πέντε ετών το ΑΕΠ μειώθηκε αρκετά. Σύμφωνα λοιπόν με τα στοιχεία του 2005 η χώρα μας κατατάχθηκε 26^η Παγκοσμίως στη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (U.N.C.T.A.D.) το 2007 και 24^η με βάση το δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (U.N.D.P.) το 2008. Στην καινοτομία και στον ανταγωνισμό όμως, το παγκόσμιο οικονομικό φόρουμ για την ανταγωνιστικότητα του 2008 κατέταξε την Ελλάδα 63^η σχετικά με την καινοτομία, 82^η για την ποιότητα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και 90^η στα Πανεπιστήμια μεταξύ 123 χωρών. Επίσης η Ελλάδα καταλαμβάνει πολύ χαμηλή θέση σε σύγκριση και με τον μέσο όρο της ΕΕ-25 για την καινοτομία.

Επιπλέον, η Ελλάδα βρίσκεται αντιμέτωπη σε μια «διπλή πίεση». Τα προϊόντα/υπηρεσίες των επιχειρήσεων είναι συγκριτικά πιο ακριβά από εκείνα που προσφέρονται από χώρες χαμηλού κόστους, χωρίς απαραίτητα να είναι υψηλότερης

ποιότητας. Την ίδια στιγμή, η ποιότητα τους είναι χαμηλότερη σε σύγκριση με εκείνη των προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρονται από άλλες χώρες, χωρίς να σημαίνει απαραίτητα ότι αυτό «έλλειμμα ποιότητας» αντισταθμίζεται από μια πιο ελκυστική τιμή. Οι στρατηγικές αυτές δημιουργούν μια ζήτηση εργατικού δυναμικού με χαμηλούς μισθούς, πράγμα που εξηγεί τα υψηλά ποσοστά ανεργίας των πιο μορφωμένων ανθρώπων. Υπάρχει ανάγκη για αύξηση της παραγωγικότητας και τη βελτίωση της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, όπως η «αναδιάρθρωση».

Πιο συγκεκριμένα, υπάρχει μια επιτακτική ανάγκη για την τεχνολογική και οργανωτική αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων, μια στροφή της οικονομίας προς τεχνολογικά πιο προηγμένα προϊόντα και τέλος, μια επικέντρωση στις δραστηριότητες που απαιτούν πιο εξειδικευμένες εργασίες. Το σημείο-κλειδί για την επίτευξη μιας τέτοιας προοπτικής ανάπτυξης είναι να αναγνωριστεί η σημασία του ανθρώπινου κεφαλαίου, με την έννοια, η γνώση να είναι στρατηγικός στόχος και η μαθησιακή διαδικασία να είναι η πιο σημαντική δραστηριότητα. Η γνώση είναι ουσιαστικά το μέγιστο προσόν. Κατά συνέπεια, το σημείο-κλειδί για την ανάπτυξη μιας επιχείρησης είναι το ανθρώπινο κεφάλαιο, και αυτό είναι όπου το Πανεπιστήμιο μπορεί να παίξει έναν καθοριστικό και σημαντικό ρόλο.

Αυτό συμβαίνει επίσης και στη τοπική αυτοδιοίκηση, δεδομένου ότι η δημοτική διοίκηση παρεμποδίζεται από τις γραφειοκρατικές διαδικασίες και την έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού. Σύμφωνα με την διατριβή «υπανάπτυξης» υπάρχει χαμηλό επίπεδο που οδηγεί σε μια τροχιά περιορισμένης ανάπτυξης, με αποτέλεσμα «χαμηλή παραγωγικότητα» που προκαλείται από δυσλειτουργίες της αγοράς, στρεβλωτική πολιτική φόρων, κ.λπ. Μια άλλη προσέγγιση θέτει έμφαση στην αδύναμη τοπική τεχνολογική ικανότητα με την ύπαρξη φτωχών καινοτομιών στην ελληνική οικονομία.

Υπάρχει ένας νόμος που ρυθμίζει όλες τις λειτουργίες των ελληνικών πανεπιστημίων και δρα ως τροχοπέδη, που αποκλείει οποιεσδήποτε πρωτοβουλίες. Το κράτος ασκεί μια μεγάλη σειρά ελέγχων σχετικά με τα πανεπιστήμια που υπονομεύουν την αυτονομία τους και απαγορεύουν κάθε σημαντική πρωτοβουλία. Το σύστημα εισδοχής φοιτητών είναι συγκεντρωτικό. Οι υποψήφιοι δεν επιλέγονται με εξετάσεις βασισμένες στις εμπειρίες και στις εργασίες τους αλλά αποκλειστικά από τις επιδόσεις τους στις εξετάσεις για την εισαγωγή τους στα Πανεπιστήμια. Επιπλέον, το Υπουργείο Παιδείας καθορίζει τον αριθμό των πρωτοετών φοιτητών.

Αδιαφορεί αν το Τμήμα μπορεί να ανταποκριθεί σε αυτόν τον αριθμό φοιτητών μια και συνήθως αυτός ο αριθμός υπερβαίνει την ικανότητα του. Αποτέλεσμα να αδυνατεί να ανταποκριθεί το τμήμα σε αυτό το πλήθος των φοιτητών. Οι φοιτητές δεν ακολουθούν διαλέξεις τακτικά. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να μην μένουν στην περιοχή όπου βρίσκεται το Πανεπιστήμιο και σε ορισμένες περιπτώσεις, παραμένουν εκεί για λίγες ημέρες το χρόνο. Οι προϋπολογισμοί και οι μισθοί προσωπικού ελέγχονται κεντρικά από την πολιτεία, και δεν υπάρχει ευελιξία στην αναδιανομή των προϋπολογισμών. Οι δαπάνες των περιφερειακών πανεπιστημίων κατά 99% καλύπτονται από την κρατική επιχορήγηση. Οι μισθοί του διοικητικού, βοηθητικού και επιστημονικού προσωπικού καλύπτουν το 47% των δαπανών ενός περιφερειακού πανεπιστημίου. Οι αμοιβές μόνο των διδασκόντων καλύπτουν το 40% περίπου των συνολικών δαπανών ενός περιφερειακού πανεπιστημίου (Labrianidis L., 1995).

Η δημόσια χρηματοδότηση του Πανεπιστημίου είναι χαμηλή, πολύ κάτω από το Ευρωπαϊκό μέσο όρο και πολύ περιορισμένη για την έρευνα. Υπάρχει έντονη συζήτηση σχετικά με την εμπορευματοποίηση της έρευνας και κατά πόσο τα πανεπιστήμια πρέπει να την εκμεταλλευτούν.

Υπάρχει μια υψηλή ζήτηση για τις πανεπιστημιακές σπουδές, και ένας μεγάλος αριθμός, εκείνων που αποτυγχάνουν να εισέλθουν στο ελληνικό Πανεπιστήμιο, μεταβαίνει στο εξωτερικό για σπουδές. Ενδεικτικά, κατά τη διάρκεια της περιόδου 1998-2007 η Eurostat το 2009, αναφέρει ότι οι Έλληνες φοιτητές που σπουδάζουν σε Πανεπιστήμια κράτους μέλους της ΕΕ-27 σε σχέση με το συνολικό αριθμό της χώρας, είναι πολύ πάνω από τον μέσο της ΕΕ-27 και έφτασαν τα 2,2% του ελληνικού πληθυσμού. Αν τα κολέγια που λειτουργούν ως δικαιούχοι των ξένων πανεπιστημίων στην Ελλάδα, αναγνωρίζονταν ως πανεπιστήμια, αυτό θα δημιουργούσε μια μεγάλη αύξηση στον αριθμό των φοιτητών. Αυτό με τη σειρά του θα θέσει ορισμένα από τα περιφερειακά πανεπιστήμια και ακόμη περισσότερο ένα μεγάλο μέρος από τα περιφερειακά ΤΕΙ, υπό πίεση. Το σύστημα εισαγωγής αυτή τη στιγμή οδηγεί τους υποψηφίους με τις χαμηλότερες επιδόσεις στα διαμερίσματα που βρίσκονται στις πιο περιφερειακές περιοχές της Ελλάδας.

Η συγκρότηση των περιφερειακών πανεπιστημίων ως επί το πλείστον με στόχο την ικανοποίηση της τοπικής ζήτησης για την ανάπτυξη προβάλλεται κυρίως ως μια μεταφορά πόρων από τον κρατικό προϋπολογισμό στις εν λόγω περιφέρειες, επειδή η ελληνική κοινωνία και τα πολιτικά κόμματα αντιλαμβάνονται το Πανεπιστήμιο ως ακρογωνιαίο λίθο για την περιφερειακή ανάπτυξη. Πέρα από τις άμεσες οικονομικές

επιπτώσεις στην περιοχή λόγω της λειτουργίας του πανεπιστημίου υπάρχουν και άλλες συνέπειες όπως βελτίωση των υποδομών της περιοχής, για παράδειγμα κατασκευή λιμανιών, κατασκευή ή βελτίωση αεροδρομίων, οδικών αξόνων, ανέγερση ξενοδοχείων, φοιτητικών κατοικιών κ.α. (Labrianidis L., 1995).

Πραγματώνοντας με επιτυχία αυτό το ρόλο, το Πανεπιστήμιο θα μπορούσε πράγματι να συμβάλει στην ανάπτυξη, που στις μέρες μας, είναι ιδιαίτερα σημαντική, για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Απαιτείται από το Πανεπιστήμιο να δημιουργήσει το κατάλληλο περιβάλλον για την έρευνα, η οποία δεν μπορεί να επιτευχθεί εύκολα παντού.

Τα Περιφερειακά πανεπιστήμια, με εξαίρεση εκείνα που έχουν τις ρίζες στην τοπική κοινωνία, αντιμετωπίζουν μια σειρά προβλημάτων που αφορούν τους φοιτητές και το ακαδημαϊκό προσωπικό, καθώς και την φυσική υποδομή τους. Πιο συγκεκριμένα, οι φοιτητές τείνουν γενικά να εισαχθούν σε περιφερειακά πανεπιστήμια με βαθμούς που κατά μέσο όρο είναι χαμηλότεροι από εκείνους που απαιτούνται από τα κεντρικά πανεπιστήμια. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το κύριο κριτήριο για τον καθορισμό εισαγωγής των είναι η επιλογή της πόλης, είτε με βάση το τι πιστεύουν οι γονείς για την επιλεγείσα πόλη, είτε η εγγύτητα της με τον τόπο μόνιμης διαμονής τους. Αυτό το γεγονός οξύνθηκε πολύ την τελευταία διετία λόγω της οικονομικής κρίσης που επηρεάζει αρνητικά την οικονομική κατάσταση στην χώρα μας. Στο περιφερειακό Πανεπιστήμιο το ακαδημαϊκό προσωπικό δεν κατοικεί συνήθως στην περιοχή αλλά στα μεγάλα αστικά κέντρα, κυρίως στην Αθήνα, που ενεργούν ως μείζονες πόλοι έλξης. Ενδεικτικά επισημαίνουμε ότι η Αθήνα έχει το 35,6% του συνολικού πληθυσμού, το 45,5% του συνολικού ΑΕΠ, το 57,2% του συνόλου των πτυχιούχων και το 64,1% του συνόλου των μεταπτυχιακών φοιτητών ενώ η Θεσσαλονίκη έχει το 9,9% το 9,1%, το 21,5% και το 11,5%, αντίστοιχα. Οι ευκαιρίες που προσφέρουν τα κέντρα αυτά στο ακαδημαϊκό προσωπικό των περιφερειακών πανεπιστημίων είναι πολλές. Υπάρχει μεγάλη κινητικότητα μεταξύ των καθηγητών του περιφερειακού πανεπιστημίου. Βλέπουν προσωρινή τη θέση τους στην περιφέρεια και προσπαθούν να πάρουν θέση καθηγητή στην Αθήνα ή στη Θεσσαλονίκη (Labrianidis L., 1995).

Οι γιατροί έχουν ιδιωτικό ιατρείο, οι δικηγόροι έχουν ιδιωτικά γραφεία, οι οικονομολόγοι εργάζονται ως σύμβουλοι επιχειρήσεων κ.λπ. Η «Ποιότητα ζωής» είναι από πολλές απόψεις πολύ υψηλότερη, επί παραδείγματι τα παιδιά σε μια σχολική ηλικία έχουν τη δυνατότητα να λαμβάνουν καλύτερη εκπαίδευση, ενώ

υπάρχει και ένας πολύ ευρύτερος κύκλος κοινωνικών σχέσεων. Τέλος, σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, υπάρχουν επίσης περισσότερες ευκαιρίες όταν πρόκειται για την απασχόληση των συζύγων τους. Αυτό συμβαίνει και για τη διεξαγωγή έρευνας, δεδομένου ότι υπάρχουν βιβλιοθήκες και ερευνητικά ιδρύματα, πραγματοποιούνται σεμινάρια, συνάδελφοι επιστήμονες είναι διαθέσιμοι για ανταλλαγή ιδεών, κλπ. Υπάρχουν ευκαιρίες που προσφέρονται σε έναν καθηγητή Πανεπιστημίου στην Αθήνα (και σε κάποιο βαθμό στη Θεσσαλονίκη) για δημοσιεύσεις σε εθνικό επίπεδο και την κατάληψη θέσεων σε Οργανισμούς, Δημόσιες Επιχειρήσεις και Ερευνητικά Κέντρα (σύμβουλος σε ένα Υπουργείο, Πρόεδρος σε ένα οργανισμό, Τράπεζα, σε ερευνητικό ινστιτούτο, κ.λπ.). Δεδομένου ότι στα μεγάλα αστικά κέντρα λαμβάνονται οι πολιτικές και οι οικονομικές αποφάσεις για τη χώρα, η ηγετική ομάδα ακαδημαϊκών που κατοικεί στην Αθήνα, αποτελεί μέρος της συνολικής ηγετικής ομάδας της χώρας.

Το περιφερειακό Πανεπιστήμιο μπορεί να συμβάλει στην τοπική ανάπτυξη μέσα από διάφορες διαδικασίες, που θα υπάρχουν έμμεσες, καθώς και άμεσες επιπτώσεις. Ωστόσο, αυτό προϋποθέτει ότι το περιφερειακό Πανεπιστήμιο θα λειτουργεί σωστά, που όμως δεν συμβαίνει πάντα στην Ελλάδα. Έτσι, οι οικονομικές συνέπειες για την τοπική οικονομία, που απορρέουν από τη λειτουργία του Πανεπιστημίου, με βάση τη διεθνή εμπειρία, δεν είναι τόσο σημαντικές, όπως αρχικά αναμενόταν. Αυτό οφείλεται στο γεγονός:

(α) Στη «περιορισμένη τοπική αγορά», που είναι υπεύθυνη για το γεγονός ότι ένα σημαντικό ποσό των δαπανών του Πανεπιστημίου (για όργανα, έπιπλα, κ.λπ.), των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού και των οικογενειών τους (π.χ. για ηλεκτρονικές συσκευές, είδη ένδυσης και διαρκή καταναλωτικά αγαθά) δεν αγοράζεται εντός της περιοχής. Η τοπική οικονομία είναι πολύ περιορισμένη και δεν ικανοποιεί τις ανάγκες του Πανεπιστημίου και της ακαδημαϊκής κοινότητας, αλλά εκμεταλλεύεται την ξαφνική αύξηση της ζήτησης. Η διεθνής βιβλιογραφία παρουσιάζει έντονες διαφοροποιήσεις μεταξύ των Περιφερειών.

(β) Στο γεγονός ότι στην τοπική οικονομία, σπάνια επωφελούνται από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που δημιουργούνται από τη λειτουργία του Πανεπιστημίου στην περιοχή. Με άλλα λόγια, η τοπική οικονομία δεν επιτρέπει το Πανεπιστήμιο να δράσει ως «μηχανισμός ώθησης» στην περιοχή. Για παράδειγμα, έχει αποτύχει να χρησιμοποιήσει την ύπαρξη του υψηλά εξειδικευμένου προσωπικού δηλαδή το ανθρώπινο κεφάλαιο (ακαδημαϊκό προσωπικό και φοιτητές),

προσφέροντας τους άμεση απασχόληση, εκχώρηση ερευνητικών έργων από επιχειρήσεις ή φορείς του δημοσίου ή ενθάρρυνση της συμμετοχής τους στα κοινοτικά θέματα. Τέλος, η τοπική οικονομία δεν καταφέρνει να διατηρήσει ένα σημαντικό αριθμό πτυχιούχων, οι οποίοι πραγματοποιούν τις σπουδές τους στο περιφερειακό Πανεπιστήμιο, όπως συμβαίνει αλλού.

Το γεγονός ότι «μέρος των εξόδων της ακαδημαϊκής κοινότητας διοχετεύεται στο Πανεπιστήμιο και σε τοπικές επιχειρήσεις» για παράδειγμα, για την σίτιση και διαμονή των φοιτητών, για την βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου, αποτελεί μια αιτία σύγκρουσης με την τοπική κοινωνία, με την έννοια ότι, καθώς η λειτουργία του περιφερειακού Πανεπιστημίου αναπτύσσεται, τα οφέλη για την τοπική οικονομία διατηρούνται σε χαμηλό επίπεδο. Τέλος, υπάρχουν δυσκολίες που οφείλονται στην «έλλειψη μιας πολιτικής εξ ονόματος του κράτους που θα ευνοεί σαφώς τα περιφερειακά πανεπιστήμια», κάτι που αποτελεί προϋπόθεση για την ανάπτυξή τους, δεδομένου ότι αυτό θα βοηθούσε να ξεπεραστούν τα τεράστια προβλήματα της λειτουργίας τους (π.χ. η ύπαρξη πολλών τμημάτων των οποίων το αντικείμενο δεν υπάρχει στα κεντρικά πανεπιστήμια).

Την ίδια στιγμή, η στάση των κατοίκων της περιοχής προς το Πανεπιστήμιο και στην ακαδημαϊκή κοινότητα καθορίζεται συχνά από την αντίληψη ότι κυρίως συνιστούν πηγή συμπληρωματικού εισοδήματος και όχι ως μια κινητήρια δύναμη για την αναβάθμιση του ανθρώπινου κεφαλαίου της περιοχής, που θα επιτρέψει την αναδιάρθρωση της τοπικής οικονομίας και τη στροφή προς την παραγωγή προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας και υπηρεσιών. Η αντίληψη αυτή αποδεικνύεται σαφώς από το γεγονός ότι σχεδόν κάθε πόλη στην Ελλάδα, ανεξάρτητα από το πόσο μικρή είναι, προσπαθεί να πείσει τη κυβέρνηση να δημιουργήσει ένα πανεπιστήμιο εντός της περιοχής της. Σύμφωνα με αυτή την έννοια, «η ανάπτυξη» θα προκύψει ως αποτέλεσμα της μεταφοράς κυρίως των υπηρεσιών του δημόσιου τομέα, όπως έχει ήδη συμβεί σε άλλες περιπτώσεις (στρατόπεδα, νοσοκομεία κ.λπ.).

Υπάρχουν ορισμένα προβλήματα που περιορίζουν τη χρησιμότητα των περιφερειακών πανεπιστημίων στην τοπική ανάπτυξη. Η δημιουργία των περιφερειακών πανεπιστημίων αυξάνει την κοινωνική δικαιοσύνη στο χώρο, όσον αφορά τη δικαιότερη κατανομή των ευκαιριών που παρέχονται για την πρόσβαση των νέων των διαφόρων περιοχών στη φοίτηση στο πανεπιστήμιο. Η πολιτική αυτή τελικά είχε τα ακριβώς αντίστροφα αποτελέσματα με την έννοια ότι κάποια περιφερειακά πανεπιστήμια είναι υποβαθμισμένα. **Οι φοιτητές, δηλαδή, που**

προέρχονται από "μη προνομιούχα" κοινωνικά στρώματα, τείνουν να φοιτούν σε "μη προνομιούχα" (βλ. περιφερειακά πανεπιστήμια). Οι προνομιούχοι είτε δεν πάνε καθόλου είτε μετεγγράφονται με περίεργους τρόπους στα κεντρικά πανεπιστήμια. (Λαμπριανίδης Λ., 1993)

Ένα σημαντικό μέρος της πανεπιστημιακής κοινότητας και των οικογενειών τους που ζουν στην περιοχή δεν πραγματοποιούν αγορές στην τοπική αγορά. Η τοπική οικονομία πολύ σπάνια μπορεί να εκμεταλλευτεί τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που δημιουργούνται λόγω της λειτουργίας μιας πανεπιστημιακής μονάδας στην περιοχή της. Τα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας και οι φοιτητές συχνά δεν δένονται με την τοπική οικονομία γιατί διαμένουν μόνιμα στην Αθήνα και απλά παραμένουν στην πόλη όπου είναι το πανεπιστήμιο μόνο για 1-2 ημέρες την εβδομάδα. Αποτέλεσμα αυτού είναι ένα σημαντικό ποσοστό του συνόλου των δαπανών τους να οδηγείται έξω από την τοπική οικονομία. Η κινητικότητα αυτή είναι τόσο μεγαλύτερη όσο λιγότερο ικανοποιητική είναι η ποιότητα ζωής στην περιοχή, πράγμα που εξαρτάται κυρίως από το μέγεθος της πόλης και από την ύπαρξη ικανού αριθμού μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας. Μέρος των δαπανών της πανεπιστημιακής κοινότητας πηγαίνει στο πανεπιστήμιο (στη φοιτητική λέσχη, στη φοιτητική εστία, στο πανεπιστημιακό βιβλιοπωλείο, σε φωτοαντίγραφα με μηχανήματα του πανεπιστημίου κλπ).

Οι σχετικά περιορισμένες θετικές συνέπειες των περιφερειακών πανεπιστημίων οφείλονται όχι τόσο σε δομικά χαρακτηριστικά τους αλλά στον τρόπο με τον οποίο εφαρμόστηκε η πολιτική ίδρυσής τους και συγκεκριμένα:

- Στην τελείως απρογραμμάτιστη-κυρίως με μικροπολιτικά κριτήρια ανάπτυξή τους. Οι προδιαγραφές, οι οποίες πρέπει να πληρούνται ώστε μια πόλη να μπορεί να υποστηρίξει ένα πανεπιστήμιο ή έστω μια πανεπιστημιακή μονάδα, πρέπει να είναι υψηλές.
- Στην διασπορά καθενός από τα περιφερειακά πανεπιστήμια σε πολλές πόλεις, γεγονός που πολλαπλασίασε τις ανάγκες για υποδομή (βιβλιοθήκες, φοιτητικές λέσχες κλπ) και για οικονομική στήριξη.
- Στο ότι η τοπική οικονομία είναι πολύ περιορισμένη. Έτσι, δεν κατάφερε να ικανοποιήσει τις ανάγκες του πανεπιστημίου και της πανεπιστημιακής κοινότητας και να εκμεταλλευθεί την ξαφνική άνοδο της ζήτησης.
- Στην έλλειψη μιας αισθητά ευνοϊκότερης μεταχείρισης από την πλευρά της πολιτείας υπέρ των περιφερειακών πανεπιστημίων, κάτι που αποτελούσε και

προϋπόθεση για την ανάπτυξή τους, μια που έπρεπε να ξεπεραστούν τα τεράστια προβλήματα των συνθηκών λειτουργίας τους.

- Στην εισαγωγή φοιτητών με πιο χαμηλές βάσεις στις εισαγωγικές εξετάσεις, σε σχέση με τους φοιτητές ομοειδών Τμημάτων που εισάγονται στα κεντρικά πανεπιστήμια. Το γεγονός αυτό απορρέει από το ότι η ελληνική κοινωνία δεν αναγνωρίζει τη "δουλειά" που γίνεται σε ορισμένα Τμήματα και η επιλογή του πανεπιστημίου όπου θα φοιτήσει το "παιδί" γίνεται με κυριότερο κριτήριο την πόλη.

Μεγάλο ποσοστό των φοιτητών που εισάγονται σε ένα περιφερειακό πανεπιστήμιο επιχειρούν να φύγουν είτε δίνοντας ξανά πανελλήνιες εισαγωγικές εξετάσεις είτε επιχειρώντας να μεταγραφούν σε κεντρικό πανεπιστήμιο. Πολλοί από τους διδάσκοντες φεύγουν από το περιφερειακό πανεπιστήμιο γιατί μετά από κάποιο χρονικό διάστημα καταφέρνουν να εκλεγούν σε κάποιο κεντρικό πανεπιστήμιο. Στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη οι δυνατότητες για έρευνα είναι καλές γιατί είναι συγκεντρωμένες οι βιβλιοθήκες, τα ερευνητικά κέντρα και γίνονται σχετικά σεμινάρια. Οι διδάσκοντες βλέπουν τη θέση τους στο περιφερειακό πανεπιστήμιο ως μια μεταβατική κατάσταση, ως ένα "εφαλτήριο", το οποίο θα τους βοηθήσει να "μεταπηδήσουν" στο κέντρο (Labrianidis L., 1995).

Τα περιφερειακά πανεπιστήμια στις περισσότερες περιπτώσεις "προσαρμόζονται" στις αντιξοότητες που τους επιβάλλει η περιοχή εγκατάστασής τους. Κάποια περιφερειακά πανεπιστήμια είναι υποβαθμισμένα και σε αυτά τείνουν να φοιτούν άτομα "μη προνομιούχα". Ο σκοπός κάθε πανεπιστημίου είναι εξ' ορισμού εκπαιδευτικός αλλά και ερευνητικός. Τα πανεπιστήμια συμβάλλουν αποφασιστικά στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας και είναι πλέον κοινά παραδεκτό ότι η εκπαίδευση αποτελεί την ατμομηχανή της ανάπτυξης μιας χώρας. Με αυτή την έννοια τα πανεπιστήμια μπορούν να συντελέσουν στην ανάπτυξη της κάθε επιμέρους περιοχής μέσω της συνολικής πνευματικής και επιστημονικής ανάπτυξης της χώρας. Το πανεπιστήμιο λοιπόν δεν πρέπει να χρησιμοποιείται με αλόγιστο τρόπο ως ένα απλό εργαλείο περιφερειακής πολιτικής. Κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις υπάρχουν επιτυχημένες περιπτώσεις περιφερειακών πανεπιστημίων και στη χώρα μας έχουμε τέτοια πολύ επιτυχημένα παραδείγματα όπως: Κρήτης, Ιωαννίνων, Πατρών, Στερεάς Ελλάδας και Θεσσαλίας.

Πρέπει όμως να υπάρξουν προϋποθέσεις για την επιτυχή λειτουργία των περιφερειακών Πανεπιστημίων όπως:

- Η εγκατάστασή τους μόνο σε επιλεγμένες μεγάλες πόλεις, που έχουν τη δυνατότητα να δεχθούν πανεπιστήμιο. Οι συνθήκες, οι οποίες πρέπει να πληρούνται ώστε μια πόλη να μπορεί να υποστηρίξει ένα πανεπιστήμιο είναι τόσο υψηλές, που εξ ορισμού σχεδόν-αποκλείουν τις περισσότερες. Κυρίως όμως, πρέπει να αποτραπεί η διασπορά κάθε περιφερειακού πανεπιστημίου σε περισσότερες από μια πόλεις.
- Για την εύρυθμη λειτουργία ενός πανεπιστημίου είναι απαραίτητη η συνοχή των σχολών και των τμημάτων του και η δημιουργία ενιαίας μεγάλης και δυναμικής πανεπιστημιακής κοινότητας στην πόλη εγκατάστασής του (κρίσιμης μάζας).
- Η εξασφάλιση από την πλευρά της Πολιτείας κάποιας σημαντικά ευνοϊκότερης μεταχείρισης των περιφερειακών πανεπιστημίων. Δηλαδή η ύπαρξη αρκετών Τμημάτων με αντικείμενα τα οποία δεν προσφέρονται στα κεντρικά Πανεπιστήμια (Αθήνας και Θεσσαλονίκης) και η εξασφάλιση υψηλής ποιότητας επαρκούς αριθμητικά διδακτικού προσωπικού.
- Να υπάρχει σύμπνοια μεταξύ των ατόμων που θα στήσουν το Πανεπιστήμιο. Δηλαδή μεταξύ του πολιτικού πυρήνα (υπουργός, σύμβουλοι του, πρόεδρος Δ.Ε. κ.λ.π.), του διδακτικού πυρήνα (κυρίως οι πρώτοι διδάσκοντες) και τοπικών φορέων (Περιφερειάρχης, Δήμαρχος κλπ.).

Το περιφερειακό πανεπιστήμιο μπορεί να προσφέρει πολλά. Όμως σε πολλές περιπτώσεις τα περιφερειακά πανεπιστήμια στην Ελλάδα δεν κατάφεραν να ριζώσουν ούτε και φαίνεται ότι έχουν τέτοιες προοπτικές. Για τις περιπτώσεις αυτές η θεωρούμενη ως αυτονόητη συμβολή των περιφερειακών πανεπιστημίων στην οικονομική, πολιτισμική κλπ αναβάθμιση της τοπικής κοινωνίας όπου εγκαθίσταται ούτε τόσο τεράστια είναι ούτε χωρίς κόστος για την υπόλοιπη κοινωνία. Ο εκσυγχρονισμός της ανώτατης παιδείας απαιτεί ένα κοινωνικό συμβόλαιο πολιτείας-πανεπιστημίου και μια καλή πανεπιστημιακή κουλτούρα (Κλάδης Δ., Κοντιάδης Ξ., Πανούσης Γ., 2007).

Υπάρχει αναγκαιότητα λοιπόν να επανεξεταστεί συστηματικά η πολιτική της ίδρυσης περιφερειακών πανεπιστημίων. Θα πρέπει πρώτον, σε αυτή τη φάση, να τεθεί τέλος με κατηγορηματικό τρόπο στις διεκδικήσεις για δημιουργία Πανεπιστημίου ή μονάδων του και σε άλλες περιοχές. Δεύτερον, αποτελεί επιτακτική ανάγκη η αναδίπλωση ορισμένων περιφερειακών πανεπιστημίων με τη μεταφορά τους από κάποιες πόλεις. Βέβαια, είναι φανερό ότι η απομάκρυνση μιας

πανεπιστημιακής μονάδας από μια περιοχή είναι εξαιρετικά λεπτή υπόθεση (Γετίμης Π., Λαμπριανίδης Λ., 2003).

Στη σημερινή συγκυρία ο ρόλος του ελληνικού πανεπιστημίου είναι εξαιρετικά σημαντικός. Μέχρι σήμερα η οικονομία δεν «χρειάζονταν» το πανεπιστήμιο και για αυτό σε κάποιες περιπτώσεις, όπως αυτή με τα περιφερειακά πανεπιστήμια, μπορεί και να το ήθελε μόνο για την ικανοποίηση της εκλογικής πελατείας. Σήμερα, πρέπει να στοχεύουμε στην αναβάθμιση της ελληνικής οικονομίας και πρέπει να υπάρξουν πολιτικές για τη δόμηση πλεονεκτημάτων προς αυτήν την κατεύθυνση, όπου αναπόφευκτα το πανεπιστήμιο θα παίζει κεντρικό ρόλο. Θα πρέπει λοιπόν να σταματήσει η χρησιμοποίηση του πανεπιστημίου ως ένα απλό εργαλείο περιφερειακής πολιτικής για την αύξηση της ζήτησης σε μια περιοχή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

3.1 ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΓΕΝΙΚΑ)

Το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας είναι Ίδρυμα που ανήκει στον πανεπιστημιακό τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης και λειτουργεί ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) πλήρως αυτοδιοικούμενο υπό την εποπτεία του Κράτους, η οποία ασκείται από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Ο σκοπός και η αποστολή του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας καθορίζονται από το άρθρο 1 του Ν. 1268/1992 και το άρθρο 1 του Ν. 2916/2001 κατά τα ισχύοντα περί Πανεπιστημίων, η δε ίδρυση του αποσκοπεί, αφενός μεν στην περιφερειακή ανάπτυξη και αποκέντρωση της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ.6 στοιχείο (i) του Ν. 1268/1982, αφετέρου δε στην αντιμετώπιση των κοινωνικών, πολιτιστικών και αναπτυξιακών αναγκών της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Το νομικό καθεστώς του Πανεπιστημίου διέπεται από τις διατάξεις του Ν. 1268/1982, του Ν. 2083/1992 και συμπληρωματικά από τις λοιπές διατάξεις που ισχύουν για τα Πανεπιστήμια.

Έδρα του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας είναι η Λαμία.

Μέχρι και την ένταξη της στο άρθρο 15 του Ν. 2454/1997 (Φ.Ε.Κ. 7 Α') για αυτοδύναμη λειτουργία του, η διοίκηση και η διαχείριση του Πανεπιστημίου ασκείται από εννεαμελή Διοικούσα Επιτροπή Π.Δ.92 (Φ.Ε.Κ. 83τΑ'/ 11-4-2003).

Σύμφωνα με το άρθρο 80 του Ν.4009/2011 (Φ.Ε.Κ. 195τΑ'/ 6-9-2011), στα Α.Ε.Ι. τα οποία διοικούνται από Διοικούσα Επιτροπή δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις του Ν. 4009/2011 που αφορούν στα όργανα της διοίκησης των Α.Ε.Ι. έως τη λήξη της θητείας της Διοικούσας Επιτροπής αυτής.

Από τις 6 Σεπτεμβρίου 2011 ισχύει ο Νόμος 4009/2011 (δομή, λειτουργία, διασφάλιση της ποιότητας των σπουδών και διεθνοποίηση των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων) σύμφωνα με το Φ.Ε.Κ. 195τΑ'/6-9-2011.

Το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας περιλαμβάνει δύο τμήματα:

α) Το Τμήμα Πληροφορικής με Εφαρμογές στη Βιοϊατρική, με έδρα τη Λαμία.

Λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2004-2005. Είναι ένα τμήμα πρωτοποριακό στο χώρο των Εφαρμοσμένων Επιστημών, καθώς έρχεται να καλύψει το κενό που υπάρχει στον τομέα της εξειδίκευσης των εφαρμογών της πληροφορικής στο χώρο της Ιατρικής/Υγείας και Βιολογίας.

β) Το Τμήμα Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης, με έδρα τη Λιβαδειά.

Λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2005-2006. Στοχεύει στην εκπαίδευση και κατάρτιση φοιτητών, οι οποίοι επιθυμούν να σπουδάσουν οικονομικά, αλλά και να αποκτήσουν ειδικές γνώσεις που απευθύνονται σε συγκεκριμένες ανάγκες της ελληνικής οικονομίας εντός ή εκτός του αστικού χώρου.

Το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας, ιδρύθηκε βάσει του Π.Δ. 92 (Φ.Ε.Κ.83τΑ'/11-4-2003). Το Φ.Ε.Κ ιδρύσεως αναφέρει:

Στο άρθρο 1:

1. Ιδρύεται το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας.
2. Το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας είναι Ίδρυμα που ανήκει στον πανεπιστημιακό τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης και λειτουργεί ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) πλήρως αυτοδιοικούμενο υπό την εποπτεία του Κράτους, η οποία ασκείται από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Στο άρθρο 2:

1. Έδρα του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας ορίζεται η Λαμία.
3. Με την ίδρυση των Σχολών, των Τμημάτων και λοιπών παραρτημάτων του Πανεπιστημίου, μπορεί να καθορίζονται έδρες αυτών και σε άλλες πόλεις της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Στο άρθρο 3:

- 4.β) Οι δαπάνες των Πανεπιστημίων ελέγχονται, εκκαθαρίζονται και ενταλματοποιούνται στις έδρες τους.
- 5.α) Στους Προέδρους, στους Αντιπροέδρους, στα μέλη και στους Γραμματείς των Δ.Ε. καταβάλλονται κατ' αποκοπή μηνιαία αποζημίωση και επιπλέον οδοιπορικά έξοδα και ημερήσια αποζημίωση, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην 2/54786/0022/2001 (Φ.Ε.Κ 1595/Β').

Στο άρθρο 4:

- α) Με σκοπό την εξασφάλιση της άρτιας διοικητικής υποστήριξης κάθε Διοικούσας Επιτροπής επιτρέπονται, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, οι αποσπάσεις και μετατάξεις υπαλλήλων του ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως επίσης και οι προσλήψεις διοικητικού, τεχνικού ή ειδικού επιστημονικού προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ή με ανάθεση έργου.

Στο άρθρο 5:

Πόροι του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας είναι:

- α) η ετήσια κρατική επιχορήγηση από τον τακτικό προϋπολογισμό του ΥΠΕΠΘ για κάλυψη λειτουργικών και λοιπών αναγκών,
β) η επιχορήγηση από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων του ΥΠΕΘ,
γ) κληρονομίες, κληροδοτήματα, δωρεές, όπως και κάθε άλλη οικονομική ενίσχυση που προέρχεται από ημεδαπά ή αλλοδαπά φυσικά και νομικά πρόσωπα,
δ) πρόσοδοι από τη διαχείριση της περιουσίας τους, και
ε) κάθε άλλη εθνική, διεθνής ή ευρωπαϊκή χρηματοδότηση (<http://www.et.gr>).

Το Πανεπιστήμιο είναι πλήρως αυτοδιοικούμενο υπό την εποπτεία του Ελληνικού Κράτους, η οποία ασκείται από τον Υπουργό Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. Η ίδρυσή του αποσκοπεί αφενός στην περιφερειακή ανάπτυξη και αποκέντρωση της Ελληνικής Ανώτατης Εκπαίδευσης και αφετέρου στην αντιμετώπιση των κοινωνικών, πολιτιστικών και αναπτυξιακών αναγκών της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Η έδρα του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας βρίσκεται στη Λαμία, στην οδό Παπαστιοπούλου 2-4, ιστότοπος: <http://www.ucg.gr>

Το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας διοικείται από εννεαμελή Διοικούσα Επιτροπή που ασκεί όλες τις αρμοδιότητες του Πρυτανικού Συμβουλίου και της Συγκλήτου.

3.1.1 Η Διοικούσα Επιτροπή

Η Διοικούσα Επιτροπή αποτελείται:

Πρόεδρος: Δημήτριος Λουκόπουλος, Ακαδημαϊκός Ομότιμος Καθηγητής ΕΚΠΑ

Αντιπρόεδρος: Δημήτριος Παναγιωτόπουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής του ΕΚΠΑ

ΜΕΛΗ

- ✚ Ιωάννης Δερβενούλας, Αναπληρωτής Καθηγητής του ΕΚΠΑ
- ✚ Στυλιανός Ζαχαρόπουλος, Αγρονόμος Τοπογράφος Μηχανικός
- ✚ Αμαλία Καραγκούνη, Καθηγήτρια του ΕΚΠΑ
- ✚ Θεολόγος Λαμπριανίδης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Μακεδονίας
- ✚ Αντιγόνη Λυμπεράκη, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου
- ✚ Ιωάννης Μαντάς, Καθηγητής του ΕΚΠΑ
- ✚ Ιωάννης Μπαρτζής, Καθηγητής Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

3.1.2 Γραμματεία

Η Γραμματεία του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας είναι αρμόδια για τη γραμματειακή υποστήριξη του έργου της Διοικούσας Επιτροπής και του Προέδρου αυτής. Στο έργο της Γραμματείας συμπεριλαμβάνεται η οργάνωση και γραμματειακή υποστήριξη του έργου της Διοικούσας Επιτροπής και των υπηρεσιών του Ιδρύματος για την καλή και εύρυθμη λειτουργία του.

Η Γραμματεία του Πανεπιστημίου είναι επιφορτισμένη με την εκτέλεση των αποφάσεων της Διοικούσας Επιτροπής, την τήρηση και επικύρωση των πρακτικών αυτής, την έκδοση και διεκπεραίωση εγγράφων του Ιδρύματος στο πλαίσιο των αποφάσεων αυτού και την κοινοποίηση των σχετικών αποφάσεων στις καθ' ύλην αρμόδιες υπηρεσίες του Ιδρύματος και στις αρμόδιες υπηρεσίες του Κράτους (<http://www.ucg.gr>).

3.2 ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΜΕ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΗ ΒΙΟΪΑΤΡΙΚΗ

Εικ.2: Η μπροστινή όψη του κτιρίου του Τμήματος Π.Ε.Β. στην Λαμία.

Το πρώτο Τμήμα του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας, το Τμήμα Πληροφορικής με Εφαρμογές στη Βιοϊατρική, ιδρύθηκε με το Π.Δ. 84 (Φ.Ε.Κ. 65τΑ'/2-3-2004) και λειτούργησε κατά το ακαδημαϊκό έτος 2004-2005, με τους πρώτους εβδομήντα ένα (71) φοιτητές. Το Φ.Ε.Κ. ιδρύσεως αναφέρει ότι:

1. Στο Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας ιδρύεται το Τμήμα: Πληροφορικής με Εφαρμογές στη Βιοϊατρική.
2. Η εκπαιδευτική λειτουργία και εισαγωγή των πρώτων φοιτητών για το ως άνω Τμήμα αρχίζει από τα ακαδημαϊκό έτος 2004-2005.

Στο άρθρο 2:

1. Ο αριθμός των κατ' έτος εισακτέων στο Τμήμα και τα του τρόπου εισαγωγής ορίζονται κατά τις περί εισαγωγής σπουδαστών στα Πανεπιστήμια εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις.
2. Το Τμήμα απονέμει τίτλους σπουδών μέχρι και διδακτορικού διπλώματος.

3. Η ελάχιστη υποχρεωτική διάρκεια φοίτησης για τη λήψη πτυχίου ορίζεται σε οκτώ (8) εξάμηνα σπουδών.

Στο άρθρο 3:

1. Στο Πανεπιστήμιο ιδρύονται είκοσι μία (21) θέσεις Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.), δέκα (10) θέσεις Ειδικού και Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού (Ε.Ε.ΔΙ.Π.) και δέκα (10) θέσεις Ειδικού Τεχνικού Εργαστηριακού Προσωπικού (Ε.Τ.Ε.Π.) εκ των οποίων τέσσερις (4) Π.Ε. κατηγορίας, τέσσερις (4) Τ.Ε. κατηγορίας και δύο (2) Δ.Ε. κατηγορίας (<http://www.et.gr>).

Οι αίθουσες διδασκαλίας, τα εργαστήρια, η Γραμματεία του Τμήματος, το αμφιθέατρο και το γυμναστήριο του Πανεπιστημίου έχουν εγκατασταθεί στο κτήριο της πρώην Παιδαγωγικής Ακαδημίας στην οδό Παπασιοπούλου 2-4, στη Λαμία.

Ο σκοπός ίδρυσης και λειτουργίας του τμήματος Πληροφορικής με Εφαρμογές στη Βιοϊατρική παρέχει στους φοιτητές γνώσεις Πληροφορικής, που εδώ και χρόνια αποτελεί σαφή επιστημονική περιοχή. Ταυτόχρονα, στα τελευταία έτη σπουδών οι φοιτητές αποκτούν και μία εξειδίκευση, που περιλαμβάνει την αξιοποίηση των Πληροφοριακών Συστημάτων στο χώρο της Ιατρικής Τεχνολογίας, του Ιατρικού Φακέλου και των Διοικητικών Υπηρεσιών καθώς και της Έρευνας στη Βιοϊατρική Τεχνολογία και Βιοπληροφορική.

Η αλματώδης ανάπτυξη των τεχνολογιών Πληροφορικής (Υπολογιστές και Επικοινωνίες) και η διεξόδυσή τους σε όλες σχεδόν τις παραδοσιακές διαδικασίες παραγωγής, αλλά και στις περισσότερες εκφάνσεις της καθημερινής μας ζωής, οδήγησε σε αύξηση των αναγκών σε προσωπικό εξειδικευμένο στις τεχνολογίες αυτές σε παγκόσμιο επίπεδο. Το Τμήμα Πληροφορικής με Εφαρμογές στη Βιοϊατρική ιδρύθηκε για να καλύψει μέρος αυτών των αναγκών στην αγορά εργασίας.

Η πλειοψηφία των Τμημάτων Πληροφορικής που λειτουργούν στην Ελλάδα, παράλληλα με τον κύριο κορμό μαθημάτων της επιστημονικής αυτής περιοχής, παρέχουν και γνώσεις εξειδίκευσης, όπως οι Τηλεπικοινωνίες, Πληροφοριακά Συστήματα Διοίκησης, Εκπαιδευτική Τεχνολογία, Συστήματα Αυτοματισμού, Σχεδιασμός Λογισμικού, κ.λπ. Μια τέτοια διαφοροποίηση στην παρεχόμενη εξειδίκευση είναι θετική, γιατί παράλληλα με τις γενικές γνώσεις (εφόδια απαραίτητα για το μέλλον και την κατανόηση της επιστήμης), παρέχει στους πτυχιούχους τη

δυνατότητα να αξιοποιήσουν τις γνώσεις τους σχετικά άμεσα, και μάλιστα σε τομέα επιλεγμένο ανάλογα με τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα.

Ο τομέας εφαρμογών της πληροφορικής στο χώρο των Υπηρεσιών Υγείας αποτελεί σήμερα, σε όλες τις αναπτυγμένες χώρες, μία από τις σημαντικότερες περιοχές ανάπτυξης λογισμικού για μεγάλες ιατρικές μονάδες και ενδεικτικά περιλαμβάνει το σχεδιασμό και υλοποίηση νοσοκομειακών δικτύων, την ανάπτυξη και διαχείριση ιατρικών πληροφοριακών συστημάτων, τη σχεδίαση, διαχείριση και συντήρηση απεικονιστικών ιατρικών μηχανημάτων, τη δυνατότητα ανταλλαγής ιατρικών φακέλων και την ηλεκτρονική επικοινωνία του προσωπικού, την αυτοματοποίηση και ηλεκτρονικά υποβοηθούμενη διάγνωση, την Τηλεϊατρική, τη Βιοπληροφορική και άλλες ειδικότητες.

Η Ελλάδα στον τομέα εφαρμογών της πληροφορικής στο χώρο των Υπηρεσιών Υγείας υστερεί σε σύγκριση με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Ήδη υπάρχει ανάγκη για εξειδικευμένους επιστήμονες, στα πλαίσια του γενικότερου εκσυγχρονισμού λειτουργίας του συστήματος υγείας. Η εξειδίκευση στα πλαίσια ενός Τμήματος Πληροφορικής δίνει τη δυνατότητα δημιουργίας των πρώτων επιστημόνων που έχουν γνώσεις βιοπληροφορικής και μιας κρίσιμης μάζας επιστημόνων, που παράλληλα έχουν τα εφόδια για να εργασθούν ερευνητικά στον εξελισσόμενο αυτόν τομέα.

Το Τμήμα Πληροφορικής με Εφαρμογές στη Βιοϊατρική είναι ένα πρωτοποριακό τμήμα στο χώρο της Επιστήμης της Πληροφορικής, καθώς έρχεται να καλύψει το κενό που υπάρχει στον τομέα της εξειδίκευσης των εφαρμογών της πληροφορικής στο χώρο της Ιατρικής/Υγείας και Βιολογίας εξασφαλίζοντας έτσι μοναδικές επαγγελματικές προοπτικές στους πτυχιούχους, καθιστώντας τους ανταγωνιστικούς στην αγορά εργασίας και έτοιμους να αντεπεξέλθουν στις σύγχρονες απαιτήσεις στον επιστημονικό χώρο τόσο της Πληροφορικής όσο και των εφαρμογών της στη Βιοϊατρική (<http://dib.ucg.gr>).

3.3 ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Εικ.3: Η μπροστινή όψη του κτιρίου του Τμήματος Π.Ο.Α. στην Λιβαδειά.

Το Τμήμα Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας ιδρύθηκε με το Νόμο 3391 (Φ.Ε.Κ. 240τΑ' /4-10-2005) και με απόφαση των αρμοδίων αρχών και άρχισε τη λειτουργία του το ακαδημαϊκό έτος 2005-2006, με τους πρώτους εβδομήντα δύο (72) φοιτητές. Το Φ.Ε.Κ. ιδρύσεως αναφέρει ότι:

Στο άρθρο 10

β. Στο Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας ιδρύεται το Τμήμα Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης, με έδρα την πόλη της Λιβαδειάς. Το Τμήμα έχει ως αποστολή:

βα) Την κατάρτιση και δημιουργία επιστημόνων που θα μπορούν να καλύψουν συγκεκριμένες ανάγκες της Ελληνικής Οικονομίας, εντός και εκτός του αστικού χώρου, με ανάδειξη και επίλυση αναπτυξιακών προβλημάτων της περιφέρειας γενικά και συγκεκριμένων περιοχών ειδικότερα, ώστε να ενταχθούν με αποτελεσματικό τρόπο στο γενικότερο Προγράμματα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.

- ββ) Την παροχή γνώσεων στις βασικές Οικονομικές Επιστήμες (Οικονομική Ανάλυση, Ποσοτικές Μέθοδοι, Διοίκηση και Οικονομική Επιχειρήσεων, Ανάλυση και Αξιολόγηση Επενδύσεων, Εφαρμογή της Θεωρίας και των μεθόδων έρευνας σε συγκεκριμένα αντικείμενα τόσο σε επίπεδο κλάδου όσο και σε επίπεδο παραγωγικής μονάδας) και την ανάπτυξη δεξιοτήτων εξειδικευμένων γνώσεων στον πρωτογενή και αστικό τομέα και
- βγ) Την έρευνα και τη διδασκαλία σε θέματα προώθησης της ισότιμης συμμετοχής της περιφέρειας στην παραγωγική δραστηριότητα της χώρας.

4. Το τμήμα απονέμει τίτλους σπουδών μέχρι και του διδακτορικού διπλώματος.

Ο σκοπός ίδρυσης και λειτουργίας του τμήματος ήταν η ανάγκη που υπάρχει στην περιφέρεια για εξειδικευμένη γνώση στα θέματα της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης. Πολλοί σημαντικοί κλάδοι της ελληνικής οικονομίας ζητούν σήμερα οικονομολόγους εφοδιασμένους με άρτια θεωρητική κατάρτιση, αλλά και συγκεκριμένες γνώσεις και πρακτικές εξειδικεύσεις για την κάλυψη των αναγκών τους. Στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο της οικονομικής ανάπτυξης διαπιστώνεται, τα τελευταία χρόνια, η ανάγκη για όλο και μεγαλύτερη διεπιστημονικότητα για την ορθολογική προσέγγιση της πολυσύνθετης διαδικασίας της οικονομικής ανάπτυξης.

Μια δεύτερη διαπίστωση είναι ότι η άνιση, χωρικά, κατανομή της παραγωγικής δραστηριότητας στη χώρα υστερεί σε συμμετοχή στη διαδικασία μιας χωρικά ισόρροπης οικονομικής ανάπτυξης. Ως συνέπεια προκύπτει η ανάγκη ανάδειξης των τοπικών αναπτυξιακών προβλημάτων της περιφέρειας γενικά και συγκεκριμένων περιοχών ειδικότερα, οι οποίες μπορούν να ενταχθούν αναπτυξιακά με πιο αποτελεσματικό τρόπο στο γενικότερο πρόγραμμα της στρατηγικής οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.

Η περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη περιλαμβάνει πλήθος παραγωγικών δραστηριοτήτων που αφορούν τους τρεις βασικούς τομείς της οικονομίας (πρωτογενή, δευτερογενή, τριτογενή) και επιμέρους κλάδους τους (π.χ. γεωργίας, φυσικών πόρων, τουρισμού, ναυτιλίας, υγείας και περιβάλλοντος, κ.α.). Οι

πτυχιούχοι οικονομολόγοι καλούνται να αποκτήσουν ειδικές γνώσεις στους τομείς αυτούς, που πρέπει να συνδυάζονται με άρτια κατάρτιση στα γενικά γνωστικά αντικείμενα και στα εργαλεία ανάλυσης όπως είναι Στατιστική, Οικονομετρία, Οικονομική Ανάλυση, Χρηματοοικονομική, Διοίκηση Επιχειρήσεων, Επιχειρησιακή Έρευνα, Θεσμικό Πλαίσιο και Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης κ.α.

Το Τμήμα Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης στοχεύει:

- Στην άρτια εκπαίδευση και κατάρτιση των φοιτητών, που επιθυμούν να σπουδάσουν οικονομικά, αλλά και στην απόκτηση ειδικών γνώσεων, οι οποίες απευθύνονται σε συγκεκριμένες ανάγκες της ελληνικής οικονομίας εντός και εκτός του αστικού χώρου. Συγκεκριμένα προσφέρει καλή γνώση και κατάρτιση στα εξής γνωστικά πεδία:
  - ✓ Οικονομική Θεωρία και Πολιτική
  - ✓ Ποσοτικές Μέθοδοι και Σύγχρονη Τεχνολογία
  - ✓ Διοίκηση και Οργάνωση των Επιχειρήσεων
- Στην εφαρμογή της θεωρίας και των μεθόδων έρευνας στο συγκεκριμένο αντικείμενο τόσο σε επίπεδο κλάδου όσο και σε επίπεδο παραγωγικής μονάδας. Οι πτυχιούχοι είναι εξοπλισμένοι με δεξιότητες εξειδικευμένων γνώσεων για τον περιφερειακό και αστικό τομέα, είναι έτοιμοι να αντεπεξέλθουν στις σύγχρονες απαιτήσεις του επιστημονικού χώρου της Οικονομίας, καθιστώντας τους ανταγωνιστικούς στην αγορά εργασίας.
- Επίσης, το Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος δίνει στους φοιτητές ένα εύρος και βάθος επιστημονικών γνώσεων, με τις οποίες θα μπορέσουν να συνεχίσουν με επιτυχία τις σπουδές τους σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Οι δυνατότητες επαγγελματικής αποκατάστασης εντοπίζονται τόσο στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα όσο και στον τομέα της έρευνας. Ενδεικτικά οι απόφοιτοι του Τμήματος μπορούν να απασχοληθούν:
  - ✓ Στο Δημόσιο τομέα (Υπουργεία: Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Μεταφορών, Τουρισμού, Εθνικής Οικονομίας, ΥΠΕΧΩΔΕ, Εσωτερικών και ΔΕΚΟ, ΟΤΑ, Περιφέρειες κ.λπ).
  - ✓ Σε ερευνητικά Ινστιτούτα για τη σύνταξη και υλοποίηση αναπτυξιακών, ερευνητικών ή περιβαλλοντικών προγραμμάτων κ.λπ.
  - ✓ Στον ιδιωτικό τομέα για τη σύνταξη μελετών: περιβαλλοντικών επιπτώσεων, αναπτυξιακών προγραμμάτων, επενδυτικών ευκαιριών, τουριστικών εκμεταλλεύσεων κ.λπ. Οι καλές επαγγελματικές

προοπτικές των πτυχιούχων του Τμήματος προκύπτουν και από το γεγονός ότι το Τμήμα πρωτοτυπεί στο ότι καλύπτει το υφιστάμενο κενό σε προγράμματα σπουδών συγγενών Πανεπιστημιακών Τμημάτων. Έτσι, το Τμήμα θα δώσει τη δυνατότητα να απασχοληθούν οι πτυχιούχοι του σε όλα τα επίπεδα διοίκησης, είτε ως μελετητές σε θέματα περιφερειακής ανάπτυξης και προγραμματισμού είτε σε θέσεις εργασίας, σχετικές με την ανάπτυξη, τον προγραμματισμό και την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Για όλα τα θέματα που αφορούν στη διοικητική οργάνωση και λειτουργία του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και κατά συνέπεια του Τμήματος Περιφερειακής Ανάπτυξης, αποφασίζει η Διοικούσα Επιτροπή, η οποία ασκεί αρμοδιότητες Συγκλήτου και Πρυτανείας. Συγκροτείται από τα εννέα μέλη και ασκεί όλες τις αρμοδιότητες των πανεπιστημιακών οργάνων διοίκησης συμπεριλαμβανομένων και των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής Διαχείρισης του Ειδικού Λογαριασμού.

3.3.1 Προσωρινή Γενική Συνέλευση του Τμήματος Π.Ο.Α.

Τα θέματα που αφορούν την οργάνωση και τη λειτουργία του Τμήματος και την αντίστοιχη εκπαίδευση εξετάζονται από την Προσωρινή Γενική Συνέλευση (Π.Γ.Σ.) του Τμήματος, η οποία εισηγείται σχετικές αποφάσεις προς έγκριση στη Διοικούσα Επιτροπή. Σύμφωνα με το Ιδρυτικό Διάταγμα, η Προσωρινή Γενική Συνέλευση του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης απαρτίζεται από πέντε τουλάχιστον μέλη Δ.Ε.Π. (εν ενεργεία), των οποίων το γνωστικό αντικείμενο (όπως αυτό ορίζεται στην πράξη διορισμού τους) είναι συναφές προς τα αντικείμενα που θεραπεύει το Τμήμα, και δύο εκπροσώπους των φοιτητών. Με βάση τις διατάξεις αυτές η Διοικούσα Επιτροπή στη Συνεδρίαση 46/08-06-2011 όρισε τους επιστήμονες που αναφέρονται στον παρακάτω κατάλογο ως μέλη της Π.Γ.Σ. του Τμήματος.

Πρόεδρος: Χαράλαμπος Μπότσαρης
Καθηγητής Τμήματος Περιφερειακής Ανάπτυξης
Αναπληρωτής Πρόεδρος: Δημήτριος Παναγιωτόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής ΕΚΠΑ

Εξωτερικά Μέλη της Π.Γ.Σ

- ❖ Μαρία Γιουτζή, Καθηγήτρια Σχολής Αγρονόμων Τοπογράφων Μηχανικών, ΕΜΠ
- ❖ Μιχάλης Τσινισιζέλης, Καθηγητής Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, ΕΚΠΑ
- ❖ Παναγιώτης Λιαργκόβας, Καθηγητής Τμήματος Οικονομικής Επιστήμης, Πανεπιστημίου Πελοποννήσου
- ❖ Αντιγόνη Λυμπεράκη, Καθηγήτρια Τμήματος Οικονομικής Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειο Πανεπιστήμιο
- ❖ Θεολόγος Λαμπριανίδης, Καθηγητής Τμήματος Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστημίου Μακεδονίας
- ❖ Ροΐδω Μητούλα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήματος Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας, Χαροκοπείου Πανεπιστημίου
- ❖ Αθανάσιος Κατσής, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Πανεπιστημίου Πελοποννήσου
- ❖ Σταύρος Ζωγραφάκης, Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Αγροτικής Πολιτικής και Ανάπτυξης, Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών
- ❖ Σοφία Σκορδίλη, Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήματος Γεωγραφίας, Χαροκοπείου Πανεπιστημίου

Εσωτερικά Μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης

- ❖ Στέφανος Καραγιάννης, Αναπληρωτής Καθηγητής
- ❖ Αναστασία Ψειρίδου, Επίκουρη Καθηγήτρια
- ❖ Χρίστος Λαδιάς, Λέκτορας

Δύο εκπρόσωποι των φοιτητών

Οι δύο πόλεις της Στερεάς Ελλάδας διαθέτουν αξιόλογα κτίρια με σημαντική ιστορία και αρχιτεκτονική αξία. Η αξιοποίηση αυτών των κτιρίων υποστηρίχτηκε από τις τοπικές αρχές (Δήμοι, Νομαρχίες και Περιφέρεια) και παρέχουν στέγαση για τις λειτουργίες του Πανεπιστημίου. Η ίδρυση πανεπιστημιακών τμημάτων πρέπει να συνδυάζεται με το γενικότερο σχεδιασμό και οικονομικό προγραμματισμό για την ανάπτυξη της χώρας και να στοχεύει στην κάλυψη των κοινωνικών αναγκών αλλά και την ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας. Στην προσπάθεια αυτή συμβάλλει ουσιαστικά και η ανωτάτη εκπαίδευση. Απαιτείται όμως σοβαρός προβληματισμός και προγραμματισμός για τη δημιουργία και λειτουργία νέων Πανεπιστημιακών Σχολών (www.poa.ucg.gr).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Η ΛΙΒΑΔΕΙΑ ΚΑΙ Η ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

4.1 ΓΕΩΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

4.1.1 Γεωφυσική Επισκόπηση

Η Λιβαδειά, ή Λειβαδιά, ή Λεβάδεια (κατά το επισημότερο παλαιότερα) είναι πρωτεύουσα του νομού Βοιωτίας, και έδρα του σύγχρονου δήμου Λεβαδέων και της Ιεράς Μητρόπολης Θηβών και Λεβαδειάς.

Εικ.4: Πολιτικός χάρτης του Νομού Βοιωτίας.

Η πόλη βρίσκεται σε υψόμετρο 200 μέτρων, στο δυτικό τμήμα του νομού, στο άκρο της πεδιάδας της Κωπαΐδας, παρά την αποξηρανθείσα ομώνυμη λίμνη, 130 χιλιόμετρα βορειοδυτικά της Αθήνας και 30 περίπου χιλιόμετρα από την πλησιέστερη ακτή του νομού (Παραλία Διστόμου ή Άσπρα Σπίτια που αποτελούν το επίνειο αυτής). Βόρεια της πόλης υψώνεται ο Παρνασσός και νότια ο Ελικώνας στους πρόποδες του οποίου είναι κτισμένη η παλιά πόλη της Λιβαδειάς. Διαρρέεται από το μικρό ποταμό Έρκυνα. Ο πληθυσμός της Λιβαδειάς είναι 31.230 σύμφωνα με την απογραφή του 2011 (<http://el.wikipedia.org>).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1: ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ
1907	7.089
1920	7.634
1928	12.585
1940	11.602
1951	10.915
1961	12.609
1971	15.445
1981	16.864
1991	18.437
2001	20.061
2011	31.230

*Η απογραφή του πληθυσμού γίνεται κάθε 10 χρόνια.

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και Επεξεργασία του Συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.1: ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ

Ο πληθυσμός της παρουσιάζει συνεχή αύξηση με εξαίρεση τις δεκαετίες 1930 και 1940 που παρουσίασε ελαφριά μείωση. Η τελευταία θεαματική αύξηση του πληθυσμού οφείλεται στη συνένωση Δήμων και Κοινοτήτων του σχεδίου «Καλλικράτης».

Το κλίμα της Λιβαδειάς είναι ηπειρωτικό με υγρούς χειμώνες και ζεστά καλοκαίρια λόγω του ότι περικλείεται από τα βουνά Παρνασσό και Ελικώνα.

Εικ.5: Τουριστικός χάρτης της πόλεως της Λιβαδειάς

4.1.2 Ιστορική Επισκόπηση

Με την σημερινή ονομασία δεν την αναφέρει ο Όμηρος. Πολλοί όμως ιστορικοί μεταξύ των οποίων και ο Πausανίας θεωρούν ότι υπήρχε επί Ομήρου όπου και την ταυτίζουν με τη Μήδεια που πιθανότερο να ήταν το ομηρικό όνομά της. Με αυτό το όνομα αναφέρεται από τον Όμηρο ανάμεσα στις βοιωτικές πόλεις που συμμετείχαν στον Τρωικό πόλεμο με αρχηγούς τους: Πηνέλεων, Λήιτον, Αρκεσίλαον, Προθοήνορα και Κλονίον. Αργότερα φέρεται να μετονομάστηκε σε Λεβάδεια από τον Αθηναίο Λέβαδο, που μετοίκησε τους κατοίκους στις υπώρειες παρακείμενου λόφου.

Κατά τους ιστορικούς χρόνους, η Λιβαδειά ήταν περίφημη για το πανάρχαιο Μαντείο του Τροφωνίου, το οποίο είχαν επισκεφθεί και συμβουλευθεί ο Κροίσος, ο Μαρδόνιος, ο Αιμίλιος Παύλος κ.α. Συμμετείχε στα κοινά των Βοιωτών, έχοντας κοινό νόμισμα και ακολούθησε την τύχη των άλλων βοιωτικών πόλεων. Το 395 π.Χ. λεηλατήθηκε από το Λύσανδρο, λίγο πριν από τη μάχη της Αλιάρτου. Το 86 π.Χ. πριν από τη μάχη της Χαιρώνειας, μεταξύ του Αρχελάου στρατηγού του Μιθριδάτη και των Ρωμαίων υπό τον Σύλλα, συνέβη κατάληψη και λεηλασία του ναού του Τροφωνίου. Παρά ταύτα γνώρισε όμως ιδιαίτερη ακμή κατά τον 2ο μ.Χ. αιώνα, λόγω των πολλών ιερών και ναών της.

Η αρχαία πόλη ήταν κτισμένη στη δεξιά όχθη της Έρκυνας, και ερείπιά της ήλθαν στο φως μετά από ανασκαφές. Τα περισσότερα οικοδομήματα (λουτρό, αγορά, δρόμος, μητρώο) καθώς και μεγάλος αριθμός επιγραφών χρονολογούνται από τον 4ο π.Χ. ως τον 3ο μ.χ. αιώνα.

Ο σημαντικότερος όμως αρχαιολογικός χώρος είναι το μαντικό ιερό του Τροφωνίου, το οποίο εντοπίστηκε και ανασκάφτηκε στην αριστερή όχθη της Έρκυνας, στο λόφο του Αϊ Λια. Το ιερό μαντικό άλσος, το οποίο περιέγραψε αναλυτικά ο Πausανίας, λειτουργούσε μέχρι την κατάργηση του αρχαιοελληνικού πολιτισμού από τον ιβηρικής καταγωγής Αυτοκράτορα του Βυζαντίου Θεοδόσιο Α΄. Μέσα στο άλσος, εκτός από το ιερό του Τροφωνίου, υπήρχαν χώροι ή κτίσματα αφιερωμένα στη λατρεία της Αγαθής Τύχης, του Αγαθού Δαίμονος, της Αρτέμιδος, του Ερμή, του Διονύσου και θεοτήτων του τοκετού. Υπήρχαν επίσης ο τάφος του Αρκεσίλαου, ιερά του Απόλλωνα και της Δήμητρας, καθώς και ναός του Διός Βασιλέως, προς τιμήν του οποίου τελούνταν τα Βασίλεια, γιορτή με αγώνες και πομπές κανηφόρων που καθιερώθηκε το 371 π.χ. σε ανάμνηση της νίκης των Βοιωτών στα Λεύκτρα. Το 395 π.χ. η πόλη λεηλατείται από το Λύσανδρο και το 86

π.Χ. η πόλη λεηλατείται από το Μιθριδάτη. Ο 2ος μ.χ. αιώνας αποτελεί περίοδο ακμής της πόλης (Γιαννακούρου-Χατζημανόλη Α., 1997).

Βυζαντινή περίοδος

Κατά τους πρώτους αιώνες της βυζαντινής περιόδου η πόλη της Λιβαδειάς δεν παρουσίασε ιδιαίτερη ανάπτυξη, μετά τις καταστροφές που είχε υποστεί από τους Χριστιανούς. Ακολούθησε τις τύχες του Ανατολικού Ιλλυρικού, μεταξύ Ανατολής και Δύσης, τόσο στις πολιτικές όσο και στις εκκλησιαστικές μεταβολές, μέχρι την τελική εκκλησιαστική υπαγωγή στη δικαιοδοσία του πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως.

Κατά τον 12ο αιώνα της βυζαντινής περιόδου, η ανάπτυξη της μεταξουργίας στη Θήβα συμπαρασύρει και τη Λιβαδειά σε μια οικονομική αναζωογόνηση που φθάνει στο απόγειο της. Οι ληστρικές επιδρομές όμως των Νορμανδών αποδυνάμωσαν την καλλιέργεια και τη βιομηχανία μέταξας στην ευρύτερη περιοχή και περιορίσαν την εμπορική κίνηση που ευνόησε την ακμή της Λιβαδειάς μέχρι τα μέσα του 12ου αιώνα.

Φραγκοκρατία

Μετά την κατάληψη της νότιας Ελλάδας από τους Φράγκους της Δ' Σταυροφορίας (1204), η Λιβαδειά παραχωρήθηκε στον «κύριο των Αθηνών» Όθωνα ντε λα Ρός και, έναν αιώνα αργότερα, μετά την ήττα των Φράγκων από τους Καταλανούς στη μάχη του Αλμυρού (1311), οι κάτοικοι παρέδωσαν το κάστρο της πόλης στους νικητές με αντάλλαγμα την παραχώρηση προνομίων. Την περίοδο αυτή η Λιβαδειά γνωρίζει μεγάλη εμπορική ακμή. Η καταλανική κυριαρχία συνεχίστηκε από την επικυριαρχία του βασιλέως της Σικελίας Φρειδερίκου ως τον Μάιο του 1388, οπότε η περιοχή του δουκάτου των Αθηνών περιήλθε στο Νέριο Ατζαγιόλι, μέλος φλωρεντινού τραπεζικού οίκου (Τσεβάς Γ., 2006).

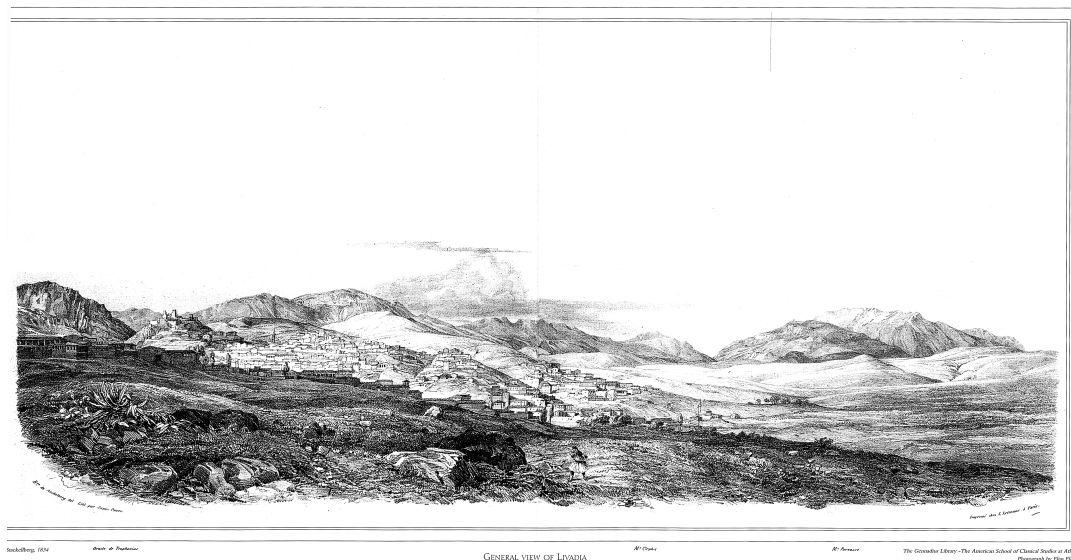
Οθωμανική περίοδος

Δύο χρόνια μετά την παράδοση της Αθήνας στον Μωάμεθ Β' τον Πορθητή (1458), η Λιβαδειά περιήλθε στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και αποτέλεσε **KAZA**, διοικητική υποπεριφέρεια, που υπαγόταν ως το 1470 στο Σαντζάκιο Τρικάλων και αργότερα στο Σαντζάκιο Ευρίπου (Μαγιάκος Π., 1932).

Σημειώνουμε ορισμένες σημαντικές ημερομηνίες της περιόδου.

- **1752:** Γεννιέται στην Λιβαδειά ο Λάμπρος Κατσώνης.

- **1760:** Γεννιέται ο πρόκριτος της Λιβαδειάς Νικόλαος Νάκος.
- **1770:** Γεννιέται στην Λιβαδειά ο προεστός Ιωάννης Φίλων.
- **1778:** Γεννιούνται στην Λιβαδειά οι αγωνιστές Γιαννούλης Νάκος και ο Γεωργαντάς Π. (Λάμπας Τ., 1954).

Εικ.6: Άποψη της πόλεως της Λιβαδειάς τον 18^ο αιώνα.

Επανάσταση του 1821

Στις παραμονές της Επανάστασης του 1821, η "Γκισιούρ Λιβαδειά", όπως την ονόμαζαν οι Τούρκοι για τον πολυάριθμο ελληνικό πληθυσμό της, είχε 10.000 Έλληνες κατοίκους, που επιδίδονταν στη γεωργία, το εμπόριο και τη βιοτεχνία. Το 1820 η πόλη ήταν το κέντρο των ενεργειών της Φιλικής Εταιρείας στην ανατολική Στερεά Ελλάδα, στην οποία και είχαν μνηθεί οι πρόκριτοί της Νικόλαος Νάκος, Ιωάννης Λογοθέτης και Ιωάννης Φίλων. Οι πρόκριτοι της Λιβαδειάς συνέχισαν την προετοιμασία της εξέγερσης, ορίζοντας για τη φρούρησή της τον κάτοικο της Λιβαδειάς Αθανάσιο Διάκο, που είχε στο μεταξύ αποστατήσει από την Αυλή του Αλή πασά και είχε αναλάβει υπαρχηγός του αρματολού Οδυσσέα Ανδρούτσου. Ειδικότερα ανέλαβε τη φρούρηση της οδικής διέλευσης από Δαύλεια προς Αράχοβα και Αμφισσα (Σάλωνα), με ορμητήριο την μονή Λυκουρέση και την ανάληψη της αρχηγίας των όπλων στη περιοχή σε συνεργασία με τον από Αράχοβα σύντροφό του Βασίλη Μπούσγο (Δάλκας Ε., 1981).

Η έκρηξη της Επανάστασης στη περιοχή της Λιβαδειάς εκδηλώθηκε τη νύκτα της 25ης προς την 26η Μαρτίου του 1821 όταν έπεσε το «πρώτο βόλι» από τον Βασίλη Μπούσγο και τους ένοπλους άνδρες του, (που του είχαν θέσει στη διάθεσή του οι προύχοντες της Αράχοβας), στη θέση «στενό του Ζεμενού» σκοτώνοντας

μερικούς Τούρκους. Στις 31^η Μαρτίου ο Αθανάσιος Διάκος ηγούμενος των στρατολογημένων από τον ίδιο επαναστατών κατέλαβε το κάστρο την 1 Απριλίου του 1821, μετά από τρεις ημέρες άγριας μάχης από σπίτι σε σπίτι, το κάψιμο του σπιτιού του Μιρ Αγά (συμπεριλαμβανομένου του χαρεμιού) και η πόλη έπεσε στους Έλληνες. Η Λιβαδειά, ελεύθερη πλέον, σήκωσε την ελληνική σημαία στις 4 Απριλίου στο κάστρο και στη θέση Ώρα. Σε πανηγυρική δοξολογία οι επίσκοποι Σαλώνων, Ταλαντίου (Αταλάντης) και Αθηνών ευλόγησαν την επαναστατική σημαία του Διάκου. Η μάχη της Πέτρας ήταν η τελευταία του επαναστατικού αγώνα και κάτω από την ηγεσία του Δημητρίου Υψηλάντου οι Έλληνες εξεδίωξαν όλους τους Τούρκους από την Βοιωτία (Τσεβά Γ., 2006).

Νεότερη περίοδος

Με τη συγκρότηση του υποτυπώδους «Ελληνικού Κράτους κατ' εντολή», επί Ιωάννη Καποδίστρια, η Λιβαδειά άρχισε να ανασυγκροτείται. Οι κάτοικοι που είχαν καταφύγει σε άλλες περιοχές επανήλθαν και το 1841 η πόλη ήταν πλέον ένα από τα εύρωστα οικονομικά κέντρα του νεοπαγούς Ελληνικού Βασιλείου.

Με το διάταγμα της 20^{ης} Ιουνίου 1836 η Βοιωτία αποτελούσε μία Επαρχία με Πρωτεύουσα τη Λιβαδειά ενώ η Θήβα ήταν πρωτεύουσα της Επαρχίας Θηβαΐδος. Όταν το 1838 η Επαρχία Βοιωτίας ενώθηκε μετά της Επαρχίας Θηβαΐδος, ως Πρωτεύουσα της Διοικήσεως ορίσθηκε η **Λεβάδεια (αριθμ. 19/Β.Δ.1838)** (Δημητρόπουλος Δ., 2005).

Η Κυβέρνηση Γεωργίου Θεοτόκη που κέρδισε τις εκλογές το Φεβρουάριο του 1899, αποφάσισε τη Νέα Διοικητική Διαίρεση του Κράτους. Η Επιτροπή που συγκροτήθηκε, εισηγήθηκε τη Διαίρεση του Νομού Αττικοβοιωτίας σε δύο Νομούς, πρότεινε δε να ορισθεί η Λιβαδειά Πρωτεύουσα του Νομού Βοιωτίας. Ο Μπουφίδης Πρόεδρος της Βουλής εκείνη την περίοδο βοήθησε ουσιαστικά στην λήψη της πιο πάνω απόφασης.

Τελικά με το Νόμο ΒΧΔ της 6ης Ιουλίου 1899, οι Επαρχίες Λεβαδειάς και Θηβών απετέλεσαν το Νομό Βοιωτίας με έδρα την Λεβάδεια. Στα επόμενα χρόνια υπήρξε μια δυναμική αντιπαράθεση των δύο πόλεων, έγινε αφετηρία για μία ειρηνική αντιπαλότητα και άμιλλα μεταξύ Θηβών και Λεβαδειάς, που είχε σαν αποτέλεσμα την ανάπτυξη των δύο πόλεων προς όφελος των πολιτών τους και της Βοιωτίας.

15. D. Maillart-Henri Belle, 1877

Εικ.7: Εμπορικός δρόμος στην Λιβαδειά τον 19^ο αιώνα.

4.2 ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ

Οδικό Δίκτυο:

Διαθέτει πλήρες οδικό δίκτυο που ενώνει πόλεις κωμοπόλεις και χωριά του Νομού με την πόλη της Λιβαδειάς. Η πρόσβαση στη πόλη είναι εύκολη και μπορεί να γίνει με τη χρήση αυτοκινήτου. Το οδικό δίκτυο της περιοχής διαθέτει δύο κύριους οδικούς άξονες. Ο πρώτος είναι η Παλαιά Εθνική Οδός Αθηνών-Θεσσαλονίκης και ο δεύτερος οδικός άξονας είναι η Νέα Εθνική Οδός. Ο καλύτερος τρόπος να εξερευνήσετε την Λιβαδειά με τις πολλές φυσικές ομορφιές, είναι να διαθέσετε δικό σας μεταφορικό μέσο, και αξίζει τον κόπο να επισκεφθείτε μέρη που δεν φθάνουν οι τοπικές συγκοινωνίες και οι οργανωμένες εκδρομές όπως είναι οι ορεινοί όγκοι του Παρνασσού και του Ελικώνα.

Με λεωφορείο:

Η πόλη θεωρείται συγκοινωνιακός κόμβος. Με τα λεωφορεία του ΚΤΕΛ Λιβαδειάς εκτελούνται καθημερινά δρομολόγια για όλες τις πόλεις του Νομού (Θήβα, Αλίαρτο, Ορχομενό, Αράχωβα, Δίστομο, Σχηματάρι-Οινόφυτα) και τα χωριά

της περιοχής. Επίσης συνδέεται με καθημερινά πυκνά δρομολόγια με την Αθήνα και με τουριστικούς προορισμούς της περιοχής όπως, Δελφοί, Ιτέα, Γαλαξίδι, Αμφισσα, Άσπρα Σπίτια και Καμένα Βούρλα. Ακόμα συνδέεται καθημερινά με μεγάλες πόλεις της Ελλάδος όπως Θεσσαλονίκη, Γιάννενα κ.α.

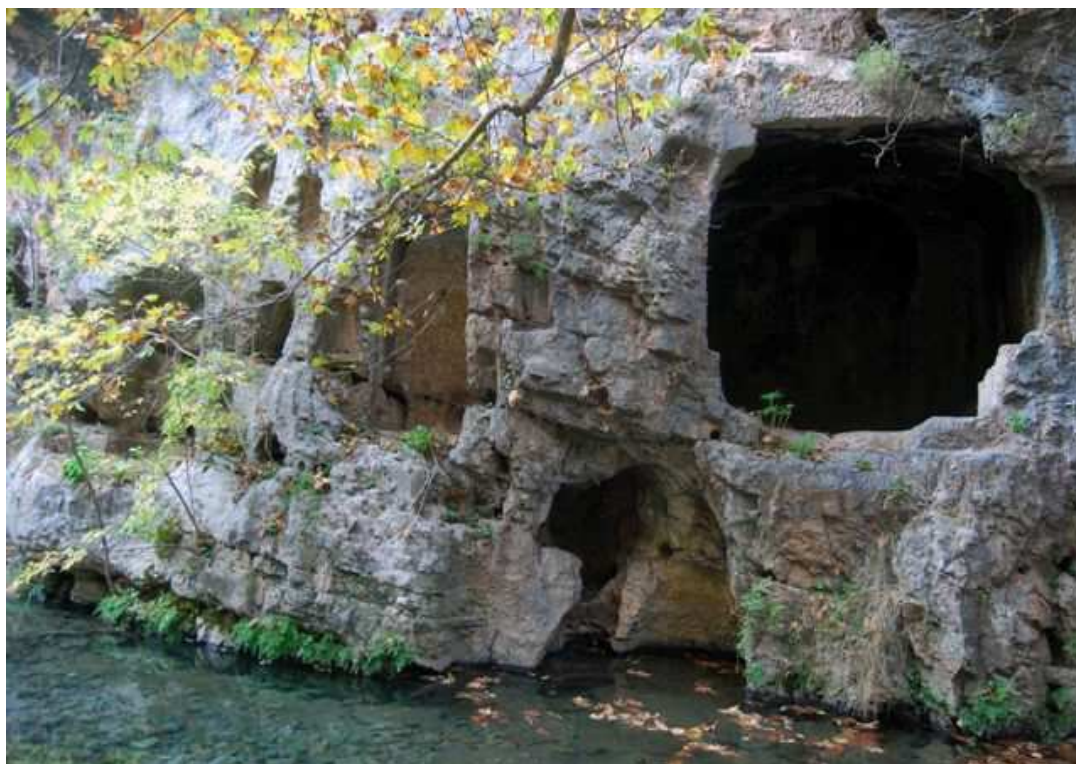
 Με τρένο:

Σιδηροδρομικώς εκτελούνται καθημερινά δρομολόγια από Πειραιά, Αθήνα για Θεσσαλονίκη με ενδιάμεσο σταθμό τη Λιβαδειά.

4.3 ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ-ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

Υπάρχουν αξιόλογα μνημεία στην πόλη που δείχνουν την πολιτιστική της κληρονομιά και προσελκύουν αρκετούς επισκέπτες κάθε χρόνο. Τα σημαντικότερα είναι:

- Τα ερείπια του μαντείου του Τροφωνίου (Ρούσσαρης Α., 1998).

Εικ.8: Μαντείο Τροφωνίου στην Κρύα.

- Το βυζαντινό κάστρο, που επεκτάθηκε από τους Φράγκους και τους Καταλανούς.

Εικ.9: Βυζαντινό Κάστρο της Λιβαδειάς.

- Ο Πύργος του Ρολογιού, ο οποίος χτίστηκε στα χρόνια της Φραγκοκρατίας και χρησίμευε ως πυρσός. Το 1803, ο λόρδος Έλγιν, χάρισε στην πόλη ένα Ρολόι, προκειμένου να μην τον εμποδίσουν οι ντόπιοι κοτζαμπάσηδες και αγάδες στις ανασκαφές του Μαντείου του Τροφωνίου. Το ρολόι τοποθετήθηκε στον Πύργο λόγω της περίοπτης θέσης του και είναι ένα από τα χαρακτηριστικά σημεία στη Λιβαδειά.

Εικ.10: Πύργος του Ρολογιού στη Λιβαδειά επί Φραγκοκρατίας.

- Το εκκλησάκι της Αγίας Ιερουσαλήμ στη σπηλιά της Ζωοδόχου Πηγής, δίπλα στο εκκλησάκι του Αϊ-Μηνά.

Εικ.11: Εκκλησάκι της Αγίας Ιερουσαλήμ στη Λιβαδειά.

- Η μονή Λυκουρέση, της οποίας η σκεπή (ήταν φτιαγμένη από μόλυβδο) χρησιμοποιήθηκε κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας για την κατασκευή φυσιγγιών.

Εικ.12: Μονή Λυκουρέση Λιβαδειά.

- Το άγαλμα του Λέοντα της Χαιρώνειας, που βρίσκεται στην είσοδο του ομώνυμου χωριού και αποτελεί μνημείο της ήττας των Θηβαίων από το Φίλιππο της Μακεδονίας στη μάχη του 338 π.Χ.

Εικ.13: Λέοντα της Χαιρώνειας.

- Τα ερείπια του ναού του Διός Βασιλέως κοντα στο εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία.

Εικ.14: Ερείπια του ναού του Διός Βασιλέως.

- Το πέτρινο θέατρο της Κρύας κοντά στις αρχαίες πηγές της Λήθης και της Μνημοσύνης.

Εικ.15: Πέτρινο θέατρο της Κρύας.

- Το Μουσείο της Λιβαδειάς ιστορικό και λαογραφικό που ευρίσκεται στην περιοχή της Κρύας στην όχθη του ποταμού Έρκυνα όπου παρουσιάζονται οι εξής θεματικές ενότητες: Ιστορία, Υφαντουργεία, Ενδυμασία, Αγροτικά Εργαλεία και Οικιακά Σκεύη και αντικείμενα του καθημερινού βίου. Επίσης παρουσιάζεται ο τρόπος υδροκίνησης με κυρίαρχο έκθεμα έναν ανακατασκευασμένο αλεστικό μηχανισμό, που παίρνει ενέργεια για την κίνηση του από την υπάρχουσα κατακόρυφη φτερωτή του κτιρίου. (Διαμαντόπουλος Α., 1991).

Εικ.16: Ιστορικό και Λαογραφικό μουσείο της Λιβαδειάς.

- Τέλος αρκετά από τα κτίρια της πόλεως έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέα λόγω της αξιόλογης αρχιτεκτονικής παρουσίας τους.

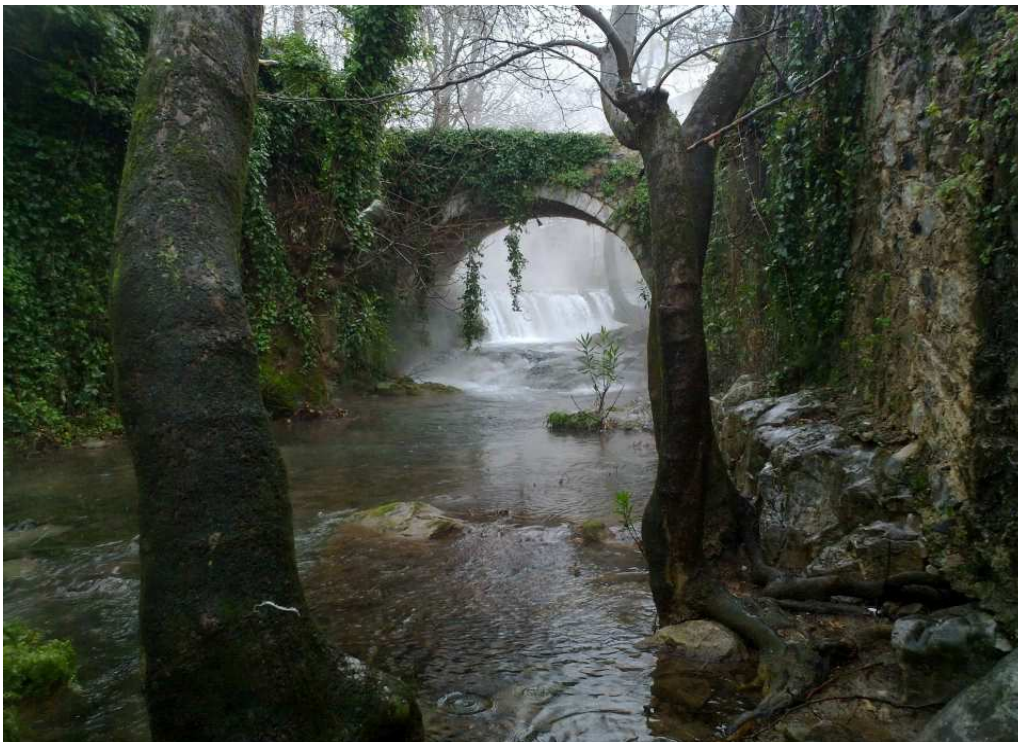
4.4 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

4.4.1 Περιβάλλον και Αξιοθέατα

Η σύγχρονη πόλη έχει νέα ρυμοτομία με ευθείς δρόμους, καλή ύδρευση και ηλεκτροφωτισμό και με τέσσερις πλατείες: Λάμπρου Κατσώνη, Γεωργίου του Α΄, Αθανασίου Διάκου και Πανηγύρεως. Βελτιώθηκαν τα έργα πρασίνου της πλατείας Λ. Κατσώνη όπως και η Κεντρική πλατεία της πόλεως. Βελτιώθηκε η περιοχή των πηγών της Κρύας με τα υπεραιωνόβια πλατάνια, η οποία θεωρείται περιοχή υψηλού κάλους με τη βελτίωση των καταρρακτών και του περιβάλλοντος χώρου.

Εκ των κυρίων οικοδομών της πόλης είναι το Άσυλο Ανιάτων, το κτίριο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος και οι τέσσερις κύριοι ναοί: της Παναγίας Θεοτόκου, του Αγίου Νικολάου, του Αγίου Γεωργίου και της Ευαγγελιστρίας. Τα σημαντικότερα είναι:

- Η τοποθεσία Κρύα με καταρράκτες, αιωνόβια πλατάνια και άφθονη χλωρίδα.

Εικ.17: Καταρράκτες της Κρύας.

- Το ποτάμι Έρκυνα που διασχίζει την πόλη και χύνεται στο Βοιωτικό Κηφισσό.

Εικ.18: Η Έρκυνα.

- Η νεροτριβή με την φτερωτή της στο ποτάμι Έρκυνας

Εικ.19: Νεροτριβή της Κρύας.

- Στο δημοτικό διαμέρισμα Λαφυστίου σε ανακαινισμένο παραδοσιακό κτίριο κατασκευάστηκε το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας και Αγροτικής Κληρονομιάς. Το Μουσείο προβάλλει την τοπική παράδοση στον αγροτικό τομέα και φιλοξενεί εκθέματα αντικείμενα και φωτογραφικό υλικό.
- Νότια της Λιβαδειάς εκτείνεται το όρος του Ελικώνα που είναι γνωστό από την εποχή του Ησίοδου ως το βουνό των Μουσών. Το βουνό έχει πλούσια βλάστηση όπως πυκνά δάση ελάτης που του δίνουν μια σπάνια ομορφιά. Στους πρόποδες του Ελικώνα στον οικισμό Ανάληψης δημιουργήθηκε το Κέντρο Περιβατολογικής Εκπαίδευσης που είναι εξοπλισμένο με σύγχρονα μέσα. Ο στόχος του Κέντρου είναι η διάχυση της Περιβαλλοντικής πληροφορίας, η εξοικείωση και η ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα περιβάλλοντος (Δήμος Λιβαδειάς, 2001).

4.4.2 Εκδηλώσεις

Κάθε Αύγουστο και Σεπτέμβριο διοργανώνονται από το Δήμο Λιβαδειάς τα «Τροφώνια», πολιτιστικές εκδηλώσεις με θεατρικές και χορευτικές παραστάσεις, συναυλίες, εκθέσεις, κ.ά.

Χαρακτηριστικό επίσης είναι το Πάσχα της Λιβαδειάς, σε όλη την πόλη στήνονται υπαίθριες ψησταριές στους δρόμους από τους κατοίκους που είναι τόσες πολλές που από την τσίκνα κρύβεται ακόμη και ο ήλιος. Στο δε χώρο της Κρύας οι επισκέπτες κερνιούνται με οβελία, αυγά και κρασί από τον Δήμο.

Εικ.20: Πάσχα στην Λιβαδειά.

Στις Απόκριες με συνεργασία του Δήμου και των τοπικών πολιτιστικών συλλόγων διοργανώνεται το Γαϊτανάκι του Δήμου Λιβαδέων. Κατά την διάρκεια του Τριωδίου οργανώνονται διαγωνισμοί, παρουσιάσεις αποκριάτικων παραδοσιακών στολών και τραγουδιών καθώς άναμμα φωτιών σε συνοικίες και οικισμούς του Δήμου και γλέντια με λαϊκούς οργανοπαίχτες.

Ονομαστό στο πανελλήνιο είναι το Σουβλάκι Λιβαδειάς, που πρωτοφτιάχτηκε το 1951.

Κάθε χρόνο στο Δήμο Λιβαδειάς διοργανώνεται μεγάλη εμποροπανήγυρη από τις 26 Οκτωβρίου έως τις 2 Νοεμβρίου (<http://www.livadia.gr>).

4.5 Ο ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Στον κοινωνικό τομέα η πόλη της Λιβαδειάς ακολουθεί μια θετική πορεία. Η εκκλησιά και η πολιτεία βοηθάνε τους αστέγους ημεδαπούς και αλλοδαπούς με τη καθημερινή χορήγηση τροφίμων. Η Λιβαδειά διαθέτει γηροκομεία και αρκετά ΚΑΠΗ για τους ηλικιωμένους κατοίκους της. Στις παρυφές της πόλεως υπάρχει σύγχρονο Κρατικό Νοσοκομείο με δυνατότητα για ολοκληρωμένη περίθαλψη ασθενών.

Εικ.21: Το Γενικό Νοσοκομείο Λιβαδειάς.

Τέλος υπάρχουν αρκετοί σύλλογοι πολιτιστικοί, εξωραϊστικοί επιστημονικοί που αναπτύσσουν τις κοινωνικές σχέσεις μεταξύ των συμπολιτών.

Η παρουσία του Πανεπιστημίου βοήθησε στην αναβάθμιση του κοινωνικού τομέα της πόλεως μια και οι φοιτητές μαζί με τους καθηγητές του Τμήματος έδωσαν ζωντάνια με την παρουσία τους στην πόλη. Οι εκδηλώσεις που πραγματοποίησε το Πανεπιστήμιο με τη συμμετοχή και τη βοήθεια των τοπικών αρχών αναβάθμισε ουσιαστικά το κοινωνικό και πνευματικό επίπεδο της πόλης.

4.6 Ο ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

4.6.1 Η Οικονομία της Λιβαδειάς τον 19^ο και 20^ο Αιώνα

Μια από τις πιο σημαντικές περιόδους οικονομικής ευρωστίας για τη Λιβαδειά είναι ο 19ος αιώνας όπου σημειώθηκε έντονη εκβιομηχάνιση στην περιοχή. Συγκεκριμένα υπήρξε μία από τις 4 πόλεις μαζί με την Πάτρα, τον Πειραιά και τη Σύρο, που έπαιξαν αποφασιστικό ρόλο στην εκβιομηχάνιση της χώρας μετά την απελευθέρωση από την Τουρκική κατοχή. Στη Λιβαδειά αναπτύσσεται με ταχύτατους ρυθμούς η κλωστοϋφαντουργία. Γιατί στην πεδιάδα της Κωπαΐδας παράγονται μεγάλες ποσότητες βαμβακιού. Αυτές περνούν άμεσα στη διαδικασία επεξεργασίας με λίγα έξοδα μεταφοράς, δεδομένου ότι τα υφαντουργεία βρίσκονται κοντά στον τόπο παραγωγής, μειώνοντας έτσι το κόστος. Στη περιοχή ευδοκίμει το πρινοκόκκι (πολύτιμη ουσία για τις βαφές). Η Λιβαδειά βρίσκεται σε κομβικό σημείο μεταξύ βορρά και νότου. Διαθέτει το ποτάμι της Έρκυνας (το οποίο διασχίζει την πόλη), τα νερά του οποίου αποτελούν κινητήριο δύναμη για τις μηχανές των εργοστασίων.

Η οικονομία της περιοχής Λιβαδειάς βασιζόταν κυρίως στην καλλιέργεια του σίτου και του βαμβακιού και στη βιομηχανική δραστηριότητα που υποστήριζε την κατεργασία αυτών των προϊόντων. Η μέση ετήσια γεωργική παραγωγή για μεν το σίτο υπολογιζόταν σε 16.000.000 οκάδες για δε το βαμβάκι σε 12.500.000 οκάδες σύσπορου. Το ποσό της ετήσιας παραγωγής σύσπορου βαμβακιού στην περιοχή της Λιβαδειάς αντιστοιχούσε στη συνολική παραγωγή της χώρας. Το μεγαλύτερο τμήμα του παραγόμενου σίτου χρησιμοποιείτο για τη διατροφή των κατοίκων της περιοχής το δε πλεονάζον συγκεντρωνόταν κατά τα τελευταία έτη (1935-1940) στις αποθήκες της ΚΕΠΕΣ.

Το βαμβάκι διατίθετο σε διάφορες εγχώριες αγορές εκτός από μία ποσότητα 1.800.000 οκάδων σύσπορου το οποίο απορροφούσε η τοπική νηματουργία. Η υπόλοιπη παραγόμενη ποσότητα σύσπορου βαμβακιού περίπου 10.700.000 οκάδες

διοχετευόταν στην εγχώρια αγορά, αφού είχε ήδη υποστεί τη φάση του εκκοκκισμού από τα εκκοκκιστήρια της περιοχής. Μετά τη φάση του εκκοκκισμού, περίπου 600.000 οκάδες εκκοκκισμένου βαμβακιού μεταφέρονταν από τη Λιβαδειά στις νηματοουργίες άλλων περιοχών. Η ποιότητα του παραγόμενου βαμβακιού ήταν άριστη, ζημιωνόταν όμως εξαιτίας των πρωτόγονων μεθόδων συλλογής του προϊόντος από τους αγρούς. Χρησιμοποιούσαν το παραγόμενο βαμβάκι για την παραγωγή χονδρών νημάτων γεγονός που υπό ομαλές συνθήκες δυσχέραινε την εύκολη διάθεσή τους στην αγορά. Σημαντικό στοιχείο για την ανάπτυξη της Βοιωτίας απετέλεσε η αποξήρανση της λίμνης Κωπαΐδας. Το 1833 οι Τίπς και Έιχταλ προτείνουν την αποξήρανση της λίμνης, χωρίς να έχουν απήχηση οι προτάσεις τους. Το 1838 γίνεται η αρχή των πρώτων έργων. Κι όπως ήταν ακυβέρνητο πλοίο η χώρα, η διαμάχη μεταξύ Άγγλων και Γάλλων κεφαλαιούχων, για την ανάληψη των έργων, γίνεται αισθητή το 1865, μετά την έξωση του Όθωνα Α'.

Ο βουλευτής Βοιωτίας, Λιβαδείτης δικηγόρος, Δημήτριος Παπασπύρου υπήρξε ο πρωταγωνιστής των μεγάλων αγώνων για την απαλλοτρίωση της Κωπαΐδας. Με Βασιλικό Διάταγμα στις 23 Αυγούστου 1953 επικυρώθηκε σύμβαση του Ελληνικού Κράτους με την Αγγλική Εταιρεία για εξαγορά όλης της περιουσίας της Εταιρείας που υπήρχε στην Κωπαΐδα, με αντίτιμο ένα εκατομμύριο λίρες. Τον ίδιο χρόνο με Ν.Δ. **2643/1953** «περί παραχωρήσεως προς αποκατάσταση καλλιεργητών των γαιών του Κωπαϊδικού πεδίου» μοιράστηκε σε 12.500 οικογένειες από τα γύρω χωριά (Μέλιος Ν., Παπαδόπουλος Α., 1999).

Η επικοινωνία μέσα και γύρω από τη Λιβαδειά γινόταν με πολλές γέφυρες. Σπουδαιότερες εξ αυτών ήταν: Οι τέσσερις γέφυρες της Έρκυνας, οι τρεις στην Κρύα και η μεγάλη τοξωτή, που τη γκρέμισαν μετά την Επανάσταση, και στη θέση της έχτισαν τη σημερινή γέφυρα της οδού Λάππα. Το Τρίχινο γεφύρι, που είναι πάνω στο χείμαρρο Ξηριά, δίπλα στο φρούριο. Τα γεφύρια, λοιπόν, εκτός της αισθητικής τους σπουδαιότητας, είχαν **επικοινωνιακό χαρακτήρα** μεταξύ των ανθρώπων, γιατί ένωναν δύσβατες περιοχές και μετέδιδαν την οικονομική δραστηριότητα των πόλεων, που είχε μεγάλη ανάγκη ο τότε υπόδουλος ελληνισμός (Κουτσαβδής Γ., 1965).

Το ποτάμι της Έρκυνας αποτέλεσε πλουτοπαραγωγική πηγή για την πόλη, αφού εγίνετο συνεχής εκμετάλλευση των ορμητικών νερών της για την κίνηση των μεγάλων τροχών των μύλων που χρησίμευαν στο άλεσμα των σιτηρών και στο πλύσιμο μαλλιών του Παρνασσού (μαρτυρία Γάλλου ιστορικού το 1841). Επίσης χρησιμοποιήθηκαν για την κίνηση μεγάλου αριθμού υδραυλικών μηχανών μετά την

ύφανση χοντρών υφαντών κατά την επεξεργασία τους (νεροτριβές) «μαρτυρία Ε. Γκίκα στα 1860».

Για πολλά χρόνια ήκμασε η ξακουστή Λιβαδίτικη αγορά, η οποία άρχισε από την πλατεία Μαγιάκου (Ταμπάχνα) και διασχίζοντας το μεγαλύτερο σημείο της οδού Στρατηγού Ιωάννου, έφθανε στην Τσόγκα. Εγκαινιάσθηκε επί Γεωργίου Σπυρόπουλου μεταξύ των ετών 1930 με 1932, για να διαλυθεί σταδιακά, τη χρονική περίοδο 1965 με 1970. Εντός αυτών «των τειχών» οι κάτοικοι της Λιβαδειάς έζησαν το μεσοπόλεμο, τον πόλεμο του 40, την κατοχή, τον εμφύλιο και τη μετεμφυλιακή περίοδο.

Η βιομηχανική περιοχή στις παρυφές της πόλεως με μεγάλα εργοστάσια αλουμινοκατασκευών, υφαντουργεία και νηματουργεία βοηθάνε στην οικονομική ανάπτυξη. Αρκετοί από τους κατοίκους εργάζονται στο εργοστάσιο Αλουμινίου στα Άσπρα Σπίτια (Αλουμίνιο της Ελλάδος) και σε εργοστάσια στη Θήβα και στην ευρύτερη περιοχή (Λάρκο, Μίσκο, Τιτάν, Nestle, Bayer AG, κ.α.). Ο κάμπος της Κωπαΐδας είναι από τους μεγάλους τροφοδότες της αγοράς της Αθήνας με κηπευτικά και λαχανικά. Η πρωτογενής παραγωγή είναι αναπτυγμένη στην περιοχή με τα εγγειοβελτιωτικά έργα στον ποταμό Κηφισό και την ανάπτυξη βιολογικών καλλιεργειών που ανέπτυξαν και βελτίωσαν την γεωργική παραγωγή. Η δευτερογενής παραγωγή είναι επίσης πολύ ανεπτυγμένη με αιχμή την περιοχή των Οινοφύτων της Θήβας και της Λιβαδειάς. Στην ευρύτερη περιοχή υπάρχουν βιομηχανίες επεξεργασίας ελαίων, εκκοκκιστήρια βάμβακος, νηματουργίες κ.α. όπως αναφέρονται αναλυτικά στους πίνακες του Εμπορικού Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Λιβαδειάς. Οι περισσότερες από τις παραγόμενες ποσότητες βάμβακος εξάγονται σε χώρες του εξωτερικού λόγω της άριστης ποιότητας τους.

4.6.2 Η Οικονομία της Λιβαδειάς Σήμερα

Η Λιβαδειά είναι αγροτικό κέντρο μιας εύφορης περιοχής, που παράγει βαμβάκι, καπνό, σιτηρά, κηπευτικά, κτηνοτροφικά κ.α. προϊόντα. Έχει αξιόλογη βιομηχανία μεταλλικών κατασκευών, οικοδομικών υλικών, κτηνοτροφικών, καθώς και εκκοκκιστήρια βαμβακιού, νηματουργεία, κλωστήρια, υφαντουργεία, σπορελαιουργεία κ.α. Σημαντική ανάπτυξη παρουσιάζει η βιοτεχνία υφαντών και ειδών λαϊκής τέχνης. Η Λιβαδειά είναι οδικός κόμβος, ιδιαίτερα για τις συγκοινωνίες με την ορεινή Παρνασσίδα (Δελφούς, Όσιο Λουκά, Δίστομο, Δεσφίνα), με αξιόλογη εκδρομική και τουριστική κίνηση.

4.7 ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

Ο Νομός Βοιωτίας καλύπτει μια έκταση 3.211 τ.χλμ. και συνορεύει βόρεια με το Ν. Φθιώτιδος, δυτικά με το Ν. Φωκίδας, νότια βρέχεται από τον Κορινθιακό Κόλπο και συνορεύει με το Ν. Αττικής και ανατολικά με το Ν. Ευβοίας και βρέχεται από τον Ευβοϊκό Κόλπο.

Εικ.23: Χάρτης Νομού Βοιωτίας.

Ο πληθυσμός ανέρχεται στους 115.765 κατοίκους σύμφωνα με την ελληνική απογραφή του 2011, με τα προσωρινά αποτελέσματα που δόθηκαν στη δημοσιότητα από την Ελληνική Στατιστική Αρχή στις 22 Ιουλίου 2011. Από τους 117.730 κατοίκους οι 61.400 είναι άνδρες ενώ οι 56.330 είναι γυναίκες. Η Βοιωτία σημείωσε μείωση περίπου 10,2% σε σχέση με το 2001 που ο πληθυσμός της ήταν 131.085 κάτοικοι. Η πυκνότητα του πληθυσμού ανέρχεται σε 39,89 κατοίκους ανά τ.χλμ., σε σχέση με το μέσο όρο της Ελλάδας που είναι 81,75 κάτοικοι ανά τ.χλμ.

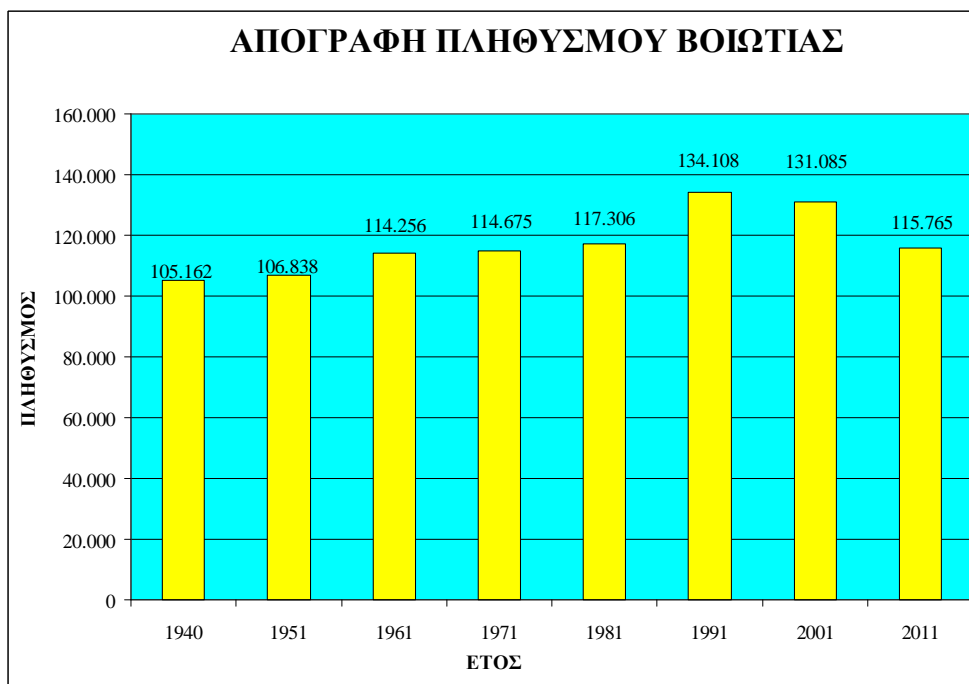
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2: ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

ΕΤΟΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ
1940	105.162
1951	106.838
1961	114.256
1971	114.675
1981	117.306
1991	134.108
2001	131.085
2011	115.765

* Η απογραφή του πληθυσμού γίνεται κάθε 10 χρόνια.

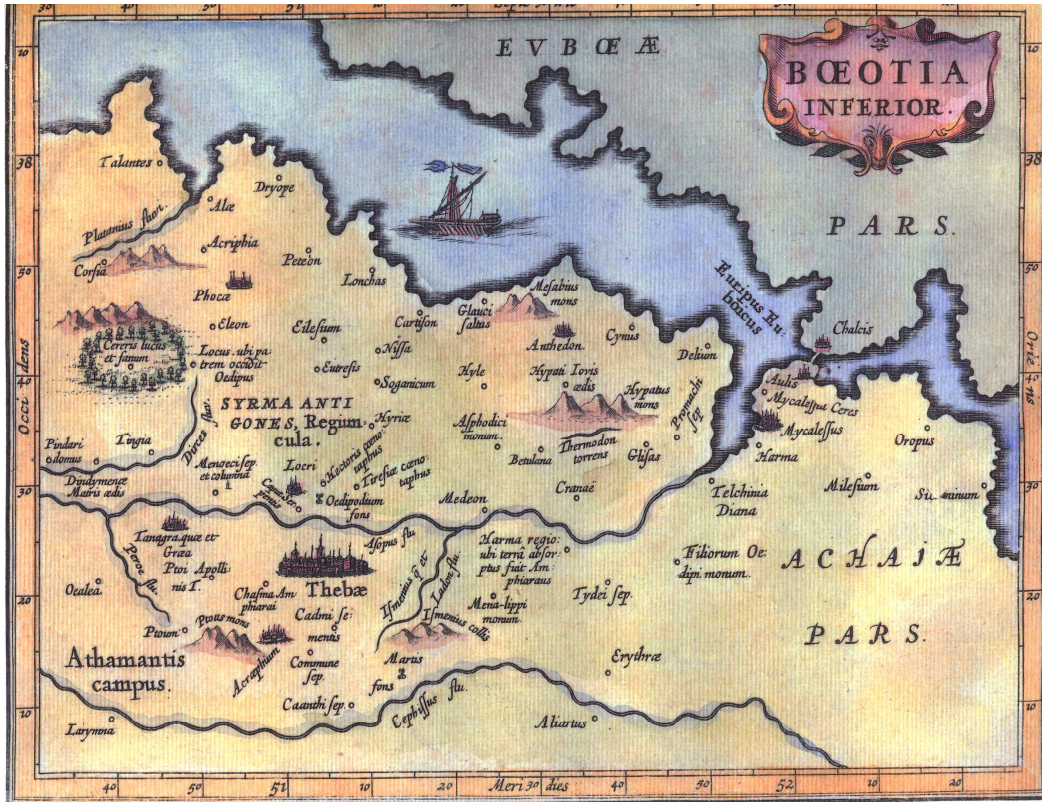
Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και Επεξεργασία του Συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.2: ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ

Ο πληθυσμός του νομού παρουσίαζε σταθερή αυξητική τάση τις προηγούμενες δεκαετίες πλην της τελευταίας που υπήρξε μείωση κυρίως λόγω της σχετικής αποβιομηχανοποίησης την τριετία 2009-2011.

2. Johannes Laurenberg, 1661

MAP OF SOUTH BŒOTIA

Εικ.24: Χάρτης της Βοιωτίας του 17^{ου} αιώνα

3. Johannes Laurenberg, 1661

MAP OF NORTH BŒOTIA

Εικ.25: Χάρτης της Βοιωτίας του 17^{ου} αιώνα

Η Βοιωτία είναι περιοχή πεδινή και πολύ εύφορη. Η ορεινή έκταση είναι πολύ μικρή. Αναλυτικά η κατανομή του εδάφους σε κατηγορίες έχει ως εξής: το 40% είναι πεδινό, το 38% ημιορεινό και 22% ορεινό.

Οι μεγαλύτερες πεδιάδες είναι της Θήβας, της Χαιρώνειας και της Κοπαΐδας (που σχηματίστηκε ύστερα από την αποξήρανση της ομώνυμης λίμνης). Οι πεδιάδες αυτές βρέχονται από μικρούς ποταμούς κυριότεροι από τους οποίους είναι ο Ασωπός, στα δυτικά του νομού, που πηγάζει από τον Κιθαιρώνα και χύνεται στον Ευβοϊκό κόλπο και ο Βοιωτικός Κηφισός που χύνεται στη λίμνη Υλίκη (Μέλιος Ν., Παπαδόπουλος Α., 1999).

Εικ.26: Η λίμνη Κοπαΐδα τον 18^ο αιώνα

Ο νομός έχει δυο λίμνες, την Υλίκη και την Παραλίμνη, που τροφοδοτούν με τα νερά τους τη λίμνη του Μαραθώνα.

Τα λεκανοπέδια της Βοιωτίας περιβάλλονται από τα βουνά: Ελικώνα (με ψηλότερη κορυφή την Παλιοβούνα, 1.748 μ.), Κιθαιρώνα (1.409 μ.), Παρνασσό (2.400 μ.), Νεραΐδολάκκωμα (1.678 μ.), Μεσσάπιο (1.021 μ.), Πτώο και Χλωμό (1.081 μ.).

Το κλίμα της Βοιωτίας είναι ηπειρωτικό με κρύους χειμώνες και ζεστά καλοκαίρια. Η μέση θερμοκρασία είναι 16-18 °C και το μέσο ύψος των βροχών 500-600 χλστ.

Η Βοιωτία αποτελεί το Νομό με τη μικρότερη δασική βλάστηση στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας. Με βάση τα στοιχεία της Εθνικής Απογραφής Δασών που πραγματοποιήθηκε από τη Δασική Υπηρεσία το 1992, ο Νομός καλύπτει έκταση

133.228 εκτάρια, ποσοστό 9% από τη συνολική 991.527 εκτάρια της Περιφέρειας, με ποσοστό 67%. Τα αείφυλλα πλατύφυλλα καλύπτουν την μεγαλύτερη έκταση του Νομού Βοιωτίας με 96.786 εκτάρια. Μεγάλη έκταση επίσης καλύπτεται από ελάτη, χαλέπιο πεύκη και μαύρη πεύκη με 18.350, 11.095 και 5.035 εκτάρια αντίστοιχα. Το μικρότερο ποσοστό δασικής βλάστησης αποτελείται από δρυ και πλάτανο, με 1.024 και 938 εκτάρια αντίστοιχα.

Η Βοιωτία από την 1η Ιανουαρίου 2011 που τέθηκε σε ισχύ το Πρόγραμμα Καλλικράτης διαιρείται σε έξι δήμους (ΟΤΑ):

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3: ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΤΗΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ (Όνομα, Πρωτεύουσα, Έκταση, Πυκνότητα)

Αρ.	Όνομα	Πρωτεύουσα	Πληθυσμός (Απογραφή 2011)	Έκταση (χλμ ²)	Πυκνότητα (/χλμ ²)
1	<u>Δήμος Λεβαδέων</u>	<u>Λιβαδειά</u>	31.230	698,79	45,00
2	Δήμος Αλιάρτου	Αλιάρτος	10.850	256,89	42,30
3	Δήμος Διστόμου- Αράχοβας- Αντίκυρας	Δίστομο	8.200	292,7	27,89
4	Δήμος Θηβαίων	Θήβα	36.540	822,92	44,02
5	Δήμος Ορχομενού	Ορχομενός	11.570	436,41	27,82
6	Δήμος Τανάγρας	Σχηματάρι	19.340	554,01	41,95
Σύνολο			117.730	2.952	39,89

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή, Υπουργείο Εσωτερικών και Επεξεργασία του Συγγραφέα

Εικ.27: Διοικητική Διαίρεση Δήμων στο Νομό Βοιωτίας με το σχέδιο Καλλικράτης.

Το μεγαλύτερο μέρος των κατοίκων διαμένει στους τρεις μεγαλύτερους δήμους που είναι της Θήβας, της Λιβαδειάς και της Τανάγρας. Ο μεγαλύτερος δήμος είναι της Θήβας, αν και πρωτεύουσα του νομού είναι η Λιβαδειά.

4.7.1 Οικονομία του Νομού Βοιωτίας

4.7.1.1 Οικονομικοί Δείκτες

Με τα στοιχεία των ετών 2000-2006 η Στερεά Ελλάδα συμμετέχει κατά 5% περίπου στο συνολικό ΑΕΠ της χώρας. Το ζητούμενο για την Περιφέρεια είναι το γεγονός ότι το παραχθέν ΑΕΠ δεν κατανέμεται ισομερώς στους Νομούς. Συνεπώς, δημιουργείται ενδοπεριφερειακά, ένα σοβαρό πρόβλημα κατανομής του πλούτου.

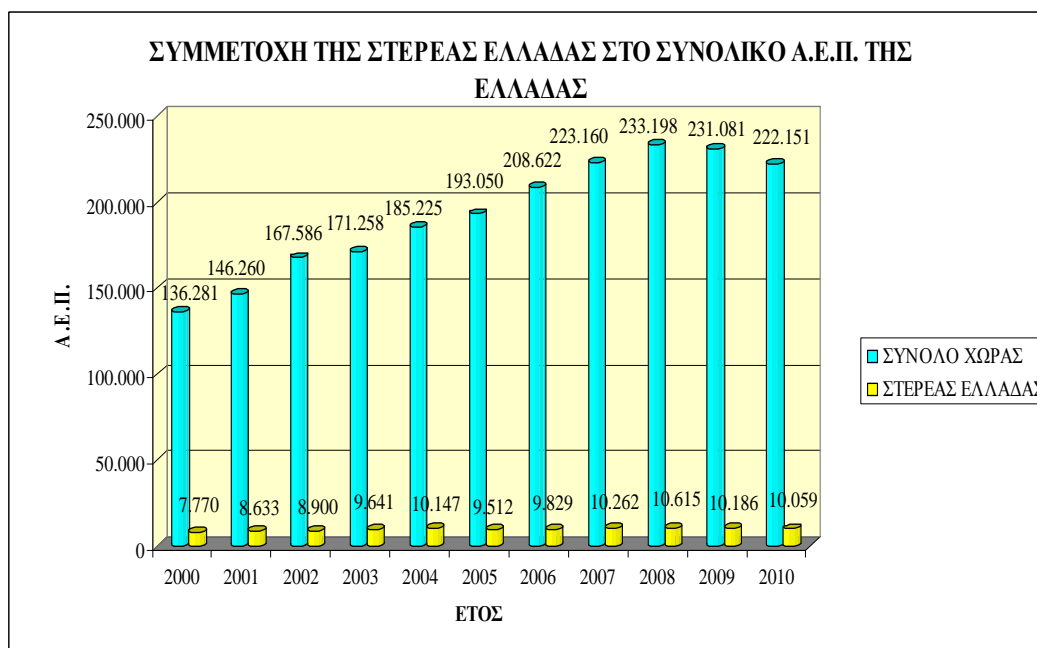
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ Α.Ε.Π. ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΕΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΑΕΠ %
2000	136.281	7.770	5,7
2001	146.260	8.633	5,9
2002	167.586	8.900	5,31
2003	171.258	9.641	5,62
2004	185.225	10.147	5,47
2005	193.050	9.512	4,93
2006	208.622	9.829	4,71
2007	223.160	10.262	4,59
2008	233.198	10.615	4,55
2009	231.081	10.186	4,4
2010	222.151	10.059	4,52

* Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές

Σημείωση: Η κατανομή, των φόρων και των επιδοτήσεων έγινε με βάση τη διάρθρωση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας ανά περιφέρεια. Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.4: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ Α.Ε.Π. ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Το ΑΕΠ της Ελλάδος αυξήθηκε από το 2000-2008 αλλά λόγω της οικονομικής κρίσης τα τελευταία χρόνια περιορίζεται σταθερά. Η Συμμετοχή της Στερεάς Ελλάδος στο συνολικό ΑΕΠ της χώρας είναι της τάξεως του 5% περίπου για τα έτη 2000-2010.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.5: ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2000-2010

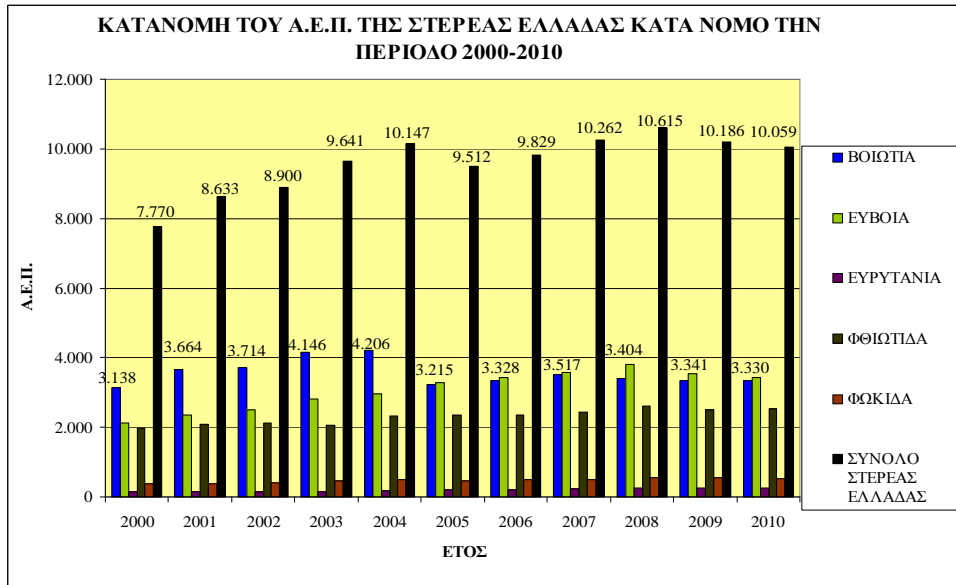
ΝΟΜΟΣ/ΕΤΟΣ	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ΒΟΙΩΤΙΑ	3.138	3.664	3.714	4.146	4.206	3.215
ΕΥΒΟΙΑ	2.132	2.363	2.507	2.806	2.957	3.279
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ	135	141	142	158	167	201
ΦΘΙΩΤΙΔΑ	1.977	2.078	2.130	2.076	2.319	2.346
ΦΩΚΙΔΑ	388	388	407	454	498	471
ΣΥΝΟΛΟ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	7.770	8.633	8.900	9.641	10.147	9.512

ΝΟΜΟΣ/ΕΤΟΣ	2006	2007	2008	2009	2010
ΒΟΙΩΤΙΑ	3.328	3.517	3.404	3.341	3.330
ΕΥΒΟΙΑ	3.437	3.565	3.802	3.540	3.428
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ	214	226	255	260	249
ΦΘΙΩΤΙΔΑ	2.367	2.453	2.602	2.496	2.520
ΦΩΚΙΔΑ	484	502	552	550	532
ΣΥΝΟΛΟ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	9.829	10.262	10.615	10.186	10.059

* Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές

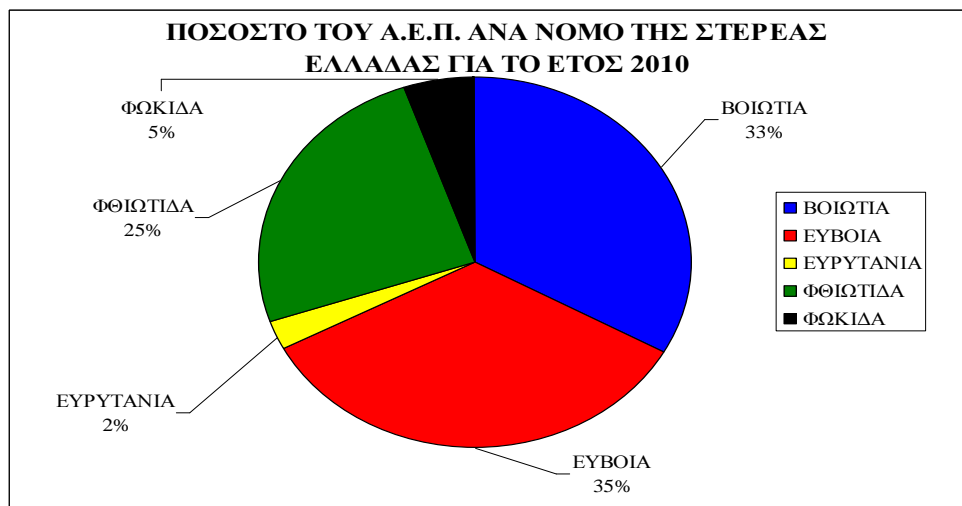
Σημείωση: Η κατανομή, των φόρων και των επιδοτήσεων έγινε με βάση τη διάρθρωση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας ανά περιφέρεια. Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.5 (α): ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2000-2010

Ο Νομός καλύπτει το ένα τρίτο περίπου του συνολικού ακαθάριστου εγχωρίου προϊόντος της περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος. Παρουσιάζει αυξημένη οικονομική ανάπτυξη παρά τη σχετική αποβιομηχανοποίηση των τελευταίων χρόνων. Αναζητώντας λοιπόν το μέγεθος και την ένταση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων διαπιστώνουμε ότι στο Νομό Βοιωτίας παράγεται, για την περίοδο 2000-2010 κατά μέσο όρο το 38% του ΑΕΠ της Περιφέρειας και ακολουθούν η Εύβοια με 30%, η Φθιώτιδα με 25%, η Φωκίδα με 5% και τελευταία η Ευρυτανία με 2%.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.5 (β): ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΓΧΩΡΙΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2010

Διαπιστώνουμε ότι στο Νομό Βοιωτίας παράγεται, για το 2010 το 33% του ΑΕΠ της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος και ακολουθούν η Εύβοια με 35%, η Φθιώτιδα με 25%, η Φωκίδα με 5% και η Ευρυτανία με μόλις 2%.

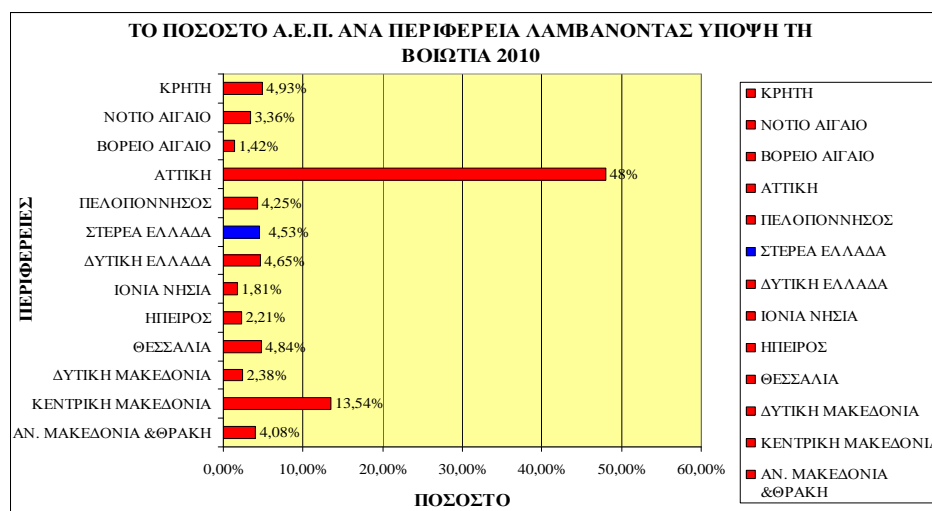
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.6: ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟ 2010

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	Α.Ε.Π. (2010)	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	9.054	4,08%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	30.086	13,54%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	5.281	2,38%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	10.742	4,84%
ΗΠΕΙΡΟΣ	4.917	2,21%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	4.029	1,81%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	10.326	4,65%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	10.059	4,53%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	9.436	4,25%
ΑΤΤΙΚΗ	106.636	48%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	3.155	1,42%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	7.475	3,36%
ΚΡΗΤΗ	10.955	4,93%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΑΣ	222.151	100%

*Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές

Σημείωση: Η κατανομή, των φόρων και των επιδοτήσεων έγινε με βάση τη διάρθρωση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας ανά περιφέρεια. Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.6: ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΓΧΩΡΙΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΜΕ ΤΗ ΒΟΙΩΤΙΑ ΤΟ 2010

Η Στερεά Ελλάδα κάλυπτε το 4,53% του Ακαθάριστου Εγχωρίου Προϊόντος της χώρας το 2010 και κατέλαβε την πέμπτη θέση.

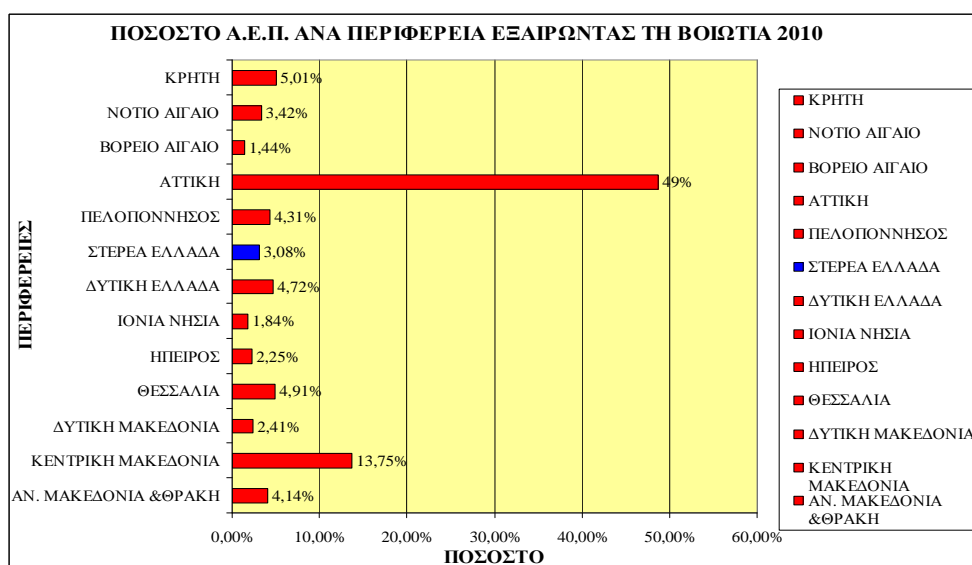
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.7: ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΕΞΑΙΡΩΝΤΑΣ ΤΗ ΒΟΙΩΤΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟ 2010

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	Α.Ε.Π. (2010) ΕΞΑΙΡΩΝΤΑΣ ΤΗ ΒΟΙΩΤΙΑ	ΝΕΟ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	9.054	4,14%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	30.086	13,75%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	5.281	2,41%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	10.742	4,91%
ΗΠΕΙΡΟΣ	4.917	2,25%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	4.029	1,84%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	10.326	4,72%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	6.729	3,08%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	9.436	4,31%
ΑΤΤΙΚΗ	106.636	49%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	3.155	1,44%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	7.475	3,42%
ΚΡΗΤΗ	10.955	5,01%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΑΣ	218.821	100%

*Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές

Σημείωση: Η κατανομή, των φόρων και των επιδοτήσεων έγινε με βάση τη διάρθρωση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας ανά περιφέρεια. Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.7: ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΓΧΩΡΙΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΧΩΡΙΣ ΤΗ ΒΟΙΩΤΙΑ ΤΟ 2010

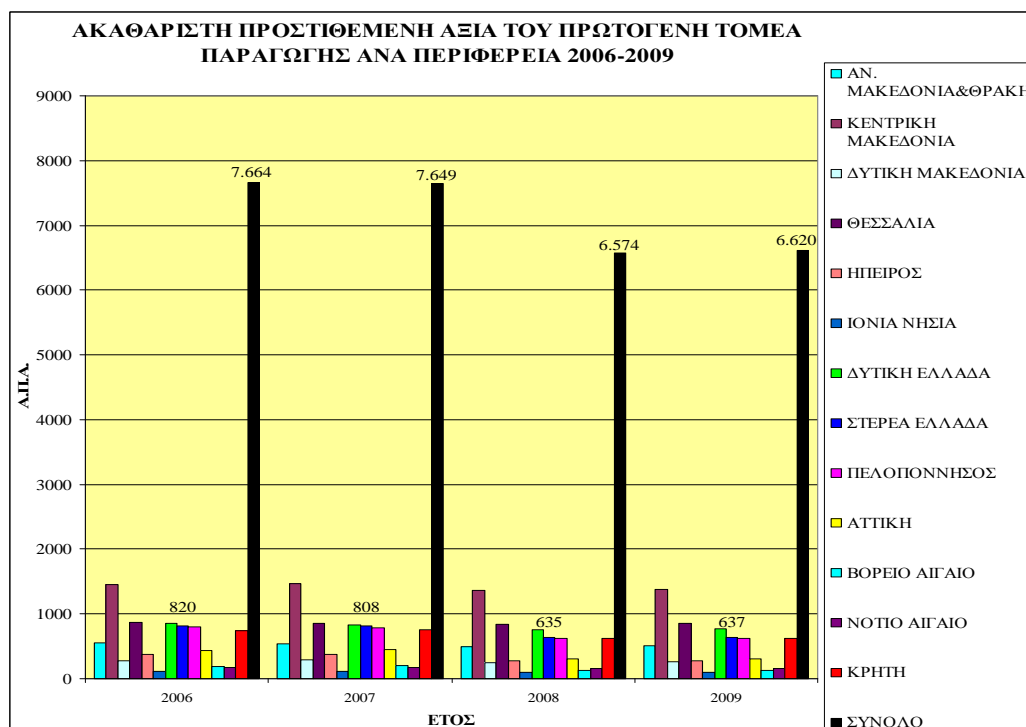
Χωρίς τη συμμετοχή της Βοιωτίας η Περιφέρεια καταλαμβάνει το 3,08% του συνολικού Ακαθαρίστου Εγχωρίου Προϊόντος της χώρας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.8: ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ
ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ 2006-2009

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ			
	2006	2007	2008	2009
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ&ΘΡΑΚΗ	551	542	501	504
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	1.450	1.463	1.365	1.377
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	283	291	254	256
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	866	851	846	858
ΗΠΕΙΡΟΣ	383	384	271	271
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	114	113	99	99
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	857	830	762	770
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	820	808	635	637
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	799	788	627	628
ΑΤΤΙΚΗ	441	453	301	300
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	195	198	126	126
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	170	172	161	162
ΚΡΗΤΗ	736	754	626	632
ΣΥΝΟΛΟ	7.664	7.649	6.574	6.620

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.8: ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ 2006-2009

Η Περιφέρεια διαθέτει ισχυρό πρωτογενή τομέα λόγω της Κωπαΐδας αλλά και της γεινίασης με μεγάλα αστικά κέντρα (Αττική). Η παραγωγή αναφέρεται κυρίως σε λαχανικά, όσπρια και βαμβάκι χωρίς μεγάλη προστιθέμενη αξία.

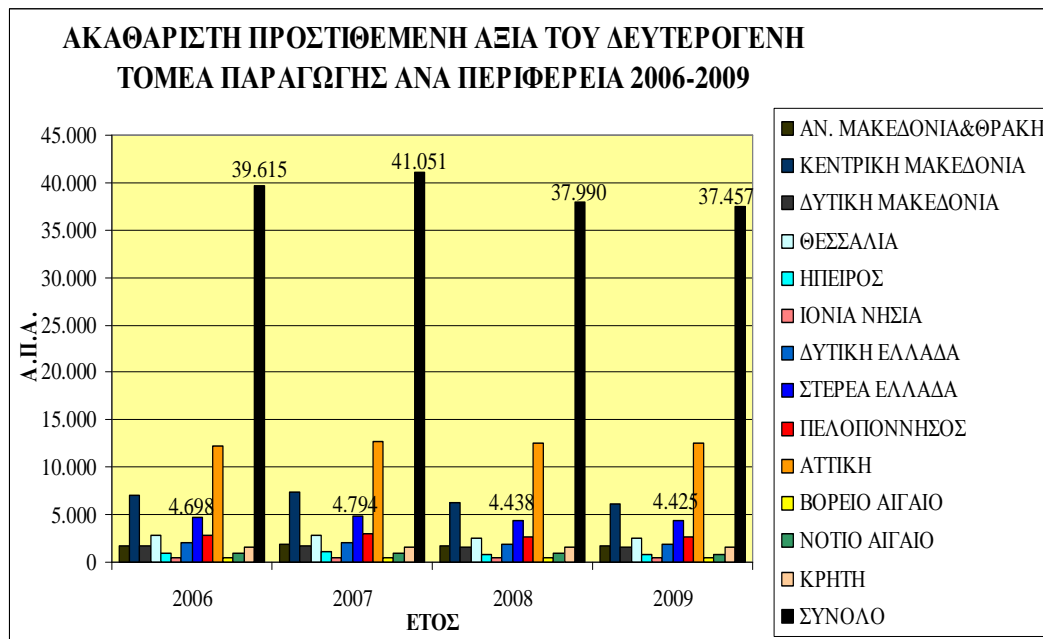
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.9: ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ 2006-2009

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ			
	2006	2007	2008	2009
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ&ΘΡΑΚΗ	1.791	1.816	1.760	1.714
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	7.127	7.387	6.232	6.136
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	1.704	1.797	1.625	1.558
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	2.763	2.874	2.551	2.558
ΗΠΕΙΡΟΣ	995	1.042	844	808
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	500	509	479	451
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	1.993	2.106	1.880	1.882
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	4.698	4.794	4.438	4.425
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	2.858	2.968	2.733	2.677
ΑΤΤΙΚΗ	12.296	12.740	12.568	12.502
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	468	491	423	406

ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	906	948	883	837
ΚΡΗΤΗ	1.515	1.580	1.574	1.512
ΣΥΝΟΛΟ	39.615	41.051	37.990	37.457

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.9: ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ 2006-2009

Η περιφέρεια είναι η τρίτη με τη μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία στο δευτερογενή τομέα της οικονομίας λόγω της παρουσίας μεγάλων βιομηχανικών ζωνών όπως στην περιοχή Θηβών-Οινοφύτων αλλά και Αταλάντης-Λαμίας.

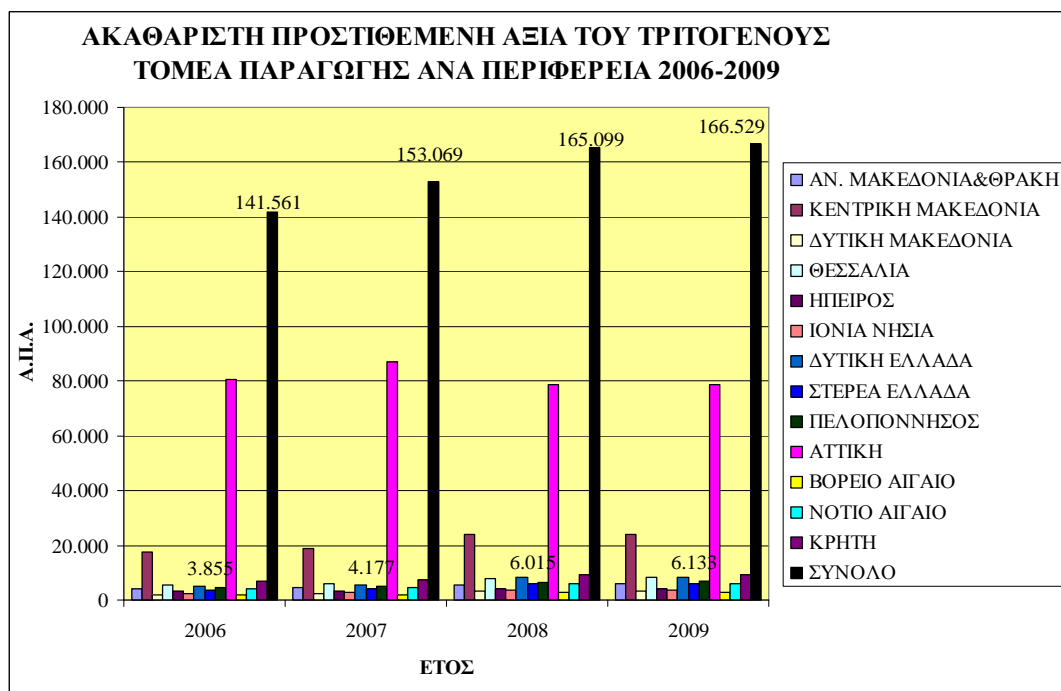
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.10: ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΓΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ 2006-2009

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ			
	2006	2007	2008	2009
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ&ΘΡΑΚΗ	4.308	4.623	5.752	5.907
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	17.596	18.943	23.782	24.151
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	2.032	2.169	3.045	3.085
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	5.403	5.790	8.024	8.157
ΗΠΕΙΡΟΣ	3.029	3.283	4.042	4.116
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	2.372	2.601	3.534	3.578

ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	5.062	5.407	8.085	8.176
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	3.855	4.177	6.015	6.133
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	4.602	4.951	6.578	6.698
ΑΤΤΙΚΗ	80.582	87.169	78.578	78.604
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	1.781	1.927	2.617	2.660
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	4.194	4.589	5.872	5.980
ΚΡΗΤΗ	6.745	7.440	9.175	9.284
ΣΥΝΟΛΟ	141.561	153.069	165.099	166.529

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή Και Επεξεργασία του Συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.10: ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΓΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ 2006-2009

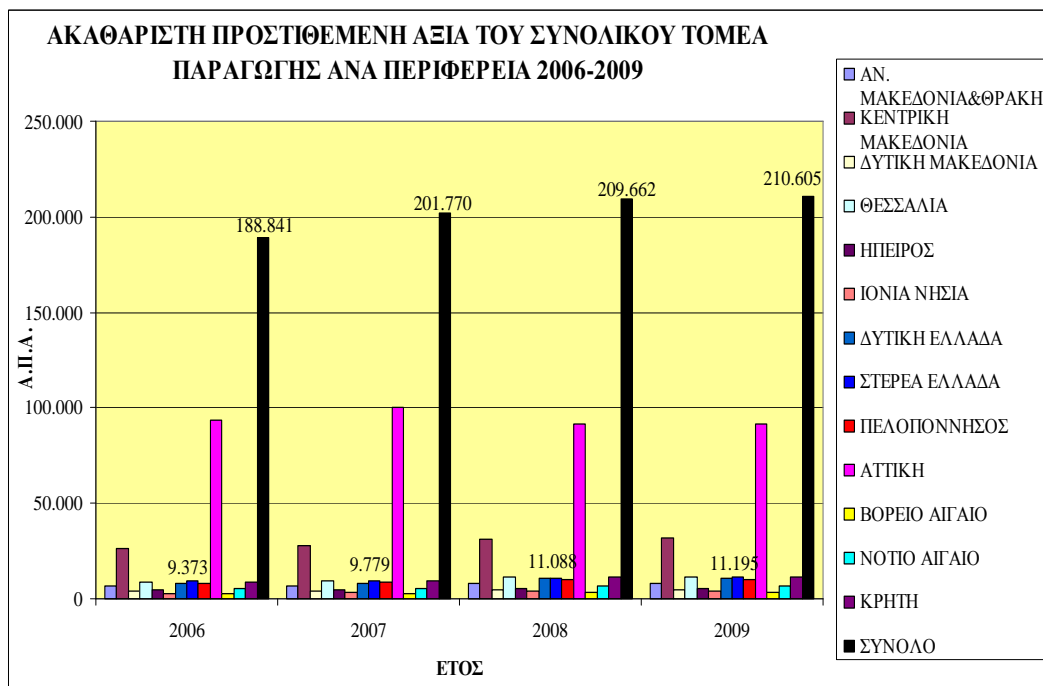
Δεν έχει αναπτυχθεί αρκετά ο τριτογενής τομέας της οικονομίας στην περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος. Ο τριτογενής τομέας της οικονομίας ευρίσκεται στα επίπεδα του μέσου όρου της χώρας. Οι περιφέρειες της Αττικής και της Κεντρικής Μακεδονίας καλύπτουν το 60% του συνόλου της χώρας λόγω της παρουσίας πολλών μονάδων τριτογενούς παραγωγής.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.11: ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ
ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ 2006-2009

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΜΕΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ			
	2006	2007	2008	2009
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ&ΘΡΑΚΗ	6.651	6.982	8.013	8.125
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	26.173	27.793	31.379	31.664
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	4.020	4.257	4.924	4.899
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	9.032	9.515	11.421	11.564
ΗΠΕΙΡΟΣ	4.407	4.710	5.157	5.195
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	2.986	3.224	4.112	4.128
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	7.912	8.342	10.727	10.828
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	9.373	9.779	11.088	11.195
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	8.259	8.706	9.938	10.003
ΑΤΤΙΚΗ	93.318	100.362	91.447	91.406
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	2.444	2.616	3.166	3.192
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	5.270	5.709	6.916	6.979
ΚΡΗΤΗ	8.996	9.775	11.375	11.428
ΣΥΝΟΛΟ	188.841	201.770	209.662	210.605

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.11: ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ
ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ 2006-2009

Σύμφωνα με στοιχεία του 2009, ο νομός Βοιωτίας παράγει το 2% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ), το έβδομο υψηλότερο στην Ελλάδα, με τα τελευταία χρόνια να μην παρουσιάζει κάποια ιδιαίτερη μεταβολή. Στη μεταποίηση αναλογεί το 57% του προϊόντος του νομού, που την καθιστά πρώτη στη χώρα, και παράγεται το 13% της συνολικής μεταποιητικής παραγωγής που την κατατάσσει τρίτη μεγαλύτερη. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ του νομού φθάνει τις 26 χιλ. ευρώ, 38% υψηλότερο του μέσου όρου της Ελλάδας εξαιτίας της μεγάλης συγκέντρωσης βιομηχανιών στην περιοχή. Το ποσοστό ανεργίας του νομού Βοιωτίας το 2009, ήταν 15% αλλά τελευταία έχει πλησιάσει το 30%.

Η Βοιωτία, αν και σε επίπεδο στατιστικών δεικτών, εμφανίζεται ως ένας ιδιαίτερα πλούσιος νομός, η 7^η υψηλότερη συμμετοχή στη χώρα, έχουμε την εντύπωση, ότι η συγκεκριμένη απεικόνιση απέχει από την πραγματικότητα και δεν αποτυπώνει το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων.

Μάλιστα, τα προβλήματα της βοιωτικής οικονομίας είναι αρκετά έντονα, με αποτέλεσμα η διογκούμενη ανεργία του νομού, που αγγίζει τους υψηλότερους δείκτες της χώρας σε συνδυασμό με την υποαπασχόληση, να ναρκοθετούν την κοινωνική γαλήνη του τόπου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.12: ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ 2000-2010

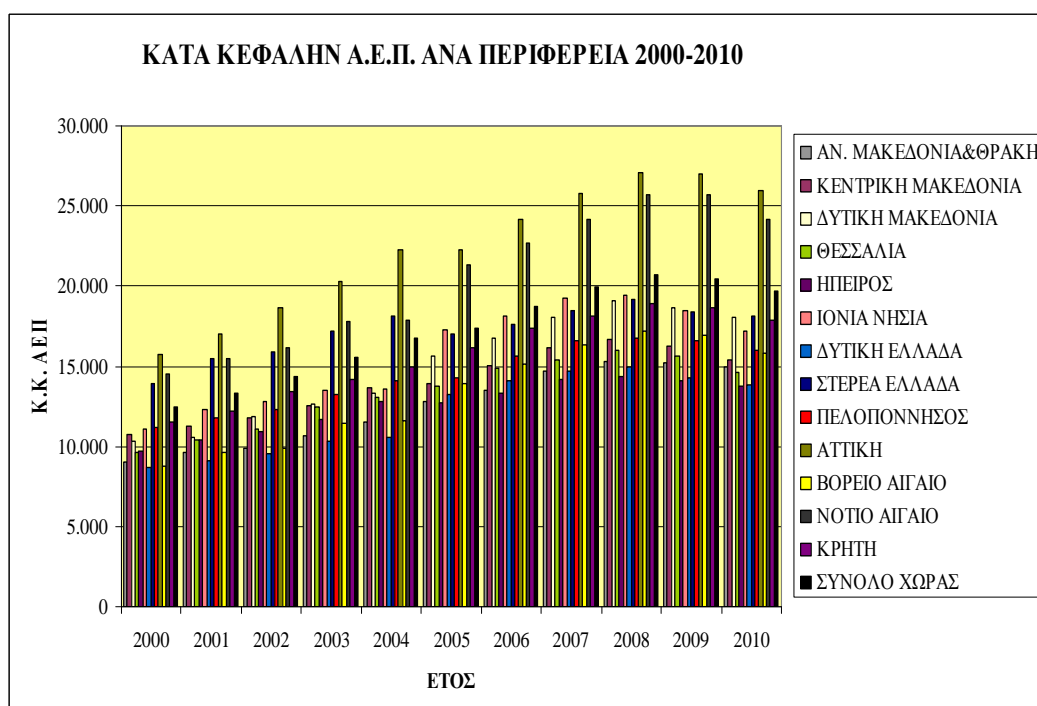
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ&ΘΡΑΚΗ	9.059	9.623	9.867	10.671	11.559	12.807
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	10.737	11.239	11.807	12.522	13.676	13.946
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	10.355	10.604	11.825	12.663	13.355	15.673
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	9.639	10.392	11.128	12.441	13.079	13.713
ΗΠΕΙΡΟΣ	9.742	10.414	10.949	11.683	12.846	12.687
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	11.125	12.326	12.816	13.472	13.593	17.261
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	8.690	9.079	9.523	10.296	10.559	13.274
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	13.883	15.436	15.885	17.214	18.155	17.048
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	11.190	11.744	12.254	13.263	14.068	14.275
ΑΤΤΙΚΗ	15.757	16.988	18.664	20.317	22.267	22.280
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	8.800	9.656	9.919	11.463	11.578	13.904
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	14.502	15.492	16.146	17.815	17.859	21.297
ΚΡΗΤΗ	11.543	12.232	13.443	14.168	14.962	16.196
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	12.483	13.357	14.342	15.536	16.745	17.386

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	2006	2007	2008	2009	2010
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ&ΘΡΑΚΗ	13.456	14.707	15.336	15.182	14.931
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	15.039	16.181	16.703	16.277	15.386
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	16.804	18.011	19.055	18.632	18.035
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	14.830	15.420	15.974	15.619	14.600
ΗΠΕΙΡΟΣ	13.322	14.168	14.373	14.101	13.730
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	18.130	19.239	19.456	18.440	17.189
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	14.124	14.687	14.936	14.299	13.850
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	17.649	18.465	19.135	18.374	18.141
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	15.652	16.553	16.742	16.609	15.979
ΑΤΤΙΚΗ	24.147	25.804	27.042	26.962	25.934
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	15.111	16.329	17.209	16.961	15.791
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	22.651	24.195	25.676	25.664	24.136
ΚΡΗΤΗ	17.348	18.111	18.885	18.656	17.881
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	18.713	19.938	20.753	20.481	19.646

*Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές

Σημείωση: Χρησιμοποιήθηκε ο υπολογιζόμενος πληθυσμός της 30ής Ιουνίου κάθε έτους. Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

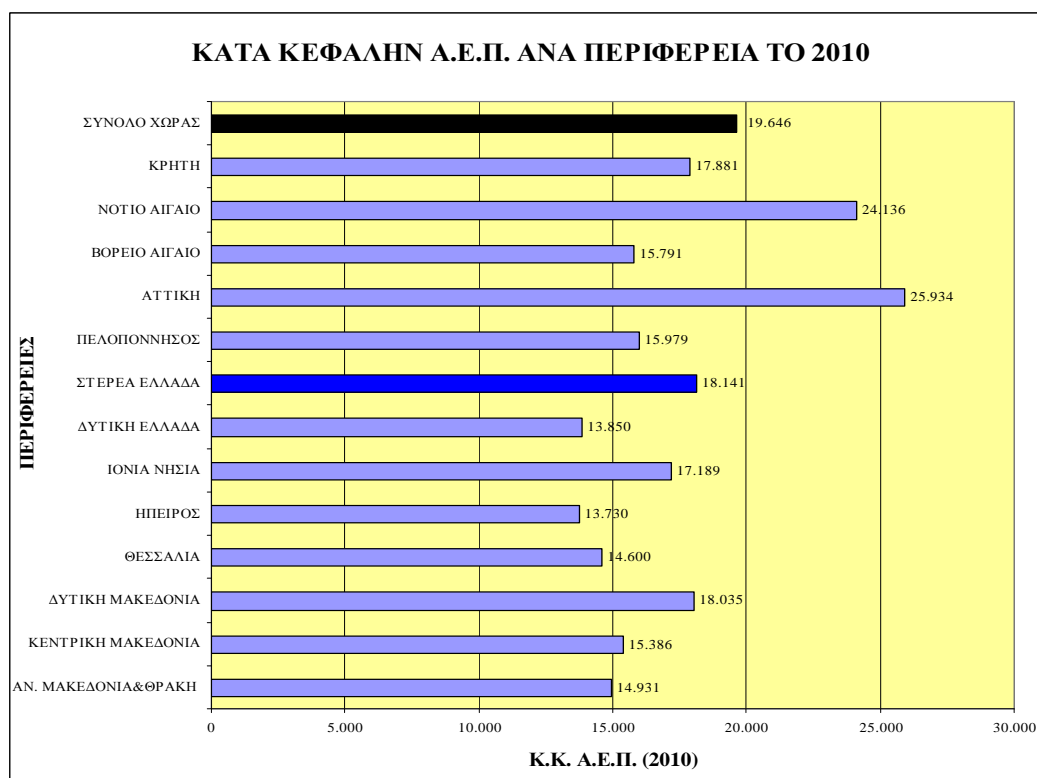
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.12 (α): ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ 2000-2010

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος είναι η τρίτη κατά σειρά με το μεγαλύτερο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. της χώρας. Από το έτος 2000-2008 παρουσιάζει άνοδο στο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. ενώ τα τελευταία χρόνια λόγω της οικονομικής κρίσης έχει περιοριστεί και είναι κάτω από μέσο όρο της χώρας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.12 (β): ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ
ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ 2010

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος είναι η τρίτη με το μεγαλύτερο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. στη χώρα (18.141€). Πρέπει όμως να σημειώσουμε ότι, με αυτό τον τρόπο δεν καταμετρούνται διαπεριφερειακές μεταβιβάσεις συντελεστών εργασίας και εισοδημάτων μεταξύ Στερεάς Ελλάδας και Αττικής. Δεν λογίζεται στο εργατικό δυναμικό το τμήμα των εργαζομένων που μετακινείται καθημερινά από Αθήνα προς τις βιομηχανικές περιοχές Οινοφύτων, Θήβας και Αυλίδας και δεν υπολογίζεται το εισόδημα (μισθωτή εργασία, επιχειρηματικό κέρδος) που αν και παράγεται στην περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, μεταφέρεται στην Αττική.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.13: ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2000-2010

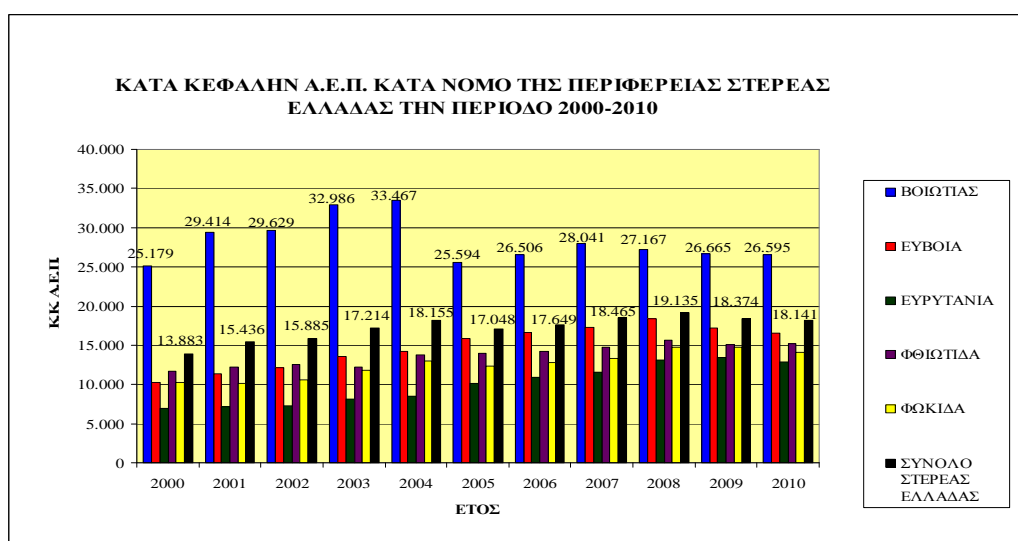
ΝΟΜΟΣ/ΕΤΟΣ	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	25.179	29.414	29.629	32.986	33.467	25.594
ΕΥΒΟΙΑ	10.272	11.389	12.077	13.521	14.269	15.838
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ	6.912	7.213	7.299	8.188	8.529	10.162
ΦΘΙΩΤΙΔΑ	11.626	12.249	12.569	12.281	13.787	14.011
ΦΩΚΙΔΑ	10.229	10.180	10.600	11.830	13.037	12.365
ΣΥΝΟΛΟ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	13.883	15.436	15.885	17.214	18.155	17.048

ΝΟΜΟΣ/ΕΤΟΣ	2006	2007	2008	2009	2010
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	26.506	28.041	27.167	26.665	26.595
ΕΥΒΟΙΑ	16.617	17.260	18.424	17.140	16.582
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ	10.889	11.542	13.090	13.402	12.885
ΦΘΙΩΤΙΔΑ	14.176	14.728	15.663	15.047	15.218
ΦΩΚΙΔΑ	12.756	13.312	14.726	14.729	14.135
ΣΥΝΟΛΟ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	17.649	18.465	19.135	18.374	18.141

* Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές

Σημείωση: Χρησιμοποιήθηκε ο υπολογιζόμενος πληθυσμός της 30ής Ιουνίου κάθε έτους. Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.13: ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2000-2010

Το κατά κεφαλή Α.Ε.Π. της Βοιωτίας είναι το μεγαλύτερο στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και αρκετά υψηλότερο του αντίστοιχου ολόκληρης της Περιφέρειας. Σημειώνουμε όμως, την απασχόληση αρκετών μονίμων κατοίκων της Αττικής στα εργοστάσια του Νομού και τη μεταφορά της κατανάλωσης στην Αθήνα. Ωστόσο και σε αυτό το δείκτη θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τη μεγάλη επίδραση που ασκεί ο εν λόγω δείκτης του Νομού Βοιωτίας.

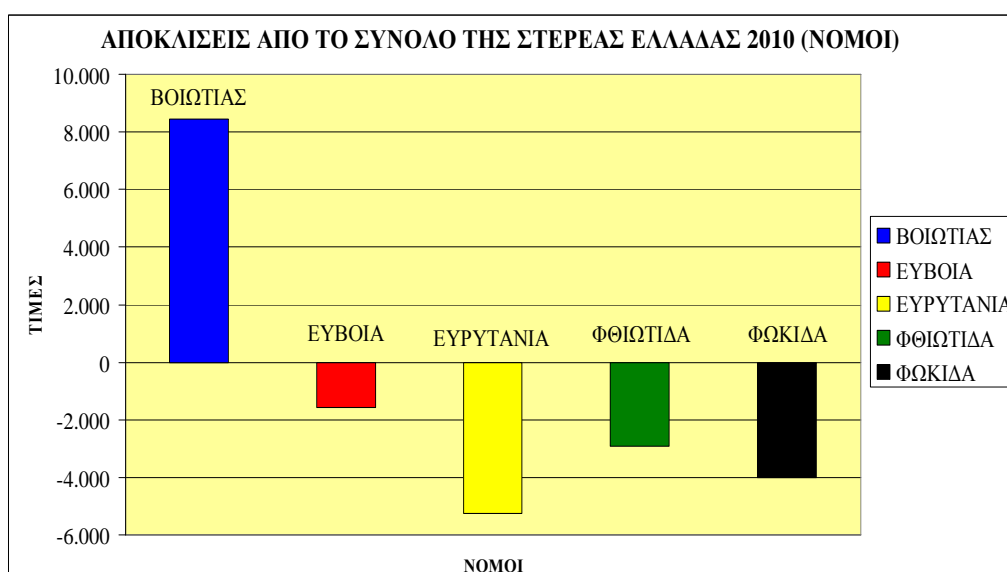
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.14: ΑΠΟΚΛΙΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ Α.Ε.Π. ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΑΠΟ ΤΗ ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ 2010

ΝΟΜΟΣ	ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ Α.Ε.Π. (2010)	ΑΠΟΚΛΙΣΗ ΑΠΟ ΣΥΝΟΛΟ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	26.595	8.454
ΕΥΒΟΙΑ	16.582	-1.559
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ	12.885	-5.256
ΦΘΙΩΤΙΔΑ	15.218	-2.923
ΦΩΚΙΔΑ	14.135	-4.006
ΣΥΝΟΛΟ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	18.141	-----

*Σε εκατομμύρια ευρώ. Σε τρέχουσες τιμές

Σημείωση: Χρησιμοποιήθηκε ο υπολογιζόμενος πληθυσμός της 30ής Ιουνίου κάθε έτους. Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.14: ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2010 (ΝΟΜΟΙ)

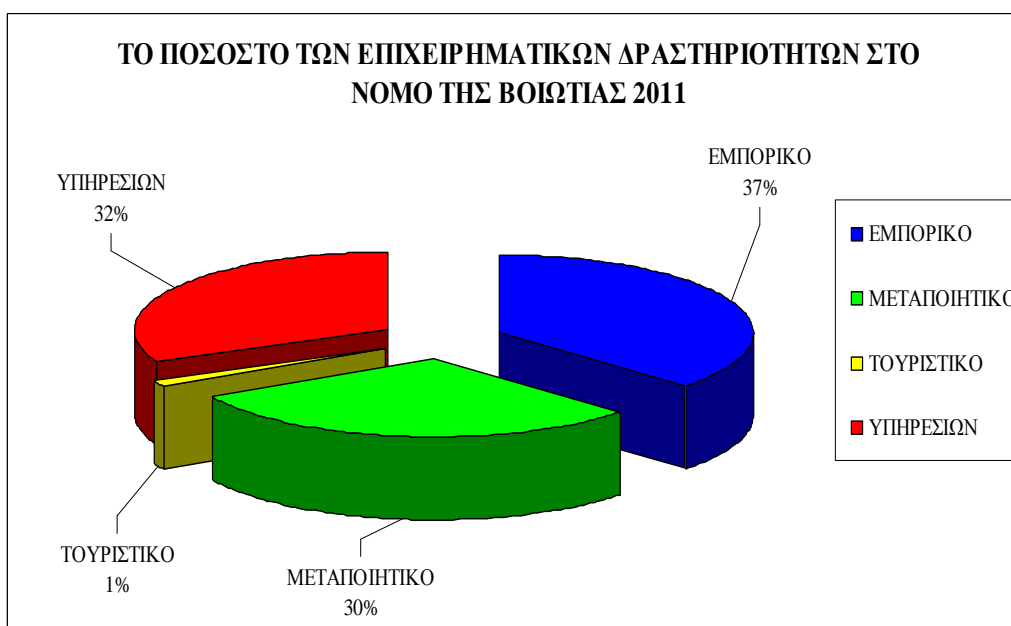
Ειδικότερα διαπιστώνουμε ότι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στη Στερεά Ελλάδα το 2010 ήταν 18.141 ευρώ. Όσον αφορά τη Βοιωτία ο δείκτης είναι υψηλότερος κατά 8.454 ευρώ σε σχέση με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Στερεάς Ελλάδας και είναι ο μοναδικός νομός με υψηλότερο δείκτη από το σύνολο της Στερεάς. Αντίθετα οι υπόλοιποι νομοί της βρίσκονται χαμηλότερα από το σύνολο της Στερεάς Ελλάδας, δηλαδή η Ευρυτανία με κατά κεφαλήν ΑΕΠ 12.885€βρισκόταν 5.256 €χαμηλότερα, η Φωκίδα με 14.135€χαμηλότερα κατά 4.006€, η Φθιώτιδα με 15.218€χαμηλότερα κατά 2.923€και η Ευβοια με 16.582€χαμηλότερα κατά 1.559€.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.15: ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΤΗΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ 2011

ΤΜΗΜΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΕΜΠΟΡΙΚΟ	3.503	36,92
ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΟ	2.841	29,94
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ	133	1,4
ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	3.011	31,73
ΣΥΝΟΛΟ	9.488	100

Πηγή: Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Βοιωτίας και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.15: ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΤΗΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ 2011

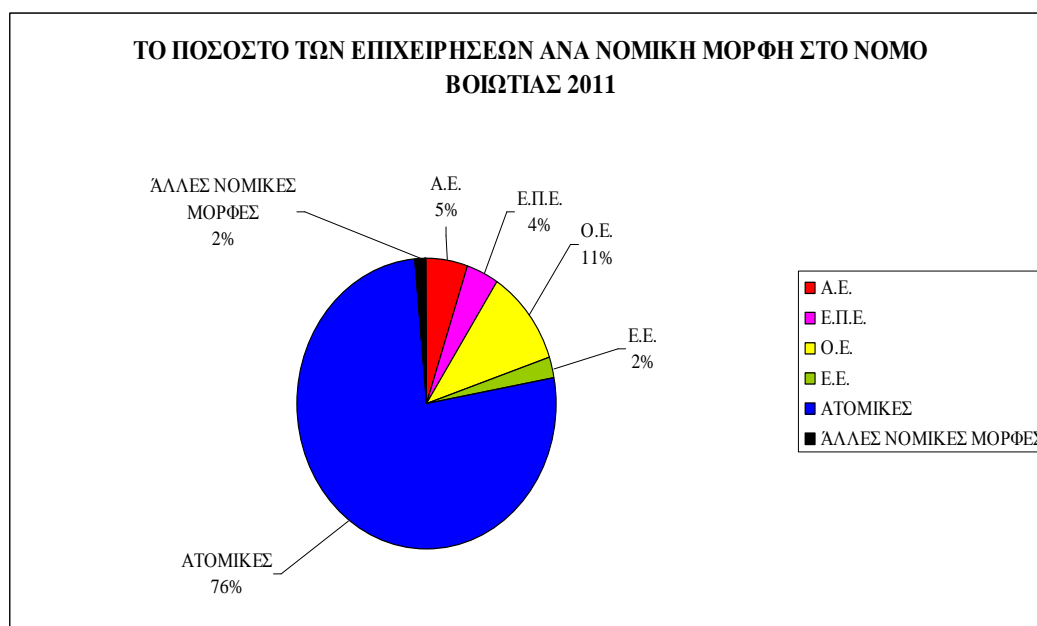
Οι περισσότερες επιχειρήσεις είναι του τριτογενούς τομέα αλλά οι ισχυρότερες είναι του δευτερογενούς τομέα. Το έτος 2011 ο Νομός Βοιωτίας δραστηριοποιείται σε εμπορικό 37%, σε υπηρεσίες 32%, σε μεταποιητικό 30% και σε τουριστικό 1%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.16: ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΤΗΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ ΑΝΑ ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ 2011

ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Α.Ε.	491	5,17
Ε.Π.Ε.	366	3,86
Ο.Ε.	1.040	10,96
Ε.Ε.	206	2,17
ΑΤΟΜΙΚΕΣ	7.242	76,33
ΆΛΛΕΣ ΝΟΜΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ	143	1,51
ΣΥΝΟΛΟ	9.488	100

Πηγή: Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Βοιωτίας και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.16: ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΝΑ ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΒΟΙΩΤΙΑΣ 2011

Οι περισσότερες επιχειρήσεις είναι ατομικές επιχειρήσεις μικρού ύψους πωλήσεων. Το έτος 2011 ο Νομός Βοιωτίας δραστηριοποιείται σε Ατομικές

επιχειρήσεις κατά 76%, σε Ομόρρυθμες εταιρίες 11%, σε Ανώνυμες εταιρίες 5%, σε Περιορισμένης Ευθύνης 4%, σε Ετερόρρυθμες εταιρίες 2% και σε Άλλες μορφές επιχειρήσεων 2%.

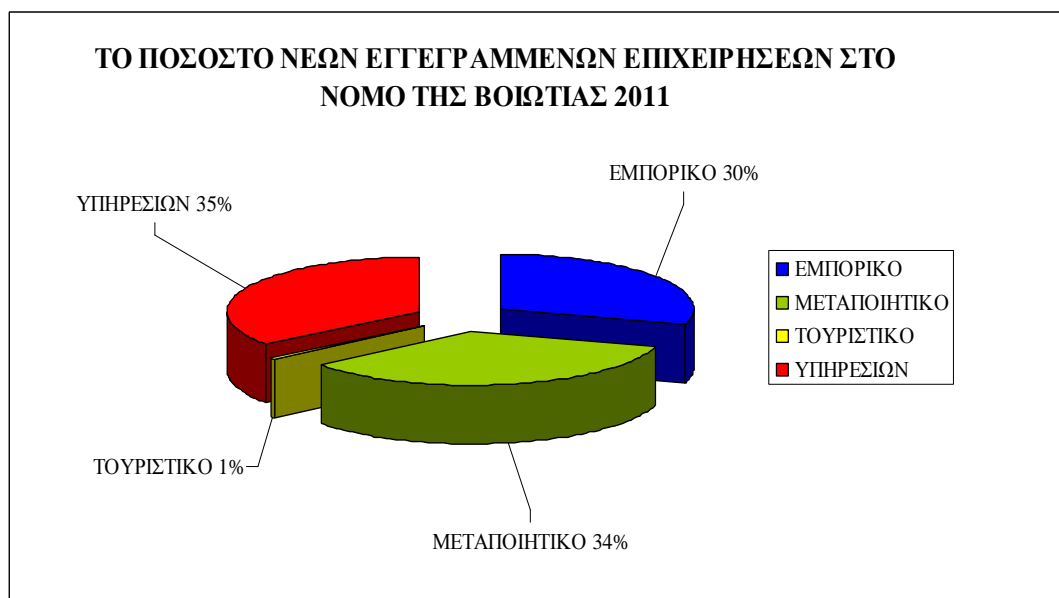
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.17: ΝΕΕΣ ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΤΗΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ 2011

	ΕΜΠΟΡΙΚΟ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΟ	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ	ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ
ΕΓΓΡΑΦΕΣ	176	204	4	209	593
ΔΙΑΓΡΑΦΕΣ	236	210	5	249	697

	ΕΜΠΟΡΙΚΟ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΟ	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ	ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ
ΕΓΓΡΑΦΕΣ (%)	29,68	34,4	0,67	35,24	100
ΔΙΑΓΡΑΦΕΣ (%)	33,86	30,14	0,72	35,29	100

Πηγή: Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Βοιωτίας και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.17: ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΝΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΤΗΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ 2011

Οι περισσότερες νεοϊδρυθείσες επιχειρήσεις είναι των υπηρεσιών αλλά με περιορισμένο ύψος εργασιών. Αρκετές οι νέες επιχειρήσεις του δευτερογενούς τομέα της παραγωγής. Το έτος 2011 στο Νομό Βοιωτίας δραστηριοποιούνται νεοϊδρυθείσες

επιχειρήσεις σε εμπορικό 30%, σε υπηρεσίες 35%, σε μεταποιητικό 34% και σε τουριστικό 1%.

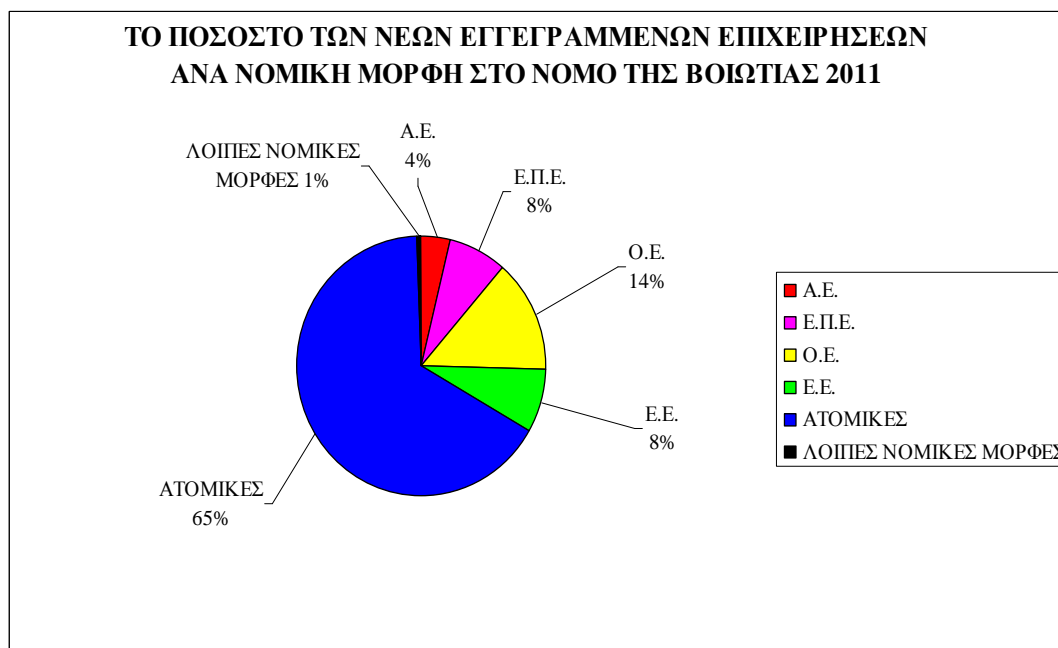
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.18: ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΤΗΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ ΑΝΑ ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ 2011

	Α.Ε.	Ε.Π.Ε.	Ο.Ε.	Ε.Ε.	ΑΤΟΜΙΚΕΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΝΟΜΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ
ΕΓΓΡΑΦΕΣ	23	45	83	47	392	3
ΔΙΑΓΡΑΦΕΣ	15	21	95	21	536	9

	Α.Ε.	Ε.Π.Ε.	Ο.Ε.	Ε.Ε.	ΑΤΟΜΙΚΕΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΝΟΜΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ
ΕΓΓΡΑΦΕΣ (%)	3,88	7,59	14	7,93	66,1	0,51
ΔΙΑΓΡΑΦΕΣ (%)	2,15	3,01	13,63	3,01	76,9	1,29

Πηγή: Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Βοιωτίας και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.18: ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΝΑ ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΤΗΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ 2011

Από τις νεοιδρυθείσόμενες επιχειρήσεις το 65% αφορά μικρές ατομικές επιχειρηματικές μονάδες. Το έτος 2011 στο Νομό Βοιωτίας δραστηριοποιούνται

νεοϊδρυθείσες επιχειρήσεις, σε ατομικές επιχειρήσεις κατά 65%, σε ομόρρυθμες εταιρίες 14%, σε ανώνυμες εταιρίες 4%, σε περιορισμένης ευθύνης 8%, σε ετερόρρυθμες εταιρίες 8% και σε άλλες μορφές επιχειρήσεων 1%.

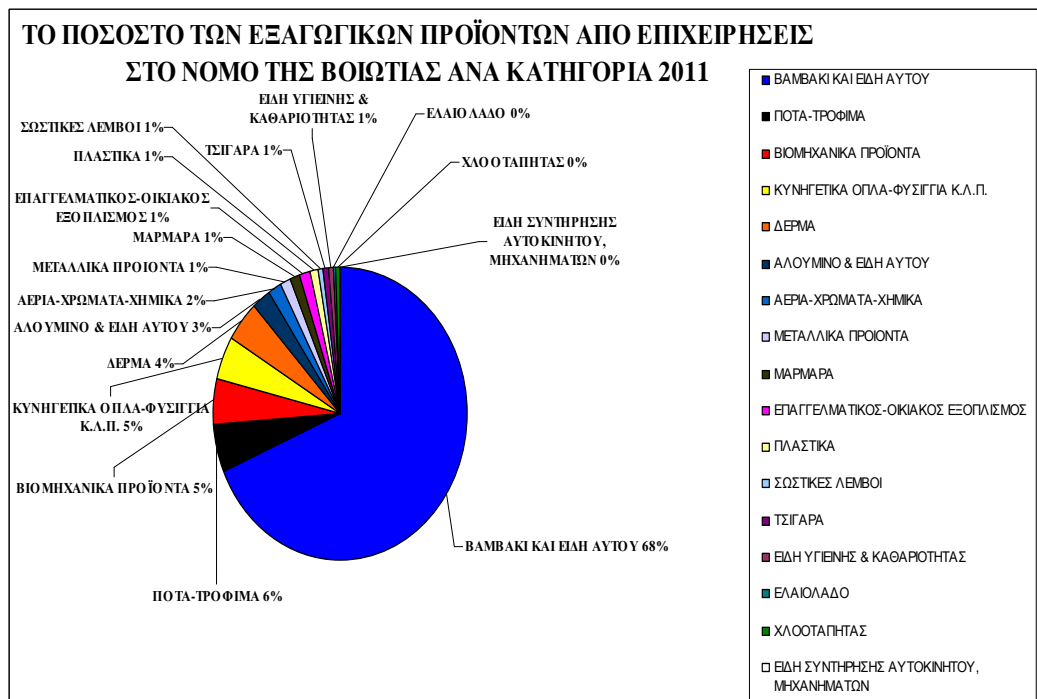
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.19: ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΠΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΤΗΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 2011

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΞΑΓΩΓΙΜΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	ΑΞΙΑ €ρω	%ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΟΥ ΥΨΟΥΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ
ΒΑΜΒΑΚΙ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΥΤΟΥ	29.342.071,37	68,49
ΠΟΤΑ-ΤΡΟΦΙΜΑ	2.358.161,23	5,5
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	2.083.083,78	4,86
ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΑ ΟΠΛΑ-ΦΥΣΙΓΓΙΑ ΚΛΠ	2.016.333,68	4,71
ΔΕΡΜΑ	1.910.840,96	4,46
ΑΛΟΥΜΙΝΙΟ & ΕΙΔΗ ΑΥΤΟΥ	1.120.792,85	2,62
ΑΕΡΙΑ-ΧΡΩΜΑΤΑ-ΧΗΜΙΚΑ	665.540,62	1,55
ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	587.708,24	1,37
ΜΑΡΜΑΡΑ	542.095,20	1,27
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ-ΟΙΚΙΑΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ	542.070,77	1,27
ΠΛΑΣΤΙΚΑ	449.394,97	1,05
ΣΩΣΤΙΚΕΣ ΛΕΜΒΟΙ	300.840,10	0,7
ΤΣΙΓΑΡΑ	287.049,90	0,67
ΕΙΔΗ ΥΓΙΕΙΝΗΣ & ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	220.759,16	0,52
ΕΛΑΙΟΛΑΔΟ	190.162,00	0,44
ΧΛΟΟΤΑΠΗΤΑΣ	169.690,00	0,4
ΕΙΔΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ, ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ	53.222,56	0,12
ΣΥΝΟΛΟ	42.839.817,39	100

Πηγή: Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Βοιωτίας και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.19: ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΠΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΤΗΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 2011

Το μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων της μεταποίησης αφορά μονάδες επεξεργασίας βάμβακος που αποτελούν σημαντικό εξαγωγικό παράγοντα της χώρας. Τα υπόλοιπα, κυρίως βιομηχανικά προϊόντα, δεν ξεπερνούν το 6%.

Ως μακροχρόνια ανεργία ορίζεται η κατάσταση εκείνη κατά την οποία οι άνεργοι παραμένουν χωρίς εργασία για μεγάλο χρονικό διάστημα, τουλάχιστον επί ένα έτος. Γενικά, το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας αυξάνεται καθώς αυξάνεται ο συνολικός αριθμός των ανέργων. Έτσι, αν για παράδειγμα, αναμένεται επιβράδυνση των ρυθμών ανάπτυξης της οικονομίας, τότε θα πρέπει να αναμένεται και επιδείνωση του προβλήματος, όχι μόνο της ανεργίας αλλά και της ανεργίας μακράς διάρκειας. Ως άνεργος νέος ορίζεται το νεαρής ηλικίας άτομο, συνήθως κάτω των 25 ετών, που αναζητά εργασία και δεν βρίσκει. Η συγκεκριμένη κατηγορία ανεργίας υπολογίζεται γιατί μετρά την αποτελεσματικότητα των αγορών, το δυναμισμό του παραγωγικού συστήματος ως προς τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας αλλά και θέσεων που αντιστοιχούν στα προσόντα των νέων, καθώς και ατέλειες στην αγορά εργασίας, όπως κενά στην εκπαίδευση και στις δεξιότητες, στην επαγγελματική εξειδίκευση και κατάρτιση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.20: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟ
Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ ΤΟΥ 2012

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2012		
	ΑΡΡΕΝΕΣ	ΘΗΛΕΙΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ-ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ	12,30%	13%	12,60%
ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	12,30%	21,70%	17,20%
ΠΤΥΧΙΟ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	22,40%	34,20%	28%
ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	23,30%	32,60%	27,10%
ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟ ΤΡΙΤΑΞΙΑΣ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	24,30%	34,10%	27,60%
ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	25,10%	23,50%	24,50%
ΜΕΡΙΚΕΣ ΤΑΞΕΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	29,70%	23,90%	27,60%
ΔΕΝ ΠΗΓΕ ΚΑΘΟΛΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟ	32,80%	52,70%	41%
ΣΥΝΟΛΟ	21,10%	28,90%	24,80%

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

Μόνο το 12,6% που έχουν πτυχίο Διδακτορικού ή Μεταπτυχιακού είναι άνεργοι, ενώ το 28% που έχουν πτυχίο ανώτερης τεχνολογικής επαγγελματικής εκπαίδευσης είναι άνεργοι. Τέλος το 41% που δεν πήγε καθόλου σχολείο είναι άνεργοι.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.21: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΟ Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ
2011-2012

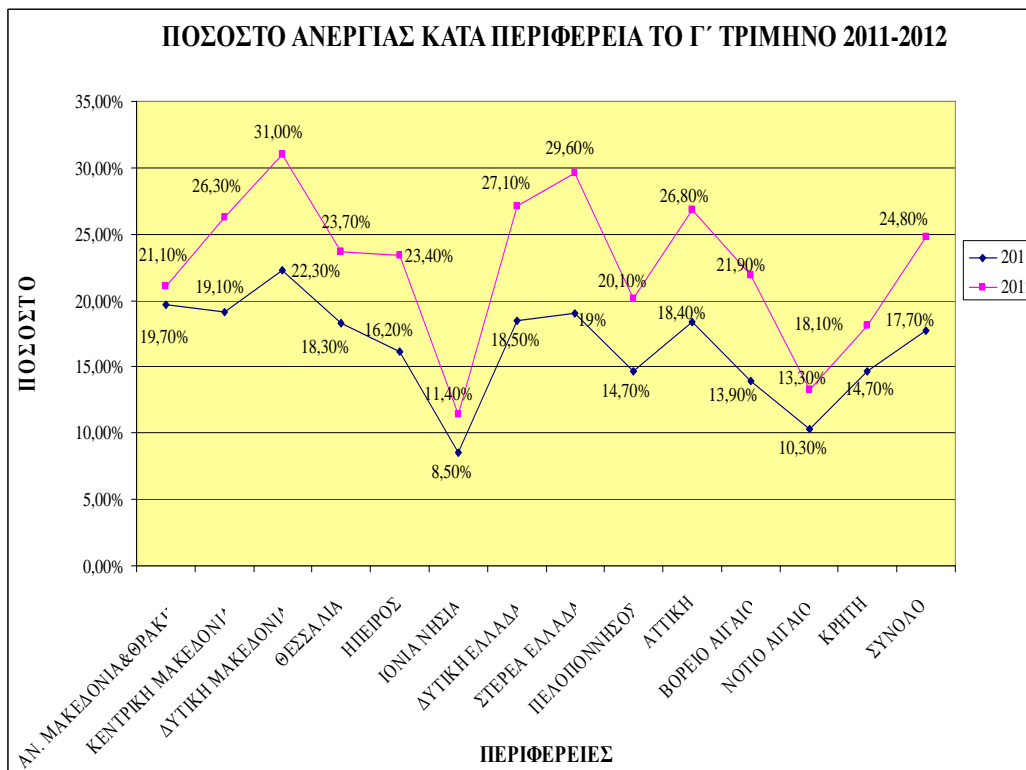
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ	
	2011	2012
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ&ΘΡΑΚΗ	19,70%	21,10%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	19,10%	26,30%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	22,30%	31,00%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	18,30%	23,70%
ΗΠΕΙΡΟΣ	16,20%	23,40%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	8,50%	11,40%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	18,50%	27,10%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	19%	29,60%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	14,70%	20,10%
ΑΤΤΙΚΗ	18,40%	26,80%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	13,90%	21,90%

ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	10,30%	13,30%
ΚΡΗΤΗ	14,70%	18,10%
ΣΥΝΟΛΟ	17,70%	24,80%

* Οι Περιφέρειες είναι οι «χαμηλότερες» γεωγραφικές περιοχές για τις οποίες δημοσιεύει αποτελέσματα η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού. Αποτελέσματα σε μικρότερες γεωγραφικές περιοχές (Νομούς) δε δημοσιεύονται διότι, λόγω μικρού πληθυσμού και μεγέθους δείγματος, οι εκτιμήσεις σε αυτές τις περιοχές συνοδεύονται από ιδιαίτερα μεγάλα δειγματοληπτικά σφάλματα. Πρέπει να επισημάνουμε ότι σε 4 περιφέρειες και συγκεκριμένα τη Δυτική Μακεδονία, τις Ιόνιους Νήσους, το Βόρειο Αιγαίο και το Νότιο Αιγαίο, υπάρχει το ίδιο πρόβλημα μικρού πληθυσμού και δείγματος και οι εκτιμήσεις που αναφέρονται σε αυτές τις περιοχές έχουν μεγάλα δειγματοληπτικά σφάλματα.

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.21: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΟ Γ' ΤΡΙΜΗΝΟ 2011-2012

Το ποσοστό ανεργίας στη Στερεά Ελλάδα είναι το δεύτερο υψηλότερο στη χώρα, με πρώτη την περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας. Ο περιορισμός των εργασιών των μεγάλων βιομηχανικών μονάδων και η αποβιομηχάνωση της περιοχής

λόγω της οικονομικής κρίσης επέφερε αύξηση των απολύσεων, κλείσιμο εργοστασίων και σημαντικό πρόβλημα ανεργίας στην περιφέρεια. Το ποσοστό ανεργίας είναι κατά πέντε μονάδες υψηλότερο από το σύνολο της χώρας .

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.22: ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΗΛΙΚΙΑΣ 15 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟ Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ ΤΟΥ 2012

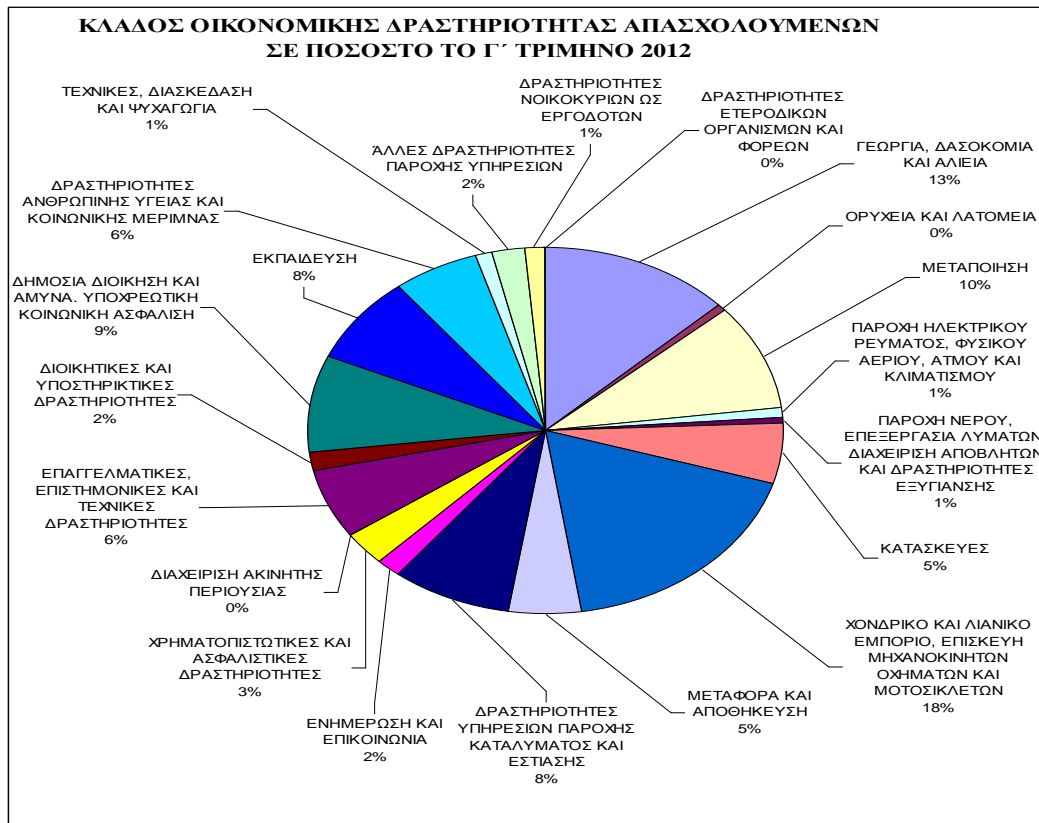
ΚΛΑΔΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Γ΄ ΤΡΙΜΗΝΟ 2012
ΓΕΩΡΓΙΑ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ	491,5
ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	12,7
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	356,9
ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ, ΑΤΜΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ	27,3
ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ, ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ	22,9
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	204,8
ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ, ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΙΚΛΕΤΩΝ	664,6
ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ	185,2
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	296
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	68
ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	106,1
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	6,3
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	223,4
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	64,8
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	327,3
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	287,6
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ	219,9
ΤΕΧΝΙΚΕΣ, ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ	40,6
ΆΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	77,6
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ ΩΣ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ	54,1
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΤΕΡΟΔΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΕΩΝ	1,6
ΣΥΝΟΛΟ	3.739,00

* Σε Χιλιάδες Άτομα.

** Εκτιμήσεις «σπανίων» χαρακτηριστικών, δηλαδή εκτιμήσεις που αναφέρονται σε λιγότερο από 10.000 άτομα, συνοδεύονται από ιδιαίτερα μεγάλο δειγματοληπτικό σφάλμα.

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.22: ΚΛΑΔΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΣΕ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟ Γ' ΤΡΙΜΗΝΟ 2012

Το μεγαλύτερο ποσοστό των εργαζομένων στην περιφέρεια εργάζεται στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο και στη γεωργία-δασοκομία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.23: ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΗΛΙΚΙΑΣ 15 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ ΣΕ
ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ
ΤΟ Γ' ΤΡΙΜΗΝΟ ΤΟΥ 2012

ΚΛΑΔΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	ΗΠΕΙΡΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ	13,1	28,70%	13,90%	18,60%	19,50%
ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	0,3	0,30%	0,20%	4,70%	0,10%
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	9,5	8,20%	10,80%	10,60%	7,80%
ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ, ΑΤΜΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ	0,7	0,20%	0,60%	4,40%	0,60%
ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ, ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ	0,6	0,80%	0,50%	0,40%	0,80%

ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	5,5	5,40%	4,30%	6,60%	9,90%
ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ, ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΙΚΛΕΤΩΝ	17,8	14,10%	19,20%	13,20%	16,20%
ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ	5	2,90%	4%	2,60%	4,10%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	7,9	5%	7,10%	6,80%	8,10%
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	1,8	0,40%	1,30%	0,20%	0,70%
ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	2,8	2,30%	2,80%	1,30%	0,40%
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	0,2	0,20%	0,10%	0,20%	0%
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	6	3,20%	6,50%	3,10%	2,90%
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	1,7	1,50%	2%	0,50%	1,10%
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ, ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	8,8	12,50%	7,20%	7,80%	8,80%
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	7,7	6,40%	9,30%	9,60%	8,10%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ	5,9	5,40%	6%	3,50%	8,10%
ΤΕΧΝΙΚΕΣ, ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ	1,1	0,30%	1,40%	2,40%	0,70%
ΆΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	2,1	1,70%	2,20%	3,30%	1,60%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ ΩΣ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ	1,4	0,40%	0,90%	0,20%	0,30%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΤΕΡΟΔΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΕΩΝ	0	0,10%	0%	0%	0%
ΣΥΝΟΛΟ	100	100%	100%	100%	100%

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.23 (ΣΥΝΕΧΕΙΑ): ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΗΛΙΚΙΑΣ 15 ΕΤΩΝ ΚΑΙ
ΑΝΩ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟ Γ' ΤΡΙΜΗΝΟ ΤΟΥ 2012

ΚΛΑΔΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΘΕΣΣΑΛΙΑ	ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ	ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	ΑΤΤΙΚΗ
ΓΕΩΡΓΙΑ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ	25%	18,10%	26,10%	19,30%	0,80%
ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	0,30%	0%	0,00%	1,30%	0,10%
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	8,80%	5,50%	6,50%	15,90%	10,50%
ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ, ΑΤΜΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ	0,60%	0,00%	0,50%	0,90%	0,80%
ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ, ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ	0,90%	0,10%	0,60%	0,70%	0,70%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	5,40%	5,80%	6,20%	5,70%	4,50%
ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ, ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΙΚΛΕΤΩΝ	15,10%	16,70%	17,00%	16,60%	19,65%
ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ	3%	4,70%	4,50%	3,60%	7,00%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	6,90%	21,10%	6,80%	9,50%	5,80%
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	0,90%	0,40%	1,00%	0,60%	3,40%
ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	1%	1,10%	1,00%	1,20%	4,80%
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	0%	0,20%	0,20%	0,00%	0,30%
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	5,10%	3,70%	3,90%	3,10%	8,50%
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	0,70%	1,60%	0,40%	1,90%	2,40%
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	8,30%	6,20%	7,50%	7,10%	10,20%
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	8,20%	6,00%	9,10%	6,50%	7,80%

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ	5,70%	3,00%	6,30%	3,40%	7,10%
ΤΕΧΝΙΚΕΣ, ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ	0,70%	0,90%	0,40%	0,50%	1,30%
ΆΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	2,30%	2,80%	1,50%	1,70%	2,00%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ ΩΣ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ	1,20%	2,10%	0,70%	0,60%	2,50%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΤΕΡΟΔΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΕΩΝ	0%	0,00%	0,00%	0,00%	0,10%
ΣΥΝΟΛΟ	100%	100%	100%	100%	100%

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.23 (ΣΥΝΕΧΕΙΑ): ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΗΛΙΚΙΑΣ 15 ΕΤΩΝ ΚΑΙ
ΑΝΩ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟ Γ' ΤΡΙΜΗΝΟ ΤΟΥ 2012

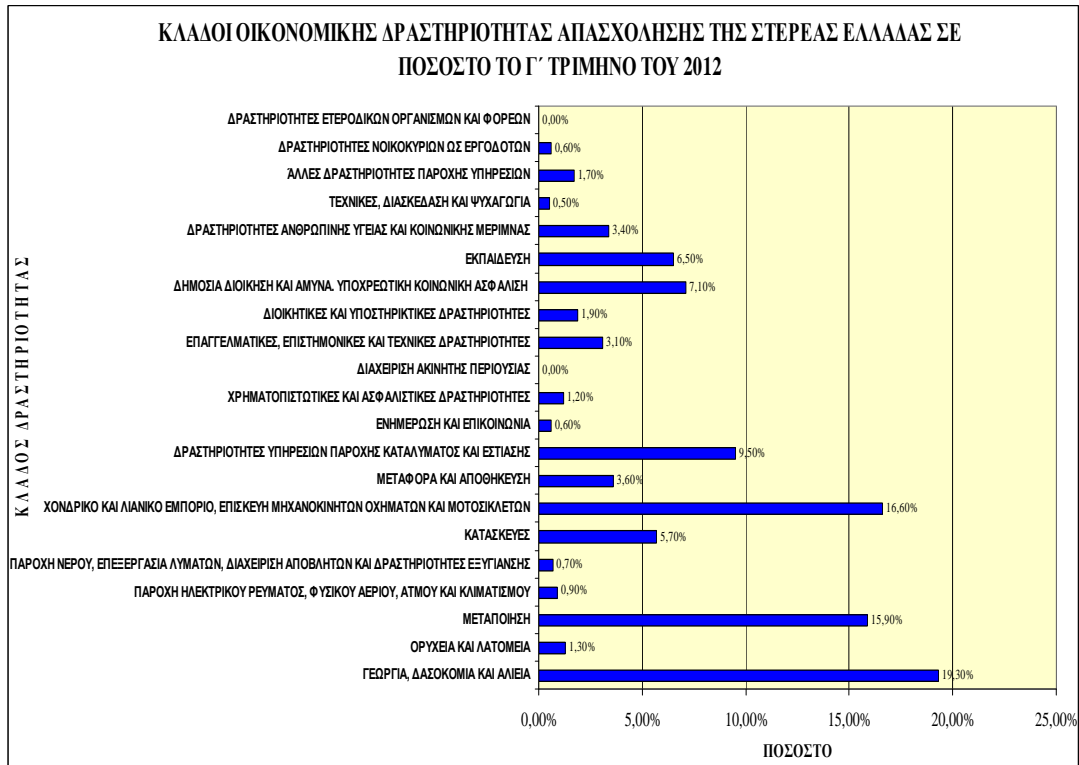
ΚΛΑΔΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	ΚΡΗΤΗ
ΓΕΩΡΓΙΑ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ	29,90%	13,20%	9,90%	20,70%
ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	0,30%	0%	1,50%	0,10%
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	8,30%	7,90%	7,60%	6,00%
ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ, ΑΤΜΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ	0,70%	0,60%	1,50%	0,40%
ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ, ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ	0,10%	0,30%	1,50%	0,30%
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	7,30%	6,40%	10,20%	6,30%
ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ, ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΙΚΛΕΤΩΝ	13,10%	21,30%	16,70%	17,00%
ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ	4,20%	3,90%	4,60%	3,50%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	7,40%	8,80%	18,20%	16,20%
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	0,80%	0,40%	1,00%	0,80%

ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	2,00%	1,60%	0,70%	1,60%
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	0,20%	0,00%	0,00%	0,20%
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	3,40%	5,70%	4,50%	4,00%
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	0,50%	1,30%	2,30%	1,70%
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	7,70%	14,00%	5,60%	6,50%
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	5,20%	7,20%	6,80%	5,50%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ	4,30%	4,20%	3,60%	4,60%
ΤΕΧΝΙΚΕΣ, ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ	1,50%	1,10%	1,10%	1,00%
ΆΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	2,20%	2,00%	2,10%	2,40%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ ΩΣ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ	0,90%	0,10%	0,70%	1,10%
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΤΕΡΟΔΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΕΩΝ	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ΣΥΝΟΛΟ	100%	100%	100%	100%

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

**ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.23: ΚΛΑΔΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΕ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟ Γ' ΤΡΙΜΗΝΟ
ΤΟΥ 2012**

Η μεγαλύτερη απορρόφηση εργατικού δυναμικού είναι στον πρωτογενή τομέα με 19,3%, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως οι κύριοι κλάδοι απασχόλησης στην περιφέρεια είναι η γεωργία-δασοκομία και αλιεία. Τη δεύτερη θέση κατέχει το χονδρικό και λιανικό εμπόριο ενώ την τρίτη θέση η μεταποίηση.

Η δυσκολία εισόδου των νέων στην αγορά αντικατοπτρίζει τόσο τη δυσαρμονία του εκπαιδευτικού συστήματος με τις ανάγκες της οικονομίας όσο και την αδυναμία της οικονομίας και του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα να δημιουργήσουν επαρκείς θέσεις εργασίας.

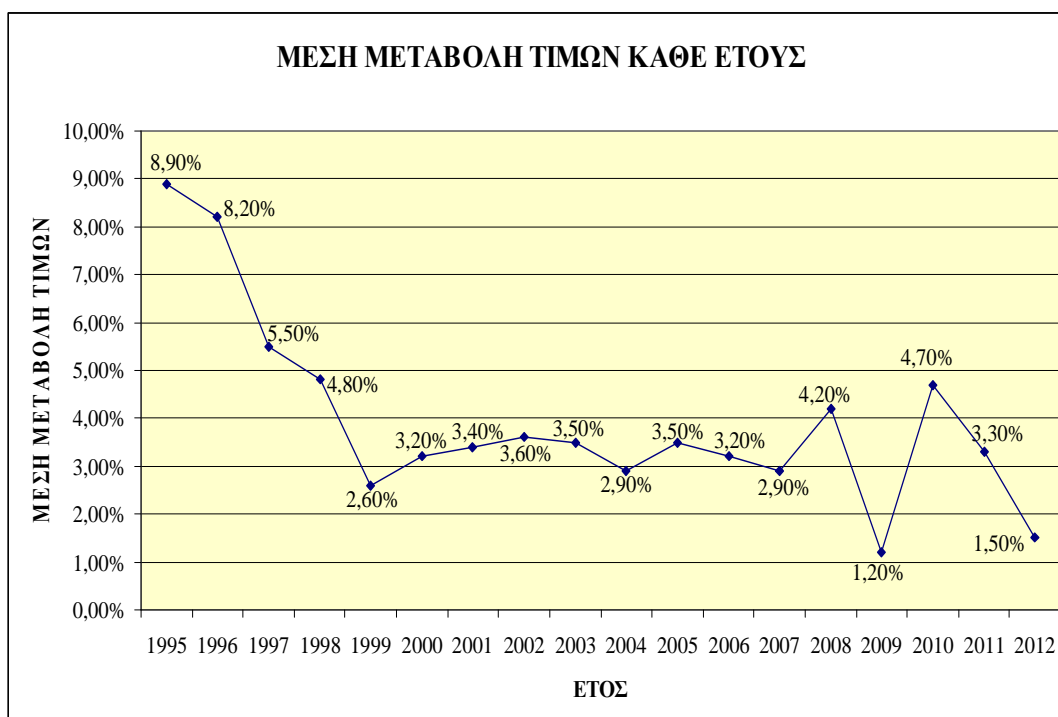
Η ανεργία στη Βοιωτία το 2009 ανήλθε στο 15%. Οι άνεργοι της Στερεάς Ελλάδας αντιπροσωπεύουν το 5% περίπου του συνολικού αριθμού των ανέργων της χώρας ενώ όσο αναφορά την κατανομή της ως προς το φύλο, στη Στερεά Ελλάδα, προκύπτει ότι το 66,8% των ανέργων ήταν γυναίκες (αντίστοιχο πανελλαδικό ποσοστό 62,4%) και το 33,2% ήταν άντρες (αντίστοιχο πανελλαδικό ποσοστό 37,6%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.24: ΜΕΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΙΜΩΝ (%) ΚΑΘΕ ΕΤΟΥΣ

ΕΤΟΣ	ΜΕΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΙΜΩΝ(%) ΚΑΘΕ ΕΤΟΥΣ
1995	8,90%
1996	8,20%
1997	5,50%
1998	4,80%
1999	2,60%
2000	3,20%
2001	3,40%
2002	3,60%
2003	3,50%
2004	2,90%
2005	3,50%
2006	3,20%
2007	2,90%
2008	4,20%
2009	1,20%
2010	4,70%
2011	3,30%
2012	1,50%

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.24: ΜΕΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΙΜΩΝ (%) ΚΑΘΕ ΕΤΟΥΣ

Από το έτος 1995-1999 η μέση μεταβολή των τιμών είχε πτωτική πορεία. Ενώ από το 1999-2007 υπήρχε μια σχετική σταθερότητα τιμών με μερικές αυξομειώσεις. Έκτοτε από το 2007-2008 υπήρχε ανοδική πορεία, ενώ το 2008-2009 είχε πτωτική πορεία, το 2009-2010 συνέχισε με ανοδική πορεία και από το 2010 και έπειτα έχει πτωτική πορεία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.25: ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΜΕΝΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ 2012

ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ 2012	ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΜΕΝΟΣ ΔΤΚ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ(%) 12 ΜΗΝΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ	ΜΕΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ 12ΜΗΝΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	121,64	2,1	2,9
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	119,56	1,7	2,7
ΜΑΡΤΙΟΣ	123,02	1,4	2,4
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	124,03	1,5	2,3
ΜΑΙΟΣ	123,6	0,9	2,1
ΙΟΥΝΙΟΣ	123,36	1	1,9
ΙΟΥΛΙΟΣ	121,6	0,9	1,8
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	120,17	1,2	1,8
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	123,18	0,3	1,6
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	124,09	0,9	1,4
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	123,7	0,4	1,2
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	123,38	0,3	1

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.26: ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ 2012	ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΤΚ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ(%) 12 ΜΗΝΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ	ΜΕΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ 12ΜΗΝΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	108,75	2,3	3,1
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	107,1	2,1	2,9
ΜΑΡΤΙΟΣ	110,13	1,7	2,7
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	111,07	1,9	2,5
ΜΑΙΟΣ	110,71	1,4	2,3
ΙΟΥΝΙΟΣ	110,37	1,3	2,2
ΙΟΥΛΙΟΣ	108,88	1,3	2,1
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	107,78	1,7	2,1
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	110,44	0,9	1,9
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	111,34	1,6	1,8
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	110,8	1	1,6
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	110,51	0,8	1,5

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.27: ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΚΑΙ ΜΕΣΟΣ 2012-2013

ΕΤΟΣ ΚΑΙ ΜΗΝΑ 2012-2013	ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ (%) ΑΠΟ ΜΗΝΑ ΣΕ ΜΗΝΑ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ (%) ΜΕ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟ ΔΕΙΚΤΗ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΕΤΟΥΣ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ: 2012	108,75	-0,8	2,3
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	107,1	-1,5	2,1
ΜΑΡΤΙΟΣ	110,13	2,8	1,7
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	111,07	0,8	1,9
ΜΑΙΟΣ	110,71	-0,3	1,4
ΙΟΥΝΙΟΣ	110,37	-0,3	1,3
ΙΟΥΛΙΟΣ	108,88	-1,4	1,3
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	107,78	-1	1,7
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	110,44	2,5	0,9
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	111,34	0,8	1,6
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	110,8	-0,5	1
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	110,51	-0,3	0,8
ΜΕΣΟΣ ΕΤΗΣΙΟΣ	109,82	--	--
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ: 2013	108,97	-1,4	0,2

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.27 (ΣΥΝΕΧΕΙΑ): ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ-ΜΕΤΑΒΟΛΗ-ΜΕΣΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ 2012-2013

ΕΤΟΣ ΚΑΙ ΜΗΝΑ 2012-2013	ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΜΙΣΘΩΜΑΤΩΝ (75%)	ΜΕΤΑΒΟΛΗ (%) ΜΕ ΔΕΙΚΤΗ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ	ΜΕΣΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ 12 ΜΗΝΟΥ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ: 2012	1,7	-0,8	108,41
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	1,6	-2,3	108,59
ΜΑΡΤΙΟΣ	1,3	0,5	108,74
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	1,4	1,3	108,91
ΜΑΙΟΣ	1,1	1	109,04
ΙΟΥΝΙΟΣ	1	0,7	109,16
ΙΟΥΛΙΟΣ	1	-0,7	109,28
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	1,3	-1,7	109,43
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	0,7	0,7	109,51
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	1,2	1,6	109,66
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	0,8	1,1	109,75
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	0,6	0,8	109,82
ΜΕΣΟΣ ΕΤΗΣΙΟΣ	--	--	109,82
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ: 2013	0,2	-1,4	109,84

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.27 (ΣΥΝΕΧΕΙΑ): ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΜΕΣΟΥ ΔΕΙΚΤΗ 12 ΜΗΝΟΥ ΜΕ
ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟ ΔΕΙΚΤΗ 2012-2013

ΕΤΟΣ ΚΑΙ ΜΗΝΑ 2012-2013	ΜΕΤΑΒΟΛΗ (%) ΜΕΣΟΥ ΔΕΙΚΤΗ 12ΜΗΝΟΥ ΜΕ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟ ΔΕΙΚΤΗ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ 12 ΜΗΝΟΥ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ: 2012	3,1
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	2,9
ΜΑΡΤΙΟΣ	2,7
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	2,5
ΜΑΙΟΣ	2,3
ΙΟΥΝΙΟΣ	2,2
ΙΟΥΛΙΟΣ	2,1
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	2,1
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	1,9
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	1,8
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	1,6
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	1,5
ΜΕΣΟΣ ΕΤΗΣΙΟΣ	1,5
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ: 2013	1,3

* Έτος Βάσης: 2009=100,0

** Οι δείκτες υπολογίζονται με άπειρα δεκαδικά ψηφία και δημοσιεύονται με στρογγυλοποίηση δύο δεκαδικών ψηφίων.

*** Οι ποσοστιαίες μεταβολές υπολογίζονται βάσει δεικτών με άπειρα δεκαδικά ψηφία και δημοσιεύονται με στρογγυλοποίηση ενός δεκαδικού ψηφίου.

**** Η στήλη "αναπροσαρμογή μισθωμάτων (75%)" έχει προστεθεί από το έτος 2000, μετά τη δημοσίευση του Ν.2741/99, στον οποίο μνημονεύονται τα στοιχεία ΔΤΚ της ΕΣΥΕ, για την αναπροσαρμογή μισθωμάτων.

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

Οι τιμές αυξάνονταν σταθερά τα προηγούμενα χρόνια με ποσοστά γύρω στο 2,5% αλλά το τελευταίο χρονικό διάστημα έχουμε μηδενική αύξηση τιμών καταναλωτή λόγω της συμπίεσης του κόστους παραγωγής και του περιορισμού της ζήτησης.

4.7.1.2 Κοινωνικοί Δείκτες

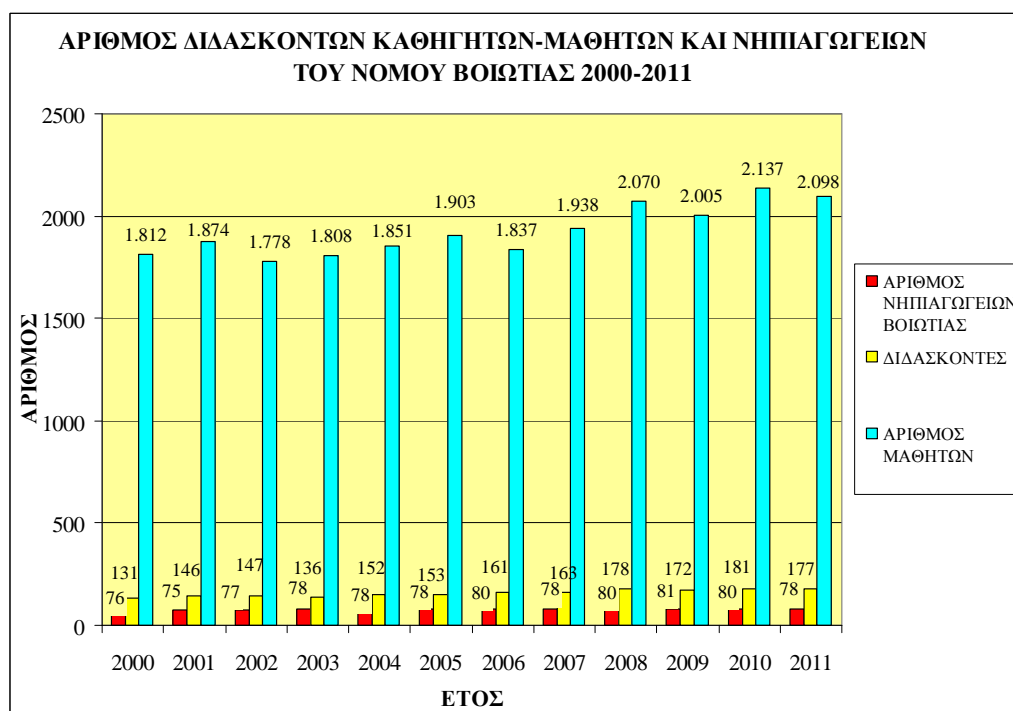
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.28: ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ-ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ-ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΒΟΙΩΤΙΑΣ 2000-2011

ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ/ΕΤΟΣ	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΩΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ	76	75	77	78	78	78
ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ	131	146	147	136	152	153
ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ	1.812	1.874	1.778	1.808	1.851	1.903

ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ/ΕΤΟΣ	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΩΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ	80	78	80	81	80	78
ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ	161	163	178	172	181	177
ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ	1.837	1.938	2.070	2.005	2.137	2.098

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.28: ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ-ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ-ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΒΟΙΩΤΙΑΣ 2000-2011

Η ανάπτυξη των εκπαιδευτικών μονάδων στο νομό είναι ικανοποιητική και η αναλογία διδασκόντων-νηπίων ανήλθε σε 1 προς 12.

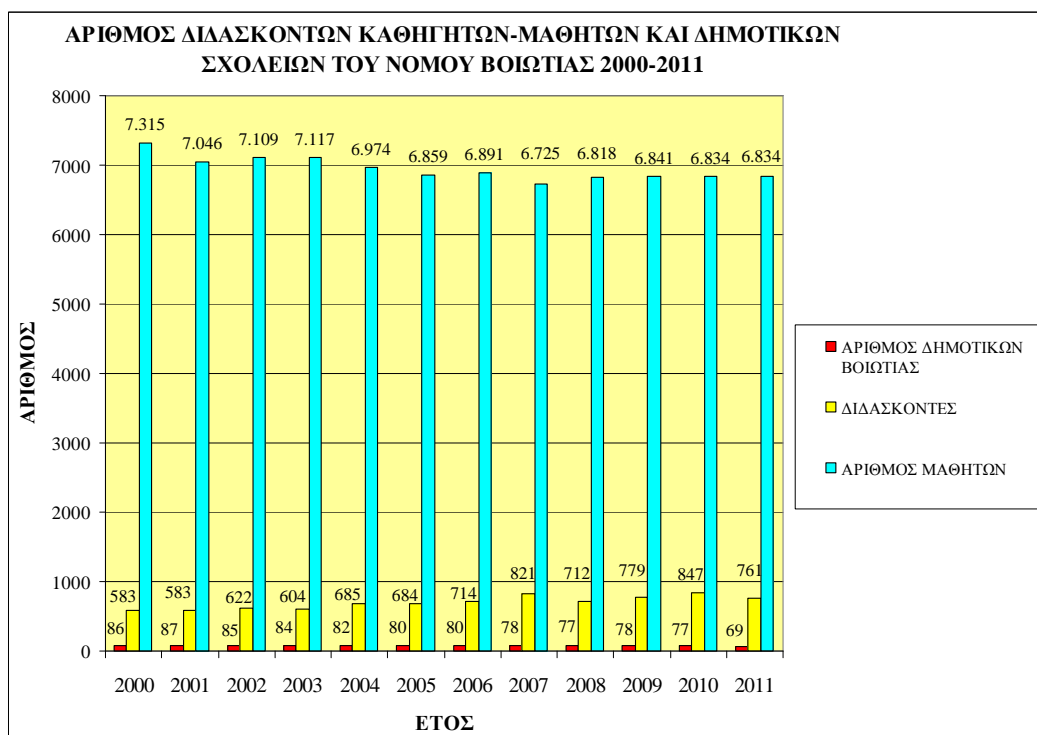
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.29: ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ-ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ-ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΤΗΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ 2000-2011

ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ/ΕΤΟΣ	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ	86	87	85	84	82	80
ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ	583	583	622	604	685	684
ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ	7.315	7.046	7.109	7.117	6.974	6.859

ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ/ΕΤΟΣ	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ	80	78	77	78	77	69
ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ	714	821	712	779	847	761
ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ	6.891	6.725	6.818	6.841	6.834	6.834

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.29: ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ-ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ-ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΤΗΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ 2000-2011

Η ανάπτυξη των εκπαιδευτικών μονάδων στο νομό είναι ικανοποιητική και η αναλογία διδασκόντων-μαθητών ανήλθε σε 1 προς 9.

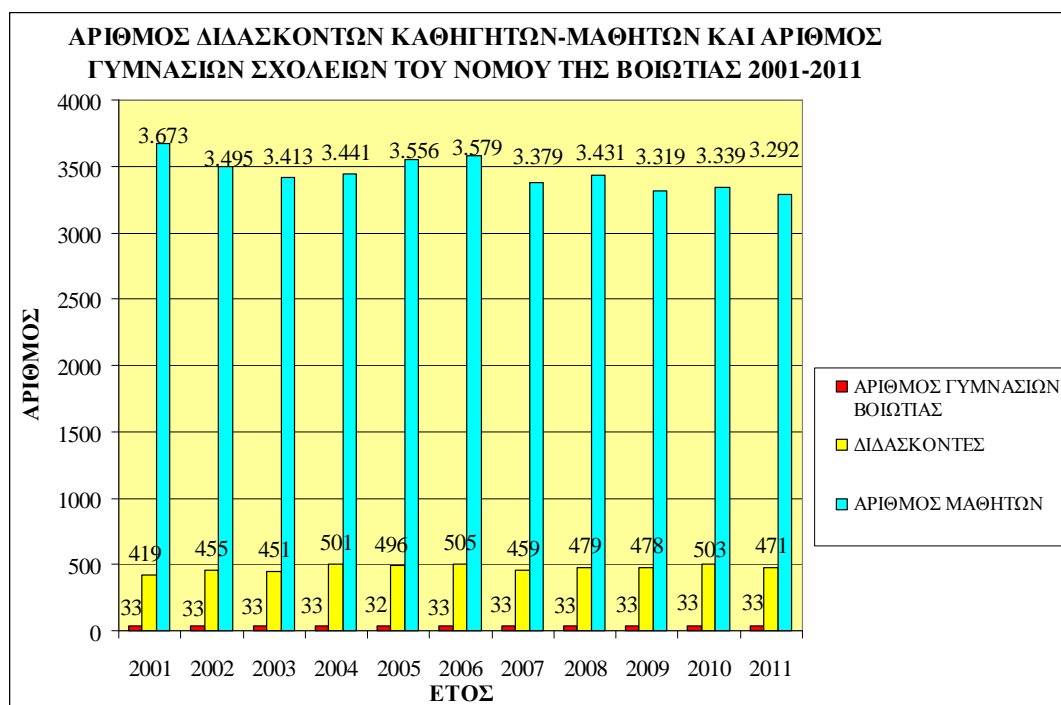
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.30: ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ-ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΤΗΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ 2001-2011

ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ/ΕΤΟΣ	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ	33	33	33	33	32	33
ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ	419	455	451	501	496	505
ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ	3.673	3.495	3.413	3.441	3.556	3.579

ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ/ΕΤΟΣ	2007	2008	2009	2010	2011
ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ	33	33	33	33	33
ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ	459	479	478	503	471
ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ	3.379	3.431	3.319	3.339	3.292

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.30: ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ-ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΤΗΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ 2001-2011

Η ανάπτυξη των εκπαιδευτικών μονάδων στο νομό είναι ικανοποιητική και η αναλογία καθηγητών-μαθητών ανήλθε σε 1 προς 7.

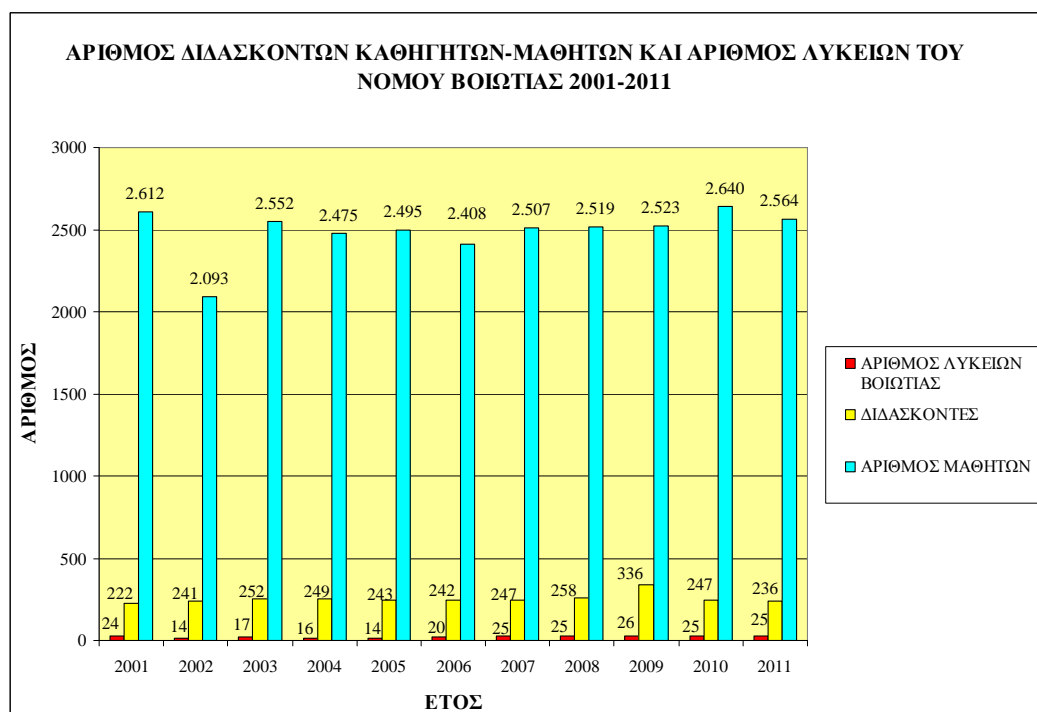
ΠΙΝΑΚΑΣ 4.31: ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ-ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΣ ΛΥΚΕΙΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΒΟΙΩΤΙΑΣ 2001-2011

ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ/ΕΤΟΣ	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ΑΡΙΘΜΟΣ ΛΥΚΕΙΩΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ	24	14	17	16	14	20
ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ	222	241	252	249	243	242
ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ	2.612	2.093	2.552	2.475	2.495	2.408

ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ/ΕΤΟΣ	2007	2008	2009	2010	2011
ΑΡΙΘΜΟΣ ΛΥΚΕΙΩΝ ΒΟΙΩΤΙΑΣ	25	25	26	25	25
ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ	247	258	336	247	236
ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ	2.507	2.519	2.523	2.640	2.564

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.31: ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ-ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΣ ΛΥΚΕΙΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΒΟΙΩΤΙΑΣ 2001-2011

Η ανάπτυξη των εκπαιδευτικών μονάδων στο νομό είναι ικανοποιητική και η αναλογία καθηγητών- μαθητών ανήλθε σε 1 προς 11.

4.7.1.3 Συμπεράσματα Δεικτών

Η Βοιωτία έχει τη μεγαλύτερη ανάπτυξη στη Στερεά Ελλάδα αν και μέρος του εισοδήματος και του ακαθάριστου προϊόντος μεταφέρεται στην περιφέρεια Αττικής. Διαθέτει αξιόλογο πρωτογενή αλλά και δευτερογενή τομέα ενώ σταθερά αναπτύσσεται και ο τριτογενής τομέας της οικονομίας.

Τα προβλήματα της περιοχής είναι η αποβιομηχάνιση λόγω της οικονομικής κρίσης των τελευταίων ετών με επακόλουθο την αύξηση της ανεργίας, ιδιαίτερα των νέων ανθρώπων. Η ανεργία αυξήθηκε θεαματικά τα τελευταία 4 χρόνια με αποτέλεσμα η περιοχή να έρχεται στη δεύτερη θέση σε όλη τη χώρα πλησιάζοντας το 30%.

4.7.2 Γεωργία και Εξορύξεις

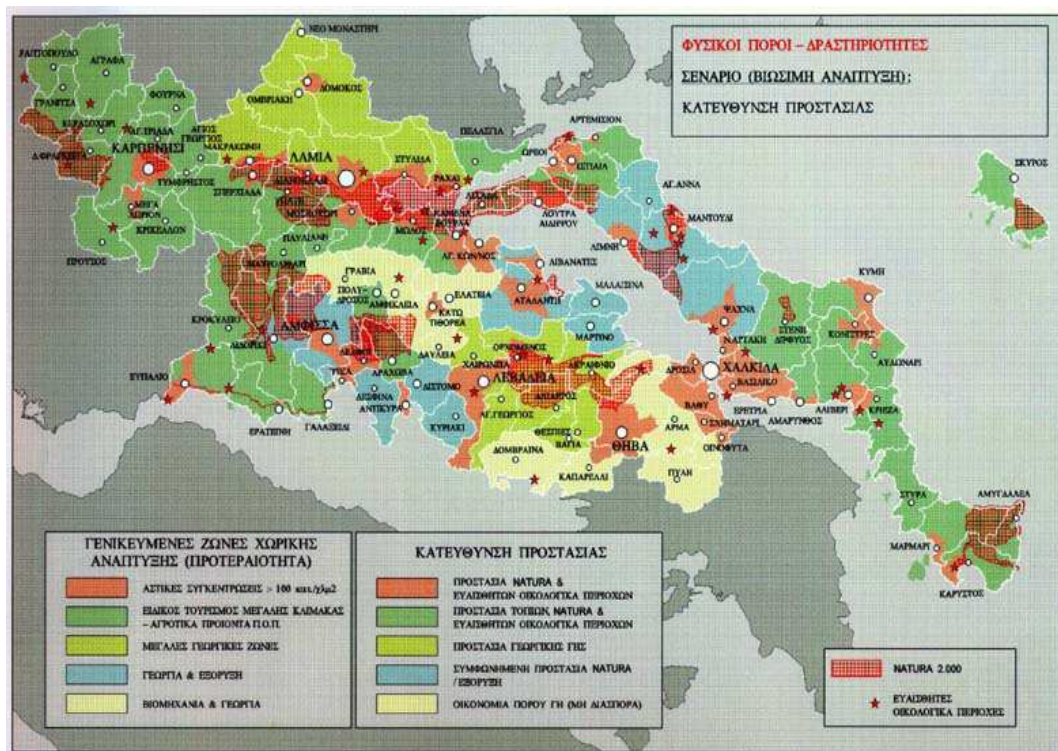
Η Βοιωτία είναι μια από τις πλουσιότερες και πιο εύφορες αγροτικές περιοχές της Ελλάδας λόγω του ότι έχει σημαντικό ποσοστό πεδινών καλλιεργούμενων εκτάσεων κυρίως τις πεδιάδες της Κωπαΐδας και της Θήβας και βρίσκεται σε μικρή απόσταση από την πρωτεύουσα, που είναι το μεγαλύτερο καταναλωτικό κέντρο της χώρας. Η ανάπτυξη της γεωργίας στην περιοχή και η αύξηση του εισοδήματος των κατοίκων ήταν αποτέλεσμα και της αποξήρανσης της Κωπαΐδας από την αγγλική εταιρεία την περίοδο 1880 έως 1930.

Κύρια προϊόντα είναι το βαμβάκι, η τομάτα, η πατάτα, ο καπνός, οι ελιές, το μέλι, τα σιτηρά, το κριθάρι, το καλαμπόκι, οι ξηροί καρποί, τα όσπρια, τα κηπευτικά, τα λαχανικά, τα φρούτα και τα κτηνοτροφικά προϊόντα. Ο νομός κατατάσσεται τρίτος στην παραγωγή τομάτας με 10% της παραγωγής της χώρας και τρίτος στην παραγωγή βαμβακιού με 9% σύμφωνα με στοιχεία του 2006. Οι μεγάλες πόλεις της είναι κέντρα εμπορίου και επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων.

Το υπέδαφος της Βοιωτίας είναι πλούσιο σε κοιτάσματα μετάλλου (μαγνησίτης, σιδηρονικέλιο, βωξίτης, δολομίτης, σε μάρμαρο και χρώμιο), τα οποία δεν αξιοποιούνται επαρκώς.

Τα δάση της περιοχής (στα βουνά Ελικώνα-Παρνασσού) καλύπτουν σημαντικό ποσοστό της συνολικής της έκτασης και ανέρχεται σε 25% περίπου δηλαδή ποσοστό μεγαλύτερο εκείνου που αντιστοιχεί σε επίπεδο χώρας (22%).

Η βιομηχανική ανάπτυξη της περιοχής έχει ευνοηθεί τα τελευταία χρόνια λόγω της μεγάλης γεωργικής παραγωγής του νομού και της μικρής απόστασης από την Αθήνα. Αρκετά αναπτυγμένη είναι η εξορυκτική βιομηχανία, καθώς υπάρχουν μεγάλα κοιτάσματα βωξίτη στο νομό και κυρίως στο Δίστομο. Εκεί υπάρχουν τα σημαντικότερα κοιτάσματα βωξίτη όλης της χώρας. Άλλα μεταλλεύματα είναι τα νικελιούχα σιδηρομεταλλεύματα στον Άγιο Ιωάννη και τα χρωμιούχα σιδηρομεταλλεύματα στο Λούτσι, κοντά στο χωριό Παύλος. Στην Παραλία Διστόμου υπάρχει το Αλουμίνιο της Ελλάδος το μοναδικό εργοστάσιο της Ελλάδας που παράγει αλουμίνα και αλουμίνιο. Επίσης υπάρχουν και αξιόλογες βιομηχανίες των κλάδων ειδών διατροφής, υφαντικών, τσιμέντου και άλλων κλάδων (<http://el.wikipedia.org>).

Εικ.28: Χάρτης προστασίας και ανάδειξης φυσικών πόρων.

4.7.3 Κτηνοτροφία και Αλιεία

Ένας άλλος τομέας που συνεισφέρει στην οικονομική ανάπτυξη του Νομού είναι η κτηνοτροφία και κυρίως η ενσταυλισμένη κτηνοτροφία, η οποία αφορά κυρίως βοοειδή όπως μοσχάρια και αγελάδες, αλλά και πρόβατα, κατσίκες χοίρους και πτηνοτροφία (όρνιθες, κα.).

Χαρακτηριστικό του πρωτογενούς τομέα, για την περιοχή, είναι η κτηνοτροφική καθετοποιημένη παραγωγή συγκεντρώνοντας μερικές από τις μεγαλύτερες μονάδες του κλάδου. Εντυπωσιακά ανερχόμενη δραστηριότητα είναι τα αλιεύματα και οι ιχθυοκαλλιέργειες και η φυτική παραγωγή της, που χαρακτηρίζεται από δυναμικές καλλιέργειες (βαμβάκι, καπνός, σιτηρά, ελιά, τομάτα). Η φυτική παραγωγή προσανατολίζεται αργά αλλά σταθερά, μέσα από διαρθρωτικές αναπροσαρμογές, σε νέα στρατηγική ολοκληρωμένης ανάπτυξης, στα πλαίσια της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), περιορίζοντας, αντίστοιχα, τα παραδοσιακά μέτρα στήριξης του αγροτικού εισοδήματος.

Η αλιεία γίνεται περισσότερο στην περιοχή του Κορινθιακού κόλπου. Τα κύρια προϊόντα θαλασσινών αλιευμάτων που ψαρεύονται είναι η γόπα, το λυθρίνι, ο κέφαλος, η μαρίδα, ο μπακαλιάρος, ο μπάλας, το μπαρμπούνι, ο σαργός, το σαυρίδι, η σκορπίνα, οι χάνοι, το σκουμπρί, τα μαγιάτικα και τα καλαμαράκια. Τα προϊόντα θαλάσσιας καλλιέργειας είναι το λαβράκι, η τσιπούρα, το φαγγρί, το μυτάκι, το λυθρίνι και η μουρμούρα και τα κύρια προϊόντα υδατοκαλλιέργειας εσωτερικών υδάτων είναι η πέστροφα, οι κυπρίνοι, οι κέφαλοι, οι χεροκούβες και οι πεταλούδες.

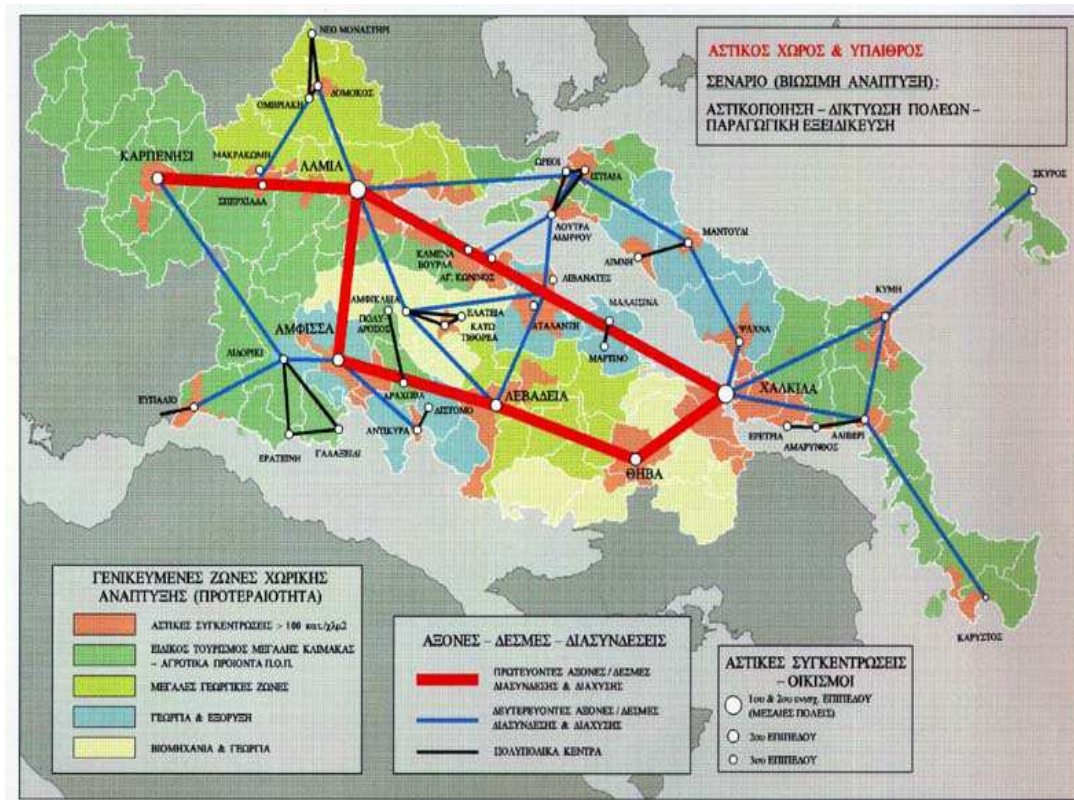
Η αλιεία ανοικτής θάλασσας στη περιοχή είναι περιορισμένη, παρά τις δυνατότητες που έχουν οι κόλποι του Ευβοϊκού και του Κορινθιακού, λόγω μη ορθολογικής διαχείρισης των αλιευτικών πόρων και ελλιπούς προστασίας τους από τα αστικά και βιομηχανικά κέντρα. Σημαντική είναι η ανάπτυξη των ιχθυοκαλλιεργειών, που αποτελεί δυναμικό αναπτυσσόμενο κλάδο τα τελευταία χρόνια (Μπότσαρης Χ., 2009).

4.7.4 Μεταφορές

Η Βοιωτία διαθέτει μια ισχυρή μεταφορική υποδομή στην κατεύθυνση Αθήνα-Θεσσαλονίκη αφού διασχίζεται κατά μήκος τόσο από τον υπό ολοκλήρωση Διεθνή Αυτοκινητόδρομο Πάτρα-Αθήνα-Θεσσαλονίκη (ΠΑΘΕ), όσο και από τη Διεθνή Σιδηροδρομική Γραμμή Αθήνα-Θεσσαλονίκη, τμήματα του Διεθνούς Ευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔΜ).

Η διαπεριφερειακή μεταφορική της σύνδεση με τις γειτονικές της περιοχές και με τα ισχυρά σημεία του ευρύτερου χώρου εξυπηρετείται από διαπεριφερειακούς οδικούς άξονες, είτε υπό βελτίωση είτε υπό προγραμματισμό αναβάθμισής τους. Το μεταφορικό δίκτυο υποστηρίζεται από περιφερειακά λιμάνια και πορθμεία μικρής ακόμα δυναμικότητας αλλά με δυνατότητες αναβάθμισης. Το δίκτυο

τηλεπικοινωνιών είναι επίσης υπό αναβάθμιση με καλές προοπτικές λόγω της κεντρικότητας της θέσης της.

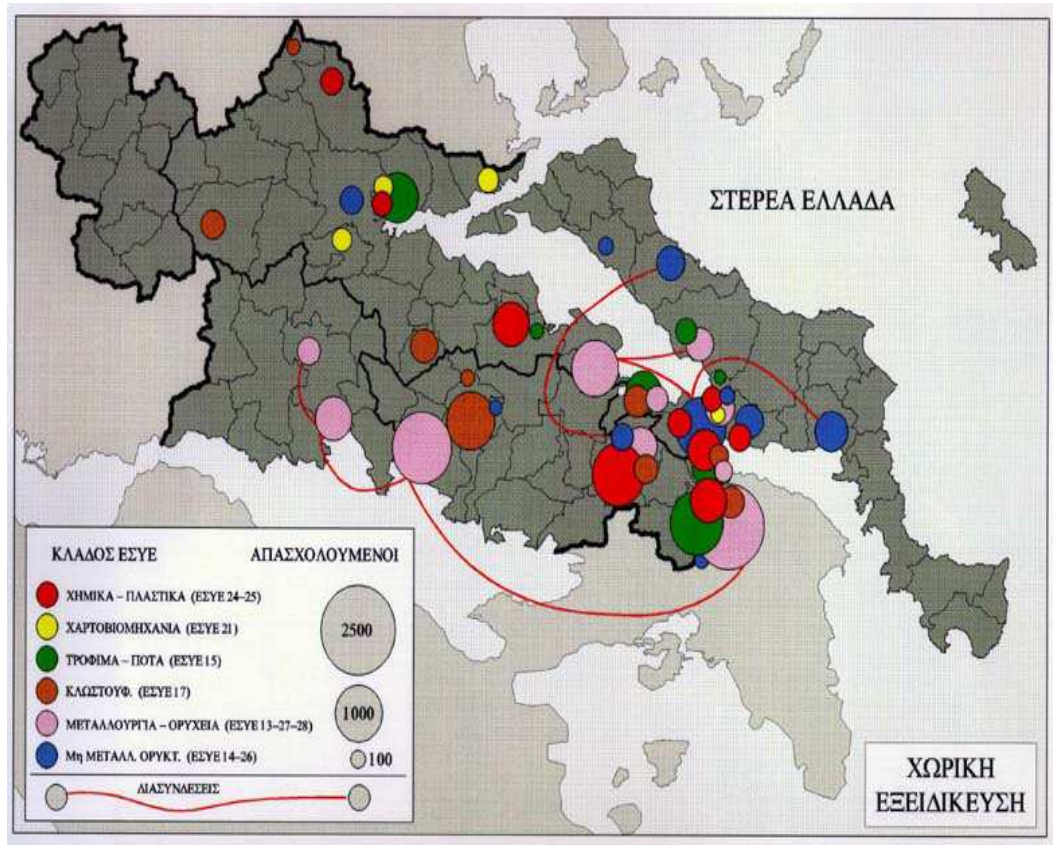
Εικ.29: Χάρτης πλαισίου χωρικής οργάνωσης.

4.7.5 Βιομηχανικές Περιοχές

Η Βοιωτία αποτελείται από τρεις Βιομηχανικές Περιοχές:

- Βιομηχανική Περιοχή Θήβας
- Βιομηχανική Περιοχή Θίσβης
- Βιομηχανική Περιοχή Οινόφυτων-Σχηματαρίου-Τανάγρας

Η Βοιωτία διαθέτει οργανωμένη ΒΙΠΕ στην ευρύτερη περιοχή Οινόφυτων-Σχηματαρίου, με υποδομές σε δίκτυα αλλά χωρίς οργάνωση και προσφορά γης στην ελεύθερη αγορά. Την υποστήριξη αλλά και αποσυμφόρηση των ζωνών αυτών θα αναλάβουν η προς ενεργοποίηση σχολάζουσα ΒΙΠΕ, στη Θίσβη και η νέα προτεινόμενη ΒΕΠΕ στον αγροτοβιομηχανικό χώρο του Άνω Ρου του Βοιωτικού Κηφισού.

Εικ.30: Χάρτης βιομηχανικής εξειδίκευσης της Στερεάς Ελλάδας.

Σημαντικές εμπορικές επιχειρήσεις:

Πολλές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στη Βοιωτία. Οι μεγαλύτερες από αυτές είναι:

- ◆ Η Αλουμίνιο της Ελλάδος από τα λίγα πλήρως καθετοποιημένα εργοστάσια αλουμινίου στην Ευρώπη, που απασχολεί 1100 άτομα που προέρχονται από όλο τον Ελλαδικό χώρο και περίπου 400 άτομα από συνεργαζόμενες επιχειρήσεις,
- ◆ Η Heron Σ.Α. στη Θήβα, εργοστάσιο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από συμβατικά καύσιμα που είναι θυγατρική του Ομίλου ΓΕΚ-ΤΕΡΝΑ, και με τον πρώτο σταθμό Heron I το 2004 ήταν ορόσημο για την απελευθέρωση της ηλεκτροπαραγωγής στην Ελλάδα,
- ◆ Η Misko, στον Ελεώνα, που είναι μέλος του Ομίλου Barilla και αποτελεί το τρίτο μεγαλύτερο εργοστάσιο ζυμαρικών στην Ευρώπη,

- ◆ Η BASF στη Θήβα, που αποτελεί τη μεγαλύτερη βιομηχανική μονάδα της χώρας στην παραγωγή προσθέτων και βελτιωτικών σκυροδέματος, ειδικών υλικών επισκευών, καθώς και κατασκευής βιομηχανικών δαπέδων,
- ◆ Το μεταλλείο της ΛΑΡΚΟ στον Άγιο Ιωάννη, που είναι τα παλαιότερα Μεταλλεία της Εταιρίας και παράγουν ετησίως 700.000 τόνους μεταλλεύματος,
- ◆ Η Coca-Cola Τρία Έψιλον στο Σχηματάρι που λειτουργεί από το 1989, απασχολεί 225 άτομα και αποτελεί ένα από τα πιο σύγχρονα εργοστάσια παραγωγής αναψυκτικών και μη αλκοολούχων ποτών στην Ευρώπη,
- ◆ Η βιομηχανία τσιμέντων Titan που δημιούργησε το 1976 το τέταρτο εργοστάσιό της στη θέση Καμάρι,
- ◆ Η Schneider Electric που παράγει μετασχηματιστές της σειράς Elvim στα Οινόφυτα,
- ◆ Η Tupperware στη Θήβα, ένα από τα 4 εργοστάσια στην Ευρώπη που απασχολεί περίπου 200 άτομα,
- ◆ Το εργοστάσιο καφέ της Nestle στα Οινόφυτα, που χτίστηκε το 1974, και απασχολεί 118 άτομα,
- ◆ Η Κρεντίν Ελλάς στα Οινόφυτα, που παράγει προϊόντα αρτοποιίας και ζαχαροπλαστικής,
- ◆ Η Weidenhammer στα Οινόφυτα, που παράγει τα σύνθετα πολυστρωματικά δοχεία (composite cans) με εύκολα ανοιγόμενο καπάκι (peel-off top) και
- ◆ Η Bayer AG, εργοστάσιο συσκευασίας και τυποποίησης φυτοφαρμάκων στο Ύπατο στην Θήβα (<http://el.wikipedia.org>).

4.7.6 Αξιοθέατα-Τουρισμός

Υπάρχουν δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης που οφείλονται στην ύπαρξη σημαντικών αρχαιολογικών βυζαντινών χώρων (Όσιος Λουκάς) και στη φυσική ομορφιά του νομού με τους ορεινούς όγκους του Παρνασσού και του Ελικώνα και τις παραλίες του στον Κορινθιακό και Ευβοϊκό Κόλπο.

Ιστορικοί χώροι: Σημαντικοί χώροι είναι οι περιοχές των Δελφών και Θήβας.

Χιονοδρομικά Κέντρα: Σημαντικό παράγοντα τουριστικής έλξης αποτελεί και το χιονοδρομικό κέντρο Παρνασσού που θεωρείται το καλλίτερο του ελλαδικού χώρου. Στην περιοχή του Κάστρου Κωπαΐδας υπάρχει το αεραθλητικό πεδίο της

Κωπαΐδας, το οποίο αποτελεί πόλο έλξης αεραθλητών από όλη την Αττική, που λειτουργεί από το 1988, ενώ από το 2007 στο πεδίο λειτουργεί σχολή εκπαίδευσης πιλότων υπερελαφρών αεροσκαφών.

Στα αξιοθέατα του νομού περιλαμβάνονται:

- Το ιερό του Πτώου Απόλλωνα (6ος π.χ. αιώνα.), στα βορειοανατολικά των Θηβών, το οποίο αποτελούσε ένα από τα μαντεία της αρχαιότητας.
- Τα ερείπια των αρχαίων πόλεων των Πλαταιών και της Τανάγρας.
- Η ορεινή κωμόπολη της Αράχοβας, χτισμένη στους πρόποδες του Παρνασσού, που αποτελεί σημαντικό χειμερινό τουριστικό κέντρο.
- Η βυζαντινή Μονή του Οσίου Λουκά (11ος αι.), κοντά στον οικισμό του Στειρίου, που είναι ένα από τα σημαντικότερα βυζαντινά μνημεία του ελλαδικού χώρου (η Αγία Σοφία της Ρούμελης).

Εικ.31: Μονή του Οσίου Λουκά.

- Το Βυζαντινό μοναστήρι της Παναγίας της Σκριπούς, στον Ορχομενό, το οποίο ιδρύθηκε τον 9^ο αιώνα και στο οποίο βρίσκεται το αρχαιότερο Βυζαντινό ηλιακό ρολόι της Ελλάδας.

- Το ιστορικό εξωκλήσι του Αγίου Θωμά, (12ου αι.) στο δέλτα των ποταμών Ασωπού και Θερμόδοντα στην αρχαία Τανάγρα.
- Η πόλη του Διστόμου, όπου έγινε η ομώνυμη σφαγή στις 10 Ιουνίου 1944.
- Η μονή της Ιερουσαλήμ στον κατάφυτο από έλατα Παρνασσό, πάνω από την Δαύλεια (Δάλκας Ε., 1983).

4.7.7 Εκδηλώσεις

- ◆ Τα «Πινδάρεια», πολιτιστικές εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται στη Θήβα το πρώτο δεκαήμερο του Σεπτεμβρίου και περιλαμβάνουν παραστάσεις αρχαίου δράματος και συναυλίες.
- ◆ Οι «Εκδηλώσεις Μνήμης», διοργανώνονται στο Δίστομο κάθε Ιούνιο για την ομώνυμη σφαγή.

4.7.8 Προτάσεις και Προοπτικές Οικονομικής Ανάπτυξης

Η ανάπτυξη της περιοχής πρέπει να στραφεί:

1. Στη βελτίωση των υποδομών.
2. Στον τομέα των μεταφορών.
3. Στις τηλεπικοινωνίες.
4. Στην αύξηση των δυνατοτήτων υποδοχής νέων οικονομικών δραστηριοτήτων.
5. Στα έργα αποχέτευσης και βιολογικού καθαρισμού.
6. Στην ενίσχυση των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού κυρίως στο χώρο της υγείας και της ανώτατης εκπαίδευσης.
7. Ενίσχυση των μικρομεσαίων μονάδων.
8. Η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού. Με σκοπό το ανθρώπινο δυναμικό να ικανοποιεί τις ανάγκες νέων μονάδων στο χώρο της μεταποίησης, αλλά ταυτόχρονα αυτή η αναβάθμιση και η εξειδίκευση να επιτρέψει την αύξηση της παραγωγικότητας στον αγροτικό τομέα.

Ο νομός Βοιωτίας με βάση τους περιφερειακούς τύπους και τα προτεινόμενα μέτρα περιφερειακής πολιτικής έχει ένα μεγάλο, αλλά σχετικά μέτριας παραγωγικότητας πρωτογενή τομέα, με ανεπαρκή παρουσία ή και την απουσία δυναμικών αναπτυξιακών κλάδων. Προϋπόθεση βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης είναι η ανάπτυξη παραγωγικών δραστηριοτήτων όπως είναι οι γεωργικές δραστηριότητες, οι ιχθυοκαλλιέργειες, η μεταποίηση και ο τουρισμός.

Το προτεινόμενο πρότυπο περιφερειακής ανάπτυξης, που συγκεντρώνει τα περισσότερα πλεονεκτήματα, είναι αυτό της δημιουργίας «πόλων ανάπτυξης» που πιθανώς θα επιτρέψει την αξιοποίηση των τοπικών πλεονεκτημάτων, την ανάπτυξη όλων των χωρικών μονάδων κάθε περιφέρειας, θα συμβάλει στη δημιουργία προϋποθέσεων για την επέκταση στις εξωτερικές αγορές, την τόνωση της ανταγωνιστικότητας και μάλλον, θα επιτρέψει τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό της αναπτυξιακής προσπάθειας.

Ο τομέας της πρωτογενούς παραγωγής εξασφαλίζει κατά ένα πολύ μεγάλο ποσοστό τον ομαλό εφοδιασμό της χώρας σε είδη διατροφής και τις αναγκαίες για την βιομηχανία πρώτες ύλες. Η βελτίωση της αποδοτικότητας της γεωργίας απαιτεί οικονομική, οργανωτική και οικονομική αναδιάρθρωση και συγκεκριμένα:

- ◆ Την αύξηση του μεγέθους των γεωργικών εκμεταλλεύσεων για τη δημιουργία οικονομικών κλίμακος.
- ◆ Τη βελτίωση του εξοπλισμού.
- ◆ Την καθιέρωση προγραμμάτων κατάρτισης και επιμόρφωσης των παραγωγών.
- ◆ Παροχή στήριξης στους παραγωγούς οικονομικά αλλά και τεχνικά (Αγαπητός Γ., 2001).

Για τη δημιουργία οργανωμένων υποδοχέων επενδύσεων είναι αναγκαία η συμμετοχή της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, αλλά παράλληλα απαιτούνται ισχυρές πρωτοβουλίες του δημόσιου τομέα, στα εξής πεδία:

1. Άμεση προώθηση των κατευθύνσεων θεσμικού χαρακτήρα του Ειδικού Πλαισίου που αφορούν τη μεταρρύθμιση των καθεστώτων χωροθέτησης και τη σημαντική αύξηση της ελκυστικότητας της οργανωμένης χωροθέτησης,
2. Συστηματική προώθηση υποδομών υποστηρικτικών των οργανωμένων υποδοχέων, και
3. Ενεργητική συμμετοχή του δημοσίου στη δημιουργία οργανωμένων υποδοχέων, και ιδίως στις περιοχές στις οποίες δεν παρατηρείται επαρκής κινητοποίηση του ιδιωτικού τομέα, με τη χρήση μεταξύ άλλων του θεσμικού πλαισίου περί Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (Σ.Δ.Ι.Τ.) ή και συμβάσεων παραχώρησης. Για τη συντονισμένη προώθηση των πρωτοβουλιών αυτών, είναι σκόπιμη η κατάρτιση ενός «Ειδικού Προγράμματος για την προώθηση των οργανωμένων υποδοχέων της βιομηχανίας».

Τα βασικά μέτρα που περιλαμβάνει η υποστήριξη και ενίσχυση της πολιτικής της απασχόλησης είναι τέσσερα και εντάσσονται στην κατηγορία των ενεργητικών πολιτικών ενίσχυσης της απασχόλησης. Πιο συγκεκριμένα τα μέτρα είναι:

- η υποστήριξη της αναζήτησης απασχόλησης,
- η κατάρτιση,
- οι επιδοτήσεις της απασχόλησης,
- η άμεση δημιουργία θέσεων απασχόλησης στο δημόσιο ή το μη κερδοσκοπικό τομέα της οικονομίας, και
- οι στοχευμένες ενισχύσεις στον τομέα του τουρισμού και στον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών.

4.8 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΥΛΩΝΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Ως προς το Περιβάλλον: πρέπει να εντοπίσουμε τα προβλήματα που υπάρχουν και τις προσπάθειες που έχουν γίνει μέχρι σήμερα. Ο κάμπος της Λιβαδειάς περικλείεται από τους ορεινούς όγκους του Παρνασσού και του Ελικώνα. Διαθέτει το βασικό ποτάμιο σύστημα (ποταμού και παραποτάμων) του Βοιωτικού Κηφισού. Ο Βοιωτικός Κηφισός πηγάζει από τους γύρω ορεινούς όγκους και καταλήγει στον Ευβοϊκό κόλπο κοντά στη Χαλκίδα. Υπάρχουν δυο υπαρκτά προβλήματα. Η ύπαρξη εντατικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων στο Βοιωτικό κάμπο για πρωτογενή παραγωγή προϊόντων αλλά και για την παραγωγή πρώτων υλών για βιομηχανίες (παραγωγή βάμβακος). Στις παρυφές των ορεινών όγκων υπάρχουν ελαιώνες που κυρίως καλύπτουν τις ανάγκες των κατοίκων της περιοχής σε λάδι και ελιές. Στην περιοχή Σχηματαρίου-Οινοφύτων υπάρχουν η ΒΠΠΕ Βοιωτίας με πληθώρα βιοτεχνιών και βιομηχανικών μονάδων που επηρεάζουν θετικά την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Οι δυο πιο πάνω εκμεταλλεύσεις πρωτογενούς και δευτερογενούς παραγωγής επηρεάζουν αρνητικά το περιβάλλον κοντά στην περιοχή με τη μόλυνση των υδάτινων πόρων. Η χρήση γεωργικών λιπασμάτων με την εντατική καλλιέργεια των αγρών της περιοχής δημιουργούν υπερτροφία στους παραποτάμους του Κηφισού και μολύνουν τα νερά του. Η βιομηχανική περιοχή των Οινοφύτων-Σχηματαρίου επηρεάζει αρνητικά το οικοσύστημα του Βοιωτικού Κηφισού γιατί αρκετά από τα λύματα των βιομηχανιών της περιοχής διοχετεύονται

στον Ασωπό ποταμό. Τέλος υπάρχει και το πρόβλημα της λίμνης Υλίκης με την απόρριψη απορριμμάτων στην περιοχή της. Η πολιτεία προσπαθεί να περιορίσει το πρόβλημα της ρύπανσης με τη λήψη μέτρων για τον καθαρισμό του ποταμού και της λίμνης με τέσσερις στόχους:

1. Περιορισμό των βιομηχανικών λυμάτων με την επιβολή αυστηρών προστίμων μέχρι και αναστολή λειτουργίας των παραγωγικών μονάδων που μολύνουν την περιοχή.
2. Την εφαρμογή Περιβαλλοντολογικών Σχεδίων από τις βιομηχανικές μονάδες με φίλτρα για κατακρατήσεις ρυπογόνων καυσαερίων.
3. Τοποθέτηση μηχανισμών κάθαρσης αποβλήτων στις παραγωγικές μονάδες.
4. Η πολιτεία (Κράτος) και η Ε.Ε. επιδοτούν τη γεωργική εκμετάλλευση για βιολογικές καλλιέργειες χωρίς την υπερβολική χρήση λιπασμάτων που επιβαρύνουν το περιβάλλον.

Σημειώνουμε τέλος τις θετικές ενέργειες που έγιναν τα τελευταία χρόνια για τον καθαρισμό του παραπόταμου Έρκυνα που διασχίζει την πόλη της Λιβαδειάς από οικιακά κυρίως απορρίμματα. Γενικά κρίνονται σχετικά επιτυχείς οι μέχρι τώρα προσπάθειες της πολιτείας για βελτίωση της κατάστασης.

Ως προς την Κοινωνία: η εκκλησία και η πολιτεία βοηθούν τους αστέγους ημεδαπούς και αλλοδαπούς με την χορήγηση τροφίμων καθημερινά. Η Λιβαδειά διαθέτει γηροκομεία και αρκετά ΚΑΠΗ για τους ηλικιωμένους κατοίκους της. Υπάρχει σύγχρονο Γενικό Κρατικό Νοσοκομείο και αρκετοί σύλλογοι πολιτιστικοί, εξωραϊστικοί επιστημονικοί που αναπτύσσουν τις κοινωνικές σχέσεις μεταξύ των συμπολιτών.

Ως προς τον Πολιτισμό: η πόλη της Λιβαδειάς έχει μια μακρά Ιστορία. Στη διαδρομή της αυτή μάρτυρες είναι τα υπέροχα κτίσματα από τους αρχαίους χρόνους όπως και τα κτίρια νεωτέρων χρόνων. Τα υπέροχα διατηρητέα κτίρια από τα τέλη του 19^{ου} και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Η θέση της πόλεως ως βασικός κόμβος στη διαδρομή Αθήνα-Δελφών, η ύπαρξη αρχαίων κτισμάτων στον Ορχομενό, στη Χαιρώνεια και στον Οσιο Λουκά, βοηθάει στην προσέλκυση τουριστών.

Ως προς Οικονομία: ο κάμπος της Κωπαΐδας είναι από τους μεγάλους τροφοδότες της αγοράς της Αθήνας με κηπευτικά και λαχανικά. Η πρωτογενής παραγωγή είναι αναπτυγμένη στην περιοχή με τα εγγειοβελτιωτικά έργα στον ποταμό Κηφισό και την ανάπτυξη βιολογικών καλλιεργειών που ανέπτυξαν και βελτίωσαν τη γεωργική παραγωγή. Η δευτερογενής παραγωγή είναι επίσης πολύ ανεπτυγμένη με

αιχμή την περιοχή των Οινοφύτων της Θήβας και της Λιβαδειάς. Η βιομηχανική περιοχή στις παρυφές της πόλεως και η μεγάλη ανάπτυξη της βαμβακοκαλλιέργειας, της νηματουργίας και της ελαιουργίας βοηθούν στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΟ ΤΜΗΜΑ Π.Ο.Α. ΣΤΗ ΛΙΒΑΔΕΙΑ

5.1 Η ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗ ΛΙΒΑΔΕΙΑ

Το Τμήμα Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης (Τ.Π.Ο.Α.) στη Λιβαδειά ήταν το δεύτερο Τμήμα που λειτούργησε στο Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας. Το Σεπτέμβριο του 2005 εγγράφονται οι πρώτοι φοιτητές. Οι αρχές της πόλεως σε συνεργασία με τους Καθηγητές του Πανεπιστημίου οργάνωσαν τον ίδιο μήνα συνέδριο για την Οικονομική Ανάπτυξη της Ευρύτερης Περιοχής με θέμα «Το Πανεπιστήμιο στη Λιβαδειά και η συμβολή του στην οικονομική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής. Τους λόγους στους οποίους στηρίχθηκε η ίδρυση του τμήματος και το Πρόγραμμα σπουδών και τις προοπτικές του νέου Τμήματος περιγράφει αναλυτικά ο καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και μέλος της Διοικούσας Επιτροπής του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας κ. Ευθύμιος Πουρναράκης. Αναφέρεται επίσης στην αναγκαιότητα προγραμματισμού και υλοποίησης του προπτυχιακού Τμήματος και την δυνατότητα μεταπτυχιακών σπουδών για εξειδίκευση των αποφοίτων του ιδρύματος.

«Η διαρκώς αυξανόμενη πολυπλοκότητα της οικονομικής ζωής απαιτεί για τα προπτυχιακά προγράμματα οικονομικών επιστημών όλο και περισσότερο εξειδικευμένη γνώση. Πολλοί σημαντικοί κλάδοι της Ελληνικής οικονομίας ζητούν σήμερα οικονομολόγους εφοδιασμένους με άρτια θεωρητική κατάρτιση, αλλά και συγκεκριμένες γνώσεις και προοπτικές εξειδικεύσεις για την κάλυψη των αναγκών τους. Έτσι, στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο της οικονομικής ανάπτυξης διαπιστώνεται στα τελευταία χρόνια η ανάγκη για όλο και μεγαλύτερη διεπιστημονικότητα για την ορθολογική προσέγγιση της πολυσύνθετης διαδικασίας της οικονομικής ανάπτυξης. Οι δυνατότητες της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης περιλαμβάνουν ένα μεγάλο φάσμα παραγωγικών δραστηριοτήτων στους τρεις βασικούς τομείς (πρωτογενή, δευτερογενή, τριτογενή) της οικονομίας και σε επιμέρους κλάδους όπως αυτοί της γεωργίας, φυσικών πόρων, τουρισμού, ναυτιλίας, υγείας και περιβάλλοντος. Οι πτυχιούχοι θα είναι εξοπλισμένοι με δεξιότητες εξειδικευμένων γνώσεων στον πρωτογενή και αστικό τομέα ώστε να έχουν πολύ

καλές προοπτικές επαγγελματικής απασχόλησης. Επίσης, το προτεινόμενο πρόγραμμα σπουδών του τμήματος δίνει στους φοιτητές μας ένα εύρος και βάθος επιστημονικών γνώσεων με τις οποίες θα μπορούν να συνεχίσουν με επιτυχία τις σπουδές τους σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Προσωπικά δε βλέπω το λόγο γιατί μετά τέσσερα χρόνια όπως προβλέπει ο νόμος, όταν δηλαδή θα έχει δώσει τα πρώτα πτυχία το τμήμα, να μην αρχίσει στη Λιβαδειά μεταπτυχιακό πρόγραμμα με το ίδιο γενικό γνωστικό αντικείμενο και κατευθύνσεις-εξειδικεύσεις σε συγκεκριμένα θέματα. Έτσι το Πανεπιστημιακό Τμήμα της Λιβαδειάς μπορεί να αποτελέσει το εργαστήρι οικονομικής ανάπτυξης της περιφέρειας και να στελεχώσει μεταξύ άλλων και τις υπηρεσίες του Εθνικού Σχεδίου Ανάπτυξης» (Πουρναράκης Ε., 2005).

Η κοινωνία της Λειβαδειάς αγκάλιασε το Τμήμα και αυτό εκφράστηκε από δηλώσεις τοπικών φορέων της Πολιτείας όπως ο Νομάρχης κ. Κλέαρχος Περγαντάς (σημερινός Περιφερειάρχης Στερεάς Ελλάδας).

«Το Πανεπιστήμιο το μεγάλο όραμα της Βοιωτικής κοινωνίας, είναι πια γεγονός. Με συνεργατικές και αποτελεσματικές πρωτοβουλίες, με τη ομοθυμία και τη σύγκλιση στη δραστηριοποίησή μας, όλοι, η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Βοιωτίας, ο Δήμος Λιβαδειάς και όλοι οι φορείς του Νομού συμβάλλαμε στη σημερινή πραγματικότητα. Το Πανεπιστήμιο θα έχει πάντα τη μέριμνα και την υποστήριξη των φορέων αυτού του τόπου, ότι η συμβολή του θα αναδεικνύεται, θα προβάλλεται και θα περιβάλλεται από την τοπική κοινωνία. Άλλωστε τα εκπαιδευτικά ιδρύματα αυτόν τον ουσιαστικό στόχο υπηρετούν. Η εκπαίδευση είναι στενά συνδεδεμένη με το πολιτισμικό επίπεδο της κοινωνίας. Όπως δίδασκαν οι αρχαίοι Έλληνες πρωταρχικός σκοπός της παιδείας είναι να αναπτύξει ηθικά και πνευματικά το άτομο, ώστε να είναι ευαίσθητο και ικανό να κάνει ατομικές και κοινωνικές επιλογές. Θεωρώ ότι και σήμερα οι σκοποί της εκπαίδευσης κατά βάση πρέπει να παραμείνουν οι ίδιοι. Καλύτεροι πολίτες και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή προϋποθέτουν καλύτερη εκπαίδευση για να αναπτυχθεί και να δημιουργήσει ο άνθρωπος. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση είναι η αποδοτικότερη και ασφαλέστερη επένδυση για έναν τόπο και μάλιστα μια επένδυση με μακροπρόθεσμο όφελος. Εξασφαλίζει την απρόσκοπτη συνέχεια της ύπαρξης της κοινωνίας και τη βάση πάνω στην οποία θα δομηθεί η ανάπτυξη και επομένως το μέλλον του τόπου μας. Με αυτό το πνεύμα και με δεδομένη πάντα την υποστήριξή μας, υποδεχόμαστε το Πανεπιστήμιο στη Λιβαδειά. Οφείλουμε να αποδώσουμε στο ανώτατο ίδρυμα της πόλη μας τη μέριμνά μας και να συμβάλλουμε με κάθε τρόπο στην αποδοτική λειτουργία του και είμαι βέβαιος ότι

αυτό που θα αποδώσουμε θα επιστραφεί στο πολλαπλάσιο βελτιώνοντας τους δείκτες της οικονομικής και πνευματικής προόδου της Βοιωτικής κοινωνίας.» (Περγαντάς Κ., 2005).

Τα ίδια εξέφρασε και ο Δήμαρχος Λεβαδέων κ. Αριστείδης Ρούσσαρης:

«Το πρώτο βήμα με τη λειτουργία του Πανεπιστημιακού Ιδρύματος Λεβαδείας έγινε χάρη στη μεγάλη προσπάθεια και την ενωτική διάθεση όλων των πολιτικών παραγόντων του Νομού και παραγόντων της Περιφέρειας που στάθηκαν δίπλα μας. Τα επόμενα βήματα μπορεί να είναι πιο δύσκολα για αυτό στην προσπάθεια να συντονίσουμε το βηματισμό μας για τη δημιουργία ενός Πανεπιστημιακού Τμήματος, που θα μας κάνει περήφανους όλους, ξεκινάμε μια σειρά τέτοιου είδους εκδηλώσεων που θα δώσουν τη δυνατότητα το Πανεπιστήμιο στην πόλη μας να στηριχθεί σε γερά θεμέλια. Πιο ειδικοί για αυτό είναι οι άνθρωποι που ασχολούνται με την επιστήμη, οι άνθρωποι που έχουν διοριστεί από την πολιτεία να διοικήσουν το πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας και σ' αυτούς θα εμπιστευθούμε τις τύχες του Πανεπιστημιακού Τμήματος και είναι βέβαιο ότι από εμάς η τοπική κοινωνία και η πολιτική ηγεσία του Νομού θα συμπαρασταθεί με τον πιο ιδανικό και τον καλύτερο τρόπο» (Ρούσσαρης Α., 2005).

Στην παρέμβαση του το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Βοιωτίας δια του Προέδρου του κ. Παναγιώτη Αγνιάδη (τα τελευταία χρόνια συμπαρίσταται ενεργά στην ανάπτυξη του Πανεπιστημιακού Τμήματος με την διοργάνωση συνεδρίων, εκδηλώσεων αλλά και παραχωρώντας τον χώρο του Επιμελητηρίου για την τελετή ορκωμοσίας των Αποφοίτων του Πανεπιστημίου) αναφέρει:

«Ζούμε σε μια εποχή όπου κυριαρχεί η έκρηξη της γνώσης και η επανάσταση της νέας τεχνολογίας. Η ίδρυση τέτοιων Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων είναι παραπάνω από αναγκαία και απαραίτητη, για να αναβαθμίσουμε το γνωστικό πεδίο της νεολαίας, να δώσουμε στη νεολαία απόκτηση περισσοτέρων εφοδίων έτσι ώστε να είναι προνομιούχοι στο δύσκολο αύριο. Σαν επιχειρηματική κοινότητα, σαν επιχειρηματικός χώρος θα συμβάλλουμε με όλες μας τις δυνάμεις έτσι ώστε το Πανεπιστήμιο να λειτουργήσει με τις καλύτερες προοπτικές. Πρέπει η Λιβαδειά να αλλάξει νοοτροπία, να αποκτήσει νοοτροπία Πανεπιστημιακής πόλης και για αυτό να είστε σίγουροι ότι ο επιχειρηματικός κόσμος θα είναι δίπλα γιατί πιστεύει ότι Πανεπιστήμιο δεν είναι μόνο πρόοδος και πολιτισμός, αλλά είναι και το μονοπάτι της οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής» (Αγνιάδης Π., 2005).

Σύσσωμη η Διοικούσα Επιτροπή του Πανεπιστημίου βοηθάει στην ανάπτυξη του επιπέδου σπουδών του Τμήματος αναφέρει ο κ. Γεώργιος Δονάτος Καθηγητής, Κοσμήτορας της Σχολής Ν.Ο.Π.Ε. Πανεπιστημίου Αθηνών και μέλος της Διοικούσας Επιτροπής του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας.

«Η εφαρμογή της ορθολογικής-εμπειρικής διαδικασίας για την επίτευξη του πολυσύνθετου στόχου της ισόρροπης οικονομικής ανάπτυξης μιας περιοχής, λόγω του πολυεπιστημονικού χαρακτήρα της περιφερειακής επιστήμης, απαιτεί επιστημονικές γνώσεις, που προέρχονται όχι μόνο από την περιφερειακή και την οικονομική επιστήμη, αλλά και από άλλες επιστήμες. Με την παρουσίαση του υποδείγματος, που κατασκευάσαμε, επιχειρήθηκε να γίνει αντιληπτή η ανάγκη αυτή, αλλά κυρίως η συμβολή της ορθολογικής και εμπειρικής προσέγγισης στη μελέτη για την επισήμανση ευκαιριών επένδυσης μιας περιοχής και σε επέκταση στην εκτίμηση καταστάσεων και στην εύρεση λύσεων για την εφαρμογή αποτελεσματικής κοινωνικοοικονομικής αναπτυξιακής πολιτικής σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο» (Δονάτος Γ., 2005).

Ο κ. Ροσσέτος Φακιδόλας Καθηγητής ΕΜΠ αναφέρει σχετικά για την ίδρυση της σχολής:

«Η διατήρηση δε ενός ικανοποιητικού ρυθμού οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης που βασίζεται κατά κύριο λόγο σε ένα αναπτυγμένο και συνεχώς εξελισσόμενο εκπαιδευτικό σύστημα, αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την επίλυση των κύριων προβλημάτων της χώρας, όπως π.χ. η υψηλή ανεργία, το πολύ χαμηλό εισόδημα ορισμένων κατηγοριών του πληθυσμού και η από πολλές πλευρές ατελής κοινωνική υποδομή. Επηρεάζει επίσης άμεσα την κατανομή του Εθνικού Εισοδήματος ανάμεσα στις διάφορες πληθυσμιακές κατηγορίες, περιορίζοντας ή διευρύνοντας τις οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες, ανάλογα με το βαθμό που παρέχεται στο κάθε κοινωνικό στρώμα. Εκείνο όμως που φαίνεται να αποτελεί κύριο πρόβλημα είναι η ανεπαρκής κατανόηση ότι η επέκταση του εκπαιδευτικού συστήματος γενικά και αόριστα δεν είναι αρκετή. Χρειάζεται επίσης η κατά προτεραιότητα εισαγωγή επιλεγμένων μαθημάτων με αυξημένο αναπτυξιακό περιεχόμενο σε όλες τις βαθμίδες, καθώς και μια τολμηρή πολιτική για τη γρήγορη επέκταση και τη δημιουργία νέων τμημάτων με μεγάλο επίσης αναπτυξιακό περιεχόμενο στα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης. Είναι τέλος απαραίτητη και η βελτίωση στο θεσμικό πλαίσιο για την αύξηση της αποτελεσματικότητας στη διοίκηση, τη στενή επαφή με το ευρύτερο τεχνολογικό περιβάλλον και την

επιτάχυνση του ρυθμού προσαρμογής της εκπαίδευσης στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας» (Φακιάλας Ρ., 2005).

Ο κ. Κωνσταντίνος Ρόντος Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου και ο κ. Ευστράτιος Παπάνης Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου αναφέρουν:

«Το πρόβλημα της ανεργίας αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα των σύγχρονων κοινωνιών. Η μεταβατική περίοδος την οποία διανύουμε προς την μεταβιομηχανική κοινωνία, τη διεθνοποιημένη οικονομία και την συνεχή εισροή της τεχνολογίας διογκώνουν το πρόβλημα της ανεργίας. Η Ελλάδα, με έντονα διαρθρωτικά προβλήματα, χαμηλή ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της και μικρή σχετικά αφομοίωση της νέας και συνεχώς εξελισσόμενης τεχνολογίας και γενικότερα ο μικρός βαθμός προετοιμασίας της για τη νέα μεταβιομηχανική κοινωνία, διαφαίνεται ότι θα αντιμετωπίσει σημαντικά προβλήματα με άμεσες συνέπειες στην απασχόληση αν δεν αξιοποιήσει τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα έναντι των άλλων χωρών. Η υποαπασχόληση, η συγκεκαλυμμένη ανεργία και η ετεροαπασχόληση αποτελούν πρόσθετα χαρακτηριστικά-προβλήματα της αγοράς εργασίας στην Ελλάδα» (Ρόντος Κ., Παπάνης Ε., 2005).

Τέλος ο κ. Χρίστος Λαδιάς Πρόεδρος Συνδέσμου Ελλήνων Περιφερειολόγων (σήμερα Λέκτωρ του Τμήματος Περιφερειακής Ανάπτυξης Λιβαδειάς) επισημαίνει:

«Ολοένα γίνεται κατανοητό ότι η αγορά προσελκύει τις επενδύσεις προς τις χώρες που δημιουργούν την «κοινωνία της γνώσης» με τους εξειδικευμένους επιστήμονες ικανούς να φέρουν σε πέρας την υψηλή αποστολή τους, που είναι ο επιτυχής ανταγωνισμός στην ανάπτυξη και τις νέες τεχνολογίες, με το ανάλογο δυναμικό άλλων προηγμένων οικονομιών. Συμβαίνει όμως σε πολλές περιπτώσεις το Πανεπιστήμιο αναγκαστικά να αυτονομεί την ακαδημαϊκή και ερευνητική του δράση προκειμένου να διασυνδεθεί με την αγορά. Το φιλανδικό παράδειγμα είναι αντιπροσωπευτικό. Το Πανεπιστήμιο του Αγγλοσαξονικού Πολιτισμού έντονα θα στραφεί προς την τάση της άμεσης εξυπηρέτησης του οικονομικού συστήματος ή της αγοράς και χρηματοδοτούμενο στις περισσότερες των περιπτώσεων από τράπεζες, επιχειρήσεις, βιομηχανίες και άλλους οικονομικούς φορείς εξυπηρέτησε την οικονομική σκοπιμότητα δια των βραχυπροθέσμων κυρίως αποτελεσμάτων που επέφερε στο Οικονομικό σύστημα. Η συμβολή του Πανεπιστημίου στην ανάπτυξη θα καταστεί μεγαλύτερη εφ' όσον η κοινωνία μας αποδεχθεί και επιβάλλει ένα δυναμικό σύστημα αξιολόγησης αυτού. Το σύστημα αυτό θα πρέπει να συντίθεται από τους κατωτέρω ελεγκτέους και αξιολογητέους άξονες ήτοι:

- α) Οι στόχοι του Ιδρύματος
- β) Οι μέθοδοι για την επίτευξη των στόχων.
- γ) Ο τρόπος διαπίστωσης της επίτευξης των στόχων.
- δ) Οι αλλαγές για τη βελτίωση της θέσης» (Λαδιάς Χ., 2005).

Η Προσωρινή Γενική Συνέλευση Τμήματος Π.Γ.Σ. ανέφερε τους στόχους και τις στρατηγικές του τμήματος και συγκεκριμένα:

- Την οργάνωση μεταπτυχιακού και διδακτορικού προγράμματος για την παροχή γνώσης σε επιστημονικούς τομείς που παρουσιάζουν ζήτηση στην Ελλάδα.
- Την παραγωγή γνώσεων με προώθηση βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας και τη σύνδεση της με την κοινωνία και την ανάπτυξη.
- Βελτίωση της βιβλιοθήκης και των κτιριακών εγκαταστάσεων του πανεπιστημίου.
- Αναβάθμιση των προπτυχιακών σπουδών με αλλαγή του οδηγού σπουδών του τμήματος και με διεύρυνση των μαθημάτων επιλογής.
- Σύσταση πρακτικής άσκησης και δημιουργία γραφείου πρακτικής άσκησης εντός του κτιρίου και σύνδεση αυτού με τους οργανισμούς του δημοσίου και τις επιχειρήσεις είτε εγχώριες είτε του εξωτερικού.
- Δημιουργία Γραφείου Διασύνδεσης και σύνδεση αυτού με τα πανεπιστήμια και ΤΕΙ της χώρας αλλά και με τα πανεπιστημιακά ιδρύματα του εξωτερικού.
- Δημιουργία πλατφόρμας Eclass ώστε να τοποθετηθούν από τους καθηγητές και το διδακτικό προσωπικό (βοηθήματα, εγχειρίδια, βιβλία κ.α) σε ηλεκτρονική μορφή για τον καλύτερο εμπλουτισμό γνώσεων του φοιτητή.
- Συμμετοχή του τμήματος στο πρόγραμμα Erasmus δηλαδή τη μετακίνηση φοιτητών προς το εξωτερικό για ένα εξάμηνο που έχει ως στόχο την εκμάθηση και τον εμπλουτισμό γνώσεων των φοιτητών. Τα τελευταία χρόνια έχει μετεξελιχθεί σε ένα κοινωνικό και πολιτισμικό φαινόμενο που ενθαρρύνει τους φοιτητές να σκέφτονται «ευρωπαϊκά».
- Η ίδρυση νέων τμημάτων και μετεξέλιξη του τμήματος Π.Ο.Α. σε Σχολή.
- Διεύρυνση των ερευνών με έμφαση στα προβλήματα ανάπτυξης του περιφερειακού διαμερίσματος της Βοιωτίας και κατ' επέκταση ολόκληρης της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος.

- Ίδρυση ινστιτούτου ερευνών για την οικονομική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής.
- Κατασκευή εστιατορίου και κυλικείου για την σίτιση των φοιτητών.
- Προοπτική κατασκευής φοιτητικής εστίας.
- Ανέγερση ιδιόκτητων κτιριακών εγκαταστάσεων σε περιοχή στις παρυφές της πόλεως της Λιβαδειάς σε οικόπεδο 16 στρεμμάτων που παραχωρήθηκε από την Πολιτεία (Νομαρχία Βοιωτίας).
- Ανανέωση της συμβάσεως παραχωρήσεως του κτιρίου του πανεπιστήμιου από τον δήμο Λιβαδέων.

Ο Σύλλογος των Φοιτητών Π.Ο.Α., το 2006 εξέδωσε ανακοίνωση για τα προβλήματα του τμήματος:

- Το 20% του συνόλου των φοιτητών που εγγράφονται, εγκαταλείπει το Πανεπιστήμιο λόγω μεταγραφής σε συγγενές τμήμα της Αθήνας.
- Το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας στερείται:
  - ✓ Σοβαρών έργων υποδομής για τους φοιτητές.
  - ✓ Φοιτητικής Εστίας.
  - ✓ Φοιτητικού Εστιατορίου-Κυλικείου.

Οι συνθήκες ζωής, γενικά, είναι πολύ σημαντικό πρόβλημα για τους φοιτητές.

Το Περιφερειακό Συμβούλιο της Στερεάς Ελλάδος μετά από εισήγηση του περιφερειάρχη κ. Κλέαρχου Περγαντά σε ειδική συνεδρίαση στις 16 Ιουνίου 2011 αναφέρθηκε στα προβλήματα του πανεπιστήμιου και συγκεκριμένα:

- Αναφέρθηκε στις δυσκολίες που προέκυψαν κατά την ίδρυση των Πανεπιστημιακών Τμημάτων τα οποία αντιμετωπίστηκαν θετικά από την Πολιτεία.
- Συμφωνήθηκε να γίνουν προτάσεις προς το Υπουργείο Παιδείας για τη δημιουργία τριών νέων Τμημάτων στη πόλη της Λαμίας και δύο Τμημάτων στη Λιβαδειά και τη μετατροπή των Πανεπιστημιακών Τμημάτων σε Σχολές και συγκεκριμένα:
  - ✓ **Σχολή Επιστημών Πληροφορικής** στη Λαμία
Με νέα Τμήματα πληροφορική στη Ρομποτική, Πληροφορική στην Ασφάλεια των υπολογιστικών συστημάτων και Επιστημών Ενέργειας και Περιβάλλοντος και

✓ **Σχολή Επιστημών Οικονομίας, Διοίκησης και Περιφερειακής Ανάπτυξης** στη Λιβαδειά με Τμήματα Χρηματοοικονομικής και Διοίκηση φορέων Αθλητισμού και διαχείριση Τουρισμού και Πολιτισμού.

■ Συμφώνησαν να εκπονηθούν αναλυτικά προγράμματα σπουδών, να συνδεθεί η λειτουργία του Πανεπιστημίου με την τοπική κοινωνία με μελέτες, έρευνες, πρακτική άσκηση και επαγγελματικές προοπτικές.

■ Να εξασφαλιστεί η στέγαση των φοιτητών σε οργανωμένους και σύγχρονους χώρους.

Τέλος δεσμεύθηκαν όλοι οι σύμβουλοι ότι θα συμβάλλουν ενεργά για τη διατήρηση και αναβάθμιση του Πανεπιστημίου.

Πρόσφατα (1.8.2012) ο Περιφερειάρχης κ. Κλέαρχος Περγαντάς με Δελτίο Τύπου επανήλθε στο πρόβλημα και υπεστήριξε την αναγκαιότητα ανάπτυξης και αναβάθμισης των Σπουδών του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και ότι όλες οι πολιτειακές αρχές της Περιφέρειας σταθερά παραμένουν στους στόχους αυτούς (<http://www.pste.gov.gr>).

Ο Σύλλογος των Αποφοίτων του Πανεπιστημίου εξέδωσε Δελτίο Τύπου με τα θέματα που απασχολούν την Πανεπιστημιακή κοινότητα της Σχολής:

1. Οι πτυχιούχοι του Τμήματος ΔΕΝ γίνονται δεκτοί σε διαγωνισμούς του ΑΣΕΠ διότι σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 50/2001 προσδιορίζεται με ακρίβεια ότι τις ανωτέρω θέσεις επιστημόνων δύνανται να διεκδικήσουν μόνον οι απόφοιτοι των ΤΟΠΑ Παντείου (Τμήμα απολύτως συγγενές με το δικό μας). Με παρέμβαση του Συλλόγου Αποφοίτων και της Διοίκησης Επιτροπής το πρόβλημα θα επιλύεται κατά περίπτωση (ανά δημοσίευση-διαγωνισμό) αλλά πιστεύουμε ότι σύντομα θα λυθεί και συνολικά.

2. Το τμήμα μας δεν έχει φροντίσει να αλλάξει τον τίτλο του μαθήματος της Ειδικής διδακτικής σε “Ειδική Διδακτική Της Οικονομίας” ώστε να μπορέσει να διεκδικήσει από το Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων να συμπεριλαμβάνονται στον κλάδο ΠΕ09 Οικονομολόγων πτυχιούχων Α.Ε.Ι. και πτυχιούχοι της Σχολής μας για θέσεις Εκπαιδευτικού Προσωπικού Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Οι πτυχιούχοι του τμήματος Πληροφορικής με εφαρμογές στη Βιοϊατρική του Πανεπιστημίου μας ήδη έχουν συμπεριληφθεί

στον κλάδο ΠΕ19 Πληροφορικής του Υπουργείου Παιδείας και οι απόφοιτοι πλέον συμμετέχουν στους αντίστοιχους διαγωνισμούς του ΑΣΕΠ.

3. Την ίδρυση μεταπτυχιακού και διδακτορικού προγράμματος συναφές με το αντικείμενο του Τμήματος είτε αυτοδύναμα είτε σε συνεργασία με αλλά πανεπιστήμια.
4. Ελπίζουμε στην άμεση επιτάχυνση των διαδικασιών πρόσληψης μονιμοποίησης Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (ΔΕΠ), ώστε να επιτευχθεί η ανεξαρτητοποίηση του Τμήματος.
5. Να γίνονται πιο συχνά τελετές ορκωμοσίας των φοιτητών.
6. Την ανακαίνιση του εντός του κτιρίου του Τμήματος αμφιθεάτρου, το οποίο ενώ υπάρχει δεν έχει ακόμη λειτουργήσει, με σκοπό τη διεξαγωγή συνεδρίων, παρουσιάσεων, εκδηλώσεων κλπ, τόσο από φορείς (του δημοσίου ή του ιδιωτικού τομέα), όσο και από το διδακτικό προσωπικό και τους φοιτητές.
7. Συμμετοχή του τμήματος σε προγράμματα έρευνας με κονδύλια του κρατικού προϋπολογισμού.
8. Αναβάθμιση της υλικοτεχνικής υποδομής του Τμήματος σε θέματα όπως αυτό της γρήγορης πρόσβασης στο διαδίκτυο, παροχής ασύρματου διαδικτύου, αναβάθμιση υπολογιστών κλπ.
9. Να επεκταθεί ο χώρος της Βιβλιοθήκης, με σκοπό τον περαιτέρω εξοπλισμό του Τμήματος με βιβλία τα οποία μένουν αδιάθετα σε χώρους του Πανεπιστημίου με αποτέλεσμα την άνευ λόγου φθορά τους, καθώς επίσης αγορά νέων βιβλίων και συγγραμμάτων, τη συμμετοχή σε ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες, και διεθνείς βάσεις δεδομένων κλπ (για υποστήριξη ερευνητικού έργου).
10. Να γίνει χωροθέτηση του Πανεπιστημίου σε συνεργασία με τον Δήμο Λιβαδειάς.
11. Να συνεχιστούν οι προσπάθειες της Διοικούσας Επιτροπής και του Προέδρου του Τμήματος μας για την ανακαίνιση του υπάρχοντος κτιρίου.
12. Τέλος πρέπει να βελτιωθεί και να αναβαθμισθεί το πρόγραμμα σπουδών με γνωστικά αντικείμενα που έχουν μεγάλη ζήτηση στην αγορά εργασίας.

Οι στόχοι και προσδοκίες αν υλοποιηθούν θα βοηθήσουν στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής της Λιβαδειάς. Η τοπική κοινωνία έχει υψηλές προσδοκίες για αυτό έχει συμπαρασταθεί στην προσπάθεια και της εκπαιδευτικής κοινότητας για την ανάπτυξη του Πανεπιστημίου. Η τοπική κοινωνία όμως προσδοκά οικονομικά, όπως και γενικότερα οφέλη, από τη διάχυση της γνώσης

και την παρουσία των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας. Η πανεπιστημιακή κοινότητα διαπιστώνει προβλήματα στην ανάπτυξη και στην υποδομή του τμήματος που δημιουργεί τάσεις συρρίκνωσης του δυναμικού του. Οι διαφορές όμως αυτές δεν είναι δυνατόν να σταθούν εμπόδιο στην προσδοκία όλων ότι το Πανεπιστήμιο θα βοηθήσει ουσιαστικά για την ανάπτυξη της περιοχής θέση, που όλοι έχουν ενστερνιστεί.

5.2 ΤΜΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

5.2.1 Τμήματα του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδος

Το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας ιδρύθηκε με το Π.Δ. 92 (Φ.Ε.Κ.83τΑ'/11-4-2003) έχει τα εξής δυο τμήματα:

1. Τμήμα Πληροφορικής με Εφαρμογές στη Βιοϊατρική (Π.Ε.Β)

Είναι το πρώτο τμήμα του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και ιδρύθηκε με το Π.Δ. 84 (Φ.Ε.Κ. 65τΑ'/2-3-2004). Λειτουργήσε το ακαδημαϊκό έτος 2004-2005. Οι σπουδές σε αυτό είναι 4 έτους διάρκειας και τα πρώτα πτυχία δόθηκαν στις 9/10/2009. Σήμερα, έχει 397 προπτυχιακούς φοιτητές και υποψήφιους διδάκτορες. Σύμφωνα με τα στοιχεία το σύνολο των διδασκόντων στο τμήμα είναι 28 εκ των οποίων τα 9 είναι μέλη Δ.Ε.Π. ενώ οι υπόλοιποι 15 διδάσκοντες είναι με σύμβαση του Π.Δ. 407/80.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.1: ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2012-2013

ΣΥΝΟΛΟ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	397
ΑΝΔΡΕΣ	223
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	174
ΑΠΟΦΟΙΤΗΣΑΝΤΕΣ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ	103
ΑΝΔΡΕΣ	47
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	56
ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	24
ΑΝΔΡΕΣ	17
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	7
ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	1
ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	1

ΕΠΙΚΟΥΡΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	5
ΛΕΚΤΟΡΕΣ	2
ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ ΜΕ ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΔ 407/80	15
ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	2
ΣΥΝΟΛΟ ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	3

Πηγή: Γραμματεία του Τμήματος Πληροφορικής με Εφαρμογές στη Βιοϊατρική του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και Επεξεργασία του Συγγραφέα.

Οι ανάγκες σε διδακτικό προσωπικό καλύπτονται σε μεγάλο βαθμό από διδάσκοντες με σύμβαση του Π.Δ. 407/1980 και σε διοικητικό προσωπικό από χρηματοδοτούμενα προγράμματα. Η σχέση εργασίας, όπως περιγράφεται πιο πάνω, των απασχολούμενων στο Πανεπιστήμιο (διδακτικό και διοικητικό προσωπικό) είναι φυσικό να δημιουργεί αισθήματα ανασφάλειας στους απασχολούμενους αλλά και πιθανές σχέσεις εξάρτησης, εξαιτίας της ανάγκης για την ανανέωση των συμβάσεών τους και τη συνέχιση της απασχόλησής τους.

2. Τμήμα Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης (Π.Ο.Α.)

Είναι το δεύτερο τμήμα του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και λειτούργησε το ακαδημαϊκό έτος 2005-2006. Ιδρύθηκε με τον Νόμο 3391 (Φ.Ε.Κ. 240τΑ' /4-10-2005). Οι σπουδές σε αυτό είναι 4ετους διάρκειας και τα πρώτα πτυχία δόθηκαν στις 14 Μαΐου του 2010. Σήμερα, έχει 402 προπτυχιακούς φοιτητές και υποψήφιους διδάκτορες. Σύμφωνα με τα στοιχεία, η ανάπτυξη του Τμήματος δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί, αφού τα μέλη του διδακτικού προσωπικού είναι 34, εκ των οποίων τα 4 είναι μόνιμα μέλη Δ.Ε.Π. ενώ οι υπόλοιποι 30 διδάσκοντες είναι με σύμβαση του Π.Δ. 407/80.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.2: ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2012-2013

ΣΥΝΟΛΟ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	402
ΑΝΔΡΕΣ	231
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	171
ΑΠΟΦΟΙΤΗΣΑΝΤΕΣ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ	81
ΑΝΔΡΕΣ	32
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	49
ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	34
ΑΝΔΡΕΣ	27
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	7

ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	1
ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	1
ΕΠΙΚΟΥΡΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	1
ΛΕΚΤΟΡΕΣ	1
ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ ΜΕ ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΔ 407/80	30
ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	2
ΣΥΝΟΛΟ ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	3

Πηγή: Γραμματεία του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και Επεξεργασία του Συγγραφέα.

5.2.2 Δομή του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδος

5.2.2.1 Δομή Απασχόλησης και Σταδιοδρομίας (ΔΑΣΤΑ)

Η Δομή Απασχόλησης και Σταδιοδρομίας (ΔΑΣΤΑ) του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας συντονίζει τις δομές του Ιδρύματος που έχουν ως αντικείμενο τη σύνδεση του Πανεπιστημίου με την αγορά εργασίας. Οι δομές αυτές είναι το Γραφείο Διασύνδεσης, το Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης και η Μονάδα Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας, οι οποίες υλοποιούνται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» (Ε.Π.Ε.Δ.Β.Μ.) του ΕΣΠΑ (2007-2013), Αφορά τον άξονα Προτεραιότητας 6: «Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου» και συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (Ε.Κ.Τ.) και από εθνικούς πόρους. Από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» δόθηκε η δυνατότητα σε κάθε Πανεπιστήμιο και ΤΕΙ να χρηματοδοτήσει μία βασική συντονιστική λειτουργία δομή (για την ακρίβεια, υπερ-δομή) που εξυπηρετεί συνολικά τους ειδικότερους θεσμούς που εξυπηρετούν τη σύνδεση με την παραγωγική διαδικασία και την αγορά εργασίας, τη **Δομή Απασχόλησης και Σταδιοδρομίας**.

Στόχος της ίδρυσης και λειτουργίας της υπερκείμενης Δομής Απασχόλησης και Σταδιοδρομίας - ΔΑΣΤΑ είναι:

- Η μεγιστοποίηση των συνεργειών και η αξιοποίηση οικονομιών κλίμακας,

- ✚ Η βελτιστοποίηση του συντονισμού και της διαχείρισης,
- ✚ Η διεύρυνση και ενίσχυση της δικτύωσης με άλλα Ιδρύματα, την αγορά εργασίας και τους πιστοποιημένους φορείς προώθησης της απασχόλησης.

Η ΔΑΣΤΑ συντονίζει:

1. Το Γραφείο Διασύνδεσης,
2. Το Γραφείο Μονάδα Πρακτικής Άσκησης και
3. Τη Μονάδα Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας (<http://dasta.ucg.gr>).

1. Γραφείο Διασύνδεσης

Στόχος του Γραφείου Διασύνδεσης του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας είναι η ενεργή υποστήριξη των φοιτητών-αποφοίτων του Ιδρύματος στην προσέγγιση των μελλοντικών τους σπουδών και της μελλοντικής τους σταδιοδρομίας, καθώς και η ομαλότερη προώθησή τους στην αγορά εργασίας. Οι υπηρεσίες του Γραφείου Διασύνδεσης παρέχονται στην έδρα του Πανεπιστημίου στη Λαμία (όπου εδρεύει το Τμήμα Πληροφορικής με Εφαρμογές στη Βιοϊατρική) και στο Γραφείο Διασύνδεσης στη Λιβαδειά (όπου εδρεύει το Τμήμα Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης). Λειτουργεί, όπως σε όλα τα Α.Ε.Ι., στα πλαίσια του 3ου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης. Απευθύνεται αφενός στους φοιτητές και τους αποφοίτους που ενδιαφέρονται να ξεκινήσουν την επαγγελματική τους σταδιοδρομία και αφετέρου στις επιχειρήσεις και στους οργανισμούς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα που αναζητούν υποψήφιους συνεργάτες. Παρέχει τις υπηρεσίες που αναφέρονται παραπάνω στους φοιτητές και στους απόφοιτους του Τμήματος για την καλύτερη επαγγελματική αποκατάσταση των πτυχιούχων του πανεπιστημίου. Ήδη έχει εκπονηθεί μελέτη για την ενημέρωση φοιτητών για τις προοπτικές και επαγγελματικές δυνατότητες που ανοίγονται στους απόφοιτους του Τμήματος του Πανεπιστημίου (βλέπε. Μελέτη απορρόφησης Π.Σ.Ε. Μιχάλης Βασιλακόπουλος, Βασίλειος Κώστογλου, Καλλιόπη Σωτηράκη, Λουκία Τσάνα 2012, Λαμία).

Οι βασικοί στόχοι του Γραφείου αναφέρονται στη μελέτη ως:

- Εκπαίδευση των αποφοίτων.
- Απασχόληση των αποφοίτων.

- Ανεύρεση της απασχόλησης των αποφοίτων.
- Διεύρυνση χρηματοδότησης στην αυτοαπασχόληση των αποφοίτων.

Οι βασικότερες δράσεις του Γραφείου Διασύνδεσης για την επίτευξη των στόχων του είναι οι εξής:

- Ενημέρωση των φοιτητών και των αποφοίτων για προσφερόμενες θέσεις εργασίας στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα,
- Ενημέρωση επιχειρήσεων, συλλογικών φορέων και οργανισμών για τις ειδικότητες και τα ειδικότερα προσόντα των πτυχιούχων του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας,
- Πληροφόρηση των φοιτητών-αποφοίτων για μεταπτυχιακές σπουδές, υποτροφίες και προγράμματα εξειδίκευσης και συνεχούς κατάρτισης στην Ελλάδα και το εξωτερικό,
- Πληροφόρηση σχετικά με τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων κάθε ειδικότητας,
- Πληροφόρηση, ενημέρωση και επιμόρφωση φοιτητών-αποφοίτων-μαθητών με τη διοργάνωση εκδηλώσεων, ημερίδων και σεμιναρίων και μέσω της Συμβουλευτικής Σταδιοδρομίας,
- Δικτύωση του Γραφείου Διασύνδεσης με φορείς προώθησης της απασχόλησης,
- Συμπληρωματική λειτουργία του Γραφείου Διασύνδεσης με τα Γραφεία Πρακτικής Άσκησης και τις Μονάδες Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας του Πανεπιστημίου, υπό το συντονισμό της ΔΑΣΤΑ,
- Διασφάλιση της ποιότητας των υπηρεσιών του Γραφείου Διασύνδεσης και παρακολούθηση-αξιολόγηση των υπηρεσιών που παρέχονται,
- Παροχή Υπηρεσιών σε φοιτητές ΑμεΑ και φοιτητές προερχόμενους από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

Οι απόφοιτοι του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης (Π.Ο.Α.) εγγράφονται στο Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος και έχουν όλα τα επαγγελματικά δικαιώματα του επαγγέλματος του οικονομολόγου. Επίσης έχουν δικαίωμα ένταξης στο Σύνδεσμο Ελλήνων Περιφερειολόγων (Σ.Ε.Π.), που κινείται στην κατεύθυνση της κατοχύρωσης της ειδικότητας του Περιφερειολόγου σε περιπτώσεις όπως προκηρύξεις ειδικών θέσεων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και στο

Δημόσιο Τομέα, προσδιορισμού ειδικοτήτων για τη σύνθεση ομάδων μελετών και ερευνητικών έργων κ.λπ. (<http://career.ucg.gr>).

2. Γραφείο Πρακτικής Άσκησης

Στα πλαίσια του ΕΣΠΑ (2007-2013) και του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση (ΕΠΔΒΜ) και της Πράξης «Πρακτική Άσκηση Πανεπιστημίων» λειτουργεί Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης φοιτητών του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας σε φορείς απασχόλησης συναφείς με το αντικείμενο των προπτυχιακών σπουδών τους. Με τον όρο «φορείς απασχόλησης» νοούνται επιχειρήσεις ή οργανισμοί ή φορείς ή ιδρύματα, του δημοσίου ή ιδιωτικού τομέως (ή συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέως), κερδοσκοπικοί ή μη κερδοσκοπικοί. Επιστημονικός Υπεύθυνος του προγράμματος για το Τμήμα είναι ο Καθηγητής Χ. Μπότσαρης ενώ Ιδρυματικός Υπεύθυνος είναι ο Επίκουρος Καθηγητής κ. Ηλίας Μαγκλογιάννης. Η πρακτική άσκηση συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ταμείο Ε.Κ.Τ.) και από εθνικούς πόρους. Η Γενική Συνέλευση του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης στην αριθ. 18/15-10-2009 συνεδρίασή της (και Συνεδρίαση ΔΕ υπ. αρ. 81, 21-5-2010) αποφάσισε την θεσμοθέτηση της Πρακτικής Άσκησης στο Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος από το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 ενώ στην υπ. αριθ. 23 (9-9- 2010) Συνεδρίασή της, η ΓΣ του ΤΠΟΑ καθόρισε τις λεπτομέρειες και τους κανόνες που θα τη διέπουν και που έχουν ως εξής:

- Η διάρκεια της Πρακτικής άσκησης είναι δύο (2) ημερολογιακοί μήνες και πραγματοποιείται κατά την περίοδο των θερινών διακοπών δηλαδή κατά τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο, μετά το 6ο διδακτικό εξάμηνο σπουδών ή μετά το 8ο διδακτικό εξάμηνο σπουδών, και οπωσδήποτε μέχρι πέρας των θερινών διακοπών (μήνες Ιούλιο και Αύγουστο) του αντιστοίχου έτους.
- Οι φοιτητές δηλώνουν την Πρακτική Άσκηση, προαιρετικά, στις αρχές του 6ου εξαμήνου, ή του 8ου εξαμήνου.
- Η υλοποίηση αυτής της δραστηριότητας θα γίνεται με ευθύνη της Επιτροπής Πρακτικής Άσκησης.

Στόχοι της εισαγωγής της Πρακτικής Άσκησης στο Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος:

1. Η Πρακτική Άσκηση δίνει την ευκαιρία στους Φορείς Απασχόλησης να γνωρίσουν φοιτητές στα πλαίσια μιας διαδικασίας μελλοντικής επιλογής του επιστημονικού τους προσωπικού.
2. Με την Πρακτική Άσκηση των φοιτητών επιτυγχάνεται η αμφίδρομη διάχυση γνώσεων, πληροφοριών και τρόπων σκέψης μεταξύ μελών της Πανεπιστημιακής και της Επιχειρηματικής-Παραγωγικής κοινότητας με θετικές επιπτώσεις στη σύνδεση Έρευνας και Παραγωγής.
3. Οι εμπειρίες των ασκουμένων φοιτητών, μεταφερόμενες στο τμήμα, έχουν ως αποτέλεσμα την αναβάθμιση των παρεχόμενων σπουδών.
4. Η εξοικείωση των φοιτητών με το εργασιακό περιβάλλον και τις απαιτήσεις ενός επαγγελματικού χώρου, θα τους επιτρέψει να αποκτήσουν ρεαλιστικές απόψεις σχετικά με τις εργασιακές σχέσεις, το ύψος των απολαβών και την αγορά εργασίας, όπως διαμορφώνονται στο ελληνικό και ευρωπαϊκό γίγνεσθαι.

Τα αντικείμενα της Πρακτικής Άσκησης των φοιτητών πρέπει να είναι συναφή με το αντικείμενο των σπουδών τους να τους προσφέρουν ευκαιρία άμεσης επικοινωνίας και συνεργασίας με στελέχη του φορέως απασχόλησης που ευρίσκονται τόσο σε υψηλές όσο και σε χαμηλές βαθμίδες, και να προσφέρουν εξοικείωση με το μεγαλύτερο φάσμα των εργασιών του φορέως (λειτουργικές διαδικασίες καθώς και διαδικασίες διοίκησης και μέσο μακροχρόνιου σχεδιασμού) καθώς και με μεγάλο φάσμα γνωστικών αντικειμένων ενδεικτικά: χρηματοοικονομικά, λογιστικά, μάρκετινγκ, οικονομική ανάλυση, ανάλυση δεδομένων κ.λπ.. (Μπότσαρης Χ., Ψειρίδου Α., 2010)

3. Μονάδα Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας

Από τις 2/5/2011 στο Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας, λειτουργεί Μονάδα Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας στο πλαίσιο υλοποίησης του επιχειρησιακού προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση» (Ε.Π.Ε.Δ.Β.Μ.) του ΕΣΠΑ

(2007-2013), το οποίο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (Ε.Κ.Τ.) και από εθνικούς πόρους.

Οι βασικοί σκοποί της ίδρυσης και λειτουργίας της είναι:

- Η ανάπτυξη της επιχειρηματικής κουλτούρας και νοοτροπίας στο φοιτητικό πληθυσμό.
- Η ανάδειξη της επιχειρηματικότητας ως σημαντική προοπτική απασχόλησης.
- Η παροχή γνώσεων σχετικά με την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία.
- Η υποστήριξη για την ίδρυση νέων παραγωγικών μονάδων ή την ανάληψη επιχειρηματικής πρωτοβουλίας αλλά και εξειδικευμένων επιχειρησιακών δεξιοτήτων/ικανοτήτων.
- Η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της ακαδημαϊκής κοινότητας και των παραγωγικών φορέων.
- Η προαγωγή της έρευνας σε συναφή πεδία με την επιχειρηματικότητα.

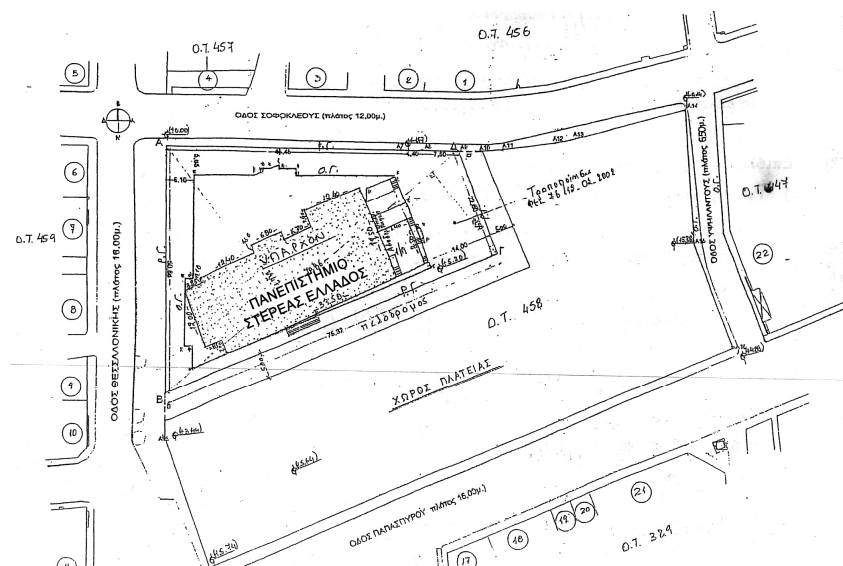
Οι **Βασικές Υπηρεσίες** που παρέχονται στους φοιτητές για την επίτευξη των παραπάνω στόχων είναι:

- Παροχή πληροφοριών σε θέματα σχετικά με την επιχειρηματικότητα.
- Επισκέψεις σε παραγωγικούς φορείς.
- Διεξαγωγή σεμιναρίων.
- Μελέτη περιπτώσεων.
- Διοργάνωση «ανοιχτών» σεμιναρίων ειδικής θεματολογίας.
- Εικονικές πλατφόρμες.
- Συμβουλευτική-τεχνική βοήθεια αναφορικά με τη διαδικασία έναρξης μιας επιχειρηματικής δραστηριότητας.
- Εμφύχωση και υποστήριξη των φοιτητών.

Γραφεία για τη Μονάδα Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας λειτουργούν στη Λαμία, στο Τμήμα Πληροφορικής με Εφαρμογές στη Βιοϊατρική και στη Λιβαδειά, στο Τμήμα Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης (<http://dasta.ucg.gr>).

5.3 Η ΚΤΙΡΙΑΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΚΑΙ ΟΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Το κτίριο του τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης ευρίσκεται στην πλατεία Λ. Κατσώνη με πρόσοψη 37 μέτρων. Η αρχική χρήση του κτιρίου ήταν πνευματικό κέντρο του Δήμου Λιβαδέων μετατράπηκε σε πανεπιστημιακό χώρο, ύστερα από την υπ'αρ.2940/15-07-2005 αίτηση του προς την πολεοδομία Βοιωτίας. Το πανεπιστήμιο ευρίσκεται μεταξύ των οδών Παπασύρου-Θεσσαλονίκης-Σοφοκλέους και Υψηλάντου. Καλύπτει μαζί με την πλατεία ολόκληρο το 458 οικοδομικό τετράγωνο της πόλης της Λιβαδειάς. Η κτιριακή υποδομή του απεικονίζεται στην έγκριση της Άδειας Οικοδομής που εγκρίθηκε από την πολεοδομία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης του Νομού Βοιωτίας (Αρ.αδείας 177/28.8.2008). Υπάρχει δυνατότητα αύξησης της δόμησης γιατί η επιτρεπόμενη στο συγκεκριμένο οικοπέδο δόμηση μπορεί να ανέλθει μέχρι 5.770μ².

Εικ.32: Το κτίριο του Πανεπιστημίου στην Πλατεία Λάμπρου Κατσώνη.

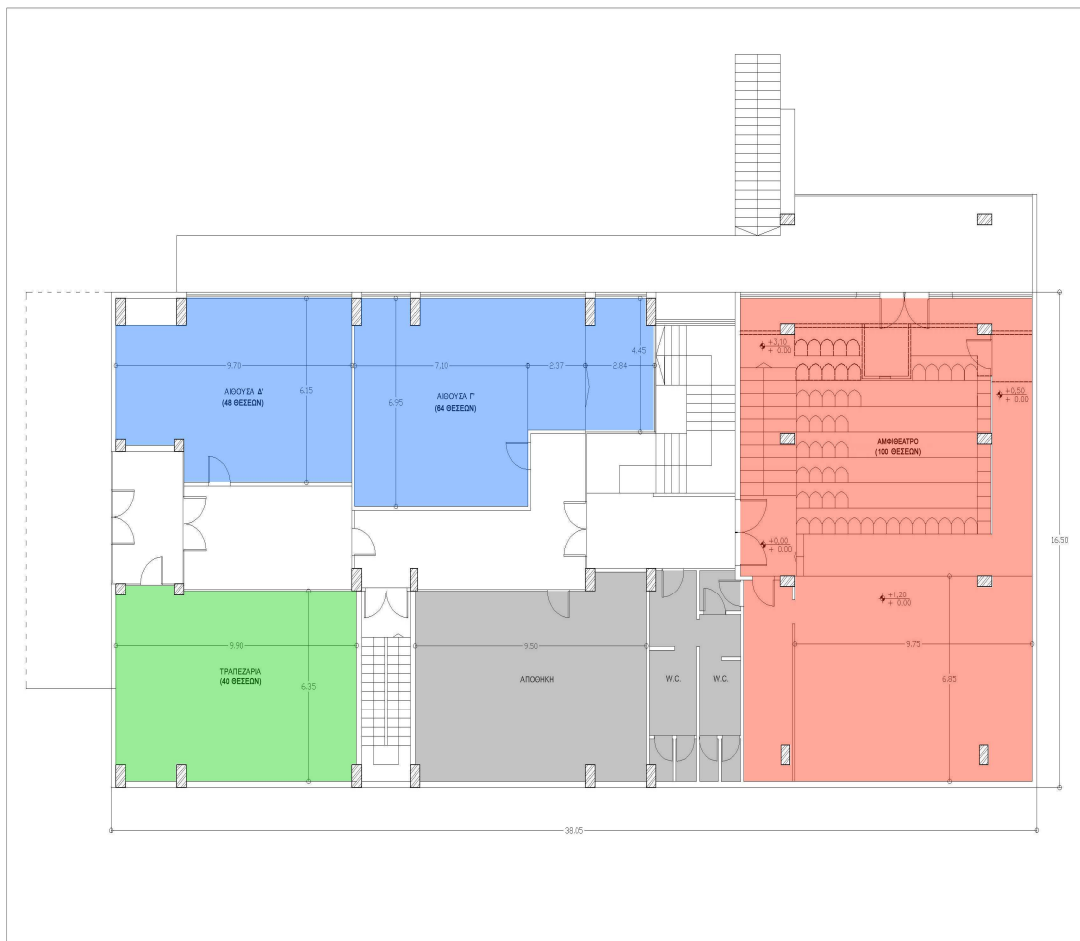
Το κτίριο αποτελείται από 3 ορόφους συνολικής επιφάνειας 1957 μ² με καλυπτόμενη έκταση επί του οικοπέδου 742,5μ². Το ύψος της οικοδομής ανέρχεται σε 13,55 μέτρα και ο συνολικός όγκος του κτιρίου είναι 6.163,14 μ³. Η συνολική έκταση του οικοπέδου ανέρχεται σε 2.404,12 μ².

Οι 3 όροφοι του κτιρίου καλύπτουν 2.404 μ² και αναλύεται:

ΙΣΟΓΕΙΟ	536 μ ²
Α΄ ΟΡΟΦΟΣ	687 μ ²
Β΄ ΟΡΟΦΟΣ	54 μ ²

ΣΥΝΟΛΟ ΔΟΜΗΜΕΝΗΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΣ	2.404 Μ ²
-----------------------------	----------------------

Εικ.33: Κάτοψη του Ισογείου του κτιρίου του Τμήματος Π.Ο.Α.

Στο Ισόγειο του κτιρίου υπάρχει αμφιθέατρο 100 θέσεων υπό ανακαίνιση, εστιατόριο για την σίτιση των φοιτητών 40 θέσεων και δύο αίθουσες διδασκαλίας 68 θέσεων και 48 θέσεων αντίστοιχα.

Εικ.34: Αίθουσα διδασκαλίας στο Ισόγειο του κτιρίου.

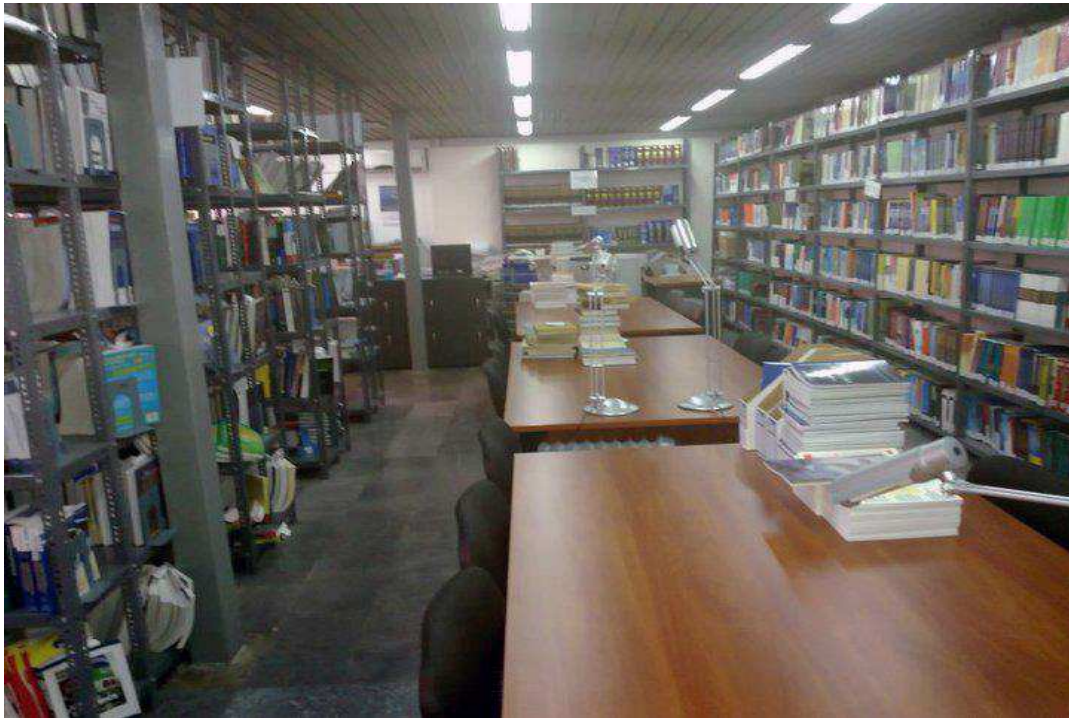

Εικ.35: Το εστιατόριο του Τμήματος Π.Ο.Α.

Εικ.36: Κάτοψη Α' ορόφου του κτιρίου του τμήματος Π.Ο.Α.

Στον Α΄ όροφο υπάρχει μεγάλη αίθουσα εκδηλώσεων, δύο αίθουσες διδασκαλίας (88 θέσεων και 77 θέσεων), δυο αίθουσες για τη Γραμματεία του Τμήματος και ένα χώρο για server Η/Υ. Στο ίδιο όροφο έχει εγκατασταθεί και η βιβλιοθήκη του Τμήματος συνολικής εκτάσεως 67,28μ² περίπου.

Εικ.37: Η βιβλιοθήκη στο Α΄ όροφο του κτιρίου Π.Ο.Α.

Εικ.38: Η γραμματεία του στο Α΄ όροφο του κτιρίου Π.Ο.Α.

Εικ.39: Αίθουσα Α΄ διδασκαλίας στο Α΄ όροφος του κτιρίου Π.Ο.Α.

Εικ.40: Αίθουσα Β΄ διδασκαλίας στο Α΄ όροφος του κτιρίου Π.Ο.Α.

Εικ.41: Κάτοψη Β' ορόφου του κτιρίου του τμήματος Π.Ο.Α.

Στο Β΄ όροφο του κτιρίου υπάρχει μια αίθουσα συνεδριάσεων του Τμήματος, το γραφείο του Προέδρου του Τμήματος, γραφεία των καθηγητών και διδασκόντων του Τμήματος, δύο αίθουσες για χρήση Ηλεκτρονικών Υπολογιστών 44 θέσεων και 56 θέσεων αντίστοιχα και τέλος μια αίθουσα για το φοιτητικό σύλλογο.

Εικ.42: Αίθουσα Υπολογιστών Α΄ του κτιρίου του τμήματος Π.Ο.Α.

Εικ.43: Αίθουσα Υπολογιστών Β΄ του κτιρίου του τμήματος Π.Ο.Α.

5.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η Οικονομική Υπηρεσία διαθέτει τα τμήματα Λογιστηρίου και Ταμείου. Οι δαπάνες που πραγματοποιούνται από το Πανεπιστήμιο διέπονται από τις διατάξεις του Δημοσίου Λογιστικού και τις διατάξεις που αφορούν τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.). Τα Νομικά πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου τελούν υπό την εποπτεία του Κράτους. Το κράτος επιχορηγεί τα Πανεπιστήμια για τις τρέχουσες ανάγκες τους από τον Τακτικό Προϋπολογισμό και για την αγορά νέου τεχνολογικού εξοπλισμού από τον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων.

Η διαδικασία ανάθεσης γίνεται είτε απ' ευθείας είτε με Δημόσιο μειοδοτικό Διαγωνισμό. Ο μειοδότης που θα επικρατήσει συνήθως αναλαμβάνει να εκτελέσει το έργο ή να προμηθεύσει το προϊόν στη χαμηλότερη τιμή. Στους διαγωνισμούς αυτούς συνήθως συμμετέχουν οι προμηθευτές που διαθέτουν την οικονομική επιφάνεια και εμπειρία για να έχουν χαμηλό κόστος και ένα λογικό περιθώριο κέρδους. Για τα κονδύλια του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων οι τρόποι επιλογής είναι:

1. Η Ανοικτή Διαδικασία
2. Η δημοπρασία με προεπιλογή
3. Η απευθείας ανάθεση για περιορισμένο αριθμό μικρού ύψους προμηθειών.

Τα ποσά που προέρχονται από τον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων αναφέρονται:

- Στους Διδάσκοντες, είτε είναι μέλη ΔΕΠ, είτε είναι με σύμβαση Π.Δ. 407/80,
- Στις πάσης φύσεως προμήθειες που μπορεί να είναι χαρτί, τηλεπικοινωνιακά, υπολογιστές κ.ά. και προέρχονται κατά ένα μέρος από τοπικές επιχειρήσεις.
- Η μισθοδοσία, του Διοικητικού Προσωπικού που προσλαμβάνει το Πανεπιστήμιο αποτελεί μια καθαρή εισροή χρημάτων στην τοπική οικονομία.

Ο ειδικός λογαριασμός Διαχείρισης Κονδυλίων Έρευνας (Ε.Λ.Κ.Ε.) διέπεται από νομοθετικό πλαίσιο με σκοπό τη διαχείριση κονδυλίων από οποιαδήποτε πηγή για ανάγκες ερευνητικές, εκπαιδευτικές κ.α. Η επιτροπή ερευνών του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδος συστάθηκε το 2005.

Τα οικονομικά στοιχεία των δαπανών και των προμηθειών προέρχονται από δύο πηγές, την οικονομική Υπηρεσία και την Επιτροπή Ερευνών. Στην οικονομική Υπηρεσία λειτουργεί μηχανογραφικό σύστημα το οποίο συνεχώς αναπτύσσεται. Από τα τηρούμενα βιβλία έγινε η καταγραφή των δαπανών για κάθε χρόνο αλλά δεν υπήρχε διαχωρισμός για τα ποσά που αφορούν τις επιχειρήσεις της Βοιωτίας γιατί ήταν ελάχιστα. Αφορούν μικρά ποσά για συνδρομές σε περιοδικά της Βοιωτίας όπως και σε τοπικές εφημερίδες.

Το σημαντικό κονδύλι αφορά τις μισθοδοσίες του επιστημονικού προσωπικού του Τμήματος στη Λιβαδειά και μερικές επιχειρήσεις εστίασης. Τα μεγαλύτερα έξοδα για τη βελτίωση των εγκαταστάσεων του κτιρίου στη Λιβαδειά τα κατέβαλλε ο Δήμος Λιβαδέων βοηθώντας ουσιαστικά τη λειτουργία του τμήματος.

Σημειώνουμε ότι ο Δήμος προσέφερε στην αρχή της λειτουργίας του Τμήματος και το αναγκαίο διοικητικό προσωπικό. Για τους παραπάνω λόγους τα έξοδα λειτουργίας του Τμήματος ήταν αρκετά περιορισμένα.

5.4.1 Προϋπολογισμοί-Απολογισμοί του Πανεπιστημίου

Οι πάσης φύσεως δαπάνες για τη λειτουργία του πανεπιστημίου γίνονται κυρίως από:

1. Από την Οικονομική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου
2. Από τον ειδικό λογαριασμό Διαχείρισης Κονδυλίων Έρευνας.

Στην αρχή κάθε έτους αναπτύσσεται ο προϋπολογισμός του έτους και στο τέλος της χρήσης γίνεται και ο υπολογισμός (απολογισμός) αναλυτικά των εσόδων και των εξόδων του έτους που έληξε.

Αναλυτικά τα απολογιστικά οικονομικά στοιχεία των ετών 2005-2011 είναι:

Τα ΈΣΟΔΑ του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας για το έτος 2005 ήταν:

1.	Επιχορηγήσεις	
	Λειτουργικές Δαπάνες	820.000,00
	Δαπάνες Σίτισης	70.000,00
2.	Αντικριζόμενα	42.267,60
3.	Τόκοι Κεφαλαίων	18.374,65
4.	Επιστροφές χρημάτων για τακτοποίηση χρηματικών ενταλμάτων & προκαταβολών (Χ.Ε.Π)	2.903,10
5.	Έσοδα από παραγραφή απαιτήσεων τρίτων	4.586,61
6.	Δημόσιες Επενδύσεις	308.000,00
	ΣΥΝΟΛΟ	1.266.131,96
	Ταμειακό Υπόλοιπο 2004	641.000,00
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	1.907.131,96

Τα ΕΞΟΔΑ του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας για το έτος 2005 ήταν:

1.	Πληρωμές για υπηρεσίες	115.854,15
2.	Πληρωμές για προμήθεια καταναλωτικών αγαθών	41.795,67
3.	Πληρωμές για μετάβαση εισοδήματος σε τρίτους	33.865,26
4.	Πληρωμές Αντικριζόμενες από έσοδα που πραγματοποιήθηκαν	42.267,60
5.	Κεφαλαιακές Δαπάνες	267.418,63
6.	Δαπάνες Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.)	172.536,80
	ΣΥΝΟΛΟ	673.738,11

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και επεξεργασία του συγγραφέα.

Τα ΈΣΟΔΑ του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας για το έτος 2006 ήταν:

1.	Επιχορηγήσεις	
	Λειτουργικές Δαπάνες	1.400.000,00
	Δαπάνες Σίτισης	90.000,00
2.	Αντικριζόμενα	31.614,51
3.	Τόκοι Κεφαλαίων	36.885,34
5.	Δημόσιες Επενδύσεις	352.619,49
	ΣΥΝΟΛΟ	1.911.119,34
	Ταμειακό Υπόλοιπο Τακτικού Προϋπολογισμού 2005	1.097.930,66
	Ταμειακό Υπόλοιπο Δημοσίων Επενδύσεων 2005	135.463,20
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	3.144.513,20

Τα ΕΞΟΔΑ του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας για το έτος 2006 ήταν:

1.	Πληρωμές για υπηρεσίες	198.603,52
2.	Πληρωμές για προμήθεια καταναλωτικών αγαθών	39.771,32
3.	Πληρωμές για μετάβαση εισοδήματος σε τρίτους	53.397,35
4.	Πληρωμές Αντικριζόμενες από έσοδα που πραγματοποιήθηκαν	24.300,54
5.	Κεφαλαιακές Δαπάνες	87.658,97
6.	Δαπάνες Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.)	346.345,02
	ΣΥΝΟΛΟ	750.076,72

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και επεξεργασία του συγγραφέα.

Τα ΈΣΟΔΑ του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας για το έτος 2007 ήταν:

1.	Επιχορηγήσεις	
α.	Δαπάνες Μισθοδοσίας έκτακτου προσωπικού (Π.Δ. 407/80)	600.000,00
β.	Λειτουργικές Δαπάνες	1.050.000,00
γ.	Δαπάνες Σίτισης Φοιτητών	120.000,00
2.	Αντικριζόμενα	51.486,50
3.	Έκτακτα (Τόκοι & επιστροφές κλπ)	90.210,51
4.	Δημόσιες Επενδύσεις 2007	1.005.784,95
	ΣΥΝΟΛΟ	2.917.481,96
	Ταμειακό Υπόλοιπο Τακτικού Προϋπολογισμού 2006	2.252.698,81
	Ταμειακό Υπόλοιπο Δημόσιες Επενδύσεις 2006	141.737,67
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	5.311.918,44

Τα ΕΞΟΔΑ του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας για το έτος 2007 ήταν:

1.	Πληρωμές για υπηρεσίες	384.614,10
2.	Πληρωμές για προμήθεια καταναλωτικών αγαθών	145.909,06
3.	Πληρωμές για μετάβαση εισοδήματος σε τρίτους	84.472,44
4.	Πληρωμές Αντικριζόμενες από έσοδα που πραγματοποιήθηκαν	51.082,18
5.	Κεφαλαιακές Δαπάνες	58.660,80
6.	Δαπάνες Δημοσίων Επενδύσεων	614.794,94
	ΣΥΝΟΛΟ	1.339.533,52

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και επεξεργασία του συγγραφέα.

Τα ΈΣΟΔΑ του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας για το έτος 2008 ήταν:

1.	Επιχορηγήσεις	
α.	Δαπάνες Μισθοδοσίας έκτακτου προσωπικού (Π.Δ. 407/80)	600.000,00
β.	Λειτουργικές Δαπάνες	1.100.000,00
γ.	Δαπάνες Σίτισης Φοιτητών	100.000,00
2.	Αντικριζόμενα	60.523,10
3.	Έκτακτα (Τόκοι & επιστροφές κλπ)	135.675,53
4.	Δημόσιες Επενδύσεις 2008 (Επιχορήγηση έργου 2006 ΣΕ 24.530.024.012-αποδοχές εκπ. 407/80 Λιβαδειάς	63.811,60
	ΣΥΝΟΛΟ	2.060.010,23
5.	Επιστροφή αδιάθετου υπολοίπου έργου MIS 92108 2004 Α.Ε. 44.530.227 (αποδοχές εκπ. 407/80 Λαμίας	-121.128,43
6α.	Ταμειακό Υπόλοιπο Τακτικού Προϋπολογισμού 2007	3.439.657,34
6β.	Ταμειακό Υπόλοιπο Δημόσιες Επενδύσεις 2007	532.727,68
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	5.911.266,82

Τα ΕΞΟΔΑ του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας για το έτος 2008 ήταν:

1.	Πληρωμές για υπηρεσίες	817.269,99
2.	Πληρωμές για προμήθεια καταναλωτικών αγαθών	95.755,58
3.	Πληρωμές για μετάβαση εισοδήματος σε τρίτους	117.429,49
4.	Πληρωμές Αντικριζόμενες από έσοδα που πραγματοποιήθηκαν	47.124,10
5.	Κεφαλαιακές Δαπάνες	104.053,26
6.	Δαπάνες Δημοσίων Επενδύσεων	429.426,33
	ΣΥΝΟΛΟ	1.611.058,75

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και επεξεργασία του συγγραφέα.

Τα ΈΣΟΔΑ του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας για το έτος 2009 ήταν:

1.	Επιχορηγήσεις	
α.	Μισθοδοσία έκτακτου εκπαιδευτικού προσωπικού Π.Δ. 407/80	200.000,00
β.	Λειτουργικές Δαπάνες	1.125.000,00
γ.	Δαπάνες Σίτισης Φοιτητών	108.000,00
2.	Αντικριζόμενα	57.704,10
3.	Έκτακτα (Τόκοι & επιστροφές κλπ)	139.826,59
	ΣΥΝΟΛΟ	1.630.530,69
4.	Ταμειακό υπόλοιπο 2007 (Λάθος χρέωση τραπεζικής επιταγής)	21,59
5α.	Ταμειακό Υπόλοιπο Τακτικού Προϋπολογισμού 2008	4.254.223,55
5β.	Ταμειακό Υπόλοιπο Δημόσιες Επενδύσεις 2008	45.984,52
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	5.930.760,35

Τα ΕΞΟΔΑ του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας για το έτος 2009 ήταν:

1.	Πληρωμές για υπηρεσίες	1.145.584,05
2.	Πληρωμές για προμήθεια καταναλωτικών αγαθών	45.793,36
3.	Πληρωμές για μετάβαση εισοδήματος σε τρίτους	157.793,81
4.	Πληρωμές Αντικριζόμενες από έσοδα που πραγματοποιήθηκαν	74.195,10
5.	Κεφαλαιακές Δαπάνες	56.166,33
6.	Επιστροφή Αδιαθέτων υπολοίπων Π.Δ.Ε.	45.984,47
	ΣΥΝΟΛΟ	1.525.207,12

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και επεξεργασία του συγγραφέα.

Τα ΈΣΟΔΑ του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας για το έτος 2010 ήταν:

1.	Επιχορηγήσεις	
α.	Μισθοδοσία έκτακτου εκπαιδευτικού προσωπικού Π.Δ. 407/80	510.000,00
β.	Λειτουργικές Δαπάνες	884.000,00
γ.	Δαπάνες Σίτισης Φοιτητών	85.000,00
2.	Αντικριζόμενα	66.836,30
3.	Έκτακτα (Τόκοι)	125.597,38
	ΣΥΝΟΛΟ	1.671.433,68
4α.	Μη εκταμιευμένες επιτ. 2009	62,48
4β.	Μη εκταμιευμένη επιτ. μισθ. 2009	322,62
5α.	Ταμειακό Υπόλοιπο Τακτικού Προϋπολογισμού 2009	4.405.553,22
5β.	Ταμειακό Υπόλοιπο Δημόσιες Επενδύσεις 2009	0,05
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	6.077.732,05

Τα ΕΞΟΔΑ του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας για το έτος 2010 ήταν:

1.	Πληρωμές για υπηρεσίες	1.100.614,12
2.	Πληρωμές για προμήθεια καταναλωτικών αγαθών	56.482,78
3.	Πληρωμές για μετάβαση εισοδήματος σε τρίτους	142.529,13
4.	Πληρωμές Αντικριζόμενες από έσοδα που πραγματοποιήθηκαν	54.390,09
5.	Κεφαλαιακές Δαπάνες	222.832,96
	ΣΥΝΟΛΟ	1.576.849,08

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και επεξεργασία του συγγραφέα.

Τα ΈΣΟΔΑ του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας για το έτος 2011 ήταν:

1.	Επιχορηγήσεις	
α.	Μισθοδοσία έκτακτου εκπαιδευτικού προσωπικού Π.Δ. 407/80	0,00
β.	Λειτουργικές Δαπάνες	540.000,00
γ.	Δαπάνες Σίτισης Φοιτητών	120.000,00
2.	Αντικριζόμενα	46.127,17
3.	Έκτακτα (Τόκοι- Επιστροφές)	164.944,41
	ΣΥΝΟΛΟ	871.071,58
4.	Ταμειακό Υπόλοιπο Τακτικού Προϋπολογισμού 2010	4.500.522,87
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	5.371.594,45

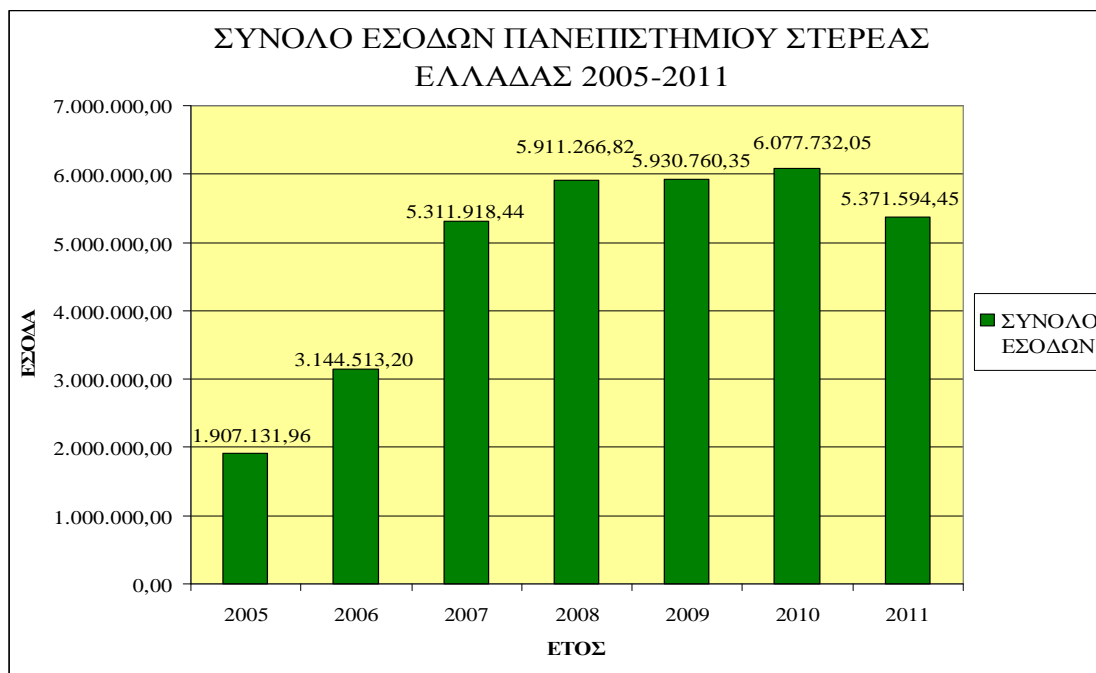
Τα ΕΞΟΔΑ του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας για το έτος 2011 ήταν:

1.	Πληρωμές για υπηρεσίες	786.584,46
2.	Πληρωμές για προμήθεια καταναλωτικών αγαθών	54.510,28
3.	Πληρωμές για μετάβαση εισοδήματος σε τρίτους	69.076,35
4.	Πληρωμές Αντικριζόμενες από έσοδα που πραγματοποιήθηκαν	61.348,44
5.	Κεφαλαιακές Δαπάνες	98.802,60
	ΣΥΝΟΛΟ	1.070.322,13

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και επεξεργασία του συγγραφέα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.3: ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΣΤΕΡΕΑΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ 2005-2011

Τα συνολικά έσοδα παρουσίασαν σταθερή ανοδική πορεία τα έτη 2005-2010 αλλά το 2011 εμφάνισαν σοβαρή μείωση λόγω της οικονομική κρίσης που είχε σαν επακόλουθο και τον περιορισμό των κρατικών επιχορηγήσεων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.4: ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΣΤΕΡΕΑΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ 2005-2011

Τα συνολικά έξοδα παρουσίασαν σταθερή ανοδική πορεία τα έτη 2005-2010 αλλά το 2011 εμφάνισαν σοβαρή μείωση λόγω της οικονομική κρίσης που είχε σαν επακόλουθο και τον περιορισμό των κρατικών επιχορηγήσεων.

5.4.2 Δαπάνες και Προμήθειες Τμήματος Π.Ο.Α.

Από την ανάλυση των οικονομικών στοιχείων σημειώσαμε τα πιο κάτω έξοδα την ουσιαστικά εξαιτή λειτουργία του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης σε χιλιάδες Ευρώ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.5: ΔΑΠΑΝΕΣ Π.Ο.Α.

ΕΤΗ	ΜΙΣΘΟΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΕΠ	ΣΙΤΙΣΗ	ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
2006	144	14	98	124	380
2007	283,4	22	121	125,2	551,6
2008	421	25	52	128	626
2009	447	31	153	112	743
2010	449	0	127	42	618
2011	340	0	111	122,5	573,5
ΣΥΝΟΛΟ	2.084,40	92	662	653,7	3.492,10

* Σε Χιλιάδες Ευρώ.

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και Επεξεργασία του Συγγραφέα.

Από τον πιο πάνω πίνακα φαίνεται ότι τα έξοδα που διοχετεύτηκαν στο Τμήμα του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας στη Λιβαδειά ήταν περιορισμένα. Το μεγαλύτερο μέρος των λειτουργικών εξόδων αφορά τη μισθοδοσία των καθηγητών Δ.Ε.Π. και των διδασκόντων καθηγητών (Π.Δ 407/80) το οποίο καλύπτει το 59% των συνολικών εξόδων. Σημειώνουμε ότι όλοι σχεδόν οι καθηγητές, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, παραμένουν στην πόλη μέρος της ημέρας μια και διαμένουν μόνιμα στην Αθήνα. Δεν δαπανούν μεγάλα ποσά κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στην

πόλη. Επίσης ένα μεγάλο μέρος των εξόδων αφορά τα έξοδα εξοπλισμού που ανήλθαν σε 654 χιλ. ευρώ που σε ποσοστό κάλυψαν το 19% των συνολικών εξόδων και ουσιαστικά διοχετεύθηκαν σε επιχειρήσεις στην αγορά της Αθήνας μέσω των πραγματοποιηθέντων διαγωνισμών. Το υπόλοιπο μέρος των εξόδων που ανήλθε σε 754 χιλ. ευρώ διοχετεύθηκε στην αγορά της Λιβαδειάς και αφορούν κυρίως έξοδα σίτισης των φοιτητών, έξοδα βελτίωσης των κτιριακών εγκαταστάσεων, έξοδα εκδόσεων και εκδηλώσεων καθώς και έξοδα για τη βιβλιοθήκη και το κυλικείο της Σχολής.

Αρα το μεγαλύτερο μέρος των εξόδων της Σχολής (78% περίπου) **δεν** διοχετεύτηκε στην αγορά της Λιβαδειάς. Γι' αυτό χωρίς σοβαρό λάθος θα υπολογίζομε ότι η αύξηση του ΑΕΠ της περιοχής από την παρουσία και λειτουργία του Πανεπιστημίου στην πόλη αφορά κυρίως τα έξοδα διαμονής και διαβίωσης των φοιτητών και συγκεκριμένα τα έξοδα ενοικίων και διατροφής και προσωπικών εξόδων (αγορά οικοσκευής, έξοδα σίτισης και διασκέδασης).

Το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδος επιχορηγείται

1. Από τον τακτικό προϋπολογισμό
2. Από το πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
3. Από κληροδοτήματα, δωρεές
4. Από προσόδους διαχείρισης της περιουσίας τους
5. Από κάθε άλλη εθνική ή διεθνή χρηματοδότηση.

Εκτός των πιο πάνω προκειμένου το Πανεπιστήμιο να αναπτυχθεί με μια βιώσιμη προοπτική, το Δημόσιο, οι Δήμοι, τα εκκλησιαστικά και λοιπά νομικά πρόσωπα Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου μπορούν να παραχωρούν ακίνητα για τις εγκαταστάσεις του Πανεπιστημίου.

5.4.3 Στοιχεία Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ)

Σκοπός της Επιτροπής Διαχείρισης του Ειδικού Λογαριασμού είναι η διάθεση και διαχείριση των κονδυλίων που προέρχονται από οποιαδήποτε πηγή και προορίζονται για την κάλυψη δαπανών, οποιουδήποτε είδους, που είναι απαραίτητες για τις ανάγκες ερευνητικών, εκπαιδευτικών, επιμορφωτικών, αναπτυξιακών καθώς και έργων συνεχιζόμενης κατάρτισης και έργων για την παροχή επιστημονικών, τεχνολογικών υπηρεσιών, την εκπόνηση ειδικών μελετών, την εκτέλεση δοκιμών, μετρήσεων, εργαστηριακών εξετάσεων και αναλύσεων, την παροχή γνωμοδοτήσεων,

τη σύνταξη προδιαγραφών για λογαριασμό τρίτων, ως και άλλων σχετικών υπηρεσιών ή δραστηριοτήτων που συμβάλλουν στη σύνδεση της εκπαίδευσης και της έρευνας με την παραγωγή και εκτελούνται ή παρέχονται από το επιστημονικό προσωπικό των Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. ή και με τη συνεργασία άλλων ειδικών ή εξωπανεπιστημιακών επιστημόνων. Τα έργα που έχουν αναληφθεί από τον ΕΛΚΕ του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας από την ίδρυση του Πανεπιστημίου ήσαν:

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.6: ΕΙΔΙΚΟΥ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (Ε.Λ.Κ.Ε.)

ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ – ΠΑΝ. ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (2004-2006)	Καθηγητής ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ	1/7/2004-31/05/2009	1.507.866,40	Γ' ΚΠΣ (ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ)/ Συγχρηματοδότηση ΕΚΤ & Εθνικοί πόροι	ΕΧΕΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΕΙ
ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ – ΠΑΝ. ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (2005-2006)	Καθ. ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΠΟΥΡΝΑΡΑΚΗΣ / Καθ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ	12/10/2005-31/05/2009	1.039.949,38	Γ' ΚΠΣ (ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ)/ Συγχρηματοδότηση ΕΚΤ & Εθνικοί πόροι	ΕΧΕΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΕΙ
ΤΗΛΕΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	Καθηγητής ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ	15/5/2005-31/12/2006	96.700,00	Γ' ΚΠΣ (ΚΟΙΝΩΝΙΑ της ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ)/ Συγχρηματοδότηση ΕΚΤ & Εθνικοί πόροι	ΕΧΕΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΕΙ
ΓΕΝΕΤΙΚΗ ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΜΕΤΑΒΟΛΙΚΟΥ ΣΥΝΔΡΟΜΟΥ: ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΓΟΝΙΔΙΩΝ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΔΙΑΘΕΣΗ ΓΙΑ ΥΠΕΡΤΑΣΗ, ΣΑΚΧΑΡΩΔΗ ΔΙΑΒΗΤΗ, ΥΠΕΡΛΙΠΙΔΑΙΜΙΑ ΚΑΙ ΠΑΧΥΣΑΡΚΙΑ	Επ. Καθηγητής ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΜΠΑΓΚΟΣ	1/11/2009-31/10/2010	9.000,00	Ερευνητικά προγράμματα έτους 2008/ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ & ΚΟΙΝ. ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ	ΕΧΕΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΕΙ ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ
ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΥΨΗΛΩΝ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ – HELLAS HPC Δικαιούχος φορέας: ΕΔΕΤ ΑΕ	Για το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας: Επ. Καθηγητής ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΟ-ΓΙΑΝΝΗΣ	3/5/2010-3/11/2010	Για το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας: 3.000,00	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αττικής (ΠΕΠ Αττικής) 2007-2013 Συγχρηματοδότηση ΕΤΠΑ & Εθνικοί πόροι	ΕΧΕΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΕΙ ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ
ENGANCED MRI PHYSICS SIMULATOR (MRISILUM)	Καθηγητής ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΛΕΤΡΑΣ	1/4/2010-31/3/2014	100.000,00	FP 7 – MARIE CURIE INTERNATIONAL REINTEGRATION GRANTS/ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ

ΔΟΜΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ (ΔΑΣΤΑ) ΤΟΥ ΠΑΝ. ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	Αν. Καθηγητής ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟ-ΠΟΥΛΟΣ Πρόεδρος Επιτροπής Ερευνών	3 έτη	134.513,55	Δ' ΚΠΣ (ΕΣΠΑ)- ΕΠ ΕΔΒΜ/ Συγχρηματοδότηση ΕΚΤ & Εθνικοί πόροι	ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΝΤΑΞΗΣ/ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗΣ ΠΑΝ. ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	Αν. Καθηγητής ΜΙΧΑΗΛ ΒΑΣΙΛΑΚΟ-ΠΟΥΛΟΣ	1/6/2010-30/9/2012	137.570,23	Δ' ΚΠΣ (ΕΣΠΑ) - ΕΠ ΕΔΒΜ/ Συγχρηματοδότηση ΕΚΤ & Εθνικοί πόροι	ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ
ΜΟΔΠΠ-ΜΟΝΑΔΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝ. ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	Καθηγητής ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ	3 έτη	155.000,00	Δ' ΚΠΣ (ΕΣΠΑ) - ΕΠ ΕΔΒΜ/ Συγχρηματοδότηση ΕΚΤ & Εθνικοί πόροι	ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΝΤΑΞΗΣ/ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ
ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΠΑΝ. ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	Ιδρυματικός Υπεύθυνος: Επ. Καθηγητής ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΟ-ΓΙΑΝΝΗΣ	1/10/2010-30/9/2013	226.194,23	Δ' ΚΠΣ (ΕΣΠΑ) - ΕΠ ΕΔΒΜ/ Συγχρηματοδότηση ΕΚΤ & Εθνικοί πόροι	ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ
ΜΟΝΑΔΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝ. ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	Καθηγητής ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ	3 έτη	187.697,15	Δ' ΚΠΣ (ΕΣΠΑ) - ΕΠ ΕΔΒΜ/ Συγχρηματοδότηση ΕΚΤ & Εθνικοί πόροι	ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΝΤΑΞΗΣ/ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και επεξεργασία του συγγραφέα.

Από τα έργα που υπάρχουν σε εξέλιξη στο ειδικό λογαριασμό κονδυλίων έρευνας σημειώνουμε:

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.7: ΕΡΓΑ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΙΔΙΚΟ ΛΟΓΑΡΓΙΑΣΜΟ

Δομή απασχόληση και σταδιοδρομίας (ΔΑΣΤΑ)	134,5 χιλιάδες ευρώ
Γραφείο Διασύνδεσης	137,6 χιλιάδες ευρώ
Μονάδα διασφάλισης ποιότητας (ΜΟΔΠΠ)	155 χιλιάδες ευρώ
Πρακτική άσκηση	226,2 χιλιάδες ευρώ
Μονάδα καινοτομίας	187,7 χιλιάδες ευρώ
Ενίσχυση ανθρώπινου δυναμικού	98 χιλιάδες ευρώ
ΣΥΝΟΛΟ	939 χιλιάδες ευρώ

Πηγή: Οικονομική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και Επεξεργασία του Συγγραφέα.

Τα πιο πάνω έργα αναφέρονται στην περίοδο 1.6.2010-30.11.2013 δεν αφορούν κρατική χρηματοδότηση και θα υπάρξει θετικό αποτέλεσμα 113,2 χιλ. ευρώ. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΑΔΙΠ (Αρχή Διασφάλιση Ποιότητας, ανεξάρτητη αρχή του ΥΠΑΙΘΑ στο ΠΣΕ) οι δαπάνες για το έτος 2009 για σύνολο 550 φοιτητών ήταν 1.543 χιλ. ευρώ και για το 2011 με φοιτητές 610 οι δαπάνες ανήλθαν σε 1.232,8 χιλιάδες ευρώ. Το κόστος ανά φοιτητή ανήλθε το 2009 σε 2.806 ευρώ και το 2011 σε 2.021 ευρώ., δηλαδή το χαμηλότερο στη χώρα. Ενδεικτικά σημειώνουμε ότι το κόστος ανά φοιτητή στο Πάντειο Πανεπιστήμιο ανήλθε σε 3.464 ευρώ το 2009 και σε 3.297 το 2011. Υπάρχει λοιπόν μια διαφορά κόστους ανά φοιτητή της τάξεως των 1.276 ευρώ ετησίως μεταξύ του Πανεπιστημίου Στερ. Ελλάδας και του Παντείου Πανεπιστημίου.

Το οικονομικό κόστος λοιπόν για το κράτος θα είναι πολύ αυξημένο γιατί σε τυχόν συγχώνευση το κόστος θα αυξηθεί κατά 1 εκατομμύριο ευρώ τουλάχιστον. Εκτός αυτού θα πρέπει να υπολογισθεί το σημαντικό κόστος της επιστημονικής ζημιάς και το κόστος της οικονομικοκοινωνικής και πολιτιστικής συρρίκνωσης της Περιφέρειας. Καθίσταται λοιπόν σαφές ότι οι λόγοι που οδηγούν στην κατάργηση του Πανεπιστημίου είναι προσχηματικοί και δεν πρέπει το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδος να καταργηθεί αλλά τουναντίον να ενισχυθεί και με άλλα Τμήματα για την περιστολή δαπανών και την ενίσχυση προς την περιφέρεια για αποκέντρωση της εκπαίδευσης και την οικονομική περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας.

Τέλος ένεκα της βιομηχανικής παρουσίας στην περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος, της Ιστορίας και του Πολιτισμού το Πανεπιστήμιο θα μπορούσε στο μέλλον να αποτελέσει πρότυπο αυτοδύναμης υπάρξεως και με ειδική συμβολή στην επιστήμη και στην οικονομία της Ελλάδος.

Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης το Τμήμα της Λαμίας (Πληροφορική με εφαρμογές στη Βιοϊατρική) έχει αναδείξει το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδος στην πρώτη θέση μεταξύ όλων των Ελληνικών Πανεπιστημίων όσον αφορά στην ποιότητα επιστημονικών δημοσιεύσεων (Απόφαση 186-25/9/2012).

Στο Τμήμα Περιφερειακής Ανάπτυξης υπηρετούν 4 μέλη ΔΕΠ και αναμένεται ο διορισμός τριών ακόμη μελών ΔΕΠ που έχουν εκλεγεί εκ των οποίων κάποιοι έχουν εκλεγεί από το 2010 ενώ μία εκλογή είναι σε εξέλιξη. Στο ΤΠΟΑ υπάρχουν δύο σχέδια για δημιουργία Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων Σπουδών:

1. Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα στην Καινοτομία και επιχειρηματικότητα και

2. Επιδοτούμενο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Αθλητικοί Θεσμοί, Δίκαιο-Ηθική στον Αθλητισμό και την Περιφερειακή Ανάπτυξη. Το κόστος του προγράμματος στο οποίο οι μεταπτυχιακοί φοιτητές θα λαμβάνουν 276 Διδακτικές μονάδες θα εξασφαλίζεται από χορηγία και αυτοχρηματοδότηση.

Εκτός των πιο πάνω στο Τμήμα Περιφερειακής Ανάπτυξης έχουν προγραμματισθεί International Summer School (2013) στους Δελφούς με θέμα «Law and Economy of Sports Tourism (Απόφαση 487 από 8.1.2013)» στο οποίο θα συμμετάσχει και η Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Το 2011 είχε επίσης πραγματοποιηθεί με μεγάλη επιτυχία το θερινό Σχολείο στη Λιβαδειά με θέμα «Δίκαιο και η οικονομία του Αθλητισμού» και εκδόθηκε σχετικός τόμος από τις εκδόσεις Π. Ν. Σάκκουλα 2012 (Παναγιωτόπουλος Δ., 2013).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: Η ΕΡΕΥΝΑ

6.1 Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η τεχνική που χρησιμοποιείται βασίζεται σε μεθόδους έρευνας με τη χρήση συνεντεύξεων από καθηγητές του Πανεπιστημίου και από φορείς της πόλεως και με χρήση ερωτηματολογίου (survey) από κατοίκους της πόλεως και φοιτητές. Αυτή η τεχνική χρησιμοποιείται για να αντιμετωπίσει τα μειονεκτήματα και κυρίως τα πρόβλήματα της γενίκευσης και της συγκρισιμότητας. Το μεγάλο μειονέκτημα αυτής της τεχνικής είναι το πρόβλημα της μεροληπτικότητας του δείγματος που χρησιμοποιείται καθώς και η πιθανότητα λανθασμένων απαντήσεων (Varga A., 1997).

Στόχος της έρευνας είναι να καταγραφούν οι απόψεις και οι αντιλήψεις ενός δείγματος των κατοίκων της πόλης σχετικά με την υπάρχουσα κατάσταση της πόλης (όπως υποδομές, ποιότητα ζωής κ.λ.π.), καθώς και τις απόψεις τους γενικότερα για τη συμβολή του Πανεπιστημίου στην πολιτιστική, κοινωνική, περιβαλλοντολογική και οικονομική ανάπτυξη της πόλης και της ευρύτερης περιοχής της. Η μεθοδολογία που ακολουθείται με τη χρήση ερωτηματολογίου είναι η εξής: Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 39 ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής. Μοιράστηκαν 312 ερωτηματολόγια σε κατοίκους και φοιτητές της πόλης της Λιβαδειάς κατά την περίοδο μεταξύ Νοεμβρίου και Δεκεμβρίου του 2012. Από αυτά, τα 300 είναι έγκυρα, τα οποία και χρησιμοποιούνται στην στατιστική ανάλυση. Τα μισά ερωτηματολόγια δόθηκαν σε φοιτητές του τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης και συμπληρώθηκαν και τα άλλα μισά δόθηκαν σε πολίτες της Λιβαδειάς ώστε να είναι αναλογικό το δείγμα. Το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε ανώνυμα ενώ το δείγμα επιλέχθηκε με τη μέθοδο της τυχαίας δειγματοληψίας και έγινε προσπάθεια να καλύψει όλες τις κλίμακες ηλικιών, φύλων και μορφωτικών επιπέδων.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από δυο μέρη. Στο 1ο μέρος επιλέχθηκαν ερωτήσεις που αποσκοπούν στη συλλογή δημογραφικών στοιχείων όπως: ο τόπος μόνιμης κατοικίας, επάγγελμα, φύλο, εκπαίδευση, ηλικία, αν έχει ο ερωτώμενος καταγωγή από τη Λιβαδειά, και αν είναι φοιτητής στη Λιβαδειά αν μένει όλο το χρονικό διάστημα στην πόλη αυτή ώστε να σκιαγραφηθεί το προφίλ των ερωτηθέντων. Το 2^ο μέρος, γενικότερα, αποτελείται από ερωτήσεις σχετικές με τη συμβολή του πανεπιστημίου στην οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντολογική και

πολιτισμική ανάπτυξη της Λιβαδειάς καθώς και στη σχέση μεταξύ φοιτητών και των πολιτών της τοπικής κοινωνίας της περιοχής.

Ο μέσος χρόνος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου είναι 12-20 λεπτά. Έπειτα από τη συμπλήρωση των 312 ερωτηματολογίων έγινε η επεξεργασία αυτών ενώ ακολούθησε ο έλεγχος της εγκυρότητάς τους ώστε να επιλεγούν 300 ερωτηματολόγια, έγινε έπειτα η κωδικοποίηση των μεταβλητών και η εισαγωγή αυτών στο στατιστικό πρόγραμμα SPSS.

6.1.1 Συμπεράσματα των Συνεντεύξεων

Η γενική άποψη των ερωτηθέντων είναι ότι η ίδρυση του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας στη Λιβαδειά ευνοεί την τοπική οικονομία, κυρίως με δύο, άμεσους, τρόπους:

- Τις πάσης φύσεως προμήθειες και επενδύσεις και
- την εγκατάσταση μόνιμα στη Λιβαδειά ενός, συνεχώς αυξανόμενου, αριθμού ατόμων, που είναι υψηλής εξειδίκευσης και νέας ηλικίας.

Αυτή η θετική συνέπεια στην τοπική οικονομία εκφράζεται ως ποσοστό επί του τοπικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της Λιβαδειάς. Η θετική οικονομική επίδραση προσδιορίζεται κυρίως στην αύξηση των πωλήσεων των επιχειρήσεων σίτισης, διασκέδασης και γενικά ελεύθερου χρόνου και στην αύξηση του αριθμού των κατοικιών παρά την σημερινή οικονομική κρίση.

Ορισμένοι διαπιστώνουν και έμμεσες ωφέλειες, όπως είναι η αύξηση των μετακινουμένων και επομένως η αύξηση των δρομολογίων λεωφορείων και τρένων. Άλλες έμμεσες ωφέλειες είναι σε τομείς της οικονομικής δραστηριότητας και συγκεκριμένα του τριτογενούς τομέα με την αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων, του κύκλου των εργασιών τους, και την αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων σε αυτές λόγω της αύξησης των συναλλαγών τους με τους φοιτητές του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας. Συνέπειες διαπιστώνονται ακόμη και σε μη οικονομικούς τομείς όπως στα ήθη, στις συνήθειες και στον πολιτισμό. Η χρησιμοποίηση των αποτελεσμάτων των ερευνητικών προγραμμάτων τα οποία εκπονούνται από το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας εκ μέρους φορέων της τοπικής

κοινωνίας και γενικότερα της χώρας αναμένεται να ενισχύσουν θετικά την οικονομική βιωσιμότητα, κυρίως, των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

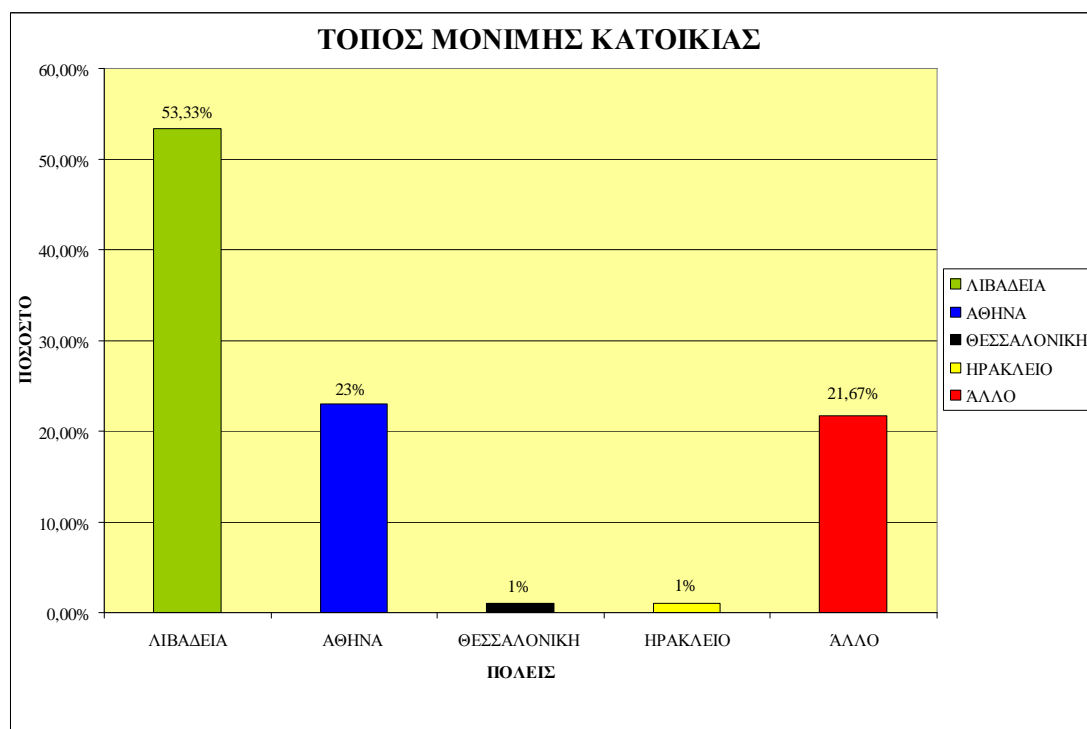
Όλοι όμως συμφωνούν ότι η παραμονή των φοιτητών είναι θετική. Αρκετοί εντοπίζουν ότι τα μεγαλύτερα προβλήματα που αποθαρρύνουν την παραμονή, είναι το κόστος ζωής και το κόστος για την κατοικία σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση. Η παρουσία των φοιτητών επηρεάζει θετικά την τοπική κοινωνία και υπάρχουν εκδηλώσεις πολιτιστικές επιστημονικές (συνέδρια, ομιλίες) του Πανεπιστημίου, πολιτιστικές και αθλητικές στις οποίες συμμετέχουν ενεργά φοιτητές και φοιτήτριες. Αρκετοί διαπιστώνουν ικανοποιητικό βαθμό ενασχόλησης της τοπικής κοινωνίας με το Πανεπιστήμιο. Αξίζει να σημειωθεί, ο θετικός ρόλος ενός Πανεπιστημίου έχει γενικότερη σημασία και δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο σε θέματα της τοπικής κοινωνίας, γιατί η τοπική ανάπτυξη έγκειται στην ισόρροπη ανάπτυξη και των τριών τομέων της οικονομίας.

Κύριος παράγοντας αυτής της συνεισφοράς, είναι οι φοιτητές και το λοιπό προσωπικό όπως επίσης και οι πάσης φύσεως προμήθειες και έργα που εκτελούνται στο Πανεπιστήμιο. Οι επιχειρήσεις της Λιβαδειάς όμως λόγω μεγέθους αλλά και λόγω του ισχύοντος νομικού καθεστώτος περί προμηθειών (μεγάλοι διαγωνισμοί), έχουν σχετικά μικρότερο μερίδιο έναντι των επιχειρήσεων που έχουν την έδρα τους εκτός Λιβαδειάς, κυρίως στην Αθήνα. Το ποσό δηλαδή που ανά φοιτητή εισρέει στη τοπική οικονομία της Λιβαδειάς σαν άμεση συνεισφορά, είναι 7.000 ευρώ περίπου, και είναι σταθερό τα δύο τελευταία χρόνια, γιατί η αύξηση του αριθμού των φοιτητών έχει επακόλουθο την αύξηση των κονδυλίων παρά τα προβλήματα χρηματοδότησης που υπάρχουν λόγω της οικονομικής κρίσης.

Τέλος όλοι συμφωνούν ότι θα πρέπει όχι μόνο να μην σταματήσει η λειτουργία του Τμήματος Π.Ο.Α. στην Λιβαδειά αλλά αντιθέτως θα πρέπει να ιδρυθούν και νέα Τμήματα με αντικείμενα τον Αθλητισμό-Πολιτισμό, τον Τουρισμό αλλά και την Αγροτική Οικονομία μια και η περιοχή χαρακτηρίζεται από ανάπτυξη κυρίως του πρωτογενούς τομέα της οικονομίας.

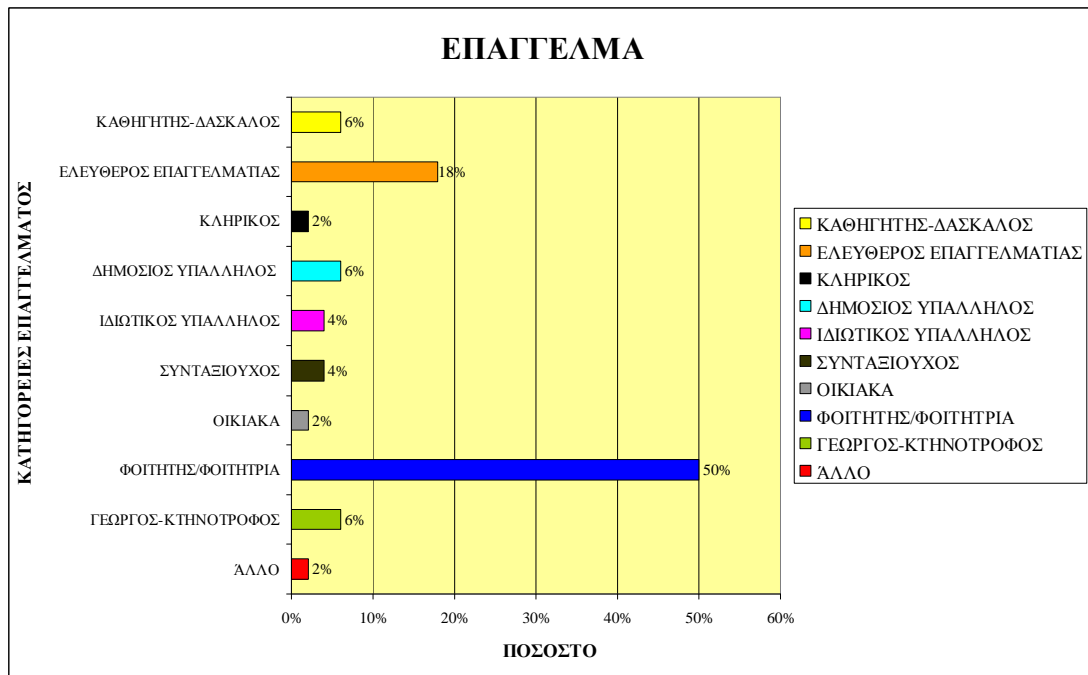
6.1.2 Οι Απαντήσεις των Ερωτημάτων

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.1: ΤΟΠΟΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

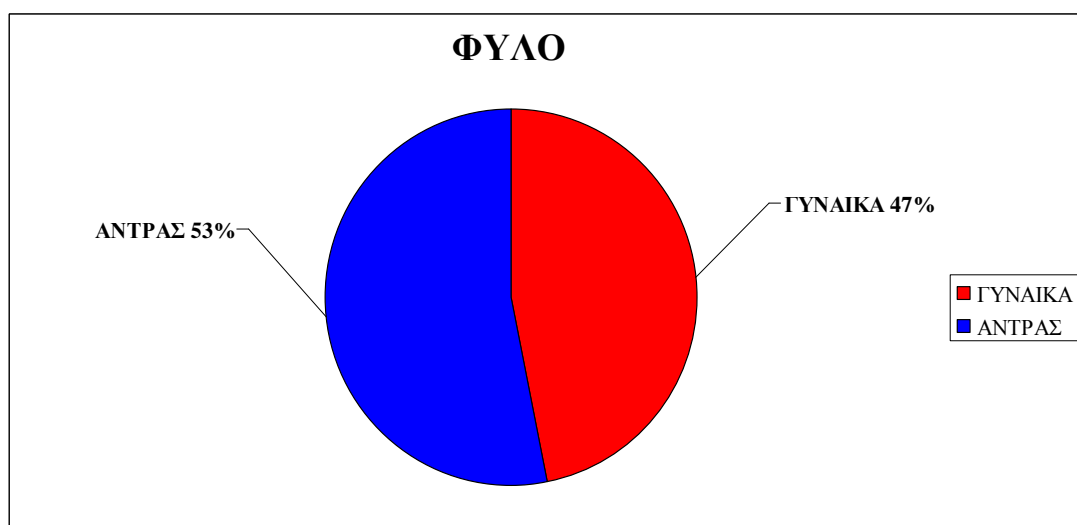
Από το σύνολο των 300 έγκυρων ερωτηματολογίων το 53,33% κατοικεί στη Λιβαδειά (160 άτομα), το 23% κατοικεί στην Αθήνα (69 άτομα), το 1% κατοικεί στη Θεσσαλονίκη (3 άτομα), το 1% κατοικεί στο Ηράκλειο (3 άτομα) και το 21,67% κατοικεί σε άλλη πόλη εκτός των παραπάνω αναφερθέντων πόλεων (65 άτομα). Από την ερώτηση αυτή προέκυψε ότι το μεγάλο ποσοστό αφορά κατοίκους της Λειβαδιάς αλλά και ένα μεγάλο μέρος αφορά φοιτητές που κατοικούν μόνιμα στην Αθήνα. Ελάχιστα άτομα είναι από τη Θεσσαλονίκη και το Ηράκλειο της Κρήτης ενώ ένα μεγάλο ποσοστό αφορά φοιτητές από ολόκληρη τη χώρα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.2: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

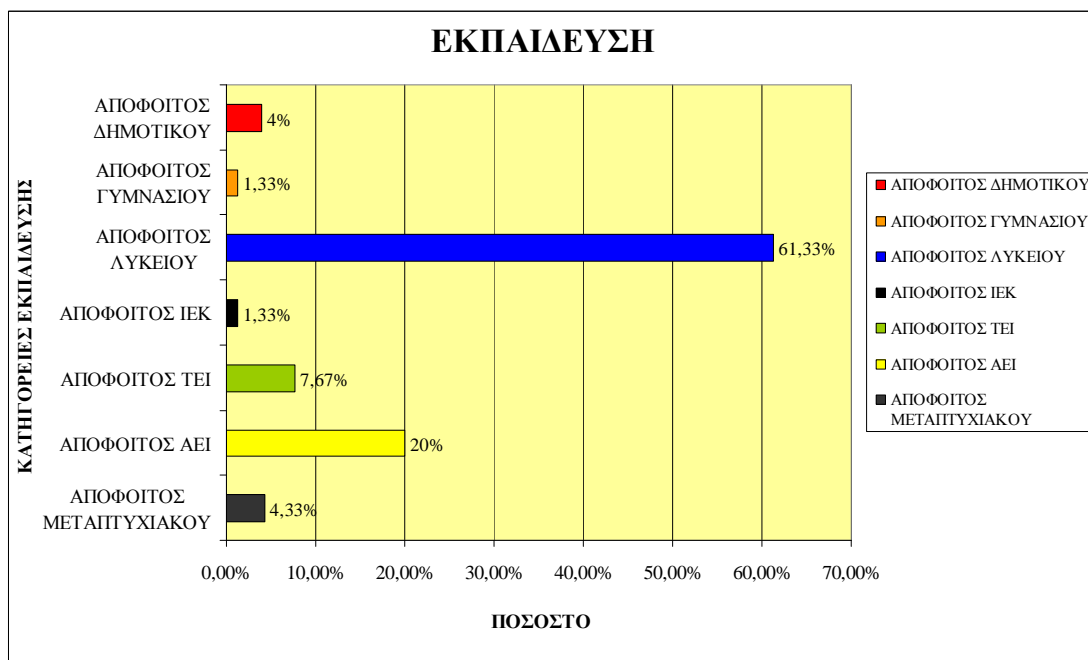
Την επαγγελματική ενασχόληση των ερωτώμενων, το 6% είναι Καθηγητές-Δάσκαλοι (18 άτομα), το 18% είναι Ελεύθεροι Επαγγελματίες (54 άτομα), το 2% είναι Κληρικοί (6 άτομα), το 6% είναι Δημόσιοι Υπάλληλοι (18 άτομα), το 4% είναι Ιδιωτικοί Υπάλληλοι (12 άτομα), το 4% είναι Συνταξιούχοι (12 άτομα), το 2% είναι απασχολούμενες με Οικιακά (6 άτομα), το 50% είναι Φοιτητές/Φοιτήτριες (150 άτομα), το 6% είναι Γεωργοί-Κτηνοτρόφοι (18 άτομα), ενώ το 2% απασχολούνται σε άλλα επαγγέλματα πέραν των προαναφερθέντων ή είναι άνεργοι (6 άτομα).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.3: ΦΥΛΟ

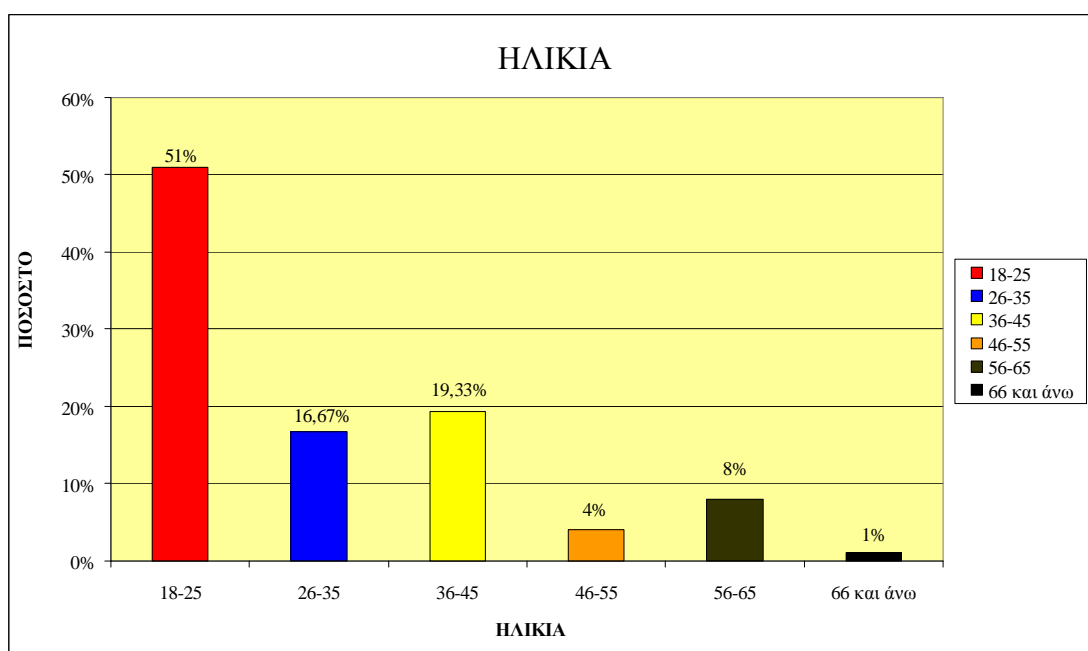
Από τα 300 άτομα για το φύλο έχουμε, το 53% είναι άντρες (159 άτομα) και το 47% είναι γυναίκες (141 άτομα).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.4: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

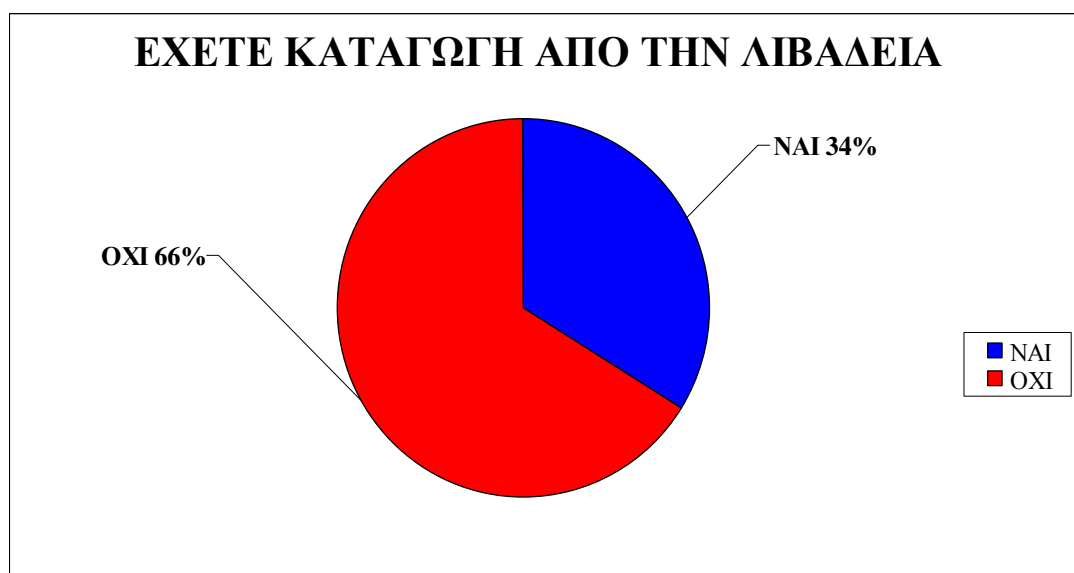
Όσο αναφορά την εκπαίδευση, το 4% είναι Απόφοιτοι Δημοτικού Σχολείου (12 άτομα), το 1,33% είναι Απόφοιτοι Γυμνασίου Σχολείου (4 άτομα), το 51,33% είναι Απόφοιτοι Λυκείου (184 άτομα), το 1,33% είναι Απόφοιτοι ΙΕΚ (4 άτομα), το 7,67% είναι Απόφοιτοι ΤΕΙ (23 άτομα), το 20% είναι Απόφοιτοι ΑΕΙ (60 άτομα), και το 4,33 είναι Απόφοιτοι Μεταπτυχιακού Προγράμματος (13 άτομα).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.5: ΗΛΙΚΙΑ

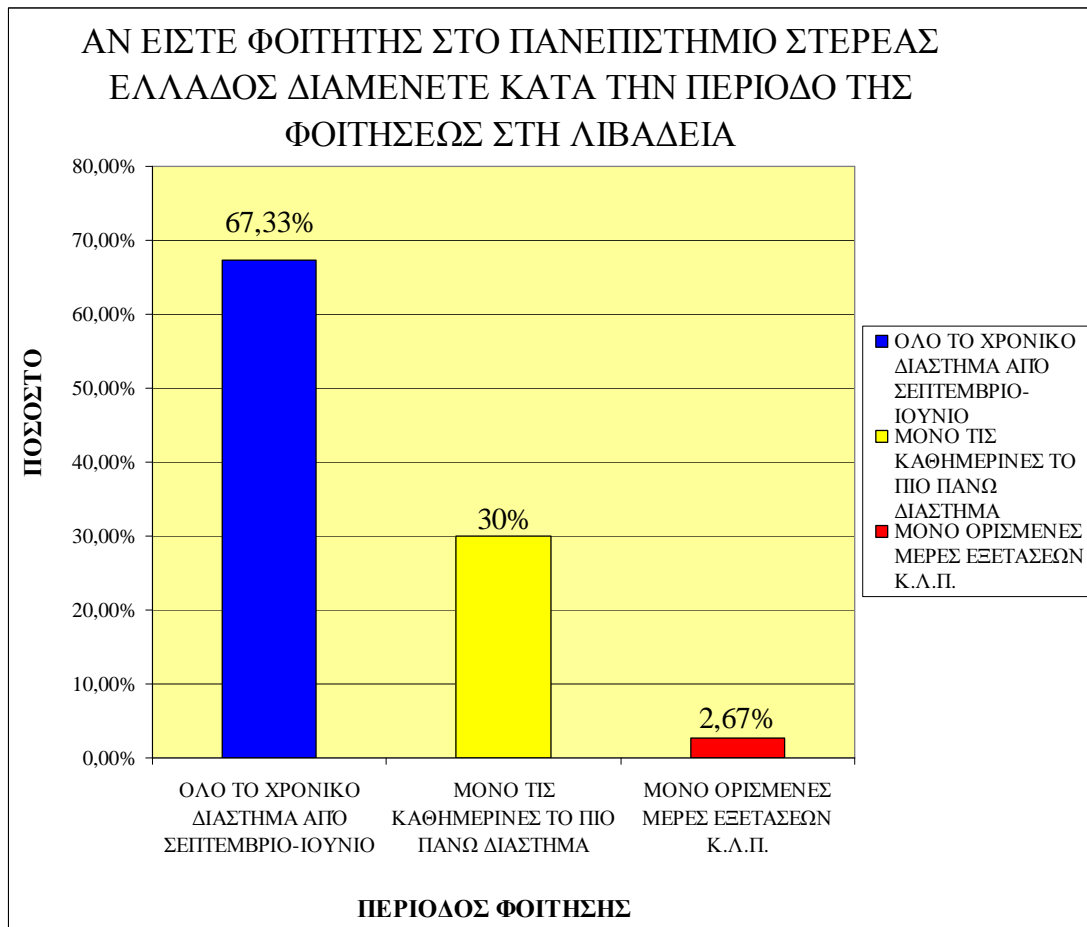
Από το σύνολο των ερωτηθέντων, το 51% είναι άτομα ηλικίας 18-25 χρονών (153 άτομα), το 16,67% είναι άτομα ηλικίας 26-35 χρονών (50 άτομα), το 19,33% είναι άτομα ηλικίας 36-45 χρονών (58 άτομα), το 4% είναι άτομα ηλικίας 46-55 χρονών (12 άτομα), το 8% είναι άτομα ηλικίας 56-65 χρονών (24 άτομα), το 1% είναι άτομα ηλικίας 66 και άνω χρονών (3 άτομα). Έγινε μεγάλη προσπάθεια για να καλυφθεί ένα ευρύ φάσμα ηλικιών ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό ατόμων είναι άτομα νεαρής ηλικίας λόγω της παρουσίας των φοιτητών του Πανεπιστημίου που καλύπτουν το μισό ποσοστό του δείγματος.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.6: ΕΧΕΤΕ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΛΙΒΑΔΕΙΑ

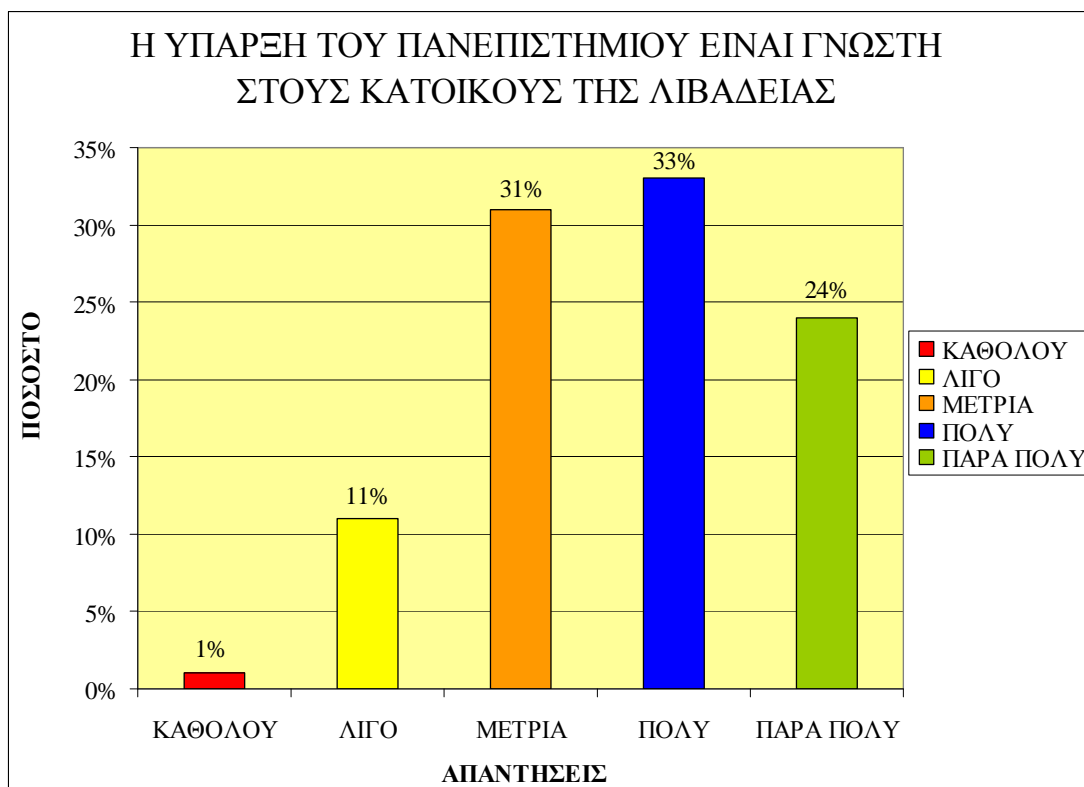
Από τους ερωτηθέντες, το 34% έχει καταγωγή από την Λιβαδειά (102 άτομα), ενώ το 66% δεν έχει καταγωγή από την Λιβαδειά (198 άτομα).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.7: ΑΝ ΕΙΣΤΕ ΦΟΙΤΗΤΗΣ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΔΙΑΜΕΝΕΤΕ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΦΟΙΤΗΣΕΩΣ ΣΤΗ ΛΙΒΑΔΕΙΑ

Το 67,33% μένει όλο το χρονικό διάστημα από Σεπτέμβριο-Ιούνιο (101 άτομα), το 30% μένει μόνο τις καθημερινές το πιο πάνω διάστημα (45 άτομα), και το 2,67% μένει μόνο ορισμένες μέρες των εξετάσεων κ.λ.π. (4 άτομα). Το μεγαλύτερο μέρος των φοιτητών διαμένει στην Λιβαδειά όλη την εκπαιδευτική περίοδο Σεπτεμβρίου-Ιουνίου με ανάλογα έσοδα για την πόλη της Λιβαδειάς.

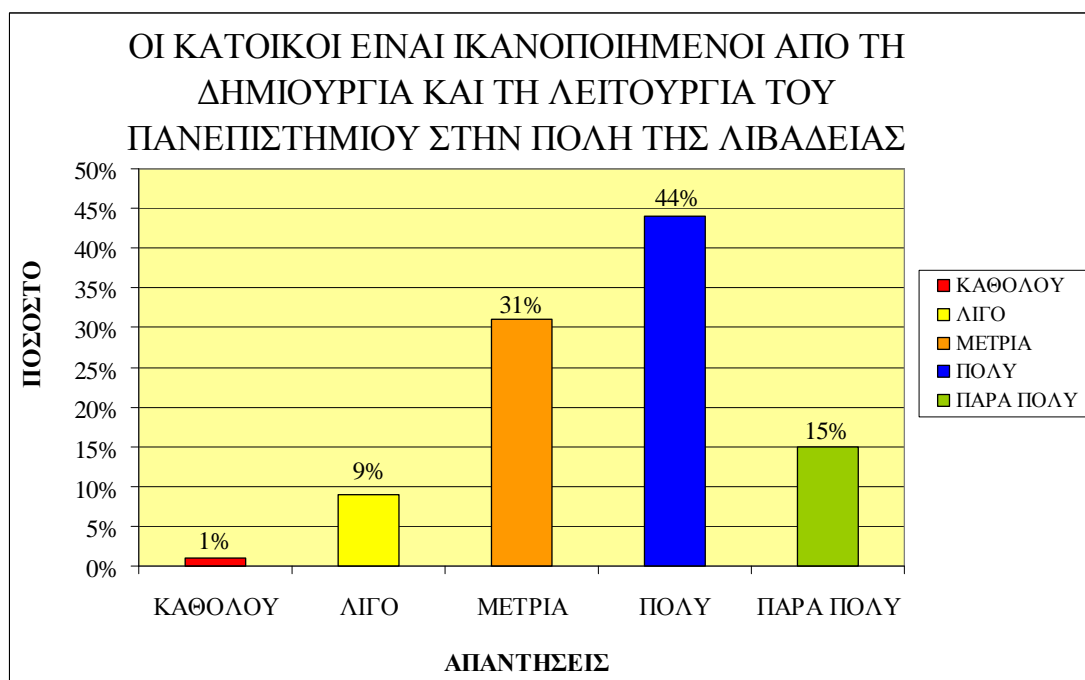
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.8: Η ΥΠΑΡΞΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΣΤΗ ΣΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ

Το 1% απαντάει ότι δεν γνωρίζει για την ύπαρξη του Πανεπιστήμιου στην πόλη της Λιβαδειάς (3 άτομα), το 11% απαντάει ότι γνωρίζει λίγο (33 άτομα), το 31% απαντάει ότι έχει μέτρια γνώση (93 άτομα), το 33% απαντάει ότι γνωρίζει πολύ καλά (99 άτομα), ενώ το 24% απαντάει ότι γνωρίζει πάρα πολύ καλά (72 άτομα). Το μεγαλύτερο μέρος των κατοίκων γνωρίζει αρκετά για το Πανεπιστήμιο για τις σπουδές που παρέχει και η παρουσία της Πανεπιστημιακής κοινότητας εκτιμάται θετικά από την κοινωνία της πόλεως.

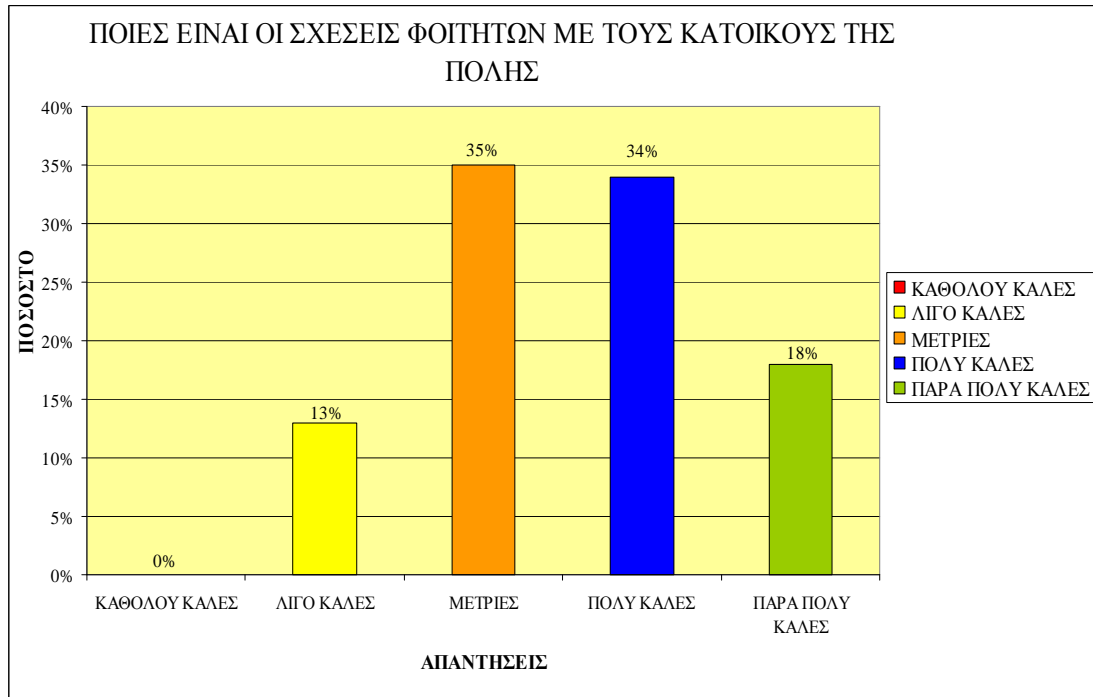

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.9: ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ

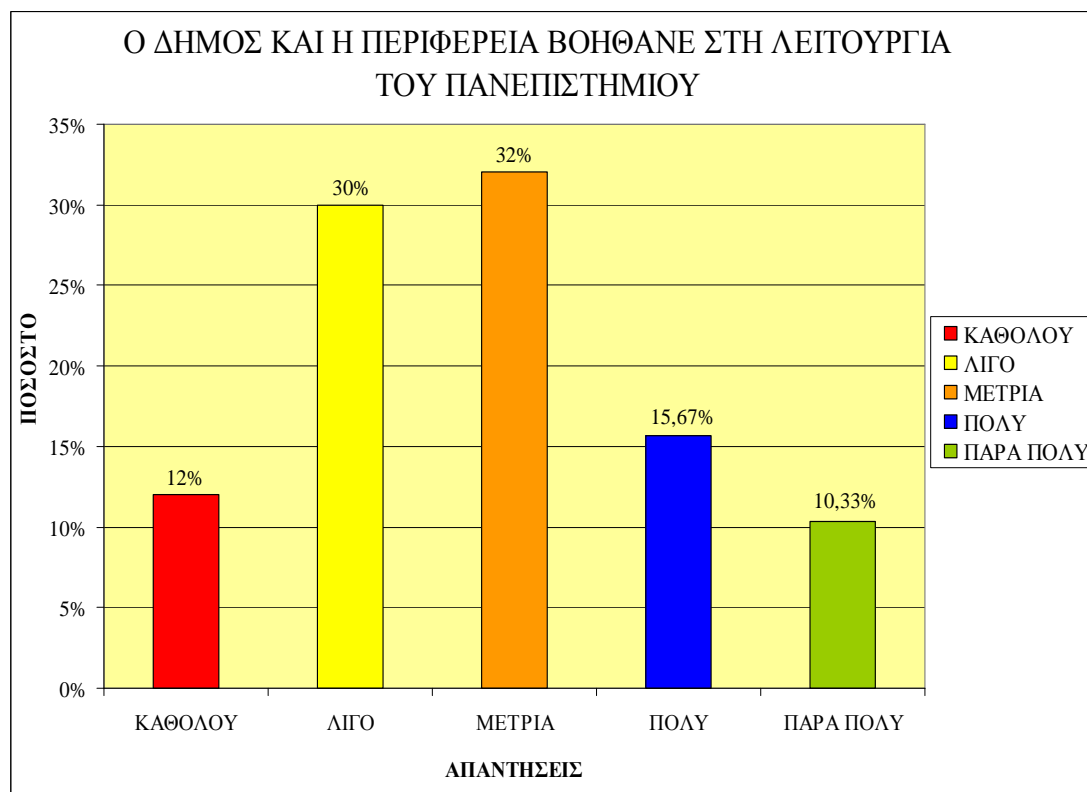
Το 1% απαντάει ότι οι κάτοικοι δεν είναι ικανοποιημένοι από την δημιουργία και λειτουργία του Πανεπιστημίου στην πόλη της Λιβαδειάς (3 άτομα), το 9% απαντάει ότι οι κάτοικοι είναι λίγο ικανοποιημένοι (27 άτομα), το 31% απαντάει ότι οι κάτοικοι είναι μέτρια ικανοποιημένοι (93 άτομα), το 44% απαντάει ότι οι κάτοικοι είναι πολύ ικανοποιημένοι (132 άτομα), και το 15% απαντάει ότι οι κάτοικοι είναι πάρα πολύ ικανοποιημένοι (45 άτομα). Η συντριπτική πλειοψηφία των κατοίκων είναι ικανοποιημένοι από τη δημιουργία και τη λειτουργία του πανεπιστημίου (ποσοστό 90%).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.10: ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

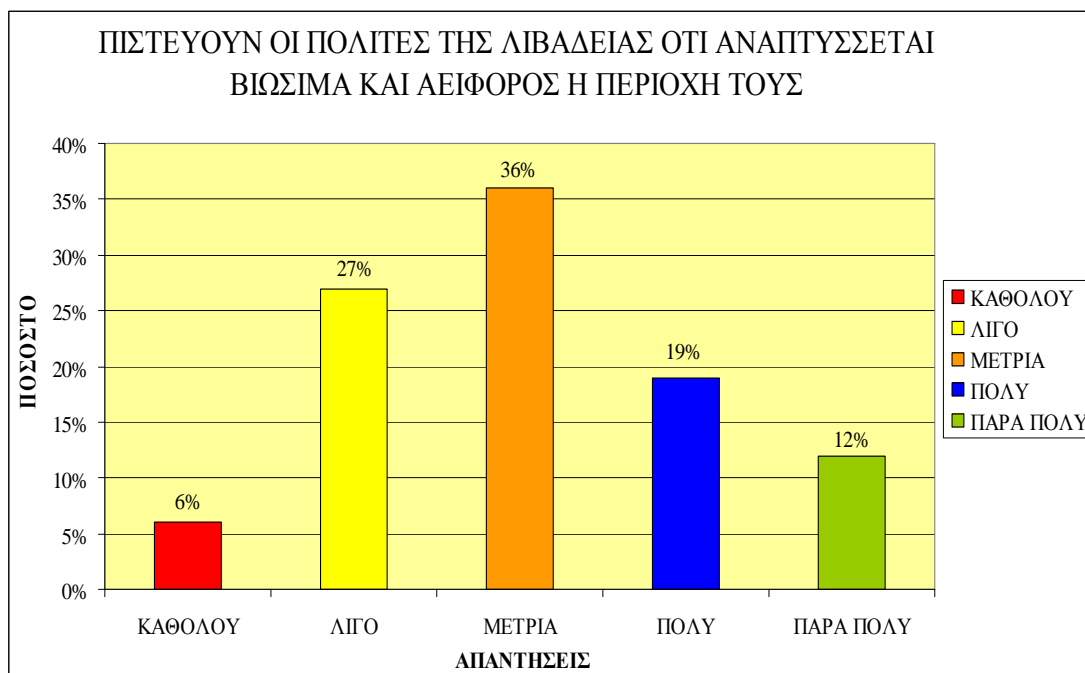
Το 13% απαντάει ότι οι σχέσεις μεταξύ φοιτητών και κατοίκων είναι λίγο καλές (39 άτομα), το 35% απαντάει ότι οι σχέσεις είναι μέτρια καλές (105 άτομα), το 34% απαντάει ότι οι σχέσεις είναι πολύ καλές (102 άτομα) και το 18% απαντάει ότι οι σχέσεις είναι πάρα πολύ καλές (54 άτομα). Οι σχέσεις φοιτητικής κοινότητας και κατοίκων είναι αρκετά καλές γιατί το 87% των κατοίκων έχει αγκαλιάσει τους φοιτητές.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.11: Ο ΔΗΜΟΣ ΚΑΙ Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΒΟΗΘΑΝΕ ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

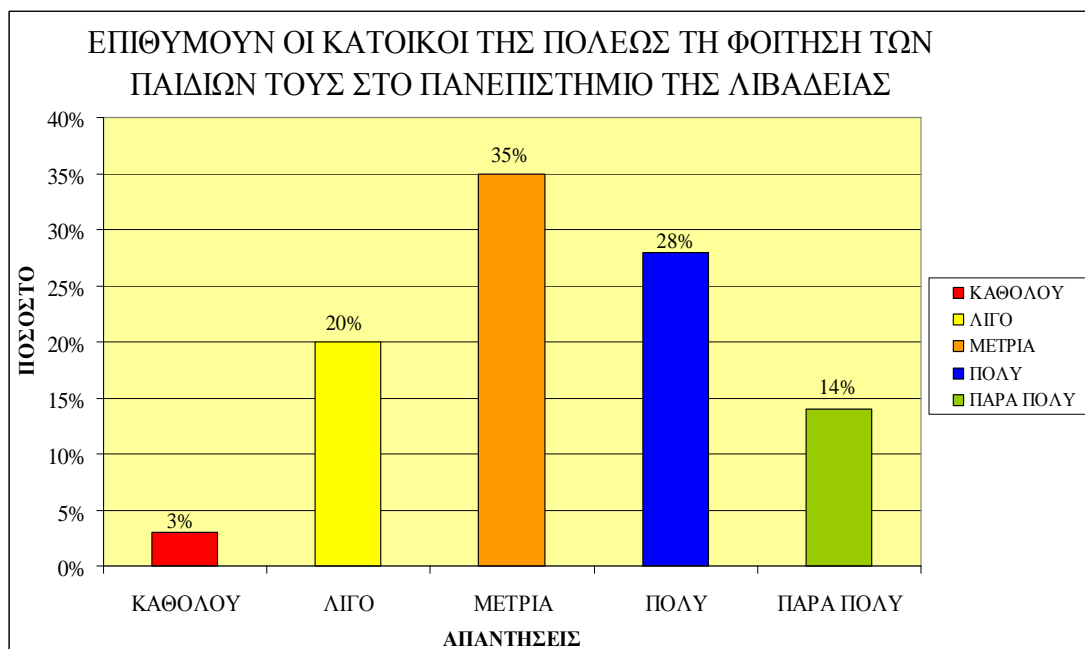
Το 12% απαντάει ότι ο δήμος και η περιφέρεια δεν βοηθάνε στην λειτουργία του Πανεπιστημίου (36 άτομα), το 30% απαντάει ότι βοηθάνε λίγο (90 άτομα), το 32% απαντάει ότι βοηθάνε μέτρια (96 άτομα), το 15,67% απαντάει ότι βοηθάνε πολύ (47 άτομα) και το 10,33% απαντάει ότι βοηθάνε πάρα πολύ (31 άτομα). Ο Δήμος βοηθάει στη λειτουργία του Πανεπιστημίου διαθέτοντας κτιριακές υποδομές αλλά και διοικητικό προσωπικό. Συχνά ο Δήμος κάνει φιλότιμες προσπάθειες παρέχοντας το εργατικό δυναμικό του τόσο για τη βελτίωση των κτιριακών εγκαταστάσεων όσο και για την κάλυψη των αναγκών του τμήματος σε προσωπικό.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.12: ΠΙΣΤΕΥΟΥΝ ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ ΟΤΙ ΑΝΑΠΤΥΣΣΕΤΑΙ ΒΙΩΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΣ Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥΣ

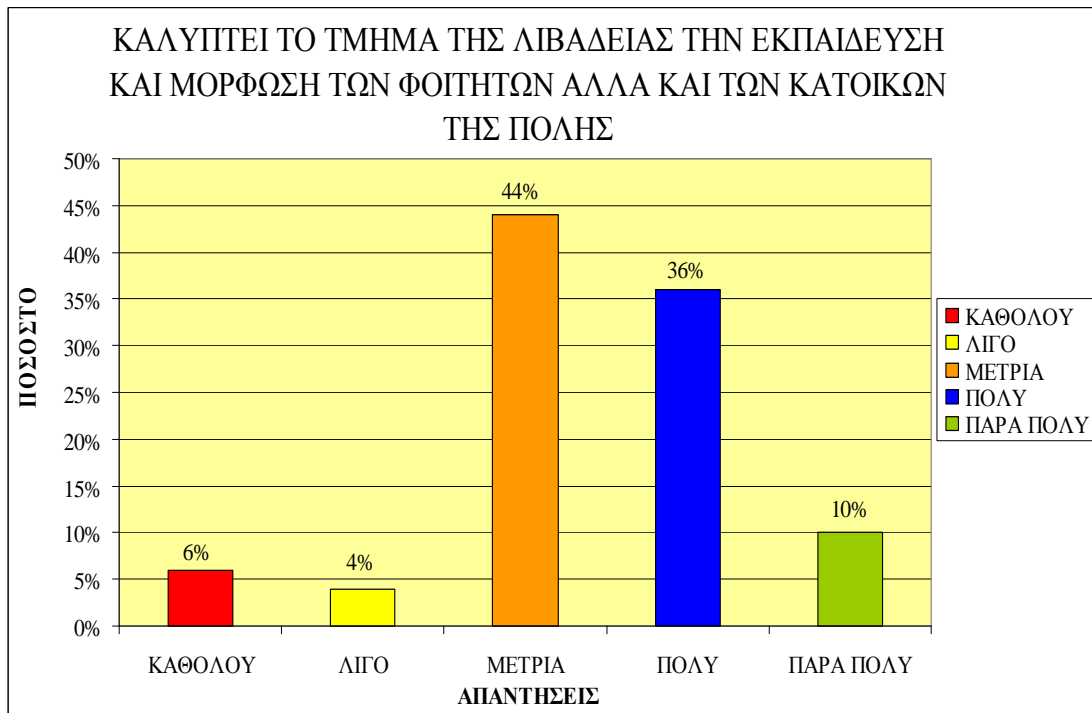
Το 6% απαντάει ότι οι πολίτες της Λιβαδειάς θεωρούν ότι δεν αναπτύσσεται βιώσιμα και αειφόρος η περιοχή της Λιβαδειάς (18 άτομα), το 27% απαντάει αναπτύσσεται λίγο βιώσιμα και αειφόρος (81 άτομα), το 36% απαντάει ότι αναπτύσσεται μέτρια βιώσιμα και αειφόρος (108 άτομα), το 19% απαντάει ότι αναπτύσσεται πολύ βιώσιμα και αειφόρος (57 άτομα), ενώ το 12% απαντάει ότι αναπτύσσεται πάρα πολύ βιώσιμα και αειφόρος (36 άτομα). Οι πολίτες της πόλεως ανέφεραν ότι το Πανεπιστήμιο βοηθάει στη βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη αλλά απαιτείται και συμμετοχή όλων των φορέων της πολιτείας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.13: ΕΠΙΘΥΜΟΥΝ ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΤΗ ΦΟΙΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥΣ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ

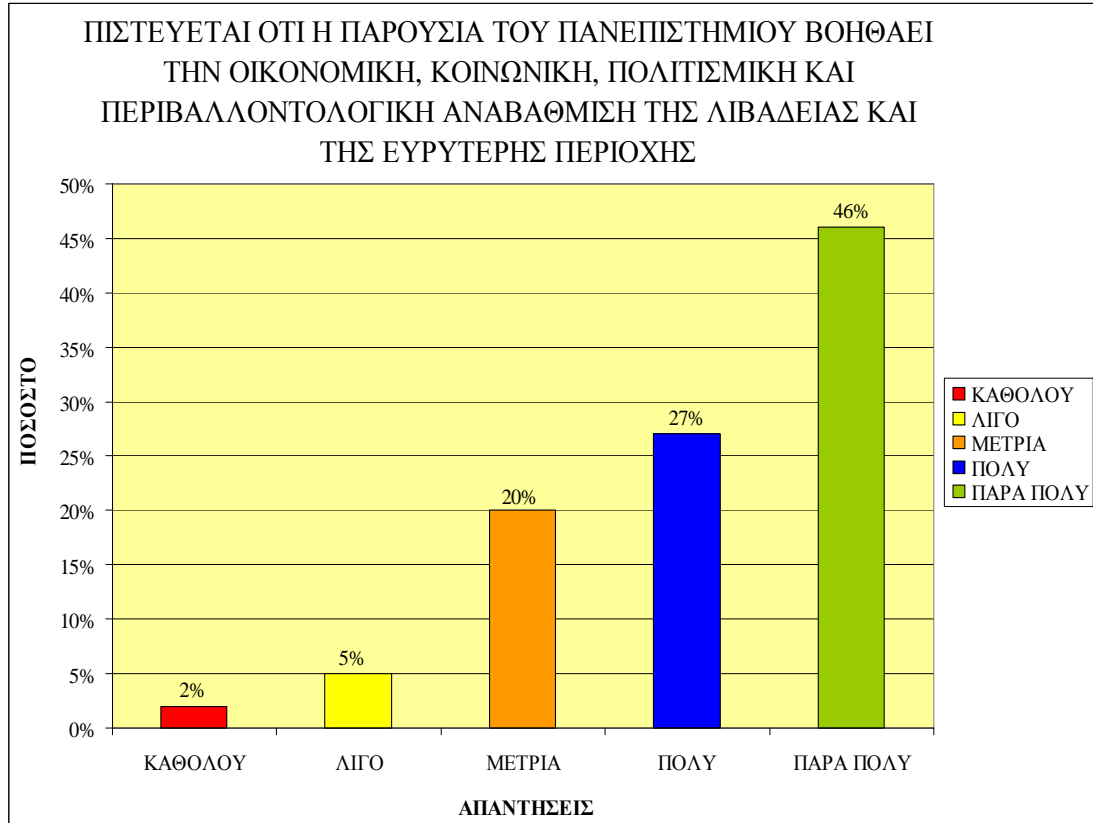
Το 3% απαντάει ότι οι κάτοικοι της πόλεως δεν επιθυμούν την φοίτηση των παιδιών τους στο Πανεπιστήμιο της Λιβαδειάς (9 άτομα), το 20% απαντάει ότι επιθυμούν λίγο (60 άτομα), το 35% απαντάει ότι επιθυμούν μέτρια (105 άτομα), το 28% απαντάει ότι επιθυμούν πολύ (84 άτομα) και το 14% απαντάει ότι επιθυμούν πάρα πολύ (42 άτομα). Οι κάτοικοι της πόλεως στην μεγάλη πλειοψηφία (77%) πιστεύουν στην υψηλή ποιότητα παρεχόμενων γνώσεων για αυτό και επιθυμούν την φοίτηση των παιδιών τους στο πανεπιστήμιο. Η οικονομική κρίση που διέρχεται η χώρα μας επιβάλλει την μη απομάκρυνση των φοιτητών από την μόνιμη κατοικία τους λόγω σφικτού οικογενειακού προϋπολογισμού.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.14: ΚΑΛΥΠΤΕΙ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

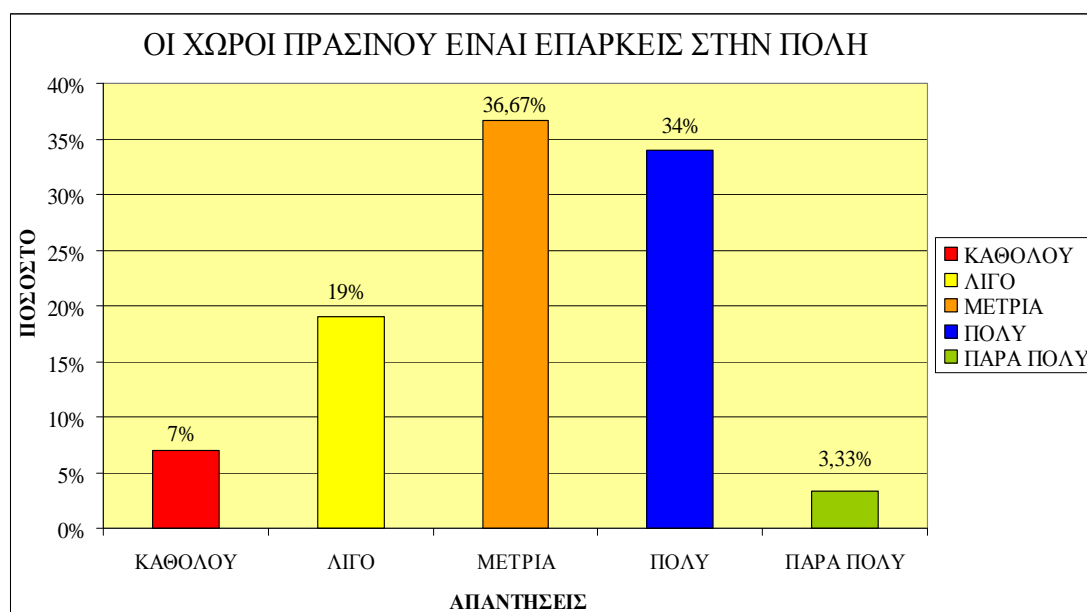
Το 6% απαντάει ότι δεν καλύπτει καθόλου το τμήμα της Λιβαδειάς την εκπαίδευση και μόρφωση των φοιτητών αλλά και των κατοίκων της πόλης (18 άτομα), το 4% απαντάει ότι καλύπτει λίγο (12 άτομα), το 44% απαντάει ότι καλύπτει μέτρια (132 άτομα), το 36% απαντάει ότι καλύπτει πολύ (108 άτομα), ενώ το 10% απαντάει ότι καλύπτει πάρα πολύ (30 άτομα). Οι κάτοικοι της πόλης έχουν καλή άποψη για το επίπεδο των παρεχόμενων σπουδών από το πανεπιστήμιο. Το 90% των ερωτηθέντων εξέφρασε θετική άποψη για το επίπεδο σπουδών.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.15: ΠΙΣΤΕΥΕΤΑΙ ΟΤΙ Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΒΟΗΘΑΕΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

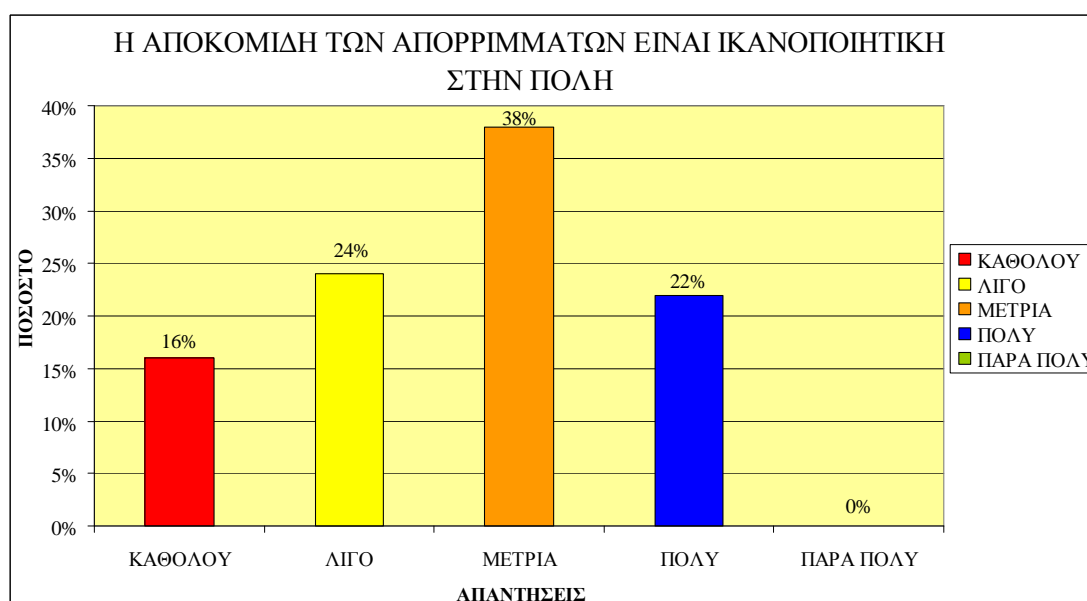
Το 2% απαντάει ότι η παρουσία του Πανεπιστημίου δεν βοηθάει καθόλου την οικονομική, κοινωνική, πολιτισμική και περιβαλλοντολογική αναβάθμιση της Λειβαδιάς και της ευρύτερης περιοχής (6 άτομα), το 5% απαντάει ότι βοηθάει λίγο (15 άτομα), το 20% απαντάει ότι βοηθάει μέτρια (60 άτομα), το 27% απαντάει ότι βοηθάει πολύ (81 άτομα) και το 46% απαντάει ότι βοηθάει πάρα πολύ (138 άτομα). Οι πολίτες της πόλης θεωρούν ότι το πανεπιστήμιο συνεισφέρει στην οικονομική, πολιτιστική κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της περιοχής σε ποσοστό 93%.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.16: ΟΙ ΧΩΡΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΕΙΝΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

Το 7% απαντάει ότι οι χώροι πρασίνου δεν είναι καθόλου επαρκείς (21 άτομα), το 19% απαντάει ότι είναι λίγο επαρκείς (57 άτομα), το 36,67% απαντάει ότι είναι μέτρια επαρκείς (110 άτομα), το 34% απαντάει ότι είναι πολύ επαρκείς (102 άτομα), ενώ το 3,33% απαντάει ότι οι είναι πάρα πολύ επαρκείς (10 άτομα). Ο Δήμος έχει περιβαλλοντολογικό πνεύμα και έχει επιτύχει θετικά αποτελέσματα. Την άποψη αυτή ασπάζεται το 74% των ερωτηθέντων.

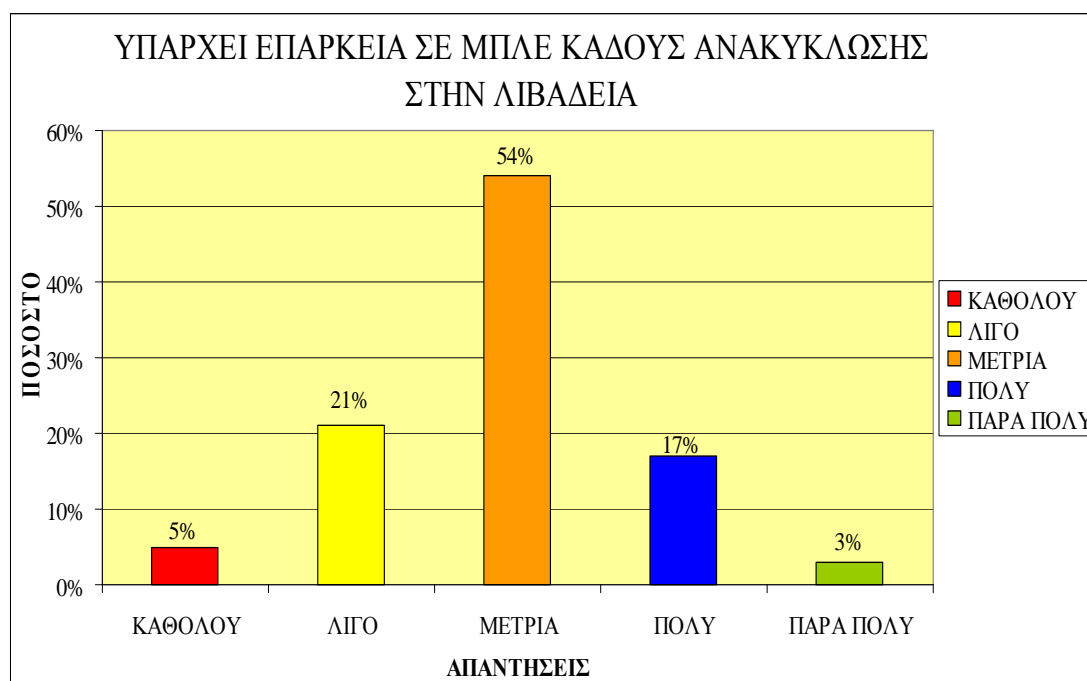
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.17: Η ΑΠΟΚΟΜΙΔΗ ΤΩΝ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ ΕΙΝΑΙ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

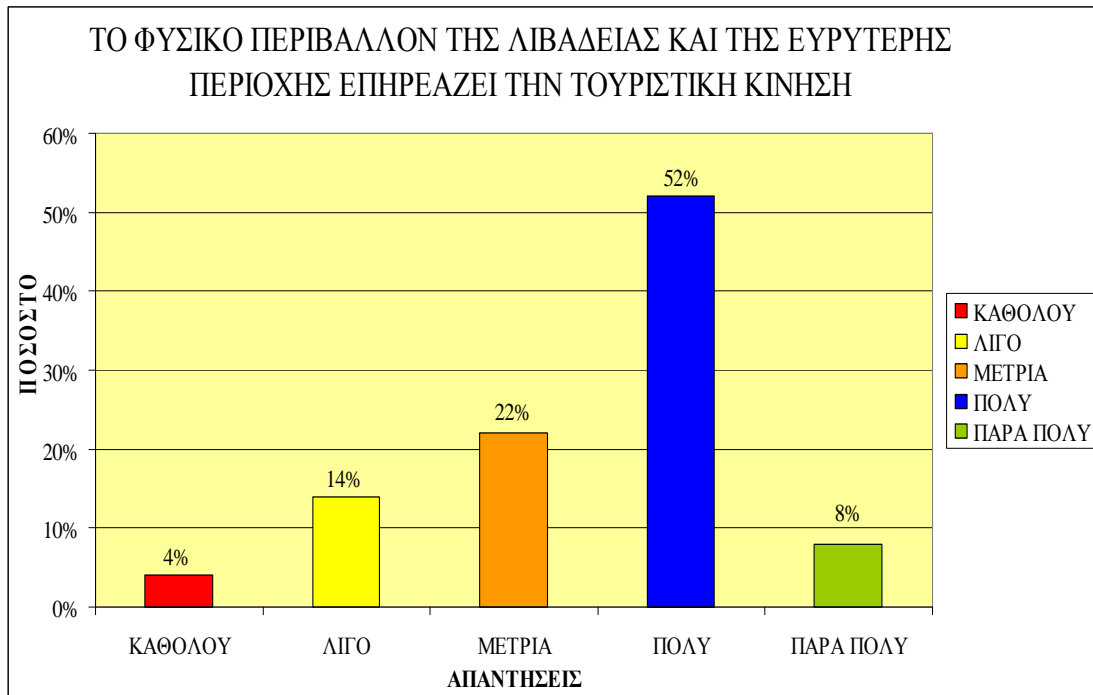
Το 16% απαντάει ότι η αποκομιδή των απορριμμάτων δεν είναι καθόλου ικανοποιητική στην πόλη (48 άτομα), το 24% απαντάει ότι η αποκομιδή είναι λίγο ικανοποιητική (72 άτομα), το 38% απαντάει ότι η αποκομιδή είναι μέτρια ικανοποιητική (114 άτομα) και το 22% απαντάει ότι η αποκομιδή είναι πολύ ικανοποιητική (66 άτομα). Σε όλες τις πόλεις της Ελλάδας υπάρχει σοβαρό πρόβλημα με την αποκομιδή των απορριμμάτων. Παρά το γεγονός αυτό οι ερωτηθέντες κάτοικοι της πόλεως πιστεύουν ότι από τους πολίτες της πόλεως αλλά και από το Δήμο γίνονται προσπάθειες με θετικά αποτελέσματα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.18: ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΣΕ ΜΠΛΕ ΚΑΔΟΥΣ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΛΙΒΑΔΕΙΑ

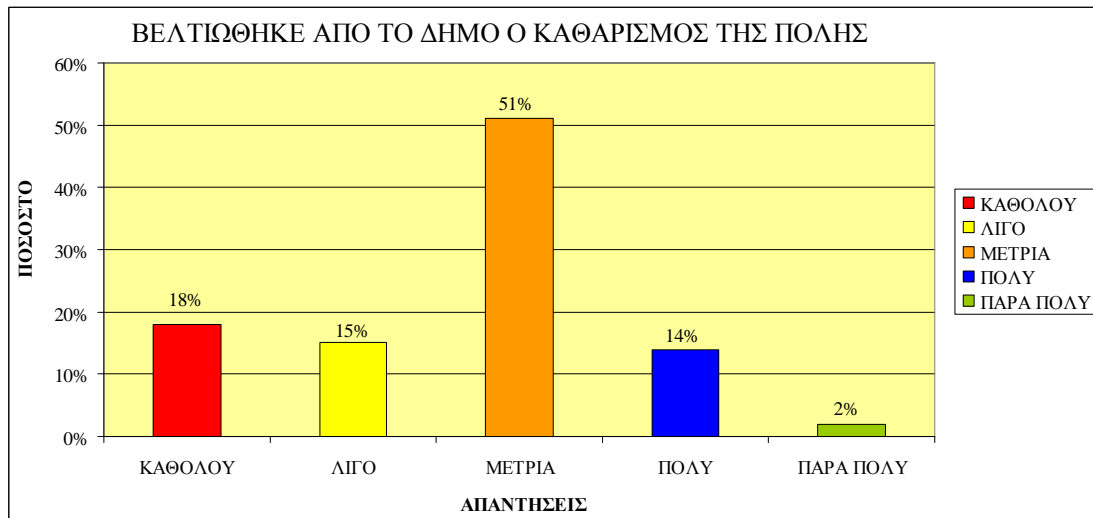
Το 5% απαντάει δεν υπάρχει καθόλου επάρκεια σε μπλε κάδους ανακύκλωσης στη Λιβαδειά (15 άτομα), το 21% απαντάει υπάρχει λίγη επάρκεια (63 άτομα), το 54% απαντάει υπάρχει μέτρια επάρκεια (162 άτομα), Το 17% απαντάει υπάρχει πολύ επάρκεια (51 άτομα), ενώ το 3% απαντάει υπάρχει πάρα πολύ επάρκεια (9 άτομα). Υπάρχουν μπλε κάδοι ανακυκλώσεις αλλά οι κάτοικοι θεωρούν ότι πρέπει να αυξηθούν και να γίνεται συχνότερα η αποκομιδή των απορριμμάτων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.19: ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

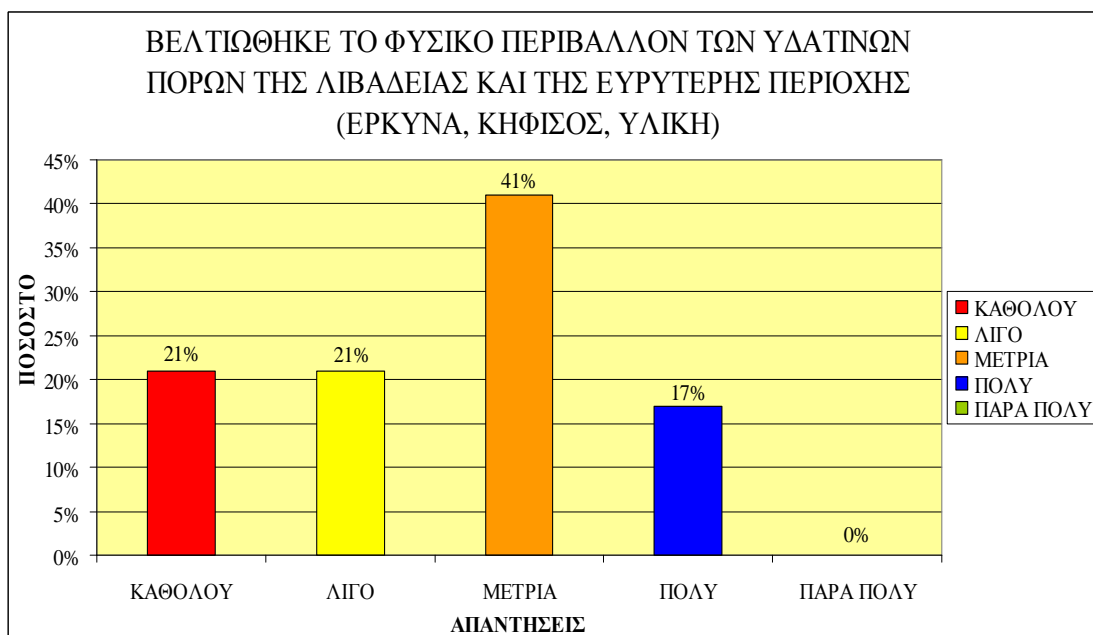
Το 4% απαντάει ότι το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής δεν επηρεάζει καθόλου την τουριστική κίνηση (12 άτομα), το 14% απαντάει ότι το φυσικό περιβάλλον επηρεάζει λίγο την τουριστική κίνηση (42 άτομα), το 22% απαντάει ότι το φυσικό περιβάλλον επηρεάζει μέτρια (66 άτομα), το 52% απαντάει ότι το φυσικό περιβάλλον επηρεάζει πολύ (156 άτομα) και το 8% απαντάει ότι το φυσικό περιβάλλον επηρεάζει πάρα πολύ (24 άτομα). Η παρουσία του χειμερινού κέντρου Παρνασσού και του Μαντείου των Δελφών αυξάνουν την τουριστική κίνηση στην περιοχή. Η αναβάθμιση της περιοχής «Κρύας» και οι διάφορες εκδηλώσεις αυξάνουν την τουριστική κίνηση στην περιοχή.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.20: ΒΕΛΤΙΩΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΜΟ Ο ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

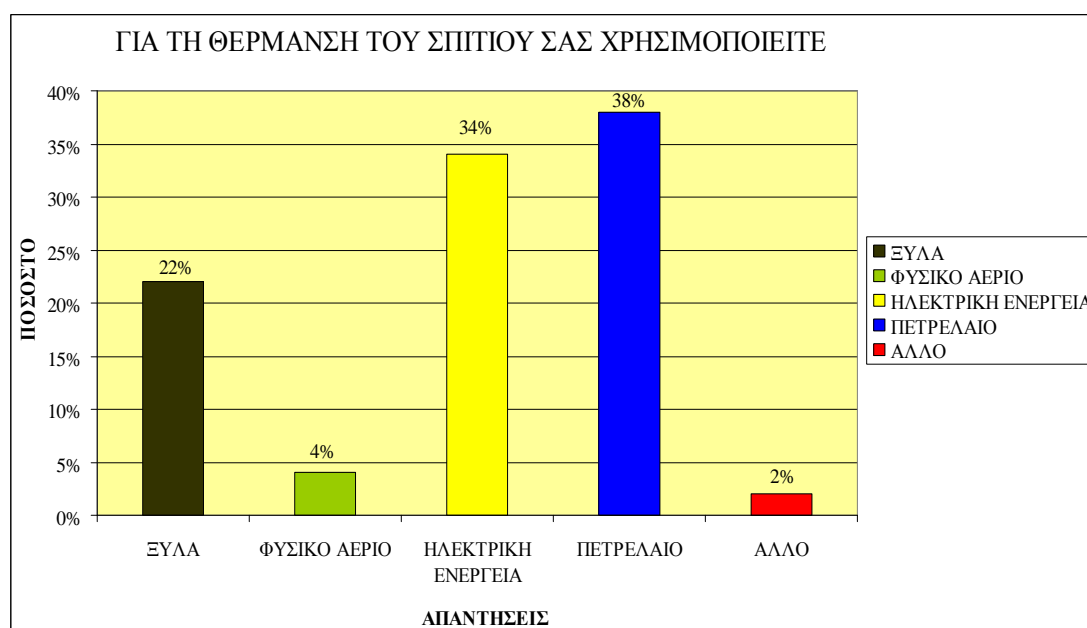
Το 18% απαντάει ότι δε βελτιώθηκε καθόλου από το δήμο ο καθαρισμός της πόλης (54 άτομα), το 15% απαντάει ότι βελτιώθηκε λίγο (45 άτομα), το 51% απαντάει ότι βελτιώθηκε μέτρια (153 άτομα), το 14% απαντάει ότι βελτιώθηκε πολύ (42 άτομα), ενώ το 2% απαντάει ότι βελτιώθηκε πάρα πολύ (6 άτομα). Οι κάτοικοι της πόλης θεωρούν ότι ο Δήμος βελτίωσε το περιβάλλον της Λιβαδειάς αλλά απαιτούνται να συνεχιστούν οι προσπάθειες γιατί δεν είναι απόλυτα ικανοποιημένοι σε ποσοστό 84%.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.21: ΒΕΛΤΙΩΘΗΚΕ ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ (ΕΡΚΥΝΑ, ΚΗΦΙΣΟΣ, ΥΛΙΚΗ)

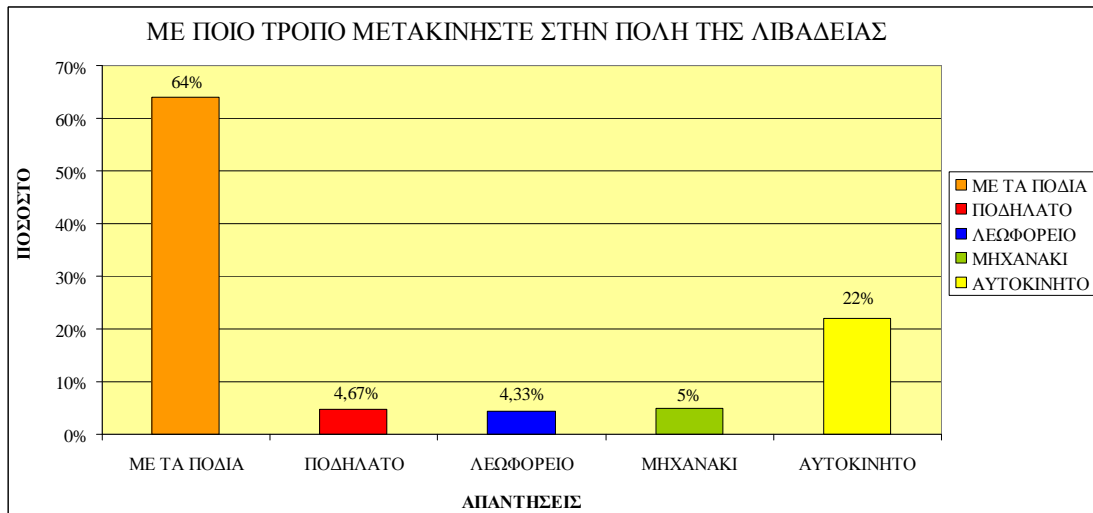
Το 21% δε βελτιώθηκε καθόλου το φυσικό περιβάλλον των υδάτινων πόρων της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής (Ερκυνα, Κηφισός, Υλίκη) [63 άτομα], το 21% βελτιώθηκε λίγο (63 άτομα), το 41% βελτιώθηκε μέτρια (123 άτομα) και το 17% βελτιώθηκε πολύ (123 άτομα). Υπάρχει σοβαρό πρόβλημα με τους υδατίνους πόρους της ευρύτερης περιοχής κυρίως του Κηφισού και της Υλίκης αλλά έχουν γίνει προσπάθειες όπως το κρίνει το 58% των ερωτώμενων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.22: ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΡΜΑΝΣΗ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ ΣΑΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΕ

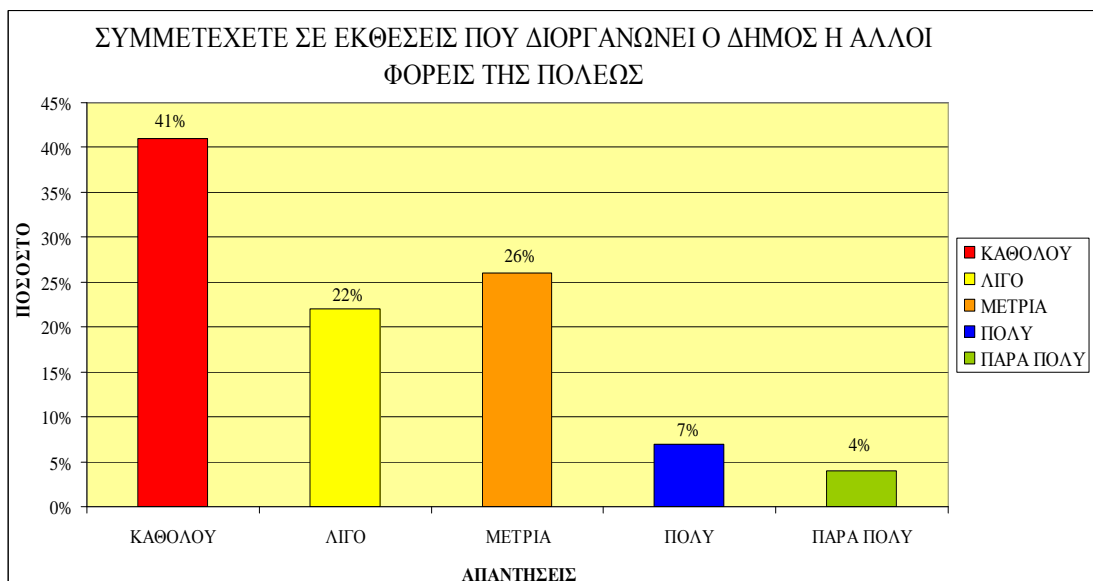
Το 22% απαντάει ότι χρησιμοποιεί ξύλα για τη θέρμανση του σπιτιού του (66 άτομα), το 4% απαντάει ότι χρησιμοποιεί φυσικό αέριο για θέρμανση (12 άτομα), το 34% απαντάει ότι χρησιμοποιεί ηλεκτρική ενέργεια για τη θέρμανση του σπιτιού του (102 άτομα), το 38% απαντάει ότι χρησιμοποιεί πετρέλαιο για θέρμανση (114 άτομα), και το 2% απαντάει ότι χρησιμοποιεί άλλο τρόπο ή δεν χρησιμοποιεί τίποτα για τη θέρμανση του σπιτιού του (6 άτομα). Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτωμένων χρησιμοποιεί ακόμα πετρέλαιο παρόλο την αυξημένη τιμή του αλλά παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία στραφήκαν προς την ηλεκτρική ενέργεια ή τα ξύλα που είναι πιο οικονομικά με ποσοστό 56%.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.23: ΜΕ ΠΟΙΟ ΤΡΟΠΟ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΤΕ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ

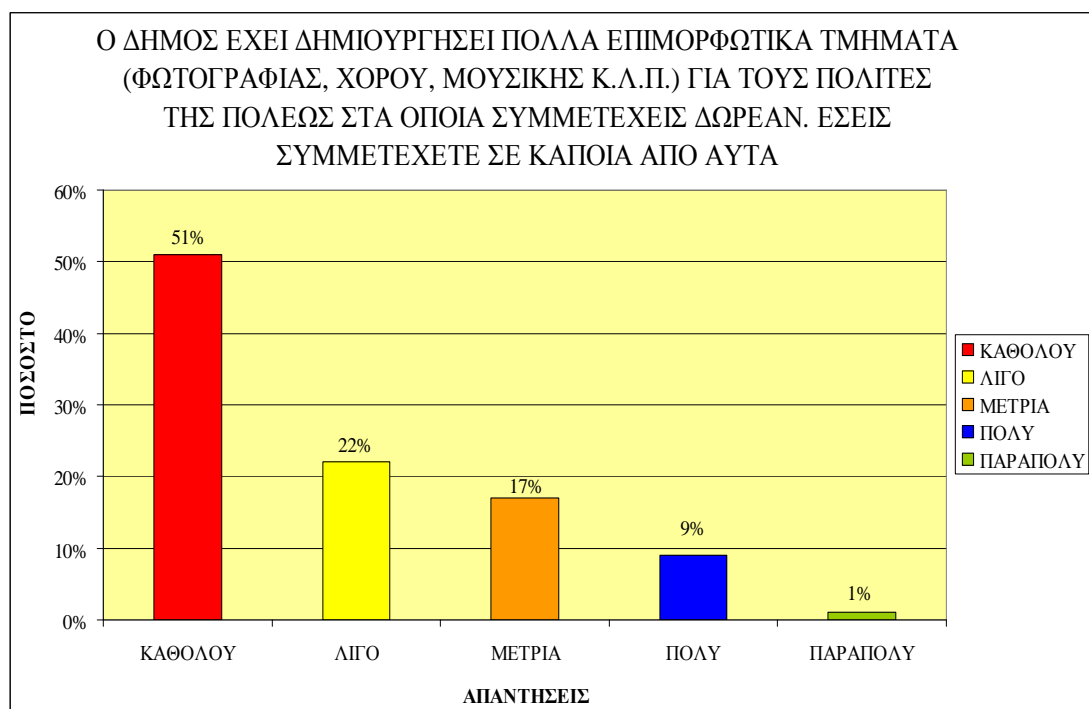
Το 64% απαντάει ότι μετακινείται με τα πόδια στην πόλη της Λιβαδειάς (192 άτομα), το 4,67% απαντάει ότι μετακινείται με το ποδήλατο (14 άτομα), το 4,33% απαντάει ότι μετακινείται με το λεωφορείο (13 άτομα), το 5% απαντάει ότι μετακινείται με μηχανάκι (15 άτομα) ενώ το 22% απαντάει ότι μετακινείται με το αυτοκίνητο (66 άτομα). Οι κάτοικοι της πόλεως μετακινούνται συνήθως με τα πόδια σε ποσοστό 64% λόγω της μικρής εκτάσεως της πόλεως και τη συγκέντρωση των διοικητικών υπηρεσιών στο κέντρο της πόλεως.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.24: ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΤΕ ΣΕ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΔΙΟΡΓΑΝΩΝΕΙ Ο ΔΗΜΟΣ Η ΑΛΛΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ

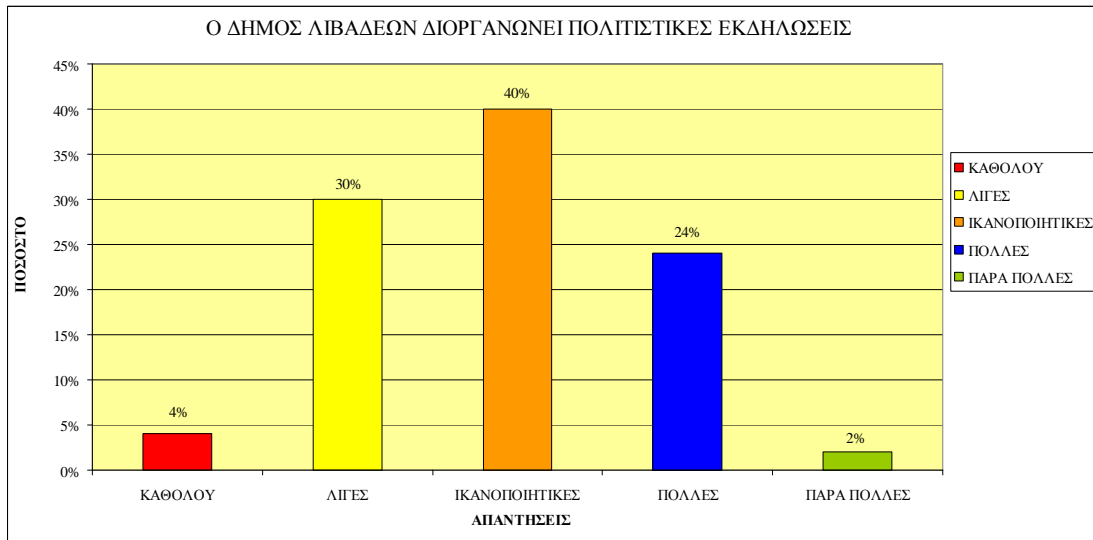
Το 41% δεν συμμετέχει καθόλου σε εκθέσεις που διοργανώνει ο δήμος ή άλλοι φορείς της πόλεως (123 άτομα), το 22% συμμετέχει λίγο (66 άτομα), το 26% συμμετέχει μέτρια (78 άτομα), το 7% συμμετέχει πολύ (21 άτομα), και το 4% συμμετέχει πάρα πολύ (12 άτομα). Υπάρχει πρόβλημα πολιτιστικών εκδηλώσεων στην πόλη όπως αναφέρουν οι κάτοικοι της πόλεως μια και οι μισοί περίπου δεν συμμετέχουν καθόλου.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.25: Ο ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΕΙ ΠΟΛΛΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ (ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ, ΧΟΡΟΥ, ΜΟΥΣΙΚΗΣ Κ.Λ.Π.) ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΙΣ ΔΩΡΕΑΝ. ΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΤΕ ΣΕ ΚΑΠΟΙΑ ΑΠΟ ΑΥΤΑ

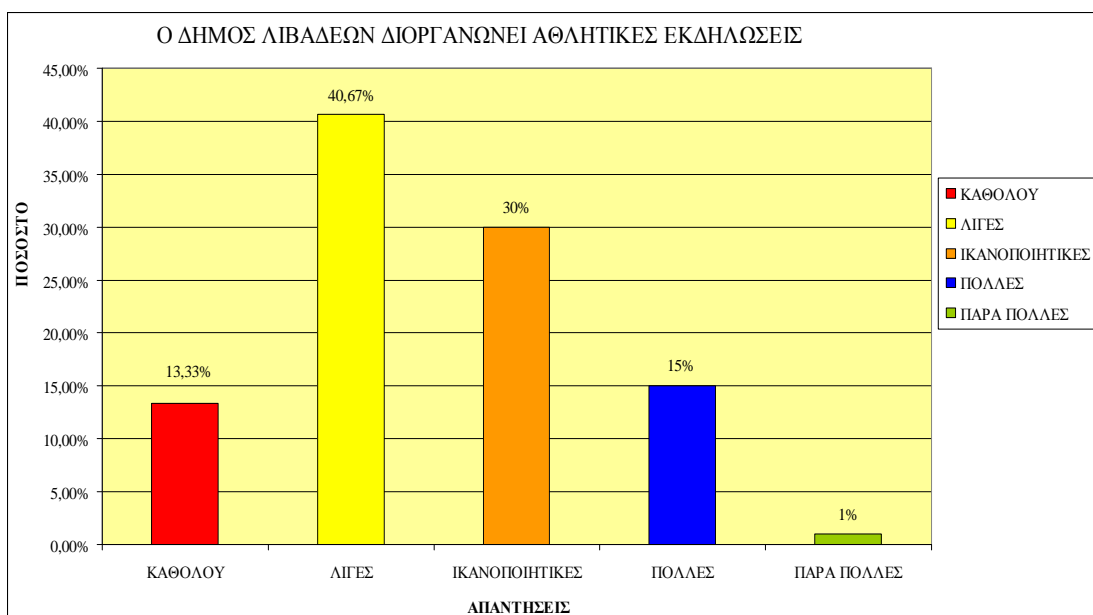
Το 51% δεν συμμετέχει καθόλου στα πολλά επιμορφωτικά τμήματα (φωτογραφίας, χορού, μουσικής κ.λπ.) που έχει δημιουργήσει ο δήμος για τους πολίτες της πόλεως στα οποία συμμετέχεις δωρεάν (153 άτομα), το 22% συμμετέχει λίγο (66 άτομα), το 17% συμμετέχει μέτρια (51 άτομα), το 9% συμμετέχει πολύ (27 άτομα), ενώ 1% συμμετέχει πάρα πολύ (3 άτομα). Όπως και προηγουμένως αναφέρθηκε οι κάτοικοι δεν συμμετέχουν σε επιμορφωτικά τμήματα σε ποσοστό 51% ενώ εκείνοι που δείχνουν κάποιο ενδιαφέρον ανέρχονται μόνο στο 10%.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.26: Ο ΔΗΜΟΣ ΛΙΒΑΔΕΩΝ ΔΙΟΡΓΑΝΩΝΕΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

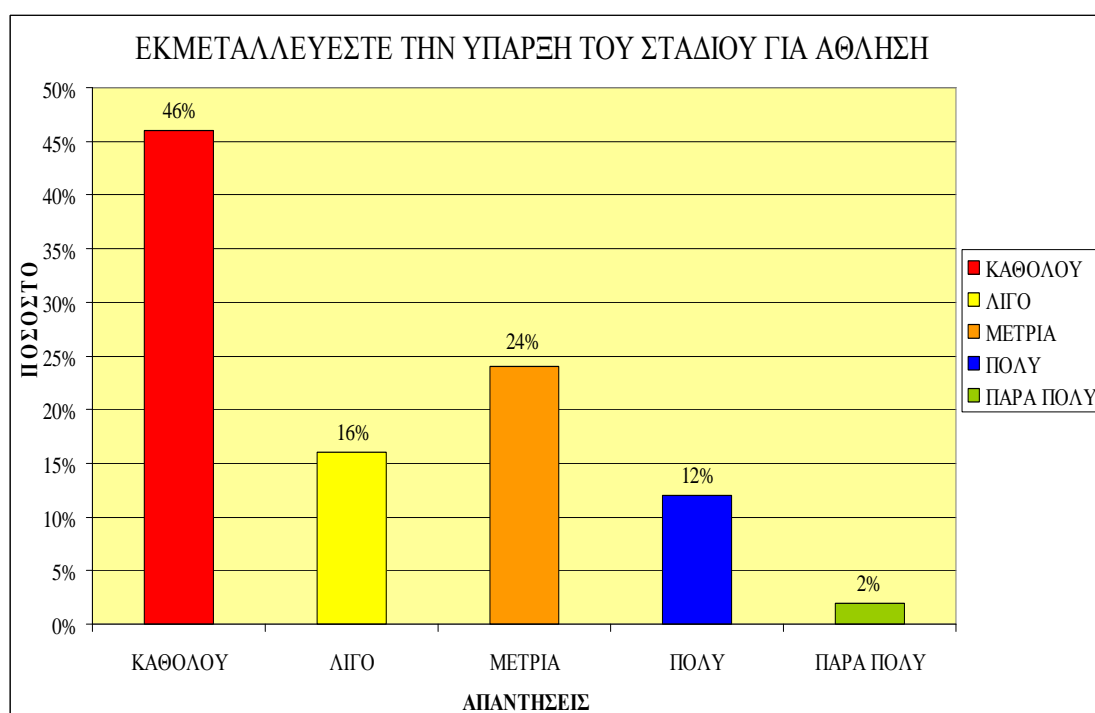
Το 4% απαντάει ότι ο δήμος Λιβαδέων δεν διοργανώνει καθόλου πολιτιστικές εκδηλώσεις (12 άτομα), το 30% απαντάει ότι ο δήμος Λιβαδέων διοργανώνει λίγες (90 άτομα), το 40% απαντάει ότι ο δήμος Λιβαδέων διοργανώνει μέτρια (120 άτομα), το 24% απαντάει ότι ο δήμος Λιβαδέων διοργανώνει πολλές (72 άτομα) και το 2% απαντάει ότι διοργανώνει πάρα πολλές (6 άτομα). Ο Δήμος προσπαθεί για την πολιτιστική ανάπτυξη της κοινωνίας διοργανώνοντας εκδηλώσεις.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.27: Ο ΔΗΜΟΣ ΛΙΒΑΔΕΩΝ ΔΙΟΡΓΑΝΩΝΕΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Το 13,33% απαντάει ότι ο δήμος Λιβαδέων δεν διοργανώνει καθόλου αθλητικές εκδηλώσεις (40 άτομα), το 40,67% απαντάει ότι ο δήμος Λιβαδέων διοργανώνει λίγες (122 άτομα), το 30% απαντάει ότι ο δήμος Λιβαδέων διοργανώνει αρκετές (90 άτομα), το 15% απαντάει ότι ο δήμος Λιβαδέων διοργανώνει πολλές (45 άτομα), το 1% απαντάει ότι ο δήμος Λιβαδέων διοργανώνει πάρα πολλές (3 άτομα). Ο Δήμος δεν διοργανώνει πολλές αθλητικές εκδηλώσεις γι'αυτό η πλειοψηφία των ερωτωμένων δεν είναι ικανοποιημένοι (54%).

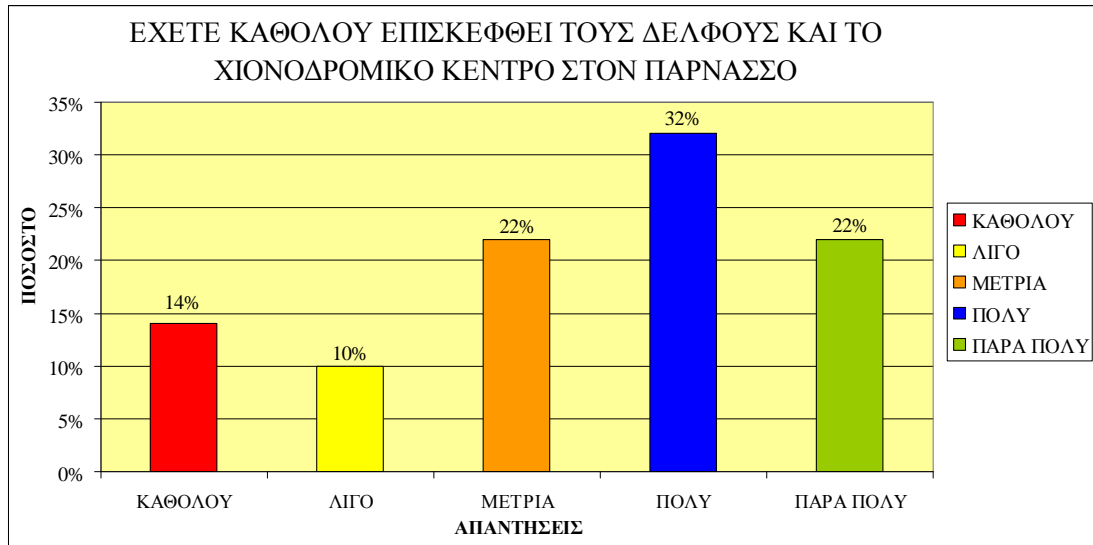
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.28: ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΕΣΤΕ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΤΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ ΓΙΑ ΑΘΛΗΣΗ

Το 46% απαντάει ότι δεν εκμεταλλεύεται καθόλου την ύπαρξη του σταδίου για άθληση (138 άτομα), το 16% απαντάει ότι την εκμεταλλεύεται λίγο (48 άτομα), το 40% απαντάει ότι την εκμεταλλεύεται αρκετά (72 άτομα), το 24% απαντάει ότι την εκμεταλλεύεται πολύ (36 άτομα) και το 2% απαντάει ότι την εκμεταλλεύεται πάρα πολύ (6 άτομα). Ελάχιστοι χρησιμοποιούν το στάδιο από τους κατοίκους και τους φοιτητές της πόλης της Λιβαδειάς.

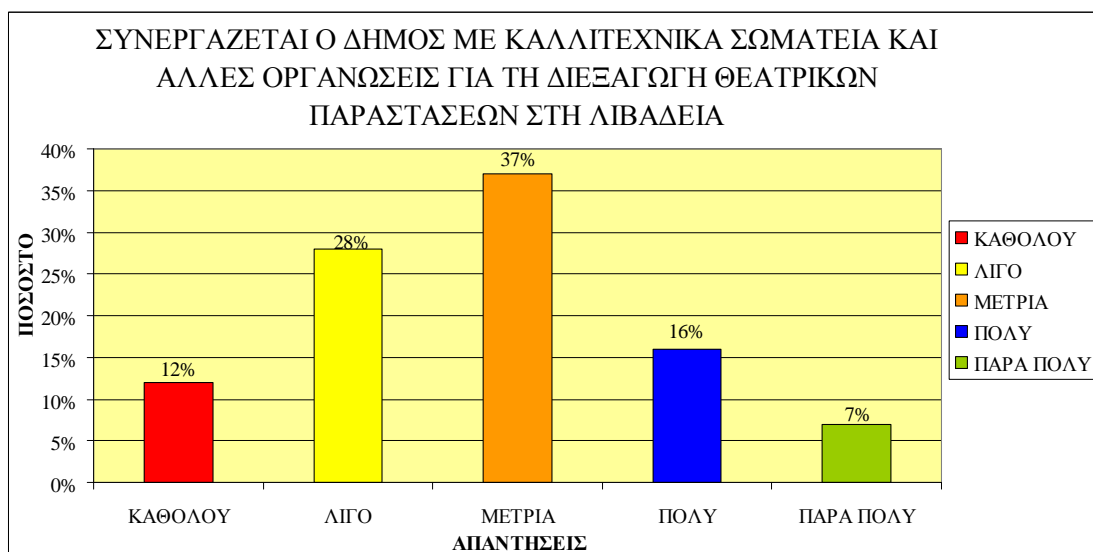

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.29: ΕΧΕΤΕ ΚΑΘΟΛΟΥ ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙ ΤΟΥΣ ΔΕΛΦΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟ ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΣΤΟΝ ΠΑΡΝΑΣΣΟ

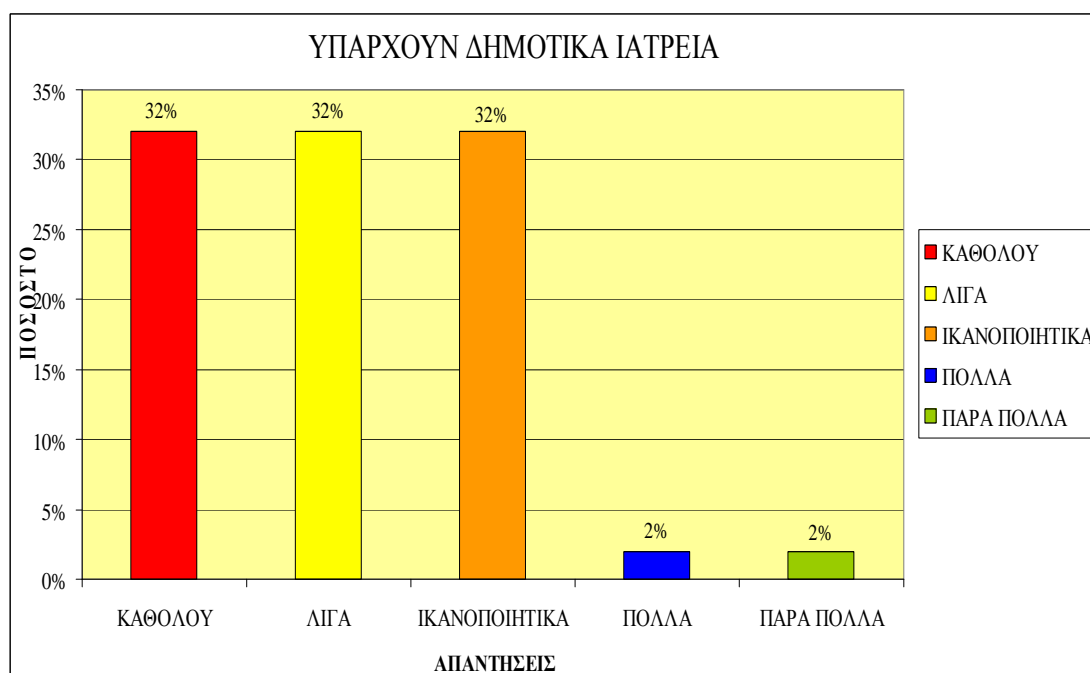
Το 14% δεν έχει επισκεφθεί καθόλου τους Δελφούς και το Χιονοδρομικό Κέντρο στον Παρνασσό (42 άτομα), το 10% τα έχει επισκεφθεί λίγο (30 άτομα), το 22% τα έχει επισκεφθεί αρκετά (66 άτομα), το 32% τα έχει επισκεφθεί πολύ (96 άτομα) ενώ το 22% τα έχει επισκεφθεί πάρα πολύ (96 άτομα). Η πλειονότητα των κατοίκων έχει επισκεφθεί τους γειτονικούς χώρους του Παρνασσού και των Δελφών που θεωρούνται από τους καλλίτερους τουριστικούς προορισμούς στην Ελλάδα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.30: ΣΥΝΕΡΓΑΖΕΤΑΙ Ο ΔΗΜΟΣ ΜΕ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ ΣΤΗ ΛΙΒΑΔΕΙΑ

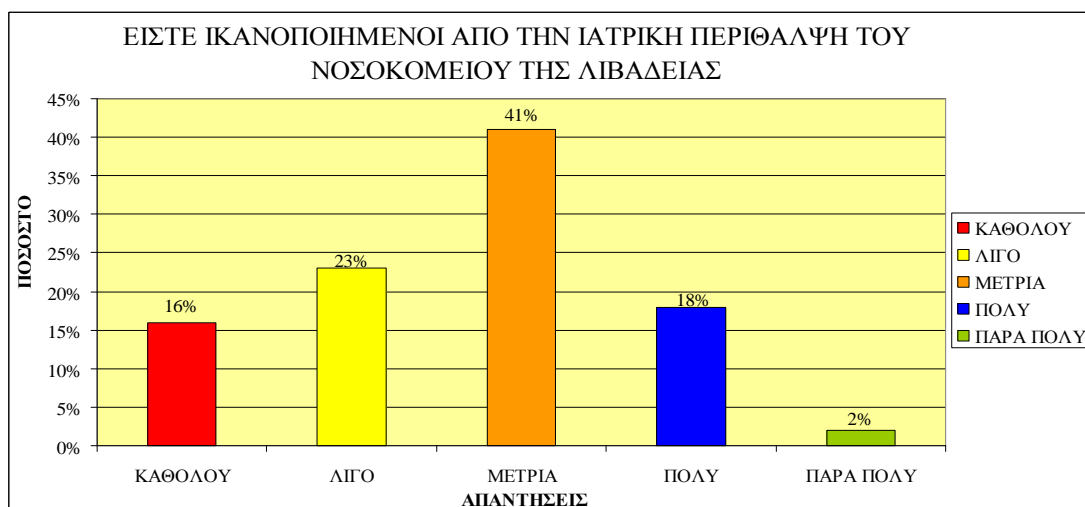
Το 12% θεωρεί ότι δεν συνεργάζεται ο δήμος με καλλιτεχνικά σωματεία και άλλες οργανώσεις για την διεξαγωγή θεατρικών παραστάσεων στη Λιβαδειά (36 άτομα), το 28% θεωρεί ότι συνεργάζεται λίγο (84 άτομα), το 37% θεωρεί ότι συνεργάζεται αρκετά (111 άτομα), το 16% θεωρεί ότι συνεργάζεται πολύ (48 άτομα) ενώ το 7% θεωρεί ότι συνεργάζεται πάρα πολύ (21 άτομα). Ο Δήμος διοργανώνει θεατρικές και καλλιτεχνικές παραστάσεις αφού το 60% απάντησε θετικά σε αυτό το ερώτημα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.31: ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ

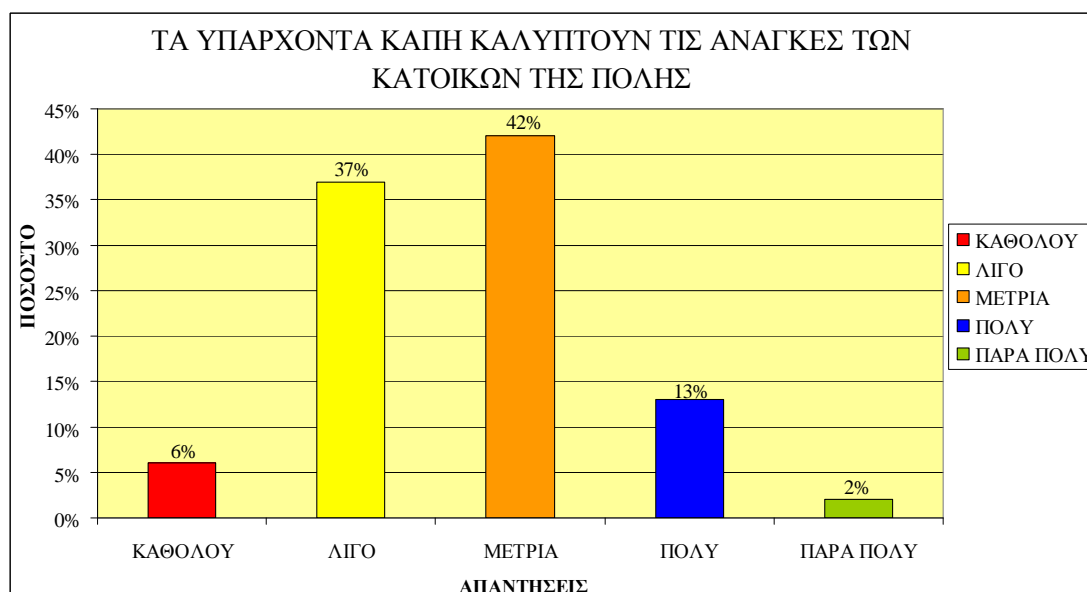
Το 32% απαντάει ότι δεν υπάρχουν καθόλου δημοτικά ιατρεία (96 άτομα), το 32% απαντάει ότι υπάρχουν λίγα (96 άτομα), το 32% απαντάει ότι υπάρχουν αρκετά (96 άτομα), το 2% απαντάει ότι υπάρχουν πολλά (6 άτομα), και το 2% απαντάει ότι υπάρχουν παρά πολλά (6 άτομα). Στην υγεία υπάρχει σοβαρό πρόβλημα γιατί δεν καλύπτονται οι ανάγκες των κατοίκων της περιοχής από τα Δημοτικά Ιατρεία ανέφερε το 96% των ερωτευμένων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.32: ΕΙΣΤΕ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΤΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ

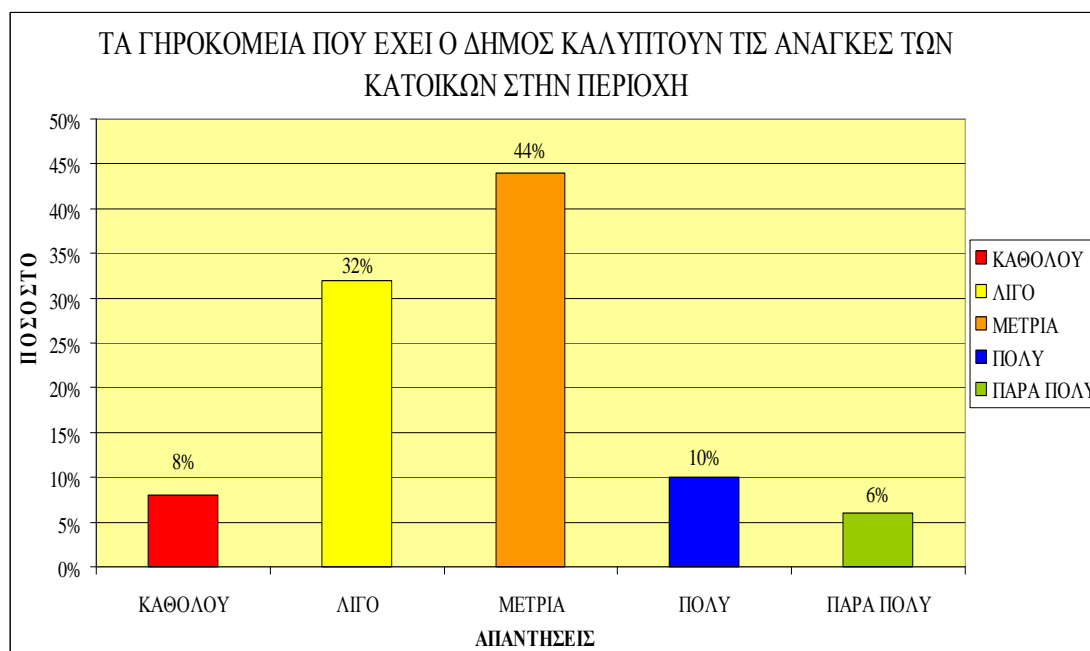
Το 16% θεωρεί ότι δεν είναι καθόλου ικανοποιημένοι από την ιατρική περίθαλψη του νοσοκομείου της Λιβαδειάς (48 άτομα), το 23% θεωρεί ότι είναι λίγο ικανοποιημένοι (69 άτομα), το 41% θεωρεί ότι είναι αρκετά ικανοποιημένοι (123 άτομα), το 18% θεωρεί ότι είναι πολύ ικανοποιημένοι (54 άτομα), ενώ το 2% θεωρεί ότι είναι πάρα πολύ ικανοποιημένοι (6 άτομα). Το Νομαρχιακό Νοσοκομείο της Λιβαδειάς έχει ικανοποιητικές υποδομές αλλά περιορισμένο εξειδικευμένο ιατρικό προσωπικό. Για το λόγο αυτό οι κάτοικοι της πόλεως δεν είναι ικανοποιημένοι από την παρεχόμενη ιατρική περίθαλψη (80%).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.33: ΤΑ ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ ΚΑΠΗ ΚΑΛΥΨΤΟΥΝ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

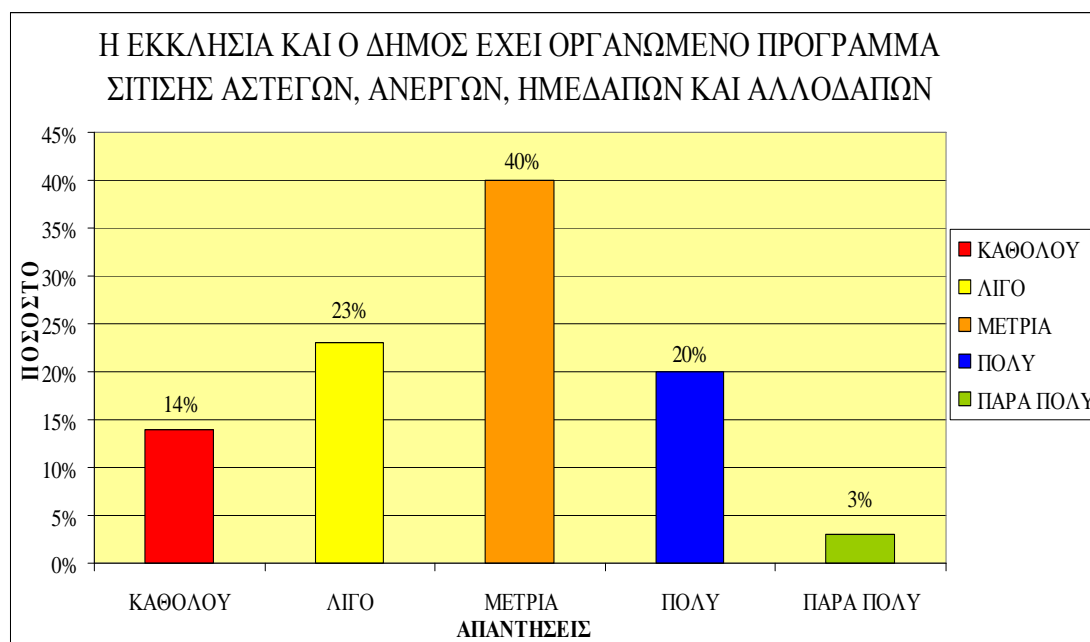
Το 6% απαντάει ότι τα υπάρχοντα ΚΑΠΗ δεν καλύπτουν καθόλου τις ανάγκες των κατοίκων της πόλης (18 άτομα), το 37% απαντάει ότι τα υπάρχοντα ΚΑΠΗ καλύπτουν λίγο τις ανάγκες (111 άτομα), το 42% απαντάει ότι τα υπάρχοντα ΚΑΠΗ καλύπτουν αρκετά τις ανάγκες (126 άτομα), το 13% απαντάει ότι τα υπάρχοντα ΚΑΠΗ καλύπτουν πολύ τις ανάγκες (39 άτομα) ενώ το 2% απαντάει ότι τα υπάρχοντα ΚΑΠΗ καλύπτουν πάρα πολύ τις ανάγκες των κατοίκων της πόλης (6 άτομα). Τα υπάρχοντα ΚΑΠΗ της πόλεως είναι περιορισμένα και δεν υπάρχουν ικανά κεφάλαια (λόγω της οικονομικής κρίσης) για να ανταποκριθούν στο ρόλο τους. Σε αυτό συμφωνεί το 75% των ερωτηθέντων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.34: ΤΑ ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΑ ΠΟΥ ΕΧΕΙ Ο ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΥΠΤΟΥΝ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ

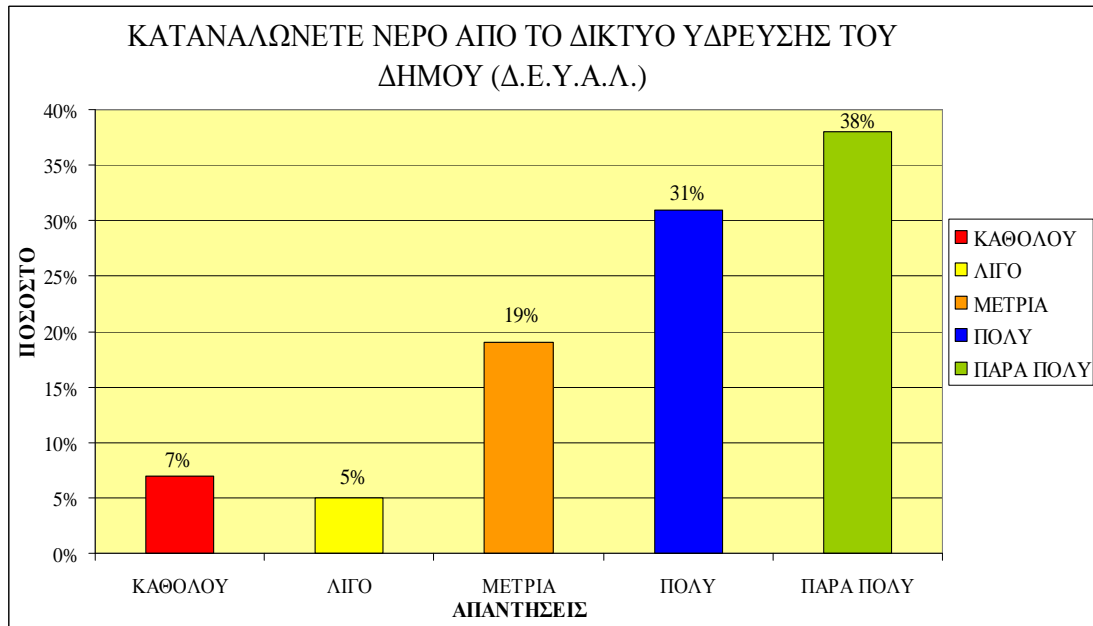
Το 8% απαντάει ότι τα Γηροκομεία που έχει ο δήμος δεν καλύπτουν καθόλου τις ανάγκες των κατοίκων στην περιοχή (24 άτομα), το 32% απαντάει ότι τα Γηροκομεία καλύπτουν λίγο (96 άτομα), το 44% απαντάει ότι τα Γηροκομεία καλύπτουν αρκετά (132 άτομα), το 10% απαντάει ότι τα Γηροκομεία καλύπτουν πολύ (30 άτομα) και το 6% απαντάει ότι τα Γηροκομεία καλύπτουν πάρα πολύ (18 άτομα). Το ίδιο ισχύει και για τα γηροκομεία που διαθέτει ο Δήμος. Το 84% των ερωτηθέντων ανέφεραν ότι δεν καλύπτουν τις ανάγκες των κατοίκων της πόλεως.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.35: Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ Ο ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΙ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΙΤΙΣΗΣ ΑΣΤΕΓΩΝ, ΑΝΕΡΓΩΝ, ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

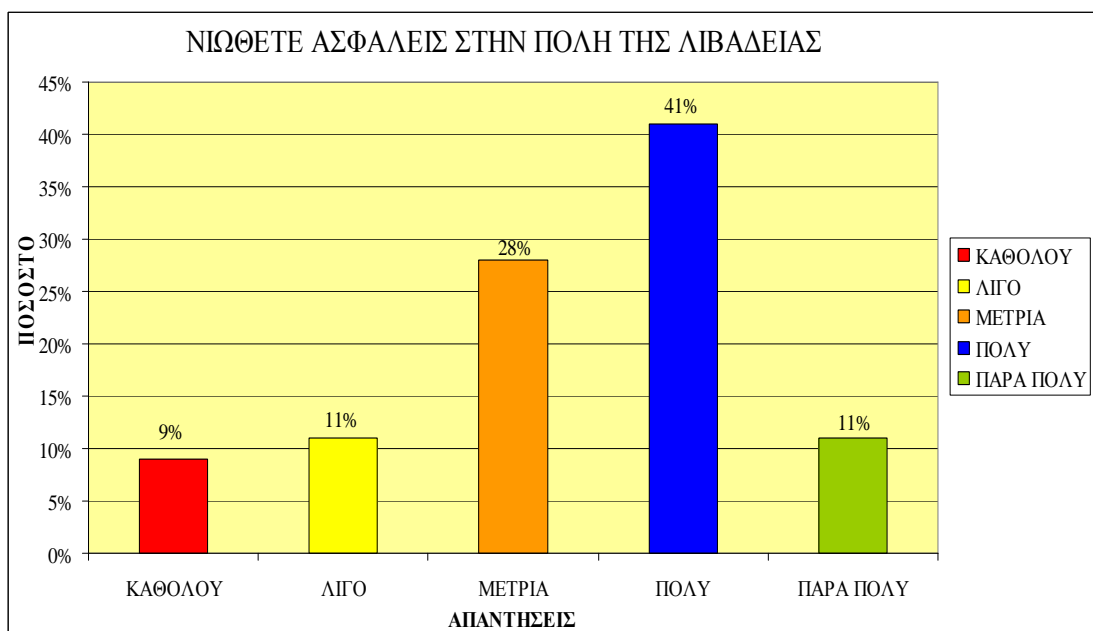
Το 14% απαντάει ότι η εκκλησία και ο δήμος δεν έχει καθόλου οργανωμένο πρόγραμμα σίτισης αστέγων, ανέργων, ημεδαπών και αλλοδαπών (42 άτομα), το 23% απαντάει ότι η εκκλησία και ο δήμος έχει λίγο οργανωμένο πρόγραμμα (69 άτομα), το 40% απαντάει ότι η εκκλησία και ο δήμος έχει μέτρια οργανωμένο πρόγραμμα (120 άτομα), το 20% απαντάει ότι η εκκλησία και ο δήμος έχει πολύ οργανωμένο πρόγραμμα (60 άτομα) ενώ το 3% απαντάει ότι η εκκλησία και ο δήμος έχει πάρα πολύ οργανωμένο πρόγραμμα (9 άτομα). Η Εκκλησία και ο Δήμος παρά την οικονομική κρίση καταβάλουν μεγάλες προσπάθειες για να βοηθήσουν τους αστέγους, ανέργους τα τελευταία χρόνια και το ασπάζεται το 77% των ερωτώμενων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.36: ΚΑΤΑΝΑΛΩΝΕΤΕ ΝΕΡΟ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΚΤΥΟ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ (Δ.Ε.Υ.Α.Λ.)

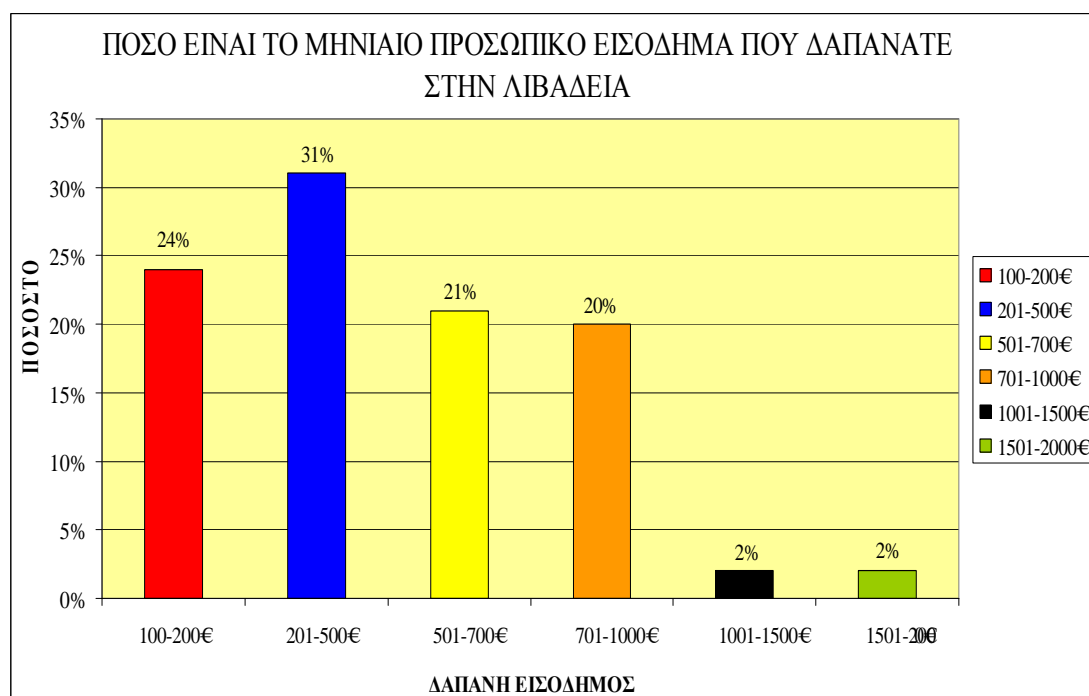
Το 7% απαντάει ότι δεν καταναλώνει καθόλου νερό από το δίκτυο ύδρευσης του Δήμου (Δ.Ε.Υ.Α.Λ.) [21 άτομα], το 5% απαντάει ότι καταναλώνει λίγο νερό (15 άτομα), το 19% απαντάει ότι καταναλώνει αρκετό νερό (57 άτομα), το 31% απαντάει ότι καταναλώνει πολύ νερό (93 άτομα) και το 38% απαντάει ότι καταναλώνει πάρα πολύ νερό (114 άτομα). Οι κάτοικοι της πόλεως εξυπηρετούνται απόλυτα, σχεδόν εξ' ολοκλήρου από το Δίκτυο Ύδρευσης της πόλης (Δ.Ε.Υ.Α.Λ.) με ποσοστό 93%.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.37: ΝΙΩΘΕΤΕ ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ

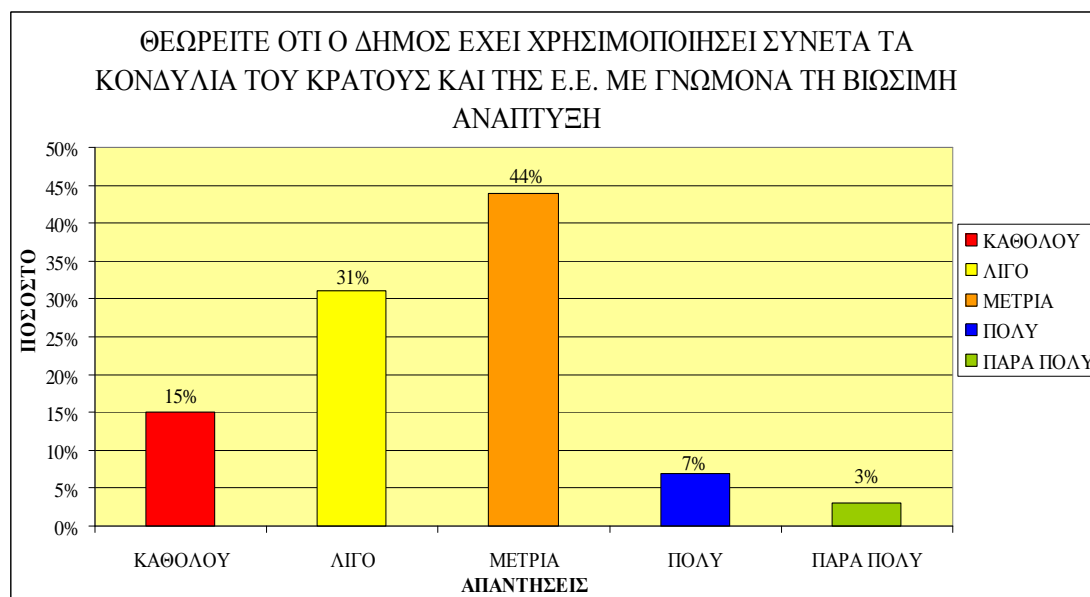
Το 9% απαντάει ότι δεν νιώθουν καθόλου ασφαλείς στην πόλη της Λιβαδειάς (27 άτομα), το 11% απαντάει ότι νιώθουν λίγο ασφαλείς (33 άτομα), το 28% απαντάει ότι νιώθουν αρκετά ασφαλείς (84 άτομα), το 41% απαντάει ότι νιώθουν πολύ ασφαλείς (123 άτομα) ενώ το 11% απαντάει ότι νιώθουν πάρα πολύ ασφαλείς (33 άτομα). Οι κάτοικοι της πόλεως είναι ικανοποιημένοι από την ασφάλεια που υπάρχει στην πόλη γιατί το 80% θεωρεί ότι καλύπτει τις ανάγκες τους για ασφάλεια.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.38: ΠΟΣΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΠΟΥ ΔΑΠΑΝΑΤΕ ΣΤΗΝ ΛΙΒΑΔΕΙΑ

Το 24% απαντάει ότι το μηνιαίο προσωπικό εισόδημα που δαπανούν στη Λιβαδειά είναι 100-200 (72 άτομα), το 31% απαντάει ότι δαπανούν στη Λιβαδειά 201-500 (93 άτομα), το 21% απαντάει ότι δαπανούν στη Λιβαδειά 501-700 (63 άτομα), το 20% απαντάει ότι δαπανούν στη Λιβαδειά 701-1000 (60 άτομα), το 2% απαντάει ότι δαπανούν στη Λιβαδειά 1001-1500 (6 άτομα) και το 2% απαντάει ότι δαπανούν στη Λιβαδειά 1501-2000 (6 άτομα). Η οικονομική κρίση που επικρατεί στην χώρα μας, επηρεάζει αρνητικά την κατανάλωση πιστεύει το 96% των ερωτηθέντων. Σημειώνουμε ότι η πλειοψηφία (55%) δαπανά κάτω από 500 ευρώ μηνιαία.

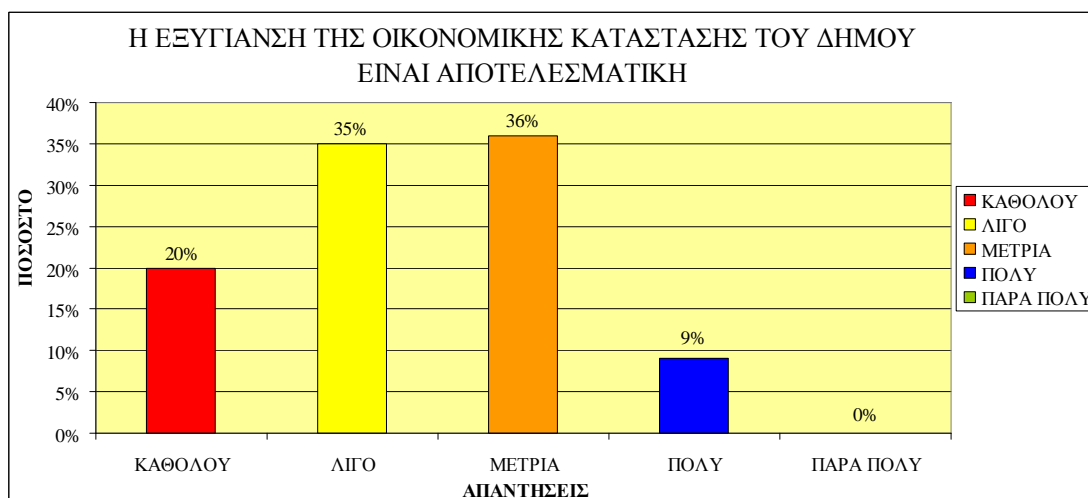
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.39: ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ Ο ΔΗΜΟΣ ΕΧΕΙ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕΙ ΣΥΝΕΤΑ ΤΑ ΚΟΝΔΥΛΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΣ Ε.Ε. ΜΕ ΓΝΩΜΟΝΑ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Το 15% θεωρεί ότι ο δήμος δεν έχει χρησιμοποιήσει καθόλου συνετά τα κονδύλια του κράτους και της Ε.Ε. με γνώμονα τη βιώσιμη ανάπτυξη (45 άτομα), το 31% θεωρεί ότι ο δήμος έχει χρησιμοποιήσει λίγο συνετά τα κονδύλια (93 άτομα), το 44% θεωρεί ότι ο δήμος έχει χρησιμοποιήσει αρκετά συνετά τα κονδύλια (132 άτομα), το 7% θεωρεί ότι ο δήμος έχει χρησιμοποιήσει πολύ συνετά τα κονδύλια (21 άτομα) και το 3% θεωρεί ότι ο δήμος έχει χρησιμοποιήσει πάρα πολύ συνετά τα κονδύλια (9 άτομα). Υπάρχει σοβαρή αμφισβήτηση για τη σωστή χρησιμοποίηση των κονδυλίων από το Δήμο. Οι απαντήσεις επηρεάζονται από το κλίμα σκανδάλων τα τελευταία χρόνια (ποσοστό 90% απαντά αρνητικά).

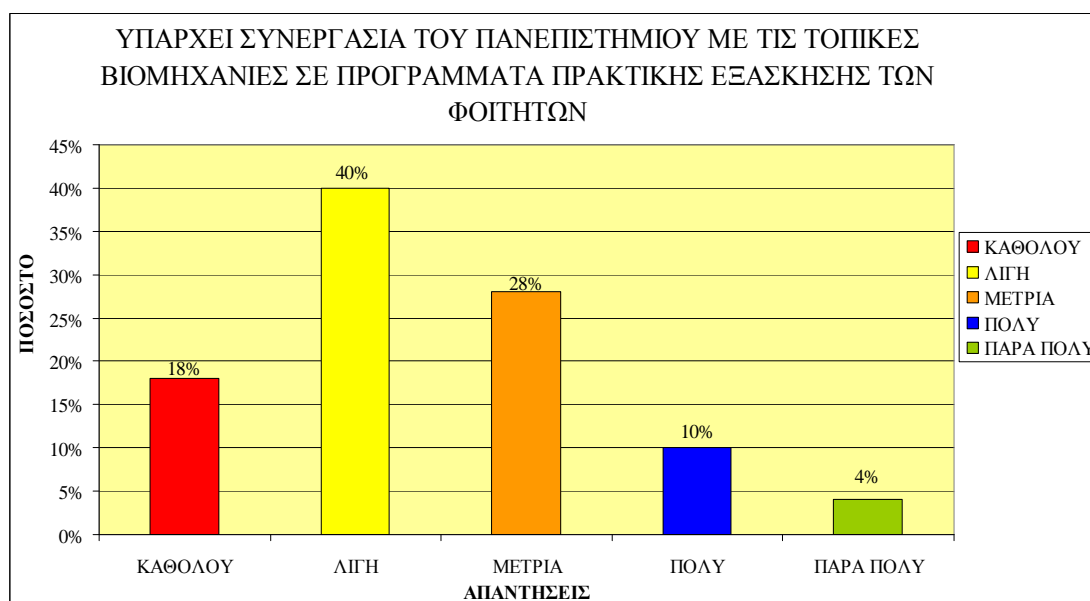

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.40: Η ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ

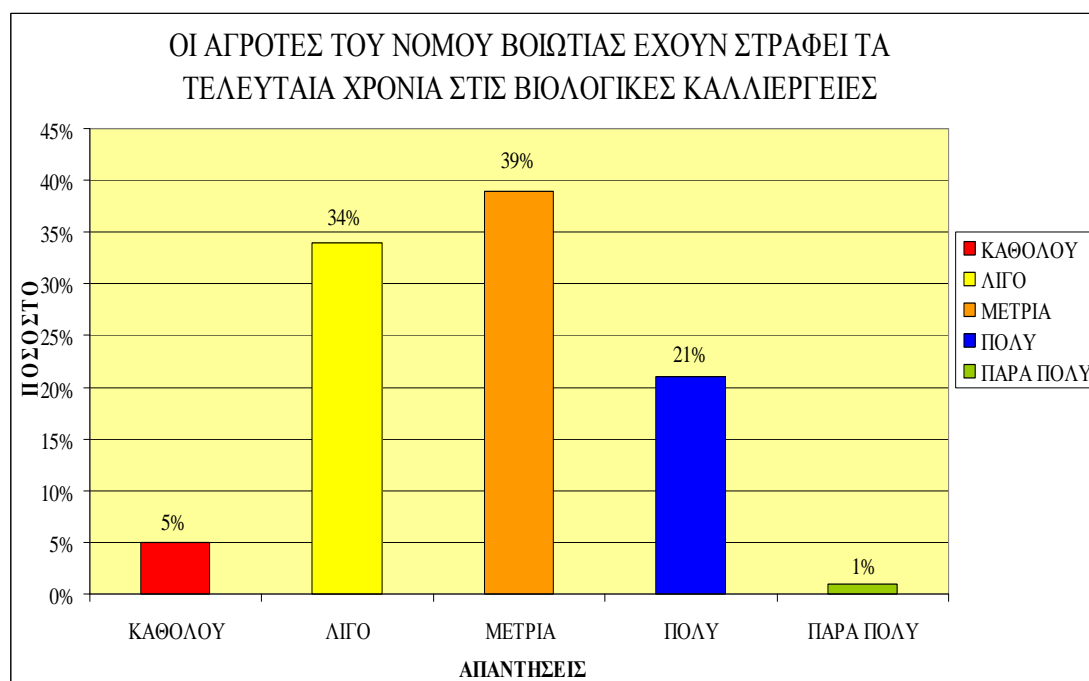
Το 20% θεωρεί ότι ο δήμος δεν έχει εξυγιάνει καθόλου την οικονομική κατάσταση του δήμου που δεν είναι αποτελεσματική (60 άτομα), το 35% θεωρεί ότι ο δήμος έχει εξυγιάνει λίγο την οικονομική κατάσταση (105 άτομα), το 36% θεωρεί ότι ο δήμος έχει εξυγιάνει αρκετά την οικονομική κατάσταση (108 άτομα) και το 9% θεωρεί ότι ο δήμος έχει εξυγιάνει πολύ την οικονομική κατάσταση (27 άτομα). Οι κάτοικοι απαιτούν την εξυγίανση των οικονομικών καταστάσεων του Δήμου (ποσοστό 91%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.41: ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΕ ΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΕΞΑΣΚΗΣΗΣ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

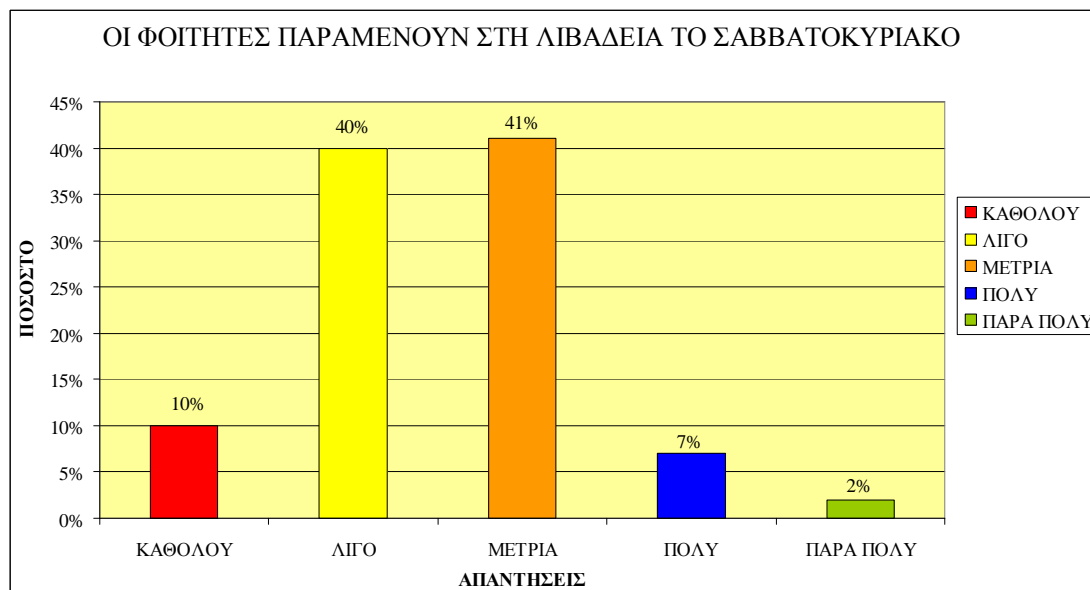
Το 18% θεωρεί ότι δεν υπάρχει καθόλου συνεργασία του Πανεπιστημίου με τις τοπικές βιομηχανίες σε προγράμματα πρακτικής εξάσκησης των φοιτητών (54 άτομα), το 40% θεωρεί ότι υπάρχει λίγη συνεργασία (120 άτομα), το 28% θεωρεί ότι υπάρχει αρκετή συνεργασία (84 άτομα), το 10% θεωρεί ότι υπάρχει πολύ μεγάλη συνεργασία (30 άτομα) και το 4% θεωρεί ότι υπάρχει πάρα πολύ μεγάλη συνεργασία (12 άτομα). Απαιτείται άριστη συνεργασία βιομηχανιών και Πανεπιστημίου σε πρόγραμμα εξάσκησης των φοιτητών αφού δεν υπάρχει ικανοποίηση για τα αποτελέσματα από το 86% των ερωτηθέντων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.42: ΟΙ ΑΓΡΟΤΕΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΒΟΙΩΤΙΑΣ ΕΧΟΥΝ ΣΤΡΑΦΕΙ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΙΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

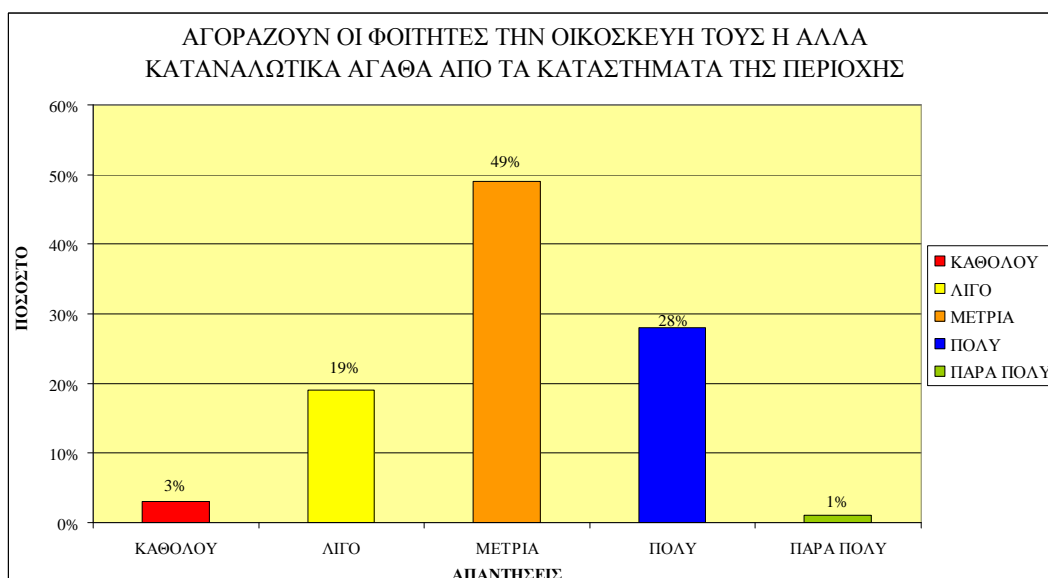
Το 5% θεωρεί ότι οι αγρότες του νομού δεν έχουν στραφεί καθόλου τα τελευταία χρόνια στις βιολογικές καλλιέργειες (15 άτομα), το 34% θεωρεί ότι οι αγρότες του νομού έχουν στραφεί λίγο (102 άτομα), το 39% θεωρεί ότι οι αγρότες του νομού έχουν στραφεί αρκετά (117 άτομα), το 21% θεωρεί ότι οι αγρότες του νομού έχουν στραφεί πολύ (63 άτομα) ενώ το 1% θεωρεί ότι οι αγρότες του νομού έχουν στραφεί πάρα πολύ (3 άτομα). Η στροφή των καλλιεργειών σε βιολογικές τα τελευταία χρόνια είναι γνωστή στους ερωτηθέντες που κρίνουν θετικά τη μεταστροφή αυτή (ποσοστό 61%).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.43: ΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΝ ΣΤΗ ΛΙΒΑΔΕΙΑ ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ

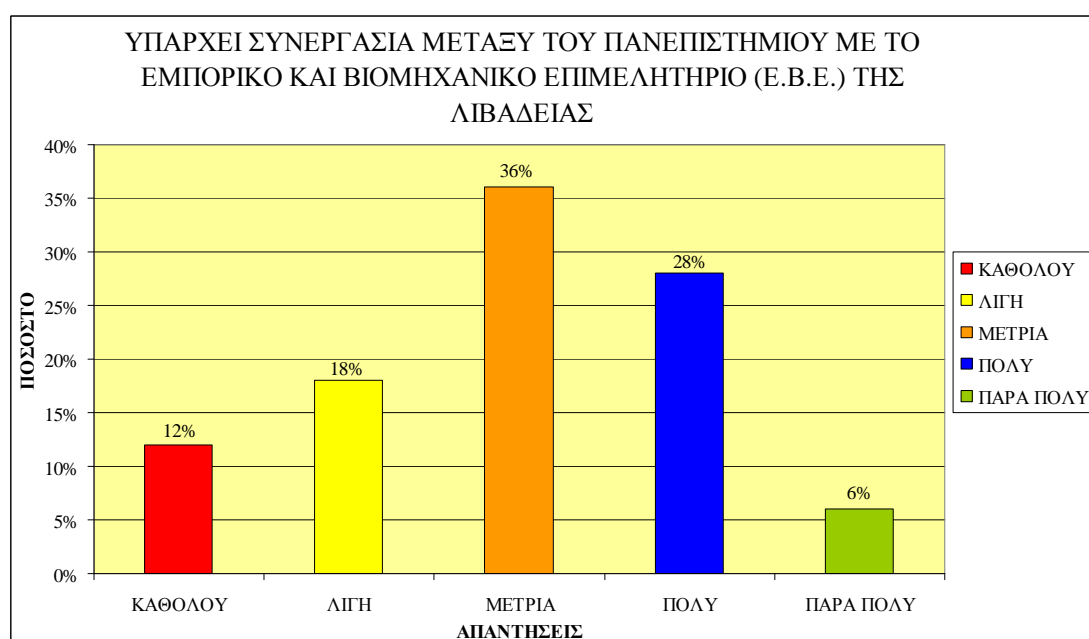
Το 10% απαντάει ότι οι φοιτητές δεν παραμένουν καθόλου στη Λιβαδειά το Σαββατοκύριακο (30 άτομα), το 40% απαντάει ότι οι φοιτητές παραμένουν λίγο (120 άτομα), το 41% απαντάει ότι οι φοιτητές παραμένουν αρκετά (123 άτομα), το 7% απαντάει ότι οι φοιτητές παραμένουν πολύ (21 άτομα) και το 2% απαντάει ότι οι φοιτητές παραμένουν πάρα πολύ στη Λιβαδειά το Σαββατοκύριακο (6 άτομα). Το μεγαλύτερο μέρος των φοιτητών διαμένει στην πόλη το Σαββατοκύριακο.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.44: ΑΓΟΡΑΖΟΥΝ ΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΣΚΕΥΗ ΤΟΥΣ Η ΑΛΛΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΑ ΑΓΑΘΑ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

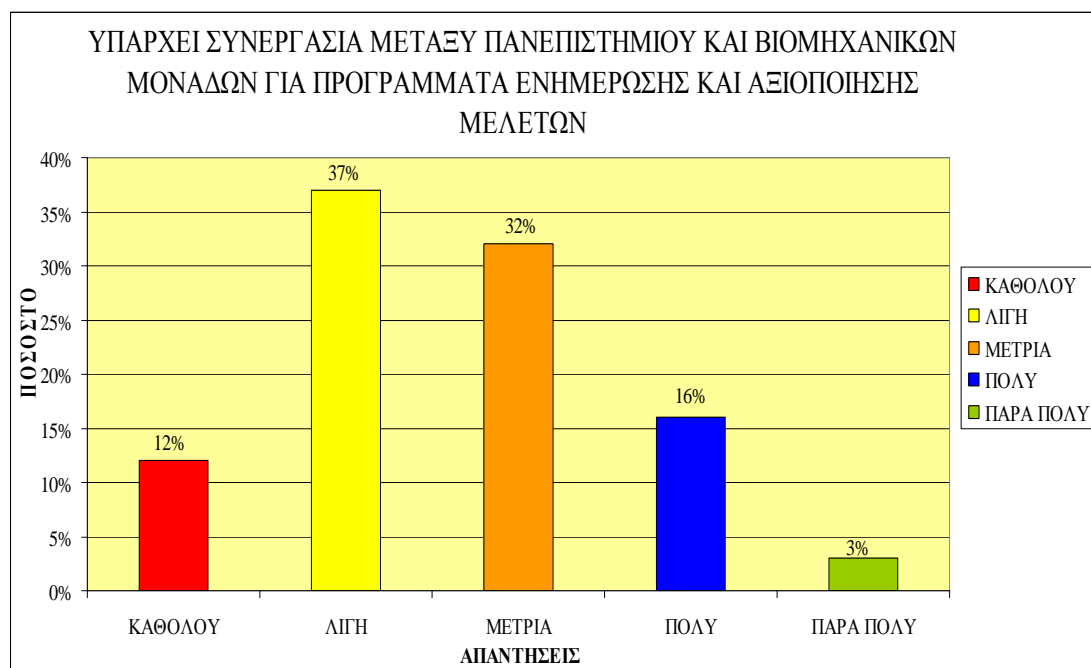
Το 3% απαντάει ότι δεν αγοράζουν καθόλου οι φοιτητές την οικιακή τους ή άλλα καταναλωτικά αγαθά από τα καταστήματα της περιοχής (9 άτομα), το 19% απαντάει ότι αγοράζουν λίγο (57 άτομα), το 49% απαντάει ότι αγοράζουν αρκετά (147 άτομα), το 28% απαντάει ότι αγοράζουν πολύ (84 άτομα) και το 1% απαντάει ότι αγοράζουν πάρα πολύ (3 άτομα). Η πλειοψηφία των φοιτητών αγοράζουν την οικιακή τους από καταστήματα της πόλης (περίπου το 70%).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.45: ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΕ ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ (Ε.Β.Ε.) ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ

Το 12% απαντάει ότι δεν υπάρχει καθόλου συνεργασία μεταξύ του Πανεπιστημίου με το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο (Ε.Β.Ε.) της Λιβαδειάς (36 άτομα), το 18% απαντάει ότι υπάρχει λίγη συνεργασία (54 άτομα), το 36% απαντάει ότι υπάρχει μέτρια συνεργασία (108 άτομα), το 28% απαντάει ότι υπάρχει πολύ καλή συνεργασία (84 άτομα) και το 6% απαντάει ότι υπάρχει πάρα πολύ καλή συνεργασία (18 άτομα). Το Ε.Β.Ε. Λιβαδειάς συμμετέχει στις εκδηλώσεις του Πανεπιστημίου και συνεχώς καταβάλλει προσπάθειες για προσέγγιση βιομηχανικών και εμπορικών επιχειρήσεων με την πανεπιστημιακή κοινότητα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6.46: ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΜΕΛΕΤΩΝ

Το 12% απαντάει ότι δεν υπάρχει καθόλου συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών (36 άτομα), το 37% απαντάει ότι υπάρχει λίγη συνεργασία (96 άτομα), το 32% απαντάει ότι υπάρχει μέτρια συνεργασία (108 άτομα), το 16% απαντάει ότι υπάρχει πολύ μεγάλη συνεργασία (48 άτομα) και το 3% απαντάει ότι υπάρχει πάρα πολύ μεγάλη συνεργασία (9 άτομα). Απαιτούνται συντονισμένες προσπάθειες για αποτελεσματική συνεργασία επιχειρηματικών φορέων και πανεπιστημίου για την αξιοποίηση μελετών της Σχολής για τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής.

6.1.3 Έλεγχος Συσχετίσεων X^2

Για τη διεξαγωγή καλύτερων συμπερασμάτων κρίθηκε απαραίτητο να εξετάσουμε αν η πραγματοποίηση ενός γεγονότος επηρεάζει κάποιο άλλο γεγονός. Ο έλεγχος ανεξαρτησίας είναι μια τέτοια μέθοδος, η οποία μας επιτρέπει να καθορίσουμε εάν δυο μεταβλητές X και Ψ τις οποίες συσχετίσαμε είναι ανεξάρτητες ή εξαρτημένες και επηρεάζουν τις αποφάσεις του ερωτώμενου κάθε φορά που απαντάει κάθε ερώτηση. Δεδομένου ότι στο κομμάτι των ερωτήσεων συμπεριλήφθηκαν μεταβλητές ποιοτικές ή διακριτές στο σύνολο τους, για την ανεύρεση πιθανών συσχετίσεων για αυτό επιλέχτηκε ο έλεγχος X^2 .

Πιο συγκεκριμένα ο έλεγχος X^2 ισούται με:

$$X^2 = \sum [(O_i - E_i)^2 / E_i]$$

όπου $\sum$ το άθροισμα όλων των κελιών ενώ O_i , $i=1, 2, \dots$, εκφράζουν τις τιμές που παρατηρούνται και E_i $i=1, 2, \dots$, εκφράζουν τις αναμενόμενες τιμές. Με τον όρο «αναμενόμενες τιμές» εννοούμε τις τιμές ανάλογα με το τι θέλουμε να ελέγξουμε κάθε φορά.

Προκειμένου να ελεγχθεί ο βαθμός εξάρτησης μεταξύ δυο μεταβλητών X και Ψ , χρησιμοποιείται ο έλεγχος X^2 με τη βοήθεια της τιμής P-value, αφού όλοι οι έλεγχοι που πραγματοποιήθηκαν σε επίπεδο σημαντικότητας 95% και οδηγούμαστε στα ακόλουθα συμπεράσματα:

- P-value $< 0,05$, τότε υπάρχει στατιστική σημαντική διαφορά μεταξύ της X και της Ψ μεταβλητής για επίπεδο σημαντικότητας 5%.
- P-value $< 0,01$, τότε υπάρχει στατιστική σημαντική διαφορά μεταξύ της X και της Ψ μεταβλητής για επίπεδο σημαντικότητας 1%.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΠΛΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ 1: ΤΟΠΟΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ-Η ΥΠΑΡΞΗ
 ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΣΤΗ ΣΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΗΣ
 ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ

		ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ				Total
		ΚΑΘΟΛΟΥ- ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΠΟΛΥ- ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ		
ΤΟΠΟΣ_ΜΟ ΝΙΜΗΣ_ΚΑ ΤΟΙΚΙΑΣ	ΛΙΒΑΔΕΙΑ	Count	11	36	113	160
		% within ΤΟΠΟΣ_ΜΟΝΙΜΗ Σ_ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	6,9%	22,5%	70,6%	100,0%
		% within ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	30,6%	38,7%	66,1%	53,3%
		% of Total	3,7%	12,0%	37,7%	53,3%
	ΑΘΗΝΑ	Count	9	34	26	69
		% within ΤΟΠΟΣ_ΜΟΝΙΜ ΗΣ_ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	13,0%	49,3%	37,7%	100,0%
		% within ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	25,0%	36,6%	15,2%	23,0%
		% of Total	3,0%	11,3%	8,7%	23,0%
	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ- ΠΑΤΡΑ- ΗΡΑΚΛΕΙΟ- ΑΛΛΟ	Count	16	23	32	71
		% within ΤΟΠΟΣ_ΜΟΝΙΜ ΗΣ_ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	22,5%	32,4%	45,1%	100,0%
		% within ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	44,4%	24,7%	18,7%	23,7%
		% of Total	5,3%	7,7%	10,7%	23,7%
Total		Count	36	93	171	300
		% within ΤΟΠΟΣ_ΜΟΝΙΜ ΗΣ_ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	12,0%	31,0%	57,0%	100,0%
		% within ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	12,0%	31,0%	57,0%	100,0%

Ο έλεγχος αυτός πραγματοποιήθηκε για να διαπιστωθεί αν υπάρχει σχέση μεταξύ του τόπου μόνιμης κατοικίας και αν η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς. Σε δείγμα $n=300$ ατόμων, το 37,7% που είναι μόνιμοι κάτοικοι της πόλης της Λιβαδειάς πιστεύουν ότι η ύπαρξη του πανεπιστημίου είναι πολύ γνωστή στην πόλη. Η πιθανότητα κάποιος να είναι μόνιμος κάτοικος της Λιβαδειάς και να απάντησε ότι του είναι πολύ και πάρα πολύ γνωστή η ύπαρξη του Πανεπιστημίου στην πόλη της Λιβαδειάς είναι 70,6%. Επίσης η πιθανότητα από το σύνολο των ερωτηθέντων κάποιος να είναι μόνιμος κάτοικος από τη Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Ηράκλειο ή αλλού και να απάντησε ότι η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι πολύ και πάρα πολύ γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς είναι 45,1%.

H0: Οι δυο μεταβλητές, ο τόπος μόνιμης κατοικίας και η ύπαρξη του Πανεπιστημίου να είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς, είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

H1: Οι δυο μεταβλητές, ο τόπος μόνιμης κατοικίας και η ύπαρξη του Πανεπιστημίου να είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους.

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	32,841 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	31,764	4	,000
Linear-by-Linear Association	21,098	1	,000
N of Valid Cases	300		
a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 8,28.			

Σύμφωνα με το test X^2 η τιμή του Pearson Chi-Square=32,841 ενώ το p-value=0,000 αυτό σημαίνει ότι σε επίπεδο σημαντικότητας 5% (sig=0,000<0,05) απορρίπτουμε την υπόθεση H0. Επομένως, οι δυο μεταβλητές, ο τόπος μόνιμης κατοικίας και η ύπαρξη του Πανεπιστημίου να είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους, οπότε συσχετίζονται.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΠΛΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ 2: ΤΟΠΟΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ-ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ
 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
 ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

			ΔΩΔΕΚΑΘΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ			Total
			ΚΑΘΟΛΟΥ- ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΠΟΛΥ- ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	
ΤΟΠΟΣ _ΜΟΝΙΜΗΣ _ΚΑΤΟΙΚΙΑ Σ	ΛΙΒΑΔΕΙΑ	Count	16	41	103	160
		% within ΤΟΠΟΣ_ΜΟΝΙΜ ΗΣ_ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	10,0%	25,6%	64,4%	100,0%
		% within ΔΩΔΕΚΑΘΗ_ΕΡΩ ΤΗΣΗ	29,6%	62,1%	57,2%	53,3%
		% of Total	5,3%	13,7%	34,3%	53,3%
	ΑΘΗΝΑ	Count	20	9	40	69
		% within ΤΟΠΟΣ_ΜΟΝΙΜ ΗΣ_ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	29,0%	13,0%	58,0%	100,0%
		% within ΔΩΔΕΚΑΘΗ_ΕΡΩ ΤΗΣΗ	37,0%	13,6%	22,2%	23,0%
		% of Total	6,7%	3,0%	13,3%	23,0%
	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ- ΠΑΤΡΑ- ΗΡΑΚΛΕΙΟ- ΑΛΛΟ	Count	18	16	37	71
		% within ΤΟΠΟΣ_ΜΟΝΙΜ ΗΣ_ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	25,4%	22,5%	52,1%	100,0%
		% within ΔΩΔΕΚΑΘΗ_ΕΡΩ ΤΗΣΗ	33,3%	24,2%	20,6%	23,7%
		% of Total	6,0%	5,3%	12,3%	23,7%
Total		Count	54	66	180	300
		% within ΤΟΠΟΣ_ΜΟΝΙΜ ΗΣ_ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	18,0%	22,0%	60,0%	100,0%
		% within ΔΩΔΕΚΑΘΗ_ΕΡΩ ΤΗΣΗ	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	18,0%	22,0%	60,0%	100,0%

Ο έλεγχος αυτός πραγματοποιήθηκε για να διαπιστωθεί αν υπάρχει σχέση μεταξύ του τόπου μόνιμης κατοικίας και του φυσικού περιβάλλοντος της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής και επηρεάζουν την τουριστική κίνηση. Σε δείγμα n=300 ατόμων, το 34,3% που είναι μόνιμοι κάτοικοι της πόλης της Λιβαδειάς το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει την τουριστική κίνηση. Η πιθανότητα κάποιος να είναι μόνιμος κάτοικος της Αθήνας και να απάντησε ότι το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει την τουριστική κίνηση πολύ και πάρα πολύ είναι 58,0%. Επίσης η πιθανότητα από το σύνολο των ερωτηθέντων από το κάποιος να είναι μόνιμος κάτοικος από τη Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Ηράκλειο ή αλλού και να απάντησε ότι το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει καθόλου ή λίγο την τουριστική κίνηση είναι 25,4%.

H0: Οι δυο μεταβλητές, ο τόπος μόνιμης κατοικίας και το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζουν την τουριστική κίνηση, είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

H1: Οι δυο μεταβλητές, ο τόπος μόνιμης κατοικίας και το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζουν την τουριστική κίνηση, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους.

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	17,222 ^a	4	,002
Likelihood Ratio	17,761	4	,001
Linear-by-Linear Association	7,567	1	,006
N of Valid Cases	300		
a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 12,42.			

Σύμφωνα με το test X^2 η τιμή του Pearson Chi-Square=17,222 ενώ το p-value=0,002 αυτό σημαίνει ότι σε επίπεδο σημαντικότητας 5% (sig=0,002<0,05) απορρίπτουμε την υπόθεση H0. Επομένως, οι δυο μεταβλητές, ο τόπος μόνιμης κατοικίας και το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής

επηρεάζουν την τουριστική κίνηση, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους, οπότε συσχετίζονται.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΠΛΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ 3: ΤΟΠΟΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ- ΥΠΑΡΧΕΙ
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΜΟΝΑΔΩΝ ΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΜΕΛΕΤΩΝ

			ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝΑΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ			Total
			ΚΑΘΟΛΟΥ -ΔΙΓΗ	ΜΕΤΡΙΑ	ΠΟΛΥ- ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	
ΤΟΠΟΣ _ΜΟΝΙ ΜΗΣ_Κ ΑΤΟΙΚΙ ΑΣ	ΛΙΒΑΔΕΙΑ	Count	60	70	30	160
		% within ΤΟΠΟΣ_ΜΟΝΙΜΗΣ_ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	37,5%	43,8%	18,8%	100,0%
		% within ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝΑΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	40,8%	72,9%	52,6%	53,3%
		% of Total	20,0%	23,3%	10,0%	53,3%
	ΑΘΗΝΑ	Count	42	13	14	69
		% within ΤΟΠΟΣ_ΜΟΝΙΜΗΣ_ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	60,9%	18,8%	20,3%	100,0%
		% within ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝΑΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	28,6%	13,5%	24,6%	23,0%
		% of Total	14,0%	4,3%	4,7%	23,0%
	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ- ΠΑΤΡΑ- ΗΡΑΚΛΕΙΟ- ΑΛΛΟ	Count	45	13	13	71
		% within ΤΟΠΟΣ_ΜΟΝΙΜΗΣ_ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	63,4%	18,3%	18,3%	100,0%
		% within ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝΑΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	30,6%	13,5%	22,8%	23,7%
		% of Total	15,0%	4,3%	4,3%	23,7%
Total	Count	147	96	57	300	
	% within ΤΟΠΟΣ_ΜΟΝΙΜΗΣ_ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	49,0%	32,0%	19,0%	100,0%	
	% within ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝΑΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	49,0%	32,0%	19,0%	100,0%	

Ο έλεγχος αυτός πραγματοποιήθηκε για να διαπιστωθεί αν υπάρχει σχέση μεταξύ του τύπου μόνιμης κατοικίας και της υπάρξεως συνεργασίας μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών. Σε δείγμα n=300 ατόμων, το 20,0% που είναι μόνιμοι κάτοικοι της πόλης της Λιβαδειάς απάντησαν ότι δεν υπάρχει καθόλου ή υπάρχει λίγη συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών. Η πιθανότητα κάποιος να είναι μόνιμος κάτοικος της Αθήνας και να απάντησε ότι δεν υπάρχει καθόλου ή υπάρχει λίγη συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών είναι 60,9%. Επίσης η πιθανότητα από το σύνολο των ερωτηθέντων κάποιος να είναι μόνιμος κάτοικος από τη Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Ηράκλειο ή αλλού και να απάντησε ότι υπάρχει πολύ η παρά πολύ μεγάλη συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών είναι 4,3%.

H0: Οι δυο μεταβλητές, ο τύπος μόνιμης κατοικίας και η συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών, είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

H1: Οι δυο μεταβλητές, ο τύπος μόνιμης κατοικίας και η συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους.

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	24,178 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	24,863	4	,000
Linear-by-Linear Association	6,801	1	,009
N of Valid Cases	300		
a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 13,11.			

Σύμφωνα με το test X^2 η τιμή του Pearson Chi-Square=24,178 ενώ το p-value=0,000 αυτό σημαίνει ότι σε επίπεδο σημαντικότητας 5% (sig=0,000<0,05) απορρίπτουμε την υπόθεση H0. Επομένως, οι δυο μεταβλητές, ο τύπος μόνιμης

κατοικίας και η συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους, οπότε συσχετίζονται.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΠΛΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ 4: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ- Η ΥΠΑΡΞΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΣΤΗ ΣΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ

		ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ				Total
		ΚΑΘΟΛΟΥ- ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΠΟΛΥ- ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ		
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ- ΔΑΣΚΑΛΟΣ, ΚΛΗΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	Count	4	9	29	42
		% within ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	9,5%	21,4%	69,0%	100,0%
		% within ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤ ΗΣΗ	11,1%	9,7%	17,0%	14,0%
		% of Total	1,3%	3,0%	9,7%	14,0%
	ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑΣ, ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΟΣ- ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΣ	Count	6	17	61	84
		% within ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	7,1%	20,2%	72,6%	100,0%
		% within ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤ ΗΣΗ	16,7%	18,3%	35,7%	28,0%
		% of Total	2,0%	5,7%	20,3%	28,0%
	ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ, ΟΙΚΙΑΚΑ, ΦΟΙΤΗΤΗΣ/ΦΟΙΤΗΤ ΡΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΟ	Count	26	67	81	174
		% within ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	14,9%	38,5%	46,6%	100,0%
		% within ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤ ΗΣΗ	72,2%	72,0%	47,4%	58,0%
		% of Total	8,7%	22,3%	27,0%	58,0%
Total	Count	36	93	171	300	
	% within ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	12,0%	31,0%	57,0%	100,0%	
	% within ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤ ΗΣΗ	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	12,0%	31,0%	57,0%	100,0%	

Ο έλεγχος αυτός πραγματοποιήθηκε για να διαπιστωθεί αν υπάρχει σχέση μεταξύ του επαγγέλματος και η ύπαρξη του Πανεπιστημίου που είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς. Σε δείγμα n=300 ατόμων, το 20,3% που έχουν επάγγελμα (Ελεύθερος επαγγελματίας, Ιδιωτικός υπάλληλος, Γεωργός-Κτηνοτρόφος) και η ύπαρξη του Πανεπιστημίου να είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς. Η πιθανότητα έχουν επάγγελμα (Καθηγητής-Δάσκαλος, Κληρικός, Δημόσιος υπάλληλος) και η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι πολύ ή πάρα πολύ γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς είναι 69,0%. Επίσης η πιθανότητα από το σύνολο των ερωτηθέντων κάποιος να έχει επάγγελμα (Συνταξιούχος, Οικιακά, Φοιτητής/Φοιτήτρια, Άλλο) και να απάντησε ότι η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι πολύ και πάρα πολύ γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς είναι 27,0%.

H0: Οι δυο μεταβλητές, το επάγγελμα και η ύπαρξη του Πανεπιστημίου αν είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς, είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

H1: Οι δυο μεταβλητές, το επάγγελμα και η ύπαρξη του Πανεπιστημίου αν είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους.

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	18,660 ^a	4	,001
Likelihood Ratio	19,102	4	,001
Linear-by-Linear Association	11,190	1	,001
N of Valid Cases	300		
a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,04.			

Σύμφωνα με το test X^2 η τιμή του Pearson Chi-Square=18,660 ενώ το p-value=0,001 αυτό σημαίνει ότι σε επίπεδο σημαντικότητας 5% (sig=0,001<0,05) απορρίπτουμε την υπόθεση H0. Επομένως, οι δυο μεταβλητές, το επάγγελμα και η ύπαρξη του Πανεπιστημίου να είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους, οπότε συσχετίζονται.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΠΛΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ 5: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ-ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

		ΔΩΔΕΚΑΘΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ			Total	
		ΚΑΘΟΛΟΥ-ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΠΟΛΥ-ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ		
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ-ΔΑΣΚΑΛΟΣ, ΚΛΗΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	Count	4	11	27	42
		% within ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	9,5%	26,2%	64,3%	100,0%
		% within ΔΩΔΕΚΑΘΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	7,4%	16,7%	15,0%	14,0%
		% of Total	1,3%	3,7%	9,0%	14,0%
	ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑΣ, ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΟΣ-ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΣ	Count	5	19	60	84
		% within ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	6,0%	22,6%	71,4%	100,0%
		% within ΔΩΔΕΚΑΘΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	9,3%	28,8%	33,3%	28,0%
		% of Total	1,7%	6,3%	20,0%	28,0%
	ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ, ΟΙΚΙΑΚΑ, ΦΟΙΤΗΤΗΣ/ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ ΚΑΙ ΆΛΛΟ	Count	45	36	93	174
		% within ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	25,9%	20,7%	53,4%	100,0%
		% within ΔΩΔΕΚΑΘΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	83,3%	54,5%	51,7%	58,0%
		% of Total	15,0%	12,0%	31,0%	58,0%
Total	Count	54	66	180	300	
	% within ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	18,0%	22,0%	60,0%	100,0%	
	% within ΔΩΔΕΚΑΘΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	18,0%	22,0%	60,0%	100,0%	

Ο έλεγχος αυτός πραγματοποιήθηκε για να διαπιστωθεί αν υπάρχει σχέση μεταξύ του επαγγέλματος και του φυσικού περιβάλλοντος της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής που επηρεάζει την τουριστική κίνηση. Σε δείγμα n=300 ατόμων,

το 20,0% που έχουν επάγγελμα (Ελεύθερος επαγγελματίας, Ιδιωτικός υπάλληλος, Γεωργός-Κτηνοτρόφος) και το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει πολύ και πάρα πολύ την τουριστική κίνηση. Η πιθανότητα να έχουν επάγγελμα (Καθηγητής-Δάσκαλος, Κληρικός, Δημόσιος υπάλληλος) και να απαντήσουν ότι το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής να επηρεάζει πολύ και πάρα πολύ την τουριστική κίνηση είναι 64,3%. Επίσης η πιθανότητα από το σύνολο των ερωτηθέντων κάποιος να έχει επάγγελμα Συνταξιούχος, Οικιακά, Φοιτητής/Φοιτήτρια, Άλλο και να απάντησε ότι το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει πολύ και παρά πολύ την τουριστική κίνηση είναι 31,0%.

H0: Οι δυο μεταβλητές, το επάγγελμα και το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής να επηρεάζουν την τουριστική κίνηση, είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

H1: Οι δυο μεταβλητές, το επάγγελμα και το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής να επηρεάζουν την τουριστική κίνηση, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους.

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	18,113 ^a	4	,001
Likelihood Ratio	20,068	4	,000
Linear-by-Linear Association	9,688	1	,002
N of Valid Cases	300		
a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7,56.			

Σύμφωνα με το test X^2 η τιμή του Pearson Chi-Square=18,113 ενώ το p-value=0,001 αυτό σημαίνει ότι σε επίπεδο σημαντικότητας 5% (sig=0,001<0,05) απορρίπτουμε την υπόθεση H0. Επομένως, οι δυο μεταβλητές, το επάγγελμα και το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει την τουριστική κίνηση, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους, οπότε συσχετίζονται.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΠΛΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ 6: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ-ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
ΜΕΤΑΞΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΓΙΑ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΜΕΛΕΤΩΝ

			ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝΑΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ			Total
			ΚΑΘΟΛΟΥ- ΔΙΓΗ	ΜΕΤΡΙΑ	ΠΟΛΥ- ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ- ΔΑΣΚΑΛΟΣ, ΚΛΗΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	Count	14	20	8	42
		% within ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	33,3%	47,6%	19,0%	100,0%
		% within ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝ ΑΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	9,5%	20,8%	14,0%	14,0%
		% of Total	4,7%	6,7%	2,7%	14,0%
	ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑΣ, ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΟΣ- ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΣ	Count	28	39	17	84
		% within ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	33,3%	46,4%	20,2%	100,0%
		% within ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝ ΑΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	19,0%	40,6%	29,8%	28,0%
		% of Total	9,3%	13,0%	5,7%	28,0%
	ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ, ΟΙΚΙΑΚΑ, ΦΟΙΤΗΤΗΣ/ΦΟΙΤΗ ΤΡΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΟ	Count	105	37	32	174
		% within ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	60,3%	21,3%	18,4%	100,0%
		% within ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝ ΑΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	71,4%	38,5%	56,1%	58,0%
		% of Total	35,0%	12,3%	10,7%	58,0%
Total	Count	147	96	57	300	
	% within ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	49,0%	32,0%	19,0%	100,0%	
	% within ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝ ΑΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	49,0%	32,0%	19,0%	100,0%	

Ο έλεγχος αυτός πραγματοποιήθηκε για να διαπιστωθεί αν υπάρχει σχέση μεταξύ του επαγγέλματος και αν υπάρχει συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών. Σε

δείγμα $n=300$ ατόμων, το 5,7% που έχουν επάγγελμα (Ελεύθερος επαγγελματίας, Ιδιωτικός υπάλληλος, Γεωργός-Κτηνοτρόφος) απάντησαν ότι υπάρχει πολύ και πάρα πολύ μεγάλη συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών. Η πιθανότητα έχουν επάγγελμα (Καθηγητής-Δάσκαλος, Κληρικός, Δημόσιος υπάλληλος) υπάρχει μέτρια συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών είναι 47,6%. Επίσης η πιθανότητα από το σύνολο των ερωτηθέντων κάποιος να έχουν επάγγελμα Συνταξιούχος, Οικιακά, Φοιτητής/Φοιτήτρια, Άλλο και να απάντησε ότι υπάρχει πολύ και πάρα πολύ μεγάλη συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών είναι 10,7%.

H0: Οι δυο μεταβλητές, το επάγγελμα και η ύπαρξη συνεργασίας μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών, είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

H1: Οι δυο μεταβλητές, το επάγγελμα και η ύπαρξη συνεργασίας μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους.

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	25,917 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	26,158	4	,000
Linear-by-Linear Association	8,031	1	,005
N of Valid Cases	300		
a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7,98.			

Σύμφωνα με το test X^2 η τιμή του Pearson Chi-Square=25,917 ενώ το p -value=0,000 αυτό σημαίνει ότι σε επίπεδο σημαντικότητας 5% ($\text{sig}=0,000<0,05$) απορρίπτουμε την υπόθεση H0. Επομένως, οι δυο μεταβλητές, το επάγγελμα και η συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους, οπότε συσχετίζονται.

**ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΠΛΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ 7: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ-Η ΥΠΑΡΞΗ ΤΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΣΤΗ ΣΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ**

		ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ			Total	
		ΚΑΘΟΛΟΥ- ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΠΟΛΥ- ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ		
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ	Count	3	4	9	16
		% within ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	18,8%	25,0%	56,3%	100,0%
		% within ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	8,3%	4,3%	5,3%	5,3%
		% of Total	1,0%	1,3%	3,0%	5,3%
	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΙΕΚ	Count	23	68	97	188
		% within ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	12,2%	36,2%	51,6%	100,0%
		% within ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	63,9%	73,1%	56,7%	62,7%
		% of Total	7,7%	22,7%	32,3%	62,7%
	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΤΕΙ- ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΑΕΙ -ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚ ΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟΥ	Count	10	21	65	96
		% within ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	10,4%	21,9%	67,7%	100,0%
		% within ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	27,8%	22,6%	38,0%	32,0%
		% of Total	3,3%	7,0%	21,7%	32,0%
Total	Count	36	93	171	300	
	% within ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	12,0%	31,0%	57,0%	100,0%	
	% within ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	12,0%	31,0%	57,0%	100,0%	

Ο έλεγχος αυτός πραγματοποιήθηκε για να διαπιστωθεί αν υπάρχει σχέση μεταξύ της εκπαίδευσης και αν η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς. Σε δείγμα n=300 ατόμων, το 32,3% που έχουν εκπαίδευση (Απόφοιτος Λυκείου και Απόφοιτος ΙΕΚ) η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι πολύ και πάρα πολύ γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς. Η πιθανότητα να έχουν εκπαίδευση (Απόφοιτος Δημοτικού και Απόφοιτος Γυμνασίου) και να απαντήσουν ότι είναι πολύ ή παρά πολύ γνωστή η ύπαρξη του Πανεπιστημίου στους κατοίκους της Λιβαδειάς ανέρχεται σε 56,3%. Επίσης η πιθανότητα από το σύνολο των ερωτηθέντων κάποιος να έχει εκπαίδευση (Απόφοιτος ΤΕΙ, Απόφοιτος ΑΕΙ, Απόφοιτος Μεταπτυχιακού και Απόφοιτος Διδακτορικού) και να απάντησε ότι η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι πολύ και πάρα πολύ γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς είναι 21,7%.

H0: Οι δυο μεταβλητές, η εκπαίδευση και η ύπαρξη του Πανεπιστημίου να είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς, είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

H1: Οι δυο μεταβλητές, η εκπαίδευση και η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι να γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους.

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,098 ^a	4	,048
Likelihood Ratio	8,168	4	,046
Linear-by-Linear Association	3,811	1	,031
N of Valid Cases	300		
a. 2 cells (18,2%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,92.			

Σύμφωνα με το test X^2 η τιμή του Pearson Chi-Square=8,098 ενώ το p-value=0,048 αυτό σημαίνει ότι σε επίπεδο σημαντικότητας 5% (sig=0,048<0,05) απορρίπτουμε την υπόθεση H0. Επομένως, οι δυο μεταβλητές, η εκπαίδευση και η ύπαρξη του Πανεπιστημίου να είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους, οπότε συσχετίζονται.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΠΛΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ 8: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ-ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

			ΔΩΔΕΚΑΘΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ			Total
			ΚΑΘΟΛΟΥ-ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΠΟΛΥ-ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ	Count	1	6	9	16
		% within ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	6,3%	37,5%	56,3%	100,0%
		% within ΔΩΔΕΚΑΘΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	1,9%	9,1%	5,0%	5,3%
		% of Total	,3%	2,0%	3,0%	5,3%
	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΙΕΚ	Count	44	36	108	188
		% within ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	23,4%	19,1%	57,4%	100,0%
		% within ΔΩΔΕΚΑΘΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	81,5%	54,5%	60,0%	62,7%
		% of Total	14,7%	12,0%	36,0%	62,7%
	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΤΕΙ- ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΑΕΙ - ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟΥ	Count	9	24	63	96
		% within ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	9,4%	25,0%	65,6%	100,0%
		% within ΔΩΔΕΚΑΘΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	16,7%	36,4%	35,0%	32,0%
		% of Total	3,0%	8,0%	21,0%	32,0%
Total	Count	54	66	180	300	
	% within ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	18,0%	22,0%	60,0%	100,0%	
	% within ΔΩΔΕΚΑΘΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	18,0%	22,0%	60,0%	100,0%	

Ο έλεγχος αυτός πραγματοποιήθηκε για να διαπιστωθεί αν υπάρχει σχέση μεταξύ της εκπαίδευσης και του φυσικού περιβάλλοντος της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής που να επηρεάζει την τουριστική κίνηση. Σε δείγμα n=300 ατόμων, το 36,0% που έχουν εκπαίδευση (Απόφοιτος Λυκείου και Απόφοιτος ΙΕΚ)

ανέφεραν ότι το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει πολύ ή πάρα πολύ την τουριστική κίνηση. Η πιθανότητα να έχουν εκπαίδευση (Απόφοιτος Δημοτικού και Απόφοιτος Γυμνασίου) και να απάντησαν ότι το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει πολύ την τουριστική κίνηση ανήλθε σε 56,3%. Επίσης η πιθανότητα από το σύνολο των ερωτηθέντων κάποιος να έχει εκπαίδευση (Απόφοιτος ΤΕΙ, Απόφοιτος ΑΕΙ, Απόφοιτος Μεταπτυχιακού και Απόφοιτος Διδακτορικού) και να απάντησε ότι το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχή δεν επηρεάζει καθόλου ή επηρεάζει πολύ λίγο την τουριστική κίνηση είναι 3,0%.

H0: Οι δυο μεταβλητές, η εκπαίδευση και το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζουν την τουριστική κίνηση και είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

H1: Οι δυο μεταβλητές, η εκπαίδευση και το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζουν την τουριστική κίνηση και είναι εξαρτημένες μεταξύ τους.

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,828 ^a	4	,019
Likelihood Ratio	12,526	4	,014
Linear-by-Linear Association	2,800	1	,094
N of Valid Cases	300		
a. 2 cells (18,2%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,88.			

Σύμφωνα με το test X^2 η τιμή του Pearson Chi-Square=11,828 ενώ το p-value=0,019 αυτό σημαίνει ότι σε επίπεδο σημαντικότητας 5% (sig=0,019<0,05) απορρίπτουμε την υπόθεση H0. Επομένως, οι δυο μεταβλητές, η εκπαίδευση και το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζουν την τουριστική κίνηση και είναι εξαρτημένες μεταξύ τους, οπότε συσχετίζονται.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΠΛΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ 9: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ-ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
ΜΕΤΑΞΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΓΙΑ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΜΕΛΕΤΩΝ

			ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝΑΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ			Total
			ΚΑΘΟΛΟΥ- ΛΙΓΗ	ΜΕΤΡΙΑ	ΠΟΛΥ- ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ	Count	8	4	4	16
		% within ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	50,0%	25,0%	25,0%	100,0%
		% within ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝ ΑΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	5,4%	4,2%	7,0%	5,3%
		% of Total	2,7%	1,3%	1,3%	5,3%
	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΙΕΚ	Count	106	49	33	188
		% within ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	56,4%	26,1%	17,6%	100,0%
		% within ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝ ΑΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	72,1%	51,0%	57,9%	62,7%
		% of Total	35,3%	16,3%	11,0%	62,7%
	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΤΕΙ- ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΑΕΙ- ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟΥ	Count	33	43	20	96
		% within ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	34,4%	44,8%	20,8%	100,0%
		% within ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝ ΑΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	22,4%	44,8%	35,1%	32,0%
		% of Total	11,0%	14,3%	6,7%	32,0%
Total	Count	147	96	57	300	
	% within ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	49,0%	32,0%	19,0%	100,0%	
	% within ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝ ΑΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	49,0%	32,0%	19,0%	100,0%	

Ο έλεγχος αυτός πραγματοποιήθηκε για να διαπιστωθεί αν υπάρχει σχέση μεταξύ της εκπαίδευσης και της συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών. Σε

δείγμα $n=300$ ατόμων, το 35,3% που έχουν εκπαίδευση (Απόφοιτος Λυκείου και Απόφοιτος ΙΕΚ) και δεν υπάρχει καθόλου ή λίγη συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών. Η πιθανότητα να έχουν εκπαίδευση (Απόφοιτος Δημοτικού και Απόφοιτος Γυμνασίου) και να απάντησαν ότι υπάρχει καθόλου ή λίγη συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών είναι 50,0%. Επίσης η πιθανότητα από το σύνολο των ερωτηθέντων κάποιος να έχει εκπαίδευση (Απόφοιτος ΤΕΙ, Απόφοιτος ΑΕΙ, Απόφοιτος Μεταπτυχιακού και Απόφοιτος Διδακτορικού) και να απάντησε ότι υπάρχει πολύ ή πάρα πολύ συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών είναι μόλις 6,7%.

H0: Οι δυο μεταβλητές, η εκπαίδευση και η ύπαρξη συνεργασίας μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών, είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

H1: Οι δυο μεταβλητές, η εκπαίδευση και η ύπαρξη συνεργασίας μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους.

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	14,189 ^a	4	,007
Likelihood Ratio	14,170	4	,007
Linear-by-Linear Association	4,192	1	,041
N of Valid Cases	300		
a. 1 cells (11,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,04.			

Σύμφωνα με το test X^2 η τιμή του Pearson Chi-Square=14,189 ενώ το p -value=0,007 αυτό σημαίνει ότι σε επίπεδο σημαντικότητας 5% ($\text{sig}=0,007<0,05$) απορρίπτουμε την υπόθεση H0. Επομένως, οι δυο μεταβλητές, η εκπαίδευση και η ύπαρξης συνεργασίας μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους, οπότε συσχετίζονται.

**ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΠΛΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ 10: ΗΛΙΚΙΑ-Η ΥΠΑΡΞΗ ΤΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΣΤΗ ΣΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ**

		ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ			Total	
		ΚΑΘΟΛΟΥ-ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΠΟΛΥ- ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ		
ΗΛΙΚΙΑ	18-25	Count	20	64	69	153
		% within ΗΛΙΚΙΑ	13,1%	41,8%	45,1%	100,0%
		% within ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	55,6%	68,8%	40,4%	51,0%
		% of Total	6,7%	21,3%	23,0%	51,0%
	26-35	Count	8	12	30	50
		% within ΗΛΙΚΙΑ	16,0%	24,0%	60,0%	100,0%
		% within ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	22,2%	12,9%	17,5%	16,7%
		% of Total	2,7%	4,0%	10,0%	16,7%
	36-45, 46- 55, 56-65, 66 και άνω	Count	8	17	72	97
		% within ΗΛΙΚΙΑ	8,2%	17,5%	74,2%	100,0%
		% within ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	22,2%	18,3%	42,1%	32,3%
		% of Total	2,7%	5,7%	24,0%	32,3%
Total	Count	36	93	171	300	
	% within ΗΛΙΚΙΑ	12,0%	31,0%	57,0%	100,0%	
	% within ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	12,0%	31,0%	57,0%	100,0%	

Ο έλεγχος αυτός πραγματοποιήθηκε για να διαπιστωθεί αν υπάρχει σχέση μεταξύ της ηλικίας των ερωτηθέντων και αν η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς. Σε δείγμα n=300 ατόμων, το 23,0% που έχουν ηλικία (18-25) και η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι πολύ ή πάρα πολύ γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς. Η πιθανότητα άτομα που έχουν ηλικία (26-35) και η ύπαρξη του Πανεπιστημίου να είναι πολύ ή πάρα πολύ γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς είναι 60,0%. Επίσης η πιθανότητα από το σύνολο των ερωτηθέντων κάποιος να έχει ηλικία (36-45, 46-55, 56-65, 66 και άνω) και να απάντησε ότι η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι καθόλου ή λίγο γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς είναι 2,7%.

H0: Οι δυο μεταβλητές, η ηλικία και η ύπαρξη του Πανεπιστημίου να είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς, είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

H1: Οι δυο μεταβλητές, η ηλικία και η ύπαρξη του Πανεπιστημίου να είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους.

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	23,143 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	23,627	4	,000
Linear-by-Linear Association	13,792	1	,000
N of Valid Cases	300		
a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,00.			

Σύμφωνα με το test X^2 η τιμή του Pearson Chi-Square=23,143 ενώ το p-value=0,000 αυτό σημαίνει ότι σε επίπεδο σημαντικότητας 5% (sig=0,000<0,05) απορρίπτουμε την υπόθεση H0. Επομένως, οι δυο μεταβλητές, η ηλικία και η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς, να είναι εξαρτημένες μεταξύ τους, οπότε συσχετίζονται.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΠΛΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ 11: ΗΛΙΚΙΑ-ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

		ΔΩΔΕΚΑΘΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ			Total	
		ΚΑΘΟΛΟΥ-ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΠΟΛΥ-ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ		
ΗΛΙΚΙΑ	18-25	Count	40	26	87	153
		% within ΗΛΙΚΙΑ	26,1%	17,0%	56,9%	100,0%
		% within ΔΩΔΕΚΑΘΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	74,1%	39,4%	48,3%	51,0%
		% of Total	13,3%	8,7%	29,0%	51,0%
	26-35	Count	6	13	31	50
		% within ΗΛΙΚΙΑ	12,0%	26,0%	62,0%	100,0%
		% within ΔΩΔΕΚΑΘΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	11,1%	19,7%	17,2%	16,7%
		% of Total	2,0%	4,3%	10,3%	16,7%

36-45, 46-55, 56-65, 66 και άνω	Count	8	27	62	97
	% within ΗΛΙΚΙΑ	8,2%	27,8%	63,9%	100,0%
	% within ΔΩΔΕΚΑΘΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	14,8%	40,9%	34,4%	32,3%
	% of Total	2,7%	9,0%	20,7%	32,3%
Total	Count	54	66	180	300
	% within ΗΛΙΚΙΑ	18,0%	22,0%	60,0%	100,0%
	% within ΔΩΔΕΚΑΘΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	18,0%	22,0%	60,0%	100,0%

Ο έλεγχος αυτός πραγματοποιήθηκε για να διαπιστωθεί αν υπάρχει σχέση μεταξύ της ηλικίας των ερωτηθέντων και αν το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει την τουριστική κίνηση. Σε δείγμα n=300 ατόμων, το 13,3% που έχουν ηλικία (18-25) και απάντησαν ότι το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει καθόλου ή λίγο την τουριστική κίνηση. Η πιθανότητα οι ερωτώμενοι να έχουν ηλικία (26-35) και να απάντησαν ότι το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει πολύ ή πάρα πολύ την τουριστική κίνηση είναι 62,0%. Επίσης η πιθανότητα από το σύνολο των ερωτηθέντων κάποιος να έχει ηλικία (36-45, 46-55, 56-65, 66 και άνω) και να απάντησε ότι το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει πολύ ή πάρα πολύ την τουριστική κίνηση είναι 20,7%.

H0: Οι δυο μεταβλητές, η ηλικία και το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει την τουριστική κίνηση, είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

H1: Οι δυο μεταβλητές, η ηλικία και το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει την τουριστική κίνηση, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους.

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	15,903 ^a	4	,003
Likelihood Ratio	16,657	4	,002
Linear-by-Linear Association	6,421	1	,011
N of Valid Cases	300		
a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 9,00.			

Σύμφωνα με το test X^2 η τιμή του Pearson Chi-Square=15,903 ενώ το p-value=0,003 αυτό σημαίνει ότι σε επίπεδο σημαντικότητας 5% (sig=0,003<0,05) απορρίπτουμε την υπόθεση H_0 . Επομένως, οι δυο μεταβλητές, η ηλικία και το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει την τουριστική κίνηση, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους, οπότε συσχετίζονται.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΠΛΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ 12: ΗΛΙΚΙΑ-ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΜΕΛΕΤΩΝ

		ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝΑΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ			Total	
		ΚΑΘΟΛΟΥ-ΛΙΓΗ	ΜΕΤΡΙΑ	ΠΟΛΥ-ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ		
ΗΛΙΚΙΑ	18-25	Count	92	33	28	153
		% within ΗΛΙΚΙΑ	60,1%	21,6%	18,3%	100,0%
		% within ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝΑΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	62,6%	34,4%	49,1%	51,0%
		% of Total	30,7%	11,0%	9,3%	51,0%
	26-35	Count	24	18	8	50
		% within ΗΛΙΚΙΑ	48,0%	36,0%	16,0%	100,0%
		% within ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝΑΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	16,3%	18,8%	14,0%	16,7%
		% of Total	8,0%	6,0%	2,7%	16,7%

36-45, 46-55, 56-65, 66 και άνω	Count	31	45	21	97
	% within ΗΛΙΚΙΑ	32,0%	46,4%	21,6%	100,0%
	% within ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝΑΘ_ΕΡΩΤΗΣΗ	21,1%	46,9%	36,8%	32,3%
	% of Total	10,3%	15,0%	7,0%	32,3%
Total	Count	147	96	57	300
	% within ΗΛΙΚΙΑ	49,0%	32,0%	19,0%	100,0%
	% within ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝΑΘ_ΕΡΩΤΗΣΗ	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	49,0%	32,0%	19,0%	100,0%

Ο έλεγχος αυτός πραγματοποιήθηκε για να διαπιστωθεί αν υπάρχει σχέση μεταξύ της ηλικίας των ερωτηθέντων και υπάρχει συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών. Σε δείγμα n=300 ατόμων, το 30,7% που έχουν ηλικία (18-25) και απάντησαν ότι συνεργασία δεν υπάρχει μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών. Η πιθανότητα που έχουν ηλικία (26-35) και υπάρχει ικανοποιητική συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών ανήλθε σε 36,0%. Επίσης η πιθανότητα από το σύνολο των ερωτηθέντων κάποιος να έχει ηλικία (36-45, 46-55, 56-65, 66 και άνω) και να απάντησε ότι υπάρχει πολύ ή πάρα πολύ μεγάλη συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών είναι 7,0%.

H0: Οι δυο μεταβλητές, η ηλικία και η συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών, είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

H1: Οι δυο μεταβλητές, η ηλικία και η συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους.

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	21,993 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	22,439	4	,000
Linear-by-Linear Association	9,759	1	,002
N of Valid Cases	300		
a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 9,50.			

Σύμφωνα με το test X^2 η τιμή του Pearson Chi-Square=21,993 ενώ το p-value=0,000 αυτό σημαίνει ότι σε επίπεδο σημαντικότητας 5% (sig=0,000<0,05) απορρίπτουμε την υπόθεση H_0 . Επομένως, οι δυο μεταβλητές, η ηλικία και να υπάρχει συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους, οπότε συσχετίζονται.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΠΛΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ 13: ΕΧΕΤΕ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΑΠΟ ΤΗ ΛΙΒΑΔΕΙΑ- Η ΥΠΑΡΞΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΣΤΗ ΣΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ

		ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ				
		ΚΑΘΟΛΟΥ-ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΠΟΛΥ-ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	Total	
ΕΧΕΤΕ_ΚΑΤΑΓΩΓΗ_ΑΠΟ_ΤΗΝ_ΛΙΒΑΔΕΙΑ	OXI	Count	29	69	100	198
		% within ΕΧΕΤΕ_ΚΑΤΑΓΩΓΗ_ΑΠΟ_ΤΗΝ_ΛΙΒΑΔΕΙΑ	14,6%	34,8%	50,5%	100,0%
		% within ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	80,6%	74,2%	58,5%	66,0%
		% of Total	9,7%	23,0%	33,3%	66,0%
	NAI	Count	7	24	71	102
		% within ΕΧΕΤΕ_ΚΑΤΑΓΩΓΗ_ΑΠΟ_ΤΗΝ_ΛΙΒΑΔΕΙΑ	6,9%	23,5%	69,6%	100,0%
		% within ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	19,4%	25,8%	41,5%	34,0%
		% of Total	2,3%	8,0%	23,7%	34,0%

Total	Count	36	93	171	300
	% within ΕΧΕΤΕ_ΚΑΤΑΓΩΓΗ_ ΑΠΟ_ΤΗΝ_ΛΙΒΑΔΕΙΑ	12,0%	31,0%	57,0%	100,0%
	% within ΠΡΩΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	12,0%	31,0%	57,0%	100,0%

Ο έλεγχος αυτός πραγματοποιήθηκε για να διαπιστωθεί αν υπάρχει σχέση μεταξύ του αν έχουν καταγωγή από τη Λιβαδειά και αν η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς. Σε δείγμα n=300 ατόμων, το 33,3% που δεν έχουν καταγωγή από τη Λιβαδειά η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι πολύ ή πάρα πολύ γνωστή. Η πιθανότητα από τους ερωτηθέντες που δεν έχουν καταγωγή από τη Λιβαδειά η ύπαρξη του Πανεπιστημίου να είναι πολύ και πάρα πολύ γνωστή ανέρχεται στο 50,5%. Επίσης η πιθανότητα από το σύνολο των ερωτηθέντων κάποιος να μην έχει καταγωγή από τη Λιβαδειά και να μην γνωρίζει την ύπαρξη του Πανεπιστημίου ανήλθε σε 9,7%.

H0: Οι δυο μεταβλητές, έχετε καταγωγή από τη Λιβαδειά και η ύπαρξη του Πανεπιστημίου να είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς, είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

H1: Οι δυο μεταβλητές, έχετε καταγωγή από τη Λιβαδειά και η ύπαρξη του Πανεπιστημίου να είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους.

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,491 ^a	2	,005
Likelihood Ratio	10,829	2	,004
Linear-by-Linear Association	9,949	1	,002
N of Valid Cases	300		
a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 12,24.			

Σύμφωνα με το test X^2 η τιμή του Pearson Chi-Square=10,491 ενώ το p-value=0,005 αυτό σημαίνει ότι σε επίπεδο σημαντικότητας 5% (sig=0,005<0,05)

απορρίπτουμε την υπόθεση Η0. Επομένως, οι δυο μεταβλητές, έχετε καταγωγή από τη Λιβαδειά και η ύπαρξη του Πανεπιστημίου να είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους, οπότε συσχετίζονται.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΠΛΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ 14: ΕΧΕΤΕ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΑΠΟ ΤΗ ΛΙΒΑΔΕΙΑ-ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

		ΔΩΔΕΚΑΘΗ ΕΡΩΤΗΣΗ				Total	
		ΚΑΘΟΛΟΥ-ΛΙΓΟ	ΜΕΤΡΙΑ	ΠΟΛΥ-ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ			
ΕΧΕΤΕ ΚΑΤΑΓΩΓΗ _ΑΠΟ_ΤΗΝ_ΛΙΒΑΔ ΕΙΑ	ΟΧΙ	Count	43	40	115	198	
		% within ΕΧΕΤΕ ΚΑΤΑΓΩΓΗ _ΑΠΟ_ΤΗΝ_ΛΙΒΑΔ ΕΙΑ	21,7%	20,2%	58,1%	100,0%	
		% within ΔΩΔΕΚΑΘΗ ΕΡΩΤΗ ΣΗ	79,6%	60,6%	63,9%	66,0%	
		% of Total	14,3%	13,3%	38,3%	66,0%	
	ΝΑΙ	Count	11	26	65	102	
		% within ΕΧΕΤΕ ΚΑΤΑΓΩΓΗ _ΑΠΟ_ΤΗΝ_ΛΙΒΑΔ ΕΙΑ	10,8%	25,5%	63,7%	100,0%	
		% within ΔΩΔΕΚΑΘΗ ΕΡΩΤΗ ΣΗ	20,4%	39,4%	36,1%	34,0%	
		% of Total	3,7%	8,7%	21,7%	34,0%	
	Total		Count	54	66	180	300
			% within ΕΧΕΤΕ ΚΑΤΑΓΩΓΗ _ΑΠΟ_ΤΗΝ_ΛΙΒΑΔ ΕΙΑ	18,0%	22,0%	60,0%	100,0%
% within ΔΩΔΕΚΑΘΗ ΕΡΩΤΗ ΣΗ			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
% of Total			18,0%	22,0%	60,0%	100,0%	

Ο έλεγχος αυτός πραγματοποιήθηκε για να διαπιστωθεί αν υπάρχει σχέση μεταξύ έχετε καταγωγή από τη Λιβαδειά και το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει την τουριστική κίνηση. Σε δείγμα $n=300$ ατόμων, το 14,3% που δεν έχουν καταγωγή από τη Λιβαδειά και το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει καθόλου ή λίγο την τουριστική κίνηση. Η πιθανότητα που δεν έχουν καταγωγή από τη Λιβαδειά και το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει παρά πολύ την τουριστική κίνηση είναι 58,1%. Επίσης η πιθανότητα από το σύνολο των ερωτηθέντων κάποιος να έχει καταγωγή από τη Λιβαδειά και το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει πολύ ή πάρα πολύ την τουριστική κίνηση είναι 21,7%.

H0: Οι δυο μεταβλητές, έχετε καταγωγή από τη Λιβαδειά και το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζουν την τουριστική κίνηση, είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

H1: Οι δυο μεταβλητές, έχετε καταγωγή από τη Λιβαδειά και το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζουν την τουριστική κίνηση, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους.

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,684 ^a	2	,038
Likelihood Ratio	6,065	2	,048
Linear-by-Linear Association	3,055	1	,080
N of Valid Cases	300		
a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 18,36.			

Σύμφωνα με το test X^2 η τιμή του Pearson Chi-Square=5,684 ενώ το p-value=0,038 αυτό σημαίνει ότι σε επίπεδο σημαντικότητας 5% (sig=0,038<0,05) απορρίπτουμε την υπόθεση H0. Επομένως, οι δυο μεταβλητές, έχετε καταγωγή από τη Λιβαδειά και το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής, επηρεάζουν την τουριστική κίνηση, οπότε συσχετίζονται.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΠΛΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ 15: ΕΧΕΤΕ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΑΠΟ ΤΗ ΛΙΒΑΔΕΙΑ-
ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΜΟΝΑΔΩΝ ΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΜΕΛΕΤΩΝ

		ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝΑΤΗ_ΕΡΩΤΗΣΗ			Total		
		ΚΑΘΟΛΟΥ- ΛΙΓΗ	ΜΕΤΡΙΑ	ΠΟΛΥ-ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ			
ΕΧΕΤΕ_ΚΑΤΑΓΩΓΗ _ΑΠΟ_ΤΗΝ_ΛΙΒΑΔ ΕΙΑ	ΟΧΙ	Count	111	50	37	198	
		% within ΕΧΕΤΕ_ΚΑΤΑΓΩΓΗ _ΑΠΟ_ΤΗΝ_ΛΙΒΑΔ ΕΙΑ	56,1%	25,3%	18,7%	100,0%	
		% within ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝΑΤΗ _ΕΡΩΤΗΣΗ	75,5%	52,1%	64,9%	66,0%	
		% of Total	37,0%	16,7%	12,3%	66,0%	
	ΝΑΙ	Count	36	46	20	102	
		% within ΕΧΕΤΕ_ΚΑΤΑΓΩΓΗ _ΑΠΟ_ΤΗΝ_ΛΙΒΑΔ ΕΙΑ	35,3%	45,1%	19,6%	100,0%	
		% within ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝΑΤΗ _ΕΡΩΤΗΣΗ	24,5%	47,9%	35,1%	34,0%	
		% of Total	12,0%	15,3%	6,7%	34,0%	
	Total		Count	147	96	57	300
			% within ΕΧΕΤΕ_ΚΑΤΑΓΩΓΗ _ΑΠΟ_ΤΗΝ_ΛΙΒΑΔ ΕΙΑ	49,0%	32,0%	19,0%	100,0%
		% within ΤΡΙΑΚΟΣΤΗΝΑΤΗ _ΕΡΩΤΗΣΗ	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
		% of Total	49,0%	32,0%	19,0%	100,0%	

Ο έλεγχος αυτός πραγματοποιήθηκε για να διαπιστωθεί αν υπάρχει σχέση μεταξύ έχετε καταγωγή από τη Λιβαδειά και υπάρχει συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και

αξιοποίησης μελετών. Σε δείγμα n=300 ατόμων, το 37,0% που δεν έχουν καταγωγή από τη Λιβαδειά απάντησαν ότι δεν υπάρχει καθόλου ή λίγη συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών. Η πιθανότητα οι ερωτηθέντες που δεν έχουν καταγωγή από τη Λιβαδειά απάντησαν ότι δεν υπάρχει συνεργασία καθόλου ή λίγο μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών ανέρχεται σε 56,1%. Επίσης η πιθανότητα από το σύνολο των ερωτηθέντων κάποιος να έχει καταγωγή από τη Λιβαδειά και να υπάρχει πολύ ή πάρα πολύ συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών είναι 6,7%.

H0: Οι δυο μεταβλητές, έχετε καταγωγή από τη Λιβαδειά και ύπαρξη συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών, είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

H1: Οι δυο μεταβλητές, έχετε καταγωγή από τη Λιβαδειά και ύπαρξη συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών, είναι εξαρτημένες μεταξύ τους.

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	14,240 ^a	2	,001
Likelihood Ratio	14,175	2	,001
Linear-by-Linear Association	5,349	1	,021
N of Valid Cases	300		
a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 19,38.			

Σύμφωνα με το test X^2 η τιμή του Pearson Chi-Square=14,240 ενώ το p-value=0,001 αυτό σημαίνει ότι σε επίπεδο σημαντικότητας 5% (sig=0,001<0,05) απορρίπτουμε την υπόθεση H0. Επομένως, οι δυο μεταβλητές, έχετε καταγωγή από τη Λιβαδειά και η ύπαρξη συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών, οπότε συσχετίζονται.

6.1.4 Η Λογιστική Παλινδρόμηση

Η λογιστική παλινδρόμηση (Logistic Regression) είναι μια μέθοδος πολυπαραγοντικής στατιστικής ανάλυσης που χρησιμοποιεί ένα σύνολο ανεξαρτητών μεταβλητών. Η λογιστική παλινδρόμηση εφαρμόζεται στις περιπτώσεις όπου η εξαρτημένη μεταβλητή παίρνει δυο τιμές: ναι-όχι, επιτυχία-αποτυχία, αποδοχή-απόρριψη κλπ. Οι ανεξάρτητες μεταβλητές μπορεί να είναι είτε συνεχείς είτε κατηγορικές. Σε κάθε ανάλυση εξετάζεται κατά πόσο μια μεταβλητή εξαρτημένη επηρεάζεται από μια άλλη ή περισσότερες άλλες ανεξάρτητες μεταβλητές. Όταν μια ποιοτική εξαρτημένη μεταβλητή με δυο πιθανά εξαγόμενα αποτελέσματα (0,1) εφαρμόζεται η λογιστική παλινδρόμηση. Έστω p δηλώνει την πιθανότητα να πραγματοποιηθεί ένα ενδεχόμενο, $1-p$ την πιθανότητα να μην πραγματοποιηθεί το ενδεχόμενο αυτό και $p/1-p$ είναι ο λόγος συμπληρωματικών πιθανοτήτων. Σε αυτήν την περίπτωση το μοντέλο που εφαρμόζεται είναι:

$$Y = \log(p) = \log(p/1-p) = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_nX_n + e_i$$

όπου:

a είναι ο σταθερός όρος

b_i εκφράζει τη μεταβολή της εξαρτημένης μεταβλητής, για κάθε μονάδα αύξησης της ανεξάρτητης μεταβλητής X_i , $i = (1, 2, \dots, n)$

ενώ e_i είναι τα κατάλοιπα, $i = (1, 2, \dots, n)$

Η λογιστική παλινδρόμηση χρησιμοποιεί τα odds και όχι τα ποσοστά. Τα odds είναι ο λόγος των πιθανοτήτων των δυο πιθανών αποτελεσμάτων του δείγματος που εξετάζει κάθε φορά ο εκάστοτε αναλυτής. Συνήθως τα odds περνούν τιμές ακέραιοι αριθμοί ή κλασματικοί, $\text{odds} = (p/1-p)$.

Από το R^2 καθορίζει πόσο καλά μια γραμμή παλινδρόμησης προσαρμόζει τα δεδομένα, δηλαδή το ποσοστό της συνολικής διασποράς Y που είναι δυνατόν να αποδοθεί στη γνώση του X . Οι τιμές που παίρνει R^2 είναι μεταξύ του μηδενός και του ένα. Όσο η τιμή πλησιάζει την μονάδα τόσο μεγαλύτερη μεταβλητότητα του Y ερμηνεύεται από την X μεταβλητή ενώ μικρές τιμές του R^2 σημαίνει ότι η μεταβλητή X δεν ερμηνεύει καθόλου τη μεταβλητότητα της Y . Αξίζει να αναφέρουμε ότι το R^2 ισούται με το τετράγωνο του συντελεστή συσχέτισης.

Το R^2 adjusted ονομάζουμε το συντελεστή προσδιορισμού προσαρμοσμένος σε βαθμούς ελευθερίας, προκειμένου να λαμβάνεται υπόψη ο αριθμός των παρατηρήσεων στο δείγμα σε σχέση με τον αριθμό των ανεξαρτήτων μεταβλητών που χρησιμοποιούνται.

Οι μεταβλητές που παρουσίαζαν στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ τους από τους πίνακες X^2 , αναλύθηκαν με τη βοήθεια της λογιστικής παλινδρόμησης με σκοπό να προσδιοριστεί το είδος της εξάρτησης μεταξύ των ανεξάρτητων μεταβλητών όσο και των εξαρτημένων. Η μέθοδος που χρησιμοποιούμε ονομάζεται Backward Wald με την οποία οι ανεξάρτητες μεταβλητές που δεν επηρεάζουν της απαντήσεις του δείγματος των ερωτηθέντων αφαιρούνται μια προς μια μέχρι να εντοπιστεί το καλύτερο μοντέλο για την ανάλυση μας.

Σκοπός των συγκεκριμένων παλινδρομήσεων είναι ο προσδιορισμός των επιδράσεων που έχουν ορισμένοι παράγοντες, όπως το φύλο, η εκπαίδευση, η ηλικία, το εισόδημα, η καταγωγή κλπ στις απαντήσεις των ερωτηθέντων του ερωτηματολογίου.

1^η παλινδρόμηση: Υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για τους παράγοντες που επηρεάζουν την ερώτηση «**Η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς**»

Μετά την εισαγωγή 11 μεταβλητών προέκυψε ότι η λογιστική παλινδρόμηση όπου η εξαρτημένη μεταβλητή εξαρτάται από τις ανεξάρτητες μεταβλητές («Άτομα μόνιμης κατοικίας στη Λιβαδειά», «Άτομα μόνιμης κατοικίας στην Αθήνα», «Άτομα μόνιμης κατοικίας Αλλού», από την «Ηλικία» και από το «Εισόδημα»).

Model Summary			
Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	205,089 ^a	,349	,394
a. Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than ,001.			

Variables in the Equation							
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step1 ^a	ΑΤΟΜΑ_ΜΟΝΙΜΗΣ_ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ_ΣΤΗ_ΛΙΒΑΔΕΙΑ	2,224	,670	11,016	1	,001	9,241
	ΑΤΟΜΑ_ΜΟΝΙΜΗΣ_ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ_ΣΤΗΝ_ΑΘΗΝΑ	,717	,463	2,399	1	,021	2,047
	ΑΤΟΜΑ_ΜΟΝΙΜΗΣ_ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ_ΑΛΛΟΥ	,740	,465	2,537	1	,011	2,097
	ΗΛΙΚΙΑ	-,525	,352	2,225	1	,036	,591
	ΕΙΣΟΔΗΜΑ	-,288	,247	1,360	1	,073	,750
	Constant	2,422	,681	12,669	1	,000	11,273
a. Variable(s) entered on step 1: ΑΤΟΜΑ_ΜΟΝΙΜΗΣ_ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ_ΣΤΗ_ΛΙΒΑΔΕΙΑ, ΑΤΟΜΑ_ΜΟΝΙΜΗΣ_ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ_ΣΤΗΝ_ΑΘΗΝΑ, ΑΤΟΜΑ_ΜΟΝΙΜΗΣ_ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ_ΑΛΛΟΥ, ΗΛΙΚΙΑ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΕΙΣΟΔΗΜΑ.							

$$H_0: b_0=b_1=b_2=b_3=b_4=b_5=0$$

$$H_1: b_0 \neq b_1 \neq b_2 \neq b_3 \neq b_4 \neq b_5 \neq 0$$

Από R^2 προκύπτει ότι οι ανεξάρτητες μεταβλητές ερμηνεύουν το 39,4% της εξαρτημένης μεταβλητής.

Η εξίσωση παλινδρόμησης είναι η εξής:

$$Y = 2,422 + 2,224 X_1 + 0,717 X_2 + 0,740 X_3 - 0,525 X_4 - 0,288 X_5$$

όπου Y: Η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς

X₁: Άτομα μόνιμης κατοικίας στη Λιβαδειά

X₂: Άτομα μόνιμης κατοικίας στην Αθήνα

X₃: Άτομα μόνιμης κατοικίας Αλλού

X₄: Ηλικία

X₅: Εισόδημα

Η μεταβλητή «Άτομα μόνιμης κατοικίας στη Λιβαδειά», παίρνει τιμές από 1 για όσους είναι μόνιμοι κάτοικοι στη Λιβαδειά και 0 όσοι δεν είναι μόνιμοι κάτοικοι ο συντελεστής αυτής είναι 2,224 που σημαίνει κάθε αύξηση της τιμής αυτής έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση κατά 2,224 μονάδες της άποψης ότι η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς.

Η μεταβλητή «Άτομα μόνιμης κατοικίας στην Αθήνα», παίρνει τιμές από 1 για όσους είναι μόνιμοι κάτοικοι στην Αθήνα και 0 όσοι δεν είναι μόνιμοι κάτοικοι ο συντελεστής αυτής είναι 0,717 που σημαίνει κάθε αύξηση της τιμής αυτής έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση κατά 0,717 μονάδες της άποψης ότι η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς.

Η μεταβλητή «Άτομα μόνιμης κατοικίας Άλλού», παίρνει τιμές από 0 έως 1 για κάθε επιλογή μετά την ομαδοποίηση (Θεσσαλονίκη, Ηράκλειο, Πάτρα, Άλλο) παίρνει τιμή 1 ενώ τιμή 0 για (Αθήνα και Λιβαδειά) σύμφωνα με το ερωτηματολόγιο και ο συντελεστής αυτής είναι 0,740 που σημαίνει κάθε αύξηση της τιμής αυτής έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση κατά 0,740 μονάδες της άποψης ότι η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς.

Η μεταβλητή «Ηλικία», παίρνει τιμές από 1 έως 3 για κάθε επιλογή μετά την ομαδοποίηση 18-25, 26-35, 36 και άνω ενώ ο συντελεστής αυτής είναι 0,525 που σημαίνει κάθε αύξηση της τιμής αυτής έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση κατά 0,525 μονάδες της άποψης ότι η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς.

Η μεταβλητή «Εισόδημα», παίρνει τιμές από 1 έως 3 για κάθε επιλογή μετά την ομαδοποίηση 100-200€, 201-500, 501 και άνω ενώ ο συντελεστής αυτής είναι 0,288 που σημαίνει κάθε αύξηση της τιμής αυτής έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση κατά 0,288 μονάδες της άποψης ότι η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς.

Για την b_0 μεταβλητή το $P\text{-value}=0,000<0,10$ άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση που σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική συσχέτιση της εξαρτημένης μεταβλητής με μια τουλάχιστον ανεξάρτητη μεταβλητή, δηλαδή ένας τουλάχιστον από τους συντελεστές είναι διάφορος του μηδενός για διάστημα εμπιστοσύνης 90%. Για την b_1 μεταβλητή το $P\text{-value}=0,001<0,10$ επομένως απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική συσχέτιση της εξαρτημένης μεταβλητής με μια τουλάχιστον ανεξάρτητη μεταβλητή, δηλαδή ένας τουλάχιστον από τους συντελεστές

είναι διάφορος του μηδενός. Για την b_2 μεταβλητή το $P\text{-value}=0,021<0,10$ επομένως απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική συσχέτιση της εξαρτημένης μεταβλητής με μια τουλάχιστον ανεξάρτητη μεταβλητή, δηλαδή ένας τουλάχιστον από τους συντελεστές είναι διάφορος του μηδενός. Για την b_3 μεταβλητή το $P\text{-value}=0,011<0,10$ επομένως απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική συσχέτιση της εξαρτημένης μεταβλητής με μια τουλάχιστον ανεξάρτητη μεταβλητή, δηλαδή ένας τουλάχιστον από τους συντελεστές είναι διάφορος του μηδενός. Για την b_4 μεταβλητή το $P\text{-value}=0,036<0,10$ επομένως απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική συσχέτιση της εξαρτημένης μεταβλητής με μια τουλάχιστον ανεξάρτητη μεταβλητή, δηλαδή ένας τουλάχιστον από τους συντελεστές είναι διάφορος του μηδενός. Για την b_5 μεταβλητή το $P\text{-value}=0,073<0,10$ επομένως απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική συσχέτιση της εξαρτημένης μεταβλητής με μια τουλάχιστον ανεξάρτητη μεταβλητή, δηλαδή ένας τουλάχιστον από τους συντελεστές είναι διάφορος του μηδενός.

Το τυπικό σφάλμα (Standard Error) έχει τιμή 0,670 ενώ Wald είναι η στατιστική συνάρτηση η οποία ελέγχει τη σημαντικότητα της κάθε μεταβλητής στο μοντέλο η οποία έχει τιμή 11,016 το οποίο υπολογίζεται από την τιμή του b διά το Standard Error της b και όλο αυτό στο τετράγωνο σε απόλυτες τιμές και μας δείχνει κατά πόσο το b που ισούται με 2,224 και διαφέρει σημαντικά από το μηδέν. Ο δείκτης σημαντικότητας $P\text{-value}$ του Wald δείχνει κατά πόσο η προβλεπτική μεταβλητή είναι στατιστικά σημαντική αν όμως η τιμή του b είναι αρκετά υψηλή τότε θεωρείται σημαντική ακόμη και αν το $P\text{-value}$ είναι μεγαλύτερο του 0,10. $Wald_1 = (b/S.E. \text{ του } b)^2 = (2,224/0,670)^2 = 11,016$ και συγκρίνεται με μια X^2 κατανομή με 1 βαθμό ελευθερίας (df). Να αναφέρουμε εδώ ότι όσο πιο μεγάλη είναι η τιμή Wald τόσο πιο «σημαντική» είναι η μεταβλητή. Τα $odds = e^{2,422 + 2,224X_1 + 0,717X_2 + 0,740X_3 - 0,525X_4 - 0,288X_5}$ αν οι μεταβλητές Άτομα μόνιμης κατοικίας Λιβαδειά, Άτομα μόνιμης κατοικίας Αθήνα, Άτομα μόνιμης κατοικίας Άλλο, η Ηλικία και το Εισόδημα ισούται με το μηδέν ($X_1=X_2=X_3=X_4=X_5=0$) τότε $odds = e^{2,422} = 11,273 = \text{Exp}(b_0)$.

Γενικά ότι μια αύξηση των ατόμων που έχουν μόνιμη κατοικία την πόλη της Λιβαδειάς (ανεξάρτητη μεταβλητή X_1) έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της πιθανότητας να συμβεί ότι η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς (εξαρτημένη μεταβλητή Y) κατά $9,241 = \text{Exp}(B_1)$ για διάστημα εμπιστοσύνης 90%. Μια αύξηση των ατόμων που έχουν μόνιμη κατοικία

την πόλη της Αθήνας (ανεξάρτητη μεταβλητή X_2) έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της πιθανότητας να συμβεί ότι η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς (εξαρτημένη μεταβλητή Y) κατά $2,047 = \text{Exp}(B_2)$. Μια αύξηση των ατόμων που έχουν μόνιμη κατοικία την πόλη (Θεσσαλονίκη, Ηράκλειο, Πάτρα, Άλλο) ανεξάρτητη μεταβλητή X_3 έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της πιθανότητας να συμβεί ότι η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς (εξαρτημένη μεταβλητή Y) κατά $2,097 = \text{Exp}(B_3)$. Μια αύξηση της Ηλικίας (ανεξάρτητη μεταβλητή X_4) έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της πιθανότητας να συμβεί ότι η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς (εξαρτημένη μεταβλητή Y) κατά $0,591 = \text{Exp}(B_4)$. Μια αύξηση του Εισοδήματος (ανεξάρτητη μεταβλητή X_5) έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της πιθανότητας να συμβεί ότι η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς (εξαρτημένη μεταβλητή Y) κατά $0,750 = \text{Exp}(B_5)$.

2^η παλινδρόμηση: Υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για τους παράγοντες που επηρεάζουν την ερώτηση «**Το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει την τουριστική κίνηση**»
 Μετά την εισαγωγή 11 μεταβλητών προέκυψε ότι η λογιστική παλινδρόμηση όπου η εξαρτημένη μεταβλητή εξαρτάται από τις ανεξάρτητες μεταβλητές («Εργαζόμενοι Δημοσίου τομέα», «Εργαζόμενοι Ιδιωτικού τομέα», «Αριθμός εργαζομένων Αλλού», από την «Ηλικία» και από το «Εισόδημα»).

Model Summary			
Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	260,590 ^a	,471	,417
a. Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than ,001.			

Variables in the Equation							
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ_ΔΗΜΟΣΙΟΥ_ΤΟΜΕΑ	,816	,617	1,749	1	,086	2,262
	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ_ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ_ΤΟΜΕΑ	1,299	,568	5,226	1	,022	3,666
	ΑΡΙΘΜΟΣ_ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ_ΑΛΛΟΥ	,483	,702	,474	1	,056	1,621
	ΗΛΙΚΙΑ	,298	,251	1,407	1	,036	1,347
	ΕΙΣΟΔΗΜΑ	,175	,202	,752	1	,073	1,192
	Constant	,314	,503	,391	1	,032	1,369

a. Variable(s) entered on step 1: ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ_ΔΗΜΟΣΙΟΥ_ΤΟΜΕΑ, ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ_ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ_ΤΟΜΕΑ, ΑΡΙΘΜΟΣ_ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ_ΑΛΛΟΥ, ΗΛΙΚΙΑ, ΕΙΣΟΔΗΜΑ.

$$H_0: b_0=b_1=b_2=b_3=b_4=b_5=0$$

$$H_1: b_0 \neq b_1 \neq b_2 \neq b_3 \neq b_4 \neq b_5 \neq 0$$

Από R^2 προκύπτει ότι οι ανεξάρτητες μεταβλητές ερμηνεύουν το 41,7% της εξαρτημένης μεταβλητής.

Η εξίσωση παλινδρόμησης είναι η εξής:

$$Y = 0,314 + 0,816 X_1 + 1,299 X_2 + 0,483 X_3 + 0,298 X_4 + 0,175 X_5$$

όπου Y: Το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει την τουριστική κίνηση

X₁: Εργαζόμενοι Δημοσίου τομέα

X₂: Εργαζόμενοι Ιδιωτικού τομέα

X₃: Αριθμός εργαζομένων Αλλού

X₄: Ηλικία

X₅: Εισόδημα

Η μεταβλητή «Εργαζόμενοι Δημοσίου τομέα», παίρνει τιμές από 0 έως 1 για κάθε επιλογή μετά την ομαδοποίηση (Καθηγητής/Δάσκαλος-Κληρικός-Δημόσιος

Υπάλληλος) παίρνει τιμή 1 ενώ τιμή 0 για (Ελεύθερος Επαγγελματίας-Ιδιωτικός Υπάλληλος-Γεωργός/Κτηνοτρόφος-Συνταξιούχος-Οικιακά-Φοιτητής/Φοιτήτρια-Άλλο) σύμφωνα με το ερωτηματολόγιο και ο συντελεστής αυτής είναι 0,816 που σημαίνει κάθε αύξηση της τιμής αυτής έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση κατά 0,590 μονάδες της άποψης ότι το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει την τουριστική κίνηση.

Η μεταβλητή «Εργαζόμενοι Ιδιωτικού τομέα», παίρνει τιμές από 0 έως 1 για κάθε επιλογή μετά την ομαδοποίηση (Ελεύθερος Επαγγελματίας-Ιδιωτικός Υπάλληλος-Γεωργός/Κτηνοτρόφος) παίρνει τιμή 1 ενώ τιμή 0 για (Καθηγητής/Δάσκαλος-Κληρικός-Δημόσιος Υπάλληλος-Συνταξιούχος-Οικιακά-Φοιτητής/Φοιτήτρια-Άλλο) σύμφωνα με το ερωτηματολόγιο και ο συντελεστής αυτής είναι 1,299 που σημαίνει κάθε αύξηση της τιμής αυτής έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση κατά 1,299 μονάδες της άποψης ότι το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει την τουριστική κίνηση.

Η μεταβλητή «Αριθμός εργαζομένων Αλλού», παίρνει τιμές από 0 έως 1 για κάθε επιλογή μετά την ομαδοποίηση (Συνταξιούχος-Οικιακά-Φοιτητής/Φοιτήτρια-Άλλο) παίρνει τιμή 1 ενώ τιμή 0 για (Καθηγητής/Δάσκαλος-Κληρικός-Δημόσιος Υπάλληλος-Ελεύθερος Επαγγελματίας-Ιδιωτικός Υπάλληλος και Γεωργός/Κτηνοτρόφος) σύμφωνα με το ερωτηματολόγιο και ο συντελεστής αυτής είναι 0,483 που σημαίνει κάθε αύξηση της τιμής αυτής έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση κατά 0,483 μονάδες της άποψης ότι το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει την τουριστική κίνηση.

Η μεταβλητή «Ηλικία», παίρνει τιμές από 1 έως 3 για κάθε επιλογή μετά την ομαδοποίηση 18-25, 26-35, 36 και άνω ενώ ο συντελεστής αυτής είναι 0,298 που σημαίνει κάθε αύξηση της τιμής αυτής έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση κατά 0,298 μονάδες της άποψης ότι το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει την τουριστική κίνηση.

Η μεταβλητή «Εισόδημα», παίρνει τιμές από 1 έως 3 για κάθε επιλογή μετά την ομαδοποίηση 100-200€, 201-500, 501 και άνω ενώ ο συντελεστής αυτής είναι 0,175 που σημαίνει κάθε αύξηση της τιμής αυτής έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση κατά 0,175 μονάδες της άποψης ότι το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει την τουριστική κίνηση.

Για την b_0 μεταβλητή το $P\text{-value}=0,086<0,10$ άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση που σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική συσχέτιση της εξαρτημένης μεταβλητής με μια τουλάχιστον ανεξάρτητη μεταβλητή, δηλαδή ένας τουλάχιστον από τους συντελεστές είναι διάφορος του μηδενός για διάστημα εμπιστοσύνης 90%. Για την b_1 μεταβλητή το $P\text{-value}=0,022<0,10$ επομένως απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική συσχέτιση της εξαρτημένης μεταβλητής με μια τουλάχιστον ανεξάρτητη μεταβλητή, δηλαδή ένας τουλάχιστον από τους συντελεστές είναι διάφορος του μηδενός. Για την b_2 μεταβλητή το $P\text{-value}=0,056<0,10$ επομένως απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική συσχέτιση της εξαρτημένης μεταβλητής με μια τουλάχιστον ανεξάρτητη μεταβλητή, δηλαδή ένας τουλάχιστον από τους συντελεστές είναι διάφορος του μηδενός. Για την b_3 μεταβλητή το $P\text{-value}=0,036<0,10$ επομένως απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική συσχέτιση της εξαρτημένης μεταβλητής με μια τουλάχιστον ανεξάρτητη μεταβλητή, δηλαδή ένας τουλάχιστον από τους συντελεστές είναι διάφορος του μηδενός. Για την b_4 μεταβλητή το $P\text{-value}=0,073<0,10$ επομένως απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική συσχέτιση της εξαρτημένης μεταβλητής με μια τουλάχιστον ανεξάρτητη μεταβλητή, δηλαδή ένας τουλάχιστον από τους συντελεστές είναι διάφορος του μηδενός. Για την b_5 μεταβλητή το $P\text{-value}=0,032<0,10$ επομένως απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική συσχέτιση της εξαρτημένης μεταβλητής με μια τουλάχιστον ανεξάρτητη μεταβλητή, δηλαδή ένας τουλάχιστον από τους συντελεστές είναι διάφορος του μηδενός.

Το τυπικό σφάλμα (Standard Error) έχει τιμή 0,617 ενώ Wald είναι η στατιστική συνάρτηση η οποία ελέγχει τη σημαντικότητα της κάθε μεταβλητής στο μοντέλο η οποία έχει τιμή 1,749 το οποίο υπολογίζεται από την τιμή του b διά το Standard Error της b και όλο αυτό στο τετράγωνο σε απόλυτες τιμές και μας δείχνει κατά πόσο το b που ισούται με 0,816 και διαφέρει σημαντικά από το μηδέν. Ο δείκτης σημαντικότητας $P\text{-value}$ του Wald δείχνει κατά πόσο η προβλεπτική μεταβλητή είναι στατιστικά σημαντική αν όμως η τιμή του b είναι αρκετά υψηλή τότε θεωρείται σημαντική ακόμη και αν το $P\text{-value}$ είναι μεγαλύτερο του 0,10. $Wald_1 = (b/S.E. \text{ του } b)^2 = (0,816/0,617)^2 = 1,749$ και συγκρίνεται με μια X^2 κατανομή με 1 βαθμό ελευθερίας (df). Να αναφέρουμε εδώ ότι όσο πιο μεγάλη είναι η τιμή Wald τόσο πιο «σημαντική» είναι η μεταβλητή. Τα $odds = e^{0,314 + 0,816X_1 + 1,299X_2 + 0,483X_3 + 0,298X_4 - 0,175X_5}$ αν οι μεταβλητές Δημοσίου τομέα

εργαζόμενοι, Ιδιωτικού τομέα εργαζόμενοι, Αριθμός εργαζομένων Άλλο, η Ηλικία και το Εισόδημα ισούνται με το μηδέν ($X_1=X_2=X_3=X_4=X_5=0$) τότε $odds=e^{0,314}=1,368=Exp(b_0)$.

Γενικά ότι μια αύξηση του αριθμού των εργαζομένων που εργάζονται στο Δημόσιο τομέα (ανεξάρτητη μεταβλητή X_1) έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της πιθανότητας να συμβεί ότι το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει την τουριστική κίνηση (εξαρτημένη μεταβλητή Y) κατά $2,262=Exp(B_1)$ για διάστημα εμπιστοσύνης 90%. Μια αύξηση του αριθμού των εργαζομένων που εργάζονται στον Ιδιωτικό τομέα (ανεξάρτητη μεταβλητή X_2) έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της πιθανότητας να συμβεί ότι το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει την τουριστική κίνηση (εξαρτημένη μεταβλητή Y) κατά $3,666=Exp(B_2)$. Μια αύξηση του αριθμού των εργαζομένων που δεν εργάζονται ούτε στον Δημόσιο τομέα ούτε στον Ιδιωτικό τομέα (ανεξάρτητη μεταβλητή X_3) έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της πιθανότητας να συμβεί ότι το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει την τουριστική κίνηση (εξαρτημένη μεταβλητή Y) κατά $1,621=Exp(B_3)$. Μια αύξηση της Ηλικίας (ανεξάρτητη μεταβλητή X_4) έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της πιθανότητας να συμβεί ότι το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει την τουριστική κίνηση (εξαρτημένη μεταβλητή Y) κατά $1,347=Exp(B_4)$. Μια αύξηση του Εισοδήματος (ανεξάρτητη μεταβλητή X_5) έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της πιθανότητας να συμβεί ότι το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει την τουριστική κίνηση (εξαρτημένη μεταβλητή Y) κατά $1,192=Exp(B_5)$.

3^η παλινδρόμηση: Υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για τους παράγοντες που επηρεάζουν την ερώτηση **«Υπάρχει συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών»**

Μετά την εισαγωγή 11 μεταβλητών προέκυψε ότι η λογιστική παλινδρόμηση όπου η εξαρτημένη μεταβλητή εξαρτάται από τις ανεξάρτητες μεταβλητές («Εργαζόμενοι Δημοσίου τομέα», «Εργαζόμενοι Ιδιωτικού τομέα», «Αριθμός εργαζομένων Άλλού», από την «Εκπαίδευση» και από την «Ηλικία»).

Model Summary			
Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	387,890 ^a	,389	,318
a. Estimation terminated at iteration number 3 because parameter estimates changed by less than ,001.			

Variables in the Equation							
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ_ΔΗΜΟΣΙΟΥ_ΤΟΜΕΑ	,737	,414	3,174	1	,075	2,090
	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ_ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ_ΤΟΜΕΑ	,717	,344	4,328	1	,037	2,048
	ΑΡΙΘΜΟΣ_ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ_ΑΛΛΟΥ	,724	,415	3,044	1	,081	2,062
	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	,389	,228	2,907	1	,088	1,476
	ΗΛΙΚΙΑ	,261	,177	2,173	1	,040	1,298
	Constant	-1,610	,533	9,129	1	,003	,200
a. Variable(s) entered on step 1: ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ_ΔΗΜΟΣΙΟΥ_ΤΟΜΕΑ, ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ_ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ_ΤΟΜΕΑ, ΑΡΙΘΜΟΣ_ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ_ΑΛΛΟΥ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΗΛΙΚΙΑ.							

$$H_0: b_0=b_1=b_2=b_3=b_4=b_5=0$$

$$H_1: b_0 \neq b_1 \neq b_2 \neq b_3 \neq b_4 \neq b_5 \neq 0$$

Από R^2 προκύπτει ότι οι ανεξάρτητες μεταβλητές ερμηνεύουν το 31,8% της εξαρτημένης μεταβλητής.

Η εξίσωση παλινδρόμησης είναι η εξής:

$$Y = -1,610 + 0,737 X_1 + 0,717 X_2 + 0,724 X_3 + 0,389 X_4 + 0,261 X_5$$

όπου: Y: Υπάρχει συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών

X₁: Εργαζόμενοι Δημοσίου τομέα

X₂: Εργαζόμενοι Ιδιωτικού τομέα

X₃: Αριθμός εργαζομένων Αλλού

X₄: Εκπαίδευση

X₅: Ηλικία

Η μεταβλητή «Εργαζόμενοι Δημοσίου τομέα», παίρνει τιμές από 0 έως 1 για κάθε επιλογή μετά την ομαδοποίηση (Καθηγητής/Δάσκαλος-Κληρικός-Δημόσιος Υπάλληλος) παίρνει τιμή 1 ενώ τιμή 0 για (Ελεύθερος Επαγγελματίας-Ιδιωτικός Υπάλληλος-Γεωργός/Κτηνοτρόφος-Συνταξιούχος-Οικιακά-Φοιτητής/Φοιτήτρια-Άλλο) σύμφωνα με το ερωτηματολόγιο και ο συντελεστής αυτής είναι 0,737 που σημαίνει κάθε αύξηση της τιμής αυτής έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση κατά 0,737 μονάδες της άποψης ότι υπάρχει συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών.

Η μεταβλητή «Εργαζόμενοι Ιδιωτικού τομέα», παίρνει τιμές από 0 έως 1 για κάθε επιλογή μετά την ομαδοποίηση (Ελεύθερος Επαγγελματίας-Ιδιωτικός Υπάλληλος-Γεωργός/Κτηνοτρόφος) παίρνει τιμή 1 ενώ τιμή 0 για (Καθηγητής/Δάσκαλος-Κληρικός-Δημόσιος Υπάλληλος-Συνταξιούχος-Οικιακά-Φοιτητής/Φοιτήτρια-Άλλο) σύμφωνα με το ερωτηματολόγιο και ο συντελεστής αυτής είναι 0,717 που σημαίνει κάθε αύξηση της τιμής αυτής έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση κατά 0,717 μονάδες της άποψης ότι υπάρχει συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών.

Η μεταβλητή «Αριθμός εργαζομένων Αλλού», παίρνει τιμές από 0 έως 1 για κάθε επιλογή μετά την ομαδοποίηση (Συνταξιούχος-Οικιακά-Φοιτητής/Φοιτήτρια-Άλλο) παίρνει τιμή 1 ενώ τιμή 0 για (Καθηγητής/Δάσκαλος-Κληρικός-Δημόσιος Υπάλληλος-Ελεύθερος Επαγγελματίας-Ιδιωτικός Υπάλληλος και Γεωργός/Κτηνοτρόφος) σύμφωνα με το ερωτηματολόγιο και ο συντελεστής αυτής είναι 0,724 που σημαίνει κάθε αύξηση της τιμής αυτής έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση κατά 0,724 μονάδες της άποψης ότι υπάρχει συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών.

Η μεταβλητή «Εκπαίδευση», παίρνει τιμές από 1 έως 3 για κάθε επιλογή μετά την ομαδοποίηση (Απόφοιτος Δημοτικού-Απόφοιτος Γυμνασίου), (Απόφοιτος Λυκείου-Απόφοιτος ΙΕΚ), (Απόφοιτος ΤΕΙ - Απόφοιτος ΑΕΙ - Απόφοιτος

Μεταπτυχιακού-Απόφοιτος Διδακτορικού) ενώ ο συντελεστής αυτής είναι 0,389 που σημαίνει κάθε αύξηση της τιμής αυτής έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση κατά 0,389 μονάδες της άποψης ότι υπάρχει συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών.

Η μεταβλητή «Ηλικία», παίρνει τιμές από 1 έως 3 για κάθε επιλογή μετά την ομαδοποίηση 18-25, 26-35, 36 και άνω ενώ ο συντελεστής αυτής είναι 0,261 που σημαίνει κάθε αύξηση της τιμής αυτής έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση κατά 0,261 μονάδες της άποψης ότι υπάρχει συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών.

Για την b_0 μεταβλητή το $P\text{-value}=0,003<0,10$ άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση που σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική συσχέτιση της εξαρτημένης μεταβλητής με μια τουλάχιστον ανεξάρτητη μεταβλητή, δηλαδή ένας τουλάχιστον από τους συντελεστές είναι διάφορος του μηδενός για διάστημα εμπιστοσύνης 90%. Για την b_1 μεταβλητή το $P\text{-value}=0,075<0,10$ επομένως απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική συσχέτιση της εξαρτημένης μεταβλητής με μια τουλάχιστον ανεξάρτητη μεταβλητή, δηλαδή ένας τουλάχιστον από τους συντελεστές είναι διάφορος του μηδενός. Για την b_2 μεταβλητή το $P\text{-value}=0,037<0,10$ επομένως απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική συσχέτιση της εξαρτημένης μεταβλητής με μια τουλάχιστον ανεξάρτητη μεταβλητή, δηλαδή ένας τουλάχιστον από τους συντελεστές είναι διάφορος του μηδενός. Για την b_3 μεταβλητή το $P\text{-value}=0,081<0,10$ επομένως απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική συσχέτιση της εξαρτημένης μεταβλητής με μια τουλάχιστον ανεξάρτητη μεταβλητή, δηλαδή ένας τουλάχιστον από τους συντελεστές είναι διάφορος του μηδενός. Για την b_4 μεταβλητή το $P\text{-value}=0,088<0,10$ επομένως απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική συσχέτιση της εξαρτημένης μεταβλητής με μια τουλάχιστον ανεξάρτητη μεταβλητή, δηλαδή ένας τουλάχιστον από τους συντελεστές είναι διάφορος του μηδενός. Για την b_5 μεταβλητή το $P\text{-value}=0,040<0,10$ επομένως απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση σημαίνει ότι υπάρχει γραμμική συσχέτιση της εξαρτημένης μεταβλητής με μια τουλάχιστον ανεξάρτητη μεταβλητή, δηλαδή ένας τουλάχιστον από τους συντελεστές είναι διάφορος του μηδενός.

Το τυπικό σφάλμα (Standard Error) έχει τιμή 0,414 ενώ Wald είναι η στατιστική συνάρτηση η οποία ελέγχει τη σημαντικότητα της κάθε μεταβλητής στο

μοντέλο η οποία έχει τιμή 3,174 το οποίο υπολογίζεται από την τιμή του b διά το Standard Error της b και όλο αυτό στο τετράγωνο σε απόλυτες τιμές και μας δείχνει κατά πόσο το b που ισούται με 0,737 και διαφέρει σημαντικά από το μηδέν. Ο δείκτης σημαντικότητας P-value του Wald δείχνει κατά πόσο η προβλεπτική μεταβλητή είναι στατιστικά σημαντική αν όμως η τιμή του b είναι αρκετά υψηλή τότε θεωρείται σημαντική ακόμη και αν το P-value είναι μεγαλύτερο του 0,10. $Wald_1 = (b/S.E. \text{ του } b)^2 = (0,737/0,414)^2 = 3,174$ και συγκρίνεται με μια X^2 κατανομή με 1 βαθμό ελευθερίας (df). Να αναφέρουμε εδώ ότι όσο πιο μεγάλη είναι η τιμή Wald τόσο πιο «σημαντική» είναι η μεταβλητή. Τα $odds = e^{-1,610 + 0,737X_1 + 0,717X_2 + 0,724X_3 + 0,389X_4 - 0,261X_5}$ αν οι μεταβλητές Δημοσίου τομέα εργαζόμενοι, Ιδιωτικού τομέα εργαζόμενοι, Αριθμός εργαζομένων Άλλο, Εκπαίδευση και η Ηλικία ισούται με το μηδέν ($X_1 = X_2 = X_3 = X_4 = X_5 = 0$) τότε $odds = e^{-1,610} = 0,200 = \text{Exp}(b_0)$.

Γενικά ότι μια αύξηση του αριθμού των εργαζομένων που εργάζονται στο Δημόσιο τομέα (ανεξάρτητη μεταβλητή X_1) έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της πιθανότητας να συμβεί ότι υπάρχει συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών (εξαρτημένη μεταβλητή Y) κατά $2,090 = \text{Exp}(B_1)$ για διάστημα εμπιστοσύνης 90%. Μια αύξηση του αριθμού των εργαζομένων που εργάζονται στον Ιδιωτικό τομέα (ανεξάρτητη μεταβλητή X_2) έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της πιθανότητας να συμβεί ότι υπάρχει συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών (εξαρτημένη μεταβλητή Y) κατά $2,048 = \text{Exp}(B_2)$. Μια αύξηση του αριθμού των εργαζομένων που δεν εργάζονται ούτε στο Δημόσιο τομέα ούτε στον Ιδιωτικό τομέα (ανεξάρτητη μεταβλητή X_3) έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της πιθανότητας να συμβεί ότι υπάρχει συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών (εξαρτημένη μεταβλητή Y) κατά $2,062 = \text{Exp}(B_3)$. Μια αύξηση της Εκπαίδευσης (ανεξάρτητη μεταβλητή X_4) έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της πιθανότητας να συμβεί ότι υπάρχει συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών (εξαρτημένη μεταβλητή Y) κατά $1,476 = \text{Exp}(B_4)$. Μια αύξηση της Ηλικίας (ανεξάρτητη μεταβλητή X_5) έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της πιθανότητας να συμβεί ότι υπάρχει συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών (εξαρτημένη μεταβλητή Y) κατά $1,298 = \text{Exp}(B_5)$.

6.1.5 Συμπεράσματα του Ερωτηματολογίου

Στην έναρξη κάθε ακαδημαϊκού έτους, η ζήτηση για κατοικίες είναι πολύ μεγάλη. Οι τιμές των ενοικιαζόμενων φοιτητικών διαμερισμάτων την περίοδο αυτή είναι σχετικά αυξημένες γι' αυτό το λόγο ορισμένοι επιλέγουν να μη διαμένουν στη Λιβαδειά αλλά να έρχονται μόνο κατά τη διάρκεια των εξεταστικών περιόδων. Η δημιουργία φοιτητικών κατοικιών θα έλυνε ένα μεγάλο πρόβλημα.

Το 67,33% του αριθμού των φοιτητών διαμένουν στην πόλη της Λιβαδειάς καθ' όλη τη διάρκεια φοίτησης και το 30% μόνο τις καθημερινές δηλαδή το 97,33% διαμένει στον τόπο σπουδών του. Οι εισερχόμενοι στο τμήμα Π.Ο.Α. ανέρχονται σε 80 άτομα. Διαμένουν δηλαδή περίπου 300 φοιτητές σε ενοικιαζόμενα σπίτια στη Λιβαδειά. Υπάρχει δωρεάν σίτιση η οποία όμως καλύπτει τις βασικές ανάγκες των φοιτητών. Λόγω της κατανάλωσης σε σίτιση, στέγαση, μεταφορές και διασκέδαση υπάρχουν θετικές συνέπειες στην τοπική οικονομία. Οι φοιτητές δαπανούν «συντηρητικά» περίπου 700 ευρώ το μήνα, με αποτέλεσμα η ετήσια δαπάνη κάθε φοιτητή, υπολογίζοντας 10 μήνες περίπου, να πλησιάζει τα 7.000 ευρώ. Υπολογίζοντας το σύνολο των 300 φοιτητών που διαμένουν στην πόλη το επιπρόσθετο ποσό στο ΑΕΠ της Λιβαδειάς ανέρχεται ετησίως στα 2,1 εκατομμύρια περίπου ευρώ. Εκτός αυτού υπάρχουν και εκείνοι που διαμένουν λιγότερες ημέρες στην πόλη, έστω και αν αυτές είναι 1 ή 2 ημέρες την εβδομάδα. Είναι θετική η παρουσία ενός δυναμικού αριθμού 300 περίπου νέων ανθρώπων στην πόλη της Λιβαδειάς. Σε όλες τις πόλεις της ηπειρωτικής Ελλάδας διαπιστώνεται ότι όλοι θέλουν την παρουσία και τη ζωηράδα των φοιτητών. Στα κέντρα αναψυχής και διασκέδασης υπάρχει μια αύξηση θαμώνων που οφείλεται στο γεγονός ότι μερίδα των φοιτητών αναζητά τέτοιους τρόπους διασκέδασης και αναψυχής.

Η κοινωνική ζωή εμπλουτίζεται με πολιτιστικές εκδηλώσεις, κινηματογραφικές προβολές και δραστηριότητες που δεν υπήρχαν στο παρελθόν. Σε αυτό βοηθά η αποδοχή που συναντά η ίδρυση του Πανεπιστημίου στη Λιβαδειά. Οι χορηγίες πάσης μορφής και ιδιαίτερα η προσφορά κτιρίων και οικοπέδων από το Δήμο βοηθά στην ομαλή λειτουργία του Πανεπιστημίου. Η τοπική κοινωνία θα επιθυμεί όμως περισσότερες πολιτιστικές πρωτοβουλίες. Σημειώνουμε ότι ο Δήμος Λιβαδέων βοηθά με την προσφορά του αναγκαίου διοικητικού προσωπικού και τεχνιτών διαφόρων ειδικοτήτων για τη λειτουργία του τμήματος. Οι διπλωματικές και ερευνητικές εργασίες δεν έχουν πάρει μεγάλο εύρος συνεργασίας με την τοπική κοινωνία.

Η συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και βιομηχανιών δυστυχώς ακόμη δεν έχει αναπτυχθεί στο επίπεδο που όλοι επιθυμούν. Σε ότι αφορά τους διοικητικούς υπαλλήλους, οι οποίοι κατοικούν μόνιμα στη Λιβαδειά, η απασχόλησή τους στο Πανεπιστήμιο δίνει τη λύση σε αρκετούς από αυτούς που ήταν άνεργοι και νέοι σε ηλικία, γιατί διαφορετικά θα αναζητούσαν εργασία εκτός της Λιβαδειάς. Ερευνητικά προγράμματα για τη βελτίωση ή την εκμετάλλευση της παραγωγής της περιοχής στον αγροτικό τομέα όπως και στο δευτερογενή τομέα της παραγωγής πρέπει να γίνονται αναγνωρίζοντας ότι η τοπική οικονομική ανάπτυξη είναι έργο των τριών τομέων της οικονομίας, πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς αλλά και της πανεπιστημιακής κοινότητας. Η ενασχόληση των φοιτητών με τα τοπικά αναπτυξιακά προβλήματα μπορεί να γίνει με την εκπόνηση εργασιών από τους φοιτητές και από ερευνητικά προγράμματα. Χρειάζεται να μην μένουν «εντός των πανεπιστημιακών τειχών», αλλά να παρουσιάζονται και να γνωστοποιούνται στους τοπικούς φορείς και στην τοπική κοινωνία.

Θα ήταν καλό να υπάρξουν στη Λιβαδειά και άλλα τμήματα με διάφορα γνωστικά αντικείμενα, όπως για παράδειγμα τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων τμήματα Αθλητισμού-Πολιτισμού και Τουρισμού όπως και Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας. Η δραστηριότητα της Πανεπιστημιακής κοινότητας της Λιβαδειάς προκαλεί μια μέση ετήσια αύξηση του τοπικού εισοδήματος της τάξης του 0,4% και αυτό σημαίνει ότι αποτελεί αποφασιστικό παράγοντα ανάπτυξης. Η αύξηση μπορούσε να ήταν μεγαλύτερη αν οι διδάσκοντες διέμεναν στην πόλη της Λιβαδειάς και μέρος των προμηθειών του πανεπιστημίου διοχετεύονταν σε επιχειρήσεις της Λιβαδειάς και όχι όπως γίνεται σε επιχειρήσεις της Λαμίας και της Αθήνας.

Ο μικρός χρόνος παραμονής των διδασκόντων στη Λιβαδειά έχει σχέση με το ότι σε ένα μόνο πανεπιστημιακό τμήμα δεν μπορεί να υπάρχουν συνεργασίες και έρευνες. Αυτό απαιτεί καθηγητές διαφόρων ειδικοτήτων, βιβλιοθήκες και υποδομές που αυτά επιτυγχάνονται με την ανάπτυξη πολλών τμημάτων σε ένα πανεπιστήμιο. Δημιουργήθηκαν νέοι χώροι οικονομικής δραστηριότητας, όπως καταστήματα με νεανικό ρουχισμό, καφετέριες, μπαρ, και νυκτερινά κέντρα. Όλα τα καταστήματα της περιοχής της Λιβαδειάς προσπαθούν να προσελκύσουν τους φοιτητές κάνοντας ειδικές τιμές για την εξυπηρέτηση των φοιτητών ακόμα και σε αναπαραγωγή σημειώσεων και διάφορες άλλες εργασίες. Εξετάζοντας τη διάρθρωση του διοικητικού προσωπικού, θα διαπιστώσει κανείς, ότι το πανεπιστήμιο έχει

προσελκύσει εξειδικευμένα άτομα στις σύγχρονες τεχνολογίες, που αν δεν υπήρχε το Πανεπιστήμιο δύσκολα θα τους απορροφούσε η τοπική αγορά.

Τέλος σημειώνουμε ότι η παρουσία του Πανεπιστημίου στην πόλη έδωσε την ανάπτυξη που περίμενε, τη ζωντάνια με την παρουσία των φοιτητών στην αγορά αλλά και την ανάπτυξη πολιτιστικών και επιστημονικών εκδηλώσεων. Θα μπορούσε η παρουσία του πανεπιστημίου να βοηθήσει περισσότερο αν υπήρχαν και άλλα πανεπιστημιακά τμήματα για την ανάπτυξη της συνεργασίας της πανεπιστημιακής κοινότητας με την επιχειρηματική προσπάθεια της βιοωτικής κοινωνίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η οικονομική συνεισφορά του πανεπιστημίου στην ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής πλησιάζει το 0,1% του Ακαθάριστου Εγχωρίου Προϊόντος (Α.Ε.Π.) της Βοιωτίας. Αν όμως εστιάσουμε μόνο στην πόλη της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής του Δήμου που καλύπτει σχεδόν το 1/4 του νομού, το αποτέλεσμα είναι η αύξηση του ΑΕΠ να πλησιάζει το 0,4% του ΑΕΠ της περιοχής. Ο κύριος παράγοντας αυτής της συνεισφοράς είναι οι φοιτητές και οι δαπάνες του Πανεπιστημίου για μισθοδοσία για σίτιση και αγορές υλικών και δαπανών συντήρησης. Σημειώνουμε όμως ότι από το έτος 2010 έχει ανατεθεί σε εταιρία (catering) στη Λαμία η σίτιση των φοιτητών του Τμήματος και το μεγαλύτερο μέρος της μισθοδοσίας των μελών ΔΕΠ και των καθηγητών του (Π.Δ. 407/80) δεν δαπανάται στη Λιβαδειά μια και οι περισσότεροι των καθηγητών κατοικούν μόνιμα στην Αθήνα.

Από την επεξεργασία των οικονομικών στοιχείων προκύπτει ότι οι οικονομικές συναλλαγές του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας, όσον αφορά κονδύλια του Τακτικού Προϋπολογισμού και της Εταιρείας Αξιοποίησης, διενεργούνται κατά κύριο λόγο με επιχειρήσεις της Λαμίας και της Αθήνας. Τα κονδύλια του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων καλύφθηκαν από επιχειρήσεις της Αθήνας. Οι τομείς τους οποίους ενισχύει οικονομικά η δραστηριότητα του Πανεπιστημίου είναι κυρίως ο τριτογενής τομέας των υπηρεσιών και του λιανικού εμπορίου. Ειδικότερα, όπως φαίνεται από τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν ενισχύονται κυρίως οι επιχειρήσεις σίτισης, εμπορίας Η/Υ, προμήθειας υγρών καυσίμων, επιχειρήσεις ξυλουργικών και οικοδομικών εργασιών, υδραυλικών ειδών, ηλεκτρικών εγκαταστάσεων καθώς και βιβλιοπωλεία και εκδοτικές επιχειρήσεις. Φαίνεται λοιπόν ότι κυρίως στον τριτογενή τομέα της τοπικής οικονομίας κατευθύνεται η οικονομική συμβολή του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας στη Λιβαδειά. Περαιτέρω ποιοτική και ποσοτική έρευνα σε επιχειρήσεις θα μπορούσε να δείξει αν επιταχύνθηκε η ίδρυση νέων επιχειρήσεων και σε ποιο βαθμό διευρύνθηκαν τα οικονομικά τους μεγέθη (κύκλος εργασιών και εργαζόμενοι), λόγω της παρουσίας του Πανεπιστημίου.

Παρόλο που δεν ερευνήθηκαν, είναι βέβαιο ότι θα υπάρχουν και άλλες έμμεσες οικονομικές, θετικές και αρνητικές, συνέπειες από την παρουσία και λειτουργία του Πανεπιστημίου στην περιοχή, όπως για παράδειγμα στις μεταφορές, στις επικοινωνίες και στην πιθανή αύξηση του κόστους ζωής σε καταναλωτικά αγαθά και κατοικία. Επίσης υπάρχουν και άλλες έμμεσες θετικές επιπτώσεις όπως στη

διασκέδαση, στη ψυχαγωγία, στη επαγγελματική απασχόληση φοιτητών και πτυχιούχων και στην εφαρμογή αποτελεσματικών ερευνητικών προγραμμάτων σε επιχειρήσεις. Ιδιαίτερα όσον αφορά τα ερευνητικά προγράμματα, παρότι διαπιστώνεται από τον τίτλο η συνάφειά τους με την τοπική οικονομία και κοινωνία της Λιβαδειάς, απαιτείται έρευνα σε βάθος χρόνου για να διαπιστωθεί το εύρος εφαρμογής των αποτελεσμάτων τους.

Σημαντικός είναι ο επηρεασμός της τοπικής κοινωνίας στο επίπεδο των διαπροσωπικών σχέσεων και αντιλήψεων. Η προτίμηση των μαθητών της Γ΄ Λυκείου που αποφοίτησαν από τα σχολεία της ευρύτερης περιοχής στο τμήμα Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης στη Λιβαδειά, μεταφράζεται σε εισόδημα που σε περίπτωση «φοιτητικής μετανάστευσης» θα διέρρεε από την τοπική οικονομία. Για να διερευνηθούν όλοι οι παράγοντες που αναφέρθηκαν παραπάνω απαιτείται αφενός έρευνα πεδίου και αφετέρου βάθος χρόνου για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων.

Το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας στη Λιβαδειά αντιμετωπίζει δυσχέρειες παρόμοιες με αυτές που αντιμετωπίζουν και κεντρικά πανεπιστήμια αλλά και άλλες που έχουν τα περιφερειακά πανεπιστήμια. Υπάρχουν δυσχέρειες που σχετίζονται με τη διοίκηση, την οργάνωση, τη λειτουργία, τη δικτύωση, την επικοινωνία, τη συνεργασία, την προβολή, την υποδομή και τις συνθήκες διαβίωσης των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας. Υπάρχουν ελλείψεις όπως είναι η μη κάλυψη κενών θέσεων διοικητικού προσωπικού, και η δημιουργία περισσότερων εργαστηρίων. Η εκπόνηση μεγαλύτερου αριθμού ερευνητικών προγραμμάτων απαιτεί, περισσότερους πόρους εκ μέρους της πολιτείας. Σε μια τέτοια οικονομική πραγματικότητα, το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας συμβάλει στην τόνωση μόνο του τριτογενούς τομέα της οικονομίας ενώ μπορούσε να συμβάλλει και στην ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα παραγωγής (αγροτική περιοχή Κωπαΐδος) αλλά και στο δευτερογενή τομέα παραγωγής (βιομηχανική περιοχή Θηβών-Οινοφύτων).

Οι φοιτητές του πανεπιστημίου και στα δύο Τμήματα έδειξαν επιμέλεια κατά την περίοδο των σπουδών τους με αποτέλεσμα να γίνουν γνώστες του αντικειμένου τους. Ο συνηθέστερος βαθμός πτυχίου για τους αποφοίτους του Πανεπιστημίου και στα δύο τμήματα ήταν «λίαν καλώς». Πάνω από το 40% των αποφοίτων του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας έχουν στραφεί σε μεταπτυχιακές σπουδές. Η πλειοψηφία των αποφοίτων Π.Ο.Α. έχει παρακολουθήσει μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης στην Ελλάδα. Το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από την αποφοίτηση

έως την εύρεση εργασίας είναι μικρότερο για τους αποφοίτους του τμήματος ΠΟΑ (Βασιλόπουλος Μ., Κώστογλου Β., Σωτηράκη Κ., Τσάνα Α., 2012).

Η σύσταση των περιφερειακών πανεπιστημίων δεν ήταν το αποτέλεσμα μιας στρατηγικής για μια πιο ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας ή αποτέλεσμα μιας εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης. Με άλλα λόγια, η εγκατάστασή τους δεν ήταν το αποτέλεσμα μιας προσέγγισης που θεωρεί ότι το Πανεπιστήμιο είναι το θεμέλιο για την καινοτόμο ανάπτυξη της περιοχής. Η σύσταση των περιφερειακών πανεπιστημίων έλαβε χώρα στα πλαίσια μιας καθαρά λογικής ανάπτυξης, με τον όρο που χρησιμοποιείται σε μια πολύ στενή έννοια (βασίστηκε δηλαδή στην απλή μεταβίβαση δημοσίων πόρων και στην αύξηση της ενεργούς ζήτησης στην περιοχή) και ήταν κυρίως αποτέλεσμα για έντονο λαϊκισμό. Τα περιφερειακά πανεπιστήμια του ελληνικού κράτους ήταν μέσα στο πλαίσιο του λαϊκισμού ,δηλαδή ένα μέσο για την διατήρηση-αύξηση της εκλογικής πελατείας του κυβερνώντος κόμματος (Labrianidis L., 2010).

Οι οικονομικές συνέπειες από τη λειτουργία του πανεπιστημίου δεν είναι πάντα τόσο σημαντικές όσο θα ανέμενε κανείς, με βάση τη διεθνή εμπειρία. **Η τοπική οικονομία πολύ σπάνια μπορεί να εκμεταλλευτεί τα συγκριτικά πλεονεκτήματα** που δημιουργούνται. Δεν μπορεί να αξιοποιήσει την ύπαρξη υψηλά εξειδικευμένου προσωπικού με την άμεση απασχόληση τους ούτε με την ανάθεση σε αυτούς ερευνητικών προγραμμάτων από επιχειρήσεις, ούτε με το να ενθαρρύνει και να βοηθήσει ώστε η περιοχή να αποκτήσει μια άλλη αναπτυξιακή δυναμική. Εκτός αυτού οι περισσότεροι διδάσκοντες αλλά και ορισμένοι από τους φοιτητές που έχουν μόνιμη κατοικία στην Αθήνα ,απλά μένουν στην πόλη όπου είναι το πανεπιστήμιο μόνο για 1-2 ημέρες την εβδομάδα. Τέλος τα πανεπιστήμια ιδρύθηκαν απρογραμμάτιστα κυρίως με μικροπολιτικά κριτήρια. Πρέπει να υπάρχουν προδιαγραφές, οι οποίες να πληρούνται ώστε μια πόλη να μπορεί να υποστηρίξει ένα πανεπιστήμιο.

Με τα περιφερειακά πανεπιστήμια σε πολλές πόλεις, πολλαπλασιάστηκαν οι ανάγκες για υποδομή (βιβλιοθήκες, φοιτητικές λέσχες κλπ) και για οικονομική στήριξη. Υπάρχουν περιφερειακά Πανεπιστήμια όπως της Κρήτης και των Ιωαννίνων αλλά και το πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας, που όταν ιδρύθηκαν προσέλκυσαν, καλούς επιστήμονες.

Η ίδρυση ενός περιφερειακού πανεπιστημίου έχει θετικές συνέπειες γιατί **το πανεπιστήμιο είναι βασικός καταναλωτής για την τοπική οικονομία** και συμβάλει

στην αύξηση της ενεργούς ζήτησης στην περιοχή. Οι άμεσες επιπτώσεις στην τοπική οικονομία αφορούν τους τομείς κατανάλωσης (κατοικία-ξενοδοχεία 28%, εστιατόρια 9,6%, διασκέδαση 13%, μετακινήσεις από και προς περιοχή 7%), αλλά και τις δαπάνες του κράτους στην περιοχή (για αγορά ακινήτων, λειτουργικές δαπάνες του πανεπιστημίου, μισθούς κ.λ.π.). Τα άμεσα οικονομικά οφέλη εκτιμούνται σε 0,05-0,31% του ΑΕΠ και σε 1,7%-12,8% της ιδιωτικής κατανάλωσης ενώ μαζί με τα έμμεσα αποτελέσματά τους φθάνουν στο 0,13-0,71% του ΑΕΠ (Λαμπριανίδης Λ., 1993). Το ίδιο συμβαίνει για τη Λιβαδειά και την ευρύτερη περιοχή της που όπως αναφέρθηκε τα συνολικά οικονομικά οφέλη φθάνουν στο 0,4% του ΑΕΠ. Επίσης το Πανεπιστήμιο βοηθάει στην πολιτισμική αναβάθμιση της περιοχής. Η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού για τη συμμετοχή του στα "κοινά" μπορεί να ανοίξει νέους ορίζοντες και αναβάθμιση της υποδομής (Ερευνητικά Κέντρα, βιβλιοθήκες, αμφιθέατρα, γυμναστήρια, νοσοκομεία κλπ). Οι φοιτητές και οι διδάσκοντες προέρχονται από διάφορες περιοχές της χώρας, γεγονός που συντελεί σ' ένα βαθμό στην "αλλαγή" της τοπικής πολιτισμικής φυσιογνωμίας. "Μπολιάζουν", κατά κάποιο τρόπο, στην περιοχή τις πολιτισμικές τους ιδιομορφίες λόγω τοπικής προέλευσης. Η ίδρυση πανεπιστημίου σε μια περιοχή έχει επιπτώσεις και στο συμβολικό επίπεδο, συμβάλλοντας σε κάποιο βαθμό στην ανάδειξη της πολιτισμικής και τοπικής της ταυτότητας. Τέλος το πανεπιστήμιο βοηθάει στην ισόρροπη κατανομή εκπαίδευσης στη χώρα. Ισότητα ευκαιριών για τους εκπαιδευόμενους σημαίνει να τους προσφέρονται όλες οι εκπαιδευτικές υπηρεσίες με τέτοιο τρόπο ώστε να ελαχιστοποιείται τόσο ο χρόνος μετάβασης όσο και η συχνότητα επικοινωνίας. Το κόστος ευκαιρίας, που αφορά τόσο τα έξοδα εκπαίδευσης που δαπανούν οι γονείς για τα παιδιά τους όσο και το εισόδημα που χάνεται, μια και η εκπαίδευση πραγματοποιείται μακριά από τον τόπο κατοικίας τους.

Το περιφερειακό πανεπιστήμιο μπορεί εν δυνάμει να προσφέρει πολλά σε μια τοπική κοινωνία (αύξηση ενεργού ζήτησης, συγκράτηση πληθυσμού, αύξηση του κοινωνικού γοήτρου κλπ). Οι τοπικές κοινωνίες το συνειδητοποιούν αυτό, για αυτό κινητοποιούνται για τη διεκδίκησή του και συχνά το επιτυγχάνουν.

Ο ανταγωνισμός των περιοχών για την προσέλκυση του πανεπιστημίου και της έδρας του είναι ιδιαίτερα οξύς και παίρνει διάφορες μορφές. Είτε με πίεση προς την κυβέρνηση (διαδηλώσεις, κλείσιμο δρόμων, μαγαζιών κλπ), είτε με προσφορές κινήτρων προς το πανεπιστήμιο (οικοπέδων, κτιρίων κλπ), είτε **με επίκληση της ιστορίας τους**.

Τα περιφερειακά πανεπιστήμια, εξαιτίας της πολυδιάσπασής τους, έχουν προβλήματα που σχετίζονται με τα μέλη Δ.Ε.Π., με τους φοιτητές αλλά και με την ένταξη των ίδιων των πανεπιστημίων στον κοινωνικό και πολιτισμικό ιστό της πόλης. Οι δυσχέρειες αυτές, έχουν να κάνουν με γενικότερες δυσλειτουργίες του δημόσιου τομέα, της ελλιπούς αποκέντρωσης και του ελλιπούς κρατικού σχεδιασμού και προγραμματισμού. Η αναγκαιότητα ανάπτυξης των σχέσεων συνεργασίας αποτελεί ακόμη μεγαλύτερη αναγκαιότητα στο χώρο των πανεπιστημίων. Η προβολή της εκπαιδευτικής και ερευνητικής δράσης αποτελεί σημαντική πλευρά της δραστηριότητας των πανεπιστημίων και ιδιαίτερα των περιφερειακών.

Η ελλιπής κτιριακή υποδομή αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα, τόσο στις εκπαιδευτικές, ερευνητικές και διοικητικές λειτουργίες, όσο και στην προσέλκυση και παραμονή του ανθρώπινου δυναμικού δηλαδή των μελών Δ.Ε.Π. και των φοιτητών. Το πανεπιστήμιο λειτουργεί σαν καταλύτης για την ανάπτυξη συνολικά της χώρας, μέσω της ανάπτυξης νέων κλάδων της επιστήμης και της βασικής έρευνας και μέσω των αμεσότερων σχέσεων φοιτητών και διδασκόντων. Απαιτείται η δημιουργία κέντρων πανεπιστημιακής ανάπτυξης με ικανό αριθμό διδασκόντων και φοιτητών και η ανάπτυξη των υλικοτεχνικών υποδομών που ίσως είναι απαραίτητη για να υπάρξουν και οι κατάλληλες συνθήκες για μονιμότερη παραμονή διδασκόντων και φοιτητών στη Λιβαδειά και για την καλύτερη λειτουργία του Πανεπιστημίου.

Όπως προκύπτει από όσα αναφέρθηκαν, υπάρχουν ελλείψεις που εμποδίζουν και δυσχεραίνουν την παραμονή και εγκατάσταση στη Λιβαδειά όσο δυνατόν μεγαλύτερου αριθμού φοιτητών. Τα ίδια ισχύουν, βεβαίως, και για τους διδάσκοντες, είτε αυτοί είναι μέλη Δ.Ε.Π. είτε με σύμβαση του Π.Δ. 407/80. Πρέπει όμως να συνυπολογισθεί και το γεγονός, ότι οι δυνατότητες εξέλιξης και επαγγελματικής ενασχόλησης είναι μεγαλύτερες στα κεντρικά πανεπιστήμια και βέβαια δεν πρέπει να παραγνωρισθεί η «κοινωνική καταξίωση» που συνεπάγεται η ένταξη ενός μέλους Δ.Ε.Π. σε κεντρικό πανεπιστήμιο. Το νομοθετικό πλαίσιο δεν προβλέπει την πλήρη και αποκλειστική απασχόληση των διδασκόντων με αποτέλεσμα τη μεγάλη κινητικότητα τους. Αυτό προσπαθεί να επιβάλλει η πολιτεία με το «Σχέδιο Αθηνά».

Η ίδρυση του Πανεπιστημίου είχε αντίκτυπο στο πολιτιστικό και κοινωνικό σκέλος καθώς ενισχύθηκε μία κοινωνία που τα τελευταία χρόνια βρίσκεται αντιμέτωπη με τεράστια ποσοστά ανεργίας. Το τελευταίο χρονικό διάστημα η Λιβαδειά χαρακτηρίζεται από μία γενικότερη αποδυνάμωση. Αποτέλεσμα του γεγονότος αυτού είναι η αύξηση της ανεργίας στην ευρύτερη περιοχή της Λιβαδειάς

που πλησιάζει το 30% και θεωρείται η τρίτη μεγαλύτερη σε όλη τη χώρα. Η σχεδιαζόμενη κατάργηση του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας θα δώσει την χαριστική βολή στην σκληρά δοκιμαζόμενη από τη ύφεση τοπική οικονομία και κοινωνία, καθώς το Πανεπιστήμιο αποτελεί για την ευρύτερη περιοχή «πνεύμονα» ανάπτυξης, πολιτισμού και υψηλής επιστημονικής εξειδίκευσης και εκπαίδευσης. Το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας επιτελεί σημαντικότερο και ουσιαστικότερο έργο στη Λιβαδειά και στην ευρύτερη περιοχή.

Οι οικονομικές επιπτώσεις της κατάργησης του Πανεπιστημίου Στερεάς και της μαζικής φυγής εκατοντάδων οικονομικώς ενεργών πολιτών από μια πόλη που βιώνει οδυνηρά την οικονομική κρίση δεν μπορούν να υποτιμηθούν. Το πλήγμα από τη φυγή του Πανεπιστημίου είναι όμως ακόμη πιο ισχυρό και βαθύ: στην ουσία η φυγή της σχολής ακυρώνει τη δυνατότητα της πόλης να συνομιλεί με τη σύγχρονη πραγματικότητα, η οποία εν πολλοίς διαμορφώνεται στα ιδρύματα παραγωγής της γνώσης. Τα αποτελέσματα της αποκοπής της Λιβαδειάς από το επιστημονικό γίγνεσθαι θα φανούν μεσοπρόθεσμα και θα είναι τραγικά για τις προϋποθέσεις ανάκαμψής της μέσα από δημιουργικές και καινοτόμες δραστηριότητες. Στα αλλεπάλληλα πλήγματα που έχει δεχτεί τον τελευταίο καιρό η Λιβαδειά αναμφίβολα ως ισχυρότερο πρέπει να θεωρήσουμε την κατάργηση του πανεπιστημιακού τμήματος Οικονομικής Περιφερειακής Ανάπτυξης. Η οδυνηρή για τη βιοωτική πρωτεύουσα εξέλιξη του σχεδίου Αθηνά σηματοδοτεί ταυτόχρονα μια νέα, κακή εποχή για την πόλη, με τη μείωση της ενεργούς ζήτησης και την αύξηση της ανεργίας. Η οριστική κατάργηση του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας θα σημαδέψει την πορεία της πόλης για πολλές δεκαετίες.

Ένεκα της αυξημένης παρουσίας μεγάλων βιομηχανικών μονάδων στην περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος, της Ιστορίας και του Πολιτισμού της (Δελφοί) το Πανεπιστήμιο Στερεάς στο μέλλον θα μπορούσε να αποτελέσει ένα πρότυπο Πανεπιστήμιο αυτοδύναμης υπάρξεως με ειδική συμβολή στην επιστήμη και την οικονομία της Ελλάδος. Η κατάργηση του Πανεπιστημίου θα επιφέρει αντίστροφη πορεία στη θετική ροπή ανάπτυξης στη πόλη της Λιβαδειάς που φιλοξενεί το Τμήμα Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης. Θα στερήσει παράλληλα την περιοχή από ένα ιδιαίτερα αξιόλογο δυναμικό ειδικής συμβολής στην καινοτομία, στην επιχειρηματικότητα και στην οικονομία, και ως εκ τούτου αυτή θα οδηγηθεί μοιραία στην απομόνωση, στην απαξίωση και στο περιθώριο.

Η Ανώτατη παιδεία θα πρέπει να συνδεθεί με την έξοδο της χώρας από την κρίση και με την προσπάθεια ανάπτυξής της. Κάτι τέτοιο θα επηρεάσει σημαντικά τη συνολική διάρθρωση των ΑΕΙ, τον αριθμό των εισακτέων σε σχολές και τμήματα, καθώς και τη βιωσιμότητα αυτών με προσδιορισμό καινοτόμων επιστημονικών αντικειμένων, όπως είναι τα γνωστικά αντικείμενα του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδος.

Η βιομηχανία της ευρύτερης περιοχής μαζί με τον πρωτογενή τομέα της παραγωγής που είναι από τους δυναμικότερους της χώρας, δημιουργούν πυρήνες ανάπτυξης. Ο σημαντικότερος όμως τομέας ανάπτυξης σήμερα είναι η Εκπαιδευτική Βιομηχανία για την οποία υπάρχει απαίτηση από όλους να αναπτυχθεί για τη βελτίωση της κοινωνίας. Εκτός των άλλων ωφελειών, η παρουσία του Πανεπιστημίου θα βοηθήσει την ανάπτυξη των οικονομικών μονάδων της περιοχής, ώστε να υπάρχει δυνατότητα απορρόφησης πτυχιούχων του Τμήματος. Με αυτό τον τρόπο θα περιοριστεί το φαινόμενο της εξαγωγής επιστημονικού δυναμικού που έχει σπουδάσει με ελληνική κρατική δαπάνη και με χρήματα του ελληνικού λαού.

Στις σημερινές συνθήκες η δύναμη του μέλλοντος είναι η παιδεία, με βάση την οποία πρέπει να κατανοηθούν οι έντονες αλλαγές, η πολυπλοκότητα και η μη προβλεψιμότητα που επιφέρει η παγκοσμιοποιημένη πλέον αγορά. Στην περίπτωση της ελληνικής περιφέρειας η σύνδεση με τις ρίζες μας στο παρελθόν, μας εφοδιάζουν με την απαιτούμενη ενέργεια για να αντιμετωπίσουμε το παρόν και να προετοιμαστούμε για το μέλλον. Από το παρελθόν θα αντλήσουμε την ταυτότητα και τις δυνατότητές μας, ενώ από το παρόν τις ανάγκες μας και τα νέα δεδομένα και τέλος στο μέλλον θα προβάλλουμε τα όνειρα μας και τις προσπάθειες.

Το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας στη Λιβαδειά συνέβαλλε και τόνωσε και ενίσχυσε την τοπική οικονομία. Ο προσανατολισμός όμως και η εν γένει βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της περιοχής, εξαρτάται από την αναπτυξιακή πορεία και το σχεδιασμό όλων των παραγωγικών κλάδων της περιοχής. Η ενδυνάμωση της τοπικής οικονομίας, δεν γίνεται μόνο με τη συμβολή του πανεπιστημίου στην αύξηση του ΑΕΠ της Λιβαδειάς αλλά και στην εν γένει ανάπτυξη του πολιτισμικού, πολιτικού, και κοινωνικού περιβάλλοντος της περιοχής.

Εν τέλει, η συμβολή του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας για την ανάπτυξη της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής, είναι αναμφισβήτητη. Η ανάπτυξη της περιοχής δεν είναι μια εύκολη υπόθεση αλλά απαιτεί προσπάθειες από όλους τους φορείς της κοινωνίας. Ένα περιφερειακό πανεπιστήμιο είναι ένας κύριος πόλος

οικονομικής ανάπτυξης, αλλά δεν είναι ο μοναδικός. Το πανεπιστήμιο όμως εντάσσεται ως κύριος οδηγός στη γενικότερη πορεία προς την πρόοδο της χώρας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. Apple W.M., (1982), "Education and Power", *British Journal of Educational Studies*, Vol. 31, No. 3, pp. 269-271, October.
2. Azariadis C., Drazen A., (1990), "Threshold Externalities in Economic Development", *Quarterly Journal of Economics*, Vol. 105, No. 2, pp. 501-526, May.
3. Benhabib J., Spiegel M., (1994), "The Role of Human Capital in Economic Development: Evidence from Aggregate Cross-Country Data", *Journal of Monetary Economics*, Vol. 34, No. 2, pp. 143-173, October.
4. Breznits S.M., (2011), "Improving or Impairing? Following Technology Transfer Changes at the University of Cambridge", *Regional Studies*, Vol. 45, No. 4, pp. 463-478, April.
5. Charles D., (2003), "Universities and Territorial Development: Reshaping the Regional Role of UK Universities", *Local Economy*, Vol. 18, No. 1, pp. 7-20, February.
6. Coffey W., Polese M., (1985), "Local Development: Conceptual Bases and Policy Implications", *Regional Studies*, Vol. 19, No.2, pp. 85-93, April.
7. Degioia J.J., (2011), "The Impact of Globalization and the Future University", *Educause Review*, Vol. 46, No. 3, May.
8. Featherstone K., (2005), "Introduction: Modernisation and the Structural Constraints of Greek Politics", *West European Politics*, Vol. 28, No. 2, pp. 223-241, March.
9. Feldman M.P., (1994), "The University and Economic Development: The Case of Johns Hopkins University and Baltimore", *Economic Development Quarterly*, Vol. 8, No. 1, pp. 67-77, February.
10. Fritsch M., Slavtchev V., (2007), "Universities and Innovation in Space", *Industry and Innovation*, Vol. 14, No. 2, pp. 201-218, May.
11. Garlino A.G., (1995), "Do Education and Training Lead to Faster Growth in Cities?", *Federal Reserve Bank of Philadelphia, Business Review*, No. 1, pp. 15-21, January.

12. Gillis M., Perking D., Roemer M., Snodgrass D., (2000), «Οικονομική Ανάπτυξη», Τόμος Α'+Β', *Εκδόσεις Τυπωθήτω*, Αθήνα.
13. Goldstein H., Drucker J., (2006), "The Economic Development Impacts of Universities on Regions: Do Size and Distance Matter?", *Economic Development Quarterly*, Vol. 20, No. 1, pp. 22-43, February.
14. Goto A., Odagiri H., (1997) "The Japanese System of Innovation: Past-Present and Future", *National Innovation Systems*, *Oxford University Press*, pp. 76-114, March.
15. Gunasekara C., (2006), "The Generative and Developmental Roles of Universities in Regional Innovation Systems", *Science and public policy*, Vol. 33, No. 2, pp. 137-150, March.
16. Haas E., (1958), "The Uniting of Europe: Political, Social and Economic Forces 1950-1957", *Stanford University Press*.
17. Hagen R., (2002), "Globalization, University Transformation and Economic Regeneration: A UK Case Study of Public Private Sector Partnership", *The International Journal of Public Sector Management*, Vol. 15, No. 3, pp. 204-218, June.
18. Hassink R., (2002), "Regional Innovation Support Systems: Recent Trends in Germany and East Asia", *European Planning Studies*, Vol. 10, No. 2, pp. 153-164, July.
19. Hippel E., (1994), "Sticky Information and the Locus of Problem Solving: Implications for Innovation", *Management Science*, Vol. 40, No. 4, pp. 429-439, April.
20. Hirschman A., (1958), "The Strategy of Economic Development", *Yale University Press*.
21. Huffman W.E., (1981), "Black-White Human Capital Differences: Impact on Agricultural Productivity in the US South", *American Economic Review*, Vol. 71, No. 1, pp.94-107, March.
22. Isaksson R., (2011), "University Support to Regional Development-Process Based Stakeholder Management in Gotland", *Gotland University, School of the Humanities and Social Science*, Vol. 11, No. 1, pp. 1-11, January.
23. Jenkins H., (1995), "Education and Production in the United Kingdom", *Oxford University*, August.

24. Kitagawa F., (2005), "Constructing Advantage in the Knowledge Society- Roles of Universities Reconsidered: The case of Japan", *Higher Education Management and Policy*, Vol. 17, No. 1, pp. 45-62, January.
25. Kitagawa F., (2008), "Policy Reforms, New University-Industry Links and Implications for Regional Development in Japan", Centre for Innovation, Research and Competence in the Learning Economy, *Lund University*, Vol. 47, pp. 1-40, June.
26. Kitagawa F., Woolgar L., (2008), "Regionalisation of Innovation Policies and New University-Industry Links in Japan: Policy Review and New Trends", in *Prometheus Special Issue on advances made in the Japanese innovation system*, Vol. 26, No. 1, pp. 55-67, February.
27. Labrianidis L., (1995), "Neue Universitäten in Griechenland als Mittel der Regionalpolitik", *Raumforschung und Raumordnung*, Vol. 4, No. 53, pp. 309-312, July.
28. Labrianidis L., (1995), "Establishing Universities as a Policy for Local Economic Development: An Assessment of the Direct Economic Impact of Three Provincial Greek Universities", *Higher Education Policy*, Vol. 8, No. 2, pp. 55-62, June.
29. Labrianidis L., (2010), "The Greek University Stranded in the Policy of Establishing Regional Universities", *European Planning Studies*, Vol. 18, No. 12, pp. 2009-2026, November.
30. Lucas R., (1990), "Why Doesn't Capital Flow from Rich to Poor Countries", *American Economic Review*, Vol. 80, No. 2, pp. 92-96, May.
31. Martin F., (1998), "The Economic Impact of Canadian university R&D", *Research Policy*, Vol. 27, No. 7, pp. 677-687, November.
32. McMahon W., (1999), "Education and Development: Measuring the Social Benefits", *Oxford University Press*.
33. OECD., (2002), "Benchmarking Industry-Science Relationships", *OECD*, Paris.
34. OECD., (2004), "On the Edge: Securing a Sustainable Future for Higher Education", *Programme on Institutional Management in Higher Education*, *OECD*.

35. Rodrigues C., (2011), “Universities, the Second Academic Revolution and Regional Development: A Tale (Solely) Made of “Techvalleys”?”, *European Planning Studies*, Vol. 19, No. 2, pp. 179-194, February.
36. Romer M.P., (1986), “Increasing Returns and Long Run Growth, *Journal of Political Economy*, Vol. 94, No. 5, pp. 1002-1037, October.
37. Rosenstein-Rodan, P., (1943), “Problems of Industrialization of Eastern and South-Eastern Europe”, *The Economic Journal*, Vol. 53, No. 210/211, pp. 202-211, June.
38. Schumpeter A.J., (1947), “The Creative Response of Economic History”, *Journal of Economic History*, Vol. 7, No. 2, pp. 149-159, November.
39. Schultz T., (1963), “The Economic Value of Education”, *New York: Columbia University Press*.
40. Varga A., (1997), “Regional Economic Effects of University Research: A Survey, *Regional Research Institute, West Virginia University*, October.
41. Yao Z., He Y., (2010), “Sustainable Development at University: Comparison of Students’ Knowledge, Awareness and Actions”, *University of Gävle, Faculty of Engineering and Sustainable Development*, Vol. 52, No. 8, pp.1-67, June.

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. Αγαπητός Γ., (2001), «Η Τροχιά της Ελληνικής Οικονομίας τον 21^ο Αιώνα», *Εκδοτικές Επιχειρήσεις Κ. & Π. Σμπίλιας*, Αθήνα.
2. Αγνιάδης Π., (2005), «Το Πανεπιστήμιο στη Λιβαδειά και η Συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της Ευρύτερης Περιοχής», *Επιστημονικά Κείμενα Α’ Συνεδρίου: Σύνδεσμος Ελλήνων Περιφερειολόγων*, Ομιλία, Λιβαδειά.
3. Α.Δ.Ι.Π., (2011), «Έκθεση για την Ποιότητα της Ανώτατη Εκπαίδευση 2010-2011», *Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση*, Αθήνα.
4. Αλεξανδρίδης Μ., (2007), «Οικονομική της Ανάπτυξης», *Εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική*, Αθήνα.
5. Αλεξιάδης Σ., (2010), «Το “Τεχνολογικό Κενό” και η Διαδικασία Περιφερειακής Σύγκλισης στην Ευρώπη», *16^ο Επιστημονικό Συνέδριο του Συνδέσμου Ελλήνων Περιφερειολόγων με Θέμα «Η Περιφερειακή Διάσταση της Νέας Στρατηγικής Ευρώπης 2020»*, Αθήνα.

6. Abel A., Bernanke B., (2002), «Μακροοικονομική», Τόμος Α', *Εκδόσεις Κριτική*, Αθήνα.
7. Ανδρέου Α., Παπακωνσταντίνου Γ., (1994), «Εξουσία και Οργάνωση-Διοίκησης του Εκπαιδευτικού Συστήματος», *Εκδόσεις Νέα Σύνορα-Λιβάνη*, Αθήνα.
8. Βαΐτσος Κ., Μπαρτζώκας Α., (2004), «Αναπτυξιακή Οικονομική, Κείμενα Οικονομικής Σκέψης και Κοινωνικού Προβληματισμού», *Εκδόσεις Κριτική*, Αθήνα.
9. Βασιλακόπουλος Μ., Κώστογλου Β., Σωτηράκη Κ., Τσάνα Λ., (2012), «Μελέτη Απορρόφησης Αποφοίτων Π.Σ.Ε., Γραφείο Διασύνδεσης του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας, Λαμία.
10. Βασιλόπουλος Γ., Μπιλά Α., (1995), «Περιφερειακές Ανισότητες και Πολιτικές Περιφερειακής Ανάπτυξης 1971-1991», *Εκδόσεις Κέντρο Έρευνας Περιφερειακής Ανάπτυξης «Ιερώνυμος Πίντος»*, Αθήνα.
11. Γετίμης Π., Λαμπριανίδης Λ., (2003), «Τα Περιφερειακά Πανεπιστήμια δεν Πρέπει να Χρησιμοποιούνται ως Μέσα Περιφερειακής Πολιτικής», Τόμος 6, *Πανεπιστήμιο*, Αθήνα.
12. Γιαννακούρου-Χατζημανολή Α., (1997), «Η Αρχαία Λειβαδιά Πολιτική Οικονομική και Κοινωνική Ζωή των Βοιωτών», *Δήμος Λεβαδέων*, Λιβαδειά.
13. Gillis M., Perking D., Roemer M., Snodgrass D., (2000), «Οικονομική Ανάπτυξη», Τόμος Α'+Β', *Εκδόσεις Τυπωθήτω*, Αθήνα.
14. Δάλκας Ε., (1981), «Παναγία Λυκούρεση: Το ορμητήριο του Θανάση Διάκου», *Τυποτεχνική*, Λιβαδειά.
15. Δάλκας Ε., (1983), «Λειβαδιά Ιστορικοί Περίπατοι», *Τυποτεχνική*, Λιβαδειά.
16. Δεληθέου Β., (2007), «Θεσμικό Πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Οργάνωσης της Διοίκησης του Κράτους», Μέρος Α', Αθήνα.
17. Δημητρόπουλος Δ., (2005), «Το Οικιστικό Πλέγμα της Περιοχής της Λιβαδειάς (τέλη 18^{ου}-αρχές 19^{ου} αιώνα)», *Τα Ιστορικά*, Τόμος 42.
18. Δήμος Λιβαδειάς, (2001), «Η Πόλη των Νερών», *Έντυπο Δήμου Λιβαδέων*, Λιβαδειά.
19. Διαμαντόπουλος Α., (1991), «Τροφώνιος Έρκυνα Λεβάδια», Ανατύπωση 1^{ης} Έκδοσης, *Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λιβαδειάς*, Λιβαδειά.
20. Δονάτος Γ., (2005), «Η συμβολή του Ορθολογισμού και Εμπειρισμού στη Μεθοδολογική Προσέγγιση της Επισήμανσης Ευκαιριών Επένδυσης μιας

- Περιοχής», Επιστημονικά κείμενα Α' συνεδρίου: με Θέμα «Το Πανεπιστήμιο στη Λιβαδειά και η Συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της Ευρύτερης Περιοχής», *Σύνδεσμος Ελλήνων Περιφερειολόγων*, Λιβαδειά.
21. Δρεττάκης Μ., (2002), «Η Διασπορά Τμημάτων των ΑΕΙ Καταργεί την Έννοια του Πανεπιστημίου», *Κυριακάτικη Αυγή*, 7/7/2002.
  22. Έξαρχος Γ., Νοτόπουλος Π., (2010), «Η Περιφερειακή Διερεύνηση “Βιώσιμου Τουρισμού και Περιβάλλοντος” ως Αντικείμενο Προβληματισμού στο Πλαίσιο της Νέας Στρατηγικής Ευρώπη 2020: Το Παράδειγμα της Ελλάδος, 16^ο Επιστημονικό Συνέδριο του Συνδέσμου Ελλήνων Περιφερειολόγων με Θέμα «Η Περιφερειακή Διάσταση της Νέας Στρατηγικής Ευρώπης 2020», Αθήνα.
  23. European Commission., (2013), «Πρόγραμμα Δια βίου Μάθησης, Οδηγός 2013, Ταμειακά Προγράμματα και Δράσεις», *European Commission*, Βρυξέλες.
  24. Eurydice., (2009), «Οργάνωση του Εκπαιδευτικού Συστήματος στην Ελλάδα 2009/2010», *Ευρωπαϊκή Επιτροπή*, Βρυξέλες.
  25. Ευρωπαϊκή Ένωση., (1993), «Λευκό Βιβλίο για την Ανάπτυξη, την Ανταγωνιστικότητα και την Απασχόληση: Οι Προκλήσεις και η Αντιμετώπισή τους για τη Μετάβαση στον 21ο αιώνα», *Ευρωπαϊκή Ένωση*, Βρυξέλες.
  26. Ευρωπαϊκή Ένωση, (2003), «Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Κεφαλαίου για την Κοινωνική Συνοχή και την Ανταγωνιστικότητα στην Κοινωνία της γνώσης», Ψήφισμα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.
  27. Θεοδωροπούλου Ε., (2010), «Ενδογενής Ανάπτυξη στην Περιοχή της Νοτιοανατολικής Αττικής», 16^ο Επιστημονικό Συνέδριο του Συνδέσμου Ελλήνων Περιφερειολόγων με Θέμα «Η Περιφερειακή Διάσταση της Νέας Στρατηγικής Ευρώπης 2020», Αθήνα.
  28. Καραγιωργας Δ., (1979), «Δημόσια Οικονομική», Τόμος Α'+Β', *Εκδόσεις Παπαζήση*, Αθήνα.
  29. Καραμέτου Π., Αποστολόπουλος Κ., (2010), «Κοινωνικό Κεφάλαιο και Περιφερειακή Ανάπτυξη», 16^ο Επιστημονικό Συνέδριο του Συνδέσμου Ελλήνων Περιφερειολόγων με Θέμα «Η Περιφερειακή Διάσταση της Νέας Στρατηγικής Ευρώπης 2020», Αθήνα.

30. Κλάδης Δ., (2000), «Η Διακήρυξη της Μπολώνιας και η Πορεία από την Μπολόνια στην Πράγα», Αθήνα.
31. Κλάδης Δ., Κοντιάδης Ξ., Πανούσης Γ., (2007), «Η Μεταρρύθμιση του Ελληνικού Πανεπιστημίου», *Εκδόσεις Παπαζήση*, Αθήνα.
32. Κολλίντζας Τ., Φουλίδης Κ., Αλογοσκούφης Γ., Δημέλη Σ., Χριστοδουλάκης Ν., Βασιλάτος Β., (1996), «Οικονομική Ανάπτυξη η Ελληνική Εμπειρία», *Εκδόσεις Ινστιτούτο Μελετών Οικονομικής Πολιτικής*, Αθήνα.
33. Κολλίντζας Τ., (2003), «Θεωρία Οικονομικής Ανάπτυξης», Β' Έκδοση, *Εκδόσεις Εκδοτικές Επιχειρήσεις Κ. & Π. Σμπίλιας*, Αθήνα.
34. Κόνσολας Ν., (1997), «Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική», *Εκδόσεις Παπαζήση*, Αθήνα.
35. Κουτσαβδής Γ., (1965), «Όμορφη που είναι η Λιβαδιά», *Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λιβαδειάς*, Λιβαδειά.
36. Λαδιάς Χ., (2005), «Πανεπιστήμιο και Ανάπτυξη», Επιστημονικά κείμενα Α' συνεδρίου: με Θέμα «Το Πανεπιστήμιο στη Λιβαδειά και η Συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της Ευρύτερης Περιοχής», *Σύνδεσμος Ελλήνων Περιφερειολόγων*, Λιβαδειά.
37. Λαδιάς Χ., Χασαναγάς Ν., Παπαδοπούλου Ε., (2010), «Η Νέα Μεταναστευτική Πολιτική για τις Ευρωπαϊκές Χώρες που θα Στηρίζεται στη Γνώση θα Συμβάλει στην Ενσωμάτωση των Οικονομικών Μεταναστών στην Κοινωνία του 2020 και θα Εξαλείφει τους Κοινωνικούς Αποκλεισμούς από Αυτήν», *16^ο Επιστημονικό Συνέδριο του Συνδέσμου Ελλήνων Περιφερειολόγων με Θέμα «Η Περιφερειακή Διάσταση της Νέας Στρατηγικής Ευρώπης 2020»*, Αθήνα.
38. Λαμπριανίδης Λ., (1993), «Περιφερειακά Πανεπιστήμια στην Ελλάδα, Από το Αίτημα για Στρατόπεδα Νεοσύλλεκτων στο Αίτημα για Περιφερειακά Πανεπιστήμια», *Εκδόσεις Παρατηρητής*, Θεσσαλονίκη.
39. Λάμπας Τ., (1954), «Η Χώρα της Λιβαδειάς Ανατύπωση», 1^η Έκδοσης Δ.Κ. Λιβαδειάς, Λιβαδειά.
40. Μαγιάκος Π., (1932), «Λάμπρος Κατσώνης 1752-1804», *Εκδόσεις Νικολάου Τιλέρογλου*, Αθήνα.
41. Μαλούτας Θ., Οικονόμου Δ., (1988), «Κράτος Πρόνοιας στην Ελλάδα», *Εκδόσεις Εξάντας*, Αθήνα.

42. Mankiw N., (2002), «Αρχές της Οικονομικής, Τόμος Β΄, *Εκδόσεις Τυπωθήτω*, Αθήνα.
43. Μέλιος Ν., Παπαδόπουλος Α., (1999), «Ιστορικό Αρχείο Κωπαίδος», *Έκδοση Ινστιτούτου Μελέτης της Τοπικής Ιστορίας Λιβαδειά*, Λιβαδειά.
44. Μηλιός Γ., (1993), «Εκπαίδευση και Εξουσία», *Εκδόσεις Κριτική*, Αθήνα.
45. Μητούλα Ρ., (2007), «Βιώσιμη Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και Ανασυγκρότηση του Ελληνικού Αστικού Περιβάλλοντος», *Εκδόσεις Σταμούλη*, Αθήνα.
46. Μητούλα Ρ., Αστάρα Ο., Καλδής Π., (2008), «Βιώσιμη Ανάπτυξη», *Εκδόσεις Rossil*, Αθήνα.
47. Μουζέλης Ν., (1978), «Νεοελληνική Κοινωνία: Όψης Υπανάπτυξης», *Εκδόσεις Θεμέλιο*, Αθήνα.
48. Μούση Ν., (2006), «Εγχειρίδιο Ευρωπαϊκής Πολιτικής», *Εκδόσεις Παπαζήση*, Αθήνα.
49. Barquero V.A., (1991), «Τοπική Ανάπτυξη, Μια Στρατηγική για τη Δημιουργία Απασχόλησης», *Εκδόσεις Παπαζήση*, Αθήνα.
50. Μπότσαρης Χ., (2009), «Διαχρονική Διεύρυνση της Ανεργίας και της Απασχόλησης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας: Σύγκριση με τους Εθνικούς Δείκτες, Επιπτώσεις της Οικονομικής Κρίσης και Προτάσεις Βελτίωσης», *Ινστιτούτο Ερευνών Μελετών της Κεντρικής Ένωσης Επιμελητηρίων Ελλάδος*, Αθήνα.
51. Μπότσαρης Χ., Ψειρίδου Α., (2010), «Κανονισμός Πρακτικής Άσκησης», *Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας*, Λειβαδιά.
52. Μπουζάκης Σ., (2005), «Παγκοσμιοποίηση και Εκπαίδευση: Η Υποταγή της Εκπαίδευσης στην Οικονομία της Αγοράς», *Εκδόσεις Σαββάλας*, Αθήνα.
53. Παναγιωτόπουλος Δ., (2013), «Βιωσιμότητα του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας & Σχέδιο “Αθηνά” για την Αναδιάρθρωση των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης», *Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας*, Λαμία.
54. Παπαδασκαλόπουλος Α., (2000), «Μέθοδοι Περιφερειακής Ανάλυσης», *Εκδόσεις Παπαζήση*, Αθήνα.
55. Πεσμαζόγλου Σ., (1987), «Εκπαίδευση και Ανάπτυξη στην Ελλάδα 1948-1985, Το Ασύμπτωτο μιας Σχέσης», *Εκδόσεις Θεμέλιο*, Αθήνα.

56. Περγαντάς Κ., (2005), «Το Πανεπιστήμιο στη Λιβαδειά και η Συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της Ευρύτερης Περιοχής», *Επιστημονικά Κείμενα Α' Συνεδρίου: Σύνδεσμος Ελλήνων Περιφερειολόγων*, Ομιλία, Λιβαδειά.
57. Πετράκος Γ., Ψυχάρης Γ., (2004), «Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα», *Εκδόσεις Κριτική*, Αθήνα.
58. Πουρναράκης Ε., Χατζηκωνσταντίνου Γ., (2004), «Αρχές Οικονομικής», Β' Έκδοση, *Εκδόσεις Ζυγός*, Αθήνα.
59. Πουρναράκης Ε., (2005), «Το Πανεπιστημιακό Τμήμα της Λιβαδειάς-Παρούσα Κατάσταση και Προοπτικές», *Επιστημονικά κείμενα Α' συνεδρίου με Θέμα: «Το Πανεπιστήμιο στη Λιβαδειά και η Συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της Ευρύτερης Περιοχής»*, *Σύνδεσμος Ελλήνων Περιφερειολόγων* Λιβαδειά.
60. Πυργιώτης Λ., (2010), «Η Χρήση Σεναρίων Διερεύνησης για τη Βιώσιμη Ενδογενή Ανάπτυξη», *16^ο Επιστημονικό Συνέδριο του Συνδέσμου Ελλήνων Περιφερειολόγων με Θέμα «Η Περιφερειακή Διάσταση της Νέας Στρατηγικής Ευρώπης 2020»*, Αθήνα.
61. Ρέππας Π., (1991), *Οικονομική Ανάπτυξη Θεωρίες και Στρατηγικές*, *Εκδόσεις Παπαζήση*, Αθήνα.
62. Ρόκος Δ., (2003), Από την "Βιώσιμη" ή "Αειφόρος" στην Αξιοβίωτη Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη, *Εκδοτικός Οίκος Α.Α. Λιβάνη*, Αθήνα.
63. Ρόντος Κ., Παπάνης Ε., (2005), «Οι Εξελίξεις στην Εθνική και στις Περιφερειακές Αγορές Εργασίας με Έμφαση στα Χαρακτηριστικά και στις Αναπτυξιακές Δυνατότητες στην Στερεάς Ελλάδας», *Επιστημονικά κείμενα Α' συνεδρίου: με Θέμα «Το Πανεπιστήμιο στη Λιβαδειά και η Συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της Ευρύτερης Περιοχής»*, *Σύνδεσμος Ελλήνων Περιφερειολόγων*, Λιβαδειά.
64. Ρούσσαρης Α., (1998), «Ιστορικά Μελετήματα Λεβαδειάς», *Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη*, Λεβαδειά.
65. Ρούσσαρης Α., (2005), «Το Πανεπιστήμιο στη Λιβαδειά και η Συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της Ευρύτερης Περιοχής», *Επιστημονικά Κείμενα Α' Συνεδρίου: Σύνδεσμος Ελλήνων Περιφερειολόγων*, Ομιλία, Λιβαδειά.
66. Σκούντζος Θ., (1990), «Οικονομική Ανάπτυξη», Τομος II, Γ' Έκδοση, *Εκδόσεις Α. Σταμούλης*, Πειραιά.

67. Σκούντζος Θ., (2005), Περιφερειακή Οικονομική Ανάλυση και Πολιτική, Τόμος Α'+Β', *Εκδόσεις Σταμούλη*, Αθήνα.
68. Σκούντζος Θ., (2006), «Θεσμοί & Πολιτικές Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης», *Εκδόσεις Σταμούλη*, Αθήνα.
69. Στουρνάρας Γ., (2006), «Η Παιδεία Κεφάλαιο για την Ανάπτυξη», *Εφημερίδα το Βήμα*, 15/10/2006.
70. Τσαμαδιάς Κ., Σταϊκούρας Χ., (2004), «Το Ανθρώπινο Κεφαλαίο στην Οικονομία της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας Περίοδος 1998-2002», Πανελληνίου Επιστημονικό Συνέδριο του Ομίλου Πολιτών Φθιώτιδα 21ος αιώνας και Συνεταιρική Τράπεζα Λαμίας με Θέμα: «Εκπαίδευση και Ανάπτυξη: Η Περίπτωση της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας», Λαμία.
71. Τσαμαδιάς Κ., Σταϊκούρας Χ., Πέγκας Π., (2010), «Το Απόθεμα του Ανθρώπινου Κεφαλαίου-οι Συσχετίσεις και οι Αιτιώδεις Σχέσεις Καταθέσεις στις Περιφέρειες της Ελλάδας την περίοδο 1998-2008», 16^ο Επιστημονικό Συνέδριο του Συνδέσμου Ελλήνων Περιφερειολόγων με Θέμα «Η Περιφερειακή Διάσταση της Νέας Στρατηγικής Ευρώπης 2020», Αθήνα.
72. Τσεβιάς Γ., (2006), «Ιστορία της Θήβας και της Βοιωτίας, Από τα Αρχαιότατα Χρόνια Μέχρι Σήμερα», *Πνευματικό Κέντρο Δήμου Θηβαίων*, Ιούλιος.
73. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, (2001), «Κείμενο Αρχών για τη Δημιουργία Νέων Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα», *Ομάδα Εργασίας για τον Χωροταξικό και Στρατηγικό Σχεδιασμό της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα*, Αθήνα.
74. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, (2002), «Εθνικό Χωροταξικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Ελληνικής Ανώτατης Εκπαίδευσης» *Ομάδα Εργασίας για τον Χωροταξικό και Στρατηγικό Σχεδιασμό της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα*, Αθήνα.
75. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, (2003), «Εθνικό Χωροταξικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Ανώτατης Εκπαίδευσης», *Πορεία Υλοποίησης και Περαιτέρω Προοπτικές, Ομάδα Εργασίας για τον Χωροταξικό και Στρατηγικό Σχεδιασμό της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα*, Αθήνα.
76. Φακιάλας Ρ., (2005), «Εκπαίδευση και Οικονομική Ανάπτυξη στην Ελλάδα», *Επιστημονικά κείμενα Α' συνεδρίου: με Θέμα «Το Πανεπιστήμιο στη Λιβαδειά και η Συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της Ευρύτερης Περιοχής»*, *Σύνδεσμος Ελλήνων Περιφερειολόγων*, Λιβαδειά.

77. Faucheyx S., Noël J., (2007), Οικονομική των Φυσικών Πόρων και του Περιβάλλοντος, *Εκδόσεις Gutenberg*, Αθήνα.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. <http://www.hellaskps.gr> (Συγχρηματοδοτούμενα Αναπτυξιακά Προγράμματα)
2. <http://www.et.gr> (Εθνικό Τυπογραφείο της Ελλάδας)
3. <http://www.ucg.gr> (Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας)
4. <http://dib.ucg.gr> (Τμήμα Πληροφορικής με Εφαρμογές στη Βιοϊατρική)
5. <http://www.poa.ucg.gr> (Τμήμα Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης)
6. <http://www.livadia.gr> (Δήμος Λιβαδειάς)
7. <http://el.wikipedia.org> (ΒικιΠαιδεία Εγκυκλοπαίδεια)
8. <http://www.pste.gov.gr> (Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας)
9. <http://dasta.ucg.gr> (Δομή Απασχολήσεις και Σταδιοδρομίας “ΔΑΣΤΑ”)

ΠΗΓΕΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ

Εικόνα 1: Α.Δ.Ι.Π., (2011), «Έκθεση για την Ποιότητα της Ανώτατη Εκπαίδευση 2010-2011», *Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση*, Αθήνα.

Εικόνα 2: <http://foyrna-eurutantias.blogspot.gr>

Εικόνα 3: Προσωπικό Αρχείο.

Εικόνα 4: <http://users.otenet.gr>

Εικόνα 5: Δήμος Λιβαδειάς, (2001), «Η Πόλη των Νερών», *Έντυπο Δήμου Λιβαδέων*, Λιβαδειά.

Εικόνα 6: Stackellbery O., (1834), “General View of Livadia”, *Αρχείο Νομαρχίας Βοιωτίας*, Λιβαδειά.

Εικόνα 7: Maillart D., Belle H., (1877), “Bazar in Livadia”, *Αρχείο Νομαρχίας Βοιωτίας*, Λιβαδειά.

Εικόνα 8: <http://strange-omniverse.blogspot.com>

Εικόνα 9: <http://www.plutarcheio.gr>

Εικόνα 10: Προσωπικό Αρχείο.

Εικόνα 11: Προσωπικό Αρχείο.

Εικόνα 12: <http://viotiarecords.blogspot.gr>

Εικόνα 13: <http://eikonitses.blogspot.gr>

Εικόνα 14: Προσωπικό Αρχείο.

Εικόνα 15: Προσωπικό Αρχείο.

Εικόνα 16: Προσωπικό Αρχείο.

Εικόνα 17: Προσωπικό Αρχείο.

Εικόνα 18: Προσωπικό Αρχείο.

Εικόνα 19: Προσωπικό Αρχείο.

Εικόνα 20: <http://www.ethnos.gr>

Εικόνα 21: <http://viotia.blogspot.gr>

Εικόνα 22: Δήμος Λιβαδειάς.

Εικόνα 23: <http://hellas.teipir.gr>

Εικόνα 24: Laurenberg J., (1661), “Map of South Boeotia”, *Αρχείο Νομαρχίας Βοιωτίας*, Λιβαδειά.

Εικόνα 25: Laurenberg J., (1661), “Map of South Boeotia”, *Αρχείο Νομαρχίας Βοιωτίας*, Λιβαδειά.

Εικόνα 26: Belle B., (1877), “Lake Kopais”, *Αρχείο Νομαρχίας Βοιωτίας*, Λιβαδειά.

Εικόνα 27: <http://el.wikipedia.org>

Εικόνα 28: Μπότσαρης Χ., (2009), «Διαχρονική Διεύρυνση της Ανεργίας και της Απασχόλησης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας: Σύγκριση με τους Εθνικούς Δείκτες, Επιπτώσεις της Οικονομικής Κρίσης και Προτάσεις Βελτίωσης», Ινστιτούτο Ερευνών Μελετών της Κεντρικής Ένωσης Επιμελητηρίων Ελλάδος, Δεκέμβριος.

Εικόνα 29: Μπότσαρης Χ., (2009), «Διαχρονική Διεύρυνση της Ανεργίας και της Απασχόλησης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας: Σύγκριση με τους Εθνικούς Δείκτες, Επιπτώσεις της Οικονομικής Κρίσης και Προτάσεις Βελτίωσης», Ινστιτούτο Ερευνών Μελετών της Κεντρικής Ένωσης Επιμελητηρίων Ελλάδος, Δεκέμβριος.

Εικόνα 30: Μπότσαρης Χ., (2009), «Διαχρονική Διεύρυνση της Ανεργίας και της Απασχόλησης στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας: Σύγκριση με τους Εθνικούς Δείκτες, Επιπτώσεις της Οικονομικής Κρίσης και Προτάσεις Βελτίωσης», Ινστιτούτο Ερευνών Μελετών της Κεντρικής Ένωσης Επιμελητηρίων Ελλάδος, Δεκέμβριος.

Εικόνα 31: <http://www.imtl.gr>

Εικόνα 32: Δήμος Λιβαδειάς.

Εικόνα 33: Δήμος Λιβαδειάς και Επεξεργασία του Συγγραφέα.

Εικόνα 34: Προσωπικό Αρχείο.

Εικόνα 35: Προσωπικό Αρχείο.

Εικόνα 36: Δήμος Λιβαδειάς και Επεξεργασία του Συγγραφέα.

Εικόνα 37: Προσωπικό Αρχείο.

Εικόνα 38: Προσωπικό Αρχείο.

Εικόνα 39: Προσωπικό Αρχείο.

Εικόνα 40: Προσωπικό Αρχείο.

Εικόνα 41: Δήμος Λιβαδειάς και Επεξεργασία του Συγγραφέα.

Εικόνα 42: Προσωπικό Αρχείο.

Εικόνα 43: Προσωπικό Αρχείο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

- 1) Πώς εκτιμάτε την ίδρυση και λειτουργία του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας για την αγορά της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής;
- 2) Υπήρξαν θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις από τη δημιουργία του τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης στην καθημερινότητα της πόλεως λόγω της παρουσίας των φοιτητών και του προσωπικού του τμήματος (κατοικία-σίτιση-μετακινήσεις);
- 3) Πως αποτιμάτε την πολιτική και κοινωνική παρουσία της Σχολής στην τοπική κοινωνία της πόλης με την ανάπτυξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων και τη συμμετοχή σε αναπτυξιακά προγράμματα, διαλέξεις, ημερίδες κλπ;
- 4) Πως εκτιμάτε τις σχέσεις μεταξύ κατοίκων και φοιτητών; Τους έχει αποδεχθεί η τοπική κοινωνία;
- 5) Ποιες ενέργειες νομίζετε ότι θα πρέπει να γίνουν από την πολιτεία, το κράτος και τους διάφορους φορείς της Λιβαδειάς, ώστε να αναπτυχθεί περαιτέρω το Τμήμα Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης προκειμένου να καταστεί μοχλός ανάπτυξης για το μέλλον της πόλεως αλλά και των κατοίκων της;
- 6) Πιστεύετε ότι θα πρέπει να δημιουργηθούν νέα Πανεπιστημιακά Τμήματα στην πόλη της Λιβαδειάς και τι αντικείμενα νομίζετε πως πρέπει να καλύπτουν αυτά έτσι ώστε να ανταποκρίνονται τόσο στις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας αλλά και στην ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής;

Συγκεκριμένα συνεντεύξεις ελήφθησαν από τους κ.κ.:

- Γεώργιο Μουλκιώτη, Αντιπεριφερειάρχη Βοιωτίας.
- Κωνσταντίνο Μπακομήτρο, Θεματικό Αντιπεριφερειάρχη Στερεάς Ελλάδας
- Γεώργιο Μαντζουράνη, Μητροπολίτη Θηβών και Λεβαδέων.
- Ιωάννη Σταθά, Βουλευτή Νομού Βοιωτίας και Πρόεδρο Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου Λιβαδειάς.
- Νίκο Παπαγγελή, Δήμαρχο Λιβαδειάς.
- Δημήτριο Παναγιωτόπουλο, Αντιπρόεδρο της Διοικούσας Επιτροπής του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και Αντιπρόεδρο του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης της Λιβαδειάς.
- Χαράλαμπο Μπότσαρη, Πρόεδρο και Καθηγητή του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης της Λιβαδειάς.
- Στέφανο Καραγιάννη, Αναπληρωτή Καθηγητή του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης της Λιβαδειάς.
- Χρίστο Λαδιά, Λέκτορα του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης της Λιβαδειάς.
- Νίκο Κουδούνη, Πρόεδρο Συνδέσμου Βιομηχάνων Στερεάς Ελλάδας.
- Παναγιώτη Αγκιάδη, Πρόεδρο του Επιμελητηρίου Βοιωτίας και Πρόεδρο του Κέντρου Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης της Στερεάς Ελλάδας.
- Κώστα Παπασπύρου, Πρόεδρο του Εμπορικού Συλλόγου Λιβαδειάς.
- Δημήτρη Δαπόντα, Διδάσκοντα του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης της Λιβαδειάς με το Π.Δ. 407/80.
- Λάμπρο Σκάρλα, Διδάσκοντα του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης της Λιβαδειάς με το Π.Δ. 407/80.

Γεώργιος Μουλκιώτης, Αντιπεριφερειάρχης Βοιωτίας

- 1) Η ίδρυση Πανεπιστημίου στην Πρωτεύουσα της Βοιωτίας αποτελούσε πάγιο αίτημα της Βοιωτικής κοινωνίας, αφού η Λιβαδειά ήταν από τις ελάχιστες Πρωτεύουσες Νομών, στην οποία δεν λειτουργούσε Πανεπιστήμιο. Με ικανοποίηση δέχθηκαν οι πολίτες της περιοχής την ίδρυση και λειτουργία του Πανεπιστημιακού Τμήματος, αφού το γεγονός αυτό συνδέεται άμεσα ή έμμεσα με την τοπική, κοινωνική, οικονομική και πνευματική ανάπτυξη του Νομού. Οι φοιτητές συμβάλλουν στο παραγόμενο εισόδημα των κατοίκων και επαγγελματιών (σίτιση, διαμονή, ένδυση κ.α.).
- 2) Η ίδρυση και λειτουργία του Πανεπιστημιακού Τμήματος στη Λιβαδειά είχε μόνο θετικές επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης, παρά το γεγονός ότι είναι βραχύχρονη η λειτουργία του. Οι θετικές επιπτώσεις είναι εμφανείς και παρουσιάζουν σημαντική δυναμική για το μέλλον.
- 3) Η ύπαρξη Πανεπιστημιακής κοινότητας σαφώς συμβάλλει στην ανάπτυξη κάθε κοινωνίας. Η ενεργής παρουσία και συμμετοχή των καθηγητών σε όλα τα αναπτυξιακά συνέδρια και ημερίδες, που έλαβαν χώρα στην περιοχή, ως και σε περιπτώσεις, που το Πανεπιστήμιο ήταν συνδιοργανωτής με εισηγήσεις και παρεμβάσεις, συνέβαλαν στη διαμόρφωση κατευθύνσεων-στόχων, ενώ η συμμετοχή, σε αρκετά κοινωνικά-πολιτιστικά δρώμενα, καθηγητών και φοιτητών συνέδραμε σε ουσιαστικότερη προσέγγιση με την τοπική κοινότητα.
- 4) Η Λιβαδειά ο Δήμος και οι κάτοικοι, αγκάλιασαν από την πρώτη στιγμή τους φοιτητές. Η καθημερινή λειτουργία νέων ανθρώπων σε μια κοινωνία δημιουργεί συνθήκες ζωντάνιας, ενεργητικότητας, δυναμισμού, προοπτικής για ένα καλύτερο μέλλον της πόλης και της περιοχής.
- 5) Καταρχήν επιβάλλεται να εξασφαλισθεί η αναβάθμιση, η βιωσιμότητα και η ενδυνάμωση με στελεχιακό δυναμικό του Τμήματος. Παράλληλα θα πρέπει να υλοποιηθεί το αίτημα για τη δημιουργία νέου Τμήματος, οπότε πλέον οι κανόνες λειτουργίας θα είναι κανόνες λειτουργίας Σχολής (μεταπτυχιακά τμήματα κ.λ.π.) και όχι περιορισμένα όπως αυτοί προβλέπονται για τα Τμήματα Πανεπιστημίων. Εξάλλου το Τμήμα της Λιβαδειάς έχει πρωτοποριακό γνωστικό αντικείμενο, που συνδέεται άμεσα με την ανάπτυξη

της Περιφέρειας και τούτο επενδύεται πρακτικά και θεωρητικά, αφού έχει δημοσιευμένο σημαντικότατο και αξιολογότερο επιστημονικό έργο.

- 6) Ο πρωτογενής τομέας αποτελεί βασική πηγή εισοδήματος για τους κατοίκους της Βοιωτίας, η οποία διαθέτει αξιόλογες πεδινές εκτάσεις και σημαντικούς υδάτινους πόρους. Παράλληλα ο δευτερογενής τομέας, παρά τα έντονα φαινόμενα αποβιομηχάνισης, παραμένει βασικός αναπτυξιακός πόλος, αφού στην περιοχή δραστηριοποιούνται πέραν των 1600 βιομηχανιών (κυρίως στο νοτιοανατολικό τμήμα της Οινόφυτα-Σχηματάρι). Η έντονη χρήση φυτοφαρμάκων στη γεωργία και τα σημαντικά περιβαλλοντικά αποτυπώματα των βιομηχανιών έχουν δημιουργήσει στο Νομό περιβαλλοντικά ζητήματα. Το Πανεπιστήμιο με έρευνα-μελέτες και τη λειτουργία Τμημάτων του, που το αντικείμενο σπουδής τους θα πρέπει να αναφέρεται στην αειφόρο παραγωγική διαδικασία και στην ενδυνάμωση αυτής, καλείται να σηματοδοτήσει με την παρουσία του μια νέα αναπτυξιακή εποχή για την περιοχή.

Κωνσταντίνος Μπακομήτρος, Θεματικός Αντιπεριφερειάρχης
Στερεάς Ελλάδας

- 1) Η ίδρυση και η λειτουργία του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας είναι πολύ σημαντική τόσο για τη Λιβαδειά όσο και για την ευρύτερη περιοχή. Ο λόγος είναι πως νεότερος κόσμος (αλλά και το επιστημονικό προσωπικό) και από όλες τις περιοχές της χώρας έχουν την ευκαιρία να βρεθούν στην περιοχή και να μάθουν για αυτή. Από την άλλη μεριά, η Λιβαδειά αλλά και η ευρύτερη περιοχή έχει ανάγκη την «άφιξη» αυτών των ανθρώπων που θα ανανεώσουν την περιοχή και θα την ενισχύσουν οικονομικά αλλά και τουριστικά.
- 2) Είναι φυσικό πως μόνο θετικές είναι οι επιπτώσεις που μπορεί να έχει η δημιουργία ενός τμήματος Πανεπιστημίου στην περιοχή. Ο λόγος είναι πως οι άνθρωποι που στελεχώνουν το Πανεπιστήμιο αλλά και οι φοιτητές αυτού θα αναζητήσουν στέγη, σίτιση κ.α. που όλα αυτά μαζί θα συνεισφέρουν θετικά στην τοπική οικονομία και κοινωνία.
- 3) Κατά καιρούς έχω ενημερωθεί για διαλέξεις, ημερίδες κ.α. που το Πανεπιστήμιο σε συνεργασία με άλλους φορείς έχει πραγματοποιήσει. Οι δραστηριότητες αυτές δίνουν την ευκαιρία για πολιτική και κοινωνική

ενημέρωση των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής μιας και αποτελούν ένα παράθυρο στη γνώση.

- 4) Οι σχέσεις μεταξύ κατοίκων και φοιτητών όσο γνωρίζω είναι καλές μιας και κάτοικοι, γνωρίζοντας τα προαναφερθέντα θετικά αποτελέσματα από την παρουσία των φοιτητών στον τόπο τους, έχουν αποδεχθεί και αγκαλιάσει τους νέους φοιτητές.
- 5) Θα έπρεπε να γίνει ακόμη πιο ελκυστικό το συγκεκριμένο τμήμα του Πανεπιστημίου ώστε να προσελκύσει περισσότερους ακόμη φοιτητές. Παράλληλα, να συνεχίσουν να πραγματοποιούνται αναπτυξιακά προγράμματα, ημερίδες, διαλέξεις κ.τ.λ. έτσι ώστε να γίνει από όλους κατανοητό το πόσο ευνοϊκό είναι για τον τόπο μας να υπάρχει ένα Πανεπιστημιακό τμήμα.
- 6) Πιθανότατα να βοηθούσε η σταδιακή ανάπτυξη των τμημάτων του Πανεπιστημίου μιας και η περιοχή ενδείκνυται για κάτι τέτοιο. Πιθανά τμήματα θα μπορούσαν να σχετίζονται εκτός από την αγροτική οικονομία, με την ανάπτυξη (πχ σε τομείς περιβάλλοντος), το τουρισμό κ.τ.λ. Επιπλέον, τμήμα του Γεωπονικού Πανεπιστημίου θα μπορούσε να μεταφερθεί στην περιοχή μιας και είναι μια πλέον αγροτική περιοχή εξαιτίας της Κωπαΐδας, λιμνών κτλ.

Γεώργιος Μαντζουράνης, Μητροπολίτης Θηβών και Λιβαδέων

- 1) Θεωρώ πως η ίδρυση και η λειτουργία του Πανεπιστημίου Στερεάς και συγκεκριμένα του Τμήματος Περιφερειακής και Οικονομικής Ανάπτυξης αποτελεί μοχλό ανάπτυξης για όλη την ευρύτερη περιοχή της Λιβαδειάς.
- 2) Η δημιουργία του τμήματος επέφερε θετικά αποτελέσματα αφού συνέβαλε σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη της πόλεώς μας μέσω της καθημερινής επαφής των φοιτητών και των διδασκόντων με την πόλη μας.
- 3) Φυσικό είναι πως η παρουσία φοιτητών σε μια πόλη βοηθά στην πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου με τη συμμετοχή των φοιτητών σε προγράμματα, διαλέξεις, ημερίδες και στις εν γένει κοινωνικές δραστηριότητες. Ένα επιστημονικό ίδρυμα είναι κατεξοχήν πνευματικό ίδρυμα, το οποίο συμβάλει στην πνευματική εξέλιξη του ανθρώπινης δημιουργίας.

- 4) Σίγουρα η τοπική κοινωνία αγκάλιασε τους φοιτητές από την πρώτη στιγμή σαν να είναι δικά της παιδιά. Ήταν χρόνιο το αίτημα των κατοίκων της πόλης για τη δημιουργία τμήματος.
- 5) Όλοι από κοινού τοπικοί φορείς, τοπική αυτοδιοίκηση μπορούν να συμβάλλουν στην περαιτέρω ανάπτυξη του τμήματος προκειμένου να καταστεί μοχλός ανάπτυξης. Η Τοπική μας Εκκλησία πιστεύει πως η ενίσχυση του τμήματος θα συμβάλλει και στην επιστημονική και πνευματική εξέλιξη του τόπου μας.
- 6) Ο Τόπος μας έχει ανάγκη την υπάρχουσα Πανεπιστημιακή Σχολή αλλά και την ενίσχυσή της με περισσότερα τμήματα. Την εποχή της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης είναι επιβεβλημένη η στήριξη και διεύρυνση των πνευματικών ιδρυμάτων, για τη μορφωτική αναβάθμιση και προοπτική της κοινωνίας μας. Ένα τμήμα το οποίο θα μπορούσε να δημιουργηθεί μπορεί να σχετίζεται με τη θεραπεία των επιστημών της ιστορίας και της λαογραφίας όπως και των τουριστικών επιχειρήσεων αφού η Βοιωτία είναι χώρος με πλούσιο αρχαιολογικό και τουριστικό πλούτο με την παγκοσμίως γνωστή Αρχαία, Βυζαντινή και Νεότερη Ιστορία.

Ιωάννης Σταθάς, Βουλευτής του Νομού Βοιωτίας και Πρόεδρος του
Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου Λιβαδειάς

- 1) Η ίδρυση και η λειτουργία του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας έχει βοηθήσει την αγορά της Λιβαδειάς, τόσο στο θέμα ενοικίασης ακινήτων, όσο και στα μαγαζιά εστίασης.
- 2) Υπήρξαν θετικότερες εντυπώσεις από τη δημιουργία του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης λόγω της παρουσίας των φοιτητών στην καθημερινή λειτουργία της πόλης.
- 3) Είναι αρκετά καλή, θα μπορούσε να είναι και καλύτερη η παρουσία της Σχολής, όμως με βάση το χρονικό διάστημα που λειτουργεί η Σχολή και την προσπάθεια ενσωμάτωσης που έχει κάνει στην τοπική κοινωνία, έχει μια καλή δυναμική.
- 4) Η τοπική κοινωνία έχει αποδεχθεί τους φοιτητές. Δεν έχουν σημειωθεί κάποια προβλήματα, αντίθετα η τοπική κοινωνία έχει αγκαλιάσει τους φοιτητές.

- 5) Πρέπει να δημιουργηθούν και άλλα Τμήματα στο υπάρχον Πανεπιστήμιο, ώστε να καταστεί μοχλός ανάπτυξης για το μέλλον της πόλης, μετά την επιτυχημένη πορεία του υπάρχοντος Τμήματος και να ενισχυθεί με εκπαιδευτικό προσωπικό, εργαστήρια κ.λ.π.
- 6) Πρέπει να δημιουργηθούν νέα Πανεπιστημιακά Τμήματα στην πόλη της Λιβαδειάς. Είναι πάγιο αίτημα των Φορέων και της τοπικής κοινωνίας, η μεταφορά της Γεωπονικής Σχολής στην Επαρχία Λιβαδειάς, με κέντρο τη Λιβαδειά και δορυφόρους Ορχομενό και Αλιάρτο, διότι υπάρχουν αρκετές χιλιάδες στρέμματα της Γεωπονικής Σχολής, για πρακτική εξάσκηση των Φοιτητών στον κάμπο της Κωπαΐδας, μεταξύ Αλιάρτου και Ορχομενού.

Νίκος Παπαγγελής, Δήμαρχος Λιβαδειάς

- 1) Η ίδρυση ενός Πανεπιστημίου στην περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ήταν πάγιο αίτημα των πολιτών, καθώς μέχρι πριν την ίδρυσή του, η περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ήταν η μόνη περιφέρεια της χώρας που είχε αποκλειστεί από τον ακαδημαϊκό χάρτη της χώρας. Επομένως, η ίδρυση και η λειτουργία του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας, χαιρέτιστηκε με ενθουσιασμό από την τοπική κοινωνία, όχι μόνο για τις θετικές επιπτώσεις που είχε στην αγορά της Λιβαδειάς, αλλά κυρίως γιατί η λειτουργία μιας σχολής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, είχε θετικά αποτελέσματα στην πολιτιστική και κοινωνική ζωή της πόλης και συνέβαλε στην ανάπτυξη της περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.
- 2) Η παρουσία των φοιτητών και του προσωπικού του Τμήματος στην Λιβαδειά είχε μόνο θετικά αποτελέσματα, αφού δεν προκάλεσε καμία όχληση στην καθημερινή ζωή της πόλης. Η πόλη της Λιβαδειάς είναι μικρή και καθώς το κτήριο στο οποίο στεγάζεται το Τμήμα βρίσκεται στο κέντρο της πόλης δεν προκλήθηκε καμία όχληση όσον αφορά στις μετακινήσεις στην πόλη. Με την εγκατάσταση των πρώτων φοιτητών στην πόλη έγινε αισθητή η παρουσία τους και στην αγορά, καθώς αναθερμάνθηκε η ζήτηση για ενοικίαση κατοικιών και τονώθηκε η κατανάλωση σε επιχειρήσεις σίτισης και διασκέδασης.
- 3) Όσον αφορά στην ανάπτυξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων, η συνεργασία της πανεπιστημιακής κοινότητας με το Δήμο ήταν θετική καθώς πραγματοποιήθηκαν διάφορες ημερίδες στις οποίες συμμετείχαν καθηγητές

του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης, καθώς και διαλέξεις επετειακού χαρακτήρα (εθνική εορτή 25^{ης} Μαρτίου) με την πολύτιμη συνεργασία κυρίως του καθηγητή κ. Δημητρίου Παναγιωτόπουλου ως βασικού ομιλητή. Τέλος, στο σημείο αυτό θέλω να επισημάνω ότι η πανεπιστημιακή κοινότητα πάντα ανταποκρίνεται στις προσκλήσεις του Δήμου για τις πολιτιστικές εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται στην πόλη μας.

- 4) Όπως έχω αναφέρει και παραπάνω, η ίδρυση του πανεπιστημίου στην περιοχή μας ήταν καθολική απαίτηση των πολιτών και ως εκ τούτου θεωρώ ότι οι σχέσεις μεταξύ των κατοίκων με τους φοιτητές ήταν άριστες. Η τοπική κοινωνία έχει αποδεχθεί πλήρως τους φοιτητές εάν και έχω την αίσθηση ότι θα προτιμούσε μια πιο ενεργή συμμετοχή των φοιτητών σε θέματα που απασχολούν την πόλη και να συμβάλλουν με τη συμμετοχή τους αυτή στην αναβάθμιση των πολιτιστικών δρώμενων της πόλης μας.
- 5) Εκτιμώ ότι για την ενίσχυση και ανάπτυξη του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης απαιτείται καταρχήν η ολοκλήρωση της διαδικασίας για τον διορισμό τεσσάρων ακόμη καθηγητών μελών ΔΕΠ οι οποίοι θα ενισχύσουν το ακαδημαϊκό προφίλ του τμήματος. Βασική προτεραιότητα της πολιτείας και του πανεπιστημίου θα πρέπει να είναι η διασύνδεση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με τον επιχειρηματικό κόσμο και τη δημόσια διοίκηση (πρακτική άσκηση, επαγγελματική σταδιοδρομία) ώστε τα εξειδικευμένα στελέχη που αποφοιτούν από το τμήμα να αποτελέσουν τον πυρήνα για την περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη της περιοχής μας. Επίσης, η φοιτητική κοινότητα, ως το πλέον ενεργό κομμάτι της τοπικής κοινωνίας, θα πρέπει να αναζητήσει συνεργασίες με επαγγελματικούς φορείς της πόλης. Παραδείγματος χάριν η πραγματοποίηση ερευνών από κοινού των φοιτητών με τους επαγγελματικούς συλλόγους της περιοχής με όπλο την εξειδικευμένη γνώση των φοιτητών μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για την κατάθεση απόψεων και προτύπων για την αναπτυξιακή προοπτική της περιοχής μας.
- 6) Σαφώς για να είναι βιώσιμη η Πανεπιστημιακή Σχολή που εδρεύει στη Λιβαδειά θα πρέπει εκτός του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης να λειτουργήσει άμεσα και το πρόγραμμα Οργάνωσης και διαχείρισης φορέων πολιτισμού, τουρισμού και αθλητισμού. Τεράστια συμβολή στην αναβάθμιση του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας θα έχει και

η μελλοντική ίδρυση και λειτουργία τμημάτων με συναφές αντικείμενο με το υπάρχον τμήμα, όπως για παράδειγμα τμήμα αγροτικής οικονομίας και ανάπτυξης, ή ακόμη και η μεταστέγαση και λειτουργία κάποιου ή κάποιων τμημάτων της γεωπονικής σχολής στην ευρύτερη περιοχή. Επίσης, απαραίτητη είναι η σύσταση και λειτουργία Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών στη πανεπιστημιακή σχολή της Λιβαδειάς που θα συμβάλλουν στην περαιτέρω εξειδίκευση των φοιτητών σε σύγχρονα θέματα της οικονομικής επιστήμης και την ενίσχυση της έρευνας σε θέματα περιφερειακής ανάπτυξης.

Δημήτρης Παναγιωτόπουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής του Τμήματος Τ.Ε.Φ.Α.Α. του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αντιπρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και Αναπληρωτής Πρόεδρος του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης,

- 1) Στο πρώτο ερώτημα ανέφερε ότι ήταν πολύ καλή αν και σε πρόχειρη βάση ίδρυσης του Πανεπιστημίου και χωρίς μελέτη βιωσιμότητας.
- 2) Στο δεύτερο ερώτημα ανέφερε ότι θετικές ήταν οι επιπτώσεις στο κοινωνικό, πολιτιστικό περιβάλλον.
- 3) Στο τρίτο ερώτημα ανέφερε ότι βοήθησε την τοπική κοινωνία αλλά θα μπορούσε να είναι και άριστη.
- 4) Στο τέταρτο ερώτημα ανέφερε ότι η τοπική κοινωνία έχει αποδεχτεί ασθμαίνως τους φοιτητές όχι τόσο διότι αντιλαμβάνεται τις κοινοπολιτιστικές επιπτώσεις όσο τα οικονομικά οφέλη.
- 5) Στο πέμπτο ερώτημα επισήμανε ότι οι ενέργειες δεν αφορούν το κράτος αλλά τα θεσμικά όργανα του πανεπιστημίου τα οποία έχουν χρέος να μελετήσουν και να προωθήσουν την ανάπτυξη του ιδρύματος και να προτείνουν δομές και προγράμματα αυτοαξιοποίησης που θα κινητοποιήσουν οίκοθεν την τοπική κοινωνία. Η τοπική κοινωνία σε συνεργασία με το ίδρυμα μπορεί να συμβάλει τα μάλα μόνο οικονομικά με τη δημιουργία φορέων οικονομικής στήριξης πέραν των άλλων οφειλών. Το ίδρυμα μπορεί να αποτελέσει επιστημονικό σύμβουλο δια των μελετών του στους οικονομικούς φορείς της περιοχής.
- 6) Τέλος στο έκτο ερώτημα πρόσθεσε ήδη έχει αποφασιστεί η ανάπτυξη του τμήματος σε σχολή με δυο τουλάχιστον προπτυχιακά προγράμματα. Ως σχολή

πλέον οικονομίας και διοίκησης θα πρέπει να αναπτύξει το τμήμα Περιφερικής Οικονομικής Ανάπτυξης και το άλλο οργάνωσης και διαχείρισης φορέων πολιτισμού και αθλητισμού. Ειδικότερα το τμήμα αυτό σε συνεργασία με το τμήμα των Δελφών θα μπορούσε να αναπτύξει το τμήμα της περιφέρειας και να συμβάλει μέσω των Δελφών ώστε το Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδας να γίνει Πανεπιστήμιο όλου του κόσμου.

Χαράλαμπος Μπότσαρης, Πρόεδρος του Τμήματος Περιφερειακής
Οικονομικής Ανάπτυξης

- 1) Η ίδρυση και η λειτουργία του Πανεπιστημίου βοηθάει ουσιαστικά την αγορά της πόλης και της ευρύτερης περιοχής. Το Τμήμα Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης είναι στενά συνδεδεμένο με την εμπορική κίνηση της πόλης και αποτελεί μια υπολογίσιμη οικονομική οντότητα γιατί αυξηθήκαν οι πωλήσεις των καταστημάτων και έδωσε ζωντάνια με την παρουσία των φοιτητών στην πόλη.
- 2) Στην δεύτερη απάντηση ανέφερε ότι η παρουσία των φοιτητών βοήθησε στην ανάπτυξη επιχειρήσεων σίτισης και μεταφορών αλλά και ανάπτυξε τα έσοδα των κατοίκων από ενοίκια. Έδωσε προοπτική για ανάπτυξη οικοδομικών εργασιών με κατασκευή νέων κατοικιών (διαμερισμάτων) αλλά και ανακαίνιση των ήδη υπαρχόντων.
- 3) Η κοινωνική παρουσία της Σχολής βοήθησε στην ανάπτυξη πολιτιστικών εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων με συμμετοχή των καθηγητών, των φοιτητών και των φορέων της περιοχής με διαλέξεις, επιστημονικές ημερίδες κ.α.. Ένα Ίδρυμα Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αποτελεί μοχλό οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης μίας περιοχής. Από την άποψη αυτή η Βοιωτία, με τις βιομηχανικές υποδομές στα Οινόφυτα-Σχηματάρι αλλά και τις περιοχές πλούσιου τουριστικού και αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, έχει απόλυτη ανάγκη το Τμήμα Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης.
- 4) Οι σχέσεις των κατοίκων και των φοιτητών είναι άριστες. Η τοπική κοινωνία «αγκάλιασε» τους φοιτητές και το προσωπικό του Τμήματος και αναμένει ακόμα μεγαλύτερη προσφορά και συμμετοχή από τους φορείς της τοπικής κοινωνίας στο Πανεπιστημιακό αυτό Ίδρυμα.

- 5) Η πολιτεία έχει σοβαρές ευθύνες για την ανάπτυξη της Σχολής προκειμένου να είναι μοχλός ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής. Απαιτείται συνεχής προσπάθεια, ανταλλαγή θέσεων απόψεων, ανάπτυξη επιστημονικών προγραμμάτων, ενδυνάμωση της έρευνας του Πανεπιστημίου και εύρεσης τρόπων και μεθόδων παραγωγικών εφαρμογών για το καλό της ευρύτερης περιοχής που χαρακτηρίζεται από έμφαση στο πρωτογενή και δευτερογενή κυρίως τομέα της οικονομίας.
- 6) Θα μπορούσαμε όλοι να δούμε ίσως την ανάγκη διοικητικών συγχωνεύσεων αλλά σε καμία περίπτωση γεωγραφικών μετακινήσεων. Αντίθετα στη Λιβαδειά και σε βάθος χρόνου πρέπει να δημιουργηθούν και άλλα τμήματα συναφή με την Περιφερειακή Ανάπτυξη ώστε να συγκροτηθεί εκείνο που ονομάζουμε Πανεπιστημιακή Σχολή. Τότε τα οφέλη θα είναι πολλαπλάσια, για τους φοιτητές και την περιοχή. Πάνω σε αυτό το πλαίσιο το Τρίγωνο Λαμία-Λιβαδειά-Δελφοί και η συγκέντρωση τμημάτων σε αυτές τις πόλεις θα βοηθήσει σε ανταλλαγή γνώσεων εκμεταλλευόμενοι την παρουσία καθηγητών και φοιτητών στις πόλεις.

Στέφανος Καραγιάννης, Αναπληρωτής Καθηγητής του Τμήματος

Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης

- 1) Πολύ θετική είναι για την αγορά της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής. Η ίδρυση και η λειτουργία του Πανεπιστημίου αυξάνει τις πωλήσεις σε επιχειρήσεις εστίασης και σε έσοδα από ενοικίαση κατοικιών.
- 2) Μόνο θετικές ήταν οι επιπτώσεις από την δημιουργία του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης. Οι φοιτητές καθώς και το προσωπικό του Τμήματος βοήθησαν στην τόνωση της αγοραστικής ζήτησης της πόλεως της Λιβαδειάς και κατέπεκταση στην αύξηση των εσόδων των επιχειρήσεων της περιοχής.
- 3) Πολύ καλές εκδηλώσεις διοργανώθηκαν πολιτιστικού περιεχομένου και συνέδρια επιστημονικού ενδιαφέροντος που συνέβαλαν στην κοινωνική και πολιτισμική παρουσία της Σχολής στην πόλη της Λιβαδειάς.
- 4) Η τοπική κοινωνία αποδέχτηκε με ενθουσιασμό και τους αγάλιασε τους φοιτητές από την πρώτη στιγμή που άρχισε να λειτουργεί το Τμήμα στη Λιβαδειά.

- 5) Θα πρέπει όχι μόνο να μην καταργηθεί το τμήμα αλλά να αναπτυχθεί περαιτέρω ώστε να καταστεί μοχλός ανάπτυξης της πόλης.
- 6) Μακάρι να δημιουργηθούν και νέα Τμήματα όπως Διοίκησης Επιχειρήσεων, Τουρισμού και άλλων που θα καλύπτουν τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας.

Χρίστος Λαδιάς, Λέκτορας του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής
Ανάπτυξης

- 1) Θετική την λειτουργία της ίδρυσης πανεπιστημίου για την αγορά της Λιβαδειάς αλλά και της ευρύτερης περιοχής τόσο από πλευράς οικονομικής όσο και από κοινωνικής.
- 2) Μόνο θετικές, συνέβαλε στην κίνηση της αγοράς των ενοικιάσεων κατοικιών περισσότερο και λιγότερο στις μεταφορές όσο και στη σίτιση.
- 3) Ικανοποιητική λόγω της συμμετοχής του Τμήματος σε σημαντικές όπως οι ανωτέρω εκδηλώσεις και αντιστρόφως.
- 4) Θεωρώ ότι η τοπική Κοινωνία έχει αποδεχθεί και εντάξει στην Κοινωνία τους φοιτητές του Τμήματος. Προσκαλούνται σε τοπικές εκδηλώσεις και έχουν αναπτυχθεί πρωτοβουλίες πολιτιστικής συνεργασίας όπως κοινές θεατρικές ομάδες η άλλες καλλιτεχνικές, ένταξη των φοιτητών σε εργασίες για πρακτική άσκηση προσκλήσεις σε εκδηλώσεις της αυτοδιοίκησης όπως συνέδρια ή άλλες εκδηλώσεις κ.α.
- 5) Πρέπει να ολοκληρωθεί άμεσα εκ μέρους της Πολιτείας ο διορισμός των εκλεγμένων μελών Δ.Ε.Π. και να στελεχωθεί το Τμήμα και στις άλλες του λειτουργίες προκειμένου να καταστεί αυτόνομο. Η αυτοδυναμία θα του προσδώσει ώθηση στις διοικητικές πρωτοβουλίες και την επιστημονική ανάπτυξη του.
- 6) Πιστεύω ότι πρέπει να ιδρυθεί ένα ακόμη Πανεπιστημιακό Τμήμα προκειμένου να ανταποκριθεί στις ανάγκες της ευρύτερης περιοχής κυρίως των Δελφών το οποίο θα έχει σχέση με τις επιστήμες προαγωγής του πολιτισμού και της τουριστικής οικονομίας συναρτημένου περαιτέρω με την επιχειρηματικότητα.

Νίκος Κουδούνης, Πρόεδρος του Συνδέσμου Βιομηχάνων Στερεάς

Ελλάδας

- 1) Η ίδρυση και λειτουργία του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας εκτιμάται ότι είναι εξαιρετικά επωφελής για την αγορά της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής, δεδομένου ότι η πόλη και η ευρύτερη περιοχή απολαμβάνει μεταφερόμενους πόρους από άλλες περιοχές της χώρας.
- 2) Η καθημερινή δραστηριότητα των ανθρώπων που συνδέονται με την ύπαρξη και τη λειτουργία του τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας συνεπιφέρει μόνο θετικές επιπτώσεις στη λειτουργία της πόλης.
- 3) Εξ' όσων δύναμαι να γνωρίζω η Σχολή έχει έντονη παρουσία και συμμετοχή στην διοργάνωση επιστημονικών και άλλων δραστηριοτήτων καθώς και στην υλοποίηση αναπτυξιακών προγραμμάτων, διαλέξεων, ημερίδων κ.λ.π.
- 4) Πιστεύω ότι οι σχέσεις μεταξύ κατοίκων και φοιτητών είναι πολύ καλή και η τοπική κοινωνία τους έχει αποδεχθεί πλήρως.
- 5) Πιστεύω ότι το Τμήμα Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης οφείλει να εκπονήσει ένα πλάνο ανάπτυξης και ποιοτικής πιστοποίησής του ως επιστημονικό-εκπαιδευτικό ίδρυμα, αυτοδύναμα ή με συνεργασίες που μπορεί να αναπτύξει, προκειμένου να παρουσιάσει την οντότητά του στην Πολιτεία, στους φορείς και στους πολίτες, ώστε να τύχει της μεταχείρισης που του αξίζει.
- 6) Η εξασφάλιση της λειτουργίας του σημερινού τμήματος, η ανάπτυξή του η απόκτηση της πιστοποίησής του σε συνδυασμό με την εξασφάλιση επαρκούς χρηματοδότησης, αποτελεί προαπαιτούμενο για υλοποίηση μελλοντικών σχεδιασμών.

Παναγιώτης Αγνιάδης, Πρόεδρος του Εμπορικού και Βιομηχανικού

Επιμελητηρίου Βοιωτίας

- 1) Θεωρούμε την ίδρυση και λειτουργία της Σχολής Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης ιδιαίτερα σημαντική για την περιοχή και την Βοιωτία συνολικά. Αν και υπήρξαν θετικές επιπτώσεις στην αγορά της Λιβαδειάς, εμείς, σαν Επιμελητήριο Βοιωτίας, εντοπίζουμε περισσότερο τα οφέλη στην ανάπτυξη του συνολικού κοινωνικού-πολιτιστικού περιβάλλοντος στην περιοχή και

βασικά στην επιδιωκόμενη σύζευξη της επιχειρηματικής και της ακαδημαϊκής κοινότητας, την σύζευξη δηλαδή του επιχειρείν με την ανάπτυξη.

- 2) Όπως προαναφέραμε, η παρουσία φοιτητών και προσωπικού στην πόλη της Λιβαδειάς συνέβαλε στην κινητικότητα της τοπικής αγοράς (κάλυψη αναγκών σίτισης στέγασης διασκέδασης), κινητικότητα ιδιαίτερα σημαντική, σε περιόδους χειμαζόμενης οικονομίας.
- 3) Όμως περισσότερο θα θέλαμε να σημειώσουμε τη συμβολή της τοπικής ακαδημαϊκής κοινότητας στην κοινωνική πολιτιστική και πολιτική ζωή του τόπου. Ελπίζουμε η παρουσία και η επίδραση αυτή να ενδυναμωθεί ακόμη περισσότερο. Το Επιμελητήριο Βοιωτίας ενισχύει και θα συνεχίσει να ενισχύει αυτήν την κατεύθυνση.
- 4) Πιστεύουμε ότι οι σχέσεις μεταξύ φοιτητών και κατοίκων είναι ιδιαίτερα θετικές, η τοπική κοινωνία έχει, όχι απλώς, αποδεχθεί την παρουσία τους, αλλά επιθυμεί τη διατήρηση και τη μεγέθυνση της.
- 5) Δυστυχώς, η πολιτεία με έναν αλόγιστο σχεδιασμό φαίνεται να υιοθετεί προτάσεις για την κατάργηση της σχολής. Είμαστε πεπεισμένοι, ότι μια τέτοια εξέλιξη θα ήταν ιδιαίτερα αρνητική για την πόλη την ευρύτερη περιοχή και τους κατοίκους της. Η Σχολή της Λιβαδειάς έχει κατακτήσει τη δική της θέση στον ακαδημαϊκό χάρτη και έχει καταξιωθεί στην εκπαιδευτική κοινότητα, με το επιστημονικό της έργο και τη διδακτική της ικανότητα. Στο πλαίσιο αυτό αποτελεί κοινό αίτημα της τοπικής κοινωνίας, όπως διασφαλιστεί και αναπτυχθεί η λειτουργία της Σχολής, ενώ είναι απαραίτητο να αναπτυχτεί άμεσα εκείνη η συστράτευση που θα ανατρέψει αρνητικά ενδεχόμενα.
- 6) Έχουμε την γνώμη ότι το περιεχόμενο των σημερινών σπουδών της Σχολής είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον και ιδιαίτερα κρίσιμο για την τοπική οικονομική ανάπτυξη. Άλλωστε, η περιφερειακή ανάπτυξη αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την ανατροπή του δυσμενούς οικονομικού κλίματος στη χώρα μας. Στο πλαίσιο αυτό θα ήταν εξαιρετικά θεμιτή η δημιουργία νέων τμημάτων, με αντικείμενο συνδεδεμένο με τις υπάρχουσες σπουδές, ώστε να εμφανιστεί η δυνατότητα ολοκληρωμένων σπουδών στο χρηματοοικονομικό τομέα και να επιτευχθεί η περαιτέρω σύζευξη της με το τοπικό επιχειρείν. Τέλος, επιθυμούμε να σας διαβεβαιώσουμε ότι το Επιμελητήριο Βοιωτίας, εκφράζοντας την επιχειρηματική κοινότητα της Βοιωτίας, θα στέκεται

πάντοτε αρωγός στο Τμήμα Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας, που εδρεύει στην πόλη της Λιβαδειάς.

Κώστας Παπασπύρου, Πρόεδρος του Εμπορικού Συλλόγου Λιβαδειάς

- 1) Η ίδρυση του Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδας και ειδικότερα του τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης αποτελεί σημαντικό και βασικό μοχλό ανάπτυξης της τοπικής οικονομίας και γενικότερα της ευρύτερης περιοχής.
- 2) Η παρουσία και η διαμονή των φοιτητών, των εκπαιδευτών και του προσωπικού του τμήματος έχουν τονώσει αισθητά την τοπική οικονομία σε όλα τα επίπεδα (ενοικίαση κατοικιών, τοπική αγορά, εστίαση, τοπικές συγκοινωνίες κ.α.).
- 3) Η αποτίμηση είναι θετική. Η παρουσίαση και νοοτροπία οι φρέσκες ιδέες έδωσαν ένα διαφορετικό στίγμα στην τοπική κοινωνία και την αναβάθμισαν αισθητά με τις διάφορες ημερίδες, διαλέξεις, ενημερώσεις, αναπτυξιακά προγράμματα κ.α.
- 4) Θεωρώ ότι οι σχέσεις μεταξύ φοιτητών-καθηγητών με την τοπική κοινωνία δεν είναι αυτές που θα έπρεπε. Το πανεπιστημιακό τμήμα της πόλης της Λιβαδειάς θα έπρεπε να έχει αντιμετωπιστεί διαφορετικότερα από τις αρχές και τους φορείς της πόλης. Το τελευταίο χρονικό διάστημα οι σχέσεις αυτές έχουν εξομαλυνθεί και βρίσκονται προς τη σωστή κατεύθυνση.
- 5) Η ενίσχυση με ένα τουλάχιστον τμήμα, η βελτίωση των ήδη υπαρχόντων εγκαταστάσεων και η συμπαράσταση πολιτών και φορέων θα ενδυναμώσουν και θα στηρίξουν τη λειτουργία, την ανάπτυξη, τη στήριξη και την ενδυνάμωση του τμήματος στη Λιβαδειά. Σημαντικό ρόλο θα παίζει η παραπέρα χρηματοδότηση του τμήματος και της σχολής από τα Υπουργεία και από τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα.
- 6) Η δημιουργία νέου τμήματος με άμεση σύνδεση με όλους τους τομείς παραγωγής της ευρύτερης περιοχής δηλαδή αγροτικός τομέας, τουριστικός τομέας, κτηνοτροφία, βιομηχανία.

Δημήτριος Δαπόντας, Διδάσκοντα του Τμήματος Περιφερειακής
Οικονομικής Ανάπτυξης Π.Δ. 407/80

- 1) Είναι οπωσδήποτε θετική γιατί με τη δημιουργία του Πανεπιστημίου δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας, νέες επιχειρήσεις που δημιουργούν εισόδημα.
- 2) Το επίπεδο ανάπτυξης της πόλης ήταν σε χαμηλό επίπεδο. Η ίδρυση ενός Τμήματος δημιουργεί ευκαιρίες ανάπτυξης σε βάθος χρόνου. Η παρουσία του βοηθάει την ανάγκη σε νέες υποδομές κατοικίας, την ανάπτυξη εστιατορίων, επιχειρήσεων και τη βελτίωση της ποιότητας του υπάρχοντος συστήματος μεταφορών.
- 3) Οι κάτοικοι της περιοχής μπορούν να επωφεληθούν από την ύπαρξη του τμήματος και από τις παροχές του σε επίπεδο γνώσης πέρα από τον πιθανό κριτικό του χαρακτήρα.
- 4) Η ανταπόκριση της τοπικής κοινωνίας είναι θετική και η τοπική κοινωνία δημιουργεί για αυτούς πηγές εισοδήματος διαρκείς και συνεχείς.
- 5) Φυσικά οι ανάγκες της τοπικής κοινωνίας απαιτούν την ίδρυση οικονομικής σχολής με αντικείμενο καινοτόμο που πρέπει να είναι αποτέλεσμα μελέτης των ακαδημαϊκών προϋποθέσεων για την ανάπτυξη της περιοχής.
- 6) Να μην συγχωνευτεί και πιθανώς να ενισχυθεί από ένα δεύτερο τμήμα και να γίνει σχολή.

Λάμπρος Σκάρλας, Διδάσκοντα του Τμήματος Περιφερειακής
Οικονομικής Ανάπτυξης Π.Δ. 407/80

- 1) Πέρα από τα αναμενόμενα αποτελέσματα της μετακίνησης μερίδας πληθυσμού από την ημεδαπή. Όπως αύξηση της ζήτησης κατοικιών σίτισης και αγοραστικής δύναμης. Η ίδρυση και λειτουργία του τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης μαζί με την ενίσχυση με μεταπτυχιακές σπουδές και εργαστηριακές υποδομές δυνητικά θα μπορούσε να αποτελέσει πνευματικό πόλο έλξης για την τοπική κοινωνία.
- 2) Πολύ θετικές οι επιπτώσεις από την παρουσία των φοιτητών γιατί αυξήθηκαν τα έσοδα από την ενοικίαση κατοικιών και σίτισης.

- 3) Διοργανώθηκαν πολλές πολιτιστικές εκδηλώσεις και διαλέξεις κυρίως με πρωτοβουλία των μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος Περιφερειακής Οικονομικής Ανάπτυξης.
- 4) Η τοπική κοινωνία αποδέχθηκε με μεγάλη ικανοποίηση τους φοιτητές.
- 5) Θα βοηθήσει στη δημιουργία Επιτροπών ανταλλαγής θέσεων και απόψεων μεταξύ των φορέων της πολιτείας για να αναπτυχθεί η σύμπλευση για την περιφερειακή ανάπτυξη της περιοχής. Θα πρέπει να ενισχυθεί και να χρησιμοποιηθεί παραπάνω και το ανθρώπινο δυναμικό του συγκεκριμένου ακαδημαϊκού τμήματος γιατί δεν το έχουν εκμεταλλευτεί πλήρως όπως θα έπρεπε.
- 6) Πρέπει να δημιουργηθούν νέα Τμήματα που θα βοηθήσουν την επιστημονική έρευνα και προσφορά λύσεων στην τοπική κοινωνία. Τα νέα Τμήματα θα πρέπει να έχουν γνωστικό αντικείμενο Διοίκηση Επιχειρήσεων, Αγροτικής Ανάπτυξης, Γεωπονίας, Μεταλλουργίας, Πολιτισμού και Τουρισμού.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

ΤΟΠΟΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ:

Λιβαδειά Αθήνα Θεσσαλονίκη Πάτρα Ηράκλειο Άλλο

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ:

Καθηγητής-Δάσκαλος Ελεύθερος Επαγγελματίας Κληρικός

Δημόσιος Υπάλληλος Ιδιωτικός Υπάλληλος Συνταξιούχος Οικιακά

Φοιτητής/Φοιτήτρια Γεωργός-Κτηνοτρόφος Άλλο

ΦΥΛΟ: Άντρας Γυναίκα

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ:

Απόφοιτος Δημοτικού Απόφοιτος Γυμνασίου Απόφοιτος Λυκείου

Απόφοιτος ΙΕΚ Απόφοιτος ΤΕΙ Απόφοιτος ΑΕΙ

Απόφοιτος Μεταπτυχιακού Απόφοιτος Διδακτορικού

ΗΛΙΚΙΑ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ:

18-25 26-35 36-45 46-55 56-65 66 και άνω

ΕΧΕΤΕ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΑΠΟ ΤΗ ΛΙΒΑΔΕΙΑ: (Καταγωγή θεωρείται να έχετε γεννηθεί εσείς ή κάποιος από τους γονείς σας στη Λιβαδειά)

Ναι Όχι

ΑΝ ΕΙΣΤΕ ΦΟΙΤΗΤΗΣ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΑΜΕΝΕΤΕ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΦΟΙΤΗΣΕΩΣ ΣΤΗ ΛΙΒΑΔΕΙΑ;

Όλο το χρονικό διάστημα από Σεπτέμβριο-Ιούνιο

Μόνο τις καθημερινές το πιο πάνω διάστημα

Μόνο ορισμένες μέρες εξετάσεων κ.λ.π.

ΓΕΝΙΚΕΣ

1) Η ύπαρξη του Πανεπιστημίου είναι γνωστή στους κατοίκους της Λιβαδειάς;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

2) Οι κάτοικοι είναι ικανοποιημένοι από τη δημιουργία και τη λειτουργία του Πανεπιστημίου στην πόλη της Λιβαδειάς;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

3) Ποιες είναι οι σχέσεις φοιτητών με τους κατοίκους της πόλης;

Καθόλου Καλές Λίγο Καλές Μέτριες Πολύ Καλές

Πάρα Πολύ Καλές

4) Ο Δήμος και η Περιφέρεια βοηθούν στη λειτουργία του Πανεπιστημίου;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

5) Πιστεύουν οι πολίτες της Λιβαδειάς ότι αναπτύσσεται βιώσιμα και αειφόρος η περιοχή τους;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

6) Επιθυμούν οι κάτοικοι της πόλεως τη φοίτηση των παιδιών τους στο Πανεπιστήμιο της Λιβαδειάς;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

7) Καλύπτει το Τμήμα της Λιβαδειάς την εκπαίδευση και μόρφωση των φοιτητών αλλά και των κατοίκων της πόλης;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

8) Πιστεύεται ότι η παρουσία του Πανεπιστημίου βοηθάει την οικονομική, κοινωνική, πολιτισμική και περιβαλλοντολογική αναβάθμιση της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

9) Οι χώροι πρασίνου είναι επαρκείς στην πόλη;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

10) Η αποκομιδή των απορριμμάτων είναι ικανοποιητική στην πόλη;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

11) Υπάρχει επάρκεια σε μπλε κάδους ανακύκλωσης στη Λιβαδειά;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

12) Το φυσικό περιβάλλον της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής επηρεάζει την Τουριστική κίνηση;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

13) Βελτιώθηκε από το Δήμο ο καθαρισμός της πόλης;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

14) Βελτιώθηκε το φυσικό περιβάλλον των υδάτινων πόρων της Λιβαδειάς και της ευρύτερης περιοχής (Ερκυνα, Κηφισός, Υλίκη);

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

15) Για τη θέρμανση του σπιτιού σας χρησιμοποιείτε;

Ηλιακή Ενέργεια ξύλα φυσικό αέριο Ηλεκτρική Ενέργεια
Πετρέλαιο Άλλο

16) Με ποιο τρόπο μετακινήστε στην πόλη της Λιβαδειάς;

Με τα πόδια Ποδήλατο Λεωφορείο Μηχανάκι Ταξί

Αυτοκίνητο

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

17) Συμμετέχετε σε εκθέσεις που διοργανώνει ο δήμος ή άλλοι φορείς της πόλεως;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

18) Ο δήμος έχει δημιουργήσει πολλά επιμορφωτικά τμήματα (φωτογραφίας, χορού, μουσικής κ.λπ.) για τους πολίτες της πόλεως στα οποία συμμετέχεις δωρεάν.

Εσείς συμμετέχετε σε κάποια από αυτά;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

19) Ο δήμος Λιβαδέων διοργανώνει πολιτιστικές εκδηλώσεις;

Καθόλου Λίγες Ικανοποιητικές Πολλές Παρά Πολλές

20) Ο δήμος Λιβαδέων διοργανώνει αθλητικές εκδηλώσεις;

Καθόλου Λίγες Ικανοποιητικές Πολλές Παρά Πολλές

21) Εκμεταλλεύεστε την ύπαρξη του σταδίου για άθληση;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

22) Έχετε καθόλου επισκεφθεί τους Δελφούς και το Χιονοδρομικό Κέντρο στον Παρνασσό;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

23) Συνεργάζεται ο δήμος με καλλιτεχνικά σωματεία και άλλες οργανώσεις για τη διεξαγωγή θεατρικών παραστάσεων στη Λιβαδειά;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

24) Υπάρχουν δημοτικά ιατρεία;

Καθόλου Λίγα Ικανοποιητικά Πολλά Παρά Πολλά

25) Είστε ικανοποιημένοι από την ιατρική περίθαλψη του νοσοκομείου της Λιβαδειάς;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

26) Τα υπάρχοντα ΚΑΠΗ καλύπτουν τις ανάγκες των κατοίκων της πόλης;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

27) Τα Γηροκομεία που έχει ο δήμος καλύπτουν τις ανάγκες των κατοίκων στην περιοχή;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

28) Η εκκλησία και ο δήμος έχει οργανωμένο πρόγραμμα σίτισης αστέγων, ανέργων, ημεδαπών και αλλοδαπών;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

29) Καταναλώνετε νερό από το δίκτυο ύδρευσης του Δήμου (Δ.Ε.Υ.Α.Λ.);

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

30) Νιώθετε ασφαλείς στην πόλη της Λιβαδειάς;

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

- 31) Πόσο είναι το μηνιαίο προσωπικό εισόδημα που δαπανάτε στη Λιβαδειά;
100-200€ 201-500€ 501-700€ 701-1000€ 1001-1500€
1501-2000€ 2001-2500€ 2501 και πάνω €
- 32) Θεωρείτε ότι ο δήμος έχει χρησιμοποιήσει συνετά τα κονδύλια του κράτους και της Ε.Ε. με γνώμονα τη βιώσιμη ανάπτυξη;
Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ
- 33) Η εξυγίανση της οικονομικής κατάστασης του δήμου είναι αποτελεσματική;
Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ
- 34) Υπάρχει συνεργασία του Πανεπιστημίου με τις τοπικές βιομηχανίες σε προγράμματα πρακτικής εξάσκησης των φοιτητών;
Καθόλου Λίγη Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ
- 35) Οι αγρότες του νομού Βοιωτίας έχουν στραφεί τα τελευταία χρόνια στις βιολογικές καλλιέργειες;
Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ
- 36) Οι φοιτητές παραμένουν στη Λιβαδειά το Σαββατοκύριακο;
Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ
- 37) Αγοράζουν οι φοιτητές την οικοσκευή τους ή άλλα καταναλωτικά αγαθά από τα καταστήματα της περιοχής;
Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ
- 38) Υπάρχει συνεργασία μεταξύ του Πανεπιστημίου με το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο (Ε.Β.Ε.) της Λιβαδειάς;
Καθόλου Λίγη Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

39) Υπάρχει συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και Βιομηχανικών μονάδων για προγράμματα ενημέρωσης και αξιοποίησης μελετών;

Καθόλου Λίγη Μέτρια Πολύ Παρά Πολύ

Ευχαριστώ πολύ για τη συνεργασία
και το χρόνο που διαθέσατε

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΟΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΩΝ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Στην έννοια της περιουσίας υπάγεται το σύνολο όχι μόνο των υλικών αγαθών, ακίνητα, κινητές αξίες και εξοπλισμός, αλλά και άυλα αγαθά όπως η τεχνογνωσία, τα προϊόντα έρευνας, οι ευρεσιτεχνίες, τα δικαιώματα, τα σήματα, οι υποδομές, τα δίκτυα και γενικότερα το ανθρώπινο δυναμικό του Ιδρύματος που σε συνάρτηση με τον τεχνολογικό και εργαστηριακό εξοπλισμό του, μπορεί να αξιοποιηθεί για τις ανάγκες της παραγωγής και να συμβάλλει στην εξυπηρέτηση των αναγκών της κοινωνίας γενικότερα. Το πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδος προς επίτευξη του σκοπού και σύμφωνα με το Άρθρο 5 του Π.Δ.83/2003 μπορεί να επιχορηγηθεί από τον τακτικό προϋπολογισμό για την κάλυψη των λειτουργικών αναγκών του, από το πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων αλλά και από κληροδοτήματα, δωρεές, από προσόδους της περιουσίας των και από εθνική ή διεθνή χρηματοδότηση.

Προφανής και πρωταρχικός σκοπός λοιπόν των πανεπιστημίων είναι η αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας τους, και ιδιαίτερα για όσα από αυτά διαθέτουν ακίνητα που προσφέρονται για εκμετάλλευση. Στο πανεπιστήμιο Αθηνών έχουν περιέλθει πληθώρα κληροδοτημάτων και παρά το γεγονός ότι διαθέτει οργανωμένη νομική υπηρεσία και οικονομική διεύθυνση επικρατεί μεγάλη αδράνεια για την αξιοποίηση της περιουσίας του. Σ' αυτή την κρίσιμη περίοδο τα πανεπιστήμια εξακολουθούν να ξοδεύουν εκατομμύρια ετησίως για στέγαση των υπηρεσιών του ενώ παράλληλα χιλιάδες κτίρια παραμένουν σε καταστροφική αδράνεια που τα απαξιώνει και τα μεταβάλλει σε πολλές περιπτώσεις σε εστίες μόλυνσης. Οι πρυτάνεις των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων κατήγγειλαν γραφειοκρατικούς περιορισμούς για τη δυνατότητα εκμετάλλευσης των περιουσιακών στοιχείων των πανεπιστημίων.

Το θέμα της διαχείρισης των κληροδοτημάτων είναι ένα θέμα που έχει νομικές, πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές και ιδεολογικές πτυχές. Οι δραστηριότητες αξιοποίησης προϋποθέτουν πράξεις και δραστηριότητες εμπορικού και γενικότερα επιχειρηματικού χαρακτήρα. Αυτό συνεπάγεται από νομική ή οικονομική άποψη άσκηση εμπορικής δραστηριότητας ή παροχή υπηρεσιών,

υπαγωγή στο καθεστώς Φ.Π.Α., έκδοση τιμολογίων, φορολόγηση κερδών, διαπραγμάτευση και συνομολόγηση εμπορικών πράξεων και σύμφωνα με τους κανόνες της ελεύθερης αγοράς και του ανταγωνισμού. Τα πανεπιστήμια μπορούν να εκχωρήσουν επ' αμοιβή την εκμετάλλευση της κινητής και κυρίως της ακίνητης περιουσία τους σε ανώνυμες εταιρίες. Ο τρόπος για την καταγραφή των περιουσιακών στοιχείων ενός πανεπιστημίου είναι:

- Αρχικά χρειάζεται ένα πληροφοριακό σύστημα καταγραφής και παρακολούθησης της κατάστασης των περιουσιακών στοιχείων, στο οποίο να έχουν καταχωρηθεί και να συνεχίζουν να καταχωρούνται συγκεκριμένες κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων του Πανεπιστημίου.
- Μετά απαιτείται θεωρητική μελέτη των εναλλακτικών πλαισίων λειτουργίας για την αξιοποίηση της περιουσίας του πανεπιστημιακού ιδρύματος. Η μελέτη αυτή είναι στα πλαίσια μιας πρώτης προσέγγισης ενός είδους «λευκής βίβλου» για παρόμοιες προσπάθειες αξιοποίησης.
- Τέλος, πρέπει να αξιολογηθούν οι ιδιαιτερότητες του Πανεπιστημίου και να εντοπιστούν τα περιουσιακά στοιχεία εκείνα που θα μπορούν να αξιοποιηθούν καθώς και οι εναλλακτικοί τρόποι αξιοποίησης αυτών των στοιχείων.

Η μέριμνα για την αξιοποίηση και διαχείριση της ακίνητης περιουσίας του Πανεπιστημίου περιλαμβάνει:

- Τη μέριμνα για την εκκαθάριση περιουσιών από κληρονομίες κληροδοτήματα κ.α.
- Παρακολούθηση των εκμισθώσεων των ακινήτων
- Την τήρηση κτηματολογίου
- Τη συνεργασία με ειδικό ΝΠΙΔ για την αξιοποίηση και διαχείριση της περιουσίας (βλέπε. Πανεπιστήμιο Αθηνών «περί αξιοποίησης ακίνητης περιουσίας»).

Τα πανεπιστήμια συνήθως αναθέτουν σε ανώνυμες εταιρίες (Α.Ε.) την αξιοποίηση όλων των περιουσιακών τους στοιχείων. Το νομικό καθεστώς των ανωνύμων εταιριών (Α.Ε.) των Πανεπιστημίων ανταποκρίνεται άμεσα στις παραπάνω απαιτήσεις σε αντίθεση όμως με τη νομική φυσιογνωμία των ίδιων των Πανεπιστημίων που αποτελούν Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με αποκλειστικό σκοπό μόνο την εκπαίδευση και την έρευνα. Υπάρχουν αμφισβητήσεις

που έχουν δημιουργηθεί σχετικά με τη λειτουργία των Ειδικών Λογαριασμών Έρευνας (Ε.Λ.Ε.). Οι σημαντικότερες από αυτές είναι η ενασχόληση με μη αμιγώς ερευνητικού χαρακτήρα δραστηριότητες μέρος μάλιστα των οποίων έχει αποτελέσει αντικείμενο διαμάχης μεταξύ Πανεπιστημίων και ιδιωτικών φορέων.

Τα Πανεπιστήμια θα αναπτύσσουν συνεχώς και με εντατικότερους ρυθμούς δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών προς τρίτους, είτε ως μέσο σύνδεσης με την παραγωγή, είτε ως πηγή πρόσθετων πόρων. Ειδικότερα, με την προτεινόμενη έρευνα επιδιώκεται η οικονομική, θεσμική και νομική διερεύνηση των δυνατοτήτων παροχής υπηρεσιών, αξιοποίησης και εκμετάλλευσης των εξής στοιχείων που συνάδουν ή που αποτελούν υλική ή πνευματική περιουσία του Ιδρύματος με την ευρύτερη έννοια. Η περιουσία του Πανεπιστημίου πρέπει να αποδεσμευθεί άμεσα έστω και αν επιστρατευθούν νομικές λύσεις και πρέπει να βρεθεί αδιάβλητος τρόπος διαχείρισης των ειδικών λογαριασμών (Βλέπε. Μπαμπινιώτης Γ. «Αξιοποίηση Ακινήτου Περιουσίας του Πανεπιστημίου Αθηνών»). Ενδεικτικά σημειώνουμε ότι το 1993 ιδρύθηκε η Εταιρία Αξιοποίησης της περιουσίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Το Πανεπιστήμιο Κρήτης προχώρησε ,τον Απρίλιο του 2003, σε συμμετοχή στην εταιρεία «Bionature E.A. Limited» με έδρα τη Λευκωσία, εκπροσωπούμενο από την Εταιρεία Αξιοποίησης Διαχείρισης Περιουσίας του Πανεπιστημίου Κρήτης για αξιοποίηση της περιουσίας του. Στο ερευνητικό τμήμα της «Bionature E.A. Limited» ανήκουν οι καθηγητές του Πανεπιστημίου Κρήτης, κκ. Καστανάς και Γραβάνης ενώ στην εταιρεία μετέχει, επίσης, η Τράπεζα Κύπρου εκπροσωπούμενη από την εταιρεία «Τεύκρος Επενδύσεις Limited».

Η αξιοποίηση της περιουσίας των πανεπιστημίων και της τεχνογνωσίας και των αποτελεσμάτων έρευνας γίνεται με τις παρακάτω φάσεις εργασιών.

- ❖ Φάση 1: Καταγραφή-ανάλυση υπάρχουσας κατάστασης
- ❖ Φάση 2: Μελέτη εναλλακτικών πλαισίων λειτουργίας
- ❖ Φάση 3: Συγκεκριμενοποίηση αντικειμένου και αρμοδιοτήτων
- ❖ Φάση 4: Πιλοτικές εφαρμογές
- ❖ Φάση 5: Αξιολόγηση

Οι Εταιρίες Αξιοποίησης και Διαχείρισης της περιουσίας των Πανεπιστημίων έχουν ένα σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν στην υποστήριξη της ανταγωνιστικότητας των ΑΕΙ στο πλαίσιο του δημόσιου χαρακτήρα τους. Ήδη από τον Νόμο Πλαίσιο 1268/82 είχε επισημανθεί η ανάγκη αξιοποίησης των περιουσιακών στοιχείων των Ιδρυμάτων και η εξασφάλιση πρόσθετων εσόδων. Η

αρχική θεσμοθέτηση των Εταιρειών Αξιοποίησης και Διαχείρισης Περιουσίας έγινε με κύριο σκοπό την αξιοποίηση της ιδιαίτερα σημαντικής ακίνητης περιουσίας που ορισμένα εξ' αυτών διαθέτουν, με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια.

Έχουν επέλθει σημαντικές εξελίξεις στο προορισμό, το ρόλο και τη λειτουργία των ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που οφείλονται στη συνειδητοποίηση ότι οι υπηρεσίες που παρέχουν πρέπει να γίνουν πολύ περισσότερο ανταγωνιστικές, να συνδεθούν πιο άμεσα με την παραγωγή και τις ανάγκες της κοινωνίας και να αποκτήσουν ίδιους πόρους αξιοποιώντας το σύνολο των υλικών και πνευματικών αγαθών τους. Η δημιουργία και λειτουργία συνεδριακών κέντρων στα κέντρα των Πανεπιστημίων μπορεί να αποφέρει, όπως φάνηκε από τα αποτελέσματα του έργου, σημαντικά χρηματικά οφέλη στο ίδρυμα, ενώ παράλληλα θα βοηθήσει στην οικονομική ανάπτυξη των περιοχών και στη σύσφιγξη των σχέσεων ανάμεσα στην ακαδημαϊκή κοινότητα και την τοπική κοινωνία.

Αποτελέσματα πιλοτικής λειτουργίας για την αξιοποίηση των φοιτητικών κατοικιών κατά τους θερινούς μήνες του έτους απέδειξε, ότι υπάρχει δυνατότητα άμεσης οικονομικής υποστήριξης των δραστηριοτήτων του Πανεπιστημίου από την αξιοποίηση αυτής της κατηγορίας πόρων.

Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει προσπάθειες για τη βελτίωση του νομικού πλαισίου για τη σωστή λειτουργία των εταιριών αξιοποίησης της περιουσίας των πανεπιστημίων. Επήλθαν σημαντικές βελτιώσεις και μεταβολές στο πλαίσιο θεσμών και μηχανισμών λειτουργίας των πανεπιστημίων με σκοπό να ανταποκριθούν καλύτερα στις νέες συνθήκες.

Βελτιώθηκαν οι διαδικασίες προμήθειας ερευνητικού και εργαστηριακού εξοπλισμού, θεσμοθετήθηκαν τα Ερευνητικά Πανεπιστημιακά Ινστιτούτα ως Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) και καθορίστηκαν ο σκοπός και οι αρμοδιότητες των Ειδικών Λογαριασμών Έρευνας. Οι Επιτροπές Ερευνών, τα οποία με βάση τη νομοθεσία (Π.Δ. 159/84) μπορούν να παρέχουν αυτόνομα υπηρεσίες προς τρίτους, όπως στα Ερευνητικά Πανεπιστημιακά Ινστιτούτα και στις Εταιρείες Αξιοποίησης Περιουσίας, σύμφωνα με τη νομοθεσία (Π.Δ. 159/84).

Σκοπός όλων αυτών των Εταιριών είναι η αξιοποίηση και η διαχείριση της περιουσίας των πανεπιστημίων. Η έννοια της περιουσίας είναι η κινητή και η ακίνητη που περιέρχεται στο Πανεπιστήμιο από οποιαδήποτε πηγή, εκτός εκείνης που έχει εκάστοτε προσδιοριστεί προς άμεση χρήση των υπηρεσιών του

Πανεπιστημίου, για την οποία το ιδρυόμενο νομικό πρόσωπο μπορεί να προβεί μόνο σε εργασίες επιμέλειας και συντήρησης.

Η εκπλήρωση των παραπάνω στόχων πραγματοποιείται με μια σειρά από δραστηριότητες όπως η απογραφή, χαρτογράφηση και κτηματογράφηση της ακίνητης περιουσίας του Πανεπιστημίου, η συγκέντρωση των τίτλων ιδιοκτησίας των ακινήτων και η διατήρηση ενός ενημερωμένου αρχείου όλων των κινητών και ακινήτων περιουσιακών στοιχείων του Πανεπιστημίου. Η αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας γίνεται μέσω αγοράς, πώλησης, ανταλλαγής, εκμίσθωσης των ακινήτων, ή χρησιμοποίηση του προϊόντος, δωρεών, κληρονομιών και κληροδοσιών.

Στο άρθρο «Διοίκηση Αξιοποίησης Περιουσίας» που παρουσιάζεται σε όλα τα καταστατικά των πανεπιστημίων καθορίζεται η διαχείριση όλης της περιουσίας των, καθώς και οι διαδικασίες που απαιτούνται για να πραγματοποιηθεί ο σκοπός της.

Στο άρθρο «Εταιρία Εντολοδόχος & Πληρεξούσιος του Ιδρύματος» ορίζεται ότι οι Εταιρίες έχουν σαφή εντολή και πληρεξουσιότητα για την πραγματοποίηση των δικαιοπραξιών που αφορούν την κινητή και ακίνητη περιουσία των Πανεπιστημίων. Τα αποτελέσματα των δικαιοπραξιών αυτών επέρχονται άμεσα στο όνομα και για λογαριασμό των Πανεπιστημίων. Σε αρκετά καταστατικά των πανεπιστημίων ορίζεται και η αποζημίωση που υποχρεώνεται να αποδώσει η εταιρία που έχει αναλάβει την αξιοποίηση της περιουσίας των σε περίπτωση που υπάρχουν ζημιές από την διαχείριση αυτή. Ο Τακτικός Έλεγχος ασκείται στις περισσότερες εταιρείας από ορκωτούς ελεγκτές που ορίζονται από την Τακτική Γενική Συνέλευση του πανεπιστημίου. Η περιουσία που διαχειρίζεται η Εταιρία απεικονίζεται σε ειδικό λογαριασμό. Η Εταιρία έχει δικαίωμα σε ποσοστό επί των εισπράξεων από την εν γένει διαχείριση της περιουσίας και η διαδικασία για τη διανομή των κερδών είναι καθορισμένη.

Ο νόμος 1268/1982, άρθρο 3§7 ορίζει ότι «..τα ΑΕΙ έχουν την ευθύνη της διαχείρισης των πόρων που προέρχονται τόσο από κρατική επιχορήγηση όσο και από την περιουσία τους. Με Προεδρικό Διάταγμα μετά από τη σύμφωνη γνώμη της Συγκλήτου και γνώμη του Συμβουλίου Ανώτατης Παιδείας (σήμερα Ε.Σ.Υ.Π.) είναι δυνατή η ίδρυση ειδικού Νομικού Προσώπου Δημόσιου ή Ιδιωτικού Δικαίου για την αξιοποίηση και διαχείριση της περιουσίας του ΑΕΙ...».

Στη συνέχεια, με το άρθρο 41§7 του νόμου 2413/1996:

- α) ορίζεται η νομική μορφή και ονομασία αυτών των νομικών προσώπων.
- β) ρυθμίζεται η δυνατότητα χορήγησης από τα νομικά αυτά πρόσωπα υποτροφιών και βραβείων καθώς και αποδοχής δωρεών και κληροδοτημάτων,
- γ) ρυθμίζεται η δυνατότητα προσφοράς από αυτά τα νομικά πρόσωπα εκπαιδευτικών, κοινωνικών και ερευνητικών υπηρεσιών και διοργάνωσης προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και
- δ) ορίζονται οι προϋποθέσεις ίδρυσης από αυτά τα νομικά πρόσωπα ιδρυμάτων και κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης.

Η νομοθεσία σχετικά με τα εθνικά κληροδοτήματα εκτός του γεγονότος ότι είναι αναχρονιστική διαπνέεται από ένα μεγάλο συγκεντρωτισμό γι' αυτό πρέπει να προσαρμοσθεί στις απαιτήσεις της κοινωνίας. Απαιτείται εκσυγχρονισμός για να συμβαδίσουμε με τις ανάγκες που παρουσιάζονται σήμερα.

Η πολιτεία προσπαθεί με κατάλληλο νομικό πλαίσιο να διευκολύνει την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών από τα πανεπιστήμια με στόχο να αξιοποιήσουν τη μεγάλη ακίνητη περιουσία που τα περισσότερα διαθέτουν αλλά και στην αξιοποίηση των αποτελεσμάτων έρευνας που πραγματοποιούν. Μέσω αυτών των ενεργειών θα αποκτούν ικανά κεφάλαια για τη συνέχιση του ερευνητικού έργου, την παροχή τεχνογνωσίας προς τις οικονομικές μονάδες της χώρας αλλά και τη βελτίωση των παρεχομένων σπουδών στη ελληνική νεολαία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV

ΤΟ «ΣΧΕΔΙΟ ΑΘΗΝΑ» ΠΕΡΙ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΣ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΑΕΙ ΚΑΙ ΤΕΙ ΚΑΙ ΑΝΑΔΙΑΡΘΩΣΗΣ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΧΑΡΤΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας προσπαθεί με το συγκεκριμένο σχέδιο να συγκεντρώσει τις διάφορες αποκεντρωμένες στην περιφέρεια σχολές των πανεπιστημίων σε επιστημονικά κέντρα συγχωνεύοντας τμήματα, Σχολές αλλά και καταργώντας ορισμένα Πανεπιστήμια. Η μεγάλη διασπορά των Τμημάτων σε διάφορες πόλεις της χώρας με την ίδρυση αρκετών νέων τμημάτων δημιούργησε προβλήματα λειτουργικά αλλά και διοικητικά. Το σχέδιο Αθηνά είναι ένα σχέδιο αναδιάρθρωσης του ακαδημαϊκού χάρτη της χώρας και επιδιώκει να αντιμετωπίσει σύμφωνα με τις απόψεις του Υπουργείου στρεβλώσεις στην ανώτατη εκπαίδευση των τελευταίων 20 ετών. Η ίδρυση και η λειτουργία Τμημάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης κυρίως στα Τ.Ε.Ι. διαμέσου του κατακερματισμού γνωστικών αντικειμένων ή ελλιπών προγραμμάτων σπουδών οδηγούν σε πτυχία χωρίς αντίκρισμα. Η αναδιάρθρωση του ακαδημαϊκού χάρτη της χώρας είναι ένα εγχείρημα υψηλής σπουδαιότητας που θα βοηθήσει στην αναπτυξιακή προσπάθεια της χώρας που αποτελεί ένα ικανό και επιστημονικά καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό. Εν μέσω οικονομικής κρίσης ο φοιτητής αντιμετωπίζεται ως απλός καταναλωτής που είναι ζωτικής σημασίας για τις τοπικές κοινωνίες αλλά δεν μπορεί να παραβλέψουμε τον εθνικό σχεδιασμό ούτε τις θυσίες των γονιών τους και την απαίτηση για γνώση επαγγελματική αποκατάσταση και κοινωνική καταξίωση.

Η ποσοτική ανεπάρκεια και η χαμηλή ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών στα πανεπιστήμια σύμφωνα με το Υπουργείο οφείλεται:

- ✓ Στον κατακερματισμό των γνωστικών αντικειμένων και στα ελλιπή Προγράμματα Σπουδών, στην αναντιστοιχία Προγράμματος Σπουδών με το υπάρχον Ειδικό Διδακτικό & Εργαστηριακό προσωπικό, εξαιτίας της απουσίας ή ελλιπούς στελέχωσης.
- ✓ Στη χωρική διασπορά Τμημάτων.
- ✓ Στην ανακολουθία των γνωστικών αντικειμένων Τμημάτων με τους Εθνικούς Στόχους.

✓ Στην ανορθολογική ανάπτυξη κτιριολογικών και υλικοτεχνικών υποδομών.

Οι στόχοι του Σχεδίου είναι: η εκπλήρωση του θεμελιώδους ρόλου της Δημόσιας Εκπαίδευσης στην Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική, η προώθηση της Επιστημονικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης, η προώθηση της Έρευνας και της Καινοτομίας και η σύνδεσή τους με την αγορά εργασίας, την επιχειρηματικότητα και την οικονομική γεωγραφία της χώρας, η εκπαίδευση και η ανάπτυξη ανταγωνιστικού ανθρώπινου δυναμικού.

Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα για τους διδάσκοντες είναι η παροχή βέλτιστων συνθηκών διδασκαλίας και η έρευνα και η προοπτική ακαδημαϊκής ανέλιξης και καταξίωσης. Για τη Νέα Γενιά όμως είναι η γνώση, με διευρυμένο επαγγελματικό ορίζοντα και κινητικότητα, η κοινωνική ένταξη και η καταξίωση. Τέλος για την Ελλάδα είναι η ύπαρξη ανθρώπινου δυναμικού υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης και η ουσιαστική αναπτυξιακή προοπτική. Οι προσδοκίες του Υπουργείου Παιδείας είναι διαμέσου του «Σχεδίου Αθηνά» η ενίσχυση της Δημόσιας Παιδείας, η απονομή τίτλων σπουδών με αντίκρισμα αλλά και η δυνατότητα επαγγελματικής αποκατάστασης και αναβάθμισης των Πανεπιστημίων και των ΤΕΙ, μέσα από τον εξορθολογισμό των γνωστικών αντικειμένων των Τμημάτων, προκειμένου να αποκτήσουν εξωστρέφεια, καθώς και να επέλθει σύνδεση του ακαδημαϊκού χάρτη με τον αναπτυξιακό χάρτη της χώρας.

Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι, θα πρέπει να ακολουθήσουν οι παρακάτω επιμέρους ενέργειες:

- Θα ενοποιηθούν τα κατακερματισμένα γνωστικά αντικείμενα σε νέα ισχυρά Τμήματα.
- Θα ενταχθούν όλα ανεξαιρέτως τα Τμήματα Πανεπιστημίων και ΤΕΙ, σε Σχολές, ώστε να επιτευχθεί ο στόχος της σύνδεσης με τις αντίστοιχες κατευθύνσεις.
- Θα αναδιαταχθούν χωρικά τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, μέσα στις Διοικητικές Περιφέρειες που βρίσκονται.
- Θα συγχωνευθούν τα Ιδρύματα, που διοικούνται από Διοικούσες Επιτροπές και έχουν λιγότερα από τέσσερα Τμήματα με Ιδρύματα, που λειτουργούν εντός της ίδιας Περιφέρειας, προκειμένου να υπάρχει και να λειτουργεί ένα ισχυρό Ίδρυμα ανά Περιφέρεια ή ανά Αποκεντρωμένη Διοίκηση.
- Θα εισαχθεί ο θεσμός του Ομοσπονδιακού Πανεπιστημίου στα Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης της Αττικής.

- Θα επιδιωχθεί στο Σχέδιο που δημιουργείται, να αποφευχθεί η ύπαρξη ομοειδών Τμημάτων.

Η εφαρμογή του Σχεδίου Αθηνά θα ξεκινήσει με την αρχή της νέας Ακαδημαϊκής περιόδου. Τότε, τα νέα Τμήματα, που προκύπτουν από την εφαρμογή του Σχεδίου θα πρέπει να είναι έτοιμα να υποδεχθούν τους φοιτητές τους. Ήδη ψηφίστηκε το σχέδιο από την Βουλή των Ελλήνων και έχει προωθηθεί το Προεδρικό Διάταγμα προς έγκριση στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

Το Σχέδιο «ΑΘΗΝΑ» αφορά;

- ◆ Τους φοιτητές, που φοιτούν σήμερα στα Ιδρύματα και, οι οποίοι θα αποκτήσουν ισχυρότερα πτυχία, διαμέσου της δημιουργίας ισχυρότερων Ιδρυμάτων και Τμημάτων,
- ◆ τους μαθητές που προετοιμάζονται για τις Πανελλήνιες Εξετάσεις και θα κληθούν να επιλέξουν-μέσα από το Μηχανογραφικό δελτίο των επόμενων ετών-Τμήματα και Σχολές που διαμορφώνονται πλέον με τρόπο, που να καλύπτουν τις αναζητήσεις τους και να τους δίνουν ουσιαστικές επαγγελματικές προοπτικές,
- ◆ την ελληνική οικογένεια, που θα δει τις οικονομικές της θυσίες για τις σπουδές των παιδιών να πιάουν τόπο,
- ◆ τους Πανεπιστημιακούς, που θα εργάζονται σε βιωσιμότερα και διεθνώς ανταγωνιστικά Τμήματα και Ιδρύματα,
- ◆ τους διοικητικούς υπαλλήλους, που θα βρουν καλύτερες εργασιακές συνθήκες σε πληρέστερα και σύγχρονα Ιδρύματα,
- ◆ τις τοπικές κοινωνίες, που ωφελούνται από την ύπαρξη Τμημάτων ισχυρών, με ποιοτικά και όχι μόνο ποσοτικά κριτήρια. Δηλαδή, Τμήματα, στα οποία οι επιτυχόντες θα παρακολουθούν τα μαθήματα και θα αποφοιτούν από αυτά.
- ◆ τους παραγωγικούς φορείς που θα δημιουργήσουν συνεργίες.
- ◆ την ελληνική κοινωνία, διότι παρέχει στη Νέα Γενιά Γνώση, διευρύνει τους ορίζοντες επαγγελματικής αποκατάστασης της και συμβάλει ουσιαστικά στην αναπτυξιακή διαδικασία της χώρας.

Αποτελεί απαραίτητη διόρθωση των στρεβλώσεων και παθογενειών δεκαετιών. Αποτελεί αναγκαιότητα για να νοικοκυρευτεί ο διάσπαρτος ακαδημαϊκός χάρτης, για να έχουν τα πτυχία ουσιαστικό αντίκρισμα, για να έχει η Νέα Γενιά της Ελλάδας μέλλον.

Ο ακαδημαϊκός χάρτης της χώρας εμφάνιζε 40 Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης, με κύριο χαρακτηριστικό την ύπαρξη 534 Τμημάτων, διάσπαρτων σε 63 πόλεις. Κύρια χαρακτηριστικά αυτού του Χάρτη ήταν η τεράστια χωροταξική διασπορά των Τμημάτων, ο κατακερματισμός ομοειδών Τμημάτων, αλλά και γνωστικών αντικειμένων, καθώς και η ανορθολογική ανάπτυξη των κτιριολογικών υποδομών τους. Όλα αυτά οδηγούν σε ποσοτική και πολλές φορές ποιοτική ανεπάρκεια, που έχει ως αποτέλεσμα τη χαμηλή ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Η αναδιάρθρωση του Ακαδημαϊκού χάρτη, μέσα και από τις συγχωνεύσεις, προκαλεί αναβάθμιση ποιοτική και ποσοτική της παρεχόμενης Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Οι απλές αριθμητικές συγχωνεύσεις ή οι καταργήσεις τμημάτων που δεν λειτουργούν με Ακαδημαϊκά κριτήρια και χωρίς αναβαθμίσεις των γνωστικών αντικειμένων, δεν αποδίδουν μεσοπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα οφέλη. Προκαλούν, όμως, τα ίδια προβλήματα στη ζωή των φοιτητών και των οικογενειών τους. Η έκταση των παθογενειών είναι τέτοια, ώστε, αν περιοριζόταν εντός των Ιδρυμάτων η διαδικασία των συγχωνεύσεων, δεν θα απέδιδε αποτελέσματα. Το Ομόσπονδο Πανεπιστήμιο «Αδαμάντιος Κοραΐς», όπως και το Αττικό ΤΕΙ, δεν θα αποτελέσουν ένα ενιαίο Ίδρυμα. Σκοπός του Σχεδίου «ΑΘΗΝΑ» είναι να λειτουργήσουν ως θύλακες συνέργειας, ώστε τα Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ που διατηρούν την αυτοτέλειά τους να ενισχύσουν διεθνώς την ανταγωνιστικότητα τους, καθώς και τη δυναμική συμμετοχή τους στην Έρευνα. Τα Πανεπιστήμια παραμένουν αυτοτελή Νομικά Πρόσωπα. Η ομοσπονδοποίηση δεν έρχεται να αφαιρέσει από τα υφιστάμενα Πανεπιστήμια, αλλά να προσθέσει υπεραξία με τις δράσεις συνέργειας που θα αναπτύξουν.

Ο αριθμός των μελών του Προσωπικού, Διοικητικού και Εκπαιδευτικού, δεν επηρεάζεται από την συγχώνευση των Ιδρυμάτων. Αντίθετα, ενισχύονται οι ερευνητικές δυνατότητες των Ιδρυμάτων. Το Σχέδιο «ΑΘΗΝΑ» έχει ως στόχο του την ακαδημαϊκή αναδιάρθρωση της Ανώτατης Εκπαίδευσης και τη βέλτιστη αξιοποίηση των διατιθέμενων πόρων. Τα ενοχικά ή εμπράγματα δικαιώματα και υποχρεώσεις των Τμημάτων που συγχωνεύονται ή μετακινούνται θα ρυθμιστούν με Προεδρικά Διατάγματα που θα εκδοθούν. Η γενική φιλοσοφία, όμως, είναι ότι αυτά μεταβιβάζονται στο διάδοχο σχήμα. Όλα τα ζητήματα των περιουσιακών στοιχείων των συγχωνευόμενων τμημάτων, θα ρυθμιστούν, το κάθε ένα ξεχωριστά, από το Προεδρικό Διάταγμα, που θα εκδοθεί για κάθε ένα, με βάση τη γενική φιλοσοφία, ότι

αυτά θα παραχωρηθούν στα διάδοχα σχήματά τους. Όπως ο (Ν.4076/12) ορίζει, τα νέα Ιδρύματα, παραμένουν διάδοχα σχήματα των προγενέστερων δομών, από τις οποίες προήλθαν. Κατά συνέπεια, και η ακίνητη ή άλλη περιουσία των Ιδρυμάτων θα περιέλθει στην κατοχή των νέων Ιδρυμάτων, χωρίς να ανακύπτει κανένα ζήτημα για το ιδιοκτησιακό καθεστώς τους (βλέπε. Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων «Σχέδιο Αθηνά»).

Οι υποτροφίες, όπως και τα δάνεια προς τους φοιτητές, θα συνεχίσουν να χορηγούνται με το ίδιο ακριβώς καθεστώς, όπως συνέβαινε μέχρι και τώρα, με βάση τα ίδια ακριβώς κριτήρια και με τις ίδιες ακριβώς διαδικασίες.